

پوختہ یہ کہ بہ سہرہاتہ گرنگہ کانی پیغمبر ﷺ

قبسات من حياة الرسول ﷺ

شیخ احمد محمد عصف

وورگیرانی / عبداللہ حسن سعید (خہ لہ کانی)

متندى اقرأ الثقافى

www.iqra.afhamontada.com

پوخته يه ك له به سه رهاته گرنه گه كانی پیغه مبه ر (ﷺ)

قبسات من حياة الرسول (ﷺ)

معجزات الرسول (صلى الله عليه وسلم)

قد جاءكم من الله نور وكتاب مبين

نوسینی:

الشيخ أحمد محمد عساف

وهه گپړانی:

عبدالله حسن سعيد / خه له كانی

چاپی یه كه م

۱۴۳۰ هـ - ۲۰۰۹ ز

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- ✓ ناوی کتیب: قبساۃ من حياة الرسول
- ✓ نوسەر: الشیخ احمد محمد عساف
- ✓ ناوی کتیب به کوردی: پوخته یهك له به سەر هاته گرنگه كانی پیغه مبهەر (ﷺ)
- ✓ ناوی وەرگیر: عبدالله حسن سعید
- ✓ نۆره و سالی چاپ: چاپی یه که م / سالی ۲۰۰۹
- ✓ ژماره ی سپاردن: ۱۳۳۸ ی و ه زاره تی پۆشنیری پیدراوه
- ✓ مافی چاپکردنه وه ی پارێزراوه بۆ وەرگیر.
- ✓ چاپخانه: چاپه مه نی سیما - سلیمانی (۰۷۷۰۲۲۶۸۱۸۱)
- ✓ تیراژ: ۱۰۰۰ دانه

پوختە يەكە لە بەسەر هاتە گرنگەكانى پىغەمبەر (ﷺ) قىسماتە من حياة رمول(ﷺ)

پيشكەش بىت

- ۱- بەگيانى ئەوانەى گە ژيانيان پۆشەن و پووناك كردهوه بە بەسەر هاتە گرنگەكانى، سەر بەرزى و سەرفىرازى.
- ۲- بەگيانى ئەوانەى گە ئاسودە و بەختە وەرن بەگىرانەوهى بەسەر هاتى پىغەمبەر و يارانى.
- ۳- بەگيانى شىرىنى دايكى خوشەويستم و باوكى كۆچ كردوم كەبوونە ھۆى ژيانم.
- ۴- بەگيانى ھەموو شوپىنكەوتوانى بەرنامەى خوداو رېبازى پىغەمبەرى سەر وەرمان.
- ۵- بەگيانى براو، خوشك و، كورپو، كچەكانەو، ھاوسەرى ژيانم.
- ۶- بەگيانى ئەوانەى كەتەمەنيان بەفەرۆ نادەن و، ھەردەم لەكاردان بۆئامۆژگارى چاكە.
- ۷- بەگيانى ئەوانەى گە ئەو كتيبە دەخويننەوهو سودى لى دەبينن.

وەرگير

۲۰۰۹-۳-۷

خەلەكان

پوختہ پہنچانہ ہمسفر ساتھ گرنے والی بیغممبہر (ﷺ) قہمانت من عباد رسول (ﷺ)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشہ کی

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على سيدنا محمد النبي الامي وعلى اله وصحبه اجمعين. اما بعد، يقول الله سبحانه وتعالى: {ولقد كرمنا بني ادم} الاسراء/٧٠

خودای به به‌زه‌یی و به‌ده‌سه‌لآت گه‌وره‌یی و خوشه‌ویستی و پیرزی ئاده‌میزاده‌کانی ئیستاو دوا‌ییش به‌ته‌واوی بوونه‌وهر پاده‌گه‌یه‌نی که ئاده‌میزاده‌کانم به‌سه‌ر ته‌واوی دروست کراوه‌کانمدا به‌زکردۆته‌وه‌و پیرزم لیئاو. وه‌هۆکارێکی ئه‌و پیرۆ خوشه‌ویستیه‌ش ئه‌وه‌یه که له‌خودی خۆیان و نه‌وه‌ی ئاده‌می، پیغه‌مبه‌رم بۆ ناروون، به‌مزگینی دهر بۆ ئه‌وانه‌ی پێبازی راستی و خوداپه‌رستی بگرنه‌به‌رو به‌ترسینه‌ریش به‌رامبه‌ر ئه‌وانه‌ی که پێگای هاوبه‌ش که‌ران و، کوفر ده‌گرنه‌به‌ر، وه‌ ئه‌و پیغه‌مبه‌ره‌ش ﷺ پێبازی هیدایه‌ت و پۆشه‌نی ژیا‌نی بۆدیاری کردوون، که‌چۆن هه‌ئسوکه‌وت و په‌فتار بکه‌ن، له‌گه‌ڵ خودا و ته‌واوی به‌ره‌ی ئاده‌میزاد ، هه‌تا پێگه‌یان لێتیک نه‌چێ و به‌دبه‌خت و مال و یران نه‌بن و، به‌و هۆیه‌شه‌وه ژیا‌نیکی خوش به‌ختی و کامه‌رانی له‌دو‌نیادا به‌سه‌ربه‌رن و، له‌دوا پۆژیشدا پزگاره‌سه‌رفیاز ببن. به‌مه‌رجێک به‌شوین فه‌رمان و ئامۆزگاریه‌کانیا‌ند ابرۆ. ئینجا تا خودائوه‌چه‌نده نیعمه‌تیکی خوشه‌، وه‌چ پیرۆگه‌و رایه‌تیه‌که که خودا به‌سه‌ربه‌نده‌کانیدا پرشتووه‌، به‌ راستی گه‌وره‌ترین نیعمه‌ت و خوش به‌ختیه‌، که خودای به‌ده‌سه‌لآت له‌ناخۆشی هه‌ردوک ژیا‌نی دو‌نیا و دوا پۆژ پزگاری کردووی و، وه‌هه‌ر به‌و جو‌ره‌ تاریکی و شه‌وه‌زه‌نگی دو‌نیا و دوا پۆژی بۆ رۆشه‌ن و رووناک کردوویه‌وه.

وه دبى ئىيمە زۆرباش بزانين كه خوداى گه وره ئاده مىزادى به چهندين به هره و هوكارى زۆرو جوړا و جوړى دروست كړدوه به ديهيئاوه، بو هر به هره يه كيش كارو فرمانيكى تايبه تى داناوه له وژيانى دونيايه دا كه بهره و چاكه و پښماييدا دهى بات و شاره زاي دهكات ، كه چوڼ بتوانى جينشينايه تى خوږى له و ژيانى سره زهويه بهر يوه بهرى.

پوخته په ګڼ له به سمر ماته ګرنگه ګانې پیغمبر (ﷺ) قېمات من حیاة رسول (ﷺ)

هر به هه مان شیوه ش چه ندین خو خودی ناشیرین و ناپه سند له ژيانی
ناده میزاد دا هیه که ټینسان بهره و شه پره نگیزی و فسادی پال پیوه دهنی،
که به پاستی مایه ی شه و ش بهره و به د به ختی و پریسواپی د بات، هر چه نده که
بنه چه و فیتړه تی ټینسان بهره و چاکه و کرداری باشه، به لام شه و کرداره ناشیرین و
خه راپانه ناده میزاد له و ریگا پاست و ته و او دی بوی دروست کراوه، وری ده گیری
ده بیته هوکار بو بهره و فسادی و ناله باری و، ژيانی ټینسان ده شیوی نی و،
کو مه لگا بهره و به د پره و شتی هه لده نی، و به پراستیش هاو پیته تی خه راپکاران و
تی که لی کو مه لگای به د پره و شت و خه راپ هه رده م بهره و خه راپه دت بات و، هه رگیز
نا هیلی خوش به ختی ببینی. شه و دوو ریگایه ش که ریگای شه و ریگای ناشتیه
هه رده م کی بهر کیانه بو پاکیشانی ناده میزاد هکان به لای خویاندا، بویه دهبی ټیمه
زور نا گدار و خور اگریین، بهرام بهر شه و جه نکه د ژواری بهرام بهر مان ده کریت
خور اگرو پست شه و ستوورین نه هیلین به لای فسادی و خه راپه و هره مان بگیری،
له و باره شه و پیغمبر ی پیشه و امان ﷺ ده فهرمو ی: ﴿کل مولود یولد علی الفطر
ولکن ابواه یهودانه او ینصرانه او یمجسانه﴾. و اته: هه رمن د الیک که له دایک ده بیته
پاک و بیگونا هه و، له سره ری باز و فیتړه تی ټیسلام له دایک ده بیته، به لام گونا هو
تا وانه که یان له شه و تی دایک و باو کیانه که ده یان که ن به جوله که، یان به گا ور، یان
ناگر، په رست.

به ریزان: هیچ گومانی تیدانی هه رکاتی ټینسان وازی له بهرگری و پالنه ره کانی
خیر بهینی شه و ده که ویتته دوی هه و او ناره زوه کانی، ده بیته هاو هل و دوستی
شه یتان و شه و کاته ریگه ی پاستی لی دده خری و بهره و هه لدران و به د به ختی
ده پوات و ریگای پو شن و پوونا کی لی ده بیته تاریک و شه و زهنگ، خوشه ویستان:
خودای به سوژ و میهره بان که ناده میزادی دروست کردو و به بیهو دروستی
نه کردو و به ره لاشی نه کردو و به لکو بهر نامه و یاسای ته و او ی بو دانا و،
به ته و او ی مانای خوشه ویستی، پیزی له ناده میزاد نا و، به سر هه مو و
دروست کراوه کانیدا به رزی کردو ته و، به ته و او ی تی گه یان دو و، نا گدار ی

پوختە بەخدا لە بەسەر ماتە گۆرنگەکانی پیغمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

کردۆتەووە کە شەیتان دووژمنیکی سەر سەختی ئێوێهەو، ئێوێش بەدووژمنی خۆتانی بزانیو، بەدوای هەلۆی ست و پێبازی نەکەون، وەخودای بەدەسەلات زۆر بە پەرۆشەووە مەبەستیەتی کە ئادەمیزادەکان پێگای سەربەرزى و سەرفرازى بگرنەبەر بۆ ئەوێ خۆش بەختی و ئازادی بۆ هەردووک دوونیا بەدەست بهێنن ، ئینجا هەر بۆ ئەو مەبەستیە کە خودای بەسۆز و بەزەیی پیغمبەرانى بە بەرنامەى تەواوێهەو بۆناردوینو، پێگەى راست و سەرفیرازیان بۆ پوون و پۆشنەن کردوو ینەووە، زەنگى ترسناکیان بۆ داناوین کە لەو پێبازە لابدەین، ئینجا لەبەر ئەو هۆیانە هیندیک لە ئادەمیزادەکان ئەو پێباز و پێگە ئاین پەرەرییەیان زۆر بەشیوێهەکی چاک، وەکو ئیشک گریکی راستگۆ و پاک کارەکەى بەپێوە دەبات و هەموو پێگاچەوت و چەوێلەکانى ئارەزوو بازى و بییدینی وازلى دەهینى و چۆن خودا و پیغمبەرى خودا دەیانەوێ ئەو ها بەپێگەى بانگەوازە کە یاندا دەپوون .

خوینەرانى خۆشەویست: دەبێ ئەو شەمان لەیاد نەچیت، هەموو ئادەمیزادەکان کە دینە سەر شانۆی ژيانى ئەو جیهانە، هەموویان وەکو یەك نین، کە تەواو پابەندى ئاین و بەرنامە و بانگەوازی پیغمبەریان ببن، بەلکو ئادەمیزادەکان دەبن بەسى کۆمەلە و دەستەووە:

کۆمەلێکیان: زۆر پابەندى ئاین و بەرنامە و بانگەوازی پیغمبەرانەو، بە هەموو هەول و توانا و ملکه چیه و گویرايەل و لەفەرماندايەو، هەرگیز بەلای تاوان و خەراپەدا ناپراتو، بە تەواوی مانا پابەندى ئاین و بەرنامە کە یەتی و . هەموو ئارەزوو سەرکەشیەکانى دادەمرکینىو، پال نەریکی بەهیز دەبیت بۆ لادانى کارە خەراپ و شەرەن گێزەکانىو، بە تەواوی مانا لە خزمەتی مروقایەتیدا یەو، خزمەت گوزار و بانگەوازکارە.

کۆمەلێ دووهم: کۆمەلێکن پەيوەندیان بە ئاینەو هەیه بەلام، هەتا بلیى سست و لاوازن پابەندى تەواویان بە ئاینەو، تەواو نیەو، بیتوانان و لەکردارى خەراپەو نالەباریش خۆپاریزی ناکەن و، میانە پەوىو، مام ناوەندى لە هەردووک پێگاوە پەرە پێدەدا، واتە: نەموسلمانیکى پابەندە، نەلادەریکی تەواو بەدەبەختە، بەلام لەپراستیدا

پوخته يېك، له به سمر ماته گړنگه گانې پېغمبر (ﷺ) قېماته من حياة رسول (ﷺ)

نه وکومه له زور که من و، ماندوبه دبه ختیشن. چونکه به دهر دی نه و ماله چووه که چهند
ثایه تیکی به لادیواره که ی مالیانی هه لواسیوه، له لایه که ی تریش چهند وینه یه کی
رازاوه ی نافره تانی هه لواسیوه، پرسایریان کرد بوچی بهو شیوه یه تان کردووه ؟ که
ثایه تی قورئان له لایه کی دیواره که و، وینه ی نافره تیش له لایه که ی تر؟ له وه لامیاند
گوتیان: نه وه نه و ماله ده یانه وی دوناو دواړوژیان پیکه وه ده ست بکه وی.

کومه لی سینه م: کومه لیکی زور زوره که نارووی ثاین له میشتک و دلپاندا ته و او
کوژاوه ته وه و، هیچ هه ست به وه ناکه ی که نه و که سانه سوژی باوه پریان تیدا هه بیت،
به لام لایه نی خهراپه و فسادیان، ته و او سه ر که شو، یاخی بوون. ټینجا نه و
سه ر که شیه یان ته و او پالی پیوه ناوون بو ناوکاری سوکایه تی و فساد ی، که به راستی
نه وه ش پالنه ریکی به هیزه بو ته و او لادانی له و پینگا راسته ی، که خودا
ناده میزاده کانی بو دروست کردووه به و هویه وه نه و به به سته به هیزه ده بری به ره و
کارو کرداری ناږه و، که عه قل و یژدانی مروقه قبولی ناکات، نه و په روه ردا گره ی
که خه لقی کردووه زانست و زانیاری پی به خشیوه نایناسی و نای په رسقی،
به پیچه وانه ی فرمانه کانی په فتارده کات و، ته نانه ت شهریک و هاو به شیشی بو بریار
ده د، خوینه ری ئازیز: نه وه ش بزانه وه نه بی که بی باوه پان خودا نا په رستن، له سه ر
شتیک کوک ویه که ده نگ بن. نا وانیه، ته نانه ت بی باوه پان له خودا ده ست کرده کانی
خو شیا ند ا کی شه ی جوړاو جوړو جیا وازیان هیه. هیندیک له بی باوه پان ته نها بو
خو شاردنه وه یان له خودای راستی، به ردیان کردووه به خودا و ده په رستن، هیندیک
ناژهل و حه یوان و، هیندیک نه ستیره کان و، به چهندین شیوه خودای جیا وازیان هیه و،
لییان نزیک ده که ونه وه و، قوربانیان بده که و، داوای هیوا و ئاواته کانیان له
لاده که و، لییان ده پارینه وه، به بی نه وه ی هیچ قازانچ و زهره ریان لیپانه وه پی بگات،
ته نها شه ی تان سه ری لی شیواندوون و فووی به میشتکیاندا کردووه و، گومرای
کردوون و. پینگه ی راستی لی وون کردوون و، پینگای به د به ختی و گومرای بو
پوشه ن و پروناک کردوونه وه، که نه وه ش یه که م بنکه و خالی زهنگی ترسناکیه
که ده وره ی مروقایه تی ده دات و، ټینسانیه ت بوگه ن و ویران ده کات و، مه ترسیه کی
به هیز له ناو مروقایه تیدا بلاو ده کاته وه، که زهره به ثاین و په وشت و کومه لایه تی

پوخته په ګڼ له بهر هاته ګرنگه ګانې پېغمبر (ﷺ) قېماته من حياة رسول (ﷺ)

ده دات. به وېونه وه ئينسان زهره مهندو مال ويرانى دني او دوا پوژ ده بېت، كه به پراستى هر نه وانه ش زهره مهندي ته واوڼ. ئينجا، له سر نه و بڼه مايه ئيسلام به ته واوى مانا ه ولى داوه كه يو چاره سهرى هه موو كيشه كان و، به ګرنگيه كى زوره وه ه ولى داوه كه بهرنامه زېږينه كهى يو ئينسان په خش بلاو كړدو ته وه يو نه وهى هه موو ئاده ميزاده كان په پره وى ليېكه و، فرمانه كانى به جيگه بگه يه نن، ګوره ترين شتيك كه ئينسان زور به ګرنگى بگريت پابه ند بوونمانه به ئاينه وه، وه به شوپن كه و تن و، به جيھينانى فرمانه كانى به جواترين شيوه، بونه وهى نه فس و گيانمان له ژه نګى خهراپه و، پيسى و، بى باوه پرى بپاريزين و، لاشه و نه دنامه كانيشمان له كارى نابه جى و، خهراپه و، تاوان كارى دوو بگريڼ و، پق و قين و، دل پيسى و، كينه وخو پهرستى و، خودپه رستى له ناوناخ وده رونمان دهر بكه يڼ و، دوو ربخه يڼه وه و، كومه لگايه كه مان پاك پابگريڼ له و هه موو نه خوشى و ناخوشيه تيك ده رانه ي كه كومه لگا له يه كه هه لده وه شينى و، بگه ن و قيزه ونى ده كات، ئينجا نه ګه ر به و جوړه ره فطارمان كرد، تاك و كومه ل ئازاد و سهر قيراز ده بېت و، مرقايه تيش پزگار و سهر كه و تن و، ده بېت له روخان و له بار چوون، نه وه ش به هوى ګه وره يى و په وشته جوان و بڼه ماكانى ئيسلام دهر ده كه وېت، هر له سر نه و بڼه ماپاك و بېگه رده بوو، كومه لانى موسلمانان خويان به خدا فروشتووه وه و خدا خوې ده فهرموى: {إِنَّ

اللَّهُ اشْتَرَى مِنْكَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَرْبَ لَهْمُ الْجَنَّةِ { التوبه/ ۱۱۱ .

واته: به پراستى خوداى ګه وره گيان و مالى له باوه پداران كړيو وه له بهر امبه رى، شه هيديان به هه شتيان پى ده به خشى.

به لى به پراستى ژيان به لای نه و موسلمانان پراسته قينانه وه و مهيدان و پانتايه ك وده مايه كه بېكه نه جيگه ي ګره و پيش بركى و، ته واو خويان هيلاك ده كنه بوبردنه وهى پيش بركيه كه و، خه لاته كه يان به رنه وه، وه هر به و شيويه نمره و پله ي به رزو نرمان له پوژى دوايى به ګوړه ي ره فطار و په وشته و ته قوا و خو پاريزيانه له و ژيانه دا، وه كو خدا ده فهرموى: {إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقَاهُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ} المجرات/ ۱۳

پوخته پدغه له به سهراته گرنه گانې پېغمبر (ﷺ) هېماته من حياة رسول (ﷺ)

واته: به پرستی گه وره و به پړيزتان له لای خودا ئه و كه سانه تانن كه زورتر له خودا ترسو و فرمان به رد اترن وه خوداش باشر له هموان زانا و ئاگادار تره. ئينجا به پرستی هه ربه هوې نه و پالنه وان و ئازاو نه به ردانه بوو، ئالای ئيسلام له به رزیدا ده شه كايه وه، به هوې شیری برنده يان له وسهر زهويه، سه ركړده و پادشايان ده هاتنه ناو كه مهندي ئيسلام وه. به پرستی باوهر كاری له راده به دهر و كه م وينه به دی ده هينيت، هه روه كه و شاعير پرستی فرمووه كه ده ليئت:

أ نَجِيتَ لِلدِّينِ وَالْدُّنْيَا قِیَاصِرَةً بِالْأَمْسِ كَانُوا رِعَاةَ الشَّاةِ وَالنَّعَمِ
وَجِئْتَ بِالْعِلْمِ أَمِیْنِ مَادِرْسُوا فَأَصْبَحُوا سَادَةَ الْأَعْرَابِ وَالْعَجَمِ
به و جوړه كرده شعر:

مندا ليك له دايك بوو دين و دونيای خروشانند
دهستی هه ژارانی گرت زوردارانی هه لوه شانند
تالاو بوو له ده شت و كيوشوانی گاهل و مهر بوو
دلسوزو خوښه و پست و رهوشت به رزو نه به رد بوو
به بې هه ول و تيكوشان خوا كړدی به ماموستا
علم و زانياری پيدا و له تيكوشان نه وه ستا
خودا پړيزی زور ليئا كړدیه ماموستای جيهان
بوو به گه وره ی ئينس و جن پيشه وای پېغمبره ران

به لي، ئه و پالنه وانانن كه خودا پړيزی ليئا ونو، به باوهری پرسته قينه باسيان ده كات، كه به پرستی جيگه ی پړيزو لييوورده يين، ئه و خودايه ی كه ئه واننه ی كړدو ته پيشه نگی ئيمه بوئه وه ی به شوين پربازياندا بروين و چاويان ليكهنين بوئه وه ی ئيمه ش خاوه نی ئه و پله و نمره به رزانه بين كه به وان به خستر او.

ئينجا منيش هه رله بهر نه و مبه سته بوو بيرم كړده وه كه په راويك دابنيم له باره ی ئه و باوهر داره جواميرو، پالنه وانانه ی كه ميژوي پرسته قينه يان بوئيمه دروست كړدو پيشانيان دايين به هوې گيرانه وه و پرووداو، به سه رهاته كانيان له گيان خو به خت كړدنياندا، تيكوشان و، خو به كه م گرتنيان له سه ر هاو له كانيان و رهوشته جوان و

پوختە پەندە لە بەمەرھاتە گۆرنگە گەنای پێغمەبەر (ﷺ) ھەماتە من حیا (ﷺ) رسول

بەرزێھەکیان، کە لە ئاسمانی بەرزیدالە گەل گیانە شیرینەکیان و باوەری راستیان و، ئارامی و داد گەریان و، خوشەویستی بۆیک سوتانیان دەدرەوشایەو، بۆ ئەوێ ئەر ھەلوێست و ئازایی و، لێبوردەیان، بێتە ئامۆزگاریەکی پڕسەرورێ بۆ ئەوێ گەنج و لاوەکانمان پێگەی پۆشەنیان بۆ پوون بێتەو و پێگای راستی ئەوان بگرنە بەرلەو ژیانەئێ ئەرپۆدا، بەتایبەتی لە وکات و زەمانەئێ کە خێر و چاکەو، پەرەشت کەم بوو و نە ماو، شەپۆخەرایی و بەدبەختیش بەدەرەو و بازایی گەشاو و درەوشاو، ئومێد و ارم کە لاوەکان بگەرێنەو سەر ئاین و پەرەشت و، راستە شەقامی بیروباوەری راستی و، بیروباوەریان بە ھێزیکەن و لە ھەموو کرداریکی سوکی و سەرشۆپی دور بکەن و نەو و خوێان لە خووخوێدی خەرپ پەک رابگرن، و زۆرباشیش تێبگەن کە پێغەمبەر (ﷺ) یارە شیرینە بەرپێزە گەنای (ﷺ) چەندە تێکۆشان و، خەباتیان کردو و ھەوێانداو بۆ بەرز پەرگرتنی ئالای ئیسلام و، سەر بەرزێ و پێگەیانندی ئەر ئاینە بەرپێز، ھەتایە ئەمانەت گەیشتوو بە دەستی ئێمە: بەلام بە ناخ و بە داخێ ئەر، کە ئێمەش چەندە کە مەرخەمین و، گوی ئەدەرین بۆ تێگەیشتن و حالی بوونمان و، بە تەواوی سنورە قەدغە کراوەکان دەبەزینین و، شالۆ بۆ ھەموو کاریکی خەرایی و ناریک دەبەین، بەبێ ئەوێ گوی بەدینە ھیچ ماف و یاسایەک و، تەنانەت پێزو ترس و خۆپارێزیمان لە خوداش نیە !!.

خودایە ئێمە داوات لێدەکەین و، لیت دەپارێنەو سەرکەوتوومان بکەئێ بۆ ئەو کارانەئێ کە خێر و چاکەیان تێدا، و پێنمونی و ھیدایەتی گەنج و لاوەکانمان بەدەئێ بۆ ئەوێ بەشوێن پێباز و پەرەشتی پێغەمبەر (ﷺ) یارە خوشەویست و تێکۆشەرەکانیدا (ﷺ) بپوون، بۆ ئەوێ ئەر ئاین و بەرنامە بەرز و بەرپێز ھەردەم بە بەرزێ و، ئاوداری و، گەشاوایی بمینیتەو. خوداش سەرور و پێشەوای یارمەتی دەرانە.

پوخته بښي له بهر ماته څرنگه کاني پيغه مېر (ﷺ) جومات من حيا رسول (ﷺ)

شته کهم وينه کاني پيغه مېر (ﷺ) : معجزات الرسول (ﷺ)

{ قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ } المائدة/ ١٥

واته: خودای پاک و بښوننه پيغه مېره ناوازه کهی چه زده تی محمدی (ﷺ) تایبته مه ند
کرد ووه به سوپاس گوزاریه کی زور و چه ندین نیشانه و شتی گرنگی بهر چاوی
له سهر دهستی نه و پيغه مېره دا (ﷺ) به دی هیئانه وه، به زور گه وره و به پریزی، له سهر
شیوه ی خوی و تایبته ته ندی و خوشه ویستانی بهر زرترو بلندتر راگرتووه، ته نانه ت
له قورئانیشتا زور مه دح و سه نای کردوه و، زور شتی فیږ کردوه، که وانه بایه نه یان
دهزانی وه نه و پيغه مېره (ﷺ) تا که که سه بوو بو به دی هیئانی داهینه ری نه یینی
پاریزراوه کان، که چاوی نابینای پی پوښه ن ده بیټ و گوښچکه ی که پی پی
ده کریته وه، دلی بی ناگای پی به ناگا دیته وه، هه روه و خوداش له و باره یه وه
ده فهرموی: { قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ } المائدة/ ١٥

خودای به ده سولات به چه ندین به لگه ی دیار و ناشکراو، چه ندین به لگه ی زوری کهم وينه ی
به دیه یته ر یار مه تی و کوښه کی پيغه مېره ی کرد بو به دیه یئانی په یامی راستی، ینجا
شته کهم وينه کان (معجزات) بوئه وانه ی که پریگرو بهر ه لست کار بوون له پریگا و پریبازی
پيغه مېر (ﷺ) بو هیدایه ت و پرنمونیان به بی هیچ ره و انیږی و زمان پاراوییه که
هه یان بیت و به بی بیرکړنه وه و تیرامانیان له قورئاندا که پریه تی له ره وشت و ره فتاری
جوان و پر بایه خ که هه موو ئاده میزادیک ده توانی له خودی خویدا به دی به یینی و به هیچ
جوړیکیش نه وانه بیریان له وه نه کردو ته وه و چاویکیان به پیشینانی خو یاندا نه گپړاوه
که نه وانه ی دوژمنایه تی و به ره لستیان له گهل نه و قورئان و بهر نامه یه کردووه تیښکاون و،
به بهر شقی پوزگار که و توون هه رگیز هه ست و په یان به نه یینه شاراوه کانی نه و قورئانه
نه کردووه، بویه هه ر به گوږه ی نه و باوه په لاوازه ی خو یان سه یری شته مادی و بهر
چاویه کانیان کردووه له دونیای ماده دا، که نه وهش به ته نها بو گوږانکاری ژبانی نه و
بوونه وهره ی به دی ده کری که نه و جوړه گوږانکاریانه ش له توانای به دی هیئانی هیچ
مروقیکی ئاساییدانییه و به دی ناکری، بویه بو به دی هیئانی نه و کاره کهم وينانه بهر ده وام
بوون و، به لئینیان دده نه گهر تو نه و کاره کهم وينانه مان به راستی بویه دی به یینی نه و

پوخته پدځ له بهر مرغانه څرنگه گدای پیغمبر (ﷺ) قیامت من حیال رسول (ﷺ)

نیمه ش باور پت پیده کین و بهر است گوت داده نین له داوایه که تدا. به لام به پیچه وانه وه نیمه به دروزنت داده نین و، بهر ه لستیش لى ده کین. هر بهو جوړه بیباور پان بهر دوام بوون له سر داوکردنی به دیه نانی شته که م وینه کان. نینجا خودای به تواناو به ده سلات زور لهو شته که موینه ی بو پیغمبری خواﷺ له بهر چاوی بی باور پانی به دیه ننا که لیره به دواوه گوی بستان دین که خودا هز بکات.

له راگه یاندن و ناگاداریه کانی به رزی پیغه مبه رایه تی (ﷺ)
من أعلام النسوة (ﷺ)

پوداویکی گرنګ له هله ګندنې چالې خندهق، له وکاتې هله ګندنه دا بهر دیکې زور
 ګه وره هاته پیښې چال هله ګنه کان به ناوی (کدیه) که به پراستی زور هیلاک و
 شپړه ی کردن و هر چه ند هه ولیاندا بو شکانی بینسود بوو، هیچ چاره یه کیان بو
 له ګه ل نه کړا، پیغه مبهریان نا ګا دار کرده وه وهک پراویژ پیکنردن چونکه ته واوی
 پیڼګای چال هله ګندنې لیګرتبون، پیغه مبهر (ﷺ) هات و به ده سستی پیروزی چه کوچ
 (کوینی) بهر ز کرده وه و رایوه شان دو له بهر ده که ی دا پریشکی ګری نا ګری لیبه رز
 بووه و به شیک له سی به شی بهر ده که ی شان دو شه قی کرد فهر موی: (الله اکبر)
 ولاتی قه یسه ر پز ګاری بوو، سویند به خودا خانو و باله خانه بهر زو جوانه کانی
 ولاتی قه یسه رو روم له بهر چاوه و ده یان بینم.

بۆ جاری دووهم: که کوینی پاره‌شاند به‌شیکی تری له‌و دوو به‌شه شکاندو
 فهرمووی: (الله اکبر) ولاتی کیسرا پرزگارکرا سویند به‌خودا ئیستا به‌چاوی خۆم
 خانو باله‌خانه سپی و رازاوه کانی کیسرا به‌چاوی خۆم ده‌بینم.

بوجاری سینه‌م : که کوینی راوه‌شاند به‌شی سینه‌مه‌که‌شی وردوخاش کردو فره‌موی: (الله اکبر) ولاتی یه‌مه‌ن بزگار کرا سویند به‌خودا ئیستا ده‌رگاوه‌ده‌روازه‌ی سه‌نعام له‌به‌ر چاوه‌.

کۆپری (عبدالبر) له دواى ئەو پوداوه فەرمووی: بەراستی خودا بەندەکەى خۆى سەرخست و یەیمانى خۆى هینایە دى، سوپاس بۆ خودای هەموو بوونەوەر (وقد

نصرالله عبده وصدق وعده والحمد لله رب العالمين. ابن هشام : ج/٢/ص/٢١٩.

پوخته به خدا له به سهر ماته گرنه گهانی پیغمبر (ﷺ) جهات من حياة رسول (ﷺ)

نهی عه میر بۆچی هاتوی؟: ما اقدمك يا عمير؟

له دواى كۆتایی جهنگی به در: (سه فوانی كۆپی ئومهیهی كوری خه له ف) به (عه میری كۆپی وه هه ب) ی وت: كه پیاویکی زۆر ئازاو چاو نه ترس بوو، ئه گهر تۆ برۆی محمدم بۆ بكۆژی په یمانت ئه دهم هه موو ئه و (وام) وقهرزانهی كه له سهر ته و پیوهی گیرۆده و ئاشارام بوی بۆت ئه دهمه وه، وه سهر پهره شتی و پارێزگاری خانه واده كه شت به ته وای ده كه م: عه میریش به و په یمانه رازی بوو، بارگه و خۆراکی سه فه ری باش و ته وای بۆ ئاماده كراو پیگای شاری مه دینه ی گرت به رو به بیرێکی ناره واهه یشته شاری مه دینه، پۆیشته مزگه وتی پیغه مبه ری خودا (ﷺ) به ئاماده باشیه کی باشه وه خۆی توندو چاپوك و ته یار كرد بوو، شیرێ له شانی شه كه دابوو چاوه پروانی دیتنی پیغه مبه ری (ﷺ) ده كرد: له وكاته دا چاوی به (عومه ری كۆپی خه تاب) كه وت پرسیا ری پیغه مبه ری لێكرد و ئه ویش له گه لێدا پۆیشت و بردی بۆلای پیغه مبه ر (ﷺ) پیغه مبه ر فرمووی: نه ی عه میر بۆ چی هاتوی بۆ ئێره؟

عه میر له وه لامدا گوتی: ئیمه هیندیک دیلمان له لای ئیوه هیه ده مه وئ بچمه لایان و بیان بینم، پیغه مبه ر (ﷺ) فرمووی: نه دی ئه وشیره چیه پیته؟ عه میر گوتی: راست ده فرمووی: من هیچ پیویستیم به و شیر نه بوو، کاریکی ناره وایه كه پیتمه، به لام كه هاتم بۆ ئێره به شانمه وه بوو نه م توانی و له بیرم چووكه دا ی بنیم، پیغه مبه ر (ﷺ) فرمووی: نه ی عه میر راستی بلی بۆچی هاتوی؟

عه میر گوتی: ته نها بۆلای دیله كانمان هاتووم، پیغه مبه ر (د.خ) فرمووی: نه ی عه میر چی په یمانیکت له گه ل سه فوانی كۆپی ئومه یه به ستووه له (حجر) كه جیگه یه كه له مه ككه، عه میر هاواری كردو گوتی: من هیچ په یمانیکم له گه ل نه به ستووه؟. پیغه مبه ر (ﷺ) فرمووی: نه ی عه میر تۆ په یمانت له گه ل سه فوان به ستووه كه بییت و من بكۆژی و له بری ئه وه ش سه فوان قه رزو وامه كانت بۆ بداته وه و پارێزگاری ژیا نی خانه واده كه ت بۆ ده سته به ر بكات، ئینجا كاتی عه میر گوئی له فرموده كه ی پیغه مبه ر بوو كه ئاگاداری نه ینییه كانی نیوانی سه فوان و ئه و بووه و كه سیش ئاگای له و به یین و به سته نه بووه هه ر خیرا به یی دوودلی گوتی: (اشهدان لا اله الا

پوختەبەدە لە بەمەرماتە حەركەتەكانی پێغەمبەر (ﷺ) هېماتە من حیاة رسول (ﷺ)

الله، و أشهد أن محمدا رسول الله) بەپراستی راستت فەرموو: ئەو پێغەمبەری راست گۆ ئینجا پێغەمبەر (ﷺ) بە هاوێڵەکانی فەرموو: (علموا أخاكم القرآن وأطلقوه أسيره) واتە: براکەتان قورئان بکەن و دیلەکانیشی بۆ بەربەدن. ئینجا لەدوای ئەوە عەمیر گەڕایەووە بۆ مەكکە و بوو بە بانگ خوازیکی باش بۆ بانگ هیشتنی خەلکی بۆ ئیسلام، بەو ھۆیەووە کۆمەڵە خەلکیکی زۆر ھاتنە ناو کە مەندو بازەنی ئیسلامەووە. ابن هشام/ج-۱-ص/۶۶۱

تۆلە ی ستەمکار: جزاء الظالم

دەگێڕنەووە ئەو جەھل کە ناوی عمری کوپی هشام: پۆزێکی وتی: ئەو کۆمەڵانی قورەیش خۆ بۆ خۆتان بەچاوی خۆتان دیتتان کە محمد چى کرد لە ناشیرین کردنی ئاینەکەتان و، جێبۆدان بە خواپەکانتان و، مایە پوچ و، بەھیچ دانانی ھیواو، ئاواتەکانتان و، وتەى ناشیرین بەباوک و باپیرانتان، بەپراستی من ھیچکە ھێزو توانای خۆپاگرتنم نەماوە و، بۆم قبوڵ ناکرێ: پەیمان لەگەڵ خودای خۆم دەدەم کە بەیانی لە (حیجر) بۆی دادەنیشتم: بەردیکی گەورە ھەڵدەگرم ھەركاتى محمد ھاتەلای کەعبە و نوێژى دابەست و چووەکرنۆش، ئەو بەردەى بەسەر میشتکی دادەدەم و میشتکی دەپەرژێنم، بەلام ئێشەش پارێزگاری سەلامەتیم لێبکەن کە لەدوای کوشتنی: ھۆزو نەوێ (عبدالمناف) دەست درێژی نەکەنە سەرم: بۆ بەیانی ئەبوجەھل پویشت بەردیکی گەورەى ھەلگرتەووە خۆی لەجینگەیک حەشارداو دانیشت وەکو ئەو پیلانەى کە بۆ خۆی داپەرشتبو چاوەروانی پێغەمبەری دەکرد: پێغەمبەریش (ﷺ) ھەروەک و عادەتى پۆزانەى پویشت بۆلای بەیت بۆ نوێژکردن بێباوەرانی قوریشیش لەشوێن و خانەى کۆبوونەووەکانیان سەیریان دەکرد و چاوەروانی ئەو بوون کە بزائن ئەبوجەھل چى دەکات کاتى پێغەمبەر (ﷺ) نوێژى دابەست و پویشتە سەر سوژدەو کەرنۆش ئەبوجەھل ئامادەباشى خۆی پیشان داو بەردە گەورەکەى ھەلگرت و بەرە و لای پێغەمبەر پویشت کە لێى نزیک بۆووە ھەرزۆر بەخیرایى پاشەو پاش بەرەو دواوە گەڕایەووە

پوخته به خد له به سهراته گرنگه گانی پیغمبر (ﷺ) قهات من حیاة رسول (ﷺ)

ترس و سامیکی زوری به پوخساریه وه دیاربوو رهنگی گۆرابوو ئه بهردهی که ههلی گرتبوو بۆدوو فرییدا، ئه وکۆمه له خه لکانه ی که چاوه پروانی ئه بوجه هل بوون بزانی چی دهکات که چاویان به ئه بو جه هل کهوت سه رسام بوون و به ره و لای ئه بوجه هل رایانکردو گوتیان: ئه ی ئه با چه کهم ئه وه چی بوو؟ گوتی: به خودا هه ره که و یستم ئه و کاره ی پیلانم بۆدو پشتب و به ئه نجامی بگه یه نم، که لیلی نزیک بومه وه حوشتریکی زۆر به هیزو گه وه ره که تاک و ئیستا شتی ئه وهام نه دیتوه په لاماری دام و خه ریک بووتیکم بشکینی و بم خوات.؟ کاتی ئه و قسه یان بۆ پیغمبر گۆرایه وه فره مووی: ئه وه جبرائیل بوو ئه گه ر زیاتر نزیک بوبایه وه په لاماری ده داو ده ی گرتووتیکی ده شکاند.

پارچه پارچه کردنی ده سه لات ی کیسرا: تمزیق ملک کسری

پیغمبره ی سه ره وه رمان (ﷺ) چه ند نامه یه کی بۆ سه رکرده و پادشایانی سه رده می خوی نووسی و داوای لی کردن که موسلمان بن، هیندیکیان موسلمان بوون، وه که و پادشای نه جاشی. هیندیکیشیان باوه ری ته و اوایان به سه ر راستی و دروستی ئیسلام هینا وه و قه ناعه تی ته و اوایان پیی هاتوه به لام له بهر گه ل و هۆزه که ی و، له ده ستچوونی ده سه لات ی نه یانده و ئی را باوه ری ان له نا و گه له که یاندا ناشکرا بکه ن، وه که و (قه یسه ری پۆم) هیندیکیشیان زۆر به جوانی و پریکی وه لامی نامه که یان دایه وه، وه که و (مقه و قیس) پادشای (مصر) چه ند که سیکی که میش به شیوه یه کی زۆر ناشیرین و بیئه ده بانه وه لامی نامه که یان ده دایه وه وه که و (ئه بروین) پادشای (کسری ی فارس) کاتی که نامه که یان بۆ خوینده وه رقی هه ستا و نامه که ی زۆر به توند و تیژی وه رگرت و پارچه پارچه ی کردو گوتی: چون محمد به نده ی منه و نامه بۆ من ده نویسی. له داوای ئه وه پیغمبر (ﷺ) فره مووی: خودایه ده سه لات ی پادشایه تی و مال و دارایی کیسرا پارچه پارچه بکه ی هه ره وه که و چون نامه که ی منی پارچه پارچه کرد: خودای گه وه ره به ده سه لات، هه ره به و شیوه یه کوپه که ی خوی (شیرویه ی) به سه ر (ئه بروین) سه رخست و باوکی خوی کوشت ملک و ده سه لات و دارایی به ناشیرینترین شیوه پارچه پارچه بوو هه موو ده سه لات و ته وای سامان و دارایی له ده ستی نه ما ئه وه ش به دوعا و نزای پیغمبره ی (ﷺ) پارچه پارچه و، تیک شکیندرا.

پوخته بښه له بهرمرغانه څرنگه گانې پيغمبر (ﷺ) قېمات من حياه رسول (ﷺ)

خودای به به زه یی پیغه مبهري ﷺ له فیلی دوزمنانی ده پاریزی

ماصرف الله عن رسوله کید الأعداء

خیزای (ټه بوله هب) که زور نازاری جهسته و گیان و دهرونی پیغه مبهري دهاو درک و دالی ده خسته سهر پښکای پیغه مبهري گه پویشتنی لیډه گرت، کاتی گوئی بیستی ټه ووهو که خودا ټایه تی هره شهی بهرامبر خوئی و هاوسره کهی دابه زاندوه و هیناو ته خوار. پیغه مبهري ﷺ له گهل ټه بوبر له لای مزگه وتی بیت دانیشتبون (ام جمیل) هاوسهری ټه بوله هب به بهر دیکي زور گه ووه بهره و لای بیت چوو کاتی حه زه تی ټه بوبر ﷺ چاوی پیکه وت دهستی کرد به گریان، پیغه مبهري ﷺ پرسپاری لی کرد ټی ټه بوبر بوچی ده گریه ی، ټه بوبر ﷺ له وه لاما فرمووی: ټی پیغه مبهري خودا ﷺ و (ثوم جهیل) زور بهرق و توپه ییه وه به بهر دیکي زور گه ووه بهره و لای ټیمه دیت پیغه مبهري ﷺ فرمووی: ټی ټه بوبر وازی لی بهینه و گوئی مه دهیه چونکه ټه و ټافره ته من نابین کاتی نزیک بووه گه یشته لایان به فرمانی خودا چاوی به پیغه مبهري ﷺ نه که وت ته نها ټه بوبه کری چاو پیکه وت که هردو وکیان له ته نیشته یه کتره وه دانیشتبون (ام جمیل) به ټه بوبه کری گوت: ټه بوبه کر کوا هاوه له که ت له کوئی هه والیان پیداوم که به خه راپه باسی کردووم: که خودا فرمووی ته: { وَأَمْرُتُهُ حَمَلَةٌ فِي الْخَطْبِ جِدَهَا حَبْلٌ مِّنْ مَّسَدٍ } المسد/ ٤- ٥ واته: ټه بوله هب و هاوسره که ی که له دنیا هه لگری کوله دارو نازاوه و فیتنه گیر ی بوون له نیوانی ټاده میزاده کان و پیغه مبهري ﷺ، نازار و سزای دهرونی جهسته یان زورده دا وه هره وها ټه وانه مایه ی کوله داری دپکاوی و نازاوه گیر ی ته و او بون بهرامبر به پیغه مبهري سهر دارو نازدار، وه که له دنیا دا ملوانکه ی زیرو مرواری له مل و گه رده نی دابوو له پوژی دواپی پت و گوریسی ناگرینی له ملی دهالینن، سویند به خودا ټه گهر چاو پیکه وئی ټه و بهر ده ی له ده می ټه دم ټه و نه ده ی گوت و: گه راپه وه چاوی به پیغه مبهري ﷺ نه که وت که له وئی دانیشتبون له گهل حه زه تی عومر ﷺ. ابن هشام ج ١/ ٣٥

پوخته په ځه له به سره ماته څرنگه کانی پیغمبر (ﷺ) قېمات من حیات رسول (ﷺ)

ګوانه کانی وهک و سهرده می خوی لیها ته وه

عاد الضرع کعهده

(عبدالله ی کوری مه سعود ﷺ) ده فهرموئ: من منذ الیکی فامیده بووم شوانی چه ند سهر مه پیکي (عوقبه ی کوری موعیت) بوم دم له وه پاند. له کاتیدا پیغمبر ﷺ نه بوبه کرم به لادا هاتن و فهرموویان: نایا هیچ توژه شیریکت له لانیه بمان دهیه زورمان تینووه؟ منیش پیم گوتن به خودا من چاودیرو لینپرسراو باوه پیکراوی خاوه نی نه وه مه پانه من ناتوانم هیچ شیرتان بده من. پیغمبر ﷺ فهرمووی: باشه کاوپیهک یان کویشتیریکت له لا نییه بهرانی نه گرتی، منیش گوتم: به لی له لاهه بهرخیکم بو گرتن و بوم بردنه پیشه وه پیغمبر ﷺ بهر خه که ی گرت و دهستی به ګوانه کانیدا هیئا له خودا پارایه وه به لام من نه مده زانی چی ده فهرموو لیی حالی نه ده بووم و تینه ده که یشتن هره له وکاته دا نه و بهر خه ګوانه کانی پرېوون له شیر، نینجا نه بوبه کر به ردیکي قولی هیئا و شیریان تیدا دوشی نه بوبکر ﷺ لیی خوارده وه دواي منیش لییم خوارده وه نینجا پیغمبر ﷺ لیی خوارده وه، دواي تیر خوارده وه پیغمبر ﷺ به ګوانه کانی فهرموو گچکه به وه ګوانه کانیش گچکه بوونه وه وهک و پییشوی لیها ته وه.

ئو له نیوانی په نجه کانی هه لده قولی

الماء یتفجر من بین اصابعه

حه زه تی (جابر ﷺ) ده گپړیته وه که بوخاری پړوايه تی کردو وه ده فهرموئ: جاريک له گهل پیغمبر ﷺ دا بووم کاتی نویژي عسرهات هیچ ئاومان پینه مابوو ته نها که میک ئاوی پاشماوه و به کارهات و نه بیټ پیغمبر ﷺ داواي نه و ئاوه که مه ی کردوله ناو قاپیک دا بویان هیئا چاوم لیی بوو پیغمبر ﷺ به په نجه کانی دهستی تیوهرده دا دهیه ئناو دهی برد دواي فهرمووی: له بهر که ت و پیروزی خودا دهیه، وهرن بو دهست نویژ، چاوم لیی بوو له نیوانی هه موو په نجه کانی دهستی

پوخته به ۱ له بهمه راته گرنه گانی پیغمبر (ﷺ) هېماته من حیات رسول (ﷺ)
 پیغمبردا (ﷺ) ئاو دهاته خوارو هله قولا یاره گانی پیغمبر (ﷺ) دهستیان کرد
 به دهستوئیز هه لگرتن و ئاو خوار دهنه وه و شت پرکردن. له و کاته دا به جابر یان وت:
 ئه ی جابر ئیوه ئه و کاته چهند که سبوون؟ جابر وتی: ئه و کاته (۱۴۰۰) ههزارو چوار
 سهد کهس بووین. رواه البخاری و مسلم برقم/ ۱۸۵۶

له شته کهم وینه گانی پیغمبر (ﷺ): من معجزات الرسول (ﷺ)

کابرایه که پرسپاری له هندی کچی ئه بی هاله ی که زر کچی و دایه نی پیغمبر بوو
 کرد گوتی: سه رسورهینه ترین شتیک که له پیغمبره بیستیت یان دیبیت چي
 بووه بۆمان بگیڕه وه؟ ئه ویش له وه لامدا گوتی: هه موو کاره گانی پیغمبر
 سه رسورهینه رن وه له هه مووی سه رسورهینه تریش که خۆم دیتومه، من چهند
 حیوانیکی کیویم هه بوو که هوگرو هاوده میان بووم ئه و پۆژانه ی که له لایان ده بوم
 به هیچ جوړیک ئه و حیوانانه هه لئه دهستان له شوینی خویان به بهرده وامی چاویان
 ده بریه پیغمبره ی خودا به هیچ جوړیک خیسه ی چاویان به هیچ لایه کدا نه ده گێرا
 کاتئ یه کیك له لایان هه لئه ستا به ته وای چاویان تیده بری که ده پۆیشته و، پشتی
 هه لئه کرد هه موو هه ست و نهستیان به لایدا ده سوپاند، که له به چاویان دیار نه ده ما
 کلکه سوئییه یان ده کردو، گوئییه گانیان ده له قاندو، له یه کیان ده دا به راستی ئه و
 هه لۆیسته یان منی زۆر سه رسام کردبوو.

به زه یی هاتنه وه ی پیغمبر (ﷺ) به گیانداران رافة الرسول بالبھائم

جاریك پیغمبره ی خودا (ﷺ) به لای راوچییه که دا پۆیشته مامزیکى راو کرد بوو
 به ستبویه وه. مامزه که هاته قسه و گوتی: ئه ی پیغمبره ی خودا گوانه کانم پر له
 شیرن و دوو بیچوی بچوک و برسیم به جیماوه رینگه م پی بدن برۆم بیچوه کانم شیر
 بدهم و تیریان بکه م و دایى ده گه ریمه وه بۆلات و له شوینی خوی بیه ستنه وه
 پیغمبر (ﷺ) فه رمووی: نیچیری که سیکی که دهسته بهرداری خوشیه گانی دونیا بووه،

پوخته به ګڼه له بهمه راته ګرنگه ګانې پیغمبر (ﷺ) قېماته من حیاة رسول (ﷺ)

ګوانه ګانې وهك و سهردهمی خوی لیها ته وه

عاد الضرع كعهده

(عبدالله ی کورې مه سعود ﷺ) ده فهرموئ: من مندالیکې فامیده بووم شوانی چهند سهر مه پیکې (عوقبه ی کورې موعیت) بوم دم له وه پراند. له کاتیدا پیغمبر ﷺ نه بوبه کرم به لادا هاتن و فهرموویان: ئایا هیچ توژه شیریکت له لانیه بمان دهیه زورمان تینووه؟ منیش پیم ګوتن به خودا من چاودیرو لیپرسراو باوه پیکراوی خاوه نی ئه و مه پرانم ناتوانم هیچ شیرتان بده من. پیغمبر ﷺ فهرموئ: باشه کاورییه ک یان کویشتیریکت له لا نییه بهرانی نه گرتبی، منیش ګوتم: به لی له لاهه بهرخیکم بو گرتن و بوم بردنه پیشه وه پیغمبر ﷺ بهر خه که ی گرت و دهستی به ګوانه کانیدا هیئا له خودا پارایه وه به لام من نه مده زانی چی ده فهرموو لیئی حالی نه ده بووم و تینه ده گیشتم هر له و کاته دا ئه و بهر خه ګوانه ګانې پرېوون له شیر، ئینجا ئه بوبه کر بهر دیکې قولی هیئا و شیریان تیدا دوشی نه بوبکر ﷺ لیئی خوارده وه دواي منیش لییم خوارده وه ئینجا پیغمبر ﷺ لیئی خوارده وه، دواي تیر خوارده وه پیغمبر ﷺ به ګوانه ګانې فهرموو ګچکه به وه ګوانه کانیش ګچکه بوونه وه وهك و پیشوی لیها ته وه.

ئو له نیوانی په نجه ګانې هه لده قولی

الماء یتفجر من بین اصابعه

حه زه تی (جابر ﷺ) ده ګیریته وه که بوخاری پړوايه تی کردوه ده فهرموئ: جاریک له ګه ل پیغمبر ﷺ دا بووم کاتی نویژی عسرهات هیچ ئاومان پینه ما بوو ته نها که میك ئاوی پاشماوه و به کارهات و نه بیت پیغمبر ﷺ داواي ئه و ئاوه که مه ی کردوله ناو قاپیک دا بویان هیئا چاوم لیئی بوو پیغمبر ﷺ به په نجه ګانې دهستی تیوهرده دا دهیه ئناو دهی برد دواي فهرموئ: له بهر که ت و پیروزی خودا دهیه، وهرن بو دهست نویژ، چاوم لیئی بوو له نیوانی هه موو په نجه ګانې دهستی

پوخته بښل له بدمر هاته څرنگه ځانې پيغمبر (ﷺ) هېماته من حياء رسول (ﷺ)
 پيغمبردا (ﷺ) ښاو دهاته خوارو هډه قولا ياره کاني پيغمبر (ﷺ) دستيان کرد
 به دستنويژ هډه لگرتن و ښاو خوار دنه وهو شت پرکردن. لهو کاته دا به جابر يان وت:
 ښه جابر ښه وه ښه وکاته چنه که سېوون؟ جابر وتی: ښه وکاته (۱۴۰۰) هه زارو چوار
 سده که سېوون. رواه البخاری ومسلم برقم/ ۱۸۵۶

له شته که م وینه کاني پيغمبر (ﷺ): من معجزات الرسول (ﷺ)

کابرايه ک پرسياري له هندي کچي ښه بي هاله ي که ز کچي ودايه ني پيغمبر بوو
 کرد گوتی: سه رسو په ښه ترين شتي که له پيغمبرت بيستيت يان ديستيت چي
 بووه بومان بگيرپه وه؟. ښه ویش له وه لاما گوتی: هه موو کاره کاني پيغمبر
 سه رسو په ښه ترين وه له هه موو سه رسو په ښه ترين که خوډ ديتومه، من چنه
 حه يوانتي کي کيوي هه بوو که هوگرو هاو ده ميان بووم ښه و پوژانه ي که له لايان ده بووم
 به هيچ جوړيک ښه و حه يوانانه هډه ده ستان له شوي ني خو يان به به رده وامي چاويان
 ده بريه پيغمبري خودا به هيچ جوړيک خيسه ي چاويان به هيچ لايه کدا نه ده گيرا
 کاتي يه کيک له لايان هډه ده ستا به ته وای چاويان تيده بري که ده پويشت و، پشتي
 هډه ده کرد هه موو هه ست و نه ستيان به لايدا ده سوپاند، که له به چاويان ديارنه ده ما
 کلکه سوپيه يان ده کرد و، گوپيه کان يان ده له قاند و، له يه کيان ده دا به پرستي ښه و
 هه لويسته يان مني زور سه رسام کرد بوو.

به زه ي هاته وه ي پيغمبر (ﷺ) به گيانداران

رأفة الرسول بالبھائم

جاريک پيغمبري خودا (ﷺ) به لای راوچيه ک دا پويشت مامزنيکي راو کرد بوو
 به ستبويه وه. مامزه که هاته قسه و گوتی: ښه ي پيغمبري خودا گوانه کان پر له
 شيرن و دوو بيچوي بچوک و برسيم به جيماوه پنگه م پي بدن برؤم بيچوه کان شير
 بدهم و تيريان بکه م و دوايی ده گه پيمره بولات و له شوي ني خو ي بې به ستنه وه
 پيغمبر (ﷺ) فهرموو: نيچيري که سيني که ده سته به رداري خو شيه کاني دونيا بووه،

پوخته يده ۲ له به سدر ماته گورنگه کانی پيغه مبه (ﷺ) هيمانه من حياه رسول (ﷺ)
 مامزه که گوتی: نهی پیغه مبه ری خودا په ایمانت پیده دهم که من بولات ده گه پیمه وه
 پیغه مبه (ﷺ) په ایمانی لیوهر گرت و بهری داو پویشیت ماوه یه کی زوری نه برد مامزه که
 گه پرایه وه و شیر ی گوانه کانی به تال ببوو پیغه مبه بانگی راهیشت نه و مامزه خاوه نی
 کییه؟ گوتیان: ئیفلانه که سه پیغه مبه (ﷺ) داوای پیبه خشی نی لی کردو، پییان
 به خشی پیغه مبه ریش به ره لای کردو مامزه که پویشیت ئینجا پیغه مبه (ﷺ) فهرمووی:
 نه گهر گیان له بهران دهیان زانی وهک و نیمه شت ده زانین له باره ی مردنه وه له ژیاناندا
 گیانله بهر نیکی قه له وتان نه ده خوارد.

جیگه ی سهر سورمانه گورگ قسه ده کات

عجبا لذنب یتکلم

ده گپړنه وه که نه با (سوفیانی کوپری حه رب) و (سه فوانی کوپری ئومه یه ی کوپری
 خه له ف) له مه که ده رچون. وه ختیک چاویان به گورگی که وت به دوا ی مامزیکه وه بوو
 زوری نه ما بوو گورگه که سواری پشتی مامزه که ببیت مامزه که پرویکرده حه پر مه ی
 بهیت. گورگه که خیرا وازی لی هینا و گه پرایه دوا وه (نه بوو سوفیان) گوتی: ()
 ما أرض سکها قوم افضل من أرض أسکها الله إيانا) واته: هیچ خاکیک نیه خه لکانیک ی
 لی نیشته جیبی چاکتر بیت له و خاکه ی که خودا ئیمه ی لی نیشته جیکردو وه؟ نه ی
 سه فوان سه یرت کرد نه و گورگه له و کاته دا چی کرد، سهر سامترین شت نه وه بوو
 که مامزه که پای کرده حه رهم و، گورگه که ش گه پرایه وه، هاته قسه وگوتی: له وه ش
 سهر سام ترین شت نه وه یه که (محمدی کوپری عبدالله ی کوپری عبدالمتلب) له مه دینه
 داواتان لیده کات برونه به هه شت، به لام بو خوتان داوای چونه نا و ناگر ده که ن:
 (نه بو سوفیان) گوتی: سویند (به لات و عوزا) نه گهر قسه ی نه و گورگه بو خه لکی مه که
 بگپړمه وه یه که س به دهوره مانه وه نامینئ و شوین که وته مان چولده بی، وه هر
 له و باره وه باسکرا وه که (رافعی کوپری عه میره ی کوپری جابری) شوانی مه پومالات
 بوو. جاریک گورک که وته ناو مه پره کانیه وه باشتیرین و گه وره ترین مه پری له گه ل
 خویدا برد (رافعیش) خو ی ئاماده کردو به دوا ی که وت بو نه وه ی لینی وه ربگریته وه
 رافع گوتی: من سهرم له وه سورما وه که نه و گورگه چو ن ناوا باشتیرین و گه وره

پوخته دهكده له بهمه رها ته گرنگه خانی پیغمبر (ﷺ) هبانه من حیاة رمول (ﷺ)

ترین مه‌ری له گه‌ل خویدا بردوه هیشتا گورگه که زور دور نه که وتبوه گوتی:
(رافع) سه‌سامترین شت که پیویسته سه‌سامت بکات ئه وه‌یه، خودای گه‌وره
بزق و خوارده مه‌نیه کی پی به‌خشیوم به‌لام تو‌ی ئاده‌میزاد به‌ره‌وای منی نابینی و،
به‌دوام که وتووی لیم بستینه وه‌ دوایی (رافع) گوتی: به‌راستی سه‌رسوپمانه گورک
قسه‌بکات، دووباره گورگه که هاته وه‌ قسه‌و گوتی: (رافع) له‌وش سه‌رسوره‌نه‌تر
ئه‌وه‌یه ئه‌وه‌ی که له‌لای (توهامه) وه‌ هاتوه‌ داواتان لیده‌کات بو به‌هه‌شت برۆن،
به‌لام ئیوه به‌رگری لیده‌که‌ن و ده‌لین: ته‌نها بو‌ناو ئاگری ده‌پۆین. کابرا خیرا
پویشته بو‌لای پیغه‌مبه‌ر ﷺ، پیشی کابرا خودای گه‌وره به‌بۆنه‌ی چه‌زهرتی جبرائیل
پیغه‌مبه‌ری ﷺ ئاگادار کرده وه‌ له‌و هه‌وال و خه‌به‌ره‌ی که کابرا ده‌یوسیت ئاگاداری
بکاته وه‌ له‌و به‌سه‌ره‌ات و پوه‌داوه، دوا‌ی ئه‌وه‌ی کابرا گه‌یشته لای پیغه‌مبه‌ر
ﷺ پیغه‌مبه‌ر بو‌خو‌ی هه‌وال و پوداوه‌که‌ی بو‌ کابرا گیرایه وه‌ کابراش
هه‌رخیرا باوه‌ری هیناو موسلمان بوو. ئه‌م چه‌پۆکه له‌ پێگای زور له‌ هاوه‌له
به‌پێزه‌کانه وه‌ گیرداوه ته‌وه‌ خودایان لی‌ پازی بی‌ت: وه‌کو ئه‌بو سه‌عیدی خودری و،
سه‌له‌مه‌ی کو‌ری ئه‌که‌وه‌ و، ئیین ئه‌بوو وه‌هه‌بو، ئه‌بو هو‌په‌یره‌ و، امام
احمد برقم/ ۸۰۴۹- و ترمذی و، حاکم.

مه‌ریکی بچوک

الشاة الصغیره

له‌ (جابر ی کوری عبدالله ﷺ) وه‌ ده‌گیرنه‌وه‌ فه‌رموویه‌تی: له‌ خزمه‌ت
پیغه‌مبه‌ر ﷺ دا ئیشمان ده‌کرد له‌هه‌لکه‌ندن خنده‌ق، له‌مانه‌وه‌ مه‌ریکی لاوازی
بچوکمان هه‌بوو گوشتی زۆر پیوه نه‌بوو، گوتم: به‌خوا وا باشه ئه‌م‌پو ئه‌و مه‌ره‌ی بو
پیغه‌مبه‌ر ﷺ سه‌ری‌پرم: تو‌زیکیش جو‌مان هه‌بوو، به‌هاوسه‌ره‌که‌م گوت بپو
ئه‌و جو‌یه‌ش به‌اره‌و بیکه به‌ئارد و بیشیله‌و بیکه به‌نان، مه‌ره‌که‌مان سه‌ری‌پری و
کردمانه‌مه‌ره‌گه‌و، که ئیواره داها‌ت ده‌ستیان له‌ئیش هه‌لگرت و پیغه‌مبه‌ر ویستی
به‌واته وه‌ مال منیش به‌دزیه وه‌ پویشتمه لای پیغه‌مبه‌رو ﷺ گوتم: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری

پوختە بەمەكە لە بەسەر مەتە حُرئەتەكەكە (ﷺ) قەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

خودا ﷻ من مەرەگەیکم بۆ دروست کردوی لەگەڵ چەند نانیکی جوو حەز دەکەم
لەگەڵ مندا پێکەوه بپۆینەوه مال، من وام حەز دەکرد تەنها من و پیغەمبەر ﷺ بین
بۆ ئەوەی بەباشی خواردنەکە بەشمان بکات و کەس لەگەڵماندا نەبێت ئەوە بەلام کاتی
بە پیغەمبەر ﷺ وت، فەرمووی: زۆرباشە هەرخێرا بانگی کەسیکی کردو، وتی
بانگ پابێنە هەموو ئەو خەڵکە بگەڕێنەوه بابۆن بۆمائی جابر: لەلایەکی ترەوه
جابر ﷺ لەبەر شەرمەزاری نەدی دەزانی چی بکات بۆیە دەی گوت: ئەو خودایە من
چیم بەخۆم کرد (إنا لله وإنا إليه راجعون) پیغەمبەر ﷺ پووی کردە مائمان و
هەموو خەڵکە کەش بەدوای پیغەمبەر ﷺ کەوتن بەرەو مائی ئیمە منیش ئەوەندەدی
کە نان و خواردنمان هەبوو هەموویم هینا بۆ لای پیغەمبەر و دام نا پیغەمبەر ﷺ
بسم اللهی کردو کۆمەلێک دەستیان کرد بەخواردن ئەو کۆمەلە تێر دەبوو ئەوان
لادەچون و کۆمەلێکی تر دەهاتن دادەنیشتن و دەستیان دەکرد بەخواردن هەتا
ئەوانیش تێر دەبوون، بەوجۆرە هەتا هەموو خەڵکە چال هەڵکەنەکان تێریان خوارد
ئەو هەش بە بەرەکەتی دوعای پیغەمبەر ﷺ.

لە بەرەکەت و پیرۆزی پیغەمبەر ﷺ

من بركة الرسول ﷺ

(محمدي كورپی ئیسحاق) دەگێڕێتەوه کچیکی (بەشیری کوری سەعد) وتی: دایکم
بانگی کردم (عومرەدی کچی پەواحە) چنگێک خورمای دامی و منیش لە کۆشم
کردو و پێی وتم: کێژۆلە ئەو خورمایە بۆ باوکت بەرە، لەدوای ئەوە من پۆیشتم و،
بەلای پیغەمبەر ﷺ تێپەڕیم و خێرا پۆیشتم بۆ ئەوەی زوو بگەمە لای باوکم،
پیغەمبەر ﷺ لە سەرچال هەڵکەندەنە بوو، بانگی لێکردم گێژۆلە وەرە بۆلای ئێرە
منیش زۆر تەنگە تاو بووم زووبگەمە لای باوکم، بەلام پیغەمبەر ﷺ فەرمووی:
کێژۆلە ئەوەی پێتە بۆم بەهێنە بزانم چییە؟ منیش هەموو خورمایە کەم کردە ناو
دەستی پیغەمبەر ﷺ بەلام خورمایە کە زۆر نەبوو دەستی پیغەمبەر ﷺ پڕ نەکرد دوازی
پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: قوماش و بەرگیکم بۆ بەهێنە ئیمەش بۆمان هینا و رايخست و

پوختە پەندە لە بەسەر هاتە گەرنجە گەنای پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

خورمایەکی خستە سەر قوماش و راخەرە، بە جۆریک خورمایەکی زۆر بوو کە لەسەر ئەو پارچە راخەرە جینگە ی نە دەبۆو پێغەمبەر ﷺ پیاویکی لە لا بوو پیی فەرموو: بانگی خەڵکانی چالەلکەن بکەن با بێن لەباتی خواردنی نیوەرۆ خورما بخۆن هەموو خەلکە کە لە دەورە ی خورمایە کە کۆبوونەو دەستیان کرد بە خواردن، هەتا لییان دەخوارد ئەو خورمایە زیاتر دەبوو هەموو خەلکی چال هەلکەنەکان تێر بوون و خورمایە کە لەسەر ئەو قوماش و راخەرە هەر زۆر دەبوو لە هەر چوار لایەو لێی دەپژایەو و جینگە ی نە دەبۆو.

ئای لەتۆ ئەبو سوفیان هیشتا کاتی نە هاتوو

ویلک یا أبا سفیان مآن لک ذالک

کاتی پێغەمبەری خودا ﷺ پەیمانی سەر بەستی و دنیای ی بە (ئەبو سوفیانی کۆری حەرب) دا پێغەمبەر ﷺ بەعباسی مامی فەرموو: هەستە برۆ ئەبو سوفیان بەرە بۆ لای خەیمە و چادەرەکانی خۆت تابه یانی کاتی ئەبو سوفیان پۆیشتە لای عەباس ئەبو سوفیان پەشیمان بۆو لەو کارو هەلوێسە ی کە کردوێهەتی کە خۆی تەسلیم بە پێغەمبەر کردوو لەدلی خۆیدا گوتی: باشە ئەو چ ی کردوێهەکی ناپوایە کە من کردوێهە و بە دەستی خۆم چیم کردوێهە خۆم؟ ئەگەر ئەمن کۆمەلە خەلکیکی زۆری هۆزو نەوێهە کە کۆکردبایەو لە دەورو بەرو کە نەوێهە بەگژ محمد و هاوڕێکانیدا بچو باینا یەو زۆر باشترو چاکتر بوو بەسەریاندا سەردە کەوتین، پێغەمبەر ﷺ لە ژێر خەیمە کە ی خۆی دا هەستی بەو بیر و خەیاڵ نە ی ئەبو سوفیان دەکرد بۆیە بانگی ئەبو سوفیانی کردو پیی فەرموو: ئەبو سوفیان ئەو بیر و خەیاڵە پەرۆ پوچ و خەراپانە لە دڵت دەربکە دەنا خودا سوک و ریسوات دەکات ئەبو سوفیان هەرخیرا بەعباسی گوت: ئە ی عەباس خیرا بمبە بۆ لای کۆری براکەت. عەباس گوتی: ئای لەتۆ ئەبو سوفیان هیشتا کاتی ئەو نە هاتوو کەبت بەم بۆ لای، لە دوا ییدا کە ئەبو سوفیان پۆیشتە لای پێغەمبەر ﷺ پیی گوت: ئە ی پێغەمبەری خودا داوای لیبوردنت لێدەکەم کە بەراستی بیروخە تەرە یەکی خەراپم بە دڵ و بیردا هات ئیستاش بە بیروباوەرێکی راستیەو دەلیم (اشهدان لا إله إلا الله وأنك رسول الله).

پوختە بە ئۆلە بە مەرماتە ئۆرگە ئاڭى پېغەمبەر (ﷺ) قېماتە مەن حىلە رەسول (ﷺ)

ئېمە دەستە بەرى گالتە جارانتان ئى دەكەين

إنا كفيناك المستهزئين

(عەباسى كۆپى عبدالمطلب ﷺ) بۇمان باس دەكات و دەفەرموئى: پۇژىك لە مزگەوت دانىشتىبوم (ئەبوجەھل) ھاتە پېشەو و گوتى: سۆيىند دەخۆم كاتى (مەھمەد) بىدىنم بېتە ئېرە و نوپۇز بىكات و بېتە كېرۈش پېم لەسەر سەر و ئەستۆى دادەنېم. ئەو خەبەرەيان بە پېغەمبەر ﷺ گە ياند كەنە پۈتتە مزگەوت و ئاڭاى لەخۆى بېت پېغەمبەر ﷺ ھەركە ھەوالەكەى پېندراخىرا زۆر بە تۈپەيىيەو ھەستە بەرە و مزگەوت كەوتەپى لەبەر خىرايى و تۈرەيى پېرانەكەيشت بېرواتە لای دەرگا و بەویدا بېرواتە ژورەو، ھەر خىراخۆى فېرېدايە سەر دىوارەكە و پۇيشتە مزگەوت و نوپۇزى دابەست و دەستى بە خويندىنى سۈپەتى (علق) كرد ھەتا گەيشتە ئەو ئايەتەى كە باسى ئەبو جەھل دەكات و دەفەرموئى: (كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَافٍ أَلَمْ يَرَأْ أَن سَخُنَى : العلق ۶-۷ واتە: لەدوای تەواو كېردنى سۈپەتەكە پېغەمبەر ﷺ پۇيشتە كېرۈش، يەككە لە دانىشتوان پۇيشت بە ئەبوجەھلى گوت: ئەى ئەباھەكەم، ئەو مەھمەد پۇيشتە كېرۈش ئەبوجەھلىش ھەرخىرا بەرە و لای مەھمەد پۇيشت بەلام كەلىنى نىزىك بۇو ھەرخىرا بەرە و دواو پاشەوپاش كىشايەو بەرە و دواو پېيان گوت: ئەى ئەباھەكەم ئەتۇ ئەو ھەموو ھەپەشەت كرد كەچى دەكەى ئەدى بۇچى واز و گەپايەو كارەكەت بەجى ئەھىنا؟ ئەبوجەھل گوتى: بەخودا كە پۇيشتە پېشەو چالېكى زۆر گەرە لە ئاگر ھەبوو كە زىاتر بېرۇيشتەمايە دەكەوتە ناو ئەو ئاگرە. ابن كئىر/ج ۱/ص ۶۷

شتىكى كەم وېنە لەكاتى كۆچ كردن دا

معجزة أثناء الهجرة

لەكاتى كۆچ كېرەندە پېغەمبەر ﷺ لەگەل ھەزەرەتى ئەبوبەكردا ﷺ ئارەزويان بوو لە جىگەيەكدا پىشۈ بەدەن و جەسەتەو. بېرسيان بوو دەيانوويست خواردن، ئازوخەيەك پەيدا بىكەن بۇ خواردن، بارگەيان لەلای دايكى مەعبەدى خست كە بەراستى (ام مەعبەد) لەنا خۇشتىن بېزىوى ژيان و ھەزاريە دەيگوزەران، چۈنكە

پوختەبەخەر لە بەسەر ماته گۆرنگەکانی پیغمبەر (ﷺ) قەمانە من حیاة رمول (ﷺ)

سالیکی وشک و بیباران و بێ گیاو تەری و سەوزایی بوو گیاندارەکانیان
 برسی و بێ خۆراک بوون و گوانی ئازەلەکانیان گەورە و بیشیر بوو بەلام پیغمبەر و
 ئەبوبەکر بە ناچاری پووین لەمالی دایکی مەعبەدکرد داویان لێ کرد کە هەر
 شتیکیان هەیە لەگوشت، لەخواردن، لەنان، لەخورما، لەشیر، یا هەر جورە
 خواردنیک هەیانە پێیان بفروشن، بەلام ئوم مەعبەد گوتی: سویند بەخودا ئەگەر
 هەر شتیکیان لە لابوایە بەبێ فروشتن ئیوەمان ببەش نەدەکرد: لەو کاتەدا
 پیغمبەر ﷺ چاوی بە کویشتیریکی لاوازی لەر و لاواز و بیهیز کەوت کەلەگەل
 میگل بربوو، پیغمبەر ﷺ فەرمووی: ئەو کویشتیرە شیری تێدایە؟ دایکی مەعبەد
 گوتی: بەخودا ئەو زۆر لاواز و لەرەو هیچ شیری تێدانییە؟ پیغمبەر ﷺ فەرمووی:
 باشە تۆ پرێگەمان پێدەدە ئەو کویشتیرە لەر و لاوازە بدۆشین؟ دایکی
 مەعبەدگوتی: بەخودا هیشتا ئەو کویشتیرە بەرانی نەدیتو و شیری تێدانییە
 ئەگەر شیریشی تێدا بوایە بەخودا من بۆخۆم بۆم دەدۆشین؟ پیغمبەر ﷺ دەستی
 پیروزی بە سەر پستی کویشتیرەکەدا هینا و ناوی خودای برد و دەستی بە
 گوانەکانی داھینا شیر وەک و پلوسک بەگوانەکانیدا دەھاتە خوار پیغمبەر ﷺ
 داوی قاپیکی گەورە کرد بۆیان هینا و لەبەر بەهیزی هاتنە خوار وەو شیر لە
 گوانەکانی دەنگ و خورەو شیرەکە دەھات، دایکی مەعبەد هاتە پیشە وەو دەستی
 کرد بە خواردنەو شیر هەتا تێربوو ئەوانەو کەلەویش ئامادەبوون هەموویان
 خواردیانەو و تێربوون، لەداوی هەموویان پیغمبەریش ﷺ دەستی بەخواردنەو
 کرد هەتا تێربوو. بەجۆرە پیغمبەری خودا ﷺ بوبە بەرەکەت و میھرەبانی بۆ
 ئەو دەقەرە و بەسەریاندا پڕا، بارانیان بۆباری و گیا و گۆل سەوزبوو ئاو ژیانەو
 و گوانی گیان دارەکانیان پربوونەو لەشیر. هەزاران سەلات و سەلام بۆ گیانی
 پاکی پیغمبەری سەر بەرزای ئیسلامییت. ابن هشام/ج/۱/ص/۴۸۸-المشكاة برقم-
 ۵۹۴۳-و حاکم-۹-۱۰۹ و صححه.

کۆتەرە دارێک بوو بە شیر جزل من حطب إنقلب إلی سیف

(عەکاشەی کورێ میحسەنی کورێ حەسانی ئەسەدی ﷺ) لە پوژی بە دردا بە شیرێک شەپری دەکردو دەجەنگا، بە لām لە ناوەندی شەپ و پیکدادانی جەنگاوەران شیرەکەی شکاو پەپری، هەر خێرا خۆی گەیانده پێغەمبەری خودا ﷺ داوای شیری لێکرد لەو کاتەشدا پێغەمبەر ﷺ هیچ شتێکی لە لا نەبوو تەنها کۆلکە دارێکی پەقی لە لا بوو پێغەمبەریش ﷺ کۆلکە دارەکەی دایە دەستی عەکاشە و فەرمووی: بەودارە بجەنگە و شەپکە ئەو عەکاشە، کاتێ عەکاشە دارەکەی وەرگرت، دەفەرمووی: بەخودا کە دارەکەم وەرگرت لەناو دەستەدا لەرزەییەکی بەهیزی لێهات و کەسەیرم کرد ئەو دارە ببوو بە شیرێکی بڕندە بەهیزو درێژو لەسپیان دەدرەوشایەو، عەکاشە شەپری پێکرد هەتا موسلمانان سەرکەوتن. لەدواییدا ئەو شیرەیان ناوێنا شیری یارمەتی دەر (العون) وە ئەو شیرە ی بۆماوەیەکی زۆر دوورو درێژ لەلای مایەو و چەندین جەنگ و شەپری خوێناوی لەگەڵ پێغەمبەردا ﷺ ئەنجام داو و ماو دەتو. ابن هشام/ج/١/٦٣٧.

تۆ ئەو کۆیشتی رەت ژەهراوی کردووە انت سميت هذه الشاة

پێغەمبەری خودا ﷺ لەدوای جەنگی قەلای خەیبەر و پزگاری کردنی زەینەبەیی کچی حارس مەپێکی کۆلاو ئامادە کراوی ژەهراوی کردو و بۆ پێغەمبەر ﷺ یارەکانی برد. پێغەمبەر ﷺ پاروویەکی ئامادە کرد و خواردی و هیندیک لە یارەکانیشی لێیان خوارد، دوا یی پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: دەست هەلگرن و ئەو خواردنە مەخۆن؟ هەموویان لە خوار دنە کە کشانەو دواو، پێغەمبەر ﷺ بە دوا زەینەبەیی کچی حارس دانا و کە خێرا بێت و ئامادە بێت؟ کە گەیشتی و ئامادە بوو پێغەمبەر ﷺ پرسبیری لێکرد و فەرمووی: تۆ ئەو کۆیشتی رەت ژەهراوی کردو، پێم بلی لەبەر

پوخته بدهند له به سهراماته گرانگه گانی پیغمبر (ﷺ) هېماته من حیاة رسول (ﷺ)

چی؟ زهینه به گوتی: کئی هه والی پیگه یاندی که ئه و کویشتیره دهرماندا و کراوه؟ پیغمبر فرمودی: ئه و قولبهندهی که له دهستم دایه هه والی ژه هراویه که ی پیدام، زهینه به گوتی: به لئی من ژه هراویم کردوه، بۆئه وهی راستی پیغمبرایه تی تۆم بۆ دهریکه وئ، گوتم: ئه گهر تۆ به راستی پیغمبر بیت ئه و ژه هراویه هیچ نازارو زهره رت پیناگه یه نئ: وه ئه گهر پیغمبریش ﷺ نه بیت ئه وه ئیمه له دهستت نازارو پرزگارمان ده بیئت: پیغمبر ﷺ له بهر راست گوئی گوته ی زهینه به نازادی کردوو لئی خووش بوو. ابن هشام / ج / ۲ / ص / ۳۳۸

بازنه ی کیسری: سواری کسری

کاتی پیغمبری خودا ﷺ کوچی کرد بۆ مه دینه چه زره تی ئه بویه کر له گه لیدا هاوړنی ړنگای بوو، سوړا قه ی کوړی مالک له خووشی دووسه دحوشتری خه لات و دیاری بۆ ئه و که سه ی ړنگه یان دیاری بکات و یان بیان گریت، به دوا یاندا ده گه را به هه موو لایه کدا هه تا له جیگه یه ک چاوی پیکه و تن و به ره و لایان پویشته به هه ست و بیرکی خهراپه وه که نزیک بۆوه پیغمبر ﷺ یه که مین فرموده ی به سوړا قه ی فرموو: له و کاتی بیده سه لاتی و بیه یزی و نه داریه دا فرموو: سوړا قه به لات وه چۆنه که بازنه ی کسری له به ریکه ییت: سوړا قه به سه ر سوړمانیکه وه گوتی: (کسرای کوړی هه رمن) به راستی ئه و وته یه بیجگه له خودا هیچ که سئ نه یده زانی که له گیانی سوړا قه دابه دی بکریت سوړا قه یه کی بیباوهر و پیغمبرکی دهرکراو له ولات و نیشتمانی و بی پناو پشتیوان له هیچ که سو ده وله تیکه وه، داوای سه ر که وتنیک ده کات به سه ر گه وره تین ئیمپرا توړی کسرای فارس!! دیاره پیغمبر خودا ﷺ ئه و وته یه ی له خوویه وه نه ووتوه، به لکو باوه ړی به ده سه لات و به تواناو هیزکی بیپایان هه بووه بۆی له کار دایه، که خودای به دیهینه ره و ئه و پیغمبرش ﷺ به راستی به دنناییه وه جیگه ی متمانه و باوه ړی بووه.

ئینجا ئه و فرموده ی پیغمبری خودا ﷺ له کاتی فرمانه وایی چه زره تی عومری کوړی خه تاب ﷺ هاته دی، کاتی ده سته وتی سه رکه و تنی جهنگی فارس هات و له نیوانی موسلماناندا دابه ش کرا چه زره تی عومه ر ﷺ فرموده که ی پیغمبر خودای ﷺ که و ته وه یاد که په یمان و به لینی به سوړا قه دا بوو، چه زره تی عومه ر ﷺ باسی تاقمه

پوخته پەندە: لە بەسەر هاتە گۆرنگەکانی پیغمبەر (ﷺ) قەمانە من حیاة رمول (ﷺ)

بازنە کانی کیسرای کرد و بۆیان هیناو دایانە دەستی، ئینجا بانگی پراھێشت ئایا سوراقە ی کۆری مالک لە کوێیە؟ لە ناو ئەو جەماوەردا هەیە؟ وەڵامیان دایەووە بە ئی سوراقە هەستایە سەرپی گوتی: ئەو پێشەوای موسلمانان لێرە ئامادەم حەزەرەتی عومەر (رضی اللہ عنہ) فەرمووی: وەرە پێش، ئینجا بازنەکانی بە سوراقە بە خشی و پێی گوت: هەستە لە بەریان بکەو سەرکەووە سەر ئەو مینبەرە و دەستەکانت بەرزبکەووە بۆ ئاسمان و بێ:

بە ئی بەراستی ئەو پیغمبەری خودا (ﷺ) راستت فەرموو. رواه البخاری/ ۲۴۵/ ۴ - مسلم/ ۲۰۰۹ - واحد

مزگینی پیغمبەری خودا (ﷺ) بۆ یارەکانی

بشارة الرسول (ﷺ) لصحابته

خەبابی کۆری ئەرەت (رضی اللہ عنہ) یەکیك بوو لەو یارانە ی کە بە ئاگرو داخکردن ئازار و سزا دەدا پۆژیک پیغمبەر (ﷺ) لە بن سێبەری کەعبە عەبایە کە ی پراخستب و دانیشت بوو پالێ دابووە، خەباب (رضی اللہ عنہ) هاتە خزمەتی پیغمبەری خودا (ﷺ) و تی: ئەو نێردراوی خودا بۆچی دوعا و نزامان بۆ ناکە ی لەو ئازارو سزایانە ی بێباوەران بزرگاران بێت؟ پیغمبەر (ﷺ) هەستا و دانیشت و پراخساری سور هەلگەرا بوو فەرمووی: ئەو خەباب ئەو تۆ دەلێی چی پێشینیانی ئێو بە شانە ی ئاسن ئازاریان نەدان و هەموو گۆشتەکانیان دا دەرنی و لێیان دەکردنەو تەنھا ئێسک و دەماریان نەمایەووە بە لام، ئەو هەموو ئازارو سزایەیان نەبوو مایە ی هەلگەران و پەشیمان بوونەو یان لە بەرنامە و ئاینە کە یان! مشاریان لە سەر سەریان دادەنا و دەیان کرد بە دووگەوتەو بەو هەموو ئازارەشیان لە ئاین هەلنە دەگەرانیو و لایان نە دەدا و نافەرمانی خودایان نە دەکرد سویند بە خودا خودای بە دەسەلات ئەو دەورە و کاتە دەسوڕینی بە جۆریك ئادەمیزاد بە تەنھا و تاقە سوار لە (سەنعای) یە مەنەو دەیت بۆ حەزەر مەوت) لە خودا نەبێ لە کەسی تر ناترسی.

پوختە بەرمانە لە بەرمانە ئەرگەمانە پێغمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

شتیگی کە مۆینە ی پێغەمبەری خودا ﷺ لە پیشی پێغەمبەرایەتی

معجزة قبل النبوة ﷺ

پێغەمبەری خودا ﷺ لە پیشی هاتنی پەيامی پێغەمبەرایەتی بەردەوام لە گەڵ ئەبو تالیبی مامی دەگەرا وەک و سێبەر بە دەورەیدا (عەباسی ﷺ) مامی پێغەمبەر ﷺ داوای لە ئەبو تالیبی بۆ کرد کە هیندیک باسی هەلسوکهوت و پەفتاری پێغەمبەری ﷺ بە منداڵی بۆ بکات: ئەویش وتی: کە محمد دەچێتە سەر سفرە ی خواردن ناوی خودا دەهێنێ کە تیری خوارد (الحمد لله) سوپاسی خودا دەکات، کە ئەو سەردەمە هیچیان ئەو پەفتارو پەوشتەیان نەبوو. شەویکی زۆر گەرما داوامان لێکرد وەک و دابونەریتی عەرەب کە جلەکانی دابنێ هەستمان پێکرد زۆری پێناخۆش بوو بەلام، نەیدەویست نافەرمانی ئێمە بکات، بۆیە بە مامی فەرموو: مامە ئێوە سەیری من مەکەن چونکە دروست نیە کەس سەیری کەس بکات، دواوی پاکشا و نوست. ئەبو تالیب گوتی: سویند بەخودا لە نیوانی من و ئەودا بەرگ و پۆشاکێکی زۆر نەرم و شل هەبوو کە لە ئاوریشم نەرم تریبوو بۆنی لەبۆنی مسک خوشتر بوو نەم دەزانی ئەو بەرگ و پۆشاکە لە کوێوە هاتووەکی بۆی هێناوە؟.

ئەبو تەلحە و کولێرەیهکی جۆ

ابوطلحة واقراص الشعير

(ئەنەسی کوپی مالک ﷺ) دەفەرموی: (ئەبو تەلحە ﷺ) ی ئەنساری بە هاوسەرەکی گوت: (کە ناوی (ام سولهیم) بوو: گویم لە دەنگی پێغمبەری خودا ﷺ بوو زۆر بێ هیز بوو وادیار بوو زۆری برسی بوو بێت: هیچ خواردنیک لە ماڵمان شک دەبە ی بۆ پێغەمبەر؟ (ام سولهیم) وتی: بە ئێ کولێرەیهکی جۆمان هەیە، هێنایە دەرو لە ناو سەرپۆشیکێ ئالاندو لە ژێر پۆشاکە کەیدا شار دیەو، منی بۆ لای پێغەمبەری ﷺ نارد، کە پێشتمە مزگەوت پێغەمبەر ﷺ لە گەڵ کۆمەلێکی زۆری لە یارەکانی لە دەورە ی دانیشتبوون، منیش پراوە ستام و دەنگم نەکرد: پێغەمبەر ﷺ بۆخۆی

پوختەمبەر: لە بەسەر ماته گەرنەگەکانی پیغمبەر (ﷺ) ھەمانە من حیاە رمول(ﷺ)
 فەرمووی: (ئەنەس) (ئەبو تەلحە) تۆی ناردوو و بۆلامان: منیش گوتم بەئێ: فەرمووی: بۆخواردنە؟ وتم: بەئێ، پیغمبەر (ﷺ) بەو ھەموو خەلکە ی کە لە دەورە ی بوون فەرمووی: ھەستەن بابڕۆین، ھەموو ھەستان و بەرھە مائی (ئەبو تەلحە) بۆیشتن. منیش خێرا لە پیڤشەو ھە پام کرد بەرھە مائی (ئەبو تەلحە) و ھەوائی پیغمبەر جە ماو ھەرکەم پێدا: (ئەبو تەلحە) بە خێزانە کە ی پراگە یاند: (ئوم سولەیم) بەرستی شەرمەزاری بۆخۆمان وا پیغمبەر (ﷺ) ھات و جە ماو ھەر یکی زۆری مەگەندایە ئێمەش تەنھا ئەو کولێرە جوێە مان ھە یە چی بکەین؟ (ئوم سولەیم) گوتی: پیاو ھە کە خە جالە تی ناوێت خودا و پیغمبەری خودا (ﷺ) باشتەر دەزانن لە ئێمە نەبو تەلحە) خێرا بۆ پیڤشوازی پیغمبەری خودا (ﷺ) پۆیشتە پیڤشەو و پیڤشوازی یکردن. ھەتا ھەموویان پۆیشتە مائەو ھە، پیغمبەر (ﷺ) فەرمووی: ئە ی (ئوم سولەیم) چیتان ھە یە ئامادە ی بکە و بۆمان بەینن: ئەویش کە تەنھا کولێرە یەکی جوێان ھەبوو ئامادە ی کردو و لەناو دەفرێکی گەورە و گەرمی دانائ و بەسەر یەکیدا شێلا. قاپە کە پڕبوو پیغمبەر (ﷺ) سەیری دەکردو و فەرمووی (١٠) دەنەفەر، حەفەر با بێنە پیڤشەو ئەوانە تێریان دەخواردو دەپۆیشتن و (١٠) دە نەفەری تر حەاتە پیڤش، ھەتا ھەموویان بەتەواوی تێریان خوارد، کە کو ی خەلکە کە (٧٠) حەفتا نەفەر بوون... متفق علیہ.

ئەو چاوانە نا شیرین و تێکبچن

شاهت الوجوه

حەگنرەو ھە (فاتمە ی کچی پیغمبەر) پۆژێک پۆیشتە لای پیغمبەر (ﷺ) بە گریانەو ھە، پیغمبەر (ﷺ) فەرمووی: کچی خۆشەو یستەم بۆچی دەگریە ی؟ گوتی: ئە ی بابە گیان چۆن نەگریە ئەو ھەموو جە ماو ھەر ی قورەیش لەلای کەعبە پراو ھەستان سویندو یعیمان بۆ یە ک دەخۆن بەلات و، عوزاو، مەناتیان، کە ھەرکات تو بیدینن شالاو پەلامارت بۆ بەینن و بە ھەموویان بە یە ک دەست بێت کوژن و لەناوت بەرن: پیغمبەر (ﷺ) زۆر بە ھیمنی و بیڤشەژان وتی: ئە ی فاتمە بڕۆ ئاوی دەستنوێژم بۆ

بەيئە پيغەمبەر ﷺ دەستىنويۇشى ھەلگىرت و بەرەو مزگەوت كەوتەپرى، كە بىباوەرەن چاويان بە پيغەمبەر كەوت ھەموو بە جارىك و تيان: ئەو محمد ھات، كە نزيكبوۋە، پيغەمبەر ﷺ چىنگىك خۆلى ھەلگىرتەو ھەموو پويانى فرىداو فەرموۋى: (شاھت الوجوہ) واتە: ئەو چاوانە ناشيرىن و تىك بچن، ئەو ھەموو سويىند خورائە سەريان پادەو شاند و مليان بۇ زەوى شوپكر دەو و كەسيكىان تىدا نەبوو بتوانى بەرامبەر بە پيغەمبەر ﷺ سەر بەرز بكا تەو: وە ھەر كەسيكىان ئەو خۆلەي بەرچاوى كەوت، لە روژى بەدردا بەكافرى كوژا.

معجزات خارقة للعادة

ئەو ەش لەو پراستیانیە کە ەوالی مانگ شەقبوونیان لە دەورووبەری مەکە وە
 پێدەگەیشت: کە بە پراستی ئەو ەش لە شتە کەم و ینە حق و راستە نە دیتراوە کانی
 پیغمبەری خودا ﷺ بوو: وە ەەر لە و پراستی و حەقیقەتانیە کە کابرایەکی دەشتەکی
 تەنھا پرسسیاری ئەو شتە گەورە سەر سوپهینەرە ەەرگیز نە دیتراوەی کرد، باوەری
 ەتئاو موسلمان بوو: وە ئەو شتە کەم و ینە بوو مایە رینمونی.

- ۳۰ -

پوخته بښل له به سمر ماتو ځړنگه کانی پیغمبر (ﷺ) قېمات من حیات رسول (ﷺ)
 وه هر لهو شته بیوینه سهر سوپهینه رانه ی پیغمبر خودا (ﷺ) بوو که (۳۶۰) سې
 سهدو شه ست بت لده ورو بهری بهیت دانرا بوو قاچه کانیان به قورقوشمی به هیڅ
 له بهر دوو شاخه به هیڅه کانی دهوره ی که عبه قائیم کرابوو به هیچ جوړی جولہ یان
 نه ده کړد، کاتی سال پوړی پزگاری مه ککه و بیت الحرام: پیغمبر (ﷺ) ته نها
 به دارعه سایه ک که به ده ستیه وه بوو ئاماژہ ی بو ته کان ده کړدو ئه و بته به هیڅه
 قائیم کراوانه بهر وپوو به پشتدا ده که وتن، به گویره ی ده ست لپراوه شانده که.
 وه هر له کاره بیوینه کانی پیغمبر خودا (ﷺ) بوو له پوړی ئو حود، که
 قه تاده (ﷺ) ی هاوړی پیغمبر (ﷺ) چاوه کانی پیکاو به سهر پیلوه کانی دا
 هاتنه خوار، پیغمبر (ﷺ) به ده ستی پیروزی چاوه کانی کړده وه جیگه ی خو ی و،
 زور با شتر چاوه کانی له پیشوی به هیڅترو با شتر ده یینی. وه هر لهو شته
 بیوینانہ ی پیغمبر خودا (ﷺ) له پودای خه ییبر، که حه زره تی (عہ لی ﷺ)
 چاوه کانی دیشاو سور ه لگه رابوو به هیچ جوړی توانای دیتنی نه بوو پیغمبر
 (ﷺ) به ته نها یه ک تف لی کړدن ی چاک بوو. وه هر به ه مان شیوه له پوړی چال
 ه لکه ندنی خه نده ق کوړی (حه که م) قاچی شکا پیغمبر (ﷺ) تفی لیداو چاک
 بوو و یه کتری گرته وه و ئازاری نه ما.

خودا له خه لک دت پاریزی

والله يعصمك من الناس

له دواي پزگار کړدن ی شاری مه ککه پیغمبر (ﷺ) به لای (فولاله ی کوړی عه میری کوړی
 مه لومی له یسی) دا پویشیت که هه رده م ئاره زوی شه پو جنیو فروشتن بوو به
 پیغمبر (ﷺ) لهو کاته دا پیغمبر (ﷺ) فهرمووی: ها (فولاله) ئیستا له دل ی خوتدا چیت
 گوت: ئه ویش له ولامدا گوتی: هیچم نه وتوو، زیکرو یادی خودا ده که م ،
 پیغمبر (ﷺ) پیکه نی و فهرمووی: (استغفر الله) ده ستی له سهر سینگی (فولاله) دانا و،
 (فولاله) گوتی: سویند به خودا هیشتا پیغمبر (ﷺ) ده ستی له سهر سینگ
 ه لنه گرتبوو: خوشه ویستی پیغمبر (ﷺ) که وته دلمه وه به جوړی که هیچ که سینک
 لهو سهر زهویه له پیغمبر (ﷺ) خوشتر نه ده ویست. ابن هشام/ج/۲/ص/۴۱۷.

باوهری راسته قینه : الإیمان

خودای گه وره ده قهرموی: { إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصّٰدِقُونَ } الحجرات/۱۰. واته: به راستی باوه پرداره کان ته نها نه وانه که باوه پریان به ته نهایی خودا و راستی پیغمبره خودا هیئاوه و، له دوايشدا هیچ گومان و دودلیان بو دروست نه بووه له باوه په که یان وه به گیان و مال و سامانیان خه بات و تیگوشانیان له ریگهی خودا دا کرده، وه هر نهو که سانه شن که راست گوو پرستن له باوه په که یاندا که به راستی هر نه وانه باوه پرداران. باوه: به واتای باوه ریگی راستی کردار باش و جوان، بهنده ی باوه پردار به وانه ده گوتری که کرداری باش و چاکه نه انجام نه دهن و باوه ریگی پته و دامه زراوی وایان هه بیته که باوه پی به په روه ردگاریگی تاک و ته نهایی واهه بیته که خاوه نی هه موو هیزیگی هیز و گه وره یی و ره وشته به ها جوان و پا که کانه: وه دوره له هه موو که مو کو په ناته و او یه کان، وه هر به و شیوه تام و چیژی باوه په هه موو کات و ساتیک له دل و دهرونی دابیته و به و چیژه باوه په وه پوبکاته خودای په روه ردگار و به ته و او ی دلسوژی فرمان به رداری فرمانه گانی خودابیته و هه رده م و به رده وام و راست گو یانه باوه پی وابیته که خودا چاودیر و له که میندایه و به ته و او ی لیی بترسی و خو پاریزی و خودا په رستی بکات.

باوه: زورکاری نادیار و نهینی سهر سو په نه به دی ده هیئی: چونکه نه گهر سهیری یاره شیرینه کان بکهین هر له سهر نهو ریبازه بوون توانیان دل و دهرونیان به باوه پی ته و او ناوه دان بکه نه وه و به ناشتی و هیمنی تام و له زه تی بیرو باوه په چیژن، وه هر نهو باوه په به هیزه بوو که کاری تیگر دبوون و ده یان توانی گیان و مال و سه روه تیان له و پیئاوه دا به خت بکهن و، هه ول بدهن به رونه مهیدانی جهنگ و تیگوشانه وه. وه هر به و باوه په به هیزه وه بوو که توانیان هه موو ریگایه کی خوار و خنیچ و درکاوی و به رده لان بیرن و لیی تیپه پن و گوزهر بکهن و به ره و ناسو سهر بکهن. هه رنه و باوه په رش بوو که باوه پرداری راسته قینه به فرمانه گانی خودا پشت نه ستورو به هیوابن و هه رگیز توشی دودلی و ناو میدی نه بنه وه و دل نارام

پوخته به کد له بهمه رها ته گرنگه کانی پیغمبر (ﷺ) قهنامه من حیاة رسول (ﷺ)

و ئاسوده ژیانیان بهر یوبه رن و، له هه موو کارو فرمانه کانیدا زور به هه ند و گرنگ و پیو یستی سه رشان ی وه ری بگرن باکاره که ش زور گرنگ و به رده وام بیت. وه هه ر بهو جوړه باوه پردار به ره و پرووی هه موو نازار و ناخوشیه کان ده بیت وه با زوړیش گه وره بن به بی هیلاک و ماندوبوون و، به هه موو روح و گیانی له پیناو سه رکه وتن و پیشکه وتن ی ناینه که ی تیده کوښی به هه ر شیوه یه ک بیت و هه ر شتیکی ش بیت ره نگه ی سارد و سست نابیت وه و به رگری له هه موو پیشهاتیکی چاوه پروان کراو ده بیت وه، هه موو به سه رها ت و پرواوه کانیشی به لاهه ساده و بینرخ ده بن، هه رچه نده ش گه وره و به هیزبن و، ترس و توقان و کاری سه خت نای ترسینی و ساردی ناکاته وه، پشت نه ستورو به هیوا ده بیت به باوه رکه ی به ره و پروی هه موو کاریکی سه خت ده بیت وه، به ره و پیشه وه هه نگاو ده نیّت. ده بی ئیمه ش زوړباش بزاین نه گه ر پینمونی هه کانی خدا و ﷻ پیغمبر ی خدا ﷻ زور به هه ند وه رنه گرین مانای وایه ئیمه هیچ سوودمان له باوه رکه که مان نه دیتوو. بویه نه گه ر خوښی و شادی و به خته وه ری به هو ی باوه رکه که مان وه بچیژین و گیان و روحمان به شاهه نشاهی په ره وردگاری بونه وه ر بناسین و له سه ربه رنامه ی خدا و پرېبازی پیغمبر ی سه ره ورمان برۆین. نه وه به راستی له دوا پوژدا له گه ل پیغمبر وه، راستگو یان و شه هیدان و پیاوچا کان دا ده بیت که نه وه ش به راستی بنه وان و سه رچاوه ی باشت رین هاوړی و هاوسه رییه. پیغمبر ی سه ره ورو سه ربه رزمان ده فه رموی: ﴿عن انس قال: قال رسول الله ثلاث منكن فيه وجد حلاوة الإيمان ان يكون الله ورسوله احب إليه مما سواهما. وإذا احب المرء لایحبه إلا لله وان یکره ان یعود للکفر كما یحب ان یقذف فی النار﴾. رواه البخاری، ومسلم، وترمذی، والنسائی.

وا ته: سی شت هه ن هه رکه سی که نه و سی شته ی تیدابیت به راستی شیرینی باوه ری چیشته، یه که م خدا و پیغمبر ی له هه موو شتی که له شته کانی خوشت ر بویت، هه ر کاتی که سی که خوښیست ته نها له پیناوی خدا دا خوشت بویت وه له دوا ی نه وه ی که باوه رت هینا وه و ها تو یه ناو که مه ندی نیسلا مه وه، زوړت پینا خوشت بیت برۆیه وه سه ر بیباوه ری و کافر بوون، به نه دازه ی نه وه ی که پیت ناخو شه فری بدریته ناو ناگری دوژه خه وه.

پوخته په ځه له بهر ماته څرنگه گانې پيغمبر (ﷺ) هېماته من حياة رسول (ﷺ)

باوهرو نازايه تی - ایمان و بطولة

(نه نه سی کوږی نه زړه) که مامی (نه نه سی کوږی مالک) بوو به لای کومه نیکه خه لکدا تپه پری که گيژو سهراسیمه بوون به هه والی نه مانی پیغه مبر (ﷺ) له جهنگی ئو خوددا شیرو چه کیان فریدابوو: نه نه س پیی گوتن: نه وه چیه بؤوا سرگه ردانو به بی چه دانیشتون؟ نه وانیش زور به بیزاریه وه گوتیان: نه ی تازه چی بکهین که پیغه مبر (ﷺ) کوژراوه نه ماوه: نه نه س گوتی: براكام ههستن خو نه گهر محمدیش کوژرابی، خو په روه ردگار (الله) ماوه و زیندووه، وه نه گهر نه وه قسه راست بیت له دواي پیغه مبر (ﷺ) ژيانقان بو چیه؟ ئیوهش بجهنگن و شهر بکهین هه روه و پیغه مبر (ﷺ) شهر ی ده کردو ده جهنگا، ئیوهش له و پيگایه وه بمرن که هه زره تی محمد (ﷺ) له سهری مرد. له دوايیدا (نه نه س) گوتی: خودایه من په نا ده گرم له و شته ی که نه وه موسلمانانه کردوویانه. وه من خوم جیاواز ده که مه وه له و موسلمانانه ی که کردوویانه یان نه و بیباوه رانه کردوویانه له دواي نه وه (نه نه س) چاوی به (سه عدی کوږی موعان) که وت، گوتی: نه ی (موعان) به راستی من ئیستا بؤنی به هه شت ده که م که له لای شاخی ئو خوده وه بؤلام دیت به و جوړه (نه نه س) پوښته مهیدانی جهنگه وه و شهر ی کرد هه تا شهید بوو. به لآم ئیمه هیچ، که سمان نه نه سمان نه ناسیه وه نه وه نده ی تیرو شیرو رمب پیکه وتبوو ژمارد مان (۸۹) هه شتاو نو شوینه برینی پیوه بوو کاتی خوشکه که ی هات به هو ی خالی که به لاشیه وه بوو ناسیه وه.

باوهری راستی

الایمان الصادق

له جهنگی به نی (موسته له ق) (عبداللهی کوږی ئوبه یه ی کوږی سه لول) سه روك و گه وړه ی دوو پوهه گانی مه دینه گوتی: هه روه و خودا له سهر زوبانی نه و دوو پوه ده فهرموی: يَقُولُونَ لَیْن رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِیْنَةِ لَنُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِیْنَ وَلَیْكَنَّ الْمُتَفِیْقِیْنَ لَا یَعْلَمُونَ (المنافقون/۸) . واته: دوو پوهه گان ده ئین سویند به خودا نه گهر له و شهر و جهنگی (به نی موسته له ق) هه گه راینه وه بؤ

پوخته بۇكىل له به سمرقاند خۇنگەكانى پېغەمبەر (ﷺ) قېماتە من حياة رسول (ﷺ)

مەدىنە و پزگاران بوو دەبى پياوھ ئازاو بە پزەكانى مەدىنە كە مەبەستى دوورو و
مناققەكان بوو كە بۇ خۇيان، دەبى ھەزار و پوت و پيسوايەكان دەرىكەين، ئەوھش
مەبەستى پېغەمبەر (ﷺ) مۇسلمانەكان بوو.

كاتى كۆپرەكى بەوھى زانى كە باوكى چى گوتوھ: خۇى لەو تاوانە گەورەيە بە
دوور كردو، پۇيشت بۇلاى پېغەمبەر و (ﷺ) گوتى: ئەى پېغەمبەرى خدا (ﷺ)
سويند بە خدا تۇ سەرور و گەورە و بەرپىزى: باوكم سوك و زەليل و بىئرخە
ئەگەر بەرپىزت ھەز دەكەيت باوكم لە مەدىنە دەردەكەين بەلام كاتى (كۆرى عبداللەى
كۆرى سەلول) سەرۇكى دوورەكان بە ناوى (عبداللەى) كاتى كە خەبەرى ئەوھىزانى
كە پېغەمبەر (ﷺ) دەيەويٹ باوكى بكوژى پۇيشتە لاى پېغەمبەر و (ﷺ) گوتى: ئەى
پېغەمبەرى خدا (ﷺ) بىستومە كە باوكم دەكوژى، بەلام پىم خوشە ئەوكارە بەمن
بىسپىرى بابۇخۇم بىكوژم. سويند بەخودا بە تەنھا فەرمانم پى بده خۇم دەى كوژم: لەگەل
ئەوھشدا كە زۇر پىز لە باوكم دەگرم، چونكە لەوھ دەترسىم كە يەكىكى تر بىكوژىت،
لەدراييدا من نەتوانم بەرامبەرى ئەو كەسە خۇم رابگرم و، داواى تۇلە بكەمەوھ و بەو
ھۇيەوھ مۇسلمانىك بكوژم و بەو ھۇيەوھ بېرۇمە دۇزەخ، وھ ئەنسارەكانى مەدىنە زۇرباش
دەزانن كە من چەندە پىز و چاكەكارى و حورمەتى باوكم لەلايە، پېغەمبەر (ﷺ) فەرمووى:
تۇ ھەر بەو جۇرە داواى خىروچاكەت بۇباوكت ھەبى و نابى تۇيىرى كوشتنت بەرامبەر
بە باوكت ھەبىت، دووبارە فەرمووى: تۇ ھەتا پىت دەكرى لەكارى چاكەدا بەرامبەر
بەباوكت درىغى مەكە ئىنجاكاتى پېغەمبەر (ﷺ) مۇسلمانان لەو جەنگە گەرانەوھ بۇ مەدىنە:
(عبداللەى) لەسەر دەرگای دەرۋازەى مەدىنە راوھستا ھەتا باوكى ھات شىرى
لېراكىشاو سويندى لە باوكى خوارد تۇ نابى بچيە ناو شارى مەدىنەوھ، ھەتا نەلىى
پېغەمبەر (ﷺ) مۇسلمانەكان گەورە و سەرەرز و بەرپىزنو، ئىمەش زەليل و سوك و
پيسواين، پىتان پىنادەم ئەويش بە ناچارى واى گوت و: پېغەمبەر (ﷺ) فەرمانى چۈنە
ژورى پىدا، داوى ئەوھ كە پېغەمبەر (ﷺ) ھات فەرمانى پىدا كەبىراتە ناو شار ئىنجا
رىنگەى پىداو پىشى چۆلكردو پۇيشتە ژورەوھ.

باوهر کرداری له راده به دهر دروست دهکات

الإيمان يصنع المعجزات

(زنيره) پومی کاره کړيک بوو له لای حه زره تی (عومره ﷺ) ؤو عومره پیشی ؤوهی باوهر بهینیت ئینسانیکي دل رهق هرچی میهره بانی هه بیت له دلی دانه بوو: وه بهرام بهر ؤو ثافره ته کاره کړه شزور بیبه زیی بوو، له بهر ؤه زیه و نازار و لیسانی ؤو کاره کړه چاوه کانی له ده ستدا، بیباوهرانی قورپه یش پییانده و ت به راستی ، لات و، عوزا : قین و رقیان لهو کاره کړه هه ستاو و چاویان کویر کردوو، (زنيره) ی خوین شیرین و روح سوك وتی: به خودا شتی وانیه چونکه لات و عوزا ته نانه ت کهس له شوین که و ته کانی خوشیان ناناسن: به لام خودای گه و ره به ده سه لات، به توانایه که چاوه کانم بو بگپړیته وه، خودای گه و ره به ده سه لات، داوایه که ی زنيره ی وهرگرت و چاوه کانی چاک کرده وه. به لام ؤم جاره بیباوهرانی قورپه یش وکو پیشه ی خهراپی هه موو جاره کانی تر به جوریکي تر ده هاتنه و ته و ده یان وت: ؤوه جادوی محمد بوو ، حه زره تی ؤه بوبه کر پویشته لای عومره (زنيره) ی لیکری به لام ؤه و جاره ش بی باوهران به وه نه وه ستان و وتیان: به خوا ؤه گهر (زنيره) خیری تیډا بوايه هرگیز پیشی ئیمه نه ده که وت: ئینجا له بهر پړزو گه و ره یی ؤو کاره کړه خودای به به زه یی له باتی (زنيره) وه لام ده داته وه و ده فهرموی: { وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا لَوْ كَانَ خَيْرًا مَّا سَبَقُونَا إِلَيْهِ } الاحقاف/۱۱. واته: بیباوهره کان سه باره ت به و که سانه ی ئیمان و باوهریان به خودا و قورپان هینا بوو پیان ده وتن، ؤه گهر ؤو شته ی که محمد بو ی هاتوو شتیکی باش و چاکبوايه ؤو هه ژارو نه دارانه پیشی ئیمه نه ده که وتن.

بَيِّاوه‌پو، باوه‌پدار - کفر و ایمان

حه‌زه‌تی (ئه‌بۆبكر رضي الله عنه) ئينسانىكى ميه‌ره‌بان و، نه‌رم و، هه‌يدى و، دله‌ناسك بوو:
 زۆر له‌ خودا ده‌ترسا، به‌ جوړه‌ ترسانىك كه‌ ده‌يوت ئه‌گه‌ر قاچىكم ببه‌مه‌ ناو به‌
 هه‌شته‌وه‌ زۆر له‌سزاي خودا ده‌ترسىم كه‌ قاچه‌كه‌ي ترم نه‌به‌مه‌ ناو به‌هه‌شت و
 يمكه‌نه‌ ده‌ره‌وه‌ي خودا بمباته‌ ناو دۆزه‌خه‌وه‌.

ھەزرىتى (ئەبۇبەكرى رضي الله عنه) لەگەل ئەو ھەموو دىئىسى و باۋەرە بەھىزە و لە سەرە
 خۇبىيەى پىياۋىكى بەھىز و بەتوانا و بەدەسەلات بوو لە بەرامبەر ھەق و مافدا، بە
 ھىچ جۆرىك لۆمەى لۆمەكاران كارى تىنەكردو و ھىچ دەسەلاتدار و زۆردارىكىش
 نەى توانىو ھەق تىبكات و لە خىشتەى بەرى و، ھەستى سۆزى مەردى و پىياۋەتى
 لە ھىچ مەيدانىدا لە يادى يىرى نەچۆتەو.

دەگىرپنەوہ: پۇرۇشكىيان دەپواتە ئاوكۇپىك لہ كۆپ و سىمىنارى جولەكەكان، يەككە لہ گەورە پىياوانى جولەكە بەناوى (مىنخاى) لہ و كۆپ و سىمىنارەدا بوو، (ئەبوبكرؓ) راستەوخۇ داواى لىكرد كە باوہر بەينى و پىنى و ت: ئەى (مىنخاى) ئەتۇ زۇر باش دەزانى كە حەزەرەتى (مەھمۇدؑ) پەسول و نىردراوى خودايەوخودا يە حق و راستى ناردويەتىو، ئىوہش لہناو (تەوپاتو، ئىنجىل) دا دىتوتانە و خویندوتانەوہ و حەق و راستى مەھمۇدان بۇ دەر كەوتوہ. لہ وەلامدا مىنخاى گوتى: چۇن خودايەكى ھەژارداوا لہ خودايەكى ھەژارى بەندەى خۇى دەكات كە بىيەرستەن و قەرزى پىبىدەن، كە بۇ خۇى دەفەرەموى: {مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا

حَسَنًا فَيُضَعِّفُهُ لَهُ، وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ {الحديد/۱۱} واته: ئايا ئەو كەسە كۆپىيە كەوام و قەرزی باش دەدات بەخوداو مال و سامانى دەبەخشى لە پێناوى بەدەست هێنانى پەرزامەندى خودا، وە خوداش باشتەين پاداشتى بپسنوورى بە چەند قات دەداتەو وە پاداشتى زۆر بەنرخ و بەرزىشى بۆ ئامادەكردووه.

ئىنجا: مېنخاڧ گوتى: خوداى ئىوھ ھەژارە و، ئىمە دەولەمەندىن، ھەرگىز فەرمان بەردارى بۇ خوداى ھەژار و نەدار ناكەين: ھەزرىتى (ئەبۇبەكر رضي الله عنه) بەو قەسەيە تورە

پوخته بدهد له بهر مه راته ځونگه کانی پیغمبر (ﷺ) هېواد من حیا رسول (ﷺ)

بوو پقی هستاو دار دهسته که ی به دهستی گرت و بهرو پوی مینخاسی بهر ز کرده وه، کاتی مینخاس بوی ده که وت و زانی که (نه بوبکر ﷺ) لیږده دا ه لآت و پوښت بوی لای پیغمبر و ﷺ شکایه تی له حه زره تی نه بوبکر ﷺ کرد که هیچ شتیکمان له بهیندا نه بوو ته نها له بهر جوله کایه تیم لیم تو په بوه و به ټاره زویری له لیږدانی من کردو ته وه و لیی دام، به لام بوړاست گوئی حه زره تی نه بوبکر ﷺ خدای به به زه ی و به دهسه لآت قورنانی بو پیغمبر خدای ﷺ دابه زاندو، نارپه وایه کانی جوله که که ی ناشکرا کردو، په یمانی ټازار و سزایه کی توندی بو دیاری کرد که خدای ده فرموی: { لَقَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ سَنَكُفُّ مَا قَالُوا وَقَتْلَهُمُ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَنَقُولُ ذُوقُوا عَذَابَ ذَلِكَ الْحَرِيقِ مَا قَدَّمَتْ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيدِ } آل عمران/ ۱۸۱-۱۸۲. واته: خدای گو فتار و قسه ی نهو جوله که و یه هودیانه ی بیست که گو تیان: خدای هه ژار و نه داره و، ئیمه ده وه مه ند و زه نگیین. خدای فرموی: به پاستی ئیمه نهو گو فتار و کردارانه یان تو مار ده که ی و له سهریان دنوسین، وه هه روه ها کوشتنی پیغمبر انیش که به ناحق و نارپه و کوشتویان تو مار ده که ی و، له دوا پوژدا تو له یان لیږده ستینینه وه، پټیان ده لټین: بچیژن سزا و ټازاری ټاگری دوژه خ. وه نهو سزایه ش تو له ی نهو کرده وه ناله بارانه ی خوتانه دټه وه پیشتان و خدای به هیچ جوړیک سته م له که س ناکات.

هاوړی دهن له به ههشت - تراققوا فی الجنة

له جهنګی (نوحود) هاوړنی به پړزی (پیغمبر ﷺ) خدای دایکی (خولاد) ناماده ی نهو جهنګه بوو، که هر له و جهنګه شدا هاوسره که ی (عمری کوپی جه موخ) و کوپه که ی (خولاد) و برایه که ی دایکی خولاد (عبدالله ﷺ) شهید ببون: دایکی خولاد وه و شیرې ژنیکې ټازاو به غیرت تهرمی شهیده کانی له حوشره که ی خوی بارکرد، بو نه وه ی بیان با ته وه بو مه دینه و هر له ویش به خاکیان بسپیری، ئینجا هه رکاتی حوشره که ی پووی بهر و کیوی (نوحود) ده کرد حوشره که ی زور

پوخته بماند له به سدر ماته څرنگه ځای پیغمبر (ﷺ) قوماض من حیاة رسول (ﷺ)

به خیرایی و چاپوکی ده پوښت، به لām که بهر و مه دینه پړوی ده کرده و نهو
حوشتره قاچی ده چه قاندو نه ده پوښت یان زور به سستی وبی هیزی ده پوښت،
که نه و هاش ئامازه بوکردنیک بوو، بوئوهی که نهو تهرمانهش وهک و تهرمی هاوړی و
براکانی تر نه به نه و به بو مه دینه و هر له وئ له لای سیبهری کیوی (نوحود) بیان
شارنه و ده به خاکیان بسپیرن (پیغمبر ﷺ) هر له وئ مایه و هه تا همویان
به خاک سپاردن و، به دهستی پړوی خوی دهی شارنه و ده، گلی به سدره
نه کردن، له دوی شارنه و ده یان (پیغمبر ﷺ) به دایکی خولادی وت: نهی هیند
نه وانه همویان هاوړی یه کترن له به هشتدا (عمری کوپی جه موح و، خولادی
کوړت و، عبداللهی براههت ﷺ دایکی خولاد گوتی: نهی پیغمبر ﷺ خودا
داواش بو من بکه که له گهل نه واندابم له به هشتدا پیغمبر ﷺ فهرمووی: توش
له گهل یان ده بیت له به هشتدا.

پیاوکی نه هلی به هه شتی

رجل من اهل الجنة

ده گیرنه و: پوژنیک (پیغمبر ﷺ) خودا ﷻ له گهل هاوړیکانی دانیشتبوو فهرمووی:
نیستا پیاوکی به هه شتی نه لیره و ده رده که وئ، هر له و کاته دا پیاوکی
نه نساری له و شوینهی که (پیغمبر ﷺ) فهرمووی: به ده رکوت، که پیشی ئاوی
ده ستونویژی لیده تکایه و پیلوه کانیشی به دهستی چه پیه و گرتبوو. نویژی کرد
و گه پرایه و ده. بو پوژنی دواپی به هه مانشیوه (پیغمبر ﷺ) نهو فهرموودهی دوو باره
کرده و ده که نیستا پیاوکی به هه شتی لیره و دیته ژور، نیمه ش چاومان بریبه و ده
نهو جیگایه به لām کاتئ که هاته ژور هه مان نهو پیاوکی دویئ بوو که هاته ژور.
بو پوژنی سیه میس (پیغمبر ﷺ) خودا ﷻ هر له هه مان شوینه و له هه مان کاته
نهو فهرموودهی و ته و ده، نیمه ش که سهیرمان کرد هر هه مان پیاوکی یه که م پوژو،
دووم پوژو بوو که هاته ژور، نیجا له دواپی نه و دهی که (پیغمبر ﷺ) پوښت،
(عبداللهی کوپی عومر ﷺ) ده فهرموئ: به دواپی کابرا دا پوښتم هه تا گه یشته
ماله و ده، منیش له ده رگام داو فهرمووی: لیکردم و چومه ژور و ده و پیموت: برام من

پوخته بدهند له بهمه رها ته گرنگه گانی پیغمبر (ﷺ) ههاته من حیاة رسول (ﷺ)

له باوكم توپه بووم و سویندم خواردوه كه ههتا سێ پوژی تر نه پومهوه بۆ مالهوه
ئهگەر بهرپرست بتوانی ئه و سێ پوژه میوانداریم لی بکهی و جینگه بکهیهوه له لای
خۆت بمینمهوه زۆر حه زده کهم: کابراش زۆربه دل خوشیهوه گوتی: منیش به
پێخۆش حالیهوه حه زده کهم. (عبداللهی کوپی عومەر ﷺ) ده فهرموی: سێ شهو
له لای ئه و پیاوه مامهوه و چاودیریم لیده کرد كه بزانه چي کردهوه یهکی وا دهکات
كه (پیغمبر ﷺ) ئاواي پی بفهرموی: به لام هه رچه ندی که من سه یرم ده کردو لی
وورد ده بومهوه هیچ شتیکی سه رسوپه نهم به چاو له و کابرایه نه ده دیت، ته نانه ت
شه وانesh بۆ شه ونوێژ زۆر کهم هه لده ستا، به لام که له سه ر جینگه ی خه ی به خه به ر
ده هات زیکرو یادی خودای ده کرد، هه تا بۆ نوێژی به یانی هه لده ستا، وه گوفتار و
کرداری چاکه ی ده کرد و باسی هیچ شتیکی به خه رایه نه ده کرد، به لام له هه مانکاتدا
کرده وه کانیم زۆر به زۆری نه ده هاته به رچاو به و شیوه یه ی که (پیغمبر ﷺ) ئه و
هه موو پێزو پاداشتی به هه شته ی بۆ دیاری بکات و مزگینی به هه شتی پی بدات
(عبدالله ﷺ) فهرمووی: له دواي تیپه رینی ئه و سێ شه وه به کابرام گوت: براهه م
به پراستی من هیچ ناکۆکی و توپه بوونم له گه ل باوكم نه بووه و پووی نه داوه به لام،
من له وه سه رسام بووم که پیغمبری خودا ﷺ سێ رۆژ له سه ر یه ک به رامبه ر به
به رپرست ئه وه ای فهرمووه: منیش بۆ ئه وه ی که بزانه کرده وه گانی تۆ چیه فیری
بیم و بیانکه م، به لام له و چهن پوژه دا کرداریکی وام له تۆ به رچاو نه که وت که بیته
جینگه ی خوشحالیم و به نه نجام بکه یه نم: به لام نیستا تۆ پیم بلێ به چی ئه و پله
گه وره یه ت به ده ست هی ناوه که (پیغمبر ﷺ) ئه وه ات پی بفهرموی: کابراش
گوتی: به خودا چۆن منت دیتوو هه ر به هه مانشیوه ئه و هام که چۆنت دیتوم،
ته نها ئه وه م هه یه هه رگیز ئیره یی و (حه سودی) به که سه وه نا به م هه رچی که خودا
پیی به خشیوه ویپی داوه، وه خیانه ت و فیل و خه راپه ش بۆ که س به ره وا نابینم،
(عبدالله ﷺ) فهرمووی: به پراستی زۆرباش دیاره هه ر ئه و په وشت و په قتارانه ته
که پیی گه یشتووی.

خۆشه‌ویستی نیشتمان لە باوەره‌وه‌یه

حب الوطن من الايمان

سەفوانی کۆپی ئۆمه‌یه) گەره‌ی ھۆزی (جمع) لەدوای مردنی (ئۆمه‌یه‌ی کۆپی خەلەف) ی باوکی ھەروەکو لەژێانی باوکیشی داگەورەو پیڤەشەوای قورەیش و، سەرکەردەو پیڤەشەوای قومارباز و گالته‌جارەکانی سەردەمی نەزانی و نەفامی بوو، ئافەرەتیکی کچی گەورە پیاوانی عەرەبی ھەلبژارد و دیاری کرد: ئینجا کاتێ که (پیڤەمبەری خودا ﷺ) بەرنامە‌ی پەيامی پیڤەمبەرایەتی پێراگە‌یەندرا، بانگە‌یشتنی موسلمان بوون و باوەری بەرنامە‌ی ئیسلامی بە خەلک راگە‌یاندا، ئەوکاتە (پیڤەمبەر ﷺ) و باوەرپداران و، بیباوەران کەوتنە کیشە‌وێل ملانییەکی زۆر گەورە، کە بە‌پراستی لە میژودا وینەو شیوە‌ی زۆرکەم بوو، کە یەکیکی سەرسەخت و ھەنسورپێنەری ئەو ململانییە (سەفوانی کۆپی ئۆمه‌یه) بوو کە (عەمیری کوری وەھەب) ی کردبوو ھەنسورپێنەری ئەو بە‌ربەرەکانی و گێژاو شە‌پکردنە لەگە‌ڵ پیڤەمبەر ﷺ) و یارەکانی، وە پیلانیکی وای رێکخستبوو کە بۆی بکری پیڤەمبەر ﷺ بکوژیت، پیڤەمبەری خودا ﷺ فەرمانی خوینی سەفوانی بە ھەدەر دانا بوو بۆ ھەر کەسێک کە بتوانی بیکوژی: پۆژێک لەدوایی ئازادکردنی مەککە (عەمیر) ھاتە‌لای پیڤەمبەر ووتی: ئە‌ی پیڤەمبەری خودا سەفوانی کۆپی ئۆمه‌یه) کە زۆر ئازار و سزای تۆی داو، بە‌لام خۆت دەزانی سەفوان سەرکەردەو گەورە‌ی ھۆزە‌کە‌یەتی، ئیستا لەترسی تۆ بە‌رەو دەریا ھەلاتوو، ب‌پوات بە‌رەو (یەمەن) ئایا تۆ وەکو خەلکانی تر ئە‌مانە‌تیت پی بە‌خشیو؟ کە لە خۆی دانیابیت: پیڤەمبەر لە وەلامدا فەرمووی: با لە خۆی دانیابیت (عەمیر) وتی: ئە‌ی پیڤەمبەری خودا ﷺ شتیکم پی بە‌خشە بۆئە‌وە‌ی سەفوان دانیابیت لە پەیمانە‌کە‌ت پیڤەمبەر ﷺ بۆ دانیای ئە‌و میژەر و سەرپۆشە‌ی دایە‌کە‌پیی ھاتبوو ھاو مەککە‌و، ئینجا عەمیر بە‌دوای سەفواندا بە‌رە‌ولای (جەدە) بە‌ریکە‌وت لەو کاتە‌دا سەفوان چاوە‌ڕپیی کە‌شتی دە‌کرد بۆ پە‌رینە‌و بە‌رەو (یەمەن) کە‌لە‌وێ ژیانیکی نوێ بە‌سەر بە‌ری، لەدوای ئە‌و سەرشۆ‌ری و، تیشکان و، بە‌زینە‌ی بیباوە‌ران کە‌توشیان ھات لەگە‌ڵ ئازادکردنی

پوخته بماند له بدمر هاته گرنه گمانی پیغمبر (ﷺ) هبانه من حیاة رمول (ﷺ)

مهككه دا ئه و كاته ی كه عه میر گه یشته لای سه فوان خه ریکی سواری كه شتی بوو،
 عه میر هاواری لیكردو و گوتی: سه فوان دایك و باو كمت به فیدا بیت بوخاتری خودا
 بگه پړوه مه پړ: من له لای پیغه مبه ره و (ﷺ) هاتوم و پهیمانی دلنیا یم بو هیناوی،
 سه فوان گوتی: لاچو عه میر لیم نزیك مه به وه و قسم له گه لدا مه كه: عه میر گوتی:
 ئه ی سه فوان به راستی گه وره ترین و، به هیز ترین و، به به زه یی ترین و،
 به خشینه ترین و، له سه ره خو ترین و، باشتین ئاده میزاد له هه موو جیهاندا کوپی
 برای مامته (محمد) گه وره یی ئه و گه وره یی تویه، پیاو ته یی ئه و، پیاو ته یی تویه،
 خاوه ن داریه تی ئه و، خاوه ن داریه تی تویه: به لام سه فوان گوتی: تو خودا عه میر
 لیم گه پړئ ئه و پړیگه ی گرتومه ده پړوم و، هه گیز ناگه پړیمه وه: عه میر گوتی: سه فوان
 بگه پړوه و له گه لم دا ودره وه بو مهككه كه نیشتمانی خو ت و باوك و با پیرته، له وی
 له دایك بووی و له باشتین و گه وره ترین هو زی مهككه ی و سه روکی ئه و هو زه شی:
 سه فوان دلئ نهرم بوو بو گه پرانه وه و گوتی: عه میر به خودا زور دهرسیم له
 گه پرانه وه كه م بو مهككه بمكوژن: عه میر گوتی: سه فوان ئه وه ی كه تو بیرى
 لیږه كه یه وه به پیچه وانه ی بیرى ئه و پیغه مبه ره و (ﷺ) نازیز و سه ره وه یه كه به راستی
 به خشینه رودلنهرم و به به زه یی تره: سه فوان ئه مجار له كه شتی كه ی دابه زی وله گه ل
 عه میر به ره و مهككه گه پرانه وه و پړو یشتنه لای پیغه مبه ره و (ﷺ) كه له پیغه مبه ر
 نزیك بوونه وه سه فوان هاواری كرد و گوتی: ئه ی محمد به خودا عه میر منی
 گپراو ته وه ده نا نه ده گه پرانه وه گوتویه تی: كه ئه تو به لینی دلنیا یت پیداوم و داوات
 لیكردوم بگه پړیمه وه، ئینجا ئه گه ر حه ز ده كه ی دهمینمه وه، یان ته نها ماوه ی دوو
 مانگم بو دیاری بكه، ئینجا ده پړوم و هه رگیز ناگه پړیمه وه: پیغه مبه ره و (ﷺ) زور به
 ئارامی و له سه ره خو ییه وه به پړیزو خو پمه ته وه فهرمووی: (عه میر) راستی و تو وه
 دابه زه و بمینه وه و مه پړو ئه ی باوكی ئومه یه، سه فوان گوتی: به خودا دانا به زم هه تا
 كاتم بو دیاری نه كه ی، پیغه مبه ره و (ﷺ) فهرمووی: ماوه ی (۴) چوار مانگ مو له ت. دوا یی
 سه فوان له گه ل پیغه مبه ر دا پړو یشت بو (حونه ین) موسلمانان له حونه یندا
 سه ركه و تنیكى ته واویان به ده ست هینا و پیغه مبه ره و (ﷺ) به ده سته و تنیكى زوره وه

پوخته یهځه له بهمه راته څرنگه گانې پیغمبر (ﷺ) قېمات من حیات رسول (ﷺ)

گهرايه وه، سه فوانيشی هر له گه لدا بو، وه له سر بيا و په که شي هر به رده وام بو، پیغمبر (ﷺ) و یاره گانې له مدول و شیوانه دا ده سته کوت و به شیکی زوری شهریان به ده ست هیئا، سه فوانیش چاوی ته وای و له و ده سته کوت و به شه زوری که له بیا و پران به جیما بو هر سه یری ده کردو و سوری سو پرما بو که نه و دول و شیوه ی پر کرد بو، پیغمبر (ﷺ) چاوی بریووه سه فوان که چوڼ به و هه موو ده سته کوت و سامانه سه رسامبووه: پیغمبر (ﷺ) فرمووی: سه فوان و ا دیاره نه ده سته کوتانه سه رسامی کردووی؟ سه فوان گوتی: به لئ به راستی وایه: پیغمبر (ﷺ) فرمووی: سه فوان نه و هه موو ده سته کوت و سامانه با بو تو بیت !! سه فوان له و کاته دا به ته وای سه رسامی و، بیئارامی پوی تی کردو و وتی: به راستی هیچ گیانیکی و ا پاکو خا وینم هه تا ک و نیستا هه رگیز له هیچ که سیکم به دی نه کردو و و نه م دیتوه، دیاره نه و جوړه گیانانه ته نها گیانی پیغمبرانه (ﷺ): بویه به بی پراوه ستان گوتی: (اشهدان لا اله الا الله، واشهدان محمدا عبده و رسوله) ئینجا سه فوان بوو به موسلمانیکي تی کو شهر ی بیوینه هه تا له ژیاندا ما بو به موسلمان ی ژیان ی برده سر، هه تا خودای به به زه یی بر دیه وه بو ژیر بالی سو زو به زه یی خو ی.

باوهر به خودا

الإيمان بالله

کات ی پیغمبر (ﷺ) یاره شیرینه که ی نه بو بکر (ﷺ) کو چیان کرد به ره و مه دینه له رنکا چونه نه شکه وتی (سه ور) کافره کان به شوینیان که وتن و جیگه ی پیان هه لگرتن به ره و نه شکه وتی (سه ور) به لام خودا، پیغمبر و یاره به پر زه که ی له بی باوهر پران پاراست و شاردنیه وه: فرمانی به جالجالو که کرد که در گای نه شکه وته که به تن و کو تر له سر در گای نه شکه وته که هیلانه ی کردو و هیلکه ی تیدا کردو، هر له هه مانکا تیشدا له سر هیلکه کان کورک بوو هه لنیشت که بیبا وهره کان نه و بودا و هیان به چاو دیت و تیان: نابی هیچ که سیک چو بیته ناو نه و نه شکه وته وه چونکه در گای نه شکه وته که ته ندراوه به جالجالو که ته ونه که ی نه شکا وه،

پوختەبەگ، لە بەسەر ماتە گۆرگەکانی پێغمەبەر (ﷺ) ھەمانە من حیاە رسول (ﷺ)
 خەراڤە بوو، کۆترەکەش لەسەر ھێلکە ھەلنەستاو. بەلام حەزەرەتی ئەبوبەکر (رضی اللہ عنہ)
 لەناو ئەشکەوتەکە، کە چاوی بە بێباوەپان کەوت لەسەر دەرگای ئەشکەوتەکە
 پراوەستان زۆر ترساو بە ترسەو دەیفەرموو: بەخودا ئەگەر سەیری بەری پێی
 خۆیان بکردبایە دەیان دیتین پێغمەبەر (ﷺ) زانی کە ئەبوبەکر (رضی اللہ عنہ) زۆر دەترسێ
 فەرمووی: ئەی ئەبابەکر دڵتەنگ مەبە ئێمە خودامان لەگەڵدایە بیروھۆشی تۆ چۆنە
 بەرامبەر بە دوو کەس کە خودا سیھەمەکیان بێت؟!

خودای پەرۋەردگاری عومەر (رضی اللہ عنہ) دەزانێ

رب عمر (رضی اللہ عنہ) یەلەم

دەگێرنەوێ حەزەرەتی (عومەر (رضی اللہ عنہ) لەسەردەمی دەسەلات و فەرمانڕەواییدا فەرمانی
 دەرکرد کە نابێ و ناپەرۋایە کە شیر ئاوی تێبکریت بۆ فرۆشتن. شەویەک لە
 دەورووبەری مەدینەدا حەزەرەتی (عومەر (رضی اللہ عنہ) بۆ ھەوال و ئاگاداری دانیشتوانی بە
 کۆڵانەکانی مەدینەدا دەگەڕا لەمالیکەوێ گۆیی لە ئافرەتیک بوو کە دەیوت: کچەکەم
 بڕۆ ئەوەندە ئاوە لەشیرەکە بکە بازۆرییت بۆفرۆشتنی واخەریکە پۆژدەبیتهو:
 کچەکە ی وتی: دایەگیان چۆن ئاوە بکەمە ناوشیرەکەو ئەدی گۆیت لە فەرمانەکە ی
 حەزەرەتی (عومەر (رضی اللہ عنہ) فەرمانڕەوای موسلمانان نەبوو کە ئاوە کردنە ناو شیرەو
 بەکاریکی خەرپ و ناپەرۋای دانائەو: دایکە کە گۆتی: پۆلەکەم ئەدی ھەموو خەلک
 نابینی ئاوی تێدەکەن، ئەتۆش ئاوی تێبکە خۆبەوشەو (عومەر (رضی اللہ عنہ) پێمان نازانی
 و ئاگای لێنێ؟ کچە کە گۆتی: دایەگیان خۆئەگەر (عومەریش (رضی اللہ عنہ) ئاگای لێنەبی
 خودای (عومەر (رضی اللہ عنہ) ئاگای لێنەو پێی دەزانێ! بەراستی ھەر شتێ کە نەھی
 لێکرا بێ و بەناپەرۋا بژمێردرێ من کاری و ناپەرۋا ناکەم. قسە ی ئەو کچەکاری کردە
 سەر حەزەرەتی (عومەر (رضی اللہ عنہ) و سەرسامی کرد. بۆیە بۆ بەیانی حەزەرەتی (عومەر
 (رضی اللہ عنہ) ئەو قسە یە ی بۆ (عاسمی) کوپی باس کرد، کوپم بڕۆ بۆ فلانە گەرەکە ی شار،
 لە فلانە کۆلانەو، دەرگای خانوی ژمارە ئەوەندە پرسیماری ئەو کچە بکە بزانی کێیە
 و کچی کێیە و بەدلتە؟ (عاسمی کوپی حەزەرەتی عومەر (رضی اللہ عنہ) بەگوێزە ی قسە ی
 باوکی پویششت و پرسیماری لێکرد کە لە ھۆز و نەوێ ھیلالە، ئینجا حەزەرەتی

پوخته بیهک له به سمر ماته خرنه گانی پیغمبر (ﷺ) قهسات من حیاة رسول (ﷺ)
 عومەر (ﷺ) فەرمووی: (عاسم (ﷺ) برۆ بیخوازه ئومید دهکری که نه وه یه کی وای لی
 بکهوێته وه که له ولادتدا دهنگی بداته وه (عاسمی کوپی عومەر (ﷺ) پویشته
 داخوازی کردو ماره ی بری، له دواییدا کچیکیان بوو، له دوای گه وه بوون
 عبدالعزیزی کوپی مه پوان) ماره ی بری و ئه ویش (عومهری کوپی عبدالعزیز (ﷺ) ی
 لی له دایک بوو که له جیهاندا دهنگی ئازایی و دادگه ریدایه وه.

به راستی خودا باوکت ده پارێزی - إن الله مانع أبیک

له دوای سالی ناخۆشی و ماته مینه وه پوداوی ناخۆش پوویدا، ئه و ساله ی که (ئهبی
 تالب) ی مامی پیغمبر و خه دیجه خاتونی هاوسهر و خیزانی پیغمبر (ﷺ) کوچیان
 کرد. ئه و ساله به سالی ماته م ناوی ده رکرد، بیا وه رانیشت زیاتر که و تنه ئازاری لاشه و
 نهرونی پیغمبر (ﷺ) پوژنیکیان له کاتیکدا که پیغمبر (ﷺ) به ره و ماله وه ی ده گه را
 یه وه بیا وه پان توژ و خاکو خولیان به سه رسهری پیغمبر (ﷺ) دا ده کرد که گه یشته وه
 ماله وه ش هه موو سه ر و پوو خساری له توژ و خۆل دابوو یه کیک له کچه کانی که به و جوړه
 چاوی به باوکی که وت لی پیویشته پیشه وه و ده ستی کرد به گریان و سه رو پوو خساری
 باوکی ده سپه وه ئه و پیغمبره ی (ﷺ) که به راستی خودای گه وه ته وای دانه رمی و
 ئارامی و، به زه یی پیبه خشی بوو به جوړیک که له ناو ته وای به ره ی ئاده میزاد دا به دی
 نه ده کرا و وینه ی نه بوو که خوڤاگری هه موو ئازار و سزایه کی کوژه لگای نه زانی ده کرد و
 له سه رباری ئه و هه موو ئازارانه دا به دنیاییه وه ده یفه رموو: کچم مه گریه خودا باوکت له
 ئازارو خه راپه ی ئه و بیا وه پرانه ده پارێزی.

هاوسیییه تی تۆم ناوی

جوارک رد علیک

له دوای ئه وه ی که (عومهری کوپی خه تاب (ﷺ) موسلمان بوو ده فهرمووی: پویشتم
 بۆلای (ئه بو جه هلی کوپی هوشام) ی خالم که پیاویکی باش بوو، له ده رگام دا
 وتی: کییه؟ منیش وه لام دایه وه منم (عومهری کوپی خه تاب (ﷺ) موسلمان
 بووم و باوه رم هیناوه، گوئی: شتی وامه که، کاتی چومه ژوور هه موو ده رگا کانی
 دواوه یان لیداخستم گوتم: ئه وه چییه؟ بۆچی وا موسلمانان ئاوالییان ده دری،

پوختە پەندە لە بەسەر مەتەنە گەنای پێغەمبەر (ﷺ) قەسەتە من حیاة رسول (ﷺ)

بەلام من موسلمان بووم و هیچ کەس لێم نەدەن؟، یەکیەک بە منی گوت: حەز دەکە ی موسلمان بوونی خۆت بۆ بۆییتە و خەڵک بزانی گوتم: بەلێ زۆرم حەز لێیە، گوتی: بڕۆ لە کەعبە لە لای (حیجر) کاتی جەماوەر کۆبوونە و دانیشتن تۆ بە نەینی و لە سەرەخۆ بە فلانە کەسە بەلێ شتیکت پێ دەلێم لە بەینی من و خۆت داییت، کە ئە من موسلمان بووم!! ئەو پیاوێش ناتوانی نەینی بشاریتە و: عومەریش فەرمووی: چاوەڕوانییم کرد هەتا خەڵک کۆبۆوە، بە نەینی چومە لای و پێم گوت: کاریکە و لە نێوانی خۆم و خۆت داییت پێت دەلێم: کە ئە من موسلمان بووم بەلام بە کەس مەلێ بانەزانی: پێی گوتم: بەراستی تۆ موسلمان بووی؟ گوتم بەلێ: ئەو کابرایە کە زانی بە تەواوی موسلمان بووم بە هەموو هێزی هاواری کردو گوتی: بەلێ بەراستی کوپری خەتاب موسلمان بوو خێراکەن وەرن بۆلام، خەڵکیکی زۆری لە لا کۆبۆوە، دەستیان کردبە لێدانی و ئەویش دەستی دەوێشاندە و لێی دەداندە، خەڵم گوتی: ئەو چیه بەو شیوە کۆبۆوە، گوتیان: (عومەر ﷺ) شیت بوو و موسلمان بوو: (ئەبوجەهلی کوپری هوشام) پۆشیشتە لای حجرو بە ئیشارە ی دەست و ئەنگوچکی باسکی گوتی: لێی گەڕێن من کوپری خوشکم بەکری گرتوو و بە تاقیم کردوتم، بۆیە ئێوە لەبەر چاوم لای بەن چونکە حەز ناکەم هیچ موسلمانێک لەبەر چاوی من لێی بدات، منیش دەزانم کە باوەری هیناوە و لەسەر ئەو لێی دەدەن (عومەر ﷺ) دەفەرموی: ئەو چیه ئێوە توشتان بوو، ئینجا پۆشیشتە لای خەڵم و گوتم: ئەو خەڵمە من بە هیچ جۆریک هاوسیی تۆم ناوی بۆ خۆت. بەو شیوەیە هەر لێدان و هەر لێدان هەتا خودای گەرە ئەم دینە سەر بەرزو سەر فیراز دەکات.

لێم گەڕێن خودا دەم پارێزی - دعونی فإِنَّ الله سیمعنی

پۆرژیکیان یارەکانی (پێغەمبەر ﷺ) لە جینگە یە کۆبۆوە و دەیانگوت: بەراستی دانیشتوانی قورەیشی بە هیچ جۆریک نایانەوی بە ئاشکرا گوێ لەو قورئانە بگرن، چی کە سێکی ئازاو بە توانا هەیه بچیتە لایان و بە دەنگ قورئان بخوینێ هەتا گوێیان لێییت (عبداللهی کوپری مەسعود ﷺ) فەرمووی: من دەپۆم و قورئانیان بۆ دەخوینمە، یارەکان گوتیان: تۆ مەپۆ چونکە زۆر لە تۆ دەرستین شتیکت لێبکەن

بوخته به گز له به سهر ماته گرنه گزانی پښغمبر (ﷺ) هېماته من حیا رسول (ﷺ)

و لیتېدهن، و امان پیّ باشه یه کیکی تر بېروت قورئانیان بو بخوینئ که خاوه نی
هیزو ده سولات بیت و جه ماوهری له پشته وه بیت که ده ستریزیان بو کرد یارمه تی
بدن و نه هیکن لئی بدن، به لام تو هه ژاریت و که سیشت نیه یارمه تیت بدات،
عبدالله (ﷺ) فرمووی: لیم گه پښ هر بو خوم دهرؤم و قورئانیان بو ده خوینم
چونکه به راستی خدا پاریزگاریم لیډه کات: بو به یانی (عبداللهی کوری
مه سعود (ﷺ) پوښته به یتو، چوو له می قامی حه زره تی ئیپراهم له کاتی
چینشته نگاو، کاتی قوره یشیه کان هه موویان له نادى و چایخانه کانیان کوښونه وه
عبداللهی کوری مه سعود (ﷺ) هه ستایه سهر پیّ و به دهنگیکی به رز دهستی کرد
به قورئان خویندن و فرمووی {بسم الله الرحمن الرحيم: الرَّحْمَنُ عَلَّمَ
حَقَّ الْقُرْآنَ عَلَّمَهُ الْإِنْسَنَ الْبَيَانَ} الرحمن ١١ واته: به ناوی خودای به خشنده و
میهربان. ئه و خواجه به سوژ و میهره بانه به نده کانی فیری خویندته وهی قورئان و
تیگه یشتنیانی له قورئان کردوه. هر به ته نها ئه و خودایه ئاده می زاده کانیشی
دروست کردوه. وه هر ئه ویش ئاده می زاده کانی فیری گوفتار و زانین کردوه.
ئینجا کافره کانی قوره یش که له و شوینه کوښونه وه که گوئیان له و دهنگه بوو
هه موویان سه رسام بوون و گوئیان لیگرت و گوتیان: باشه کوری (ام عبد) چی
ده لی؟ هیندیکیان گوتیان: ئه و شته ده خوینیته وه که بو (محمد (ﷺ) هاتوته خوار:
ئینجا هه موویان لئی راستبوونه وه و دهستیان کرد به لیډانی، به لام (عبدالله (ﷺ) له
قورئان خویندنی خوی نه که وت هه تا ئه وه ندهی که خودا حه ز بکات خویندی،
دوایی به دهم و چاوی خویناوی و شه که ت و ماندوی نازاری لاشه ی گه پرایه وه لای
هاورپیکانی، هاورپیکانی به غم و په ژاره یه کی زوره وه گوتیان: ئه وه بوو که ئیمه
له تو ده ترساین قورئان بخوینئ: (عبدالله (ﷺ) فرمووی: به خودا بیباوه ران
هه رچه نده به هیز و قه باره یان زور بی، له لای من هیچ نمودیک و به رچاویان نییه و،
که مترین شتن، وه ئه گهر ئیوه حه ز بکن به یانیش به هه مانشیوه و له هه مانشیویندا
قورئانی تر ده خوینم! به لام یاره کان به تکایه کی زوره وه داویان لی کرد که نه پرات
و قورئان نه خوینئ چونکه ئه مړو ئه وه ندهت قورئان بو خویندون که دلیان بته زی و،
پنیاننا خوش بیت.

پوخته بځي له به سهر ماته ځرنگه ځاني پيغمبر (ﷺ) هېمانه من حياء رمول (ﷺ)

به رده وامي و خوراگري پيغمبر (ﷺ) له راگه يانندن دا

ثبات الرسول (ﷺ) في دعوتہ

کاتې ته مهنې ژيانې (نه بوتالېب) ي مامي پيغمبر له هه شتا سالي تيپه پري کرد، وای به خه يال و بيري داهات و ترسي ليپهيدا بوو که له دواي مردني کيشه ي به به ريه کداچون له نيواني قورپه يشيه کان و محمد پهيدا ده بيت و پروو ده دات، وه ترس و نا نارامي دوا پوژي زوري که و ته دلوه به تايبه تي له و کاته ي که حه زره تي عومر و، حه زره تي حه مزه ي عبد المتلب (ﷺ) باوه پريان هينا و موسلمان بوون بويه پياوه ليها ت و ناوداره کاني قورپه يش پويشتنه لاي نه بوتالېب و تيان: نه ي نه بوتالېب تو بو خوت له ئيمه ي و زور باشيش ده زاني نه و ترسه ي له نيواني ئيمه و برازا که ت محمد دا هيه: ريگه چاره يه ک بو نه و يش و ئيمه ش دابني که نه ئيمه ش و نه نه و يش په له قاژه ي يه کتري نه که ين و، هيچمان ناو نا تو ره ي خراپ به رامبه ري يه کتري و، پروپاگنده و پيلان بو يه کتري دانه نين: نينجا بو نه و مه به سته بانگه يشتي پيغمبر (ﷺ) کراو جه ماوهر يکي زوري خه لکان ناماده ي نه و کوپونه وه يه بوون ، کاتي هوو دهره نجامي کوپونه وه جه ماوهر يه که ديار ي کراو، به خه لکان راگه يه ندراو، ناشکرا کراو، له يه کتري تيگه يشتن، پيغمبر (ﷺ) فهرموي: ته نها يه ک وشه له من وه ربگرن ئيوه دهنه خاوه ن و سهر کرده ي هه موو عه رب و، عه جه م و، ولا ته که تان و، قه رزار باري ئيوه ش ده بين: نه بوجه هل هاته و ته و گوتي: به لي من له جياتي هه موويان ده ليم، له باتي وشه يه ک باده و شه ش بيت و هه موو رازين: پيغمبر (ﷺ) فهرموي: ئيوه بلين (لا اله الا الله) و له و په رست تراوانه ي که به غه يري خودا ده يان په رستن واز به ين و، دوو ر بکه ونه وه لييان و دهر يچن. هينديک له ناو نا پوره ي جه ماوهر ده نغيان بلند کردو و گوتيان: به خودا نه و پياوه شتيکي زور و قورسي له سهر ئيوه دانه ناوه که ئيوه نه توانن پيي هه لېستن و تواناي کردنيتان نه بيت، شتيکي زور که مي پييه خشين، به نه ندازه ي شتيکي که م که بو خوشتان چاوهر يي زور له وه گه وره تر تان ده کرد، به لام بي باوه ران هيچ گوييان پينه داو جيگا که يان چولکردو و نه و شوينه يان به جي هشت.

نهی ساریه کیوهکه

ياسارية الجبل

حه زه تی عومر (ﷺ) له پوژي هینی له مه دینه وتاری ده خوینده وه: له وتاره که یدا
 فرمووی: نهی ساریه ی کوری حه سن کیوهکه ، کیوهکه . خوشتیکی دیاری و ناشکرایه
 هر که سینک گورگ بکاته شواتی میځه لی حیوان خه راپه سته می کردوه . هیندیک له
 ناده میزاده کان له کاتی گوئی لیبوونی نهو فرموده یه دا چاویان نه بله ق بوو سهیری
 یه کتریان ده کردو نه یان ده زانی مه به سستی پیشه وای موسلمانان لهو فرموده یه دا چیه؟
 بویه کاتی حه زه تی عومر (ﷺ) له وتاره که ی بویه نوژیان کرد، حه زه تی
 علی (ﷺ) پویشته لای حه زه تی عومر و فرمووی: نهی پیشه وای باوه پداران نهو
 فرموده یه چی بوو فرموت؟ حه زه تی عومر (ﷺ) فرمووی: گویتان لیبوو؟
 حه زه تی علی فرمووی: به لی منیش و هه موو نه وانه ی ناماده ی نوژی هینی بوون
 گوینان لی بوو: حه زه تی عومر (ﷺ) فرمووی: لهو کاته دا چاوم پیکه وت و که وته
 نلیشمه وه که بیباوه پان له جهنگدا شکاون و برایانی باوه پدارانمان که وتوونه
 دوايان و پراویان دهنین وه نهو کومه له باوه پداره ی که له سهر کیوهکه ته ماسیان
 گرتووه و له که میندا ماونه وه و هیندیکیش دین و ده پون نه گهر له جیځه ی خویان
 جیگیر بین نهوا بیباوه پان به ته وای تیشکاون و دپاون به لام که له کیوهکه بیته
 خوارو نه مینن نهوا تی ده شکین و ده دپورین: به لام که سهیرم کرد موسلمانان خه ریکی
 دابه زین بوون له کیوهکه و بی باوه پانیش له لایه کی تره وه سهر ده که وتن نه گهر سهر
 بکه وتبانه یه سهر کیوهکه، موسلمانان ده دپوران، بویه هاوارم کرد بوسه روکی سوپا
 که نای ساریه بوو وتم: ساریه کیوهکه، کیوهکه . ئینجاله دوا یه ک مانگ لهو پوداوه
 هه والده ریک مزگینی بو مه دینه هینا له ناو کومه لی یاره کاند ا نهو هه وال نیره باسی
 نهو دهنگه ی کرد که لهو پوژ و سه عاته دا عومر (ﷺ) هاواری کردوه و نهوان گوینان
 لنی بووه له کاتی که ده ویستیان کیوهکه چولبکن و بیته خوار دهنگه که ش شیوه
 دهنگی حه زه تی عومر بووه که فرمووی: نهی ساریه ی کوری حه سن کیوهکه،
 کیوهکه . باوه پدارانیش هر خیرا پویشتنه وه و گه پانه وه سهر کیوهکه و پزگاریان بوو
 به سهر دووژمندا سهر که وتن.

پوختە بەدەنە لە بەسەر ماوە گەرنەگەکانی پێغەمبەر (ﷺ) قەسائە من حیاة رسول (ﷺ)

هەركەس فەرمان بەرداری خوا بەكات، هەمووشتێك فەرمان بەرداری ئەو دەكەن

من أطاع الله أطاعه كل شيء

كاتی كە ولاتی (میسەر) ئازاد كرا خەلكەكە ی پوشتن بۆ پیشوازی عەمری كۆری عاص لە كاتی چوێ ناوڕۆژیکی مانگی نوێی عەجەمی، وتیان: ئە ی پیشەوا ئیمە لە پۆژیکی سالیادی ئەو مانگەدا ئاوی دەریای نیل شوینەوار و تەقالیدیکی وای لە لایەن ئیمەو بۆ هەیه بەبێ ئەنجامدانی ئەو كارە ئاوی دەریای نیل ناپوات. عەمری كۆری عاص فەرموی: ئەو تەقالیدە چی پەوشتێكە بۆتان داھیناوە، ئەوانیش وتیان: لە سالیادی هەموو پانزە ی ئەومانگە دەچین كچیکی جوان و شوخ و شەنگ دیاری دەكەین و باوك و دایکی رازیدەكەین و بەخشلی زیرو زیو و بەرگ و پۆشاکی جوان دەپرازینینەو و دەیبەین فری دەدەینە ناو دەریای نیلەو بۆ ئەو ی دەریای نیل بەچاکی و پێك و پێکی بروات و نەبیتە هۆی مەترسی لەسەر دانیشتوانی. حەزەتی عەمری كۆری عاصیش پێیانی فەرموو: ئەو شتانە ی كە ئیو كەرد و وتانە بە هیچ جۆریك لە ئیسلامدا جیگە نابیئەو، بە پاستی دینی سەر بەرزی ئیسلام هات و ئەو پێچكە پوچ و خورافیانە ی لە ناو بردو نەبەشتن كە لە پیشووا هەبوون، ئەو پۆژە هەموو جەماوەری خەلكە كە بە جاریك پوشتنە سەر دەریای نیل و زۆر بە دیقەتەو چاودیری دەریای نیل یان دەكرد بەلام هیچ هەلچون و هاتنی دەریای نیل دیاری ئەدا هەموو خەلكەكە هەستیان بە سەر سامی و شپەزەیی ناخۆشی لەبەر نەبوونی ئەو هۆیەو دەكرد. كاتی عەمری كۆری عاص ﷺ چاوی بەو دیاردە یە كەوت نامە یەکی بۆ حەزەتی عومەر ﷺ نوسی لەو بارە یەو ئەو پووداوە ی تیگە یاند: حەزەتی عومەر ﷺ لە وەلامی نامە كەیدا فەرموی: بە پاستی ئیسلام ئەو پودا و بەسەر هاتە خورافیانە ی پیشوی توو فری داو حەزەتی عومەر كارتیکی (بواقە) لە ناو نامە یەك دانا كە تییدا نوسی بوو ئە ی عەمر من ئەو كارتەم بۆ ناردی كە لە ناو نامە كەم دایە فری بدە ناو دەریای نیل!! كاتی نامە ی حەزەتی عومەر ﷺ گەیشتە دەستی عەمر و نامە كە ی خویندەو و كارتە كە ی دەرهینا لی نوسرا بوو لەبەندە ی خودا و عومەر ی كۆری خەتاب

بوختە بە گەندە لە بەمەرماتە گەرنە گەنای پێغمەبەر (ﷺ) ھەماتە من ھایە (مەسول) (ﷺ)

پیشەوای موسلمانان بۆ دەریای نیلی میصر، ئەو نیل ئەگەر تۆ بە ھەرمانی خۆت دەپۆی ئەو ھیچ پێویستی مان بە تۆ نیە و مەپۆ و نامانەوێی ! وە ئەگەر بە ھەرمانی خوداش دیو دەپۆی ئەو لەخودای بەھێزو بە توانا داوا دەکەین بە چاکێ بپۆی. عەمریش کارتە کەو فریادیە ناو دەریای نیلەو بە پۆژیک لە پیشی ھاتنی جەژنی خاچ (صلیب) بە ھەرمانی خودا بە ماوەی یەک شەو (١٦) شانزە زیراع بەرز بۆو و خودای بە دەسلەت ئەوداب و نەریتەو خەلکی میصری کۆتایی پێھێنا و جاریکی تر ھەتا ئیستاش پووی نەداوەتەو.

چاوینی و مەرای، ھاوبەشی و شرکە - الریاء شرک

دەگێرنەو پێغمەبەری خودا (ﷺ) لەو لای (شەدادی کوپی ئەوس) کاتی پرسیاری لە پێغمەبەر (ﷺ) کرد کە ئایا پوختاری پێغمەبەر (ﷺ) بۆچی ئەوەندە بە پەژارە و ماتەمینە ئەویش ھەرمووی: لەو دەترسێم گەل و نەتەوێکەم ھەلبەگەرنەو و شەریک و ھاوبەش بۆ خودا بپاری بەدەن بەھۆی ئارەزووبازی و، کەمتر خەمیان لە ئایە کەیان کە بەراستی شەریک و ون و نادیارە؟ شەداد گوتی: ئەو پێغمەبەری خودا (ﷺ) بۆ لەوای تۆ گەل و شوێنکە و توانت دەپۆنەو سەر کوفر و ھاوبەشی بۆ خودا بپاری دەدەن؟ پێغمەبەر (ﷺ) ھەرمووی: ئەو شەداد گەل و شوێنکە و توانم، پۆژو، بتو، بەرد و، دارناپەرستن، بەلام بەھۆی کردەو کانیان پاری و چاوینی دەکەن، شەداد گوتی: بۆچی ئەو پێغمەبەری خودا پوپامایی و، مەرای ھاوبەش پەیدا کردنە؟ پێغمەبەر (ﷺ) ھەرمووی: بەلێ ئادەمیزاد پۆژ دەکاتەو بە پۆژو و ، چاوی بە ئارەزوێک لە ئارەزوێ کانی دنیا دەکەوێ ئەویش زۆری ئارەزو دەکات و پۆژوێ کەو دەشکێنێ بۆیە خوداش دەھەرموێ: {وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ} یوسف/ ١٠٦ واتە: بەراستی زۆربەی زۆری خەلکی باوەر بەو خودایە تاک و تەنھایە ناھێنن و شەریک و ھاوبەشی بۆ بپاری دەدەن، پێغمەبەری (ﷺ) گەلە کەو بۆ ئەو ئاگادار کردۆتەو دەھەرموێ: ئەو ئادەمیزادەکان لە خودا ترسن و خۆپاریز بن لە ھاوبەش پەیدا کردن چونکە بەراستی ئەو ھاوبەشی پەیدا کردنە زۆری چرپە و ھەستە و زۆر لە دەنگی پۆشتنی میرو لە بۆ چرپە و ھەست ترە.

بۆیه گریام چونکه تهنه یه ک گیانم هه بوو

بکیت حیث لیس لی الانفس واحده

له جهنگيک له گهل پړومه کاندې (عبداللهی کوړی حوزافه ﷺ) ی سه می هاوړی پیغه مېری خودا به دیل ده گيریت به دهستی پړومه کان یاخیبووه کانی پړوم پیی ده لئین عبدالله ببه به گاور دهنه له مهنجه لی مسی گهرمکراوی گهورهت دهاوین، نهویش له وه لآمدا ده فرمووی: من به هیچ جوریک نابم به گاور. ده پړون مهنجه لی گهوره ی له مس دروست کراو ده هیئن و پری له پړونی زهیت دهکن وده یکولئین به جوریک پریشکی گرمی فریده دا. له بهرچاوی عبدالله دیلیکی موسلمان ده هیئن و پیی ده لئین: ببه به گاور؟ دهنه له ناو نهو مهنجه له پړونی قرچاوهت دهاوین، نهویش نابیته گاور و فرییده دهنه ناو مهنجه له کهوه و هر به زوترین کات گوشته که ی داده مالیت و ئیسکه کانی به دهرده که ویت و گیانی دهرده چیت. ئینجا پروو له عبدالله دهکن و پیی ده لئین: ببه به گاور، نه گینا شوین و چاره نوی توش وهکو چاره نوی نهو که سانه یه، عبدالله ﷺ گوئی: ههرگیز من شتی وانا کهم و نابم به گاور، فرمانیان دهرکردکه عبدالله ش فری بدنه ناو نهو مهنجه له وه، که (عبدالله ﷺ) نزیک خرایه وه له مهنجه له که (عبدالله) دهستی کرد به گریان، به جاریک هاواریان کردووتیان: وا عبدالله ده گریا بیگی پرنه وه په شیمان بوته وه؟! عبدالله ﷺ هاته گوفتار فرمووی: وا مه زانن که ده گریه م په شیمان بوو ببه وه: نا نه خیر واییه، نه من بۆیه ده گریه م و هاوار ده کهم، له بهر نهو م نیه که فریم دهنه ناو نهو مهنجه له گرمی پړون زهیت و ده مکوژن بترسیم، نا له بهر نهو م نیه تهنه له بهر نهو ده گریه م که من یه ک گیانم هیه که له پیناوی خودا ده ببه خشم: حزن و نارهموم ده کرد که به نه ندازه ی نهو موانه ی که به لاشه موهیه گیانم هه بایه، ئیوه ش نهو توانا ده سه لآته تان به سهر گیانی مندا هه بویه، منیش به پیخوش حالیه وه هه موو گیانه کانم ببه خشیبایه: گاوه کان به وته ی عبدالله سهرسام و حهیران بوون، بۆیه نارهموم یلیان ده کرد که له بهر نازایی و چاپوک و چاو نه ترسیه ی، ویستیان عبدالله نه کوژن و بهر لای بکن، پادشای پړوم بانگی عبدالله ی کرد گوئی

بوختە بەدەنە لە بەسەرمانە گەرنە گەنای پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

عبدالله من پیشنیاریکی بچوکم هەیه بۆ تۆ دەمووی ئازادەت بکەم تەنها سەرم ماچ بکە ئازادەت دەکەم و دەتەبەخشتم عبدالله (ﷺ) فەرمووی: شتی واناکەم دوایی پادشا گوتی: ببە بەگاور کچەکە ی خۆمت لیمارە دەپریم و هەرچی مۆلک و پارە و هیز و نەسەلاتمە لەگەڵت دەکەمە دووبەش؟ عبدالله (ﷺ) فەرمووی: ئەوەش ناکەم!! پادشا گوتی: سەرم ماچ بکە خۆت و هەشتا گیراوی موسڵمانان ئازاد دەکەم: ئینجا عبدالله (ﷺ) فەرمووی: ئەو شەرتە دەکەم و بە ئەنجامی دەگەیهنم، سەری ماچ کردو خۆی و هەشتا موسڵمانی ئازاد کرد و گەڕاينەو.

بەراستی واز لە ئاینم ناهێنم

إننی لأدع دینی

سەعدی کوپی ئەبی وه قاص (ﷺ) کاتی باوەری هینا و موسڵمان بوو دایکی زۆری ییناخۆش بوو، بە موسڵمان بوونەکی ناپازی بوو، چونکە دایکی لەهاوبەش پەیدا کەران بوو، زۆریش لەسەر پێبازە پوچەکە ی دڵسۆز و بەردەوام بوو: سەعد بەرامبەر بە دایکیشی بەپارەیهکی زۆر و تەواو خزمەت گوزار و بەئەمەک و دڵسۆز و نەرم و میهرەبان بوو: بۆیە دایکیشی لەبەر ئەو هەموو دڵسۆزیە ی بۆی زۆر جەختی لەسەر دەکرد و پێی دەوت ئە ی سەعد پێم بلێ ئەو ئاینە تازە چیه داتانەیناوه؟ وازی لی بێنە و هەتا زوو پەشیمان ببەوه: سویند بە خوداکەمان هەتا پەشیمان نەبیهوه لەو ئاینە نەنان دەخۆم و نە ئاو یان پەشیمان دەبیهوه یان لە برسان و تینوان دەمرم و تۆش بە مردنی من خەجالت و شەرمەزار دەبی؟ سەعد گوتی: دایەگیان ئەوها پەفتار مەکە سویند بە خودا من لەو ئاینە پەشیمان نابمەوه! دایکی سەعد شەو پوژیک هیچی نەخوارد بۆ بەیانی دایکی تەواو بیهیز بوو پەنگی گۆپاو زەردەهەلگەرا لەبەر دڵنەرمی و سۆزی سەعد بۆ دایکی زۆری لەگەڵ کرد کەنان بخوات بەلام بێسود بوو بۆیە بەدایکی وت: ئە ی دایە خواردن بخۆ سویند بە خودا ئەگەر لەباتی یەک گیان هەزار گیانت تیدا بیت لەبەر چاویم یەک بەیەک ئەو گیانانە بێنەدەری دلتیاو ئاسودە بە من قامی ئەو ئیمانەم

پوخته بيمكه له بهمه رها ته كړنگه كړاى پښه مېر (ﷺ) قېماته من حباله رمول (ﷺ)

چېستوهو په شيمان نابمه وه؟! ئينجا كاتى دايكى سهد د نيا بوو له وهى كه سهد پاشگه ز نابيته وه له ئاينه كهى ده ستى كرد به خوار دن و خوار دن وه. خوداى گه وره و به به زه يش له و باره وه نه و ئايه تهى نارده خواره وه كه ده فرموى: {وَإِنْ جَهَدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ} لقمان/ ۱۵ واته: نه گره دايك و باوك ته وئياندا له گه لت به بى هيچ به لگه و زانياريه ك بو نه وهى شهريك و هاوېل بو خودا بريا ر بدهى، نه وه له و داوايه يان به قسه يان مه كه. به لام هه ردهم هاوړى و دوست و خزمه ت گوزاريان ببه بو كارى چا كه، وه پيگاي نه و كه سانه بگره كه بو لاي من گه پاونه وه، چونكه باش بزانه له دوا پوژدا هيچ پيگه يه ك نيه ته نها گه پاونه وه بو لاي من نه بى. وه نه و كاته ناگادارتان ده كه مه وه به هر كرده وه و ره فتاريك كه كرده و تانه.

به راستى من له دراوسپى كه سيكم زور له تو به ريز تره

اِنِى لَفِى جِوَارِ مِنْ هُوَ اعَزَمْنَكَ

ده گيرنه وه عوسمانى كوپى مه زعون ﷺ پياوى به ريزو خاوه نى كه سايه تيه كى گه وره پوژيك به جيگه يه كدا ده رويشت گه يشته لاي كو مه ليك له قورده شيه كان كه گويان له له بېدى شاعير گرتبوو شعري بويان ده خوينه وه ده يوت: هر كه سى له و جيهانه دا په يوه ندى له گه ل خودا دا بپچرينى نه و نه و ئينسانه بيتسوده و هيچ كه لكى نيه، عوسمانيش كه گوى له و پارچه شعره بوو سويندى خوار و گوتى: واللّٰه پاستى گوت. له بيد له كوتايى شعره كهى گوتى: هه موو خوشيه كيش گوماني تيدا نيه كوتايى ديت و ده بريته وه. به لام نه مجاره عوسمان ﷺ فرموى: به خودا دروده كهى چونكه نيعمه ت و خوشى به هه شت هه رگيز كوتايى نياو نابريته وه: له بيد به ده نكيكى زور نارازى و تاسانه وه به و كو مه ل و جه ماوهره ي ده وره ي خوى گوت: نه وه چى گالته جاړى و كاريكه كه هاوړپييه كى كوپه كه تان نازارم بداو سو كايه تيم پيېكات، چون ئيوه رازى ده بن: نه و پياوه كهى هاووته ناو

پوختە بەدەنە لە بەسەر ماتە گۆرگە خانە پێغەمبەر (ﷺ) ھەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

کۆپرەکەمان، کابرایەک لەناو کۆپرەکە ھەستاو زۆر قسەى ناشیرینی بەعوسمان گوت و زللە و شەقازلە یەکیشتی لە پوو خساری پراکیشا لە پینشی چاوی وەلید کە لەو شۆینە زۆر نزیك بوو وەلید گوتی: سویند بەخودا کوپى بڕام، چاوەکانت زۆر لەو گەورەترو بەرپز تریو لەوہی کە زللەکەى بەرکەوت، عوسمان ﷺ فەرمووی: بەراستی ئێو بەرامبەرى ئەو زللە یەى کەلیم دراوہ زۆر ھەژار و نەزان، سویند بەخودا چاوەکەى ترم زۆر ھەژارترو بوو بەرامبەر بەو چاوەى کە زللەکەى بەرکەوتوو، بەراستی بزانە کە من دراوسینی کەسیکم کە زۆر لە تۆ گەورە و بەرپز ترە.

باوەرى راستى

الإيمان الصادق

حەزەرەتى ئەبوبەكر ﷺ ھاوړى گيانى بەگيانى و دلسۆز و بە ئەمەكى پيغەمبەرى خدا ﷺ كاتى خوداى گەورە پەيامى پيغەمبەرايەتى پيڤاگەياندا كۆمەلێك لە پياوانى قوپەيش چۆنە لاى ئەبوبكر و پييان گوت: ئەى ئەبابكر بەراستى ھاوړىيەكەت شيت بوو، ئەبوبكر ﷺ فەرمووی: بۆچى چى بوو و چى پويداو؟ گوتيان: وا لەمژگەوتە و قسان دەكات: ئەبوبەكر ھەستاو بەرە و لاى پيغەمبەر ﷺ پويشت و لەدەرگای داو پيغەمبەر ﷺ ھاتە دەرەوہ کە بەیەكگەيشتن ئەبوبكر ﷺ فەرمووی: ئەى باوكى قاسم ئەوہ چى ھەوالێكە لەلایەن تۆو پيم گەيشتوہ؟ پيغەمبەر ﷺ فەرمووی: چيت بيستوہ ئەبوبكر؟ فەرمووی: پييانگوتم: كە تۆ داواى يەك خدا پەرستى دەكەيت و دەلێى تەنھا يەك خدا ھەيە و بۆ خوشت بانگەشەى ئەوہ دەكەى كە پيغەمبەر و نيردراوى خوداى: پيغەمبەر ﷺ فەرمووی بەلێ: ئەبوبكر بەراستى خدا ناردومى بۆ ناو تەواوى بەرەى ئادەمیزادەكان بە مزگينى دەرو ترسينەر وەكردومى بەھوى ڤاگەياندنێ بەرنامەى حەزەرەتى ئيبراھيم (ع)، حەزەرەتى ئەبوبكر ﷺ فەرمووی: سویند بەخودا راست دەكەى چونكە ھەرگيز درۆم لينە ديتوى وە بەراستيش تۆ شايانى ھەلگرتنى ئەو پەيامەى، چونكە بەراستى تۆ زۆر بەرزو گەورەو، سەر راستو، دلپاكو، بە جيھننەرى سيلەى پەحمو،

پوختە بەگە لە بەسەر ماتە گەرنە گەنای پێغەمبەر (ﷺ) ھەمانە من حیاە رسول (ﷺ)
 بەزەیی و، جوان ڕەفتارە کردارە کانت، دەستت بێنە بۆ ئەوێ پەیمانێت لەگەڵدا
 بەدەم: پێغەمبەر دەستی بۆ لای ئەبوبەکر درێژ کرد پەیمانی لەگەڵدا بەست
 بەباوەڕێکی پتە و راستەو: لەباوەڕ و پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموی: ھەر کەسێک کە داوای
 باوەڕبوونم لێکرد بێت؟ تۆزێک ڕاماو و بیرێکی تەواوی کردۆتەو تەنھا ئەبوبەکر
 نەبێت! راستەو خۆ باوەڕی ھێناو و موسڵمان بوو.

پرسیار لە کردار و ڕەفتاری ئادەمیزاد مەکە

لاتسأل عن أعمال الناس

جارێک پێغەمبەر (ﷺ) لەگەڵ تەرمی کابرایەك ڕۆیشت بۆ گۆڕستان کاتی تەرمەکیان
 دانا حەزەرتی عومەر (رضی اللہ عنہ) فەرمووی: یا ڕەسول اللہ ئەو کابرایە داوینچیس و گوناھبارە
 نوێژی لەسەر مەکە: پێغەمبەریش (ﷺ) ڕووی لەجەماوەرەکە کردو فەرمووی: ھیچ
 کەس لەئێوە ئەو کابرایە دیو لەسەرکردنی کارو فەرمانی ئیسلامی، یەکیک
 لەئامادەبوونی کۆپی بە خاک سپاردنی ئەو پیاو گوتی: ئەی پێغەمبەرێ خودا
 من دیتومە شەویک پاسەوانی لەڕێگای بەرنامەکەو پارێزگاری کرنی ئاین بوو؟
 ئەمجارە پێغەمبەر (ﷺ) نوێژی لەسەر کردو، لەناو گۆڕیان ھاویشت و خۆلیان
 بەسەردا کرد، پێغەمبەر (ﷺ) ڕۆیشتە سەر گۆڕەکە و فەرمووی: وا ھاوپیانت وا
 گومان دەبەن کە تۆ جینگاو دانیشتوی ناو ئاگر و دۆزەخی بەلام من شاھیدی و
 گەواھی دەدەم کە تۆ دانیشتوی ناو بەھەشتی؟ داوی پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: ئەی
 عومەر تۆ پرسیار لە کرداری خەلکی مەکە؟ بەلام پرسیار لەخو و ڕەوشت و
 سروشت و نەژادی بکە.

مارەبیەکە ئیسلام بوون و باوەڕە - مەرھایا الإسلام

(ئەبوتەلحە) ئەنساری (رضی اللہ عنہ) پیاویکی دیار و بەناو شۆرەت بوو: لە پێشێ موسڵمان
 بوونی و کاتی بێباوەڕیدا داوای ھاوسەرگیری لەدایکی (سولەیم) کرد، دایکی
 (سولەیم) لەو ئەلامی (ئەبوتەلحە) دا گوتی: سوێند بەخودا (ئەبوتەلحە) تۆ پیاویکی
 مەرد و دیار و بەرچاوی، شایانی ھەموو شتیکی و، ھەرگیز نەدەبوو داوایەکی تۆ

پوختە بەدەنە لە بەسەر هاتە گەڕگە ئاڵە پێغەمبەر (ﷺ) قەسەتە من حیاة رسول (ﷺ)
 وەرنەگیرى و، گووى پێنەدرى بەلام، لەبەر ئەوەى كە تۆ بێباوەرى و، منیش
 باوەردارم، هاوسەرگیرى باوەردار لەبێباوەر نابێت و دروست نیه؟ بۆیە مەرجهت بۆ
 ئەمەنیم ئەگەر باوەر بھێنى و موسلمان ببی، ئەو كاتە پازیم و مارییەكەشم تەنھا
 موسلمانن بونەكەتەو داواى هیچ شتى ترم نییە (ئەبوتەلحە)ش باوەرى هینا و
 موسلمانن بوو، دایكى (سولەیم)یش بەتەنھا موسلمانن بونەكەى كردە ماریی
 هاوسەرگیرى كەى. پێشەوا (سابت) دە فەرموئ: هیچ ئافەرەتێكم نەبێستووە كە بەرپز
 ترو. بە نرخ ترین ماریی هەبێت لە دایكى (سولەیم) نەبێت كە تەنھا بە موسلمان
 بونەكەى بوونە هاوسەرى یەكترى (ئەبوتەلحە) ﷺ یەكێك بوو لە مەدینە یەكان و
 بەرپز و خوشەوێستترین هاوڕێی پێغەمبەرى خدا بوو.

سۆنەد بەخودا من لەسەر ئاینى محەممەد ﷺ

والله انى على دين محمد ﷺ

حەگبەر نەو (غەزىەى كچى جابرى كۆپى حەكیم) لەنەوێ قورەپیش و ھۆزى عامرى
 بوو: ھەرلەگەل بە دەرکەوتن و سەرھەڵدانى گەياندننى پەيامى پێغەمبەرایەتیدا كە
 لەناو كەشووھەوايەكى زۆر ناخۆش و ئالۆز و دوور و بێباوەریدا بەناوى دایكى
 (شەرىك) ناوى دەرکردبوو موسلمان بوو، ئەو ئافەرەتە لەگەل ھاوسەرەكەى بەناوى
 (عەسكەرى دوسى) ناوى دەرکرد بو، لە (مەككە) ژيانیان دەبردە سەر، ھەر لەگەل
 ئاشكرا بوونى پەيامى پێغەمبەرایەتیدا پێشەوا و پێشنگى ھەموو ئافەرەتانى
 مەكەبوو. بۆ وەلامدانەو بە دەنگەو ھاتنى پێشەواى مرقایەتى: ئەو ئافەرەتە
 ھەر بۆ خۆى ژيان و چەرۆكى بەسەرھاتى خۆى لەناوھەندى خەزم و كەس و
 ھاوھەڵدانیدا باس دەكات و دەگبێتەو دەلیت: پۆژێك خەزم و كەسى ھاوسەرەكەم
 ھاتنە لام و گوتیان: ئێمە وا ھەست دەكەین كە تۆ لەسەر ئاینى محەمدى؟ منیش لە
 وەلامدا وتم: بەلى بەراستى لەسەر ئاینى ئەوم! پێیانگوتە: بەخودا دەبى ئازار و
 سزایەكى ئەوھەندە بەھیزو تینت بەدەین كە بە تەواوى ئاینى محەمدت لە یاد
 بجێتەو، بۆ ئازار و سزادانم لە پێشەوە نان و ھەنگوینیكى زۆریان دەرخواردام و،

پوختە بەمەخە لە بەسەر ماته گۆرنگەکانی پێغمەبەر (ﷺ) قەسائە من حیاة رسول (ﷺ)

نەیان هیشت ئاو بخۆمەو، دوایی بردیانم سواری حوشتیکی چلیسی شەپەنگیزی زۆر خەراپیان کردم، لە پۆژگاریکی زۆر گەرم و بەتیندا، هەتا کو لای نیوہەژ، ئینجا لە حوشتەکە لە بیابانی چۆل و شکو گەرما دایان بەزاند و پویشتن و منیان بەجیھێشت و، خویان لیمشاردەو بەو جۆرە سی پۆژ بەم هەموو ئازار و ناخۆشیانە بردمە سەر، هۆش و چا و گویم سست و بەرەو نەمان دەپویشتن، لە پوژی سیھەم پێیان وەتم: ئاینی محمد واز لیبێنەو پەشیمان ببەو، منیش لەبەر ئەوەی ئەندامەکانی هەستم زۆر لاواز ببون زۆر بەکەمی و پچر پچری حالی دەبووم و تێدەگەیشتم: بۆ ئەوە ئەمە کەشیان کە توانای دەنگم زۆر لاواز ببوو، بە پەنجەیی دەستم ئامازەم بۆ دەکردن و، بەرەو ئاسمان هەلمدەبری و تاک و تەنھایی خودام پێدەگوتن، سویند بەخودا ئەو بیباوەرانی کە هەرگیز بەزەبیان پێدا نەدەھاتەو، بەلکو هەردەم لەسەر ئازار و سزاکانیان بەردەوام بوون و، منیش بە تەواوی ماندو شەکەت بووم. بەخودا لەو کاتی شەکەت و ماندو بووندا هەستم کرد شتیکی شلک و ئاوی سارد و فینک کەوتە سەر سینگم منیش هەلم گرت و قومیک ئاوی باشم لێخواردەو، دوایی لێیان وەرگرتەو و لێیان ساند، کاتی سەیرم کرد ئەو شتەیی کە لێیان وەرگرتبومەو لە بۆشایی سەما و زەمین هەلواسرا بوو: بەلام بەداخووە توانای پێگەیشتنیم نەبوو، ئینجا لەدوای ماوەیەک هەر ئەو شتە شلەم لێ نزیککرایەو، قومیک ئاوی تری باشم لێخواردەو، دوایی بەرز کرایەو، ئینجا بۆ جاری سییەمیش بۆم نزیککرایەو و لێم خواردەو، هەتا تێر ئاو بووم و، زیادەکەشم بەسەر پوختسار و پۆشاکەکاندا کرد و هەموو گیانم تەپبوو، لەو کاتەدا خزم و کەسەکم دەر کەوتن و سەیریان کردم و وتیان: ئەو دوژمنی خودا ئەواناوەت لە کوێ بوو؟ منیش گوتم: دوژمنانی خودا ئەوانەیی بیجگە لەمن، کە پێچەوانەیی ئایینی من. وە کەباسی ئەو ئاوەش دەکەن لەکوێ بوو ئەو بەراستی لەلایەنی خودای پەروەردگارمەو، کە خودای بە بەزەیی لە کاتی پێویستیدا بەھانای شوێنکەوتوانیەو دیت: بەلام، خزم و کەسانی بیباوەرم خێراپیان کردە سەرکوندەو مەشکەکانیان، وەیان زانی ئاوەکەیی ئەوانە و من

پوخته بښه له بهر سره ماته ځرنگه کالې پیغمبر (ﷺ) قېمات من حیات رسول (ﷺ)

هیناومه، به لّام کونده و مه شکه کانیاں هه روه کو خویان دهرکیان به ستره بوو نه کرا بڼه: ئینجا به سهرسوړمانیکه وه بّلام گه پانه وه گوتیان: شاهیدی دده دین که پهره دگاری تو پهره دگاری ئیمه و هه موو بونه وهره!! به راستی ئه و خودایه ی که له و شوینه چوّل و بیابانه گهرم و وشکه دا خوراک و ئاوی پیښه خشیوی، به راستی هه ر ئه و پهره دگاره یه که ده ستور و یاسای ئیسلامی داناه و بهرنامه ی بو دارشته و، ئینجا له دواى ئه و هه موو توندوتیژی و نازدارانه دا، به درى ئه و موسلمان به یاندرکه وت که به راستی ته نها پښگا و پښازه که ی ئه و یان راسته و، ئی ئه و انیش پوچ و بیکه لکه بویه هه موویان په شیمان بوونه وه و موسلمان بوون و، کوچیان کرد بو لای پیغمبرى خداﷺ.

جوانی په یمان له باوه روه و - حسن العهد من الایمان

خودای گهره په لپ و بیانوگرتنی وهرگرتوه له و که سانه ی که نه یان توانیوه له بهر پیری و په ککه و ته یان کوچ بکه ن بومه دینه، به لّام له سهر ئه و وهرگرتن و قه بول کرد نه شه وه پیاوړکی نه خوشی پیر له هوزی (له یس) به ناوی (حه ی کوړی حه مزه) ی جعه دى به بیرو باوه رى توند و چه سپاوى وای له خورپا ده بینى که به راستی به هیزو توانایه بویه ده یفه رموو: من توانای کوچ کردنم هیه و هیچ به لگه و بیانوی مانه وه و خورپاگرتنم له مه که دا نیه: وه به راستی من له گه ل ئه و کومه له ی که خودا به نه خوش و لاوازی داناون و جودای کردونه و نیم و، وه من هیچ فیل و پیلانیکم به دى نه ده کرد بکوچ نه کردنم. چونکه ئه وه نده شم سهره وت و سامان هه بو که زور له مه دینه ش زیاتر برؤم، بویه بریاری کوچ کردنمدا که له و شه وه زیاتر له مه که دا نه مینمه وه، بویه فهرمانی به خانه واده که یدا به و نه خوشیه وه له سهر ته خته و که ژاوه یه که هلی بگرن و بیگه یه ننه مه دینه: به لّام ده ستی قه در ئه و توانایه ی پینه به خشی و له پښگادا نه خوشیه که ی زوری تین بو هینا و مردن به روکی پیگرتوه، ئینجا هه ر بو خوی به هو ی باوه رپه پته وه که ی که ده ستی نه ده گه یشته ده ستی پیغمبره شیرینه که ی ته نها بوخوی ده ستی راسته ی له سهر ده ستی چه پی دادنه نا بونامازه به په یمان نوی کردنه وه: ئینجا به زوبانی بیهیزی هاواری ده کردو

دهیووت ئه‌وه په‌یمان دانو نوی‌کردنه‌وه‌یه له‌گه‌لّ خودادا! هر به‌و جوړه ده‌سته‌کانی له‌سهر یه‌ک داده‌نا و ده‌یوت ئه‌وه‌ش په‌یمان دانه به پی‌غه‌مبه‌ره به‌ریزه‌که‌ی خودادا: هر له دوباره‌کردنه‌وه‌ی په‌یمانه‌کانیدا بوو تا گیانی ده‌رچوو: کاتئ هه‌والئ له‌مه‌که‌که ده‌رچونی و مردنی له ری‌گابلا و بو‌وه و خه‌به‌ر گه‌یشته یاره‌کانی پی‌غه‌مبه‌ر زو‌ر دلته‌نگ و خه‌مبار بوون، ئاواتیان ده‌خواست که ئه‌و پیا‌وه ئازاو به غیره‌ته بگه‌یشته‌بایه مه‌دینه و گه‌شتی کوچه‌که‌ی ته‌واو بک‌ردبایه؟ به‌لام خودای به به‌زه‌یی ئه‌و ئایه‌ته‌ی ده‌رباره‌ی ئه‌وانه‌ی کوچ ده‌که‌ن و ناگه‌نه مه‌زل و جی‌گای خو‌یان ده‌فرموی: {وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَاعِمًا كَثِيرًا وَسَعَةً وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْوُتُّ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ ۖ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا} النساء/۱۰۰ واته: هر که‌سی‌ک له پی‌ناوی په‌زابوونی خودا دا کوچ بکات: ئه‌وه به‌پراستی سهر به‌رزی و به‌خته‌وه‌ریه‌کی زو‌ری بو خوی به‌ده‌ست هی‌ناوه‌و، دووژمن و ناحه‌زانیشی سهر شو‌پو پ‌یسوا ک‌ردووه. وه‌خی‌رو به‌ره‌که‌تی‌کی زو‌ر پ‌ووی تی‌ده‌کات. وه هر که‌سی‌کی‌ش مال و حال و جی‌گه‌ی خوی به جی‌به‌ی‌لیت و له پی‌ناوی په‌زابوونی خوداو پی‌غه‌مبه‌ره‌که‌یدا کوچ بکات و، له‌دوای ئه‌وه‌گیانی ده‌رچی‌ت و بم‌ریت ئه‌وه پا‌داشت و تو‌له‌ی ته‌نها له لای په‌روه‌دگا‌ره، به‌پراستی خوداش ل‌خ‌خ‌وش بوو م‌به‌ره‌بانه.

بەرەستى خۇدا لەباتى تۆسپاردەو راستى پارىزىت دەگەيەنى

إن الله سيؤدي عنك أمانتك

دەگىرپنەو يەككە لە عەبد و بەندەكان: شوانى ئاژەلى يەككە لە جولهكان دەبيت
لە خەيبەر: پوژيک چاوى ليدەبيت دانىشتوانى خەيبەر زور مشەوش و ئالوز
ديارن و چەك و سلاحيان لەخويان بەستەو و ئامادەباشى خويان دەکرد، بۆيە
پرسیارى لیکردن و گوتى: چى پويداوە، نيازتان چيیەو چیدەکن؟ ئەوانیش وەلامیان
دایەو گوتیان: دەمانەوئ شەر لەگەل ئەو کەسەى کە داواى پینگەمبەرایەتى
دەکات بکەین: ئەو بەندەبە بەیستنى ناوى پینگەمبەر ﷺ زور دلخۆش و شادمان

پوښتمېر له بهرمراته څرنگه گانې پيغمبر (ﷺ) هېماته من حياء رسول (ﷺ)

جو: پوښتېك خوى ناماده كړد و به هموو ناڅه ل و حه يوانه كانه وه پوښت بۇ لای
پيغمبرو ﷺ گوتى: ئه ي پيغمبرى خدا: توچى ده لى و بانگه شه ي
چيده كيت؟ وه نه وهى كه تو بانگى بۇ ده كه ي چييه؟ پيغمبر ﷺ فهرمووى:
براكېم من بانگ هيشتنى ئاده ميزاده كان ده كېم بۇ سهر رېبازى ئيسلام: كه
شاهيدى بدن و دانبنين كه هېچ خودايه ك نيه په رستيشى بۇ بكرى تهنه زاتى
له نه بى وه شاهيدى بداو دان به وه دابنى كه منيش پيغمبرو په وانكراوى
خودام. ئه و به نديه گوتى: ئه گهر من شاهيدى بدهم و دان بنيم به تهنه ياي خوداو
پاستى په وانه كراوى پيغمبر چيم بۇ هيه؟ پيغمبر ﷺ فهرمووى: ئه گهر له سهر
نو باوه په بمرى به هه شت بۇ هيه و ده رويه به هه شت ئه و به نديه باوه پرى هيناو
موسلمان بوو. ئينجا گوتى: ئه ي پيغمبرى خدا ئه و ناڅه ل و حه يوانه له لای
من سپارديه چيان لى بكېم؟ پيغمبر ﷺ فهرمووى: هر له لای خو ته وه به به رد و
چېر پاماليان بكه وليان خو په خوداى گه وره له باتى توپاريزگارى ده كا و
سپارده كه ت ده گه يه نيته وه به خاوه نه كه ي ئه و به نديه ش به فرمانى پيغمبرى
كردو: ناڅه له كان پوښتنه وه بۇ لای خاوه نه كه يان.

به مؤله ت و رپييدانى خودا وه ريگره - اخذ برخصة الله

نمگيرنه وه موسه يله مه ي درون دووپياوى له موسلمانان ناماده كړد و: به يه كياني
گوت: ده زانى كه من پيغمبرى خودام؟ موسلمانكه گوتى: نا دروده كه ي به لكو محمد
ﷺ پيغمبرى خودايه. موسه يله مه ئه و كابريره ي گرت و كوشتى. ئينجا پووى
له موسلمانكه ي تركرد و هه مان پرسپارى پيشوى ليكردو، گوتى: من پيغمبرى
خودام. به لام ئه و موسلمان له وه لاميدا گوتى: به لى ته توش و محمدش هر دوكتان
پيغمبرى خودان: موسه يله مه ريگاي به و كابريره داو نازاديان كړد و پوښت هه وال
گه يشته پيغمبرى خودا ئه ويش فهرمووى: يه كه ميان به راستى و دنيا ييه وه داني
به خويدا گرت و سوربوو له سهر كاره كه ي. به لام دووه ميان به ناسان كردن و پښموني و
رپيشاندانى خودا ريگه ي گرت و پوښت هېچ خه راپه و تاوانى له سهر نيه.

متمانە و پشت بەستن بە خودا

الثقة بالله

لەئەنەسی کۆپی مالیکەوﷺ دەگێرنەووە فرمویەتی: لەگەڵ کۆمەڵێکدا چوینە سەردانی گەنجیکی ئەنساری نەخۆش بوو: بەراستی نەخۆشیەکی زۆر گران و قورس بوو، خەریکی گیان دەرچوون بوو ئییمەش بەجێمان نەهێشت و لەلای ماینەووە هەتا گیانی دەرچوو. هیڤدیک لەوانەیی کە سەردانی نەخۆشەکەمان کرد پوویان کردە ئافرەتیکی پیر، کە لە لای سەری نەخۆشەکەووە دانیشتبوو، پرسیاریان لیکردو، گوتیان: خوشکم تۆش بە فرمانی خودا پازیبە و مل کەچی فەرمانەکانی ببە؟ پیرە ژنە کە گوتی: بۆچی کۆپەکەم مرد گوتیان: بەلێ مرد. پیرەژنەکە باوەری نەدەکردو، گوتی تو خودا ئیو بە راستیتانە کە کۆپەکەم مردووە؟ گوتمان بەلێ، بە راستیمانە و مردووە. ئافرەتەکە دەستی بۆ ئاسمان بەرز کردووە گوتی: خودایە تۆ زۆرباش دەزانی من باوەرم بە تۆ هیناو، بۆلای پیغەمبەرەکەت کۆچم کردو، ئاواتەخواز بووم کە لە هەموو ئازار و ناخۆشیەک یارمەتیم بدە: خودایە ئەو کارەساتە زۆر گەورەییە و ئەمڕۆ ناتوانم خۆمی بۆ رابگرم؟ ئینجا ئەو پیرەژنە ئەو پەڕۆییە کە دەم و چاوی ئەو گەنجەمان پێداپۆشی بوو دەستی بۆ بردو لەسەر دەم و پوختساری هەلێ گرت سەیرمان کرد هەناسەیی دەهات و ژبانی تێدا ماووە نەمردبوو، هەر لەوکاتەدا ئەو گەنجە هەستاو دانیششت و داوای خواردنی کردو ئییمەش خواردنمان لەگەڵدا خوارد.

بەشی ئارامی: الصبر

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَٰبِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ) (ال عمران/ ۲۰۰)

واتە: ئەو ئەوانەیی کە باوەرپتان هیناو بە ئارام و خۆپاگەڕین و، بەرامبەری دووژمنان نەبەزن و لەسەنگەردا پانەکەن و، هەول بەدن هەموو دەم لەکوشتن دابن و، لەخودا بترسیین و، خۆپاریزی بکەن بە ئومیدی ئەوەی کە سەر بەرزو سەر فیراز بن.

پوخته بدهد له به سهراته گرانگانی پېغمبر (ﷺ) هېمانه من حېاله رسول (ﷺ)

باوهر بناغه و بنه مای به هیزی ویست و خواسته له لای ناده میزادو، نارامی و دنیای دپوینې له دلیانداو ناسوده یی به گیان دبه خشی و، پاریزگاری له دل پراکه و نه خوشی دهکات ، که به هوئی ترسان و تاسان و شپړزه ییه وه توشی ده بیټ. که به پرستی نه وه ش شوینه وارو کاریگریه کی ته وای ده بیټ بو سهرکیشان له گیانه وه بو لاشه و، توشبوونی به جوړه ها نه خوشی و نازاری وها که هیلاکی و له ناوچونی گیان و ژیا نی تیډایه: خدای به به زه یش بو دیاری و به یانکردنی نه و شتانه که ده فهرموئ: نه و کاره ناشکراو دیاریانه زورجار نه یی و په نهایه کانی ده گوپردی، وه به راستیش ویست و خواستی خوداش به چاکه ده گه پي، هر چه ند که بو خوشت واهست بکه ی له و کاره تدا هیچ چاکه ی لیبه دی ناکه ی به لام هر چاکه یه بوټ، هه روه کو خدا ده فهرموئ: {کُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهُ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ} البقره/۲۱۶ واته: به پرستی جهنگتان له سهر واجب کراوه له گهل بیباوه پان: بو بهرگری له خوتان و ئاین و نیشتمانن: به لام دیاره زورتان پینا خوشه و، له سهر لاشه تان قورس و گرانه ، به لام بو ی هیه که شتیکتان پینا خوش بیټ به پیچه وانه وه خپرو پاداشت له ودها بیټ. وه بو شوی هیه شتیك حه زیکن و ناره زوتان لی بیټ، که چی به پیچه وانه وه هیچ خپرو چاکه ی بوتان تیډا نه بیټ وشه پوناژاوه بی بوتان. وه به پرستی هه ر خدا بو خوی باش ده زانی چ شتیك باشه بوتان، یان خهراپه، ئیوه نایزان.

به و جوړه خدای به توانا داوا له باوهر داران دهکات له هه لسوکه و تیاندا مامناوهندی و میانه پره وی بن و له کاتی سود گه یانندیان و زهره کردنیاندا نارامی و سهر به کار به یی و، هه تا باش بو یان دهریکه وی که به پرستی له دوی ناخوشیان خوشی و، دهروی چاکه لیکردنه وه هیه، وه کو خدا ده فهرموئ:

{إِنْ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا. إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا} : الشرح/۶۰۵. واته: به پرستی له گهل ناخوشی و ته نگانه دا خوشی و ناسوده یی دیت. به لی به پرستی به دنیاییه وه له گهل ناخوشیدا خوشی و ناسوده یی دیت.

پوخته به گد له بهمه رها ته خړنگه گانې پټه مېر (ﷺ) هېمانه من حيا رسول (ﷺ)

ئارامی له جوانی و پوخته و پالاوته ی ناده میزاده و جیاوازو ته نیای ده کاته وه له فریشته و، ئازله ان خودای به ده سلات ئازله لی دروست کردوه به چلیس و ئازله زو بازی به بیهوش و ژیری دابین و کپکردنی هه وهس و ئازله زوی.

وه فریشته شی دروست کردوه به هوش و بیری ته او به بی هیزی نه فس و ئازله زو لادانیان له به جیهینانی فرمانی خودا به لام ناده میزاد دروستکراوه و کوکراوه ته وه له نیوانی ههست و هوش و ئازله زودا: ئینجا هر که سیك ههست و ژیری به سهر ئازله زوه کانیدا به کارهیناو به پړوهی برد نه وه به پرستی نه فس و گیانی کپ و دابین کردوه له سهر ئازله زوه گانی: نه وه وهکو پادشا له سهر زوی ده پرات. هر که سیکیش به پی چه وانه وه کاربکات نه وه به پرستی جه له وی گیانی خوی وهکو ئازله به ره لا کردوه بو هه او ئازله زوه گانی به لکو زور له ئازله لیش که متره وهکو خودا ده فرموی: { وَالَّذِينَ صَبَرُوا أَبْنَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَيَذَرُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ أُولَئِكَ لَهُمْ عَقَبَى الدَّارِ جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ سَلَامٌ عَلَيْهِمْ بِمَا صَبَرُوا فَيَنعَمُ عَقَبَى الدَّارِ } :الرعد/۲۲-۲۴

واته: نه وانه ی سه برو ئارام ده گرن له پیناوی په زابونی خودا، نویره کانیان به باشی به نه نجام ده گیه نن و، وه نه و سه روهت و سامانه ی که خودا پیی داوون به ئاشکراو په نهانی له پیناوی په زابونی خودا ده ییه خشن و، به کردار و په فتاری چاک و پاک خهراپه و نا په وایی دوور ده خه نه وه، نه وه به پرستی دوا پوژی نه وانه پر له خوشی و شادمانیه و، خوشی دوا پوژی ، سه رچاوه ی باخ و باخاته گانی به هه شتی (عه دنیان) بو هه یه و، ده پونه ناوی له گه ل هه موو نه وانه ی که چاک و پاکن له باب و باپیر و هاوسهر و خوشه ویست و خانه واده یان ، وه فریشته گانی خوداش له هه موو پیگا و ده روزه یه که وه ده چنه لایان و سه ردانیان لی ده که ن و پییان ده لین، خوشی و ناشتی و سه لامه تیتان لی بی، به هوی نه و ده سته که وته تان به وجیگه خوشه، که به ره می سه برو ئارامی و خوږاگری خو تانه به سهر گالته جاری پی کردنتان له دوونیا، به پرستی جیگه یه کی خوش و باشتان به ده سته یناوه.

پوختەبەخە لە بەمەرھاتە خۇزگەکانی پیغەمبەر (ﷺ) قەسەتە من حیاة رسول (ﷺ)

ئارام گرتن چەند جۆری ھەیە: ئارام گرتنی ئادەمیزاد لەسەر بەجێھێنانی گوێزایەلی و کرداری پیویست (واجب). وە ئارامگرتنی ئادەمیزاد لەسەر ئەو خوشی و ھەز لیکردنە چلێس و ئارەزووەکانی و لەگەڵ ئەو خوشی و تامداریانە ناپەرھەواوە ھەرچا من. وە ئارام گرتنی ئادەمیزاد لەسەر ئەو کارەسات و پوداوە ناخۆشیانە ئیان و قایل و دانیابوون بە چارەنوس سازانەیی خودا بەتێگەیاندن و دانیاییەو. وە ئارام گرتن لەسەر تێکۆشان لەپێیازی خودا و راستی. ئیسلام داوا لە ئادەمیزاد دەکات بە ھەموو کات و بوارەکانی بۆ ئارامی و خۆپاڤە چوونە ئیسلام تاقی کردنەوێت بەگوێزەیی توانا و خۆپاڤە گرتنی و ئارام گرتنی: خودا لەو باوەردارە ئارام گرانبەمان بگێڕێت کە پزگار و ئازادبوون لە خۆشەویستی ئەم دونیای تێداچوو و وێران بوو کۆتا ھاتوو و، خۆیان بەخت کردو و ئارامیان گرتوو لەسەر ناخۆشیەکان و ھەموو کۆل و باریکی گران و قورسیان ھەلگرتوو لە پێناوی سەرکەوتنی ئەم ئاینە.

ئازاری قورەیشیەکان بۆ پیغەمبەر

إذاء قریش لرسول الله

لە عبداللەئێ کۆبی مەسعودەو (ﷺ) دەگێرێت: دەفرموی: جارێک پیغەمبەری خودا ﷺ لەلای بەیت نوێژی دەکرد، ئەبوجەھل و ھارپێکانی دانیشتبوون، ئەبوجەھل گوتی: کێتان دەچیتە سەر گوێچکی مانی فلان کەس، وەرگ و پێخۆلی ئازەلی سەرپراوی لێیە کە دوینی فریاندراوە بۆم بەین، کە محمد سەری خستە سەر زەوی بۆ کێنۆش، لەسەرمل و سەری داوێ؟ خەراترین ئادەمیزاد پوشت و وەرگ و پێخۆلەکەیی ھێناو لەکاتی کێنۆش، لەسەرشان و ملی پیغەمبەریان دا. لەو کاتەدا پیاو بەشان و شکۆیەکانی قورەیش کە لەیانە و چایخانەکیان دانیشتبوون بۆ گالەتەجاری ھەموویان دەستیانکردە پێکەنین بە جۆرێک ھەموویان بەلادا دەکەوتن، منیش بەلایانەو ھاوستانبووم و سەیرم دەکرد و نەتوانی لەسەر شانی لایبەدەم، پیغەمبەریش نەیدەتوانی سەری بەرز بکاتەو، ھەتا یەکێک بەناوی

پوخته بېخ له بهر هاته څرنگه ځای پیغمبر (ﷺ) هېماته من حیات رسول (ﷺ)

(جوهیره) پوښت و خه بهری به (فاتمه) دا ئه ویش خیرا هات و ورگ و ریڅوله که ی
له سهری لاداو، زور به نازایانه پوی له گه وره پیاوani قوپه یش کردو و زوری
قسه ی ناشیرین پیگوتن. له دواى ئه وهی که پیغه مېهر له نوږه که ی بڼوه به دهنگی
به رز سى جار نزا و دوعاى لیکردن، چونکه پیغه مېهر ﷺ هه موو کاتیک له دوعا و
پرسیاره کانیدا به سى جار دووباره ی ده کرده وه، پى گوتن : یاخودا قوپه یشیه کان
هر بۇ خوتان به خوتان بن: که گوښان له دوعا یه که ی پیغه مېهر ﷺ بوو زور
ترسان و وازيان له پیکه نین و گالته کردن هیناو: پیغه مېهر ﷺ فرمووی: خودایه
ئه بوجه هلی کوپى هوشام و، عه قه به ی کوپى ره بیعه و، شه بیه ی کوپى ره بیعه و،
وه لیدی کوپى عه قه به و، ئومه یه ی کوپى خه له ف و، عه قه به ی کوپى ئه بی معیت:
هر خوښان به خوښان بن. عبدالله ی کوپى مه سعود ﷺ ده فرموى: سویند به و
که سه ی که محمدی به پراستی ناروده، ئه من له ژيانی خوم چاوم به ترمی هه موویان
که و توه له پوژى (به در) دا کوژا بوون و له دوا یشدا هه موویان فریدرانه ناو چالى
به در وه، که بیریکى قولی کون بوو.

نارام گرتنى پیغه مېهر ﷺ له سهر ناخوشی له ریځای بانگه وازه که ی

صبر الرسول ﷺ علی المکاره فی سبیل دعوته

ده گیرنه وه له دواى مردنى ئه بوتالیبی مامی پیغه مېهر ﷺ سزاو نازاری بیباوه پان
به رامېر به پیغه مېهر ﷺ چه ندین جار زور ترویه یز تربوو. بویه به ناچارى بۇ
ئه وهی که شوینیکى به نارامتر و دوور له ده ستریزى بیباوه پان بدوژیته وه کوچى
کرد بۇ (تائیف) که شاریک بوو له پوژمه لاتى مه که که: به و هیوا یه ی له وئ له ناو
هوژى (سه قیف) کوهمک و یارمه تی بدرى و له و سزاو نازارانه بیاریزى. به لام به
داخه وه ئه و گهل و هوژه ی (سه قیف) به ته وای سهر پیچیان کرد و
به بانگه وازه که ی رازى نه بوون و به رپه رچیان دایه وه بۇ ماوه ی (۱۰) ده پوژ له
ناویاندا مایه وه و به سهر ماله کانیا ندا ده گه را له پیناوی ره زای خودا ناموژگارى
ده کردن و هیلاک و ماندوبوونى زوری له پیناوی بانگه وازه که یدا ده دیت، به لام ئه و

پوخته پەندە لە بەسەر ماتە گۆرگە خانە پیغەمبەر (ﷺ) ھەمانە من حیاة رسول (ﷺ)

کۆمەڵی خەڵکە بە هیچ جۆریک قبوڵی بانگەوازەکیان نەبوو. زۆریشیان ئازار و سزا دەدا و، میوانداریشیان قبول نەکرد، ئینجا پیغەمبەر (ﷺ) کە بە تەواوی بۆی دەرکەوت کە گوێ بە بانگەوازەکی نادەن و ئازاریشیان بۆی زۆرتر دەبێت، ویستی لەویش کۆچ بکات و بھوات، بەتکایەکەو پییگوتن: من لە ناوتان دەپۆم بەلام ھەر چەند کە ئێوھ بانگەوازەکی منتان وەرئەگرت ئاواتەخوایم لیتان بیدەنگن و باسم مەکەن: پیغەمبەر (ﷺ) لەو دەرئەساکە بادی میوانداری لیوھر نەگرتنی بکەن و دانیشتوانی مەککە پیی بزاننەو ئەوا زیاتر ئازاری دەدەن و دەلین: لە هیچ شوینیکی جینگە ی ناییتەو، بەلام ئەو داوایەشی ھەر بیسود بوو: ھەرچی مندال و، گیل و، نەقام و، نەزان و، پەوشت نزمەکانیان ھەیە لیا کۆ کردەو و ھەلمەتی دێندانەیان بێدە سەری و لەناو خویان گرت و ھەریەک لە لایەکەو بەردیان لێدەداو قەسە ی ناشرینیان پێدەگوت. لەو گەشت و سەفەرەشیدا بە تەنھا زەیدی کوپی حارسە ی لەگەڵدا بوو ئەویش زۆر ھەولی دەدا کە بەرگری و پارێزگاری لە پیغەمبەر (ﷺ) بکات: بەلام ھەرچی ھەولیدا و خەریک بوو نەیتوانی لەگەڵ ئەو گەلە نەقام و نەزانەدا هیچ بە دەست بھێنێ و تەنانتە بۆ خوشی لە لیدان و بەردبارانی ئەو نەقامانە بیبەش نەبوو، سەری زەید (ﷺ) برینداربوو، قاچەکانی پیغەمبەر (ﷺ) خەلتانی خوینبوو خوینی لیدە چۆراپەو سەر زەوی، ئەو نەقامانە ھەتا ئارەزوویان لیبو و ھیلاک بوون، بە دوايان کەوتن و پراویان نان، لە دوايی گەرانەو: ئینجا کاتیکی پیغەمبەر (ﷺ) دانی بوو کە کەسیان بە دواوھ نەماوھ لە دواي پینچ کیلۆ مەتر پراکردن، ویستی پشویەک بدات: دانیشت و پالی دایەوھ و بە گریانەوھ دەستی بەرزکرد بۆ ئاسمان و ھاوار و نژای بۆ لای خودا بەزکردەوھ فەرمووی: (اللهم إلیک اشکوا ضعف قوتی و قلة حیلتي و هوانی علی الناس یا ارحم الراحمین. انت رب المستضعفین وانت ربی، إلی من تکلنی إلی بعید یتھجمنی او إلی عدو ملکته امری، إن لم یکن بک علی غضبی فلا ابالی ولكن عافیتک اوسع لی، اعوذ بنور وجهک الذی اشرقت له الظلمات و صلح علیه امرا الدنیا و الآخرة من انتنزل بی غضبک او تحل علی سخطک لک العتبی حتی ترضی ولاحول ولا قوة إلا بک)

پوخته به خه له بهمه زمانه خه بگه خانی پیغمبر (ﷺ) قوما ته من حیاة رسول (ﷺ) ینجا له و کاته دا سۆزو به زهیی و میهره بانی له عوتبه و شهیبه ی کوپی ره بیعه جولا و بنده یه کی مه سیحیان به ناوی (عه داس) هه بوو بانگیان کرد و چهند هیښوه ریه کیان بو پیغمبر نارد، کاتی پیغمبر ﷺ دهستی بو هیښوه تریه که برد هرمووی: (بسم الله) ئینجا ده سیتی کرد به خواردن (عه داس) سهیری پیغمبر ی ه کردو و لیه وه دهروانی و پیی گوت: ئه و قسه یه چی بوو کردت، چونکه خه لکی هه و شاره شتی وا نالین؟ پیغمبر ﷺ هرمووی: ئه ی عه داس ته تو خه لکی چی ناریکی و ئاینت چییه؟ عه داس گوتی: من خه لکی نهینه وام و مه سیحیم: پیغمبر ﷺ هرمووی: تو خه لکی شار و ئاوه دانی یونسی کوپی مه تای یابو باشی. عه داس گوتی: یونسی کوپی مه تا ﷺ چیه و چونی ده ناسی؟ پیغمبر ﷺ هرمووی: ئه و برامه و پیغمبره و منیش پیغمبرم. عه داس خو ی ه سهر ده ست و قاچی پیغمبر دا داو ماچی کرد: کوپانی ره بیعه که چاویان به و یمه نه که وت، سهیری یه کتریان کردو، گوتیان: به راستی ئه و پیاوه بنده و وکهره که شمانی تیکداو خهراپی کرد. کاتی عه داس گهراپه وه کوپانی ره بیعه ییانگوت: ئه ی عه داس له ناو بجی و به لات لیبا ئه وه چی بوو پرویدا؟ عه داس وتی: به خدا له سهر هه موو پروی ئه م زهویه پیاویکی باش و چاکی وه ک و ئه و یاهوی تیدا نییه!! له دوا ی ئه وه پیغمبر ﷺ گهراپه وه به ره و مه که له گه ل زهیدی وری حارسه ﷺ.

نارامی و باور: صبر و ایمان

له کاتی پوداوی شهری قادسیه له نیوانی عه‌رب و فارسه‌کاندا ئافره‌تی شو‌ږه سوار و، شو‌خ و شه‌نگی باوه‌رداری به‌ه‌یز خاتونه (خه‌نسا) پ‌و‌یشته به‌ره‌کانی جه‌نگ ب‌و چاره‌سه‌ر و یارمه‌تی و هاوکاریکردنی زامدار و برینداره‌کان. به‌پراستی ئه‌و خانمه شو‌خ و شه‌نگه کاره‌سات و مه‌ینه‌تی ز‌و‌ری به‌سه‌ردا هاتووه و له هه‌موو تاقیکردنه‌وه و ئه‌زمونه‌کانیدا سه‌رکه‌وتنی به ده‌سته‌یی‌ناوه به‌پله‌ی نایاب. ئه‌و ئافره‌ته به‌ریزه به‌خ‌وی و چوار کوریه‌وه که‌وته‌ری ب‌و به‌ره‌کانی جه‌نگ: پ‌ی‌شی

پوخته بکړه له بدمرغانه څرنگه کانی پټه مېر (ﷺ) هېمانه من حیاة رسول (ﷺ)

پوښتنی کورپه کانی بانگ کردن و کوی کردنه وه، ناموژگاریه کی باشی کردن و پییوتن: پوله کانم ئیوه به حهز و ناره زوی خوتان باوه پرتان هیناوه و موسلمان بوون: وه هر به مهیل و ناره زوی خوتان کوچتان کردوه، سویند به و خودایه ی که هیچ خودایه ک نیه تهنه بۆ خوی نه بیئت، ئیوه هه مووتان کوپی یه ک پیاون، هه روه ک و کوپی یه ک نافرته تیشن، باوکتان ناپاک وده ست بر نه بوو، وه خالتان به دپه وشت و خهراپه کار نه بوو، وه هۆز و بنه ماله یان عه یبدار و ناتواو نه بوون وه نه ژاد و په چه له کیان خوپا گرونه گوپ بوون: هه روه کو ئیوه ش ده زانن ئه وه ی که خدا بۆ باوه پردارانی ناماده کردوه له پاداشت و دهستکوتی زور له شهپر و جهنگی بیباوه پراندا: وه زور باشیش تیښگن و بزائن که شوین و خانوی مانه وه تان زور باشتر و چاک تره له شوین و خانوی خهراپ و ویران، هر وه ک و خودا ده فهرموی: {يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءٰمَنُوْا اَصْبِرُوْا وَصَابِرُوْا وَرٰبِطُوْا وَاَتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ} : العمران/ ۲۰۰ واته ی ئه و ئایه ته مان له پیشه وه کرد.

ئه گهر خودا حهز بکات ئیوه به یانیتان کرده وه به سه لامه تی و به بیوه ی، خوتان ناماده بکه ن بوجهنگی دوژمنتان به پوښه نی و چاو کراوه یی و، چاپوک و نازابن و منیش له خودا داوا ده کم سر به رزو سه رکه وتوو بن، ئینجا کاتی ناشی شهپر دهستی به گه پران کرد ئه و کوپانه زور به نازایی و چاپوکی دهستیان به شهپر کرد و دهستی چاکیان ده وه شاندا: به لام دهستی قه دهر وایکرد هر چوار کورپه که ی له و جهنگه دا شهید بوون. کاتی (خه نسا) هه والی شهید بوونی کورپه کانی پیښه یشت، هیچ هاوارو بیزاریه کی دهر نه بری و، تهنه به دهنگیکي به رز هاواری کرد گوتی: سوپاس بۆ ئه و خودایه ی که به شهید بوونی کورپه کانم پایه به رز و شکواری کرم، له خودای گه ورهش ده خوازم که خودای به به زه یی و به دهسه لات له پروژی پاداشتی، به میهره بانی خوی له گه ل کورپه کانم کو مان بکاته وه.

پوخته بښي له بدمرغانه څرنگه ځاني پيغمبر (ﷺ) هېماته من حياه رسول (ﷺ)

نارامگرتن له سهرسه ختي و دژواړي

الصبر على الشدائد

دهگيرنه وه له فاتمه ي شوخ و شهنګ و خانمي پوخسار جهواني کچي پيغه مېږي
خودا: فرمويه تي: پوژنيک پيغه مېږي ﷺ خودا هاته لاماڼ و فرموي: کوان
کورده کاڼم له کوښ؟ واته هسه ن و حوسين، منيش گوتم: به خوا ئه ي پيغه مېږي
خودا که له خو ه ستاين هيچ خوار دنيکمان له مالدا نه بوو که بيچيزين و تامي
بکھين، ئه و قسه يه به ناشکوري ناليم به لام دهموي پراستيه که ي به تو بلیم، له بهر
برسيه تي و نه بووني نه وه و منداله کان داواي خوار د بکھن، حه زره تي عه ي پي
گوتم: هه سته منداله کان ليړه لابه نه وه کو برسيان بيت و داواي خوار دنت ليکېن
و به سهرتدا بگريه ن و نازارت پيښگه يه نن، منيش بردمنه لای مالي جوله که که مان:
پيغه مېږيش ﷺ بهر و لايان دېروات، چاوي پنيان ده که ويټ له ناوره ويه کي
فروزاوي واته: گيايي نه رمد ا ياري ده که ن و قاييک خورماي پاشماوه يان له لايه،
پيغه مېږ ﷺ ده فرموي: ئه ي عه ي هه سته ئه و مندالانه بهر وه بؤ مالي هه تا گهرما
به ته واوي تيني بؤ نه هي ناوڼ؟ حه زره تي عه ي ﷺ فرموي: ئه ي پيغه مېږي خودا
به پراستي که به يانيمان کرده وه هيچ خوار دنيکمان له مالدا نه بوو، ئيستا به پريزت
ليړه دا بنيشي هه تا دېرؤم چهند دانه خورمايه ک بؤ فاتمه په يدا ده که م و
ده يهنمه وه، پيغه مېږ ﷺ دا نيشت و، حه زره تي عه ليش پويشته مالي جوله که يه ک
و به کړي دؤلکه ي ئاوي يري بؤ هه لده کيشان هه ر دؤلکه يه که به دهنکيک خورما.
هه تا ئه ندازه يه ک خورماي کؤ کرده وه ئينجا له دواييدا خورما يه که يان هه لگرت و
بهره و مال گه پرانه وه: به ئي به پراستي حه زره تي فاتمه زؤربه ناراميه وه له سهر ئه و
ژيانه سخت و دژواره دا خوي راده گرت، وه زؤر به په زامه ندي و دلنياييه وه
پيشوازي ليده کردو، زؤريش سوياسگوزار و شوکرانه بژير بوو: له سهر ئه و
بارودوخه ي ژيان سه ختیه.

بوختە بەخێر لە بەمەر ماتە حُرگە گەنای پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

سکالاً و ناره زاییت تەنها بۆلای خودا بکە

شکواک لا تشکوها إلا لله

دەگیرنەوێ: کوپری برای ئەحنەفی کوپری قەیس هات بۆلای ئەحنەف سکالای ماتەمینی کە بەسەری داها تێوو باس دەکرد: بەلام ئەحنەف پوی لیوێردەگیرا و گوێی لێنەدەگرت: کوپری بڕایە کەشی چەندینجار سکالای بۆ لا دەبردوو، ئەحنەفیش وەک و پێشەیی هەموو کاتەکانی هیچ گوێی پێنەدەدا: کاتێ ئەحنەف زانی کە بڕازاکەیی وازی لێناهیێت و هەردەم سکالای بۆ لای دەکات و دووبارەیی دەکاتەوێ: پێی گوت: ئەو بڕازاکەم گوێم لێبگرە و ئامۆژگاریت دەکەم، کاتێک مەینەتی و کارەساتێکت توش هات، سکالاً بۆ ئەو کەسە ببە کە توانای یارمەتی و لە ناو بردن و نەهێشتنی مەینەتیەکانتی هەیە؟ سکالاً بۆ لای ئادەمیزادە دروست کراوەکان مەبە!! چونکە ئادەمیزادەکان دوو جۆرن: یان دۆست و هاوێژن، کە بە مەینەتی و کارەساتەکانت دڵتەنگ و خەمبار دەبن. یان دووژمن و ناحەزتن و بە مەینەتی و کارساتەکانت خوشنود و شادمان دەبن. ئینجا ئەحنەف گوتی: کوپەرەزای خوشەویستم سەیری ئەو چاوەم بکە سوێند بە خودا چل سالی پێکە هیچ دۆل و کیوم پێی نەدیتووە و نابینی، بەلام بەخودا هەتا ئیستا نەمەشتوووە هیچ کەسیک لە خزم و کەس و، تەنانت هاوسەرە کەشم پێم بزانیت !.

ئارامی باوەردار

صبر المؤمن

دەگیرنەوێ عورووی کوپری زوبەیر ﷺ توشی نەخۆشیەکی ترسناکی قاچی بوو لە دواي نەبوونی هیچ چارەسەریەک، پزیشکەکان ویستیان قاچی بپرنەوێ لەبەر مەترسی و پارێزگاری گرتنەوێ هەموو گیانی: ئینجا پزیشکەکان ئەو کاتە پیووستیان بەدەرمانیکی سەركاری (بەنج) هەبوو کە هۆشی لای خۆی نەمیێت و چەند کەسیکیشی لەلابیت ، بۆ ئەوێ لەکاتی نەشتەرگەریە کە بیگرن و هۆشی

پوخته پەندە لە بەمەرھاتە ئۆرنگەکانی پێغەمبەر (ﷺ) ھېماتە من ھیاتە رسول (ﷺ)

لای خۆی نەبێت چونکە نەشتەر گەریەکە ی سەخت و دژوارە و بڕینەوہی قاجیہتی: بەلام عوروەی باوەر بەھیزو پتەو بەزوبانیکی شیرین و بەئارام ھاتە گوشتار و گوتی: بۆ ئەو کارە نەشتەرگەریہی کہ پێویستیان بەکەسانی تر ھەبە: من لەو کەسانە بێنیازتان دەکەم و ھیچ پێویستیتان بەکەس نابێت لەدوای ئەوہ عوروە نوێژی دابەست و لەگەڵ خودای بە بەزەیی کەوتە یادو زیکری خوداو پەییوہندی لەگەڵ خودادا بەست و ھۆشی لەژیاندا نەماو لەکاتی تەحیاتدا پزیشکەکان ئامادەباشی دەستبەکاربوونی نەشتەرگەری قاچ بڕینەوہی بوون و، عوروەش جیگیرو ھەستاو ھیچ جولە ی نەدەکردو ئاوری نەدەدایەوہ، ھەتا نەشتەرگەریہ کہ گەیشتە سەر ئیسقان و مشاریان بەکارھێناو پۆنی زەیتی کولایان بۆ جیگە ی مشارە کہ بەکارھێناو قاجیان بڕیەوہ: ئەم ھەموو کارەیان بۆ قاچ بڕینەوہی عوروە بەکارھێنا تۆز قالیک عوروە خۆی نەشلەژاندو پووی گرژ نەکردو ھاواری لیوہ بەرز نەبۆوہ لە دوای تەواوبوونی نەشتەرگەری و قاچ بڕینەوہی، کابرایە ک ھاتەلای عوروە و داوای ئارامی و سیبوری و دلدانەوہی بۆ عوروە دەکرد عوروەش زۆر بە باوەرپێکی پتەو وتی: براکەم خودا جەزات بداتەوہ کہ داوای سیبوری قاچم دەکەیت سوپاس بۆ خودا وا لە ئازاری قاچم پزگارم بووہ و ئەسپەردە کراو تەواو بوو. کابرا وتی: عوروە سەرەرای بڕینەوہی قاچت، داوای ئارامی و سیبوری کوپەکەت لێدەکەم کوپەکەت لە تەویلە ی و لاغ کەوت و کەوتەبەر لوشکە ی و لاغەکانی گیانی دەرچوہ؟ عوروە گوتی: ئە ی خودای بە بەزەیی و دلۆقان ئەگەر بە ھۆی قاچمەوہ توشی سزات کردم کہ ھەرگیز پێی نەپۆیشتم بۆکاری خەراپە ئەوا سوپاس بۆتۆ خودایە وا ئیستا ساغی و تەندروستیت پێبەخشیم: وە ئەگەر کوپیکیشیت لیوہەرگرتەوہ؟ سوپاس بۆ تۆ خودایە وامن و کوپیکیشمت ھێشتۆتەوہ و ماوینەوہ.

ئارامگرتن کلیلە دەرگای خوشیە

الصبر مفتاح الفرج

دەگێڕنەوێ کاتێ باوکی سەلەمە ویستی لە مەككەوێ كۆچ بکات بۆ مەدینە حوشرێکی بۆ ھاوسەرەكەى خێزانى، واتە: دایكى سەلەمە ئامادە كردو ھاو سەرەكەى سواری حوشرەكە كرد و سەلەمەى منداڵ و جوانكێلەى لەپێشى خۆى لەباوێشى دایناو دەستیان كرد بەپۆشیشتن، ئەبو سەلەمە حوشرەكەى پادەكێشا: كاتێ پیاوانى ھۆزى موغیرە خزم و كەسى ئوم سەلەمە چاویان بەو دیدارەكەوت خێرا بەرەو لایان پۆشیشتن و پێگایان پێگرت و پێیان گوت: بۆ خۆت ئازادى و پێگەت پێدەدەین بپۆى بۆ ھەر شوێنێك كە ئارەزوت لێیە: بەلام ئوم سەلەمە ئیخۆمانە و لە دەسەلاتى خۆمان دایەو پێگای ئەوێت پێنا دەین، ئوم سەلەمە فەرمووی: ھەوسارى حوشرەكەیان بە تۆبزی لە دەستى باوکی سەلەمەیان دەرھێناو بردیان: ئینجا لەلایەكى تریشەو ھۆز و نەوێ (عبدالاسد) یش كە لە ھۆزى ئەبو سەلەمە بوون توپەبوون و، كۆمەلێك لە پیاوێكانیان ھاتن و گوتیان: سوێند بە خودا ھەر وەك و ئێو ھاوسەرەكەى ئەبو سەلەمەتان لێستاندەو ئێمەش ناھێلین كچەكەى ئەبو سەلەمە لەلای دایكى بیست و لێتان دەستینینەو ئەوانیش بە تۆبزی كچەكەیان لێوەرگرتەو و لەگەڵ خۆیاندا بردیان و منیان بەتەنھا بەجێھێشت: لە دواى ئەو ھۆزى بەنى موغیرەش منیان لەكونجێكى مەككە بەند كردو ھاوسەرەكەشم بەرەو مەدینە بە تەنھا پێگەى گرتە بەر و پۆشیشت: ئێمە ھەموومان لە یەكتری جودا بوینەو و پەرتەوازە بووین. ئوم سەلەمە لە دواى ئەو كارەساتە ھەموو پۆژێك لەسپێدەى بەرەبەیانەو لەمال دەر دەچو دەرپۆشیشت بۆ شوێنێك بەناوى (ئەبتەح) لەمەككەدا دەگرایا چاوى دەرپوانى بەو شاخ و كێوانەو: یان بەدەمدا لەسەر دەم دەكەوت و دەستى دەكرد بە گریان ھەتا ئێوارە. ئەو كارو پیشەى ئەو ئافەرەتە بوو ھەتا نزیکەى یەك سال بەو جۆرەى بردە سەر. ھەتا یەكێك لە كۆرە مامەكانى دلى پێسوتاو بەزەیی پێدا ھاتەو، پۆشیشتە لای خزم و كەسەكانى و پێیگوتن: بۆچى ئەو بەدبەخت و بێدەسەلاتەتان لە منداڵ و

پوخته به گه له به سره ها ته گرنه گه گاهي پيغمبر (ﷺ) هه مانه من حياة رسول (ﷺ)

هاوسه ره که يتان جودا کردو ته وه به رده وام ده گريا و ده ناليني، بۆ ريگه ي پويشتني پيئاده ن بابروات: ئينجا خرم و که سه کانيشيان به قسه يان کردو: ئه وانيش به دايکي سه له مه يان گوت: مادام تو ئه و پياو ته له بير نه چۆ ته وه و حه ز ده که ي بپوي بۆ لاي هه سته بپۆ بۆ لاي هاوسه ره که ت: ئينجا هو زي عبدل ئه سه ديش من داله که يان بۆ گي پراه وه و، ئوم سه له مه به خو ي و من داله که ي له دوا ي يه ک سال کۆچي کرد و به ره و مه دينه که وه ريگا ئه و ئافره ته به ريژه له دوا ي شه هيد کردني هاوسه ره که ي خوداي به به زه ي پاداشتي دايه وه که پيغه مبه ري خودا ماره ي بپري و بوو به دايکي هه موو باوه رداران.

شه پرکردن و تيکوشان: الجهاد

به هه شت له ژيړ سي به ري شيردايه: ألجنة تحت ظلال السيوف

خوداي گه ورده فه رموي: {وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزُقُونَ} {ال عمران ۱۶۹} واته: هه ريگيز گومان تان وا نه پوات که ئه وانه ي له پيئاوي خودا ده کوژرين و شه هيد ده بن بلين ئه وانه مردوون: نا ئه وانه نامرن، ئه وانه زين دوون و له لاي په ره رديگار و به دي هينه ريان پزق و پۆزي هه مه جو ره ده خون. شه پرکردن له پيئاوي سه ره به رزي و کارکردندا گه وره ترين کاره له لاي خوداي به ده سه لات. وه خوداي به هيژ و ده سه لاتيش نرخ و پريزيكي زۆر گه وره و بيپاياني بۆ تيکوشه ران و له خودا ترسان و جهنگاوه راني ديا ري کردوه په يمان ي خه لات و پاداشتي زۆر و فراواني بۆ ديا ري و نيشان کردوون له به هه شتدا، که ته نها پاني و فراواني هه که ي به ئه ندازه ي ناسمان و زه مينه: له و به هه شته دا هه رچي که چاو نه يدیتوه گو ي نه يبيستوه به هه ست و بپري هيچ که سيکيش دانه ها توه تييدا هه يه. کۆي موسلمانان له ته واي ميژو چه رخيکدا کوکن له سه ره ئه وه ي که تيکوشان و جيهاد فه رمانتيكي تاي به تي پرۆژه ي ياسايي ته واي خوداي به ده سه لات و ده ستور و ياساي ته واي بۆ ديا ري کردوه و له سه ره باوه رداراني به پيويست گي پراه بۆ به خته وه ري و کامه راني و پله و پايه ي شان و پريزيان و چا که و به خشن ده يي.

تېكۆشان و جيهاد چەند جۆرى ھەيە:

يەكەم: تېكۆشان بە مال.

دووھەم: تېكۆشان بە زوبان.

سێھەم: تېكۆشان بە گيان.

تېكۆشان بە مال: لە گەرنەگرتن بەنە مای دروستکردن بە ناغەي دەستورى جەنگە، بەبێ مال خەرج کردن ئالۆزى و دوورکەوتنەو بە سەرکەوتن و زالبوون بەسەر دوورماندا دروست دەبێ، پیلانەکانى دەرشتنى شەر دوا دەکەوێت: چونکە مال ژمارەي جەنگاوەران و کەرەسەي چەکی جەنگی پێ بەدی دێت.

و تېكۆشانیش بە زوبان: بۆ پارێزگاری موسلمانان لە ژيان و بەرژەوێندەکانیان و ئابرويان بۆ پیکهاتن و ئاشت بوونەو، خوشگوزەرانى ژيانيان و بۆ نەهیشتن و لادانيان لە خەراپە و ئارپیکيان، پونکردنەوێ پێبازی بەختەوێ و سەرفرازیانەو، دوورکەوتنەو یانە لەخۆ فروشی و داماو و دەستبەسەری. ئەو فەرمانیکە خودا و پېغەمبەرى خودا پێيان پازێه: ھەر وەك و پېغەمبەر لەو بارەو دەفەرموێ: (من رد عن عرض اخيه، رد الله عن وجهه الناريوم القيامة).

واتە: ھەر کەسێک کارێکی خەراپە لەبراکی دوور بخاتەو خودای گەرە لە پوژى دوايیدا ئاگرى دۆزەخى لە پوختەبەدە دوور دەخاتەو.

تېكۆشانیش بە گيان: شەر کردنە بۆ لەناو بردن زۆردار و ستەمکاران و، بۆ لابردن کۆسپ و پێگرتن، بۆ پارێزگاری لە بیروباوەرى ئاین و. شەر و تېكۆشان لە گەل بېباوەران کارێکی مەزن و پێرۆزە بۆ ئامانج و مەبەستێکی مەرد و بەناو بانگ و دیاری.

تېكۆشان لە پێگەي خودا: ئارامگري و خۆراگری. چونکە بەراستی ھەر کاتى حەق و راستى سەریھەلداو سەرکەوتبوو: حەتمەن کۆمەلێک لەخەلکانى ستەمکار و بېباوەر و پەوشت نەزم، یان کۆمەلێکی لە پێلادەر بەرەنگار و بەرامبەرى ئەو لایەنى حەق و راستیە دەوێستەو و بەر بەرەکانى ئەو راستیە دەکەن و، ناھێلن لە لایەنى یارمەتى دەرانیشیانەو یارمەتیاں بدرێت: ستەمکاران لایەنى حەق و

پوخته په ځه له بهر ماته ځرنگه ځای پیغمبر (ﷺ) قېماته من حیاة رمول (ﷺ)

راستی به خهراپه و نارهوا ددهنه قهلم و، پشتگیری و کومه کی تاوانباران دهکن و پو له پښای پاستان ودره گپږن و بهر بهر کانیاں دوه ستنه وه، وه هموو توانا و دسه لات و هیږی کیان به کار دهخن بو گه یشتن به نامانچ و هه دهفه گلاو مه به سته نارهوا یه کیان به شیوه یه کی وون و نادیار سته م و نارهوا کانیاں دهشارنه وه و له ژیره وه کاری بو دهکن.

وه ده بی بزاین که بانگه شه ی بانگه وازی راستی پښای محمد خوبهخت کردنی دهویت و به هموو مانای هیږ و توانا وه: با هاوکاران و هه لگرانی شی که م بن ده بی خوبهخت کارانه بهر و نامانچ و سرکه وتنی پښا بگرین و بیر له هیچ سزا و نازار و ماندوویون و هیلاکی نه که نه وه، بهو جوړه دهگنه باوه پری بانگه وازی راست و راسته قینه ی ته و او که خودا خو ی به پښه بهر و پاریزگار و هه لگرانی پږ و پله و پایه بهرزن: بانگه وازی باوه پری راستی که له پښه وه کومه لیکی که مباوه پریان پیه ښا به لام خاوه نی هیږی کی تایبه تی و باوه پری کی پته و بوون که ده تواندرا بهو باوه پره وه بهرام بهری هموو هیږی کی به هیږ بوه ستنه وه و خوراگرین: وه له پښای به ده ست هیښانی نامانچه کیاندا هه موونازار و سزاو، لیدان و، ناخوشیه کیان به لاهه سوک و بی بایه خ بوو، وه بهرام بهری نازاره کانیشیان که خوراگری و توانایان به کار دینا، بهرام بهریشیان دوه ستنه وه و جهنگیان له گه لدا ده کردن و هه ستیان به مردن و له ناوچون نه ده کرده وه، چونکه زورباش ده یانزانی که نه و ژیان ی دونه یه ژیان ی کی کاتی و گالته و که لویه لیکی فریوده ره، ته نها ژیان ی دوا پوړه که جیگای مانه وه و ژیان ی راسته قینه یه، نه کوچ و، نه پره و، نه نه مان ی به سهردا دیت و بهر ده وام و هه تا هه تایه یه، بویه ده یان توانی و ه لامی راسته قینه ی بانگه وازه که ی خودا و پیغمبر یان به دل سوزی و باشی ده دایه وه و بانگه وازی جیهاد و تی کو شانیاں به سهر بهرزی و گه وره یی و ژیان ی کی نوی ده زانی، له دوا ی زه لیلی و بی ده سه لاتی. شه هیدیشیان به سرکه وتنی کی گه وره و مه زن ده زانی له ژیان ی دونه یاندا بو کوچ کردن له دونه یی سوک و بینرخیدا بو دونه یی به خته وهری و ژیان ی بهر ده وام و بی کو تایی. بویه هه رده م داوایان له پیغمبر ده کرد که داوای

پوخته به خد له به سهراته گرنه گانی پیغمبر (ﷺ) قهات من حیاة رسول (ﷺ)

شهیدیان له لایه ن خوداو به بیکات بو ئه و ژیا نه ی که هه رده م زیند و ده بن و
پو زیان پی ده در ی. به راستی پیویستی سهرشانی هه موو مو سئمانیکه به گیان ودل،
به مال و سامان، به قسه و گو فتار ، تی بکو شی بو به رزبونه وی وشه ی (الله) و
ثاین و به رنامه به پیزه که ی هه روه ک و چون کاتی خو ی یار و یا وه ر و پیاه
به پیزه گانی پیشوو یاره شیرینه گانی پیغه مبه ری خودا هه و لیاندا و ئه و ئاینه یان به
به ختکردنی گیان و مال و زوبانیان، سه ر به رز و سه ر فرا ز کرد به سه ر کرده و
پیشه وای مرو قایه تی هه زه تی محمد پیغه مبه ری خودا.

ئه و به هه شته ی که پانیه که ی به ئه ندازه ی ئاسمان و زه مینه

جنة عرضها السموات والأرض

ده گێر نه وه پیغه مبه ری ﷺ خودا له هیندیک له جه نکه گانیدا به یاره گانی ده فره موو:
هه ستی برۆن بو به هه شتیک که پانی و فراوانیه که ی به ئه ندازه ی ئاسمان و زه مینه .
(عه میری حومامی ئه نساری) ﷺ گو تی: ئه ی پیغه مبه ری خودا بو به هه شتیک که
پانیه که ی به ئه ندازه ی ئاسمان و زه مینه؟! پیغه مبه ر ﷺ فره مووی: به ئی؟ عه میر
گو تی: به خ، به خ، واته: ئای له و خوشیه، ئای له و خوشیه. پیغه مبه ر ﷺ فره مووی:
ئه ی عه میر چی هۆیه ک بوو گو ت: به خ، به خ: عه میر گو تی: سویند به خودا ئه ی
پیغه مبه ری خودا ﷺ ته نها مه به ستم ئه وه بوو که من برۆمه ئه و به هه شته و به
نسبیم بی ت: پیغه مبه ر ﷺ فره مووی: عه میر به راستی تو دانیشتیوی به هه شتی و
ده پۆیه ناوی؟. له و کاته دا عه میر چه ند دانه خورما یه کی له ناو جانتایه که ی
ده رهینا بوو به ده ستیه وه بوو ده یخوارد: به ئیمان به پر با وه پیه که ی گو تی: به خودا
هه تا ئه وه نده خورما یه ده خۆم بژیه م به راستی ژیا نیکی زۆر در یژ خایه ن و دووره
بۆیه هه ر خیرا خورما یه که ی ناو ده ستی، فری دا و. پویشته ناو جه رگه ی شه په وه،
ده ستی کرد به شه پرکردن له گه ل دوژمندا هه تا شه هید بوو خودا پیز و مه ره بانی
له گه لدا بکات.

پوخته بومند له به سهراته خرنګه ګانې پيغمبر (ﷺ) هېماته من حياة رمول (ﷺ)

نارام بګرن خانه واده ی نال یاسیر به راستی جیګه تان به هه شته

صبرا آل یاسیر فان موعداکم الجنة

هوژی قوپه یش ته وای ده سولات و تواناو، سهر به خوئی و، نوینه رایه تی خویان:
بو به جیګه یانندنی سزاو، نازاردانی ئه و باوه پدارانه ی که باوه پریان به
بانګه وازه که ی پیغمبر ﷺ هینا بوو: دابووه دهستی ئه بوجهلی به دپره وشت
وخوین پيژ. هه روه و بیلالی حه به شی ده برده ناو به رده گهرم و گه وره کانی
مه که که بو نازاردان و سزای به هیژ و دوور له په وشتی مرقایه تی. هه به هه مان
شیوه و ده ستور: خانه واده ی نال یاسیری که سیکه س بوون له مالیکي پوښه ن بیرو
خوداناس (یاسرو، سومه ییه و، عه ممار) ﷺ هه موویانی پیکه وه ده برده هه ورازی
مه که که و نازاری ددان، به لام چون نازاریک. سومه ییه یه که مین: شه هیدی ئیسلام و
خانه واده که ی بوو: باوه پداریکی خوږاګرو به توانا، هه رکاتی ئه بوجهلی نه فرین
لیکرا و سومه ییه ی ده برده ناو چه و، لم و، به رده گه وره کانی پشستی مه که که،
جل و به رگی له به ردا ده کړدنه وه و ژور به دل په قی و، بیویژدان و، نابوتانه، به
لیدانیکی به نازار و بیبه زیانه فرییدنه دانه سهر ئه و چه و به رده گه وره گهرمانه،
سومه ییه ش زور به توانای ئیمانی و خوږاګریه وه له سهر ئه و هه موو نازارانه، به
ته نها ده یووت (احد، احد) ئینجا هه کاتیکیش ئه بوجهل ئه و وشه ییه ی له ده می
سومه ییه دووباره ده بیسته وه ئه ونده ی تریش رق و قینی هه لده ستا و، به شیوه ی
جوړا و جوړی جیاوا نازاری به تینتری ددان. کاتیک ده چوو نازار و سزای
یاسری هاوسه ری سومه ییه ی ددا، بو ئه وه ی ئه و نازارو سزایه کاریګه ر تربیت
له سهر هاوسه رده که ی و خانه واده ی و ئه و خوښه ویستیانه ی که بو یه کتریان
هه یه. کاریان تیبات بو په شیمان بوونه وه یان له ناینه که یان، به لام هه رچه نده که
هونه ری لیدان و نازار ه کانی ئه بوجهل ده ګوړا به لای ئه و خانه واده وه، بیسود بوو
بو په شیمان بوونه وه یان. ئه مجاره ئه بوجهل سزاو نازار و لیدانی ده ګواسته وه بو
کوړه تاقانه که ی سومه ییه که بتوانی به هوئی ئه و جګه ر ګوښه ییه وه کاریان
تیبات و په شیمانیا ن بکاته وه: به لام هه رچی که ده ی کرد و به کاری ده هینا بیسود

بوخته بدهد له بدمه راته څرنگه گانې پیغمبر (ﷺ) هېماته من حیات رسول (ﷺ)

بوو. ساته گانې ئازارو سزا به کات و سات به هیژتر و ناخوشر تیده پهری: وه ئه و هموو گرو بلیسه ی گهرمی ئه و چه وو بهردانه که هموو گيانی سومه ییه و خانه واده که ی شیواند بوو، هیچ کایگه ری و شوینه واریکی نه و تووی له سهر باوه ری سومه ییه و خانه واده که ی نه بوو. هه رده م و به رده وام به یادی (احد، احد) کاتیان به ری ده کردو له دهمی یه کتریان دوو باره ده کرده وو، دل و جهسته ی دووژمنانان ده ته زاند و نه بوجه هلیان هینا بوه له رزه: که نه و هموو لیدان و سزا و ئازارانه کاریگه ریان له سهر دروست نه بووه و، به دوو باره بوونه وه ی دووهم و سییم و، دهیم و، سه دهم، وه لامیان ته نها و ته نها (الله احد، الله احد) بووه: که نه بوجه هل ئاره زوی گوپیستی له و خانه واده نه وه بوو، که ئاینه سهر به رزه کی خوداو پیغمبر به سوک و نابوت و له که دار باس بکه و، به هو ی سزا و ئازاریان له پرباز و بانگه وازه که ی پیغمبر په شیمان ببنه وه و، واز له ئاینه که ی بهینن و گوپرایه لی نه بوجه هل بکه و، (بت و سه نه م) ه بیگیان و بیسوده کان پهرستن: به لام نه و خانه واده هه رده م هه تا ئازاریان زوژتر ده بوو: نه بوجه هل و بته کانیان به سوک و ریسواتر ناوژده ده کرد.

حه زره تی نه بوبه کر: که نه و پروداوه ی چاو پیکه وت: زوری هه ولدا که خانه واده ی (ثال یاسر) به هر شیوه و توانایه که وه بیث له نه بوجه هلیان بکړیته وه، به لام به داخه وه له بهر نه وه ی که نه بوجه هل زوژ سهر که ش و یاخی بوو هیچ هه ول و هو یه کی پرزگاری کردنیان لیبه دی نه کراو، هه موو پیلانی کړینه وه کانیان پوچهل کرانه وه: نه بوجه هل سویندی به لات و بته گانې خو یان خوارد که ده بی هه تا مردن و له ناوچون به و ئازارانه وه گیان له ده ست بده ن؟ پوژیک له کاتی سهر قالبوونی نه بوجه هل به سزا و ئازاردانی نه و خانه واده ئارام گره، پیغمبر (ﷺ) سهر وهرمان به لایاندا تیپه ری، زوژ به په رو شیه وه فهرمووی: ئارام بگرن نه ی خانه واده ی یاسر جیگه تان به هه شته. منیش ده لیم هه زار خوژگه مان به خو تان بکات نه ی خانه واده به ریزه که ی یاسر. خودایه توش له خانه واده ی یاسر خوش بیت، که به پرستی ئازایی و خو نه ویستی و نه به ردیان نواند. هه ر له وکاتانه ی که نه بوجه هل ئازار و

پوختە بەدەنە لە بەسەر ماتە گۆرنگەکانی پیغمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

سزای سومەییە دەدا و بەمردن و لە ناوچوون دەی ترساند، بەلام سومەییە ی خۆراگر وەلامی گالته جاپری ئەبوجەهلی زۆربە حەماسی دایەو و پییگوت: ئە ی دوژمنی خودا ئەتۆ بەقین و داخی خۆتەو بمەر، ئیمە پیغه مبهری ﷺ خودا پهیمانی بهههشتی پیداوین، بۆیه بهراستی مردنمان زۆر لە لا خوشتر و پیروز تره له وهی که سهیری پوخساری ناشیرینی تۆ بکهین: ئەبو جههل ئاگری تورپی له چاوانی ههستا و زۆر بهرق و تورپییه وه بهرو لای سومه ییه پۆیشت و، به بی ئاگا و، ههستا و هۆشی رمی بنده که ی که له لای بوو راکیشا و له سهری دلی سومه ییه ی داو خستیه سه رخاک و، سومه ییه ش به ده می پیکه نین و دلی ئاسوده و خوش نودیه وه، شاده و ئیمانی هینایه وه و گیانی پیروزی به ره و لای پهروهردگاری پیروزی بهرز بۆوه. که ئەو ژنه شوپره سواره یه که مین ئافرهت بوو له ئیسلامدا شهید بوو. خودای به بهزهیش ئیمه ش به شهیدی بگیریته وه بۆ لای خوی.

ئە ی پیغه مبهری خودا ﷺ چۆنت ئارهزو ئییه وابکه له گه ئت داین

امض یارسول الله ﷺ کما أردت فنحن معك

(سه عدی کوپی مه عاز) ﷺ یه کیك بوو له قوتابییه به پرژه کانی پیغه مبهری خودا: له داوی گوئی بیستی و ته که ی (مه سه بی کوپی عه میر) ﷺ باسی باوه ره پته وو راسته که ی خوی بۆ خزم و که سوکاره که ی باس ده کرد ، که چۆن باوه ری هینا وه؟ له بهرچی موسلمان بووه؟ گوتی: به راستی گویم بۆ و ته کانی (مه سه ب) راگرتبوو، و ته کانی زۆر باش و پیک بوون و، شایسته ی گو ی لیگرتن بوون و، هه موو و ته کانیشی له پینا و بهرژه و هندی و بهخته وه ری ئینسانه کاندای بوون، بۆیه باوه رم به تاک و ته نهای خودا، پهروهردگاری ئەو بونه وه ره هینا و، شاهیدی شیم به پیغه مبهرایه تی محمدی کوپی عبدالله ﷺ هینا وه، له داوییدا گوتی: هه موو کارو فره مانیکی ژنان و پیاوانی هۆزه که م له من حه رام و نا په وا بیئت هه تا ئیوه ش باوه رنه هینن. به ئی سه عد ئەو که سه بوو که هه لویستیکی زۆر مهردانه ی هه بوو، کاتی که پیغه مبه ر ﷺ داوای له موسلمانان کرد که ئاماده باشی خویان ده ربن ، بۆ

پوخته پەندە لە بەمەر ماتە گۆرگەمانی پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

یەكەم: جار بۆ بەرامبەری پوبەپوبوونەوێ دووژمنانی بیباوەر بۆ جەنگ بە
شیوێهێکی ئاشکراو دیاری کە یەكەم: پوبەپوبوونەوێ جەنگی گەورە بەدر بوو،
کە لەو پۆژەدا سەعد مانای تەواوی خۆشەویستی و دڵسۆزی خۆی بەرامبەر
سەرکردە پێشەوای مەوقایەتی بەسەلمیانی و، لەو جیهانەشدا ئاشکرای بکات:
فەرموی: ئەو پێغەمبەری خودا ئێمە باوەرمان بە تۆ هێناوە، تۆمان بەراست و،
بەرنامەكەشتمان بە تیرو تەواو و باش زانیووە، دانمان بەحەق و راستیتیدا
هێناوە، پەیمان و بەلێنیشتان بەتۆکمە و تەواو پێداوی: ئەتۆش هەر چۆن
مەیل و ئارەزوت لێیە بیکە و کارەكانت بەجێ بێنەو سارد مەبەو، ئێمە لەگەڵت
داین. سوێند بەو کەسێ کە تۆی بە راست ناردووە ئەگەر وانیشتان بەدە تۆ
لەسەر دەریایەکی و خۆتی تێبهاوی ئێمەش لە دواتین و خۆمان دوا ناخەین و،
خۆمانی تێدەهاوین، وە بە هیچ شیوێهێك دڵتەنگ و ناخۆشی دەرنابڕین کە بەیانی
بەرامبەر دووژمن پامان بگری و بەیەكدا بەدەین زۆر باش بزانە ئێمە لە مەیدانی
دووژمندا بە ئارام و خۆپاگر دەبین و، هێرش و پەلاماریان بۆ سەر دەکەین: خودا
یارمەتیمان بدات کاری ئازایی و نەبەردی ومان لێدەبینی کە دڵت پێخۆش بێت و
چاوت پێی پووناك بێتەو. ئەتۆش پامەوێستەو بڕۆ بە ئومێد و هیوای سەرکەوتن
و، پشت بەخودا.

کۆ ئەو شیرەم بە راستو دادپەروەری لێوێردەگری

من يأخذ هذا السيف بحقه

لە مەیدانی شەپری ئوچوودەو پێغەمبەر ﷺ شیرێکی دەست دایە و فەرمووی: کۆ ئەو شیرەم
بە حەق و مافی خۆی لێوێردەگری؟ جەماوەرەكە لەو فەرموودە پێغەمبەرە سەریان
سووپما کە ئەو هەموو خۆشەویستیەیان بۆ پێغەمبەر هەبەو، ئەویش چۆ دەفەرموێ:
کە وەك و ئێمە جینگەي مەتەنەي نەیین بۆیە هەموویان کەوتنە بیرو فکریکی قول، بۆ
بەجێهێنانی ئەو پێوێستیە گەورە. کە پێغەمبەر دیاری دەکات و بەپێوێستی دادەنێت:
پێغەمبەر ﷺ ئەو فەرموودە دووبارە کردەو: ئینجا لەناو جەماوەرەكەدا (ئەبودووجانە)
کە ناوی (سماکی کوپی خوپاشە) بوو هاتە وەلام و گوتی: ئەو پێغەمبەری خودا من

پوخته بهر له بهر مهاته څرنگه ځای پیښه بهر (ﷺ) ځماته من حیاة رسول (ﷺ)
 ناماده و حقی ښو شیره چیه؟ پیښه بهر ﷺ فرموی: حق و مافی ښو شیره ښو به
 له دوژمنانی ئیسلام و بیباوه پانی بدهی هتا ده چه میته وه و خوارده بیټ: (ښه بود و جانه)
 وتی: ښی پیښه بهری خودا من به ه موو مافیکه وه وری ده گرم، پیښه بهریش
 ﷺ شیره که ی پیښه خشی، (ښو دوجانه) ﷺ هر که شیره که ی وهرگرت به غارو خیرا بهر
 و مهیدانی جهنگ که و ته پړی و، په پړیه کی سووری له ده ست و قو لی به ست و، هاواری
 ده کردو و ده یگوت:

أنا الذي عاهد نى خليلى ونحن بالسفح لدى النخيل

أن لا أقوم الدهرفى الكيول أضرب بسيف الله والرسول

من که سیکی نازاو به جهرگو پاکم له شهریم یان له ناشتی زور بیباکم خوشه ویستم
 په یمان و وده دهی داوه له بن پازو له باخی پر هواوه پشو نادم پانا ودهستم
 له ژبانم کوشش ده کهم تیده کو شم ده توانم به شیری خوا شه پرده کهم من سهروهرم
 به خته وهرم به شه هیدی له سه پړیگای پیښه بهر.

واته: من ښو که سه م که خوشه ویستم په یمانی پنداوم که به راستی له قه دپالی کیو
 شاخین و، له ناودار خورماین و، ښمن هه میشه له کاتی تنیه لچون و لیکه ومان
 پانا ودهستم و، ترس نوک نیم: له سه زهوی بهر زو بلندیش به شیری تیژی خوداو پیښه بهر،
 لیږده دم و شهر ده کم. بهو جوړه ښو پیاوه نازاو به غیړه ته له مهیدانی جهنگ ده که پراو
 ده سوړا و هر که سیکی له بیباوه پان بدیبايه په لاماری ددها و شالوی ده برده سه، هتا
 نه ی کوشتبا وازی لینه ده هینا: بهو جوړه (ښه بود و جانه) ﷺ دل سوژی خو ی نواندو
 په زابونی خودا و پیښه بهری به ده سته ینا.

فرشته شوشتیان - غسلته الملائكة

(حه نزه له ی کوپړی عامر) ﷺ ښو هاوړی به پړیزه یه که فرشته کان شوشتیان: له
 جهنگی ثوحد دا له گهل (ښه بوسو فیانی کوپړی حه رب) ده گنه بهرام بهری یه کتری
 حه نزه له لای سهروه ی لیږده گری وده یه ویست بیکوژنی به لام (شه دادی کوپړی
 ښه وس) که پیان ده گوت کوپړی گهل (ابن شعب) چاوی پیږه که وې واخه ریکه
 ښه بوسیان ده کوژنی هر خیرا په لاماری حه نزه له ددهاو ده یکوژنی و شه هیدی
 ده کات: پیښه بهر فرموی: به راستی هاوړیکه تانم دیت فرشته ده یان شوشت.

پوخته دهكده له بهمه رمانه گرنگه گاهي پیغمبر (ﷺ) هېمانه من حباله رسول (ﷺ)

پرسپار له خزم و کهسانی بکهن بزاین بوجی وایه؟ پوښتن و پرسپاریان له هاوسه رکه ی کرد که ناوی (حه سیله ی کچی ثوبه ییه ی کوری سهلول) بوو که بوجی حه نزه له دوی شهیدی فریشته شوستویانه، نهویش له وه لاما وتی: من له لای حه نزه له یه کهم: شهوی شهکرا و بوکینیمان بوو له شی گران و پیس بوو، که گوئی له دهنگی ته پل و بانگی شه پ بوو هر خیرا هه ستا و پاپه ری و چه کی له خویداو پیپرانه گیشته خوی بشوات بهر و ته پل و بانگه وازی شه پ که وته پری: پیغمبر (ﷺ) فرمووی: نهوه له بهر نهوه فریشته کانی خودا شوستویانه و دهیان شوست.

نه گهر بتوتبا به ناوی خودا، فریشته کان بهر زیان ده کردیه وه

لوقلت بسم الله لرفعك الملائكه

ئیمامی به یه قی (ﷺ) له جابیره وه ده گپریته وه: کاتی پیغمبر (ﷺ) ئیسلام له گهل کومه لیک له یاره کانی نه نسا، که یه کیان (نه بو ته لحه ی) (ﷺ) نه نسا ری بوو پوښتن و سه رده که وتنه سه ر کیویک: کومه لیک ی بیباوه پاریان به دواوه بوو کاری زور نامه ردی و سوکایه تیان به پیغمبر (ﷺ) ده کرد: پیغمبر (ﷺ) فرمووی: نهوه پیاویکی ئازاتان تیدانیه بو نه و بیباوه پانه؟ (ته لحه ی کوری عبیدالله) (ﷺ) فرمووی: به لی نه من یا رسول الله (ﷺ) ئینجا دووباره پیغمبر (ﷺ) فرمووی: کیی کهش له خوی راده بینی و توانای هیه؟ پیاویکی نه نسا ری گوتی: من نه ی پیغمبر (ﷺ) خودا له گهلیدا ده جه نگم: نه و دوانه له گهل نه و بیباوه په جه نگان هه تا کوشتیان: بیباوه په کانی تر له دوايان نه بوونه وه و، هر به سوکایه تی و خهراپه ناوی پیغمبر (ﷺ) ده برد: پیغمبر (ﷺ) هه ردو باره ی ده کرده وه و ده یفه رموو: نهوه پیاویکی ئازای واتان تیدا نیه بو نه وانه؟ دیسان نه بو (ته لحه) گوتی: نه من نه ی پیغمبر (ﷺ) خودا: پیغمبر (ﷺ) فرمووی: هر نه تو نه ی ته لحه: نه بو ته لحه خوی زور به ملکه چ و زه لیل نیشاندده دا: ئینجا یه کیکی تر له هاوړییانی نه نسا ده پواته مهیدان و شه رده کات، هه تا شهید ده بیت و ده کوژری: به و جوړه هه تا پینج له هاوړییانی پیغمبر (ﷺ) شهید ده کرین و ده کوژری: له دوی نه م پوداوه

پوخته به ٤٠ له بهمه رها ته گرنه گانی پیغمبر (ﷺ) هبانه من حیاة رسول (ﷺ)
 دلته زینه نه بو ته لحه خوئی ئاماده کرد و بهره و پووی نه و بیباوه رانه بووه وه و
 مهیدانی لیگرتن و شه پیکری مهردانه ی له گهل ډاکردن و ، به پشتیوانی خودای
 گه وره چهند که سسی لیکوشتن و، برینداری کردن. به لام نه بو ته لحه ، له و شه ره
 به سهر چه سپاوه دا سهری په نجه یه کی پیکاو، پیشه واهه سهن ده فهرموئ:
 پیغمبر (ﷺ) فهرموویه تی: نه گهر نه بو ته لحه گوتبای (بسم الله) فریشته کان به ره و
 هه وای ئاسمان به رزیان ده کرده وه و ، جه ماوهریش سهیریان ده کرد. به و شیوه
 نه بو ته لحه به گوچی مایه وه که نه وه ش نیشانه ی به رزی و دیاری بوو بو نازایه تی
 و، جوانمیری و، تیگوشانی له ژبانی دوونیا: هر به و شیوه یه ش ده مینیتته وه
 هتا پوژی به یه ککه یشتنه وه ی پوژی گه وره ی دوا پوژ.

نه ی به نده که م داوام لیبه که پیته ده به خشم

یا عبدی سلنی اعطیک

پیشه واهه جابر (رضه) ده فهرموئ: پیغمبر (ﷺ) سهیری کردم و فهرموئ: نه ی جابر
 بوچی واهه به که ساس و، غه مباریت ده بینم؟ جابر گوتی: نه ی پیغمبر (ﷺ) خودا چون
 غه مبار نه بم ! باوکم شه هیدو کوژراوه و، خانه واده یه کی زوری به جیه یشتوه و
 وام (قرض) یکی زوری له سهره. پیغمبر (ﷺ) فهرموئ: نه ی جابر دلته نگ و خه مبار
 مه به؟ هه والیکو خوش و مزگینیت پیبده م؟ خودای گه وره قسه ی له گهل هر
 که سیگدا کرد بیت، له نیوانیاندا چهن دین په رده ی تاریکی هه بووه. به لام خودا به بی
 په رده له گهل باوکتدا قسه ی کردووه و، پیی فهرمووه: نه ی به نده که م داوام لیبه که
 هرچی داوا بکه ی لیته ناشارمه وه و پیته ده به خشم. باوکیشت گوتویه تی: نه ی
 خودایه داوات لیده که م بمگیریه وه بو دنیا بو نه وه ی له پیناوی تودا دووباره
 بکوژیمه وه! خوداش له وه لامی نه و داوا یهیدا فهرموویه تی نه من له پیشودا
 فهرمووده ی خوم ته واهه کرده: (انهم إليها لایرجعون) ئینجا باوکت
 گوتی: نه ی خودایه نه و هه والهم به خه لکانی دوا ی خوم بگه یه نه خودای به به ره یشت
 نه و نایه ته ی نارد که ده فهرموئ: { وَتَحْسَبَنَّ لَا الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءُ

پوخته به که له بهمه رها ته خُرنه گه گانه پیغمبر (ﷺ) قهسات من حیات رمول (ﷺ)

عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ: { ال عمران/۱۶۹ واتهی ئه و ئایه ته شمان له پیشه وه کردوه. باوکی جابر حهوت کوری هه بوو به لام جابری کرد بووه لیپرسراوی هه موو برایه کانی و، پینیگوتبوو: کوپم من نامه وی تو له باتی خۆم هه لێژێرم بۆ پویشتن له گه له پیغه مبهری خودا بۆ جهنگ: به لکو بۆ خۆم ده پۆم بۆ جهنگ به هیوای ئه وه که خودا شه هیدیم به نسیب ده بیئت و به شه هیدی ده گه م.

پیای و اهیه له باوهرداران راست گویه له گه له به ئینه که ی به خودا من المؤمنین رجال صدقوا ما عاهدوا الله عليه

هر کاتیک پیغه مبهری (ﷺ) خودا برۆیشتبایه بۆ جهنگ جه ماوه ریکی زۆری بیژوماری له گه له دا ده رده چوو به جوړیکی وه ها که له و پینگایانه ی که پێدا ده پویشتن ده بوایه له یه کتری دابران و جیابوونه وه هه بایه ده نا له پینگا که دا جیگه یان نه ده بوو: ئینجار کارو په وشتی دوو پوه کان ئه وه بوو هر له پینگا جیاواز ده بوونه وه و ده گه پرانه وه دواوه موسلمان هه کانیا ن به جیده هیشت: ئه وانیش ده بوونه دوو به شه وه: ئه وه ی که ترس و سامی جهنگی بدیت بایه خیرا به لایه کدا ده گه پرایه وه و، ته نها موسلمان هه راسته قینه کان ده مانه وه.

له جهنگی (حونه ین) دا ئه بویه کری صدیق (ﷺ) که چاوی به ئاپۆره و زۆری سوپای موسلمانان کهوت فهرمووی: ئه مپۆ ئیمه به هو ی زۆری سوپا وه سه ره ره ز و سه رکه وتوو ده بین، به لام کاتی ئاشی شه پ هه لگیرسا و ترس و سامی شه پ و توند و تیژی به یه کدا دان به تین و سه ختبه وه: زۆربه ی ئه وانه ی که به دوا ی پیغه مبهردا بۆ مهیدانی جهنگ ها تبوون به هیوای مال و سامانی تالانی، هه لاتن و پرایان کردو خو یان شار ده وه: ئه وانه ش کۆمه لیک بوون، که له کو ت و زنجیر و دیلی دانیشتوی مه که که یه کان پزگاریان ببوو. وه هیندیکیش له گه جه ر و گو جه رو، کۆچه ر و ده وارنشینه کان بوون. وه ئه و کۆمه له موسلمان هه ی له ده وری پیغه مبهردا (ﷺ) کۆبیونه وه و پارێزگاریان له پیغه مبهردا (ﷺ) ده کرد، ئه وانیش به هو ی گه رم و تینی شه په که و

پوخته بیهک له به سمرهاته گرنه کالی پیغمبر (ﷺ) هیماته من حیاة رسول (ﷺ)

گه پانه وهی ئه وهه موو دوو پوانه وه، ئه وه گه جهرو گوجه رانه هوره یان پوخابوو، نیازی تیشکان وه لاتنیان هه بوو. ئینجا له وه کاتی سه غله تی و دژواریه دا زور نزیکبوو باز نهی گه مارو دانی شه پ به سه ر باوه پردارندا بشکیته وه. پیغه مبه ر به دهنگیکی زور به رزه وه بانگو هاواری له جهنگاوهرانی ئه نسار کردو وه وانیش له ناوجه رگی مهیدانی شه پدا وتیان: له خزمه تتداین و راوه ستاوین و ئیمه له گه لتداین. ئینجا جهنگاوهرانی ئه نسار زور به ئازایی و مهردانه پویشتنه وه ناو مهیدانی جهنگو، شوینی خویان به توندتر گرته وه، به بی ترس دهستیان کرده وه به شه پ. هه تا خودای به ده سه لات سه رکه وتنی کرده به شی پیغه مبه ر و ئه مو سلمانه راسته قینانه. ئینجا له دوا ی کو تایی جهنگو کو کردنه وهی تالانی جهنگ. پیغه مبه ر ﷺ دانیشنبوو ماله تالانیه که ی دابه ش ده کرد. به لام هیچ له وه ماله تالانیه ی نه دایه شه پرکارانی ئه نسار که ته نها ئه وانیش شه پرکه یان کردو و سه رکه وتنیان به ده سه ته یئا. به لکو هه موو ماله تالانیه که ی دابه ئه وه که سانه ی که هر له گه ل هه لگیرسانی شه پدا هه لاتبوون. چونکه پیغه مبه ر ﷺ زورباش ده یزانی ئه وانیه ی که له گه ل پیغه مبه ردا هاتبوون بو شه پ له پیناوی برسیه تی و هه ژاری هاتبوون و بو ده سه که وتی شه پ هاتبوون: نه که له پیناوی هه ده ف و بیرو ئامانجی بیباوه پریدا. له دوا ییدا پیغه مبه ر ﷺ فه رموده یه کی شیرین و به پیزی بو ئه نساره کان خوینده وه و، فه رموی: ئه ی کو مه لی ئه نسار ئیوه به وه پازی نابن. که ئه وه جه ماوهره به حوشت و مه رو کویشتیر بگه رینه وه بو ماله کانیان و، ئیوه ش له گه ل پیغه مبه ری خودا ﷻ بگه رینه وه؟ سویند به وه که سه ی که گیانی محمدی به ده سه ته ئه گه ر له به ر کوچ کردن نه بوایه ئه من یه کی که ده بووم له ئه نسار!! وه ئه گه ر هه موو ئاده میزاده کان یه که رینگه و دۆلیان بگرتبایه: وه به ته نها ئه نساریش یه که رینگه ی بگرتبایه ئه من رینگه ی ئه نسارم ده گرت و له گه ل ئه واندا ده بووم. خودایه به زه یی به ئه نسار و پۆله و نه وه ی ئه نسار بکه. ئه نساریه کانیش هه موو به جاریک دهستیان کرد به گریان و گوتیان: ئیمه به پیغه مبه ری ﷻ خودا پازین و، کامه ران و شادمانین به هه بوونی و نه بوونیش.

بوخته بنگ له به سهراته خرنه گهانه پيغمبر (ﷺ) هيمانه من حياه رسول (ﷺ)

پالنه واني، له جهنگدا: بطولة في الجهاد

دهگيرنه وه عهوفى كوپى حارسى كوپى پوفاغه ﷺ هاوپړنى پايه به رزى گه وړه پياوانى ولاټ بوو. به لام هه تا بليى ناده ميزادىكى ساده و دهستكورت و هه ژار. به لام هه تا بليى به خشينهر و سه خى بوو، كاتى گه يشته جه ماوهرى هاوپړنيانى له سهرچاوهى به در: عهوف پړوى له پيغمبر ﷺ كړدوو فهرمووى: نهى پيغمبرى پيشه واخودا به چى كړده وده يه كى به نده گاني سهرسامو خوشحالو پيښه كنه؟ پيغمبر ﷺ له وه لاميدا فهرمووى: كاتى به ندهى خوئ به سهر پړوتى و بيبهرگى و هه ژارى بيبنيى له پيښاوى نه ودا له گهل بيباوه ران ده جهنگى و شهر دهكات. عهوف هر خيرا زرينه كى له به ردا بوو دايانو به ره و مهيدانى جهنگ پويشت و دهستى كړد به شه پكردن هه تا شهيد بوو.

خودا به دوو پالنه وه له به هه شت پاداشتى ده داته وه

اثابه الله بجناحين في الجنة

جه عفرى كوپى نه بوتاليب ﷺ له دواى شهيد بوونى زهيدى كوپى حارسه ﷺ له جهنگى (مؤته) دا ليپرسراويه تى جهنگى كه وته دهست، ئالاو به يداخى هه لگرت و، له پيښاوى خودادا جهنگا به جوړيكي ئازا و مهردانه، زور به كوئنه ده رانه كه هيوايه تى شهيدى بوو له و پيښازه شيرينه وه، كه زور به به خته وهرى و ئاواته وه چاوه پړوانى ده كړد، چونكه به پرستى نه و به خشيش و دهستكه وتهى كه له شهيديدا دهستى دهكه وئ له هيچ شوين و پيښازيكي تر دا به دى ناكړى. ئينجا به بوئنهى چاپوك و چالاكيه كى دوزمنان هيرشيان بو بردوو هر چوار دهوره يان گرت و، پيښه جو لانه وهى ولاغه كى ليگيرا و تواناى راپه پرين و سوپانه وهى نه ما. بوئيه له ولاغه كى دابه زى و، به هر چوار لاي خوئ ده سوپاويه وه و شهرى ده كړد. له و كاته دا يه كيك له سهر بازه گاني پړمى هه وئيدا كه سوارى ولاغه كى بيت بوئيه جه عفر شيرىكى له ملي ولاغه كدا و سهرى بېرى بو نه وهى نه كه وئته بهر دهستى دوزمنى. جه عفر زور به مهردانه شهرى ده كړدو و نه و شيعرانهى ده خوئنده وه.

پوخته به کله به سه رها ته گرانگه گانای پیغمبر (ﷺ) هسانه من حیاة رمول (ﷺ)

ياحبذ الجنة واقتراها طيبة وبارد شرابها
والروم روم قد دنا عذابها كافرة بعيدة أنسابها

كاتى پښمه كان چاويان به نازايه تى و نه به ردی جه عفر كهوت كه لهو كاتى هيژشو
تيهه لچونه دهوره گيراوهی جه عفر زور به چاپوك و نازايانه ههنگاوى دهنوشه پرى
دهكرد، وهك و سوپايه كى به هيژ په لامارى نهو هيژه گه ورهيهی دها بو شكاندن و
نه هيشتنى گه مارو و نابلوقةی نهو سوپايه. لهو بارو دوخه دا بوو دوژمنان
فرسه تيان ليديت و دهستی راسته تيان په راند. جه عفر به دهستی چه په یی ئالاكهی
هه لگرت هوه و به رزی كرده وه. به لام به داخه وه دهستی چه په شيان پيكاو په رانديان.
لهو بارو دوخه دلته زين و كاره ساته نهی هيشت ئالاكهی پیغمبر ﷺ بكه ويته سهر
زهوى باوه شى ليگرتو، به باسك و بازوى ئالاكهی به رز كرده وه، بهو شيويه هه تا
هيژو توانای تيذا نه ماو، لهوكاته داپياويكى پښمى فرسه تى بينى شالوى برده
سهر و شيريكى ليذاو كړدى به دوو لهت و شه هيديان كړد، هه زاران ميه ره بانى
خوداى له سهر بيت. له دواى شه هيد بوونه كهش، ئالايه كه له نيوانى سينگى و
هه ردوك شانيدا چه قى بوو. كاتى پیغمبر ﷺ هه والى شه هيد بوونى جه عفرى
پيگه يشت فهرمووى: خوداى گه وره پادا شتى جه عفرى له باتى دووده ست به
دووبال داته وه كه له به هه شتدا بو هه شوينيك بيهوى پيى بفریت، بويه هه لهو
كاتوه به جه عفر يان دهوت: بالدارى فركه وان.

تيكوشانى نافرته: جهاد المرأة

ده گيرنه وه پیغمبرى خدا ﷺ: جهنگ و تيكوشانى به چند نافرته تيكى نه نسارى
دهكرد: كه يه كيك له وانه (دايكى سوله يمي كچى مه لكان) بوو له ناو جهنگاوه راندا
ئاويان ده گيړا و برينداره كانيان تيمار دهكرد. به لام هم دايكى سوله يمه له جهنگى
ئو خوددا له گه ل جنگاوه ران ده جهنگا و خه نجه ريكي به دهسته وه بوو شه پرى
پيده كړد لهو كاتدا كه به خه نجه ره كهى شالوى ده برد، له ناو جهنگه ی شه پدا
چاوى به پیغمبرى خدا كهوت. پیغمبر ﷺ كه سهرى كړد دايكى سوله يم

بوخته به خدای له بهمه رها ته گونگه مانای پیغمه مبر (ﷺ) قوما ته من حیاة رمول (ﷺ)

خه نجه ریکی به دهسته وهیه فهرمووی: دایکی سولهیم نهو خه نجه ره چییه؟ نهویش گوتی: نهی پیغمه مبری خودا بهو خه نجه ره ورگی بیباوه پرانی پیده پریم: پیغمه مبر (ﷺ) بهو وتهیه پیکنه نی: ئینجا دایکی سولهیم گوتی: نهی ره سولی خودا نهو نازادی کراوانه ی که تیشکا ون ، بیانکوژم ؟ پیغمه مبر (ﷺ) فهرمووی: نهی دایکی سولهیم نهوانه خودا له شهر و خهراپه به دووری کردوون و پاراستوونی مه یانکوژه.

نازایه تی و پالنه وانی باوهر: بطولة وایمان

دهگیرنه وه موسه یله مه ی دروژن پیاویکی له هاوه لانی پیغمه مبر به دیلگرت به ناوی (حه بیبی کوپی زهید) ﷺ پییگوت: نهی حه بیب داندنه نیی به وهی که نه من پیغمه مبری خودام؟ له وه لاما حه بیب گوتی: هیچ گویم لهو وتهیه نیهو، نای بیستم!! نه مجار موسه یله مه گوتی: نه دی شاهیدی ده دهی که محمد پیغمه مبر و نیردراوی خودایه؟ حه بیب گوتی: به لی محمد پیغمه مبری خودایه. موسه یله ی دروژن فرمانی ده رکرد نهو کابرایه بکوژن و له ناوی بهرن: پیاوه کانی موسه یله مه لاشه ی حه بیبیان پارچه پارچه لیده کرده وه: له کاتی لیکردنه وهی هر پارچه یه کیشدا نهو پرسیاره یان لیدوویاره ده کرده وه و. حه بیبیش هه مان وه لای پییشوی ده دانه وه و ده یفه رموو: گویم لیی نیهو نای بیستم. وه لای دووه میشی به به لی ده دایه وه و ده یگوت: محمد پیغمه مبری خودایه. هه تا گیانی له ده ستدا و شه هید بوو.

خه لیفه ی یه که م: حه زه ته ی نه بوبه کر (ﷺ): کاتی ویستی سوپا ناماده بکات بو جهنگی موسه یله مه ی دروژن: به سه رکردایه تی (خالیدی کوپی وه لید) ﷺ دایکی حه بیب که به دایکی عه مار به نابانگ بوو ناوی (نه سیبه ی کچی که عب) ی نه نساری بوو داوای له حه زه ته ی نه بوبه کر کرد که ریگی پیبدابیته جهنگاوه ریگ و بهرواته مهیدانی جهنگی موسه یله مه ی دروژن: نه بوبه کر (ﷺ) ریگی بهو نافرته شه پره سواره دا که بهرواته مهیدانی جهنگ. ئینجا کاتی سوپا به ریکهوت و گه یشتنه مهیدانی جهنگ و شهر گهرم بوو. نهو نافرته نازا و به جهرگه له ناو مهیدانی شه پرا که زورباش ده جهنگا: به لام هر چاویشی ده گیرا بو نه وهی چاوی به

پوختە بە گەڵە بە سەر ماتە گەرنە گەڵە پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

موسەیلەمە بکەوی و پەلاماری بۆ بەریت: لە کاتی کدا لە دوورەوە بەدی دەکات،
هێرش و شالۆ دەباتە سەری: بەلام کۆمەلێکی پارێزگارانێ موسەیلەمە هێرش
دەبەنە سەری، دەستیکی نوسەیبە دەپێکی و دەپەریت بەلام: نوسەیبە
نازاو بەغیرەت ئەو کارە شەستی پێنەهێنا و پانەوێستا و ساردنەبۆوه: لە هێرش
بردندا بەک و بۆ جاری دووهم: خۆی ئامادە کردەوه و هێرش و پەلاماریکی
مەردانە بەردەوه سەر موسەیلەمە درۆزن کە لەو کاتەدا سەیری کرد (عبدالله
ی کوپی زەید) وەک و ئەو هێرش مەردانە دەکاتە سەر موسەیلەمە. ئەمجار ئەو
دوو شیرە نەبەردانە بە یەکەوێک دەگرن و پەلامارەکە یان پێکەوه بە هاوکاری
دەکەنە سەری بۆ کوشتن و نەمانی ئەو دووژمنە درۆزنە. دایکی عەمار بێجگە
لەوهی کە دەستیکی پەری بوو لە (۱۱) یانزە جێگەشەوه بەبرینداری سەختی تیرو،
شیر، پەمب پێکابوو: لەگەڵ ئەوه موویرین و ئازارانەدا لەمەیدانی جەنگ مایەوهو
مەیدانی چۆل نەکردە تاشە پرکوتایی پێهات. کاتی کە گەپایەوه بۆ مەدینەش لەبەر
کاریگەری برینەکانی هەر لەژێر چاودێری پزیشکیدا بوو بۆ چارەسەری: حەزەرەتی
ئەبوبەکر لەبەر پێزو گەورەیی ئەو ئافەرەتە بەرپێزە زۆر کات دەروێشتە لای و
سەردانی دەکرد.

سەعدی کوپی رەبیع و وەسیەت نامەگە

سعد بن ربیع و وەسیەتە

لە دوا کۆتایی جەنگی ئوحود: پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: کێ هەیه بتوانی بچی
هەوالی سەعدم بۆ بهێنێ چی بەسەر هاتوو، زیندوو یان مردوو؟ پیاویکی
ئەنساری گوتی: ئەمن دەچم ئەو پێغەمبەری خودا هەوالی تەواوت بۆ دەهێنم.
کاتی کابرا پوێشت گەرا سەعدی لە ناو کوژراوەکاندا دۆزیەوه، بریندارێکی
سەختەو، خەریکی گیانەلایە: پێیگوت: ئەو سەعد پێغەمبەری خودا ﷺ منی
ناردوو هەوالی تۆی پێرا بگەیهنم: سەعد گوتی: سەلامی من بە پێغەمبەر ﷺ
بگەیهنە و پێی بفرموو: سەعدی کوپی رەبیع لە پیزی مردوووەکانە و دەیوت:
خودای بە بەزەیی پاداشت و جەزامان بداتەوه بە جوانترین پاداشت: کە پێغەمبەر

پوخته په ځه له بهر مرامانه ځرنگه کالي پيغه مېر (ﷺ) هېماته من حياة رسول (ﷺ)

بهرامېر به نه ته وه که ی د هیداته وه: وه دوو باره، سه لامي منیش به ته وای موسلمانان
پاښه به نه و پييان بلې، به راستي هيچ بيانويه کتان نيه و، نابيت له لای خدا که له
پيغه مېر و پيپانه که ی دووړ بکه ونه وه و، که نارگري ليکېنه: به شيويه که که
بيناوهران و هاوېه شي پيدا که ران بتوان بگنه پيغه مېر و نازاري پيښه به نه،
نيوېش چاوپوشي و پشتي تيکېنه. له دواي نه وه سه عدي کورې په بيع ﷺ چاوه کاني
له يه که ناو به شهيدی سهری نايه وه. داوا له خدا ده که ين که به ميه رباني خوی
له ویش و له نيمه ش بېورې و، به تايبه تي سه عده ميه رباني خدا بگات.

له رورې نوحود بوهر لايه که ناورمدايه وه به بهرچاوم شهري ده کرد

ما التفتت يمينا و شيما لا يوم احد إلا ورايتها تقاتل

دايکی سه عدي کچی سه عدي کورې په بيع (د فهرموي): پويشتمه لای (نوسه ييه ی
کچی که عب) دايکی عه ماريپم گوت: پورې پوداويکی خوتم پي بلې؟ نه ویش
فهرموي: رورې شهري نوحود له سپيدهی به يانيه وه کونده يه که ناورم پيپو، له مال
پويشتمه دهر و چووم بو لای پيغه مېر ﷺ که له ناو هاوپيکانيدابو، به راستي
نيشانه ی سه ربهرزی و، نازايه تي و سه رکه و تنی موسلمانان بو، چاوم له
جهنگاوهران ده گيپرا بزانه چيده که ن و چوون هه لمه ت ده بن، به لام زور به داخه وه
له بهر زوري و هيرشي بي نه ندازه ی دووژمنان خويان پينه گيراوشکستيان
هينا و کشانه وه دواوه منيش کونده ی ناوه که م داناو شيرم ده ست دايه و
به شه پرکړدنه وه پويشتمه لای پيغه مېر ﷺ خداو، به رگريم له پيغه مېر ده کردو
خوتم هه لده دايه بهر نه و شير و رمبه ی که بو پيغه مېر ﷺ ده هاويشتر: به شيويه که
وامليها ت هه مو ولا شه م بوو به بريني شير و، تير و، رمب، نازاري زورم له لاشهيدا
هه بوو ته نانه ت برينيکی گه وره و قولم له سه رشاني هه بوو: دايکی سه عد
د فهرموي: سه یرم کرد به راستي برينه که ی گه وره و قولبو، پي مگوت: نه و برينه
ده زانی کی ليديای؟ دايکی عه مار گوتي: به لي، پياويکی زله ی زه به لاحی زور
ناشیرين، خدا داماو پيسواي بکات. کاتي جهنگاوهرانمان بهر و دواوه گه پانه وه و
تيشکان و پيغه مېر يان به جيهيشت. نه و که ته زله ناشيرينه له ناو مهيدانی شه پدا

پوخته بيمه له به سهرهاته گرانگه گانې پيغمبر (ﷺ) هېماته من حياه رسول (ﷺ)

هاواری ده کردو و ده یگوت: محمد پیشان بدن به خوا نه گهر پر زگاریشی ببی ناهیل
نه مړو له ده ستم درېچو و به سه لامه تی بگه پته وه دواوه. ئینجا له و کاته دا من و
مسعی کوپی عه میر و کومه له جه نگاوه ریک ﷺ که خو یان پاگرتبو و له میدان وله گهل
پیغه مېهر ﷺ شهریان ده کرد مابوونه وه و پیغه مېهر یان به جی نه هیشتبوو: شالو
هیرشمان برده سهر نه و زله زه به لاحه و نه ویش نه و گورزه کاریگه ری لیدام، هر
چهند که منیش زور به هیزه وه لیم ددا و به ریده که وت: به لام چونکه دوو زری پی بوو
زور کاری تینه ده کرد. بویه پیغه مېهریش ﷺ به رامېهر نه و نافره ته شوپره سواره ی
میدانی جه نگ شاهیدی بو ددا و ده فرموئ: له و کاتی جه نگه دا بو هر لایه ک
ده سوپام چاوم به دایکی عه ممار ده که وت زور به هیزه وه شه پی ده کرد.

به راستی گه یشتیبه توله ی خوت نه ی دایکی عه ممار

لقد نلت قصاصك يا أم عماره

نه و پوداو و به سهرهاته ی که دایکی عه ممار باسی کرد گوتی: له شه پی ثوحد شانم
پیکا و به سه ختی بریندار بوو، به ده سستی کابرایه کی زله ی درېژ وه و دار خورما
هه لچو بوو، دواپی له بهر چاوم بزربو چاوم پی نه که و ته وه. شانم زور دیشاو خوینی
زوری له بهر ده پویش و نه ده وه ستا: پیغه مېهر ﷺ فرمووی: پرې برینه که تمار بکه
و بیبه سته وه، کاتی لام کرده وه دایکم بو لای منه وه ده هات، چهند په رویه کی بو
بریندارانی جه نگی ثوحدی ناماده کرد بوو، هر له وئ برینه که ی منیشی تمار
کردو و به سستی وه، که سهرم هه لپی پیغه مېهر ﷺ له به رامېهرم راوه ستا بوو سهیری
ده کردم. دواپی دایکم گوتی: هه سته که که م پرېوه شه بکه، پیغه مېهر ﷺ فرمووی:
نه ی دایکی عه ممار ده توانی شه بکه ی یان نا؟ له و ته و گو فتو گو یانه دا بوون
نه و کابرا زله درېژ به غار بو لایان ده هات، پیغه مېهر ﷺ فرمووی: نه و زه لامه له
که که ی تویدا و شانی بریندار کرد: نه ویش ده فرموئ: منیش هر خیرا هه لمه تم
برده سه ری و له هه ردو و قاچه کانیمدا و، چوکی ددا و که و ته سهر زه وی: ئینجا
سهرم هه لپی بو لای پیغه مېهر ﷺ چاوم پیکه وت به جوړیک پیده که نی که ددانه گانی
به دهر که و تېوون و فرمووی: نه ی دایکی عه ممار به راستی توله ی خوت کرده وه.

به گه ليکه وه ديم بولات ، ناره زوی مردن ده کهن

وجنتك بقوم يحبون الموت

خليفه ی یه که می موسلمانان (نه بوبه کری صدیق) ﷺ له دواى جهنگى
هنگه پراوه کان له (یه مامه) (خالیدى کوپى وه لید) ﷺ ی نارد بو (عیراق) و
نامه یه کی بو (هورمون) ی پیدا نارد، داواى لیگردبوو خوی به ده سته وه بدات و،
نیتر والسلام.

له ناوه پړوکی نامه که دا هاتبوو: له دواى سه لام، باوه پرهینه و موسلمان ببه؟ سهر
فیراز و ناسوده ده بیت. یان په یمان و به لینی گیانی خوټ و گه له که ت بکه بو
پاراستنى سهر و گیان و مال، به دان پیندا هینان به هیندیك دیاری کردنى سهرانى
مال، نه گهر وانه که ی نه وه هر چیه که ت به سهر هات گله یی و گازنده ته نها له خوټ
بکه و، که س به تاوان بار مه گره، چونکه به پراستى گه لیکت بو لا ده هیتم ههروه و
چون ناره زووی ژیان ده کهن، ههر به هه مان شیوه مردنیان له پربازی خودا زور
پیخوش تربیت له ژیان، به لام (هورمن) زور که و ته خو هه لکی شان و له خو بایى بوون
و وه لامى نامه ی خالیدى نه دایه وه، به بیرو هه ستنى خوی که و ته پیلان و ساخته و،
فیل کردن، بوخوش کردنى مهیدانى شهر: پیلان و ساخته چیه تی له دلیدا
شارده وه و ده یویست ساخته کاریه کانى خوی به نه ینى به دیبهنی. به لام خالید
به هیچ جوریک وه لامى ساخته کاریه کانى هورموزى نه دایه وه. ثایا هو ی چی بوو
خالید داواى موباره زه و به ره و پو بوونى نه کرده وه؟ به دلنیا ییه وه نه گهر خالید
داواى بکردبا نه وه ته واو شهر و کوشتار پویده داو نه وه هه موو خو به گه وره زانى و
خو هه لکی شى و جوامیریه ی له دلیدا نه ده شارده وه و په نهانى نه ده کرد: ده بوايه
هیزی سوار چاکى و نازیه تی به ناپاکى و خیانه ت نه جامد رابایه، نه و کاته ش
هه مو شتیک کوټایى پیده هات و مردن و له ناوچونى خالیدى پاله وانیش زامن و
ده سته به ری کوټایى جهنگ و یه کلایى کردنه وه ی کی شه ی ناکوکی شهر و
ناارامیه و، به پیچه وانه شه وه تی شکان و هه لاتن شایسته و ده سته به ری گونجاوه
بوټیکرژان و به رامبه ری دوو سوپا. هورمون له دواى پراوه ستانى چهند چرکه یه که له

پوخته په ګڼه له بهمه رها ته ګرځېدنه (ﷺ) هېماته من حياة رمول (ﷺ)

نيوانی دوو سهر کرده و جهنگاوهری فارس، بانگی کرد کوا خالید له کوښه؟ خالیدی کوږی وهلید و هکو تیر له ولاغه کهی دابهزی و له لای هورمزیان ناماده بوو، دوولیدانی کوشتینه ری دهست پیشخه ری کرده سهر هورمزیان و، دوو سوارچاکی به هیز دهوړی خالید یان ګرت و خه ریکبوون بیکوژن. به لام لیدانی خالید پیشکه وت و تر و جهر ګر تر بوو که گیانی هورموزی دهرینا، له دواي چهند چرکه یه که له ومه یانی وت و ویرژدها چه ته و جهن درمه کانی هورموز په لاماری خالیدیان داو شهر ګرم بوو له نیوانیان. به لام به هیچ جوړیک توانای خوږاګرتن و هلمهت و په لاماری پالنه وانی جوامیر و به جهر ګ نه بوون و هلاتن و پشتیان تیکرد: خالیدی پالنه وانیښ (ﷺ) به شیرو تیر راوه شان به دوايان که وت وړاوی ده نان هتا به ته وای ته م و تاریکایی لبردو په واندییوه و سهرکه وتن و سهر فیرازی هاته دی.

من له پیناوی عومهر شهر ناکه م: انا لا اقاتل لأجل عمر

(خالیدی کوږی وهلید) (ﷺ) بو به جیهنیانی فرمانی هه زه تی (نه بوبکر) ی پاستگو سهری دانه واند و چوه ژیرباری فرمانه که ی، هر چند که زور قورس و ګران بوو بو له شکرکیښی کردن به ره و (شام) به ناماده بوونی (۴۰) چل هزار جهنگاوهر بو به به ره کانی کردنی سوپای پوم. هه زه تی (خالید) (ﷺ) له دواي پوښتن و ګه یشتنه مه به ست له ګوړه پان و مهیدانی جهنگی (یرموک) هه موو سهر کرده ی سوپا و به پړوه به رانی کو کرده و، تاریکی زور په سند و ګونجاوی بو خویندنه وه: که نه وهش به شیکه له ناوه پوکی و تاره که ی: خوشه ویستان نه مېو پوژیکه له پوژه کانی خودا، پیویستی سهرشانی هه موو تاکه که سیکمانه، که خو به ګه وره زان و خو ه لکیښ و له خو ی بایی نه بیټ و، زولم و سته م به کار نه هیڼی و، به نه مهک و دلسوزانه به نه ګی و خودا له خو تان پازیبکه ن، به هو ی تیکو شان و کردار تانه وه، چونکه نه م پوژه دوا پوژی له دوايه؟ له وته کانیدا زورشتی په سندکراوی و روزاند و، له لایه ن ناماده بوانه وه په سندکراو، پیشوازی لیکرا. ئینجا له دواي نه وه هه ردوک سوپای ئیسلا م و، پوم به یه که یشتن و سوار چاک و نازایه کان پیشپرکی و هلمهت و

پوخته بدهد له بهر مهاته گرانگه گاني پټغم بهر (ﷺ) هېماته من حياة رسول (ﷺ)

شالويان دهبرد. بهو جوړه ئاگرى شهر گړى سهندو تاويدا. لهو کاتى هيرش و شالوى بهيه کداداندها، نوينه ريک له لاي خليفه وه نامه يه کى شاراوهى له جهنگاوهرانى پى بوو مه به ستي گه يشتنبوو به (خاليدى) سهرکرده، جهنگاوهران زور مه به ستيان بوو بزائن ئو نوينه ره لهو کاتى تيککه لچونه دا خاليدى بو چييه؟ بويه زور پرسياريان ليده کرد ئه ويش وه لامى ددهانه وه که ته نها چاکه و خوش به ختى و، سهرکه وتنيانى دهوئت. ئينجا کاتى به خاليد گه يشت نامه کهيدا به ده ستي خاليد: چه زه تى خاليد سهرى کرد له نامه کهدا نوسراوه: هه وال، هه وال، هه وال، زور خيرا و نهينى، جينشيني يه کهم (خليفه) ئه بوبه کرى صديق کوچى دوايى کرد: جينشينا يه تى فرمانبره وايى گواسترايه وه بو (عومهرى کوپى خه تاب) ﷺ ئه وه فرمانه تازه يه ش له لايه ن خليفه ي دووم (عومهرى کوپى خه تاب) ﷺ وه دهر چووه به گه يشتنى نامه، (خاليدى کوپى وه ليد) ﷺ له سهرکرده ي سوپا نامينى و، (ئهو عوبه يده ي کوپى جهراح) ﷺ ده بيتته فرمانده ي گشتى سوپا. ئينجا با سهرى دلسوزى و خوداپه رستى ئازا و به ئه مه ک بکه ين، که ئايا چون هه لسوکه وت و په فتار ده کات؟ که ئيمه بيرى ليده کهينه وه ته زومان پيدا ديت: به لام ئه و پاله وانه فرمانبره وايه که سهرى بارودوخه که ي ده کرد لهو کاتى گهرمى شهره و شالو بردنه: بويه زور به مهربى و ئازايى و، خو نه ويستى به يى هه لچون و تووپه يى، ده ستي شخه رى نه کرد و نامه که ي شارده وه و، باسى هيچى نه کرد نه که خدا نه خواسته ئه و هه وال به بيتته هوى تيکشکان و دوپرانى موسلمانان. بويه به رده وام بوو له جهنگ و نه بهرديد او، هه رده م هوره ي سهربازانى بهر ز ده کرده وه و، له لاوازي و، تيکشکان دوورى ده خسته نه وه، به راستى خاليد کارى کى نه جامدا له گهل هاوپريکانيدا، هه رگيز وينه ي نه بوو، له دواي ئه و هه وال له باتى شيرىک به دوو شير شهرى ده کرد و ده جهنگا هه تا خوداى گه وره سهرکه وتنى به ده ستهينا. ئينجا له دواي سهرکه وتن سهرکرده ي پاله وان (خاليدى کوپى وه ليد) ﷺ به ره و لاي (ئهو عوبه يده ي کوپى جهراح) ﷺ پويشت و سوپاس و ريژلينا نى کى دلسوزانه و فرمانبردارى سهربازانه ي بهرام بهر به ئه بو عوبه يده

بوختە پەكە له بەمەر ماتە حُرنگەكانی پێغمەبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

نواندو نامە ی جێنشینى موسلمانان (عومەرى كۆرى خەتاب) ﷺ ی پیشكەش كردو، وهكو سەربازىكى دلسۆز له جەنگدا مایه وه له ژێر قەرمانى قەرمانرەواى سوپای تازەدا بەبێ ئەوهى كه هیچ دوو دلى و دلساردیهك پویدات. هیندیک له ئادهمیزادهكان پینانوت: ئەى خالید، عومەر ستمى له تۆ كردوو ئەتۆش بهو شیویه دلسۆزى بهرانبەر مەنۆنه و کارهكانت به دلسۆزى و تەواوى ئەنجام مەده: حەزرتى خالید ﷺ قەرمووى: براكانم من له پیناوى عومەر شەر ناکەم بەلكو له پیناوى خودای عومەر شەر دەکەم بۆیه به دلسۆزى کارهكانم رانده پەڕینم: ئینجا کاتى ئەو هەواله بهراست و دروستى وهك و خۆى گەیشته عومەر: ئەویش زۆر به متمانه و دلسۆزییه وه خالیدی گێرايه وه سەر قەرمانده و لێرسراوى سوپا و قەرمووى: خودای به بهزهى سۆزى خۆى به سەر ئەبویه کردا برێژى بهراستى ئەو پیاوى لێهاتوو دلسۆزى زۆر له من باشتر ناسیوو.

ئەى پیاوهكان بۆكوئ دەرۆن؟: أیها الرجال، این تذهبون؟

کاتى چەند پیاویكى سوار چاکی سوپای ئیسلامى له جەنگى (یرموک) دواکەوتن: كه له ناویاندا (ئەبوسوفیان) هەبوو، پۆیشتن بۆ لای ئافرهتانی موسلمانان كه له دواى ریزى پیاوانه وه بوون (هیندی) هاوسەرى ئەبوسوفیانان لێناودا بوو. ئافرهتهكان وایان هەست کرد كه ئەو پیاوانه له مەیدانى جەنگه وه پریان کردوو: بۆیه به دهنگىكى زۆر بهرز وه هاواریان کردوو گوتیان: ئەى پیاوهكان بۆ كوئ دەرۆن ئیوه هەلدین؟ خۆتان له ریزی جەنگاوه رانى خودا دەرشارنه وه: به راستى خودا چاودێرو ئاگاداره به سەر هەموو کار و قەرمان و پوداویك، بپۆن بۆ لای سەربازە جەنگاوه رەكانتان و له خودا بترسین: هیندى هاوسەرى ئەبوو سوفیان كه چاوى به هاوسەرەكهى كهوت هەر خیرا كۆلهگه و ستونى رەشمال و چادرهكهى دەرھینا و پەلامارى هاوسەرەكهیدا و ستونهكهى به سەرى و لاغهكهیدا و تى: ئەى كۆرى ناو دۆل و شاخ و بەردەلان بگه پێوه بۆ ناو هاوپی و جەنگاوه رانت و شەر بکه و گیانى خۆت له پیناوى رەزابوونى خودادا ببهخشه بۆ ئەوهى خودای به بهزهى ئەو خۆبهخت کردنهت بۆ بکاته تاوان پۆشى

پوختە بەكە، لە بەسەرمانە خۆرگەكانی پێغەمبەر (ﷺ) قەمانە من حیاة رسول(ﷺ)
 بتانكوژن: بەلام خودای بە توانا شوینی باش و دنیایی بۆدیاری كردن و، لەو
 شوینە حەوانەو و، بەهیزی كردن و بەسەر دووژمنانیدا سەریخستن و، پزق و
 پۆزی باش و پاکی پێدان. بۆ ئەوەی هەردەم شوكر و سوپاسی بكەن.

ئازایی و پالەوانیەتی ئەبودوجانە - بطولە ابی دجانە

لە دواى گەڕانەو و كۆچى كۆتایی پێغەمبەرى ﷺ خودا بۆ لاى پەرورەدگارى
 مەزن: (ئەبودوجانە) ﷺ لەكاتى فەرمان پەوايى جێنشینی حەزەرەتى (ئەبوبەكرى)
 راستگۆ: سەربازىكى فەرمانبەردارى گۆی لەمست، لە ناو سوپایەكى گەورەدا،
 پوشت بۆ بەرامبەرى سوپایەكى گەورەى هەلگەپراوەكان. كە لە لایەن
 (موسەیلەمى) درۆزنى خۆ بە پێغەمبەرزەن كۆكرابوونەو. (ئەبودوجانە) ﷺ هەروەك
 و پەیمانى بە پێغەمبەر دابوو لەكاتى ژيان و دەسەلاتى پێغەمبەر دا: دەجەنگا و
 شەرى دەكرد، بەهەمانشیوەش لە دواى نەمانى پێغەمبەرىشدا، ﷺ ئامادەباش و
 توانای شەرى هەبوو دەيكرد و لە پەیمانەكەى خۆى پاشگەز نەبوو كە ئەكاتى
 پێغەمبەردا بەستبووى: بۆیە لەگەڵ هەلگەپراوەكانیشدا (یەمامە) شەرى دەكرد و
 دەجەنگا. بیری لەو نەدەكردەو كە لەسەردەمى پێغەمبەردا سەركردە و لێپرسرا
 و بوو، ئیستاش سەربازىكى بچوكى ناو سوپایەكى گەورەیه. لەكاتىكدا كە
 موسلمانان گریان خواردبوو بە دەستى قەلایەكەو كە لە ناو باخىكدا بوو
 هەلگەپراوان شەریان تێدا دەكردو، هیچ پێگایەك نەبوو تێیدا بڕۆنە ناو قەلایەكەو.
 بۆیە ئەبودوجانە داواى لە هاوڕێیانى كرد كە پیلانىك پێكبەین و هەلى بگرن و
 فریى بدەنە ناو قەلایەكەو بۆ ئەوەى لەودیوى قەلایەكەو بتوانى خۆى بگەیهنیتە
 دەرگا و بىكاتەو: بەلام، هاوڕێیانى ئەو كارەیان زۆر بەكارىكى پەر مەترسى و
 سەخت و گران باس كردو و زۆریش بە زەحمەت بوو چونكە فرێدەدریته ناو
 ئاپۆرەى بێباوەران و بەتەنیا هیچى پێناكرى. بەلام ئەبودوجانە زۆر بەتوندى هاتە
 جۆش و لەسەر داوايەكەى زۆر سووربوو: بۆیە هاوڕێیانى هەلیانگرت و لەناو
 جەنگەى شەردا فریاندایە ناو قەلایەكەو بەهۆى هەلدانەكەو قاجىكى شكاف!!

پوختە بەدەنە لە بەسەر مەتە گەرنە گەنای پێغەمبەر (ﷺ) قەمانە من حیاة رسول (ﷺ)
 بە لām ئەو قاچشکانە کاری تێنە کردو و بە شیرە کە یەو بە تەنھا لە گەل هەلگە پراوان
 شەپری دەکردو، بە شەپکردنەو بەرە و لای دەرگایە کەو دەپۆیششت هەتا گەیششتە
 لای دەرگا و کردیەو. باوەردارانیش فرسەتیان وەرگرت و شالۆیان بۆ لای دەرگا
 بردو پۆیشتنە ژوورەو و شەپ زیاتر گەرمبوو: هەلگە پراوان کە بۆیان دەرکەوت کە
 ئەبوودوجانە بوو مایە هاتنە ژوورەو ی باوەرداران و، قاچیکیشی شکاو و
 تینی تێدا نەماو و لە کارکەوتوو، هەر لە مەیدانی شەپیش ماوەتەو.
 هەلگە پراوان هەلمەتییکی گەلەکو میان لە هەموو لایە کەو برده سەر و شەمیدیان
 کرد. لە کوتایشدا باوەرداران سەرکەوتن و ئازادیان بە دەستەینا.

بە پشتیوانی خودا ، ناگەرێمەو دەواو: لن تعود بإذن الله

(ئەبوودوجانە) ﷺ یەکیك بوو لە وپالەوانە ئازایانە ی کە لە جەنگی (بەدر)دا
 شوینەواری دیار و بەرچاوی هەبوو: ئەو جەنگە لە سالی (۷) حەوتی کۆچی مانگی
 محرم بە سەرکردایەتی و ئامادەبوونی پێغەمبەری ﷺ خودا بوو. (ئەبوودوجانە) ﷺ لە
 پێشەوای جەنگاوەران دەهات و دەچوو شالۆی دەبرد، ئینجا بە هۆی ئەو نەبەردی
 و ئازایەتی و توانایی خۆی کە دەینواند و پەنگی دەدایەو لە گەل ھاویری
 بەرێزەکانیدا، کە بە راستی قەلای سەخت و زۆردارانیا ن دەردەهینا، نەبەردی
 ئەمجاریان لە لای قەلای (سموان) بوو کە ئاخر هیوایەتی جولهکە و گاوەرەکان بوو:
 کە دەیانزانی ئەو قەلایەیان لە دەستبجی ئاخر و کوتایی و دوایی گاوەرەکانە، بۆیە
 ئەوانیش زۆر بە دلسۆزانە ئامادەباشی خۆیان کردبوو شەریان دەکرد لەو قەلایەدا،
 خۆبەختکار و، شەپکی بەهیز و بیوینە پویدا. تەنانت پێغەمبەر لە لای قەلاکەو
 بۆ خوشی شەپری دەکرد. جولهکەیک بەناوی (عزولا) لەناو قەلایەکە هاتەدەر،
 ھاواری دەکرد، بایەکیکی ئازام بۆ بیتە مەیدان و بەرامبەر (حوبابی کوپی
 مەنەزەر) کە گوئی لیبوو بۆی پۆیششتە مەیدان و شیریکی بۆ پراوەشان دنیووی قۆلی
 پەپاند. ئەمجار جولهکەیکە تر لە ناو قەلای هاتەدەر و، ئەویش داوای بەرامبەری
 کرد و، جەنگاوەریکی موسلمان بۆی پۆیششتە مەیدان: بە لām، جولهکە
 موسلمانەکی شەهید کرد، دوایی ویستی پراوەتەو بۆ ناو قەلای: (ئەبوودوجانە) ﷺ

پوخته بده: له به سهر ماته خرنه گه گانی پینگه مبه (ﷺ) جهساته من حياه رمول (ﷺ)

بو لای پویششت و هاواری لی کرد و، گوتی: خودا حهز بکات ناهیلّم به سه لامه تی بگه پیه وه؟ خیرا شیریکی بو پاوه شانده و گوتی: بیگره، بیگره له لایه ن (ئه بودوجانه) ﷺ وه: بهو جوړه نه و به ریزه جوله که که ی کوشت. ئینجا شهر بهرده وام بوو ههتا به جوړیک جوله که و گاواره گانی قه لای (سموان) وره یان پوخا و توانای شهر کردنیان نه ماو (ئه بودوجانه) پویششته ناو قه لایه که و دهستی به سهر دا گرت و، (ئه بو دوجانه) ش ﷺ دروشم و ناو نیشانی شهر ی به (الله اکبر) له گه ل هاو پیا نییدا ده گوته وه.

ئه گهر سزا دابه زییا ته نها عومه رزگاری ده بوو

لو نزل العذاب لما نجا منه غیر عمر

پوژ ی به در (۷۰) حهفتا دیلیان هینا بو لای پینگه مبه که یه کیك له وانه (عباس) ی مامی پینگه مبه و عقیل) ی کوپی ئه بی تالیبی تیدا بوو ﷺ: پینگه مبه ﷺ پراوژ ی له گه ل ئه بوبه کر و یاره گانی دا کرد له باره ی دیله کانه وه چیان لی بکه ن (ئه بوبه کر) فهرمووی: ئه ی پینگه مبه ری خودا خزم و که سه کانت پیش برکیان کردو وه و، هیوادارم که خودا توبه و په شیمانیا ن لیومر بگری. ئه توش قوربانی رزگاریانه یان لیوهر بگره، بهو هوپه وه هاو پیکانیشت به هیزو تینتر دهن. به لام، حه زره تی (عومه) ﷺ فهرمووی: ئه ی پینگه مبه ری خودا ئه وانه به درو یان خستیه وه و له نیشتمانی خوت دهر یان کردی: ئیستا توش بیان هینه پی شه وه و له مل و ئه سستویان بده چونکه ئه وانه گه ل و نه ته وه ی کوفر ن و بیبا وهرن خودا له و خزم و که سانه ی بینیا ز کردووی: واعه ل له شوینی عقیله و، حه مزه ش له جیگه ی عباس، باله ملیان بدهین؟ پینگه مبه ﷺ فهرمووی: به راستی خودا دلی هیندیک له ئاده میزاده گان نهرم دهکات، که له شیر نهرم تر بیت و، هیندیکیش له بهرد رهق تر یان دهکات: ئه ی (ئه بوبکر) شیوه ی نهرمی تو وه و (حه زره تی ئیبراهیم) ﷺ که خودا له سهر زوبانی نه و ده فهرمووی: { رَبِّ اِنَّهُمْ اَضَلَّنَا کَثِیْرًا مِّنَ النَّاسِ فَمَنْ تَبِعَنِ فَاِنَّهُ مِنِّیْ وَمَنْ عَصَانِیْ فَاِنَّکَ غَفُوْرٌ رَّحِیْمٌ } : ابراهیم/ ۳۶ واته: ئه ی پهروه ردگارم به راستی نه و

پوختەبەخدا لە بەسەر هاتە گەرنەگەکانی پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاتە رسول (ﷺ)

بتانەخەلکانیکی زۆریان بەد بەخت و گومراکردوو و ئینجا هەرکەسیک بە شوین مندابکەوی و واز لەو بتانە بهێنی، ئەو شوین کەوتەو پەپرەوی منه. و ئەو کەسانەش کەلیم دور دەکەوێتەو و یاخی دەبێت ئەو خودایە بۆ خۆت لیخۆش بوو میهرەبانی.

وەشیووی تۆش ئەی (عومەر) وەکو حەزرتی نوح وایە کەخودا لەسەر زوبانی ئەو دەفەرموی: وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْنِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا نوح/۲۶ واته: حەزرتی نوح (ﷺ) نزاو دوای لە کافرو بێ پروایان کردو و فرموی:

یارەبی ئەی پەرەردگارم تۆی بێ باوەڕان لەم سەر زەمینەدا نەهێنی، پێغەمبەری خودا (ﷺ) لەو پاریژ کردنەدا پێشنیار و بۆچونی حەزرتی ئەبوبکر (ی پەسند کردو، قوربانی پزگاکاری (فیدیە) لێوەرگرتن: بەلام لەدواییدا خودا پشتگیری بۆچون و پێشنیارەکی (عومەر) کردو ئایەتی ناردەخوارەو و فرموی: {مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُثْخِرَ فِي الْأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَصَ الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ} الانفال/۶۷ واته: بۆ هیچ پێغەمبەرێک نەبوو لە کاتی کەم دەستی و بێهێزیدا دیل لەلای خۆی پابگری و بیهێلێتەو، هەتا بەتوانا و بە دەسەلات دەبێت. ئایا ئێوە کەلوپەل و سەر وەت و سامانی دۆنیاتان دەوێت؟ لە کاتێکدا کە خودا سەرفیرازی و خۆش بەختی دواوژی لە ئێوە دەوێت. بەراستی خودا بە دەسەلات و بەتوانا و دانایە.

لە دای هاتنە خوارەو و ئەو ئایەتە حەزرتی (عومەر) (ﷺ) پڕۆیشتەلای پێغەمبەری خودا و ئەبوبکر: کە سەیری کردن هەردووکیان دەگریان: حەزرتی (عومەر) فرموی: ئەی پێغەمبەری خودا پێم بڵێ بۆچی دەگریەن؟ ئەگەر گریانم بێت منیش دەگریەم و، ئەگەر گریانم نەیات خۆم بەگریان دەهێنم: پێغەمبەر (ﷺ) فرموی: ئەی (عومەر) بۆ هاوڕێکانت بگریە لەسەر ئەو کە ئێمە قوربانی و فیدیەمان لە دیلەکان وەرگرت: بەراستی سزاو ئازاری بچوک بۆمن نیشان دراوە بەهۆی ئەو تێک چۆن و جیاوازیانە کەوتە نیاوانمانەو: ئەگەر سزا دا بەزێبا کەسمان لەو سزایە پزگاری نەدەبوو تەنها تۆ نەبێ ئەی عومەر.

پوخته بښه له به سره ماته ځرنگه گانې پيغمبر (ﷺ) قېمات من حيا رسول (ﷺ)

خودايه له گهل خاوه نى چارشيو کوډم بکه يته وه

اللهم احشرنى مع صاحب النقب

(مه سله مهى كوپى عبدالله) ﷺ سهر كردهى نازا و به و وفا ته لار و سوپاشكېنى بېباوه پان: چارتيان به سوپايه كې به هيژه وه گه ماروى ته لار و قه لايه كې دوژمناني له ولاتى سوريادا بوو: تير نه اندازانيكي زورى له ده ورهى نه و ته لاره كو كړد بڼو وه و پيلانى پويشتنه ناو ته لاره كهيان دده پرشت، به لام له كوني ته لاره كانه وه كه به سهر جهنگاوهرانيه وهى ده پوانى، تير نه اندازى باشيان له ده ورهى كونه كان كو كړد بڼو وه موسلمانانى جهنگاوهر نه يان ده توانى هيرش بكه نه سهر ته لاره كه و، ليى نزيك بكه ونه وه. به لام له پريكد، كابرايه كې لاوازي باريكي پوخساردا پوشر او، به غار هات و له ولاغه كې دابه زى و، به ره ولاى ده رگاي ته لاره كه پويشتنه ژورى ته لاره كه و ده رگاي ته لاري كرده وه و موسلمانان هيرشيان بو كړدو، پويشتنه ناو ته لار و نازاديان كړد. له دواى نازاد كړدنې و، كو تاى شپ (مه سله مه) ﷺ داواى نه و كه سهى كړد كه به چوار شيويكه وه زور به نازايى و مهردانه پويشته ناو ته لاره كه و، بووه هوى پرزگاري و سهر كه وتنى موسلمانان. به لام هيچ كه س به دهنكي بانگه وازه كه يه وه نه چوو: بويه (مه سله مه) ﷺ كه و ته هه رېشه و گه ډ ليكړدن و په يماندان، كه ده بى نه و كابرايه هه ر پيت به هه ر نر خيك بيت: نينجا پياويك له كاتيكي ناديار به ره و لاي په شمالي پيشه و و سهر كړده پويشتنه و، گوتى: به پرېزم من خاوه نى نه و پيشه ننگ و سهره ننگه ده زانم كييه؟ وه ده توانم پيت بليم! به لام ، به چهنده مرج.

پيشه و فهرمووى: نه و مه رجاننه چين ؟

كابرا گوتى: داواى ناوه كه يم لينه كه ي.

وه نابى ناوى له ديوانى سهر كړد يه تيدا تو مار بكه ي.

وه نابى به هيچ جوړ دياري و پاداشتي بو دياري بكه ي.

سهر كړده ش به لين و په يمانى پيدا كه رازيه به مه رجه كان.

پوخته بدهند له بهمه رها ته گرانگه گانای پتغمه بهر (ﷺ) قهنامه من حیاة رسول (ﷺ)
 نه مجار کابرا گوتی: نه وکسه سه من بووم! له دواى نه وه کابرا هه ستاو بن
 به شماله که ی به جیهیشت و رویشته دهره وه. فرمان بهری سهر کردهش له بهر بی
 نه زموونی و نه زانی سهر بازه که سهری سوپما. له دواى نه وه (مه سله مه) له دواى
 هه موو نزاو پارانه وه یه کی دهیگوت: (اللهم احشرنی مع صاحب النقب) واته:
 خودایه له گهل خاوه نی چا و پوشدا کومبکه یه وه.

که سیك به راستی خودابناسی، خوداش به راستی دهیناسی

من صدق الله صدقه

(مه سعه بی کوپی عه میر) ﷺ هه لگری ئالای ئیسلام له پوژی (ئو خود) دا کاتی
 موسلمانان گه یشتن و ئاماده بوون، (مه سعه ب) ی خوراگرو چه سپاو ئاماده بوو. به لام
 له کاتی شهرو پیگداداندا (کوپی قه میئه) ی گهنجیکی بیباوه پری فارسه کان بوو
 پرووی کرده (موسعه ب) و شیریکی له دهستی راستیداو، تهواو پینکاو، هاواری کردو
 و گوتی: (وما محمد إلا رسول قد خلت من قبله الرسول) نه یه یشت ئالاکه بکه ویته
 سهر زهوی ههر خیرا زور به دلسوزانه به دهستی چه پی به رزی کرده وه. (قه میئه) ی
 بیباوه پر له ولیدانه یدافرسه تی لیدیته وه، دووباره هیژشی کرده وه سهر و له
 دهستی چه په شیداو نه ویشی پینکا. نهو پیاوه به رزو به ریزو دلسوزی ئیسلامه
 نه ی هیشت ئالای ئیسلام بیناز بکه وی و بیریزی پیبکری، بویه ههر خیرا به
 ههردوو قول بهراوه که یه وه ئالایه که ی به سنگیه وه توند نوساند و له باوهشی گرت
 و دهیفرموو: (وما محمد إلا رسول قد خلت من قبله الرسول) ئینجا نهو (قه میئه)
 که زانی مه سعه ب دهسته کانی له کارکه وتوه و هیچ هیژیان تیدا نه ماوه بو سیههم
 جار: هیژشی کرده وه سهر، شیریکی تری لیداو به تهواوی جهسته ی پینکاو
 که وته سهر زهوی و، گیانی له دهست داو، ئالایه کهش به بی ناز که وته سهر زهوی.
 (خه بابی کوپی نه پرت) دهفرموو: هیچ شتی که نه بوو بکری به پوشاک و کفی
 ته نها پارچه کالایه کی وینه پرش و سپی نه بیت: له بهر بچوکی که به سه ریماندا نه دا

پوخته یهکن له به سهر ماته گرنه گهانی پیغمبر (ﷺ) هبانه من حیاة رسول (ﷺ)

قاچه کانی به دهر ده کوه و، نه گهر به قاجیمان دانه دا سهری به دهر ده کوه و، هه تا پیغمبر (ﷺ) فهرمووی: لای سهری پیدا بیوشن و قاچه کانیشی به پوه کیك که ناوی (نه زخه) ه بونیککی خوشی لیدیت، دای بیوشن. له دوا پیدا پیغمبر (ﷺ) خودا (ﷻ) له سهر لاشه که ی (موسعه ب) پاره ستاو باسی چاکخوازی و بیگوناهی و پاک ی موسعه بی کردو فهرمووی: به راستی ژیان و زینده گی به باشی و، وه فاو په یمانی ته واو، به ریز برده سهر و فهرمووی: {مِنْ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا} [الاحزاب/ ۲۳] واته: له موسلمانان پیای و به ریزو نازا هیه نه و په یمانه ی که له گهل خوادا به ستویه تی به راست و رهوان پابه ندی په یمانه که ی بوو، لی لانه داو به راستی بر دیه سهر له سهر په یمانه که ی مرد. وه هشیانه چاوه پروانی به جیگه یاندنی په یمانه که ی ده کات و، ههر گیز گوپان و لادان پووی تی ناکا.

ئینجا له دوی نه و پیغمبر (ﷺ) پووی له خه لکه که کردو فهرمووی: خوشه ویستان ئیوه سهر دانی نه و به ریزانه بکه ن و برونه لایان و سه لامیان پیبگه یه نن. سویند به و که سه ی گیانی منی به ده سته ههر له ئیستاوه هه تا پوژی دوا یی ههر موسلمانیک بر واته سهر گوپه که یان و سه لامیان لیبکات نه وان وه لامیان ده دهنه وه .

مندال و خانه واده که تم به بارمته له لا دابنیز

اره نونی ابناکم

یه کیك له و دم پیسو و جنیو فروشانه ی که زور نازاری پیغمه ریان ددها (که عبی کوری نه شپه ف) بوو: ته نانه ت قوره یشیه کانیش له سهر نه و دم پیسیه و دم شپه ی زور سهر زه نشتیان ده کرد به لام، بیسود بوو: پیغمبر (ﷺ) به هاوپر یکانی فهرموو: کیان ده توانن ده مکوتی نه و که عبی کوری نه شپه ف بکه ن، که به راستی به جنیوه ده مشپه کانی به خودا و پیغمبر (ﷺ) خودا، زورم نازار پیده گه یه نن: (محمدی کوری مه سله مه) ﷺ ی نه نساری گوتی: نه ی پیغمبر (ﷺ) خودا (ﷻ) نه و ریزو که وره ییه ی به من به خشه و، نه گهر ناره زو مه یلت لییه ده یکوژم؟

پوخته بدهند له به سهر ماته گونگه گانی پیغمبر (ﷺ) قهرمانه من حیاة رسول (ﷺ)

پیغمبر ﷺ فرموی: پیم خوشه بیکوژه. دواایی محمد گوتی: ئه ی پیغمبره ی
خودا ریگه م پیده ده ی قسه یه کی له گه لدا بکه م: پیغمبر ﷺ فرموی: ئه ی محمد برۆ
چیت هیه بیلی. ئه مجار له دوایدا (محمدی کوپی مه سلهمه) ﷺ و، چهند
کسیکیش له ئه نسار، که یه کیان باوکی (نائیله ی) برای شیر ی (که عبی کوپی
ئه شرف) بوو، (محمدی کوپی مه سلهمه) گوتی: ئه ی که عب ئه و پیاوه که مه به سستی
پیغمبر بوو داوای خیر و سه ده قه یه کی زۆری لیکردین و، ئیمه ش پیمان هه لئاستی
و. توانامان نییه بیده ی؟ بویه هاتووینه لای به ریزت که شتیکیان پیده ی،
(که عب) گوتی: به خودا منیش ئه وه م به ئاوات ده خواست. (محمدی کوپی مه سلهمه)
گوتی: ئه ی که عب ئیمه شونی پیغمبر که وتین و، ئیستاش حه ز ناکه ین له و نیوه
رنگایه وازی لیبه ینین، هه تا به ته واوی مه به ستمیان بو دهرده که وی و، بزانی
به ره و کویمان ده باو، به چی ده گه ی: ئیستاش ئیمه بو ئه و داواکارییه ی محمد
پیوستیمان به باریک، یان دووبار، خورما هیه که بوی به ی. که عب گوتی: له
بارمه ی ئه وه ی که من ده تان ده می شتیکم له لا دابنن: ئه وانیش گوتیان: ئیمه بویه
هاتووینه لات که هیچمان نیه چیت له لا دابنن؟ که عب گوتی: هاوسه رو خیزانه کانتانم
له لا دابنن؟ گوتیان: ئه ی که عب تو جوان ترین گه نج و لوی ناو هۆزی عه ره بی، چون
ره وایه هاوسه ره کانه مان دابنن شتی وانی؟ که عب گوتی: مادام مندال و کوپه کانتانم
له لا به بارمه دابنن؟ گوتیان: که عب ئه وه ش شتیکی نا په واو نه گونجاوه نابیت؟ دوا یی
گوتیان: چه ک و سیلاحه کانه مان به بارمه داده یین: که عب ئه مجارپازی بوو: (محمدی
کوپی مه سلهمه) ﷺ به لئیدا که شه و به جینی به ینی و، چه که کان به ده سستی که عب
بگه یه نی: بو شه و محمد و هاوپیکانی پویشتنه وه مالی که عب و، بانگیان کرد بو
دهره وه: هاوسه ره که ی گوتی: که عب به و ناوه خته بو کوئ دهرۆی؟ که عب گوتی:
له گه ل باوکی نائیله ی برام و، محمدی کوپی مه سلهمه کاریکم هیه و دهره چم:
محمدی کوپی مه سلهمه ئاماده باشی خو ی کردو به هاوپیکانی گوت: کاتی که عب
گه یشته لامان، من توکی سه ری ده گرم، بونی پیوه ده که م و ئیوه ش له لای پشتی ملی
بده ن و بیکوژن: به و جوړه پیلانه که یان سه ری گرت و، که عبیان کوشت و،
پیغمبریان له ئازاری که عب پرگار کرد.

پيش برڪتيان ده ڪردبو شه هيدى تنافس فى الشهادة

باوك و ڪوپر، تيروپشڪيان ده ڪرد بو پويشتنى به ره ڪاني جهنگ (سهعد) ﷺ له گهل (خهيسه مه) ﷺ باوكى كه پيويست بوو ته نها يه ڪيان بپوا بو به ره ڪاني جهنگى (بهدر) ههريه كه لو باوك و ڪوپر، دهوت من ده پوم بو به ره به ره ڪاني جهنگ، بويه پيكنه كه وتن گوتيان: ده بى تيرو پشك بكهين بزاني ڪامه مان ده پوات: له دواى تيرو پشك ڪوپر كهى ده رچو بپواته مهيدانى جهنگ. باوكه كهى (خهيسه مه) زور دواى له ڪوپر كهى ڪرد: كه پيگاي پيبدات له مافى خوى دابه زيت و، نه پوات و باوكى له جيگهى ئه و بپوات. به لام ڪوپر كهى پيگوت: ئهى باب به خودا هر شتيكت دهويت نامادهم به گويرهى حهزى خوت له گهلت بكه م، به لام به خودا باب به ئه وه شه پره نامانجه كهى به دهست كهوتنى به هه شته، به هيچ جورى من له و ڪاره دهستبه ردارى نابم و پازى نابم. له دواى پويشتنى سهعد بو به ره به ره ڪاني جهنگ له دواى هه لگير ساني شه پرو، مهردانه جهنگان، سهعد له وجهنگى (بهدر) شه هيد بوو. ئينجا بو سالى داهاتو جهنگى (ئوحد) هاته پيشه وه و (خهيسه مه) ﷺ هر كه هه واله كهى بيس، پويشته لاي پيغه مبه و گوتى: ئهى پيغه مبهرى خودا، به خودا ئه م شهو له خهونمدا چاوم به سهعدى ڪوپر كهوت، زور به جوانى و دلخوشيه وه له ناو نازو نيعمه تى به ههشت دابو پيى گوتم: ئهى باب به پراستى ئه و پهيمان و به لينهى كه خودا پييدا بووم كه يشتميه و پيى به خشيم. ئه توش خير اكه و وه به با له شوينه خوشه پيكه وه هاوپرى بين. ئينجا ئهى پيغه مبهرى ﷺ خودا من واهاتوم بولاي به پريت، به خوا تامه زروى شه هيدى و، ئاواته خوازم به ديدنهى ڪوپر كه م و، گهيشتن به ديدارى پهر وهردگارى مهزن ده كه م. داوام بو بكه كه خودا شه هيدى بكا ته هيو و به شم: پيغه مبهريش دوعاى بو ڪردو پويشته ناو مهيدانى جهنگى ئوحد وه و، له دواى شه پيكي شيرانه شه هيد بوو.

پوخته دهك له به سهرمانه كُرنه كانه، پيغمبهر (ﷺ) قهات من حياه رمول (ﷺ)

له پيناوی خودا برامه، نا له پيناوی بيياوهري انه اخي في الله ولا اخوة في كفر

باوکی عزيز يه کيک بوو له هاوبهش په يداکه رانی قوره يش، له گهل بيياوه رانی قوره يش هاتبوه مهيدانی جهنگی (به در) بو شه پرکردن له گهل پيغمبهر و يارانی: براهه کی به ناوی (موسعه بی کوری عه میر) له ناو سوپای موسلماناندا بوو هه لگری ئالای موسلمانان بوو: به پيچه وانه ی ئه ویش باوکی عزيز ئه و پوژه له و جهنگه دا هه لگری ئالای بيياوه ري بوو: ئينجا له و جهنگه دا به ديل گيرا، کاتي موسعه ب چاوی پيکه وت به و که سه ی که به ديلگرتبوی پيگوت: هه ر به ئالایه که ی خوی دهستی به سه ته وه، به راستی ئه وه دايکی خاوه نی سه روه ت و سامانی زوره، باوکی عزيز گوتی: ئه ی براکه م توخودا ئه وه يه پاداشتی براهه که ت؟ موسعه بيش ده فرموی: ئه و که سه برامه که بو خودا بگونجی و برودار بیئت. ده نا هيچ براهه کم له کوفرو بيياوه ريدا نيه؟ له دواييدا دايکی عزيز بو ئازاد کردنی کوره که ی (٤٠٠٠) چوار هه زار دره می به خشی، که ئه وه ش زورترینی به خشيش بوو له ناو ديله کانی به دردا.

پيش برکی له پيناو خودا نه وه ک له به رمال

التنافس بالله وليس بالمال

پيغمبهری ﷺ خودا (ئه با عوبه يده ی کوری جه راح) ﷺ ی ره وانه ی ولاتی به حره ينی کرد: بو ئه وه ی باج و سه رانه ی ئه و ولاته به ينيته وه: له گه رانه وهيدا سه روه ت و سامانیکی زوری هيئایه وه، کاتي کومه لی ئه نصار هه والی گه رانه وه ی ئه با عوبه يده يان زانی که به مالیکی زوره وه گه راره ته وه و، ته نانه ت نويزی به يانیسی له گهل پيغمبهر ﷺ به ئه نجام گه ياندووه: کاتي پيغمبهر ﷺ له نويزی به يانی گه رايه وه به ره و مال سه يری کرد کومه لی ئه نصار هه موويان له نزیکي مالی پيغمبهر کوبونه وه. پيغمبهر که چاوی پييانکه وت فرموی: دياره زانیوتانه که (ئه با عوبه يده) به باج و ده ست که وتیکی باشه وه گه راره ته وه ئه وانیش گوتیان: به لی زانیومان، ئينجا پيغمبهر ﷺ فرموی: خوشی و شادمانی بو ئه و هیواو ئاره زوانه ی که هه تانه، به ريزان سيویند به خودا من له هه ژاری و نه داریتان

پوخته دهك له بهمه رماته كُرمه گهانی پیغمبر (ﷺ) قلماته من حیاة رسول (ﷺ)

ناترسیم: به لكو له وه لیقان ده ترسیم كه نیعمهت و خوشی زیان به سهرتاندا برژی و، وهكو پیشینانی ئیوه كه نیعمهت و خوشیان به سهردا پرژا بهو هویه وه هه موویان گوپان و، هیواو ئاواتیان بووه پیشپرکی پییدا کردنی سهروهت و زورکردنی سامانی دونیاو، پیشیل کاری فرمانه کانی خودایان کردو، بهو هویه شه وه به ره نه مان و له ناو چوون؟ بویه له بهر ئه و هویانه ده ترسیم كه ئیوهش وهكو ئه وان بفهوتین و له ناو بچن.

باوکی خه یسه مه و تیکۆشان و شه ری - أبو خيثمة وجهاده

له کاتی خوئاماده بون و پویشن بوجهنگی (تهبوك) پیاویك به ناوی (باوکی خه یسه مه) بۆ پویشن له گه ل پیغه مبهرو (ﷺ) یارانی بۆ مهیدانی جهنگ دواکهوت: ئه و کابرایه له و پۆژه گه رماو به تینه دا گه رایه وه بۆ ماله وه بۆ لای دوو هاوسهره به پرژه که ی كه له ناو باخیکی پر له جوړه ها میوه ی جوړا و جوړو نایاب، دوو که پری بۆ هاوسهره کانی کرد بو، که به راستی دل حهیرانی فینکی و خوشیه که ی ده بو: ده وره ی که پره کانی ناو پرژین کرابوون و. خیزانه کانیشی خو یان ئال و والو پازاند بووه، خواردنی خوش و به له زه تیان ئاماده کرد بو، چاوه پرینی هاوسهره که یان ده کرد بیته وه، پیشوازی لیبکه ن، کاتی (باوکی خه یسه مه) گه یشته ماله وه، پیشوازیان لی کردو، خه یسه مه هه موو ناخوشی گه رماو، ئازاری دلی له بیر چۆوه: به لām دوا یی (باوکی خه یسه مه) بیر پیغه مبهرو هاو پییانی کرده وه و گوتی: چۆن من له ناو ئه و هه موو نازو نیعمهت و خوشی و، ئاوی سازگارو، فینکیه دا بگوزهرینم و، پیغه مبهری خوداش له ناو گه رمی و ناخوشی و هیلاکیدای: بویه باوکی خه یسه مه (ﷺ) سویندی خوارد که من نابی بیمه ژیر ئه و که پره دل فرین و، ئاوه سازگارو سارده و، له لای ئه و هاوسهره جوان و شوخ و شه نگانه م، زیان نابه مه سهر، به خوا ده بی منیش برۆم، ئه و پیگا دوور و سهخت و گه رمیه بریم هه تا ده گه مه خزمه تی پیغه مبه ر: هه ر خیرا خواردن و تفاقیان بۆ ئاماده کردو، شیر و تیری له خۆی به ست و، سواری حوشره که ی بوو که وته پینگا، هه تا له (تهبوك) به پیغه مبه ر و یارانی گه یشت .

پوختە بەدەنە لە بەسەر ماتە گەرنە گەنای پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

ئەي پەرۋەردگارم بەراستی من ئیوارە لیی قایل ورازی بووم اللهم انی امسیت راضیا عنه

(عبدالله ی کورپی مەسعود) ﷺ دەفرمووی: لەگەڵ پێغەمبەری خودا بۆ (تبوك) دەر چوین و پویشتین. لەدوای گەیشتنمان بۆ (تبوك) شەویك لەنیووی شەو هەستام چاوم بەگەرۆ بلیسە ی ئاگر لە کەناریکی سوپاوە کەوت: منیش خیرا بەرەو لای ئاگرە کە پویشتم بزانم چییە؟ بەلام کە پویشتم و نزیک بوومەو سەیرم کرد پێغەمبەر، ئەبوبکر، عومەر، زۆر لەپیشی مندا گەیشتبوونە لای ئاگرە کەو کۆنترولیان کردبوو. ئەوەش هاوێکی پێغەمبەر (عبدالله ی زول بجادەین) مردبوو، گۆریان بۆ هەل کەندبوو، پێغەمبەر لەناو گۆرە کەیدا بوو ئەبوبکر عومەریش تەرمە کەیان شوپ دەکردهو، پێغەمبەر ﷺ دەیفەرموو: براکە تانم بۆ شوپ بکەنەو، ئەوانیش تەرمە کەیان بۆ لای پێغەمبەر ﷺ شوپ دەکردهو بۆ ناو گۆرە کە، کاتی گەیشتە جیگە ی گەلکۆو ئارامگایە کە، پێغەمبەر فرمووی: ئەي پەرۋەردگارم: بەراستی من ئیوارە لیی و دلتیا بووم، ئەتۆش خودایە لیی قایل و رازی بە. لەو کاتەدا (عبدالله ی کورپی مەسعود) ﷺ فرمووی: خۆزگا ئەمن خاوەنی ئەو گۆرۆ ئارامگایە بومایە .

پالەوانیەتی ئەسمائی کچی ئەبوبکر بطولة أسماء بنت أبي بكر

کاتی کە پێغەمبەر ﷺ ئەبوبکر ﷺ: ویستیان کۆچ بکەن بۆ مەدینە: چەند کەسیك لە قورەیشیەکان ئەبو جەهلیشیان لەگەڵدا بوو، لەبەردەرگای مائی ئەبوبکر راوەستا بوون. ئەوکاتە (ئەسمای کچی ئەبوبکر) تەمەنی (۷) حەوت سالانە بوو پویشتە دەری بۆلایان، پرسسیاریان لیکرد گوتیان: کچی باوکت لەکویە؟ ئەویش لە وەلامیاندا گوتی: من نازانم، ئەبو جەهلی ناپەسەند شەقازلە یەکی لیداو گوارە ی گۆنچکە ی پچراندو، گۆنی بەخوین هیئا. ئەبوبکر هەرچی سەرۆت و سامانی هەیبوو (۵۰۰۰) پینچ هەزار درهەم بوو، هەمووی لەگەڵ خۆیدا هەلگرتبوو

بوختەيەك: لە بەسەرمانە گەرنەگەکانی پێغەمبەر (ﷺ) قەمانە من حیاة رسول (ﷺ)

بردبووی، ئەبو قوحافە ی باوکی ئەبو بکر پیاویکی کوێروبیاوەر بوو، گوتی: بەخودا هەرچەند کە بۆ خۆم هیچ نابینم، بەلام وادیارە ئەبو بکر بەهۆی پۆشیشتنی خۆی و بردنی سامان و مالهەکی غەمو پەژارە ی زۆری بۆئێوە بەجێ هێشتووە، بەلام ئەسمائە بەو بچوکیە ی وەلامی دایەووە و گوتی: ئە ی بابەگەرە، باوکم خێرو چاکە یەکی زۆری بۆ ئێمە بەجێهێشتووە، هەستا کۆمەلێک بەردو چەوی لەناو دەلاقەیک دانا لەو شوێنە ی کەباوکی شتی لێداده نا دوایی بەرگ و قوماشیکی بەسەردا داو، دەستی باوکە گەرە ی گرت و بردیە لای دەلاقەکە و گوتی: بابەگەرە دەست لەسەر ئەوانە دابنێ، ئەو هەمووی پارە یە، باوکم بۆی بەجێهێشتووین، ئینجا ئەبو قوحافە گوتی: مادام شتی بۆ بەجێ هێشتون و، پۆشیشتوو قەیدی نیە کەیفی خۆیەتی، لەراستیدا هیچی بەجێ نەهێشتبوو ئەبو بکر، بەلام ئەوکە زیڕە و بەتوانایە دەیزانی باپیری زۆر پیرو بیتوانایە و، بیھێژە زۆر غەمبارو بیتارام دەبی بەو ی کە کۆرەکە ی هیچی بەجێ نەهێشتووە، بۆیە بابە گەرە ی پێھەنخە لەتاند هەتا کو ئاسودە و دلتارامبیت .

جەنگ و تیکۆشان بەو جۆرە دەبیت: هکذا کان الجهاد

باوکی (پرافعی کوپی ئەبو حەقیق) ی جوله کە خاوەنی تەلار و قەلای بە هیز بوو لە خاکیی (حیجان) دا سەنگین و دەولەمەند بوو، بەلام ئادەمیزادیکی شەپەرەنگیزو ئاژاوە گیر، هەردەم خەریکی پیلان و ئاژاوە و ئازاردانی پێغەمبەر بوو: وە هاوکاری و کۆمەکی هەموو ئەو کەسانەشی دەکرد کە ئازاری پێغەمبەریان دەدا. پێغەمبەریش ﷺ کۆمەلێک لەپیاوانی ئەنساری ئامادەکرد، کە بپوێنە سەری، یەکیک لەوانە (عبداللهی کوپی عتیق) ﷺ بوو. خۆیان پێک خست و پۆشیشتن، هەتا لە تەلارەکە ی نزیکبوونەو: (عبدالله) گوتی: ئێوە لێرە لە شوێنێک دابنیشن و خۆتان مەلەس بدەن، من دەپۆم هەوال و خەبەری تەواو وەرەدەگرم بزانم چی هەیە؟ (عبدالله) ﷺ دەلی: زۆر بەنەرمی و لەسەرە خۆی پۆشیشتم، لەدوورەو سەیرم دەکرد کە چۆن بپۆمە ناو تەلارەکەو، لە کوێوە دەرفەت دەبیت: سەیرم کرد

پوخته بدهند له به سهر ماته گرنه گاهي پيغمبر ﷺ قهات من حياه رسول ﷺ

ناژه ليكيان له بهر دهست راي كرد، زور له دانېشتواني ته لاره كه به دواي كه وتن بو
گرته وه، منيش خوم وا ليكرد كه وا ههستېكېن به دواي شتيكي زور پيويست
دهگ پرېم، له وكاته دا دهرگاوان هاواري كردو گوتي: ههركه سي ديه وي پرواتو و ناو
ته لاره كه دهنه دهرگاكه دده خه: منيش زور به غافل گيري پويشتمه ژوره وه،
له لاي شويني ولاغه كان كه له دهرگاوه نزيكبوو خوم شار دوه، شهو ناگام ليوو
جوله كه كان له دهره وي باوكي (رافع) كوېونه وه، وت و ويژو قسه يان دهركد، هه تا
درهنگي شهو، دوايي ههريه كه له جوله كانه گه پرانوه شويني خانه و مالي خويان:
له دواي نه وه ي كه ماته م و بيدهنگي به سهر وخته كه داهات و، جمو جول نه ما.
له شويني هه شارگه كه ماته دهره، ناگام ليوو دهرگاوان كليلي دهرگاي
ته لاره كه ي له كويدانا، زور به بي ههست پويشتمه شوينه كه و كليله كه م دهره ي ناو،
دهرگاي ته لاره كه م كرده وه، زور به بي ههستي پويشتم له ديوي دهره ويان،
دهرگاي خانوه كانم داخست له سهر يان، دوايي به پهيژو و پيپلكه كاندا سهر كه وتم و،
پويشتم بولاي (باوكي رافع) به لام، له بهر تاريكي و شهو زهنگي هيچ نه دد ديت،
بويه هاوارم كرد گوتم: نه ي (باوكي رافع) نه ويش وده لامې دامه وه و منيش هه به و
تاريكيه شيريكم بو لاي دهنه كه ي پامال كرد به لام، به داخه وه نه ي گرت، نه مجار
پيلانيكي ترم به كارهي نا دهنه گي خوم گوپري، وه كو نه وه كه يارمه تي بدهم، گوتم:
(باوكي رافع) نه وه چي پويده وه؟ پيم بلي، له دواي قسه كردني، دووباره شيريكي
ترم په وانه ي لاي دهنه كه كرده وه به لام، هه ر بيسود بوو، (باوكي رافع) وتي: كوپره
نه وه تو خه جالت نابي، وا خهريكه دم كوژنو، توش هيچ دهنه گ ناكه ي؟ نه مجار
هاواري كردو و هاو سهره كه ي هه ستاند، نه گهر له بهر فرموده كه ي پيغمبر ﷺ
نه بوايه كه نابي نافرهت بكوژن دهمكوشت، به لام خيرا شيريكي ترم ناراسته ي
(باوكي رافع) كردوليم داو كوشتم، ئينجا زور به سهر ساميه وه پويشتمه دهر
تاگه يشتمه سهر پيپلكه كانو، ويستم برومه خوار، كه وتم و قاچم شكاو، به
هه رچونيك بيت، به شه له شه ل پويشتم و، گه يشتمه وه ناو هاوه له كانم و، گوتم: برؤن
هه والي مزگيني كوشتنې (باوكي رافع) به پيغمبر ﷺ بگه يهن، نه منيش ليروه

پوخته بښه له بهر مهاته ګرنگه ګانې پيغمبر (ﷺ) قېماته من حياء رسول (ﷺ)
 ده مينمه وه هه تا هه والی کوشتنی (باوکی رافع) له ناو ته لاره که وه راډه گه یه ندری،
 ئینجا هر له گهل سپنډه ی به یان، دهنگی نه مان و مردنی (باوکی رافع) بهر ز بووه و،
 ګوتیان: (باوکی رافع) گه وره بازرګانی ولاتی حیجاز کوچی دوايي کردووه:
 (عبدالله) ده فرموئ: سویند به خودا که گویم له دهنگی بلاو بونه وه ی مردنی بوو،
 هه ستام و پوښتم، له خوشیان هر گیز هه ستم به نازاری قاچم نه کردو، گه ی شتمه وه
 لای هاوړیکانم، پیښی هاتنی پیغمبر هه والی ته واوم به هاوړیکانم گه یانده.

نازایی و نه به ردی پیغمبر له جهنگ دا

شجاعة الرسول في الحرب

په وشتی نازایی پیغمبر ﷺ وها بوو: هر گیز له کاتی شهرو جهنگدا ناوړی بو
 دواوه نه ده دایه وه: چونکه نه و ناوړدانه وه له جهنگدا ده بووه مایه ی ترس نوکی. وه
 پیغمبر ی خودا ﷻ زور جار له لای هاوړیکانی ده یفرموو: من له (نوبه یه ی کوړی
 خه له ف) ده ترسیم که له لای دواوه فرسه تم لیږدینئ و بوم بیت: نه گهر چاوتان پیښی
 که وت خیرا ناګاډارم بکه نه وه، له و کاته شدا نوبه یه به سهر ولاغه که یه وه ده رکوت
 غاری دها، کاتی چاوی به پیغمبر ﷺ که وت، هاواری کرد نه ی محمد بو کوئ
 ده پوی به خوا نه مړو هر گیز له ده ستم پر ګارت نابیت، پیغمبر ﷺ هر خیرا
 پرمبیکي له (زوبه یری کوړی عوام) وهر گرت و، وه کو هه نو پیش برکئی فرینی
 ده کرد، که هیچ که سیک له هاوړیکانی توانای نه و هه لمه ته یان نه بوو. که له
 چالاکی جهنگ دا بینوینن: (نوبه یه) ش له لای خو یه وه هیرشیکي بو لای پیغمبر
 هینا که لی بدات: به لام (موسعه بی کوړی عه میر) پیښی لیگرت و شیریکي له
 ده م وپوخساریدا، له بهر چاوی پیغمبر: پیغمبر یش ﷺ به نیشانه یه کی ته واو
 پرمبیکي له نیوشانی (نوبه یه) داو له ولاغه که ی فرنی دایه خواره وه بوړه ی وه کو بو
 په ی گای لیږده ات. نه و پوداوه ش له جهنگی (به در) دا بوو.

یەكەم وتار لە ئیسلام دا

أول خطبة في الإسلام

حەزەرەتی ئەبوبەکر (رضی اللہ عنہ) لە گەڵ پێغەمبەر (ﷺ) یارەکان لە پێشانی هاتنە خوارەوێی بانگەوازی بە ئاشکرا: داوای لە پێغەمبەر کرد کە ئەو پەيامەیی کە خودا پێی گەیاندوووە بپرواتە مزگەوت و بە ئاشکرا بڵاوی بکاتەو، پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: ئەو ئەبوبەکر ئیستاکاتی ئەو نەهاتوو چونکە ئیستا ئیمە زۆر کەمین، توانای بەربەرەکانی کوفرمان نیە: بەلام ئەبوبەکر زۆرجەختی لەسەر داوایەکی کردەو، هەتا پێغەمبەر (ﷺ) پوشتە مزگەوت و لە جیگەیهک دانیش: حەزەرەتی ئەبوبەکر (رضی اللہ عنہ) هەستایە سەرپێ بۆ ئەوێ یەكەمین وتار لە ئیسلامدا بخوینێتەو، بێباوەران ناگریان کەوتە گیانیان و هەستان و خرۆشان، شالۆیان بۆ ئەبوبەکر و موسلمانان برد، زۆر بەبێ بەزەییانە کەوتنە لێدانی ئەبوبەکر و موسلمانەکان (ﷺ) ئەبوبەکر شلو شەکەت بوو، کەوتە ژێر پێیانەو (عەتەبەیی کوپی رەبیعە) پووێکردە ئەبوبەکر، دوو نەعلی بە دەستەو بوو کەوتە لێدانی گیانی ئەبوبەکر و هەموو لاشەیی ئەبوبەکرێ شین و مۆر کردەو و شوینی هەموو نەعلەکانی پێو دیاربوو، بە جۆریک لە دەم و پڕوخساری ئەبوبەکر دەدا، لە گەڵ لوت و کەپوی جیاواز نەدەکرایەو ئەوەندە ئەستور ببوو، هۆزی (بەن و تەمیم) هەلیان گرتەو و بردیانەو بۆمالەو هێچ هۆش و ئاگای لەخۆی نەمابوو هەرچی کە دەیدیت چاوەپێی ژبانی لێ نەدەکرد. وە هێچ توانای و تەو قسەیی نەمابوو. ئینجا لەسەر ئەو حالەیی خۆی کاتی تۆزیک هۆشی هاتەو گوتی: تو خودا هەوائی باشی پێغەمبەر (ﷺ) پێبگەیەنن هەتا دل و دەروم ئاسودەو ئارامگرتوو بیت.

پوخته دهكده له به سهر ماته گرنگه كانی پیغمبر (ﷺ) هه ماته من حیاة رسول (ﷺ)

ئالابده دهستی كه سێك كه خوداو پیغه مبهری خودا خوشیان دهوی

لأعطين الراية رجلا يحبه الله ورسوله

جهنگی (خه یبه) به سهر کردایه تی پی شه وای مرو قایه تی چه زه تی محمد (ﷺ): هیندیک سهختی و ئاستهنگی ناخوشی هاته پیش موسلمانان بۆ پرگار کردنی ته لاره کان. پیغه مبهری (ﷺ) ئیسلام ئه و پۆرته ئالای ئیسلامی دایه دهستی چه زه تی (ئه بوبکر) (ﷺ) بۆ پرگاری ته لاری خه یبه: چه زه تی (ئه بوبکر) زۆر به خوش حالیه وه ئالاکه ی وه رگرت و گوتی: به راستی ئه وه پێژ و شه ره فیککی زۆر گه وریه بۆمن، ههر خیرا پاپه پری و شه ر و پیکدا دانیکی زۆر به رزی ئه نجامدا: به لام به داخه وه نه ی توانی ئه و پێژو شکومه ندیه به دهست به یینی، له دوا ی (ئه بوبکر) پیغه مبهر (ﷺ) ئالایه که ی دایه دهستی (عومه ر) (ﷺ) ئه ویش زۆر به هیوایه تی دلسوزانه وه ریگرت و پویشته مه یدانی جهنگ و تاقیکردنه وه به لام، به داخه وه ئه ویش نه ی توانی ئه و به ره گه وریه به دهست به یینی.

له دوا ییدا پیغه مبهر (ﷺ) فهرمووی: ئه و ئالایه به پیاویك ده دم كه خودا و پیغه مبهر خوشیان ده وی، ئه ویش خوداو پیغه مبهری خوش ده وی. ئینجا پیغه مبهر (ﷺ) فهرمووی: ئه و پیاوه له شه ردا گه رانه وه ی نیه هه تا سه رکه و تنو، ته لاری خه یبه ر پرگار ده کات: پیغه مبهر (ﷺ) بانگی چه زه تی (علی) (ﷺ) کرد كه چاوه کانی ده هیسا و ئازاری هه بوو: پیغه مبهر (ﷺ) دهستی به سه ردا هیئاو چاوه کانی ماچ کردو، فهرمووی: ئه ی (عه لی) ئه و ئالایه هه لگه ر و به ره و ته لاری خه یبه ر بۆ هیوادارم خودا به دهستی تو پرگاری بکات. چه زه تی (عه لی) (ﷺ) زۆر به خوش حالیه وه ئالاکه ی هه لگرت و به ره و ته لار نزیک بۆوه، دانیشتوانی خه یبه ر ته و او هیرشیان بۆ چه زه تی عه لی هیئا شه رگه رم بوو، جوله که یه ک پرمبیککی بۆ چه زه تی عه لی پاوه شاندرمب و زیرکه ی چه زه تی عه لی له دهستی که و ته خواره وه. له و کاته دا كه چه زه تی عه لی له ده رگای ته لاره که وه نزیک بوو په لاماری ده رگای داو کردی به زری، پارێزگاری خوی پیده کردو، به مه ردانه ده جهنگا هه تا خودای گه و ره له سه ر دهستی ئه و پیاوه به پێژه ئه و ته لاره پرگار کراو که و ته دهستی موسلمانانه وه.

وه له هیندیک سه رچاوه دا هاتوو هه که هه شت پیاوی به هیزی جهنگا وه ر نه یان توانیوه ئه و ده رگایه ده ربه یینن كه چه زه تی عه لی کردویه به قه لاغان و زری و شه پری پیکردوه.

ئارەزووی ئە ئیسلامە

رغبة فی الإسلام

نەگێرێنەو (عومەری کوپری سابتی کوپری وەقش) بە (اصیرم) بەناو بانگ بوو، واتە (پوخسار جوان) بەلام زۆرسەر سەخت و، دژ بە ئیسلام بوو. بەلام، ئەو پیاوێ لە جەنگی (ئوحد) دا خودای گەورە هیدایەتی داو، دلی پونا ککردهو بە سەر بەرزای ئیسلام، باوهری هیناو، پێبازی خوش بەختی و کامەرانی دۆزیهوه، هەستا خۆی ئامادەو پرچەك کردو، پویششت پەيوەندی بە پیغمبەرەوه کردو، چووێ ناو مەیدانی جەنگەوه شەپکی مەردانە ی کرد: بەلام لەو پێکدادانە دا پێکاو بریندار بوو: هیچ کەسیش ئاگاداری ئەو پوهداوه ی نەبوون، کە (پوخسار جوان) باوهری هیناوه. هەتا وەختیک شەپکۆتایی پێهات و، هۆزی (عبدالاشل) بەدوای کوژاو بریندارەکانیاندا دەگەران. چاویان بە (عومەری کوپری سابت) کەوت برینیکی سوکی پیوهبوو، کەسیان باوهریان نەدەکرد کە ئەو (پوخسار جوانە) چونکە ئەو دژی فەرمانی خودا و پیغمبەر بوو، بەلام ئیستا بۆچی لیڤه یە نازانین؟ دوایی پرسیاریان لیکرد ئە ی (عومەر) بۆچی هاتویه ئیڤه؟ بۆ مەیدانی جەنگ، وەپشتت لەگەڵ کەت کردووه؟ یان ئارەزووی ئیسلامت کردووه؟ ئەویش گوتی: بەخودا خوشەو یستی ئیسلام و موسلمانەتی منی هیناوه تە ئیڤه باوهرم بەخودا و پیغمبەرە کە ی هیناوه و، لەگەڵ پیغمبەری خودا جەنگاوم، هەتا توشی بریندار ی بووم و، لە توانایی جەنگ و شەپری کردم. ئەوێ دە ی وتو، گیانی دەرچو، هەوالە کە یان بۆ پیغمبەر ﷺ گێڤرایهوه، پیغمبەر فەرمووی: بەراستی ئەو دانیشت و جینگە ی بەهەشتە.

عهلی و عه مری کوری وه: علی و عمر و بن ود

کومه لیک له بی ټه خلاق و خهراپه کارانی قوپه یش له جهنگ و پوداوی (خندهق) له گهل موسلمانان ټيکخزان و بوو به شهر (عه مری کوری وه) له پيشيانه وه و سرکرده ی سوپاکه بوو. که به ټينسانیکي نازا و به یز ناوی ده رکړد بوو له ناو جهنگی مهیدان هاواری ده کړدو، به گالته وه دهیگوت: ټه ی محمد تو و هاوه لانت وایر ده که نه وه هر که سی له ټیوه کوژا ده پونه به هه شت؟ ټینجا هر که سی له ټیوه حه زده کات پرواته به هه شت ټه و منیش ناماده م خیرا ره وانی به هه شتی بکه م. له و کاته دا حه زده تی (عه لی کوری ټه بی تالیب ﷺ) هه ستا و خوی ناماده کړد و به شیری دهستی به ره وای (عه مری بوبه رامبه ری و موباره زه پویشته مهیدان. (عه مری) که چاوی پیکه وت (عه لی) زور مندال دیاری دا، به گالته وه پینی گوت: به راستی من نامه وئ تو بکوژم، له بهر ټه وه ی باوکت دؤستمه و توش زور مندالی. به لام، نازا و نه به ردی پاله وانی ټیسلام وای کړد که پيشه وای (عه لی) شیری به رز کړده وه به رامبه ری (عه مری کوری وه) ی سرکرده ی سوپا و دهستی کړد به شه رکړدن له ماوه یه کی زور که متوانی (عه مری کوری وه) سرکرده ی سوپا یه که یان بکوژی و، ټه و کومه ل و سوپا جهنگاوه ری له گهلیدا بوون. هر که س نازا بوو هه لات و، گیانی خوی بزگار کړد.

که له گهل خودا راست بی خودا راستی بو دینی

ان تصدق الله یصدقك

کابرایه که له هؤزی عه رب هاته خزمهت پیغه مبه ر و باوه ری پیه ینا و، دوا یی گوتی: ټه ی پیغه مبه ری خودا من حه زده که م له گهل تودا کوچ بکه م. به لام پیغه مبه ر پاسپار ده ی کړد له گهل هیندی که هاوه لانیدا، له دوا ی ټه وه پیغه مبه ر ﷺ شه رو جهنگیکي هاته پیش و، له و شه رده ا سر که وتنی به ده سته ینا و، مال و سه روه ټیکي زوری به ده سته که وت و، به سه ر موسلمانان و، جهنگاوه رانی دابه شکر د. به لام ټه و موسلمانان په پازی نه بوو هیچ شتی که له به شی خوی وه ریگری، گوتی: ټه ی پیغه مبه ری

بوختەمبەر لە بەسەر هاتە گُرنگەکانی پیغەمبەر (ﷺ) قەتائە من حیاة رسول (ﷺ)

خودا من بۆ ئەو نەبوومە موسلمان و، شوینت بکەوم. بە لکو من بۆیە باوەرم پیت کردوو موسلمانبووم، هەتا لە جەنگدا شیریکم بێرە بکەوی واتە: ئاماژەی بۆ بەمل و نەستۆی بکەوی و، شەهید بێم و بڕۆمە بەهەشت. پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: ئەگەر راست بکات خودا راستی بۆدەکات. ئەو کابرایە ماوەیەکی کەم لە لای پیغەمبەر مایەو، دواوی هەستاو پویشت بەرەو مەیدانی جەنگاو شەری کرد، پاشماوەیەکی تیرینکی بەرگەر دەنی ئەو جیگایەکی کە بۆ خۆی ئاماژەی بۆ دەکرد بەرکەوت و، بەهەلگیرای لەسەر شان هیئایانەو دواوەی مەیدانی شەپو بۆ لای پیغەمبەر. پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: ئەو ئەو ھاوڕێیەمان بوو، گوتیان: بەلێ هەوێوو، پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: لەگەڵ خودا راستی گوت: خوداش راستی بۆ هیئا، لە دواپیدا بە بەرگینکی پیغەمبەر، کەفنیان کردوو دایان پۆشی. ئینجا پیغەمبەر ﷺ دوعاو نزای بۆ کردوو فەرمووی: خودایە ئەو بەندەییەکی خۆتەو، بۆ رەزامەندی تۆ دەرچوو، لە پڕیازی تۆشدا شەهید بوو، منیش شاهیدی شەهیدی بۆ دەدەم.

خودایە لە باتی من سەلام بە نێردراوت بگەییەنە

اللهم بلغ عني السلام لرسول الله

لە دواي جەنگی (ئوحد) کۆمەڵیک لە ھۆزی (عەزەل) ھاتن بۆ مەدینە بۆ لای پیغەمبەری خودا ﷺ گوتیان: ئێمەش چەند کەسیکی موسلمانمان تێدایەو، ھەژدە کەین کە چەند کەسیکی شارەزای ئاینمان لەگەڵدا بنێرن بۆ ئەوێ بەرنامەمی ئاین و قورئانمان پێی بلێن و فێرمان بکەن. پیغەمبەریش لەگەڵ پارانەویاندا بۆ ولاتە کەیان (١٠) دە نەفەری شارەزاو زیرەکی لەگەڵدا ناردن. بەلام لە پێگا ناپاکیان لەگەڵدا کردن و، تەنھا (خەبیبی کوپی عەدی) و (زەیدی کوپی دەسەنە) نەبێ ئەوانی تریان ھەموو کوشت و، شەھیدیان کردن، ئەو دوانەشیان بە قۆل بەستراوی لەگەڵ خۆیاندا بردن و، لە مەککە فرۆشتیان و، لە باتی ئەو سەرکردانەی خۆیان کە لەبەردا کوژرا بوون، ئەوانەیان کوشتەو. بەلام، چۆن کوشتنەو، (خەبیب) یان لە مالی (ماویە) ی لێپرسراوی ھۆزی (عبدالمتلب) بەند کرد: (ماویە) دەلی لەکوێ

پوخته پدغه له به سمر ماته گرنه گمانی پیغمبر (ﷺ) هېمانه من حیاة رسول (ﷺ)

په نجره که وه چاوم به خه بیب که وت له ژوری به ندیه که یدا هیښوه تر یی جوان و
گه وره ی له لایو، ده یخوارد که له وکاته دا ده نکی کیش تر ی نه بوو. نه و کاته زانیم
نه وه پزق و پوزیه که خودا پیی به خشیوه، منیش له دواى نه وه باوهرم هیئا. خه بیب
به ئاشکرا قورئانی ده خویند. ئافره تان گوئیان له ده نگی قورئانه که پاده گرت و،
ده ستیان ده کړد به گریان. پوژیک (ماویه) پویشته لای خه بیب هه والی پیدا که
قوریه شیبه کان کوښنه وه و بریاری کوشتنیان داوه. به لام خه بیب هیچ خوی
نه شیواند وتیک نه چوو به وه واله، داواى له (ماویه) کړد که پارچه یه ک ئاسنی تیژی
بو بهینى، ماویه پارچه یه ک موسی به کچوله بچوکه که ی پیدا نارد. خه بیب به
گالته وه پیی وت: سویند به باوکت نه تو زور چاپوک و ئازای، ئایا باوکت نه ترسا
که من خیانه ت و ناپاکى بکه، له و کاته ی که دایکت نه و موسه ی به تو دا نارد ووه و،
ئیوه ش ده تانه وى بمکوژن. ماویه وتی: سویند به خودا نه تو سر راست و پاک و
پاریزگاری و، هه رگیز گومان نابهم که تو ناپاکى بکه یت! له دواى نه وه
(خه بیب) یان له به ندیخانه هیئایه ده رو به رو مه یدانی سیداره یان برد بو کوشتن،
کومه لانی قوریه ش کوښنه وه بوئه وه ی چاودیږی کوشتنی خه باب بکه. خه باب
داواى مؤله تی دوورکات نویژی لیکن، پیښی کوشتنی، نه وانیش مؤله تیان دا،
دوورکات نویژی زور کورتی کړد و، دریژه ی به نویژه که ی نه داو، گوئی: به خودا
نه گهر له بهر نه وه نه بایه بلین ده ترسی له مردن نویژه که م زور دریژ ده کړده وه. نه و
دوورکات نویژه یه که مین سونه تی نویژ بوو له کاتی مردندا. دواى نه وه خه بیب یان
زورتوند به سته وه و، پییان گوت: له باوهره که ت پاش گه ز به وه ریگه ت پییده ده ی و
ئازادت ده که ی. نه ویش گوئی: (لا اله الا الله) به خودا نه گهر بمکه نه خاوه نی
ته واوی نه و دنیایه، نامه وى له ئاین و باوهره که م پاشگه زبیمه وه. (نه بو سوفیان)
پویشته پیښی و گوئی: حه ز ناکه ی تو له ماله وه له ناو خیزان و خانه واده که ت
ببیت و دابنیشی و، ئیستا محمد له جیگه ی تو بیت؟ خه بیب گوئی: سویند به خودا
من حه ز ناکه م له ماله وه بم و دامنیشم و، پیغه مبر یه ک دپوکى به قاچی دابجی؟!
زور نه و قسه یه یان لید و باره ده کړده وه که له باوهره که ی پاشگه زبیته وه ئازادی

پوخته به کد له به سمر ماته گرنگه کانی پیغمبر (ﷺ) قهانه من حیاة رمول (ﷺ)

حکمن. دهنه له سیداره ی ددهن و دهیکوژن. نهویش دهیگوت: به خوا گیانیکی من
تورساده و کهمه که له پیناوی په زامه ندی خودادا بکوژری. له دوايیدا نه و چهند
هغه سته ی دهگوت.

وقد خيرونی الکفر والموت دونه فقد ذرفت عینای من غیر مدمع

ومای حذار الموت إني لميت وإن إلی ربی إیابی ومرجعی

ولست ابالی حین اقتل مسلما علی ای شق کان فی الله مضجعی

بېباوه پان منیان له نیوانی بېباوه پری و مردندا سهر پشک کرد چاوه کانم فرمیسیان
برژاند به بی نه وهی نه و فرمیسه که هیچ شوینه واری هه بیټ، نه من باوه پم به مردن هه یه
خومی لینا پاریزم چونکه ده زانم به راستی من ههر دهمرم، وه گه پانه وه و شوینی
ته وایشم بولای په روه ردگاری خاوهن به زه ییه، وه من هیچ باکم نیه به ههر چوئی
نه مکوژن، وه پوم به ههر لایه که ده سوپینن و له ههر لا ته نیشتیکم بیټ چونکه من
موسلمانم و گه پانه وه شم به ته نه بولای په روه ردگاری به سوژو به زه ییه.

له دوايیدا خه بیب گوتی: نه ی په روه ردگار من بو هه لایه که ده پروانم ته نه اړوخساری
ناشیرینی دوژمنان و بېباوه پان ده بینم. نه ی په روه ردگار من هیچ که سینک لیږه به دی
ناکه م که سه لامی من به پیغمبر رابگه ی نه ی تو له باتی من سه لامی پیبگه ی نه.

ده گپړنه وه: له و کاته دا پیغمبر ﷺ له مه دینه بوو پروی به ره و لای هیندیک له
یاره کانی سوړاندو بیهوژی و تاریکی به سه ردا هات و له دوايی فهرمووی: سه لام و
میهره بانی خودات لیبی. دوايی پیغمبر ﷺ به ناماده بوانی فهرموو: نه وه هه زره تی
جبرائیل بوو هات و سه لامی خه بیبی پیگه یاندم!

ئینجا بگه پینه وه سه رباسی خه بیب: بېباوه و کافره کانی قوپه یش کوپ و گه نجانی
باوک کوژراوانی به دریان کوکرده وه و یه کی رمبیکیان دایه ده ست و هه ریه که ی
رمبیکیان له خه بیب دا له دوايیدا چهند ساتیک مایه وه، له ناخر و کوتا ساته کانی
ژیانی، دانی به تاك و ته نه ایی خودا و پیغمبره یه تی پیغمبر هیناو، وتی (اشهد ان
لا اله الا الله. واشهد ان محمدا عبده ورسوله) له دواي ته وای نه ودان پیدا هیانه به
شه هیدی گیانی به خت کرد.

پوخته بښي له بهر ماته ګرنگه کاني پېغمبر (ﷺ) قهات من حياه رسول (ﷺ)

په يمانم له گهل په روهردگارم كړدوه نه گهر بيدينم نه يكوژم

عاهدت ربى ان رأيتہ ان أقتله

(عبدالرحمنى كوپى عهوف) ﷺ دوو پووداوى نازايه تى و پالنه وانى دوو گهنجى ميرد منداللى ئيسلامان بو ده گيړيته وه كه (عهوف و) معوه زى كوپى حارس) ﷺ خه زره جى نه نصارى بوون. ده فرموي: من له جهنگى بهر له پريزي جهنگاوهران بووم: به هر لايه كدا ئاوړمده دايه وه، دوو ميرد منداللى جوانى هلكه وتوم چاو پيډه كوت. يه كيكيان هاته نزيك و گوتى: نهى مامه (نه بوجهل) كامه يه پيشانم بده. منيش وتم: پوله كه م نه بو جهلت بو چييه چيده كه ي؟ گوتى: به خودا په يمانم له گهل خودا به ستووه نه گهر چاوم پيى بكه وي يان له و پيناوهدا دهرم، يان ده يكوژم. ئينجا نه و ميرد منداله ي تر به دزى و نهينى منداله كه ي ترهات و، هه مان داوايه ي ليكردم: منيش نه بوجهلم بو نيشانه كردن و پيم گوتن: نه ها نه وه نه بوجهله. نه و دوو ميرد منداله هر كه پيم گوتن: وه كو هلو شالاويان بو بردو په لامارياندا له هه موو لايه كه وه شير و تيريان بوړاده وه شاند، هه تا به ته واوى شه كه ت و ماندويان كړدو له سهر ولاغه كه ي بهريان دايه وه و كوشتيان. به لام نه و دوو گهنجه له دواى نه و كاره گوره يه هر دوو كيان شهيد كران.

سوئند به خودا هه رگيز له لايهن منه وه نازارى پيناگا

والله لن أضربك الحد أبدا

ده گيړنه وه (سعدى كوپى نه بى وه قاص) ﷺ (نه بو محجنى سه قه فى) به ند كړد بوو: له بهر تاوانى عاره ق خوار دنه وه: له كاتى پودانى جهنگ و شه پرى قادسيه، نه بو محجن به ند كرابوو: له ناو به نديخانه دا له كونى هه واكيش و په نجه ره كان، سه يري تيكه له چون و بهرام بهرى جهنگاوهرانى ده كړد: كاتى چاوى به لاوازي و شكستى هيرشى جهنگاوهرانى ئيسلام ده كه وي، داواى له خيزان و هاوسه رى سه عد كړد: كه له و كوژ و زنجيره ي تييدا نازادى بكات، ده پواته به ره كاني جهنگ، هاوسه رى

پوختە بە ئه‌وه‌ی که به‌مه‌رما ته‌ گۆرنگه‌مانی پێغه‌مه‌ر (ﷺ) هه‌ماته‌ من حیاة رسول (ﷺ) سه‌عد ئه‌بو محجه‌نی ئازاد کردو له‌ به‌ندیخانه‌ هی‌نایه‌ده‌ر و ولاغه‌که‌ی سه‌عد که‌ناوی (به‌لقاء) بوو بو‌ی ئاماده‌کردوو، سواری بوو، پویشته‌ ناو مه‌یدانی شه‌ر، نۆز ئازایانه‌ وه‌کو بروسک راده‌په‌ری و شالۆی ده‌برد، دووژماني ده‌هه‌ژاندو په‌رته‌وازه‌ی پێده‌کردن. کاتی سه‌عد له‌ میدانی شه‌ر چاوی به‌و جه‌نگاوه‌ره‌ ده‌که‌وی . سه‌رسام ده‌بی، ده‌لی خودایه‌ من چیده‌بینم؟ ئه‌و هه‌لمه‌ت و په‌لاماره‌ ئه‌گه‌ر ئه‌بو محجه‌ن له‌ به‌ندیخانه‌ نه‌بوايه‌، ده‌موت: ئه‌و هه‌لمه‌تی ئه‌بو محجه‌نه‌. ولاغه‌که‌ش به‌ به‌لقای خۆم ده‌چی‌ت. به‌لام ئیستا نازانم چۆن باوه‌رپکه‌م که‌ ئه‌وانه‌ ئه‌بو محجه‌ن و ولاغه‌که‌ی من. ئینجا له‌دوای کو‌تایی شه‌ر و سه‌رکه‌وتنی موس‌لمانان: ئه‌بو محجه‌ن گه‌رايه‌وه‌ بو‌ ژووری به‌ندیخانه‌، هه‌تا کو‌تایی ماوه‌ی به‌ندییه‌که‌ی هات. له‌دوای ئازاد بوونی به‌ندیخانه‌که‌ی ئه‌و کاته‌ سه‌د زانی که‌ئو ئازایه‌ ئه‌بو محجه‌ن بووه‌. سه‌عد به‌دوای ئه‌بو محجه‌نی داناردو زۆر پێزی لینا و گوتی: سویند به‌خودا له‌دوای ئه‌و ئازایه‌تی و، نه‌به‌ردیه‌ی که‌ کردت و سوپای بی‌باوه‌رانت شکست پێهینا و پزگاری ئیمه‌ت مس‌وگه‌ر کرد، دل‌نیا به‌ له‌لایه‌ن منه‌وه‌ هیچ ئازاریکت پیناگات. ئه‌بو محجه‌نیش گوتی: منیش سویند به‌خودا هه‌رگیزا و هه‌رگیز نزیکی ئه‌و کاره‌ پیسه‌ نه‌بمه‌وه‌ و نه‌یخۆمه‌وه‌. هه‌تا و ئیستاش که‌ ده‌مخواره‌وه‌ به‌ سه‌رکه‌شی ده‌مخواره‌وه‌ له‌به‌ر هۆزی عه‌ره‌ب بوو، نه‌لین ئه‌بو محجه‌ن له‌ترسی داری تۆله‌ (حه‌د) ناخواته‌وه‌، به‌لام ئیستا که‌تۆ وات فه‌رموو: منیش هه‌رگیز ناخۆمه‌وه‌ بو‌ ئه‌وه‌ی هه‌موو هۆزی عه‌ره‌ب بلین: له‌ ترسی خودا وازی هی‌نا و نه‌یخواره‌وه‌. نه‌وه‌ک و له‌ترسی فه‌رمانه‌ واییان.

خودایه ئیسلام سه‌ر به‌رز بکه‌یت و منیش به‌شه‌هیدی به‌ریته‌وه‌

اللهم اعز الإسلام وأقبضنی شهیداً

می‌ژونوسان جه‌نگی (نه‌هاوه‌ند)یان له‌ نیوانی (عه‌رب) و (فارس) دا به‌ پزگاری پزگارکه‌ران (فتح الفتوح) ناو بردوه‌، چونکه‌ ئه‌و جه‌نگه‌ کو‌تایی هی‌نا به‌ نه‌هیشتنی جه‌ورو سته‌م و، زۆرداری و، نه‌مان و په‌مانی کۆشکی پادشایه‌تی و، ئیمپراتۆری. له‌و جه‌نگه‌دا (١٥٠٠٠٠) سه‌د و په‌نجا هه‌زار جه‌نگاوه‌ری فارس کۆبو‌وه‌. له‌کاتی‌ک دا

پوختە بە ئەر لە بە سەر ماتە گەرنە گەنای پێغمەبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

جەنگاوهری موسلمانان (٣٠٠٠) سی هەزار کەس بوون بە سەر کردایەتی (نەعمانی کۆری مەقرن) ئەو دوو سوپایە بە یەكگەشتن لەمەیدانی شەڕدا، (نەعمانی) سەرکەردە کە بە تەواوی سازو ئامادەیی جەنگ بوو لە گەڵ جەنگاوهرانی، لە سواری و لاغەکی سەری بەرز کردەووە دەستی بۆ ئاسمان ڕاگرت و، بە دەنگێکی بەرز هاواری دەکردو دەبیوت: ئەي پەرۆەر دگەرم لیت دەپارێمەووە، داوات لێدەکەم، ئەمڕۆ بە سەرکەوتنی موسلمانان، کە سەر بەرزی ئیسلامە چاوەکانم پۆشەن و ڕووناک بکە و، گیانی شەم بە شەهیدی بکێشی. ئینجا پاپەڕی و بەرەو لای دۆژمن شالۆی برد، وەک و چەغماغەیی تیشکی بروسکە، نەعرەتە و ئالەیی لێدەدا. جەنگاوهرانی موسلمانانیش لەدوای ئەو یەووە هیڕشیان بردو، موسلمان و بێباوەران تێکەڵ بە یەكتر بوون. زەوی بە خۆینی جەنگاوهران سور هەلگەراو داپۆشرا، (نەعمانی) ئەو سەرکەردە بە توانایە بە نەعرەتەیی هیژ و تەواو، خۆی بە ناو ئاپۆرەیی سوپادا دەکردو، بە هیژو نەعرەتە و شیراوەشانندن، بێباوەرانی لە چوار دەورەیی خۆی بە زەویدا دەداو، هەرچی لە دەورەیی دابوون ڕایان دەکردو مەیدانیان چۆڵ دەکرد: لەوکاتی تێکەڵچۆنەدا بوو تیرێک دەرچو بە تەنیش و پەراسووەکانی (نەعمانی) کەوت و، کەوتە سەر زەوی و، ئالایە کەشی هەر بە دەستەووە بوو، نە یەنیش بەکەوتە سەر زەوی. یەکیەک لە جەنگاوهرانی باوەردار، لە دوای کۆتایی جەنگ دەگاتە لای نەعمانی و، چاوی پێدەکەوت خەریکی گیانە لاو گیان لە دەستدانە، هیندیک ئاوی بۆ ئامادە دەکات بۆ ئەوێ سەر و پوخساری سەرکەردە بریندار و خۆیناوی پێشواتەووە. نەعمانی دەفەرموێ: ئەتۆ کیێ؟ سەر بازە کە دەلی من (مەعقەلی کۆری یەسار) م ﷺ ئینجا لەو کاتی گیانە لاو تەنگەتاویدا پرسیاری لێدەکات و دەلی، سوپای باوەرداران چیان لێ بە سەر هاتووە؟! مەعقەلێش لە وەلامدا دەلی، سوپاس بۆ خودا موسلمانان سەر بەرز و براوەبوون. ئینجا نەعمانی لەو کاتی دوا هەناسەیی ژێانی بە دەم زەردەیی پێکەنینەووە دەلی سوپاسێکی زۆری بێباوان بۆ خودا بۆ نێعمەتی سەرکەوتن، نامە یەکی سەرکەوتن بۆ حەزەرەتی عومەر بنو سەن. بەو جۆرە ئەو شەڕە گەورەیی بە سەرکەوتنی باوەرداران

پوخته به همد له به سهرمانه گرنه گه گاهای پیغمبر (ﷺ) قهوات من حیاة رسول (ﷺ)

کوتای پیّهات. ئینجا جهنگاوه رانی باوهردار پرسیاریان له حال و چۆنیه تی (نه عمانی کوپی موقرین) کرد: له باتیان (مه عقلی) برای وه لّامی دایه وه و گوتی: به راستی خودا چاره کانی پۆشه ن کرد، به سهرکه وتنی باوهرداران و، داواکه شی به شهیدی قبول بوو. له دواي ئه وه ئاماژه ی بو (حوزه یفه ی کوپی یه مان) کردو و گوتی: لیتره به دواوه ئه وه سهرکرده و پیئشه وای سوپاتانه و به فرمانی ئه و بپۆن به ریگادا.

پاداشتی جهنگاوه ران - ثواب المجاهدین

کابرایه ک هاته لای پیغه مبه ر گوتی: ئه ی پیغه مبه ری خودا ﷻ فیری کرداریکم بکه که به وه یه وه پیی بگه مه پله و پایه ی پاداشتی جهنگاوه رانی مه ی دانی شه ر. پیغه مبه ر ﷻ فه رموی: ده توانی شه و و پۆژ به بی پشودان و خه وتن، به رده و ام له نوێژدا بیت و پانه وه ستی و وچان نه ده ی؟! وه به پۆژو بی و هه رگیز نیوان و پشوی نه ده یه؟ ئه ویش گوتی: به خودا ئه ی پیغه مبه ری خودا ﷻ من زور له وه لاوان ترو بیهێزترم که بتوانم وابکه م. پیغه مبه ر ﷻ فه رموی: سویند به و که سه ی گیانمی به ده سه ته. ئه گه ر توان و هیزی ئه و خودا په رسته یه زۆر تریش هه بایه؟! هیشتا نه ده گه یشتیه پله و پایه و پاداشتی جهنگاوه رانی ریبازی خودا.

له پیناوی خودا جهنگاو پرگاری بوو - قاتل فی الله فنجا

کابرایه ک هاته خزمه ت پیغه مبه ر ﷻ له کاتی کدا که چاره دیری جهنگیکی ده کرد له گه ل بپاوه ران کابرا گوتی: ئه ی پیغه مبه ری خودا ﷻ باوه ر به یتم ئینجا شه ر بکه م؟ یان شه ر بکه م و دوايی باوه ر به یتم؟ پیغه مبه ر ﷻ فه رموی: باوه ر به یته ئینجا شه ر بکه و بجهنگه. کابراش باوه ر به یتم و پۆیشه مه ی دانی جهنگ شه ریکی زۆر مه ردا نه و نه به ردا نه ی کرد. کوئی نه دا هه تا شه هید بوو: کاتی هه وائی شه هیدی که یان به پیغه مبه ر راگه یاند، پیغه مبه ر ﷻ فه رموی: کرده ویه کی زۆر که م، پاداشتیکی زۆر. هیندی ک له هاوپیانی پرسیاریان له و باره وه له پیغه مبه ر کردو، گوتیان: باشه ئه و پیاوه چۆن به پاداشتیکی زۆر زۆره وه دانیشتی به هه شته؟! له کاتی کدا که یه ک رکات نوێژی نه کردو وه، سجده و کرپنۆشیکی بوخودا نه بردو ه. له وه لایان ده لێن. پاداشتی گه وه ی جیهاد، خزمه تیکی زۆری به موسلمان ی باوه ردار ده کات.

پوختە بەدەنگە لە بەسەر ماتە گەرنە گەنای پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

ئێمە چەند ھۆیک مان بۆ مردن ھەبە باشترینیان شەری بیباوەرانی

إن لنا آجالا إذا قربت فأكرمها القتل

مێژو بۆمان دەگێڕێتەوە کە سەرکردە ی گەنجی موسلمانان (قوتەیبە ی کورێ موسلم) ﷺ پوشت بەرە و لا تێ (صین) ولەوێ نزیکبۆوە. (مەلیک و پێشەوای) سین کەزانی سوپای ئیسلام لەولاتە کە ی نزیک بۆتەو، نامە یەکی بۆ قوتەیبە نوسی، کە حەز دەکەم نوێنەرێکم بۆ لا بنێرێ، بزانم ئەوانە چین و، ئایینان چییە و، چیان دەوێت؟! قوتەیبە ش یەکیەک لە پالەوان و ئازاو زیرەک و تیگەشتوانی بەناوی (ھەبیرە ی کورێ المشرەج) ﷺ ی ھۆزی کەلانی ھەلبژارد. لەگەڵ ئەویشدا (۱۰) دەپیای خاوەن شان و شکۆ و پوخسار جوانی بەتوانای دیاری کردو، لەگەڵیدا بەرپێکەوتن. کاتی گەشتنە لای پادشای سین: زۆر بە عیزەت و ھیز و لیھات و، توندو قائیم بە چەکەو گەشتنە بەردەمی پادشا، کە پادشای سین بەو جۆرە چاوی پێیانکەوت سەرسامبوو: دوایی ویستی بیان ترسینی و، سامی خوێ بەسەریاندا بدات، گوتی: چاوتان بە ھیزو دەسەلاتی زۆری من کەوتوو، کە بەراستی ھیچ کەس توانا و ھیزو دەسەلاتی منی نیە و، ناتوانی بەر بەرەکانیم لەگەڵدا بکات، ئیستاش ئێو بەو ھیزە کەمە بێدەسەلاتەتان کە وەکو ھێلکە یەکە لەناو دەستەداو، ھاتوونە ناو خاکی منەو، ئیستاش ئێو بپوونەو لای ئەو دووسی ھاوریانەتان و، پێیان بلێن ھەتا زوو بە لێرە بپوون، ئەو مەیدانە چۆل بکەن بۆ خۆتان باشتەرە، خۆتان مەخەنە گێژاوی پەشیمانی، دەنا ھیزیکتان بۆسەر ئێو و ھاوریکانتان دەنێرم کەنە زانن لەکوێو ھاتوون؟! ھەمووتان بەھیلاک دەدەم. چونکە من مەبەستی ھاتنی ئێو بۆ خاکی ئێمە زۆرباش دەزانم، کەبەدوای چیدا دەگەرێن لە دوای ئەو قسانە ی پادشای سین (ھەبیرە ی کورێ مشرەج) ﷺ ھاتە گوشتارو گوتی: ئەو پادشا تۆ بەچی زوبانیک دەلیی ئێو سوپایەکی زۆرکەمن: سوپای ئێمە سەرەتاییەکی والەولاتی تۆدایەو کۆتاییەکی لەشوینی باغو باغاتێ (زەیتون) دایە واتە: لەولاتی (فەلەستین) ئەگەر بەرێژت دەلیی چاوچنۆکن: ئەدی چۆن ئێمە توانیومانە بەسەر ئەو ھەموو ولاتانەدا

پوختە بىگە، لە بەسەرمانە گەرنەگەکانى پێغەمبەر (ﷺ) قىيامەتەن حىياتە رەمۆل (ﷻ) بىرۆين هەتا گەيشتۆينە ئىترە و لاتى سىن و، مەبەستى جىهاد و، ئازادکردنى ئەو و لاتە شىمان هەيە و دەتوانىن. ئەو هەپرەشەى ترسان و تۆقانىى كە تۆ لەگەل ئىمەيدا ئەمكەيت: باش بزانە هەرگىز لەمەردن ناترسىن. ئىمە چەند هۆكارو شىوازانىكى مەردىمان هەيە بۆ نەزىكبوونەوه و هاتنى مەرگ، چاكتىرنيان لەلای ئىمە كوشتنە و شانازى پىوه دەكەين. بۆيە ئىمە نەبىزارىن و پەقمان لەمەردنە، وەنەلێى دەترسىن و لەبەرى هەلديين. بەو وتە پەرمانا و شىرىنە تىرىكى كوشندەى ژەهراوى زۆر بەهيزى لە پادشای چلێس و لەخۆ بايى و خو بە گەورەزاندا. پادشا تىگەيشت و حالى بوو، كە هاوپرێيانى محمد لەمەردن ناترسىن و سەلى لێناكەنەوه و بەلكو بەشانازىيەوه پىشوازانى لێدەكەن و، چەندەى هيزو توانايان هەبێت بە تەواوى مانا تێدەكوژن و لە كاتى بەرامبەرى دۆرمانياندا بە هىچ جۆرىك پىشت لە دۆرمان ناكەن و مەيدانىان بۆ چۆل ناكەن. ئەو هەلوێستە مەردانەى نوێنەرانى قوتەيبە وای لە پادشای سىن كرد: كە تەنازول بكات و دەستبەردارى مافەكانى خوێ بىيت و، داخوازيەكانى نوێنەرى (قوتەيبەى كۆرى مسلم) ﷺ قبول بكات و، باج و سەرمانە بدەن و، بە ئەمەك و وەفا بىت لەگەل سوێند و پەيمانەكەى كە داويەتى و، بەتەواوى بىيباتە سەر بۆ بە جىهێنانى پەيمانەكەشى قاپىكى گەورەى دروستكراو لە زىر ئامادەكردو، پىرى كرد لەگل بۆ ئەوهى قوتەيبەى سەر كرده قاچەكانى لەسەر دابنى كە ئەوهش مايەى مل كەچى و پەيمان بەردارىيە. ئەويش زۆر بەسەر بەرزى و مەردانەوه وەرى گرت.

توشی گه لو نه ته وه یه ک بوین نه وه یه کیك نه لیډانه کانیانه

لقینا قوما هذه إحدى ضرباتهم

(عه مری کوپری عدی زویدی) ﷺ یه کیك له پالنه وان و ئازاکانی جهنگ و جیهاد بوو: له ژیر فرمانه کانی (سه عدی کوپری ئه بی وه قاس) ﷺ بوو: فارسه کان له و پوژدها به هه زاران سه ربازی ئازاو به سام و چاپوک و به هیزیان هه لبرارد بوو: له پیشی سوپادا سه دان فیلی به هیزو چاونه ترسی خوین ریژی زرییوشی تانکی داریان له گه لدا

پوختەيمىز لى بەسەر مائە گۈرگەكەنەي پېغمبەر (ﷺ) ئەمەت مەن حىيە رەسول (ﷺ)

بوو: ھەر فېلىك (۲۰) بىست پىياۋى پىچەكى لەسەردا بوو. ئامادەى شەپو پىكىدادان بوون بە خۇپراگرى و سوربونەو لەسەر شەپ: سەركردەى پىشەوايان بەناوبانگ ترين سەركردەى سەردەمى فارس (پۇستەم) بوو لەسەر فېلىكى زۆر گەورەى بەھىز سوار ببو لەپىشى سوپاۋە دەپۇيشت (ەمرى كوپى مەعد) ﷺ كە چاۋى پىيگەوت ويستى يەكەمىن پەلامار و شالاۋى جەنگى بۇ سەر پۇستەم ببات: چونكە ئەگەر سەركردەى سوپايان بكوژرى، موسلمانان ئاسودەو دۇنيا دەبن وئازارو مەينەتيان لەبىر دەچىتەو. ئىنجا ئەو سەركردە مەزنى بەراستى نىشانە شىكىنە كە ھەردەم و بەردەوام شىرو تىرى پىچەوانە نەپۇيشتەو ھەردەم نىشانەى پىكاۋە، بۇيە بەبى تىپرامان راستەوخۇ پىمى نىشان شىكىنى ئاراستەى قاچەكانى فېلەكەى پۇستەمى كردو قاچەكانى پەپاندو پۇستەم لەسەر فېلەكەى كەوتە خوارەو و فېلەكەشى بەسەرلادا كەوت ھەر بە خىرايى پۇستەم كوژراو گىيانى لەدەستدا. ئەوبارو كۆلەى كەلەسەر پىشتى فېلەكەى پۇستەم بوو كەوتە خوارەو (۴۰۰۰) چل ھەزار دىنارى ئەو كاتەبوو: بوو بە بەشى موسلمانان : وە بەراستى ئەوليدانە جەرگ بېرەى ەمرى كوپى عودەى بوو ھۇكاريكى تەواو بۇ پۇزانى ترسو سامى بەھىزو نەمانى و رەى سوپايەكەى پۇستەم: ئىنجا لە دواييدا قاچى پەپويى ئەو فېلەيان ھەلگرتەو و برديانەو لە دىۋارى يەكەك لە كلىسەكانيان ھەلۋاسى، ئىنجا ھەر كاتى ھەستيان بە تىشكان و بەزىنى خۇيان دەكردەو بەرامبەر بە موسلمانان دەيانگوت: بەخودا ئىمە توشمان بەتوشى گەل و نەتەويەكەو ھات كە ئەو قاچانە يەكەمىن گورزى كوشندەى ليدانيان بوو. بەو ھۇيەو ترسو سام دايدەگرتنەو. كەبەراستى ھەر ئەو ترسو سامەبوو، بوو ھۇكارى دەرونى بۇ سەركەوتنى موسلمانان.

سوێاس بۆ خودا ئەوێ بۆ کردمە سەرمایەێ رۆژی دوا رۆژم

الحمد لله الذي جعله ذخيرة لي يوم القيامة

هه مێژوی ئیسلامیدا بۆمان دەردهکهوێ که دایک چی کاریگەری و پالەوانیەتیکی له سەربۆلەکانیدا داوه تەو و تیشک و پووناکیەکی زۆرگرنگی پەخشکردووه، جیگەێ سەرسامی و گێڕانەوێ هەتا هەتایی دانیشتوانی سەر ئەو زەویەیه. با هەموومان گۆنمان لهو رۆداو چێرۆکه بە سامە بێت که (ئەبو قودامە) پیاوی خودا و پالەوانی جەنگ. ماندوونەناسی پێگا بێری پێگای دووری ولاتی رۆم. له کاتیکیدا که له مزگەوتی پێغه مبهری خودا قسهی بۆ هاو پێیانی دەرکردو، باسی یادەوهریه کانی جەنگی نهگێڕایهوه، پرسسیاریان لێکرد. سەرسوهرینه رترین شت چیه لهو جەنگه بەرچاوتکهوتبێ؟! ئەویش به سەر سامیهوه فهرمووی: رۆژیکی چومه شاری روقەێ) له مزگەوت دانیشتم کۆمه له خەلکانیکی زۆردانیشتبوون باسی گەورەیی پلهی شەپو، جیهاد و شههیدو، تیکۆشانم بۆ کردن. دوايی رۆیشتم ولاغیکم کړی که چەک و تفاق و خواردەمەنی شەپری لێباربکەم و بهرەو (رۆم) رێگا بگره بهر. له دوايی بهرێکه و تنم چاوم به ئافره تیکهوت بانگی لێکردم، گوتی(ئەبو قودامە) راوهسته؟! بۆلام هات و گوتی: گۆیم لێبوو باسی گەورەیی جیهاد و شههیدیت دەرکرد. به لام، ئیمەي ئافرهت که جیهادمان له سهرواجب نیه: بۆیه خوشه و یست ترین شت که من هه مهو، گه وره ترین نیعمهتی خوشیه خودا پێی به خشیوم. وهه یچ ئافره تیکم نه دیتوه که خودا قزو پرچی وهکو من جوان بێت. ئیستاش بۆ به شداری کردنم له شەپو جیهاد: وا پرچ و که زیه کانم بریوه و کردومه به (دهست بهند) ریشمه بۆ ولاغه کهت فهرموو بیگره. بهو هیوایه م که هیندیکی تۆز وغوباری شەپ و جەنگی بکهوێته سەر له پێناوی رەزاههندی خودا. که ئەو که زیانهش هه مووهیواي خوشبهختی ژیا نم بووه. (قودامه) دەرهموئ: له دوايی ئەوه دهست بهنده که م لێوه ورگرت، ئینجا گوتی: ئەي (ئەبو قودامه) هاوسه ره که م کۆژراوه و شههید بووه. جوانترین مندالی بۆ به جی هیشتوم، که فێری قورئان خوینی و، سوارچاکی و، تیر ئەندازی کردووه. به رۆژ به رۆژوه به شهو شهو نوێژ دهکات، وه کێلگه و

پوخته په ځه له بهرمرغانه ګرنگه ګانې پټغمېدر (ﷺ) قوماً من حياة رسول (ﷺ)

خانوبه ريه کی باشي شمان هه يه که کورده کم هيچ که ټک و سوديان لينابيني بويه
پيشی پوښتنن ته وانيشم کرده سه ده قه و ديارى له پيناوى خودادا بو پيويسى
به رکانى جهنگ به هيوای پاداشتي په رورديگارى مه زن وه له خوداش ده خوازم
که خودای گه وره له پاداشتي جيهاد و شهيدى بيه شم نه کات. نينجا (نه بو قدامه)
زور سوياسى هه ستي به رزي ته و ټافره ته ي کرد له سر ته و ټازايى و غم خوړيه ي
بو ئيسلام. له دواى ته و او بونى قسه ي ته و ټافره ته (قودامه) له گه ل هاوپړيکاني به پړي
که وتړن و پوښتن. کاتى گه يشتنه لای ته لارى (مه سله مه ي کورې عبد
الملک) ده قهرموى: چاومان به سوار يک که وت له دوا مانه وه زور به چاپوک و ټازايى
ده هات و هاوارى ده کرد و ده يوت: په حمه تي خوداتان ليبي توژيک راوه ستن؟
له دواى توژيک راوه ستن: ته و سوار چاپوک و ټازايه يان لينزيکبو وه، ده سته
ملانه ي يه کتر بوون نينجا گوتى: (الحمد لله الذى لم يعرمنى صحبتك ولم يردنى خائبا لقد
جنت لأغزومعك) واته: سوياس بو ته و خودايه ي که له هاوپړيه تي ئيوه ي بيه ش
نه کردم، به سر گهردانى و نا ئوميدى دهرى نه کردم، گه يشته لاتان بو ته وه ي
هاوپړي جيهادى ئيوه يم. (نه بو قودامه) زور له و گه نچ و سواره تپراما سه يري کرد
زور ميردمندال دياربوو، بويه ته بو قودامه پرسيارى ليکرد ته ي پوله گيان تو
باوکت هه يه؟! ته و گه نجه گوتى: نه خير. به لام باو کم له جهنگدا شهيد بو وه،
ده مه وئ توله ي باو کم بکه مه وه، له خوداش ده خوازم وه کو باو کم شهيديم به
نسيب ببيت. دوايى ته بو قودامه گوتى: ته دى دايکت هه يه؟ گوتى: به لى، ته بو
قودامه گوتى: برپوه دواى موله ت و رپييدان له دايکت بکه: گه نجه که گوتى: ته ي
به پړي ته تو من ناناسى کورې کيم؟ من کورې خاوه نى ده ست به نده کم، ته گهر
خودا هن بکات يه کيک ده يم له شهيد هکان، به خودا سوينت ده دم سه يري
بچوکيم مه که ن و به بپړيزى سه يرم مه که ن و، له جيهاد و تيکو شان، له گه ل خو تان
ريگه يم ليمه گرن، چونکه داي کم سويندى داوم که به ته و اوى جهنگ بکه م و
نه گه ريمه وه دوا وه، پشت له دوژمنان نه که م و، پشت به خودا به ستم و، دواى
هاوسيه تي له گه ل باو کم و هاوپړي و برا به ريزه کاني سه نگه ر و جيهاد م بکه م له

وَحْتَمَبْنُ لَهُ بِمَسْرَعَاتِهِ كُرْبُكُهُ كَانِي بِتَغَمُّبِهِ (ﷺ) قَبْلَاتِهِ مِنْ حَيَاةِ رَسُولِ (ﷺ)

همه شتداو، وه پيئي گوتم: نه گهر خدا شه هيدی کرده بهشت له داواکاری و پارانه وه
خېشم نه که یت، ئینجاله دوايي دایکم باوه شی پيدا گرتم و، به سنگ و به روكی خوځیه وه
كوشیم و، سهری به رز کرده وه بۆ ئاسمان و گوتی: ئه ی په روه ردگارم، ئه ی گه وړه و
سردارم، ئه ی كوپړه پوله ی منه! خوشه ویست و تیکه لی خوځین و دلمه، وابه توم سپارد
بـ شترین پاریزگاری سپارده نه توی، توش له باوکی نزيك بکه وه و بيکه به هاوسیی نه و
حېمه شتدا. کاتې (ئهبو قودامه) ﷺ گویي له و قسانه بوو: چاوه کانی پر بوو له
فرميسك و، رازی و قایل بوو که نه و گه نجه به شداری سوپاو جه نگاوه رانی شه پری
بکات و، له گه لیاندا بړوات. ئه ویش له گه لیاندا بوو به هاوړې و، ئه و شه وه که پوژيان
کرده وه بۆ به یانی بانگ که ريك بانگی کرد ئه ی سوارچا کانی خودا ئه ی هه لگرانی
ربزازی راستی، سواربن و سهرکه ون به هه شت چاوه پیتانه بپړون به سه نگیني و،
سهر به رزی تیکوشن و، بجه ننگن بۆ سهر به رزی به رنامه ی خودا. زوری نه برد سوپای
بی باوه ران هیرشیان بۆ هیئان و په لاماریان دان. یه که مین که س که هه ستاو
بوو به پرویان هاته وه نه و گه نجه خاوه ن ده ست به نده بوو، که به راستی ئازایه تی و،
لنهایتوی هیئو بینایی بینهرانی دلخوش و سهر سام کرد: که ههر جاره ی به لایه کدا
دوورمنانی دهره تاندو، بلاوه ی پیده کردن و، سوار چاک و چاپوکه کانی بیباوه رانی
له زه وی ددها و دهیکوشتن. ئه و شه پره خوځناویه زوری دريژه کیشا به لام، له کوتاییدا
به شه هید بوونی چه ندين قاره مانی جه نگو، ئه و گه نجه کوپری خاوه نی ئافره تی
(ده ست به نده) که کوتایی پیهات سهرکه وتن بوو به به شی موسلمانان. له دواي
گه رانه وه ی سوپای ئیسلام به ره و شاری (پوقه ی) (ئهبو قودامه) ﷺ پووی کرده مالی
ئو ئافره ته خودا په رست و به هیمه ته بۆ ئه وه ی هه والی سهرکه وتنی شه پر و شه هید
بوونی کوپړه که ی پیبدات. گه یشته لای و پیي گوت: خوځشی و مرگینی بیت که خودای
گه وړه هه دیه و دیاریه که ی لیوه رگرتی؟! ئافره ته که به چاوی پر فرميسکه وه گوتی: تو
خودا کوپړه که م شه هید بوو، خودا برديه وه؟! (ئهبو قودامه) گوتی: به لی خودا برديه وه:
ئهمجار ئه و ئافره ته سهری به رز کرده وه بۆ ئاسمان و گوتی: (الحمد لله الذی جعله ذخیره
لی یوم القيامة) واته: سوپاس بۆ ئه و خودایه ی که ئه وه ی کرده سهرمایه و تونیشوی
پاریزگاریم بۆ پوژي دواي.

پوخته به کز له به سهر ماته گرنه گهانی پښه مېر (ﷺ) قېماته من حیاة رمول (ﷺ)

سویند بیټ خودا نه وانه سهرده خات که پشتگیری بهرنامه که ی ده که ن

ولینصرن الله من ینصره

له سهرده می خه لافه ت و سهر داری (عومهری کوپی خه تاب) ﷺ سوپای موسلمانان به سهر کردایه تی (سعدی کوپی وه قاص) ﷺ که و ته ریگا بهر و جهنگی فارسه کان له شه پری قادسیه دا: له پیشی به پرئکردنی سوپای ئیسلام داخه لیفه ی موسلمانان. له وکاتی ته وای ئاماده باشی پویشتن بو ئو جهنگه گه وره یه. سهر کرده و سهر بازه کانی کو کرده وه، و ته یه کی زور به نرخی بو خویندنه وه: له و ته که یدا فهرمووی: ئه ی سهر کرده ی سوپا (سعدی کوپی وه قاص) ﷺ فهرمان به توش و به هموو سوپای جهنگا وهران ده که م که له خودا بترسنو، ته قوای خودا بکه ن له همو کات و سهرده می کدا، چونکه به راستی خو پاریزی باشت رین چه ک وده سته که و ته به سهر دوژمنانداو، گه وره ترین پیلان و تاک تیکی سهر که و تنی شه پر. وه داوا له توش و جهنگا وهرانی شت ده که م زور به توانا و خو پراگربن، له بهرام بهری پاریزگاری له گونا هه کانتان زور زیاتر له پاریزگاری له دوژمنه کانتان. چونکه به راستی تاوان و گونا هه ی سوپا زور به ترستره له جهنگ و شه پری دوژمنان. باش بزائن ئیمه به هو ی زیاتر خهراپی و تاوانی دوژمنانه وه سهر که و تنو ده بین: نه وه که به هو ی توانا و نازایه تی و سوپای زوره وه. وه زور باش بزائنو، ئاگاتان له خو تان بیټ که به راستی له ریگا برین و پویشتنیش تاندا چه ند فریشته یه کی خوداتان له گه ل دایه و ئاگاداری هه مو وه ئس و که و ت و پر هفتارتانه هه رچی ده یکه ن پینان ئاگاداره و، لیان بز نابیټ. ده ئیوه ش شهرم له و په روه ردگار به کن و نافعهرمانی خودا مه که ن، که ئیستا ئیوه له پیناوی په زابونی خودا کار ده که ن. ئیوه به وه ش غرور و له خو تان بایی مه بن بلین دوژمنه که مان له خو مان شه پر ه گیز تر و خهراپ ترن و، به سهرماندا سهر که و ت و نابن. زور گه ل و نه وه ی خه راب سهر که و تنو بوون به سهر نه ته وه یه کدا که له سهر که و توه کان زور باشت ربوون. هه روه کو ئاگر په رست و، بیبا وهرانی سهر خست به سهر هو ز و گه لی نه وه ی ئیسپرائیل، له کاتی کدا که تاوانیان به ئاشکرا نه نجام ددها، به لام هیشتاش گونا ه و تاوانه کانیان زور که متریش بوو

بوختمهكه له بهمه زمانه كركه كاي پيغمبر (ﷺ) قلمات من حياه رسول (ﷺ)

عبتپه رست و ئاگر په رسته كان (فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ وَكَانَ وَعْدًا مَّفْعُولًا) الاسرى/ه
واته: به ليني خودايه كه پوژيكت ديت موسلمانان به دواى جولهكه و يهوديدا
هگه پرين و هموو كون و كه له بهريكي شاخ و شار ده پشكنن و به دوايانه وه دهگه پرين
بياندوزنه وه. نه وهش و عدو به ليني خوداي گه ورهيه كه ديتته جى انشاء الله.

نينجا له خودا داوا بكه كه سهركه و توتوتان بكات و پاريزگاريقان ليښكات به سهر
گيان و نه فستان له گونا ه و تاوان، له پيشي نه وهى دواى سهركه وتن و يارمه تي
له خودا بكه بؤ سهركه و تننتان به سهر دوزمنانتاندا.

له خوداده خوازم كه به و دوو قاچه شه له وه برؤمه به هه شتي

أرجو الله أن أطأ بعرجتي الجنة

دهگه پرنه وه (همري كوپى جه موح) ﷺ شه ليكي ته واو شهل بوو: نه و پياوه به پريزه
جوار كوپى هه بوو: هر كاتيک پيغمبر ﷺ برؤيشتبايه بؤ جهنگ نه و كوپانه له گه ليدا
دهرؤيشتن و دهجه نگان. هه تاكاتى جهنگى (نوحود) هاته پيشه وه (همر) به كوپه كاني
گوت: به خودا له و جهنگه دا منيش له گه لتاندا ديم بؤ مهيدانى جهنگ. كوپه كاني
گوتيان: نهى بابه تو زور شهلى و، تواناي چونه شه پرت نيه؟ وه نه گهر تواناشت
هه بيت خوداي به به زه يى مؤله تي توى داوه و، شه پى له سهر پنيويست نه گيړاوى: نه تو
دانيشه و نيمه له باتى توش دهرؤينه مهيدانى جهنگ و دهجه نكين، (همر) به شه له شهل
برؤيشت بؤلاى پيغمبر و سكالاي كوپه كاني له لاي پيغمبر ﷺ كرد، گوتى نهى
پيغمبرى خودا كوپه كانم ريگه ي جهنگم ليده گرن و، ناهيلن له گه ل به پريزتاندا بيم بؤ
جهنگ، چونكه به پرستي من زورحه زم له جهنگ و شه هيديه له پرييازي خودا و، دهموى
به وقاچه شه لانه وه برؤمه ناوبه هه شت. پيغمبر ﷺ فهرمووى: نهى (همر) خودا
ريگاي توى داوه و مؤله تي نه پريشتنى به ره كاني جهنگى له تو وهرگرتوه، به لام
(همر) له سهر پريشتنى بؤ به ره كاني جهنگ به رده وام بوو بؤيه پيغمبر به كوپه كاني
گوت: لينيگه پرين با (همر) له گه لتاندا بيت بؤ به ره كاني جهنگ، هيو دارم كه خوداي
گه وره شه هيدى به نسيب بكات و، به و هؤيه وه ببيت دانيشتوى به هه شت. له دواى نه وه
(همر) له گه ليان پريشته به ره كاني جهنگ و، له دواى شه پر كرنديكى مهردانه (همر)
شه هيد بوو، به شه هيدى گه رايه وه خزمهت په روه ردگاري مهن.

نازايي ونه بهردی: الشجاعة

قال

{ الَّذِينَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ } : آل عمران/ ۱۷۳ واته: نهو ئينسانه باوهر لاوازو

ترسنوكانه ی په روه رده ی دهستی کوفر و بیباوهرین ده پونه لای باوهردان بو نه وه ی له باوهره که یان دوریان بخه نه وه به قسه ی دروژنانه ی خو یان وا له باوهرداران ده که ن ده لئین: به خوا کو مه لیک ی زوری بیباوهران واخه ریک ی پیلان وله ناو بردنتانن نه گه رواز نه هیئن له و ریبازه ی له سهرین. به لام نهو باوهردارانه به و جوړه گوته و قسانه باوهره که یان زیاتر و به هیژ تر ده بیټ و، هه رگیز نه و پر و پاگنده چه په لانه کاریان تیناکا و ته نها ده لئین: ئیوه برؤن به ریگه چه په له که ی خو تان، ئیمه خودامان هیه و به سمانه به راستی خودا باشتین یارمه تیده ره بو مان.

ئاده میزاده کان به جوړیک بارهاتوون: که هه رده م به نازیان و نه بهردان دا هه لبللین و ستایشیان بکه ن و به رزیان بکه نه وه. زانایان و لیها توانی په وشتی باش زوړشتی باش و جوانیان بو گه وره یی و نازیاه تی له پیښه وه ی هه موو به ها به رزه کانی ئاده میزاد داناوه. نازیاه تی وه کو بیر ی لیده که ی نه وه و دیته وه بیرمان له ناو بری و، ناشتکر د نه وه ی نیوانی پالنه ری هوښ و هه ست و به ربه ستی دلسوژی هه ستیاری و دهرونییه: وه ترسنوکیښ له نیوانی نا ئارامیدا واهه ست ده کات که به و ترسه ی پاریزگاری له نه فس و گیانی داده کات و ژیانی پاریزرا و ده بیټ: بویه له پیناوی مانه وه که ی هه موو سه رشوړی و ملکه چیه ک قبول ده کات و پیی پازیه. وهه ل چون و شالا و بردن به بی بیرکر د نه وه پالنه ری نه ریت و سروشتی شه په نگیزیه. گیان و کروکی دوژمنکارانه ش به بی نه وه ی که هیچ هیوای شهرو دوژمنایه تی بیټ و دواوی بکات: له و کارانه یه که ئاده میزاد به گه وره ی داده نیټ و ریژی لیده گری: وه نه و شته گه ورانه ی که گه وره یی نازیی ریژی لیده نی و به گه وره ی ده زانی له و گه ورایه تیه نیه که به به رز و گه وره ده ژمیږ درئ و سود و قازانجیک تاییه تی ده ست ده که ویت ته نانه ت نه گه ر نه وسوده پیوه ری کبیټ له و پیوه رانه ی که په وشتی پی

پوخته پمځ له بهرمراته څرنگه کښي پېغمبر (ﷺ) قربانه من حياه رسول (ﷺ)

ده پيوريټ و، کرداری پېده پيودريټ و، چاره نوسی ئاده ميزادی پی دیاری ده کړی. نازیه تی له ته وای پوداوه کاند له گه وره یی خویداکه م ناکاته وه و دانابه زی به ووی نه وړوخان و تیشکانه له پینشی نه ووی حسابی سرکه و تن و بردنه ووی بوبکری، نازیه تی نه و پال نره گه وره یه یه که پالمان پیوه دهنی بو کرداری باش و سودمه ندله تیکوشان و جهنگدا نه و کرداره جوان و گه ورانه ش سودو که لکه کانیا ن بکه سانیک راده مالی که زور باش ترو جوان تربیت له سودو که لکه کانیا ن له خاوه نه که ی.

نازیه تی له باوه پره ویه: هر بویه شه پیغه مبه ری خدا نمونه ی بهر زبوه له نازیه تیدا له ناو کومه لی باوه پداران. حه زه تی علی ده فرموی: (کنا إذا حمر الباس ولقی القوم القوم إتقنا برسول الله فما یكون أحد أقرب إلى العدومنه) وقال أيضا (لقد رأیتنی يوم بدر ونحن نلوذ بالنبی وهو أقربنا إلى العدو وکان من أشد الناس یومئذ بأسا)

به پاستی نه وه ته نها باوه پره موسلمان وا لیده کات که نه و گیانه ی له پیناوی به دی هیانی نامانچ و باوه پره که ی و، نه هیشتن و لبردنی دوزمنی دوزمن کارندا و پاریزگاری و سهره وری شهره ف و نابروی گیانی شیرینی به که م ده زانی و، له و پیناو دا پیشکه شو به ختی ده کات، وه به پاستی ته نها باوه پره که نازیه تی و نه بردی خونه ویستی به حه زه تی (خالد) ده به خشی که له پیناویدا گیانی ببه خشی که ناماده ی (۱۰۰) سد جهنگ بووه و جیگه یه کی ساغی نه ماوه که شیرو رمب و تیری بهر نه که ویټ. له کوتایشدا له سر جیگای ماله ووی به پازیبون و قایلی ده مری و، فرمایشته بهر پره که ی له جیهاندا ده نگده اته وه که ده فرموی: (لانا مت اعین الجبناء) واته: چاوی ترسنوک ناخه ویټ. وه به پاستی نه و باوه پره و له حه زه تی (نه بوبکر) بکات نه و وشه جوانه هردم دره وشاوه بیټ که ده فرمویټ (أحرص علی الموت توهب لك الحیاة) واته: به خه م و تهنگی مردنه وه مبه، زیانت پیده به خشی. به لی به پاستی هر باوه پره که و له موسلمان بکات هردم خونه ویست و خور اگریټ بهرامبر هه موو پیشه اته کانی ژیان: هه روکو خدا ده فرموی: {الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ. فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةِ مِّنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَّمْ يَمَسْسَهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانِ اللَّهِ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ} آل عمران ۱۷۲-۱۷۴

له پیشه وه واته ی نه و نایه ته مان کرد.

ئەوی محمد لە من ناترسی

أما تخافني يا محمد

دەگێڕنەوێ پیاویك لە هۆزی (مەحاریب) خۆی ئامادەیی سەفەر کرد و لە ماڵەوێ دەرچو بەرەو لای پێغمەبەر: بە هیوای کوشتنی! کاتی گەیشته لای پێغمەبەر سەیری کرد لە جیگەیهك دانیشتوێ و شیرەكەشی لە دووری خۆی هەلواسیوێ، بۆیە کابرا پەلاماری شیرەكەیی داو بەدلتیایییوێ گوتی: محمد ئەها شیرەكەت سەیری بکە! پێغمەبەر ﷺ فەرمووی: بەلێ ئەوێ شیرەكەمە، ئەو کابرایەش بەشیری پروتی پای دەوێشانوێ، پرووی کردێ پێغمەبەر و لێی نزیکدەکەوتەوێ، بەلام خودا پارێزگاری لێدەکرد گوتی: ئەوی محمد ئیستا لە من ناترسی؟ وا بەشیری پروتەوێ بەرامبەر ت پراوێستام؟ پێغمەبەر ﷺ فەرمووی: نەخێر لێت ناترسم خودا لە تۆدەم پارێزێ بەو جۆرێ ئەو پیاوێ هەر دەپۆشیشتێ پیش و هەپەشەیی دەکرد، بەلام هیچ توانا و دەسەلاتییکی دەست درێژی نەبوو، هەتا شیرەكەیی لە دەست کەوتو، پێغمەبەر ﷺ خودا. پەلاماری داو هەلیگرتەوێ ئەو پرووداوێ لە جەنگی (ذات الرقاع) پرووداوێ کە بەپراستی زۆر دلتەزینەکە ئازایەتی و نەبەردی و، خۆپاگاری و، دامەزراوی باوهری پتەوی پێغمەبەر ﷺ خودا بەدیار دەخات.

لە باوکی عمارە بگەرێن بەپراستی جانیوی زۆرم بە برازاکی داوێ

دعوا أبا عماره فقد سببت ابن أخيه

جاریکیان (ئەبوجەهل) لەلای کیوی (سەفا) بەلای پێغمەبەردا تێپەری زۆر جانیو قسەیی ناشیرینی پێوتو، زۆرباسی کەموکۆپی و بێدەسەلاتی، لاوازی، ترسنۆکی پێغمەبەر ﷺ گوت: هەتا وەرەز و بیتاقەت بوو: ئینجا پێغمەبەر ﷺ بەجێهێشت و، پۆیشت بەرەو چایخانە و یانەیی قوڕەیشییەکان لەلای کەعبەو، لەگەڵیان دانیشت: پێغمەبەر ﷺ جانیوێکانی زۆر پیناخۆش بوو: وەرەز و بیتاقەت بوو بەلام، هیچ وەلامی ئەبوجەهلی نەدایە و. لەو کاتەدا کارە کەروپیش

پوختەبەند، لە بەسەر مەتەن گەزەتەکاندا، پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

خەزمەتێکی (عبداللهی کۆری جودعان) لە مائلی خۆیانەووە گوێی لێدەبێت. کەئەو
هەموو قەسە سوک و ناشیرینانە بە پێغەمبەر دەنێت. لە دواى ئەو بەچەند ساتێکی
کەم (خەزمەى کۆرى عبدالمطلب ﷺ) بە چەك و تیرو کەوانەووە لە پراو دەگەڕایەووە،
بۆیشتە کەعبەو تەوافی کرد. چونکە عەدەتى خەزمە وەها بوولە هەر شوێنێک
نەگەڕایەووە هەتا زیارەتى کەعبەى نەکردبا نەدەپوێشتەووە بۆ مال. لە دوایدا
بەرەو مال گەڕایەووە، بەلای یانەى قورەیشیەکاندا دەپروات و سەلامیان لێدەکاو
وتووێژیان لەگەڵدا دەکات: خەزمە بەرپزترین گەنجی قورەیشیەکان بوو،
ئێنسانێکی بەتوانا و بەهێزبوو: چاوی بەکارە کەرەکەى (عبدالله ی کۆرى
جودعان) دەکەوێت و پێى دەلى ئەى (باوکى عەمار) ئەگەر تۆزێک پێشى ئێستا
کۆرى براىەکەت محمدت دەدیت لێرە دانیشتبوو: ئەبو جەهلی کۆرى هوشام بەلای
داهاات چی پێدەوت؟ زۆر شتى ناشیرین و سوکایەتى و زۆرى ئازار پێگەیاندا هەتا
ئەبوجەهل وەرەز بوو پوێشت. بەلام محمد هیچ قەسەى نەکردو، لە دواى ئەو
ئەویش پوێشتەووە. خەزەرەتى (خەزمە) لەگەڵ ئەو هەموو پز و پایەى کە هەیبوو:
زۆر رقی هەستاو، دەستى کرد بە گەپان بەدواى ئەبوجەهل دالەلای کەس ئوقرەو
پراوەستانى نەبوو: هەتا چاوی بە ئەبوجەهل کەوت لەلای یانەى قورەیشیەکان
دانیشتەو. خەزمە پەلامارى داو کە وانەکەى لەسەر سەرى داو لایەکی سەرى
شکاند، پێیگوت: ئەتۆ قەسەى ناشیرین بە کەسێک دەنێی، کە ئەمن لەسەر رێبازی
ئەومو، ئاینی ئەوم وەرگرتوو، ئەگەر ئازاو پیاوی ئەوقسانە بۆمن دووبارە بکەو،
بەلام ئەبوجەهل هیچى نەوت، کۆمەلێک لە پیاوانى هۆزى مەخزومی بەرەو پوی
خەزمە بوونەووە بۆ پشتیوانى لە ئەبوجەهل بەلام ئەبوجەهل هاتە قەسەو گوتى: لە
باوکى عەمارە گەڕێن، بەپراستى من زۆر قەسەى ناشیرینم بە کۆرى براکەى گوتەو:
خەزەرەتى خەزمە ﷺ زۆر خۆپاگر و بەنارام بوو لە شوێنکەوتنى ئاین و بەرنامەکەى
پێغەمبەر ﷺ.

شهید عرش و کورسی خودای بۆ ده له زوی

شهید اهتز له العرش

كاتى هيرشى بى باوه پان تين و هيزىكى زوى كرده سهر باوه پداران و، گه ماروى مه دینه یان داو، ویستیان به هیز و ده سه لاتیکی ته واوه وه بپۆنه ناوشاری مه دینه وه له وکاته دا دوو سوپای زۆر گه وه به رامبه ری یه کتر پاوه ستا بوون و تیرهاويزان تیربارانی یه کتریان ده کرد. پیغمبه ری خوداش له لایه که وه به ئاماده باشی ته واو له سهر ولاغه که ی پاوه ستا بوو. (سه عدی کوپی وه قاس) ﷺ یش چاودی ری سنوری شاری مه دینه ی ده کرد، هه تا دووژمن دزه نه که نه ناوشار. بیباوه پان هه ولیانده دا چه شارگه یه که بدوژنه وه له ویوه کاره کانی خو یان ئه نجام بدن: زۆر هه ولیان ده داو چه ندین هیرشی یه که له دوا ی یه کیان بۆ ده کرد. هه تاله ئه نجامدا (جیهادی کوپی قه یسی کوپی عهرقه ی) توانی به لیدانی تیریکی جه رگ بپروکوشنده ده ماری سه ره کی خوین به ری سه عدی بپری (جیهان) هاواری ده کردو و ده یگوت بزائن ئه من کوپی (عهرقه م) (سه عد) یش به لاشه ی خویناویه وه وه لامی دایه وه گو تی: خودای گه وه ده موچاوت له ناو ناگری بۆزه خ عاره قاوی بکات: خوین له لاشه ی سه عد ده ها ته خوار و له به ری ده پۆ یش ت ئینجا خیرا به هانای گه یشتن و، ده رمان داویه کی کاتیان بۆ کرد بۆئه وه ی خوین به ری هه که ی بوه ستی، پیغمبه ر ﷺ فه رمانی دا په شمائی که له ته نیشتی خو یه وه بۆ سه عد هه لبدن بۆ ئه وه ی سه عد له ژیر چاودی ری خو ی دابیت. ئینجا سه عد سه ری به رز کرده وه بۆ ناسمان وگو تی: (اللهم انک تعلم انه ليس احد احب إلى من ان اجاهد فيک قوما کذبوا رسولک و اخرجوه، اللهم اظن انک قد وضعت الحرب بیننا و بینهم فان کان بقی من حرب قریش بشیء فابقنی لهم حتی اجاهد فيک، وان کنت قد وضعت الحرب بیننا و بینهم فافجرها واجعل موتی فیها ولا تمتنی حتی تقرعینی من بنی قریظه)

بهو جوژه پیغمبه ر و موسلمانان چه ند شه ویک له ژیر گه ماروی بیباوه پاندا بوون: دوا یی له بهر خودا پارانه وه. ده یان فه رموو: (اللهم انی انشدک عهدک و وعدک، اللهم منزل الکتاب سریع الحساب اهزم الاحزاب) خودای به به زه یی دوعا ونزا که ی

پوختەبەگە لە بەمەرماتە گەرنەگەکانی پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاتە رسول (ﷺ)

پێغەمبەری وەرگرت. خودای بە دەسەلات بەشەو بایەکی زۆر بەهیزی ھەلکرد،
دونیاى کردە تەپوتۆزو تەتومان ، بە جوړیک ھیز و سوپای (ئەحزاب) ی
پەرتەوازە کردو، توانا و دەسەلات یان نەماو، پێشو بەردەمی خوێان نەدەدیت.
بەو جوړە خودای بە دەسەلات باوەردارانى پاراستو، پرگاری کردن لەو سوپا
گەورە و بەهیزی بیباوەران. موسلمانانیش سوپاس و ستایشی پەرورەدگاری
مەزنیان کرد. ئینجا لەدوای ئەو بەلایەى کە بەسەریاندا ھات مەیدانى جەنگیان
چۆل کردوگەپرانەوہ دواوہ. لەدوای گەپرانەوہى سوپای ئەحزاب، پێغەمبەری خودا
ھەلۆیستیکى وەرگرتو، بیرى دەکردەوہ لەوہى کەخودای گەورە پق و قینی لەو
شوینە گرتووەو توپە بووہ، لە بەو ھەلۆیستى نامرۆفانەو دووژمن کاریان بۆ
ئیسلاام و موسلمانان و، ھەلۆەشانەوہى ئەو پەیمان و بەلێنەى کەدابوو یان. لەدوای
ئەوہ موسلمانان (۲۵) بیست و پینج پوژ ئابلقو و گەمارۆى ھۆزى (قەریزە) یاندا لە
دوای ئەوہ جولەکەکان نوینەریان بۆ لای پێغەمبەر نارد کە پێگەیان پێبدەن و
وازیان لى بەینن کەکوچ بکەن بۆ (ئەزروعات) لەولاتى شامو، ھەرچى مال و مولکى
مەدینەیان ھەبە بۆ موسلمانانى بەجى بەینن. بەلام پێغەمبەر لەبەر ئەو ھەموو
دووژمن کاریانەیان داوايەکەى لیوہرنەگرتن و قبولى نەکرد. فەرمووی: بایەکیک
دیاری بکەن بۆ ئەوہى ببیتە دادوہرى نیوانى ئیمەو ئەوانیش: کاتى جولەکەکان
زانیان ھىچ پێگای چارەکردنیا نىیە، بە بى خو بە دەستەوہدان و، ھەلبژاردنى
دادوہرىک لە نیوانیاندا، بۆ ئەو مەبەستە (سەعدى کوپى مەعان) یان کردەدا دوەرى
نیوانیان. ئینجا پێغەمبەر داوای لە (سەعد) کرد کە لە بن خەیمەکەى بریندار و
کەوتبوو بیت و دادوہرى نیوانى موسلمانان و جولەکەکانى ھۆزى قەریزە بکات:
سەعد لەدوای ئامادەبونى نوینەرى ئەو دولایەنە راپۆرتى ئەو ھەموو زولم و ستەم
و غەدرەى کە ھۆزى قەریزە بەرامبەر بەموسلمانان کردویانە، کەئاخەرشەپو
جەنگیان، ئەو شەپى خەندە قەیە ، کە زۆر نزیک بوو موسلمانان شکستى تەواو
بەینن و، شارى مەدینە داگیر بکەن، خستى پووخویندیەوہ. ئینجا زۆر بە ئازا و
بویرانە، لەگەل زانیاریەکی تەواو دادگەریانە، بە بیکاریکى دووژمنکارانە وەکو

پوخته به کز له به سهراته گهرنگه کانی پښه مېر (ﷺ) هېماته من حياه رسول (ﷺ)

نوښته ری راسته قینه ی هه ردووک لا، چونکه نه گهر نه وراستی و دوستایه تیه نه بایه،
جوله که کان هه لیان نه ده یژارد. یه که م فه رمانیکې داد گه ریانه گوته: ده بی شه رکه رو
جه نگاهو ره کانی هوژی قوړه یزه بکوژرین و، سهر دا بگیری و، به سهر موسلماناندا
دابه ش بکری. ئینجا پښه مېر ﷺ فه رمووی: ئه ی (سه عد) به استی دادوهریه که ت
به گویره ی فه رمان و دادوهری خودا بوو، وه هو ی په زابون وقایلی خودا، ته وای
باوهر داران بوو، که به راستی هر به و شیوه یه ش له ئایندا فه رمانت پی کراوه. له
دوای ئه وه پوښته ناو شاری مه دینه و فه رمانی چال هه لکه ندنیان داویه که به یه ک
جوله که جه نگاهو ره کانیان هی ناو له سهریاندان و له و ناوچالانه یان هاویشتن و
شاردیانه وه. له دوای ته و او بوونی دادوهریه که، سه عد گه رایه وه بو بن په شماله که ی
و، برینه که ی که به ناگر سوتیندرا بوو (که وی) کرا بوو، خوینی لیډه هاته وه، بویه
بو دووهم: جار که ویکرایه وه، به ناگرداخ کرا، دووباره خوینی ته وای له بهر
ده پوښت و ته و او (نه زیف) ببوو هیچ چاری بو نه کرا و گیانی ده رچوو،
شه هیدبوو: له دوای ئه وه هه زره تی جبرائیل هاته لای پښه مېری ﷺ خودا
فه رمووی: ئه ی محمد ئه و که سه کښه که ده رگای ئاسمانه کانی بو
کراوه ته وه وعرش و کورسی خودای بو له رزیوه؟ پښه مېری ﷺ خودا تا کو ئه و
کاته نه یزانیوو که سه عد مردووه، بویه خیرا پاپه ری و پوښته بن په شماله که ی
سه عد و، سهری کردگیانی ده رچوو، ئینجا تهرمه که یان له ژیر په شماله که هی نایه
دهرونوو یژیان له سهر کردووبه ره و جیگای هه تا هه تایه یان هه لگرت بو
شاردنه وه، هاوړییانی پښه مېر گوته یان: ئه ی پښه مېری خودا ﷺ به خوا ئیمه
چه ندین تهرمی مردومان هه لگرتووه به نه دازه ی ئه و تهرمه ش نه بووه، له و تهرمه
قورس و گرانتر بووه، به راستی ئه و تهرمه هیچ وهن و کیشی تیدا نییه و زور
سوکه، پښه مېر ﷺ فه رمووی: چو و اسوک و بیوه زن نابیت، که چه ندین فریشته
و مه لایکه تی خودا له ئاسمانه وه دابه زیون و، تهرمه که یان هه لگرتووه، که تا ئیستا
نه مدیوه ئه وه نده فریشته دابه زنه خواره وه.

نارایه تی له جهنگ و شهردا

الشجاعة فی الحرب

د ګڼ پنه وه کاتې (سه عدی کورې وه قاس) ﷺ ګه یشته نزیکی دهریای (دجله) شاری مه دائن) یان لى به دهرکهوت سهیریان کرد هه تا چاو بر دهکات شار و ناوهدانی و خوش یه و، چاویان به باله خانه و کوشکه کانی (کسری) کهوت جوانی و رازاوهی و ګورهی ئه و باله خانانه بیوینه بوون: بیروپایان واکرد که هیچ که سیکیان له سواری ولاغه کان یان دانه به زن و، به بی که شتی و به له م به سر دهریادا بپه پنه وه! که به پراستی نه وه ش کاریکی زور دژوار و دهگمن و نویکار بوو به لایانه وه: بویه له پیښه نگی هه مویانه وه (عاصمی کورپه عمر) له ګه ل (۶۰۰) شش سه دنه فهری چاپوک و پزگارګر، پویشن هه تا ګه یشته سر که ناری دهریا و، ویستیان یه که مین کومل که له و دهریایه دپه پنه وه ئه وان بن، به لام هیندیک له پیوانی ئه و کومه له یه پاراو دو دلېوون له توانای په پنه وه ی سر دهریا. بویه (عاصم) ئه و نایه ته ی بؤ سوپای جهنگاوه ران خوینده وه: {وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ كَتَبْنَا مُؤَجَّلَاتُهَا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْآخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْهَا وَسَنَجْزِي الشَّكِرِينَ} .ال عمران/ ۱۴۵ واته: دهبی ئیمه زورباش بزاین هیچ که سیک به بیویستی خودا نامریت و هه تا ئه و کاته که خودای به توانا بوی دیاری کردووه، نه وه ش وامن بؤ دهرده خات که هه رګیز له مردن نه ترسین و، هه موو ئیشوکاره جوانه کانمان به چاکی پاپه پنین. ئینجا ئه وانه ی که ته نها ژیان دویان دهریت هیندیک پیښه به خشین، وه نه وه ی که ژیان دواپوژیشی دهریت، ئیمه هه ریپی دبه به خشین، با ئاده میزاده کان خویان سه ریشک بن له کاروباری ژیان خویندا، دویان دهریت یان دواپوژ، وه له پوژى دواپی پاداشتی چاکان و سوپاسگوزاران ددهینه وه.

ئینجا (عاصم) سه ری به رزکرده وه و خوی به دریاداداو، سوپایه که شى له دواى ئه و خویان به دهریادا داو دهستیان کرد به په پنه وه بؤ پاراستنی که ناری دهریا. له دواى ئه و (قهقاعی کورې عومر) ﷺ که به شیکى له شکری یه ک بوو (الکتیبه

پوخته به دکه له به سمر ماته گرنه گدانی پیغمبر (ﷺ) قهات من حیا رسول (ﷺ)

الاولی): چاویکهوت به جهنگاوه رانی بهره و پیشه وه دپوڼ، سهیری کرد وا دوژمن له پښکایه کی که وه ناماده باشی دهکات بو ئه وهی له و کاتی په پښه وه دا فرسه تیان لیبدینی و لیان بدن. قه عقاع فرمانیدا هر خیرابه هر (۶۰۰) شهش سه د کهسو ولاغه کانیش یا نه وه له دریا بدن و بوڼه ناوی بو په پښه وه وهک و عاصم و هاوړیکانی، به لام دوژمنانی بیباوهر که چاویان به وکاره کهوت سه رسام و سرگردان بوون: که نه وانه چین به و جوړه له دریا ددهن؟! بویه ئه وه یان به فرسه ترانی که له وکاته دا په لاماریان بدن و زهره ریان پیبگه یه نن، هر خیرا پیاه نازاو جهنگاوه ره کانیان نارد که نه هیئن په رنه وه به سه لامه تی و، شه ریان له گه لدا بکه ن. له وکاته دا (عاصم) هاواری کردو و فرمووی: خیراکه ن تیر نه دنازه کان به تیره کانیان چاویان کویر بکه ن به و جوړه سوپای ترسو و سام (کتیبه الاهوال) هه موویان به سه لامه تی په پښه وه.

مه ترسین

لن تراخوا

سهیری پیغمبره ری ﷺ خودابکه ن نازاترین و، به خشینه ر ترین و، جواترین، ناده میزاد بوو: جاریکیان دانیش توانی مه دیه گوئیان له دهنگه دهنگ و هه رایه کی زور ده بیټ، هه موو خه لکان ترسیان لیهاټ، که نه وه دوژمنه و به سه ریان داداون: پیغمبره ریش یه کیك بوو له و که سانه ی که گوئی له و دهنگه ده بیټ هر خیرا خوی ناماده دهکات و شیر و چهک له خوی ده به ستیت و، سواری ولاغه که ی ده بیټ و به ته نیا له پیشی هه موو خه لکه که به ره ولای دهنگه که ده پوات. زور ده گه پڼی و هیچ به دی ناکات، له دوا ییدا ده گه پښه وه، له پښکا چاوی به خه لکی مه دینه ده که ویت نه وانیش به ره ولای دهنگه که دپوڼ له پښکا چاویان به پیغمبره ﷺ ده که وی له لای دهنگه که وه ده گه پښه وه، پیغمبره ﷺ پیان ده فرمووی: بگه پښه وه و مه ترسین و مه شله ژین هیچ نه بوو ئینجا هه موویان ده گه پښه وه.

پیاوان میژووێان دروستکرد

رجال صنعوا التاريخ

پێشەوای موسلمانان (عومەری کوپی خەتاب) ﷺ هەتا کاتی کۆتایی هاتنی جەنگی یرموک (نەگیانی ئاسودەیی و ئارمی بەخۆیەو دیتو، وە نە چاوەکانیشی چوونەخەو هێلاکی تێدا نەمیشت. فەرمانیکی بۆ سەرکردەکانی جەنگ دەرکرد لێ سەروی هەموو شیانەو (ئەبو عوبەیدە کوپی جەراح) ﷺ داوای لێکردن کە بە تەواوی چاودیاری سوپای پۆم بکەن لەو پێگایانەی پێیدا دەپۆن، لەکوێش کۆ دەبنەو. وە فەرمانیدا کە (ئەبو عوبەیدە کوپی جەراح) ﷺ، لەگەڵ خالیدی کوپی (وەلید) ﷺ بۆلای باکووری شام بپۆن بۆ ئازادکردنی ولاتی سوریا (دیمشق) وە (عەمری کوپی عاصو، شەرحەبیلی کوپی حسەن) ﷺ بەرەو فەلەستین بپۆن وە سوپای پۆم لە (بەتخەلو، ئەجنادەین) کۆبونەو و پششتیان زۆر بەهێزە بە سەرکردەیی ئازاو پالەوانی پۆم (ئەتریۆن) چونکە ئەو سەرکردە گەورەترین پالەوانو، زیرەکو و هوشیارترین سەرکردەیی پۆم بوو. ئەو ئەتریۆنە وای بەباشزانی، هەموو سوپای پۆم لە فەلەستیندا لەیەک شوێن کۆبکاتەو، بۆ ئەوەی فەرمان دەی سوپا هەمووی بە دەستی خۆیەو بیست و پەرتەوازەو، پچر پچر نەبن و بە ئاسانی بکەونە دەستی موسلمانانەو، تێکیان بشکێنن. وە لە فەلەستینیش زۆربەیی سوپایەکی بەلای (ئەجنادەین) دابرد و لەوەی کۆی کردنەو، بۆ ئەوەی لەو سەرخاکە لەگەڵ موسلماناندا بجەنگی و سوپایەکی لەوێ پارێزراوتر بیست کە جیگەو شوێنە کە باشتر و شیاوترە لە شوێنانی ترو، قەلاو تەلاریکی زۆر گەورەو بەهێزی لێبوو، کە بە تەواوی مانا پششتیان بەوقەلایەو ئەستور بوو. کاتی عەمری کوپی عاص ﷺ چاوی بەوسوپا زۆرە بێشومارەیی پۆمکەوت، کە هەرچی پێویستی شەربێت تەواو ئامادەبوو لەخواردن، لەچەک، لەتۆپو، بارخانە، و لاخی سواری ئەوکاتە، وە سەرکردەکەشیان بەزاناو بلیمەت و فێلبازو ساختە چی ناوی دەرکرد بوو. وە (عەمری کوپی عاص) ﷺ یش سەرکردەیهکی لێهات و زاناو ئازاو، زیرەکو و شارەزا بوو. هێچی لە ئەتریۆن کەمتر نەبوو بەلکو بەهۆی باوەرو

پوختە بە ئۆلە بە سەر ھاوای پێغەمبەر (ﷺ) ھەماتە من ھاوای (ﷺ)

ئیمانە کە ی زۆر بە ھیز ترو بە توانا تر بوو لە ئەتریۆن. وە پشت ئەستور بە خودا و باوەرە کە ی، ھیاو ئومیدی سەرکەوتنی ھەبوو بە یارمەتی و پشتیوانی خودا. (ەمری کوپی عاص) ھەر خیرانامە یەکی بۆ ھەزەرەتی (ەومەری کوپی خەتاب ﷺ) نوسی باسی زۆری سوپای پۆم، چەك و بارخانەیان و، باسی ئازایی و فیلبازی و ساختەچی ئەتریۆنی تیدا نوسی: وە داوای ھاوکاری و یارمەتی خیرای لیکرد، بۆ ئەو ی خیرا بە سەر دوژمندا بدات، لە ئەجنادەین، کاتینامە ی ەمر گەیشتە خەلیفە ی موسلمانان و، خویندیەو داوای خیراترین یارمەتی و ھاوکاری دەکات بۆ ھێرشکردنە سەر سوپای پۆم ھەزەرەتی ەومەر ﷺ دەستی کرد بە پیکەنین و ھەر بە پیکەنینی شەو بە ھاو پێیان دەور بەری خۆی گوت: بەراستی برايان ئیمە بە ئەتریۆنی موسل مانان لە ئەتریۆنی پۆماندا، ئینجا سەیر بکەن خۆشی چۆن تەواو بڵاودەبیئەو. ئینجا (ەمری کوپی عاص ﷺ) زۆری ھەولدا کە کەسیکی شارەزا بدۆزیتەو بۆ تێپەرپوون بە سەر ئەو تەنگە تاو ناخۆشیانە ی پۆمەکان یان کەسیکی وە ھا بیت شارەزای پێگای پۆیشتنی ناو قەلاو، تەلارە کە بیت و، لەو چال و خەندەکانە ی لە پێدا بەر بەست و نادیارن، شارەزای ھە بیت بۆ ئەو ی بە ئاسانی بتوانن بپوونە ناو قەلاکەو. بەلام، کەسیکی وای دەست نەکەوت. ئەمجارە پیلانیکی تری پیکخست بۆ ھێرش بردنە سەر ئەو قەلا یە، ئەویش ئەو بوو ھەولێ زۆریدا بۆ دوژینەو ی ناریکی و ناتە واو یەکانی ناو پیزەکانی دوژمن. بۆ ئەو ی دەست پێشخەری لە ھێرش بردن بکات و، دوژمن تیدا سەرفراز نە بیت و، ھیچ سودی بە دەست نەھێنن. بۆئەو مەبەستە (ەمر) نوینەریکی نارد بۆلای (ئەتریۆن) بۆ گۆرینەو ی بیروپا، دوژینەو ی چارە سەریەك بۆ ناشتی و، نەھیشتن پزانی خوین لە نیوانیاندا: وە نوینەرە کەش و تێگە یەندرا بوو کە بە ئازایی و زیرەکی لە گەل و توو پزێ ناشتیدا بتوانی پێگە چارە یەکی باش بۆ ھێرش بردن لەو سەفەریدا بدۆزیتەو بەلام، بە داخەو ئەویش سەری نەگرت و نە ی توانی و ھەلیکی بۆ ئەو پێگا یە پیکەنە کەوت و، ھیچ پێگە چارە یەکی نە دوژینەو. تەنھا ھا تە سەر ئەو بیروپایە کە (ەمر) بۆ خۆی ئەو کارە ئەنجام بدا، پیکخەری پیلانە کە بیت،

پوختە بەمەكە، لە بەمەرماتە ئۆرگەكانى پېغمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

نەمجارە بۆ خۆى وەك و نوینەرى (عەمر)خۆى ئامادەكرد و پویشت بۆ لای
(ئەتریۆن) بەلام زۆر بە نەینى و چاپوكانە كارى دەكرد، نەبادا پیلانەكە ئاشكرا
بیت و (ئەتریۆن) پىنى بزانی كە ئەو نوینەرە بۆ خۆى (عەمرى كوپى عاصە)
چونكە ئەو پیلانە ئاشكرا بیت كوشتنى مسۆگەرە. (عەمر) پویشتە بەردەركى
قەلاو زۆر بە ئاگادار و زانایى دەپروانى و، وینەى قەلاکەى بەباشى دەگرت و،
نەیزانى چیدەكا و چۆن دەپرات. لە دواى چۆنەلای (ئەتریۆن) وەك و نوینەرى
(عەمرى كوپى عاصﷺ) هەردوكیان دەستیان بەوتوویرى ئاشتى كرد. زیرەك و
دانایى (ئەتریۆن) لە وتەكانى (عەمر)كەوتە گومانەو، لەدلى خویدا گوتى: بەخودا
ئەو پیاوە یان (عەمرە) یان پراوێژكارى تەواوى (عەمر)؟! ئەگەر ئەو بەكوژم
بەراستى كارىگەرێكى زۆر و تەواوى لەسەر ئەو گەل و سوپایە دەبیت! بۆیە
(ئەتریۆن) بەنەینى لەگەل سەربازێك لەپاسەوانەكانى دوا و گوتى: هەر كاتى ئەو
عەرەبە لەگەرپانەوێ گەیشتە فلانە شوین لى بدەن و بیکوژن؟ بەلام (عەمر)یش
بەزیرەك و دانایى خۆى، لەساختە و تەلەكەبازى (ئەتریۆن) تیگەیشت كەچى
نیەتێكى خەراپى هەیه. بۆیە بە (ئەتریۆن)ى گوت: ئەى سەرکردە من گویم لە
وتەكانى تۆ بوو، تۆش گویت لەوتەكانى من بوو، بە راستى وتەكانت كارىگەرێكى
زوورى لەسەرم هەبوو، بەلام لەبەر ئەوەى من یەكێكم لەو (١٠) دە نەفەرانی كە
حەزەرەتى (عومەر)ﷺ ناردوینى كە ئاگادارى هەلسوكەوتى (عەمرى كوپى عاصﷺ)
بكەین بزانی چیدەكات، بۆیە دەبى ئیستارێگەم پێدەى دەپۆم قسە لەگەل ئەوانى
تريش دەكەم و، هەموومان پێكەو دەگەرپێنەو بۆئێرە، ئینجا ئەگەر بیر و هەستى
ئەوانیش وەك و هەستى من بوون، ئەو هەموو سوپا و سەرکردە لەگەلمان دایەو،
زۆر باشە، خو ئەگەر بیروپاى ئەوان وانەبوو، ئەو ئەوان دەگەرپێنەو، منیش
لەژێر فرمانى تۆ دادەبم. كە (ئەتریۆن) گوێى لەوتە بوو، گومانەكەى لەدل
دەرچوو نەماو، ئەو سەربازەى كە بەنەینى قسەى لەگەلدا كرد، گەراندیەو بۆ لای
خۆى، بۆ ئەوەى ئەو فرمانە بەجێنەهێنى كە پىنى سپاردوو. ئینجا بە (عەمر)ى
وت: بۆ ھاوڕێكانت بەینە؟ (عەمر) گەرپایەو بۆ لای سوپا و سەربازەكانى و، لای بە

پوختە بەدەنە لە بەسەر ماتە گۆرنگە گەنای پێغمەبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

هیچ لایە کدا وەرنەگیرا. وە هیوای گەپانەوێ جاریکی تری نەبوو بۆ لای (ئەتیریۆن) بگەرێتەو. لە دواى تەواوی پیلانەکە و پزگاربوونی (عەمر) ئەتیریۆن گوتی: بەپراستی ئەوکا بڕایە بەزیرەکی و دانایی فریوی دام و هەلی خەڵە تاندم: زۆر لەمن زیرەک تر و زۆر زاتر بوو؟ لە دواى ئەوێ کە ئەو هەوالە گەیشتەو (عومەر) قەرموی: بەپراستی (عەمر) بەسەر (ئەتیریۆن) دا سەرکەوت، ئای (عەمر) بەخودا سویندت دەدەم. ئینجا (عەمری کوپی عاص) بەهۆی زیرەکی و دانایی و نازایەتی سەرکەوت بەسەر ساختە چیی و پالەوان و، قیلبارزترین دووژمنانی.

کاتی ئەو نەهاتوو کە سوارچاکان بکەوێ پێیان

أما آن للفارس أن يترجل

لە کاتی کدا کە (حەججی کوپی یوسفی) سەقەفی تەنگ و بیزاری بەسەر (عبداللەه) کوپی زوبەیر) دا هەلچنی کە جینگە و پەناگەى لەناو حەوشە و حەشارگەى (بیت اللە الحرام) بوو: کاتی یەک لایە نکردهوێ جەنگی یەک لایى لە نێوانیاندا: لە کاتی کدا کە هاوێ و، لایەنگر و یارمەتیدەرانیان لێیان دوورکەوتبۆنەو، وازیان لێ هینا بوو (عبداللەه) پۆشیشتە لای دایکی کە (ئەسمائەى کچی ئەبوبەکرى صدیق) بوو خاوەنى دوو پشتین (ذات النطاقین) و تووێژى لەگەڵدا کردو و گوتی: ئەى دایە زۆربەى هاوێ و کەس و دۆستانم وازیان لێهیناوم و لێم دوورکەوتوونەو هەتا تەنانت کوپ و خیزان و خانەوادە کەشم. تەنها چەند کەسیکی کەمى بیتوانام بە دەورەو ماوه کە توانای بەرامبەرى و پارێزگارى و، خۆپاگریان زۆر کەمه و لە جەنگدا بیتوانان. بەلام بۆ لایەنى سەرۆت و مال بەخشین هەرچیم بوێ پێم دەدەن و دەیبەخشن. ئینجا ئەى دایەگیان تۆش فەرمانت بەچییه؟ دایکی گوتی: پۆلە کەم تۆ بۆ خۆت زۆر باشتر خۆت دەناسی، ئەگەر دەزانی حەق بە تۆیە و لەسەر پراستی، وە هەول و کۆشش دەکەیت بۆ بەدەستھێنانى ئەو پراستیە؟ ئەو پامەوەستى و، بڕۆ بە ئەنجامی بگەیهنە. لەسەر ئەو رێبازە راستەش بوو، کە هاوڕییانت کوژران، خۆت وایمە کە کە منداڵ و گەمژەى ھۆزى (ئومەیه) گالتەت پێیکەن و، بەسەرتا

پوخته بھڙ لہ بہ مہرمانہ کُرن گھمانی پتھ مہر (ﷺ) قہمانہ من حیاء رسول (ﷺ)

زانہو، گہردن کہ چیان بؤ بکھی، وہ ٹہ گہر لہو کارہشتدا مہ بہستت تہنہا بؤ
دہستکہ وتی مال و سامان و دہسہ لاتہ. ٹہوہ تۆ خہراپترین و بہدبہ خترین
نادہ میزادی، گیانت بہ ہدہر لہ دہستت دہدی، ہرچی لہ گہل تۆشدا ہروات و
بکوزری ٹہوہ بہدبہخت و خہسارہ تمہندہ. کوہم گہر تۆ دہلئی من لہ سہرہق و
راستیم، ٹہوسستی، لاوازی، بیہیزی خۆت، ہاوپییانت بؤچی! بہراستی ٹہو
سسیتیہ کاری مرقی نازاد و سہرہست، ہاوپدار نییہ! ہرچہند لہو دنیا یہدا
بہزہبونی و لاوازی بژیہی؟ باش بزانیہ کوہی (زوبہیر) نہمان و کوشتن باشترین
دہسکہوتہ. سویند بہخودا لیڈانی شیر و تیر لہ سہرہیز و قوت و سہرہری و
دہسہلات، بہلای منہوہ زۆر خۆشہویست تر و باشترہ، لہ قامچی و شوپرکیک، لہ
ملکہچی و داماویدا. دوا۱ (عبداللہ) گوتی: ٹہی دایہ: من لہوہ دہترسیم لہ دوا۱
بہرہرہکانی و بہرامبہری بدوپریم و دوا۱ی سوکایہ تیم پی بکری و ہلمبواسن.
دایکی گوتی: پۆلہکہم کہول کردن و پیست دامالینی بہران لہ دوا۱ سہرہپرینی
ہیچ ٹیش و نازار و زہرہری پیٹاگہیہ نیٹ، کوہم ہستہ بہدانایی و کارامہییہوہ
برؤ و دوا۱ یارمہتی و کۆمہکی لہخودا بکہ. (عبداللہ) لہدایکی نزیکبۆوہ سہری
دایکی ماچکردو، گوتی: سویند بہخودا ٹہوہی کہ تۆ فہرمانت پیکردم: ہیواو
ہہلویست و ناواتی من بووہ، ہہر لہو پۆژوہوہ ہہتا ٹیستا ہہرگیز پشتم بہ دنیا
نہبہستوہ و دونیاشم ٹہوہندہ خۆش نہویستوہ، وہ لہبہر خودا نہپۆیشتموہ
مہیدانی شہر، نہوہکو لہ کار و فہرمانیکدا بق و قینم لیبگریٹ بہ نہزانی و
سہرکیٹشیہوہ، راستی بہناپاست بزائم، بۆیہ ہاتمہ لای تۆپیم خۆشبوو بیرو پای
تۆش و ہرگرمو، پوگہشی و کارامہیی، زانیاری تۆش لہگہل بیرو ہست و
کارامہیی خۆم تیگہل بکہم. ٹہی دایہ: تۆ وا ہست بکہ لہ ٹہمپۆوہ من کوژراوم
و، دلٹہنگو غہمبار مہبہ و خۆت تہسلیمی فہرمانی خودابکہ. ٹہی دایہ: بہراستی
دنیا بہ کہ کوہرہکەت ہیچ پښگہیہکی خہراپہی نہگرتوہ، کاریکی ناشیاوی ٹہنجام
نہداوہ، وہ ہیچ کاری نامہردانہی نہکردوہ، وہ ہیچ کاریکی ستہم کارانہی نہ
لہگہل مرقہکان، وہ نہ لہگہل بہرنامہ و پښازہکەیی خودا ٹہنجام نہداوہ، ستہم

بوختە بىمەن لە بەسەر ماتە گۇرنگە گەنای پېغمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

لە هیچ بەندەو، عەبدو پەیمان پىندراویکم نەکردو. وە ھەر سەتەم و زۆرداریەکی
فەرماندارو ژێر دەستە یەکیشم پىگە یشتبىت پىی قایل و پازىنە بووم، بە لکو
بەرپەرچىم داوئەتەو و پىم ناخۆش بوو و پىی قایل نەبووم، وە هیچ شتىکم بە
ئەندازەى رەزەبون و قایل بوونی خوداپىی خۆشتر و گەرەتر نەبوو، ئىنجا خودایە ئەر
پاساو بۆ گیانم ناھىنمەو، بۆ بىگوناھى و پاکبەنەو گیانم ناگەم، چونکە تۆ
زۆر باشتەر لە من دەزانى، تەنھام بۆیە ئەو دەلیم کەبىتە دلدانەو دایکم،
لەدوای خۆم دلتەنگ و غەمبار و ئاوارام نەبىت بۆم، ھەردەم دەم بەدوئا و پارانەو
بىت بۆم، دایکی گوتى: ھەردەم زوبان بە دوئاو دەبم. ئىنجا ھەر کەسى کە لە
بەرامبەرت بەناپەوا دەکوژى، بزانە کە تۆ لەسەر حەق و راستى دەکوژى، لەدوای
ئەو دایکی سەرى بۆ ئاسمان بەرز کردو و وتى: خودایە بەزەبى و سۆزى بەو بەژن
و بالا شوخ و شەنگ و بەرزەدا بىتەو، ئەولاشە دەموشک و تىنۆ لە ئاوارەو
دەربەدەرى مەدینەدا، وە خودایە بەزەبى و مېھرەبانى لەگەل باوکى و لەگەل
منىشدا بکەى، خودایە وا بۆ ئەو کارە بەتۆم سپاردو بە ھەموو کار و فەرمان و بەسەر
ھاتىکت پازى و قایل ھەرچى لەلای تۆو، خودایە: گیانى ئارامى و خۆراگى
پىبەدەى و پاداشتى ئارامگران و سوپاس گۆزەرانم پىبەخشى، ئەو دوئا و نزاىانە بە
جۆرىک ھىز و غىرەت و ھەماسى (عبدالله) بزانندو، بەھىزو ھەماسیەو گەراپەو
ناو ھاوپى و دۆستەکانى، بەو غىرەت و ھەماسیەى ھىرشى بردە سەر دۆژمن، بە
چاپوکی و باوہ پىکی تەواو خۆراگى شەپى کرد، بەلام کاتىکی زۆرى نەبرد ھىرشى
تەواویان کردە سەر و بە شیر و تىرلىیانداو کەوتە سەر زەوى و گیانى دەرچو. لەدوای
ئەو ھەر وەک و بۆ خۆى لە دوا پۆزى خۆى دەرئەسا کە ھەلىبواسن بەو جۆرە (حەجج
عبدالله) لە دەروازەى دەرى مەدینەو ھەلواسى، ئەوئەندە مایەو ھەتا دایکی کوێر و
ناپىناى پۆیشىت بەلایدا، دەستى بەسەر لاشە کەیدا دەگىراو، ئەو و تە بەرز و شیرینە
شکوئەدارەى، لە زوبان دەھاتە دەر و دەیفەرمو: ئایاکاتى ئەو نەھاتو کە سوارچاکان
بکەونە پىیان. مەبەستى لەو و تەبە ئەو بو ئایا وەختى ئەو نەھاتو کە لاشەى ئەو
پالەوانە لە سەردارى سیددارە بەیتنە خوار.

پوخته به ځه له به سهر ماته څرنگه ځای پیغهمبر (ﷺ) هېمات من حیاة رمول (ﷺ)

نازیه تی و پالنه وانیتی نافرته تان له جه ننگدا

شجاعة النساء في الحرب

سفهیه کچی عبدالمتلب و تی: (حسانی کوږی سابت) له ته لاری (فارغ) له پوژۍ خندهق) له لامان بوو: نه و پوژه مندال و نافرته تمان له لایو: کابرایه کی جوله که هر به لا ماندا دهات و ده چوو له ده وره ی ته لاره که ده وره ی دداین. گوتم: نه ی حسان) نه و جوله که ده بیینی به ده وره ی ته لاره که دا ده سوږی، به راستی من له و جوله که یه دنیا نیم که جوله که کانی تر ناگدار ناکاته وه، هوالی نیمه یانی پیرانگه یه نی و له دواوه به نه یینی نایه و پیغهمبر یش له نیمه بیتاگایه. نه ی حسان تو پرېو بولای و بیکوژه؟ حسان گوتی: نه ی کچی (عبدالمتلب) خودا به حمت پیبکات نه تو بول خوت نه من ناناسی پیاوکی بیه یزو ترسنوکم و، توانای نه و کارانه م نییه، (سفهیه) گوتی: که (حسان) نه وها وه لامی دامه وه سه یرم کرد هیچ شتی کم به لایه وه نه دیت: هر خیرا به په رویه که سهری خوی پیچاو، کوله که و ستونیکم هه لگرت و، له سهر ته لاره که چومه خوارو، به ره و لای جوله که که پویشتم به و کوله که و ستونه ی پیم بوو: که و تمه سهری به لیدان هتا کوشتم. دواپی گه پامه وه بول سهر قه لایه که، و تم: نه ی حسان نیستا نه تو پرېو بول خواره وه بولای تهرمه که ی و پروتی بکه وه. له بهر نه وه ی نه و پیاو بوو: بویه پوتم نه کرده وه، حسان گوتی: به خودا کچی (عبدالمتلب) من هیچ پیویستیم به شته کانی نییه.

رهوشت

الأخلاق

خودای گه وره له قورځانی پیروژدا دهرباره ی رهوشت و ښکاری پیغهمبر ده فهرموئ: {وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ} القلم/۴ واته: به راستی نه ی محمد تو له بهرترین پله ی رهوشت و خوی به رزو جوانی. پیغهمبر ی خودا ﷺ ده فهرموئ: (إِنَّمَا بُعِثَ لِاتِّمَامِ مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ) رهوشت گیان و ژیان و هه لویستی گهل و نه ته وه یه که: نه گهر گیان باش بوو نه و گهل و نه ته وه یه ش باش ده بییت، به ژیانکی به هیزو

پوخته بښل له بدمرعاته څرنگه کانی پېغمبر (ﷺ) قربانه من حیا رسول (ﷺ)

سهر بهر، ژيان دېباته سهر، له هه مولايه كه وه يارمه تې و كومه كې و پشتي پي دېبستن و پريزدارانې پريزي ليده گيرئ. به لام به پيچه وانه وه هر گه ليك گيان و په وشتي پوچ و فاسد بو، نه وه نه و گله سست و لاواز و بيهيز دېبتي و تواناي راوه ستان و خوراگرتني ناميني و، نه و گله دېبته هيو و نوميدى چليس و چاو چنوكان و، نامانجى دووژمنان. نه و گله و نه ته وې كه له كومه له خه لكيكې په گهز جياوازي دووړ له په وشت و به ها بهر و جوانه كاني قيه مې مرو قايه تې بيت: دېبي پريز و نرخى نه و گله و نه ته وېه چيبيت؟ ته نها توژ و خول و خاكيكې بيسوده. هر په وشت و كردارى جوانه سهر بهرزي و به هاى گله و نه ته وېه به بي نه و په وشته جوانانه هه موو زير و خير و بيري ولا ت بيريزو بي بيايه خه، بويه ده لين: په وشت و په فقاړه به ها كاني ناده ميزاد، چه ك و هيزي ته واوي له بن نه ها توي گله و نه ته وېه و، هيچ هيزيكې دهره كې خوي له بهرام بهريدا راناگري ت. به و جوړه په وشتي ئيسلامى به شيوه و په وشتي چا كه و باشي بي سنور ناو زده ده كريت و، به دده سلا ت و تواناي ته واو گشتي ديارى ده كريت، كه به راستي ته واوي په وشت و به ها جوانه كاني ئينسان له دهره نجام شوينكه و ته ي دين و ئاينه وېه و، زامن و دده سته بهرې چا كه و بيسنورى بهر ده وام و گونجاوه بو ته واوي بهرې ناده ميزاد له سهرچاوه ي نه و شتانه وه هيزيكې كاريگه رې راستگو ي بهر پرسيارى ته واوي به جيگه يه نهر ناماده ده كات، له ئاشكراو نادياريداو، له خو شى و ناخوشيدا، چونكه چاو دي ري ته واوي نه و كار، خوداي به تواناو خاوهن دده سلا ت، نه دده خه وي و نه و نه وزيش دېباته وه، وه به وري ديه كيش نه له ئاسمان و نه له زمين لي ي په نهان و ناديار ناي ت: ئينجا هه رله سهر نه و په وشت و پيوهر و پيوانه بو باوه رداراني پيش و بوونه پيشه نك و سهره وري بو ئازاد كردن و سهرداري ولا ت، نه و ه ش له نه نجامي خودا په رستي و، راستي له ته قوا و خورايزيدا: وه له راستيشدا هيچ سهرچاوه يه كې پاكي و خورايزي و، خاويني و، راستي و، به خشين و، له سهره خو يي و وه فايي نابيني و به دده ست ناكه وي كه وه ك و ته قوا و خورايزي و، پابه ندبون به به جي هيناني فرمانه كاني خوداو دووړكه و تنه وه له تاوان و

پوخته بدم له به سمراته گرنه گانی پیغمبر (ﷺ) هبانه من حیاة رسول (ﷺ)
 نافه رمانیه گانی باشترو چاکتریبت. هر له سهر بنه مای ئه و په وشت و پربازه پاک و
 بهرزه بوو که هاوه له بهرزه گانی پیغمبر راپه رین و ژبانیکي سهر بهر زانه ی
 کومه لگای ئیسلا میان به دی هیئا وه هر به هو ی په وشتی جوان و بهرزی بوو،
 ئالای سهر بهرزی ئیسلا م له ته واوی سهر پوی زه مین ده شه کایه وه: به لام چون
 وانا بیت که ئه و هاو پربانه له زانکو و کولجیه گانی پیغمبر و سهر وهر و سهر دار
 خویندویانه و هر له و خویندنگایه شدا دهر چوون و پیگه یشتون. ئه و
 پیغمبره (ﷺ) که خاوه نی ته واوی ده سه لات و به توانای ئه و بوونه وهره له باسیدا
 بهرمویت: (وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ): القم/۴.

من و هاو پیکه م زور له وه زیاتر پیوستترین نه ی عومهر انا و صاحبی احوج الی غیر هذا یا عمر

ده گیرنه وه که جوله که یه ک وامی (قرض) له لای پیغمبر بوو (ﷺ) ویستی داوای
 وامه که ی بکاته وه له پیشی کاتی هاتنی وامه که ی.
 له ریگای مه دینه پیشی به پیغمبر (د.خ) گرت و به تور په ییه وه په خنه له پیغمبر
 (ﷺ) ده گری و ده لی: به راستی ئیوه ی هوژی (عبدالمطلب) گهل و نه ته وه یه کن زور
 قهرز کویرن و قهرز ناده نه وه خاوه نی، کاتی حه زره تی (عومهر) (ﷺ) چاوی پیده که وی
 نه و جوله که یه ک پیشی به پیغمبر (ﷺ) گرتوه و قسه ی پیده لی، زور تور په ده بی
 و رقی هه لده ستی و ده لی: نه ی پیغمبر ی (ﷺ) خودا ریگام پیبده له گه رده نی بده م؟
 پیغمبر (ﷺ) ده فهرمو ی: نه ی (عومهر) (ﷺ) ئیمه و هاو پیکه مان زور پیوستمان
 هیه بو شتیکی تر بیجگه له وشته. پیوسته تو به جوړیکی تر داوا له وخواوه
 وامه بکه ی بللی، تو به شیوه و داوایه کی جوانتر داوای وامه که ت بکه وه: وه
 به منیش بللی نه توش زور به باش و جوانی وامه که ت بده وه: ئینجا پیغمبر
 (ﷺ) زور به هیمنی پوی له جوله که که کردو گوتی: نه ی جوله که وامه که ت سبه ی
 کاتی دانه وه یه تی، نه وه ک و نه مرو.

برادرېك برادره كې ده گړنې

صديق يېكې صديقه

کاتې سهردار و خواپېداو (زهیدي کوری حاریس) ﷺ شهید ده کړې له جهنګي (مؤته) دا پیغه مېر (د.خ) ده فېرموې: به پاستی زهید له پیناوی خوادا زور به باش و پاستی جهنګاو، نه مړو به خزمه تی خوادا ده گاو، هیچ شتیکی ناخوښی به سهر وه ناییت به لام کچی زهید له دواي ټو فېرمایشته ی پیغه مېر (د.خ) له سهر تهرمه کھی باوکی ده گړیاو ده یگوت: ټوه چیه من دهی بینم؟ پیغه مېر (د.خ) که له لای تهرمه کھی راوه ستابوو، فرمیسک ی له چاوان قه تیس مابووده ی فېرموو: برادرېك برادره کھی ده گړیه نې. له سهر پرو دواي ټو چیروکه (توماس چارلیل) نوسه ری به ناوبانګی ټینگلیزی پونکر دنه وهیه که دهر دېرې و، ده لې ټو گو فتارو کرداران له محمدی براو دوستی هه موو ټاده میزاده کان دانه بینن، وه به پاستی ټو به به زه ی و میهره بانه، دوست و برای هه موومانه. ټو به سوز ودل ټهرمه، میهره بان و دل ټاسکه: کوړی دایکی یه که م و باوکه گهره ی یه که ممانه.

ټایا من چاکه م له گه ټندا کردوه؟

هل أحسنت إليك؟

پوژېك عهره بیکی ده شته کی دواي شتیك له پیغه مېر ﷺ ده کات. پیغه مېریش شته کھی پیده به خشی. له دواي چهند کاتېك پیغه مېر ﷺ به کابرا ده فېرمویت: ټه ری من هیچم پې به خشی؟ کابرای ده شته کیش له ناو یاره کانیدا ده لیت، نه به خودا نه چاکه ت له گه لندا کردوه و، نه په فتاری جوانیش له گه لندا به کارهی ټناوم. باوه پداران له دروی ټو کابرایه زور تووپه بوون و، لیلی هه ستان و، به ره ولای پویشتن که لیلی بدن. به لام پیغه مېر هه ستاو به ره و مال گه پرایه وه و، ټامارهی بو هاوپړیانی کرد نه که ن ده ست دریژی نه که نه سهر و، هاوپړیکه مان ټازار نه دهن. ټینجا پیغه مېر له مال هوه به دواي ټو کابرا ده شته کیه ی دانار دوو، شتیکی زورترو باشتیشی پې به خشی، له دواي ماوهیه ک پیغه مېر ﷺ پرسپاری له و

پوخته بښک له بهمه راته گړنگه کانی پیغمبر (ﷺ) قېماته من حیات رسول (ﷺ)

کابرایه کرده و گوتی: ئایا ئیستا من هیچ شتم پیښه خشیوی؟ کابرا گوتی: بهلئې نهی پیغمبرې خودا ﷺ شتی زوړت پیښه خشیوم خودا پاداشتی چاکه ی توو، گهل و هوړو نه ته وه که شت بداته وه. ئینجا له دواى ئه وه پیغمبر ﷺ فرمووی: ئه ی برام توله ناو هاوړیکاندا شتیکی ناشیرینت گوت: که هه موویان دلیان گهلردی گرتو، پیی غه مار و نا ئارام بوون: ئه گهلر ده ته وئې هاوړیکانم دلیان گهلردی تیدا نه مینئو، بهرام بهرت دلپاک بښه وه، ئه و وته یه ی که ئیستا له لای من گوتت: له لای نه وانیش دووباره ی بکه وه. کابرا به دل خوشیه وه گوتی: بهلئې به سهر چاو. بو بوژی دواىی کابرای ده شته کی هاته وه لای پیغمبرو یاره کانی: پیغمبر ﷺ فرمووی: ئه و کابرایه بوو که دویئې شتیکی ناشیرینی گوت: به لام له دوايیدا ئیمه بومان زیاد کرد: ئه ویش قایل و پازی بووه، وانیه ئه ی برای ده شته کی؟ ئه ویش زوړ به دل خوشیه وه گوتی: بهلئې راسته ئه ی پیغمبرې خودا، خودای گهلره پاداشتی چاکه ی توش و هه موو هوړو نه وه و هاوړییانت بداته وه. له و کاته دا روخساری پیغمبر ﷺ له خو شیان ددره وشایه وه.

ئینجا: پیغمبر ﷺ پوداویکی بویاره کانی فرموو: شیوه ی من و ئه و برا ده شته کیه وه و شیوه ی کابرایه ک وایه، که حوشتریکی هه بی و له بهر ده سستی رابکات و خه لکانیکی زوړ به دوايدارابکهن: به لام حوشره که هه چهند چاوی به و جه ماوهره زوړه ده که وت زیاتر هئې ده تیزاندو، پای ده کردو، دوورتر ده که وته وه. خاوه نی حوشره که ش هاواری له خه لکه که ده کرد و ده ی وت: تو خودا برایان واز له حوشره که م بهینن و بگه رینه وه، مهیدانی حوشره که بو من چول بکهن. چونکه ئه من بو خوم په وشتی حوشره که م ده زانم، زوړ به ئارام و میهره بان تریشم بو حوشره که م له ئیوه. ئینجا، کابرای خاوه ن حوشر زوړ به هیمنی بولای حوشره که ی پویش و چنگیک خول و خاکی زهوی هه لگرت و بولای حوشره که ی هاویش و، حوشره که ش به ره و لای کابرا گه پرایه وه، ئه ویش زوړ به هیواشی به ره و لای پویش، کاتئ لئی نریکبووه کابرا داوای له حوشره که ی کرد که وهرکه ویتته سهر زهوی، حوشره که ش زوړ به هیواشی که وته سهر زهوی و وهرکه وت. ئینجا

پوخته په ځه له بهر مهاته ځرنگه ځانې پيغمبر (ﷺ) قېمات من حياة رسول (ﷺ)

کابرا دهستی به سهردا گرته وهو کوپان و کهل و په له که ی لی قائیم کرده وه، به سهر چلیسی خوشتره کهیدا سهر کهوت. به راستی منیش نه گهر نه و کابرا ده شته کهیم له لای ئیوه به جی هیشتبایه له دواى ئه وهی ئه و ته یی گوت و، ئیوه ش دلتان گهردی گرت، نه وه ئیوه ده تان کوشت و، نه و کابرایه ش دهر پویشته ناو ناگریه وه.

دارم له پشتمی ههر که سی داوه نه وه پشتم

من کنت جلدت له ظهرا فهدا ظهري

ده گيرنه وه جاريکیان هارپنیه کی پیغمبر (ﷺ) دهراته لای پیغمبر (ﷺ): به لام له بهر شهرم و حیا له پیغمبر (ﷺ) زور دهرسی و ههرچه ندی دهکات ناتوانی به ته وای قسه له گهل پیغمبر (ﷺ) بکات: پیغمبر (ﷺ) ههستی خه جالت و ترسی پیدهکات و زور له سهره خووه پیی ده لیت براکه م هوش بینه وه سهرخو و ترست نه بی: منیش وهک و تو ناده میزاد یکم، کوپی نافره تیکم که له مه که گوشتی وشکراوهی ده خوارد.

پوژیک پیغمبر (ﷺ) به لای کومه لیک خه لکدا دهرات: نه وانیش بو پزلینان و نه دب له بهر په لده ست. به لام پیغمبر (ﷺ) نه ییشت له بهری هه ست و، پییگوتن: ئیوه وهک و عهجه م و امه بن که هیندیکیان له بهر په کتری هه لده ست به کړنوش بردنه وه هه لده ست. وه پیغمبر (ﷺ) نیسلام (ﷺ) کاتی به ته وای بوی دهر کهوت و ههستی کرد که کوچ دهکات له دنیا: له دواى ئه وهی که خودای به دسه لات ته وای به خشیش ونیعمه تی گهره ی نیسلام و بهرنامه و ئاینی بو سهر موسلمانان ته واکرد. پویشته سهر (منبر) و فهرمووی: ئه ی ناده میزاده کان ههر که سی داریکم لی داوه نه وه پشتم و باداره که م لی داته وه توله ی خو بکاته وه. وه ههر به و جوړه ههر که سیک و ته یه کی ناشیرین یان جنیویکم پیداوه، با بیت و پیم بلیته وه. وه ههر که سی مالم لیساندوه: نه وه مالم و باه لیلی بگریته وه: وه هیچ له توله ی دوا پوژى خو نه ترسی، چونکه توله سیننه وه له شان و شکوی من ناوه شیته وه.

پوژیک (غهوسی کوپی حارس) پیگه ی له پیغمبر (ﷺ) گرت و، شیرى له کالان دهره ینا بو کوشتنی پیغمبر (ﷺ) گوتی: ئه ی محمد ئیستا ده تکزیم کی هیه له دهستی من

پوختە بە گەژەن لە بە سەر هاتە گەژەنگەکانی پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)
 پزگارت بکات؟ پێغەمبەر (ﷺ) لەوە لāmدا فەرمووی (الله) هەر لە گەل وشە ی (الله)
 شیرەکە ی لە دەستی بە ربووە و کەوتە سەر زەوی: پێغەمبەر (ﷺ) پەلاماریداو
 هەلیگرتەو و گوتی: ئەدی کێ تۆ لە دەستی من پزگارت دەکات؟ غەوس گوتی:
 بە پراستی تۆ زۆر بە زەیی و بە خەشندە ی: پێغەمبەریش ئازادی کرد و پۆیشتەو
 ناو گەل و ھۆزەکە ی و پێیگوتن: من لە لای باش ترین و چاکترین ئادە میزادی سەر
 ئەو گۆی زەویەو و هاتووم بۆ لاتان.

شیردۆشی مەرەکانە ئە ی دایە

حالب شاة یا مامە

دە گێر نەو و سەر وەر و پێشە و امان حە زەرە تی (ئەبوبەکر (ﷺ)) لە پێشی ھە لێ ژاردنی بە
 پێشە وای موسلمانان و جینشین پێغەمبەری خودا بەردەوام خەریکی بە جیھینانی
 ئیش و کاری باش و پیرۆز بوو بە رامبەر بە ھاو سی و ھە ژاران، بۆ مائی شە ھیدو،
 ھە تیو، نە دارو، لاوازو، بیئە وایان دە پۆیشت و، پێویستی و ئیشوکارە کانیانی بۆ
 بە جیدە گە یاندن و لە ھەر شوێنێک کە پێویستیان بە و سەر کردە پێشە وایە ببوایە
 ھیچ درێخی نە دە کرد و دە پۆیشت و، ئامادە باشی لە و شوێنە ھە بوو، بۆ پێژلینانی
 ئە و نە دار و ھە ژارانە، ئازە لێ بۆ دە دۆشین و، نانی بۆ دە کردن و، بە زەیی و سۆزی
 پێیاندا دە هاتە وە کاتی بووبە پێشە و او جینشین. ئە و ھە ژارو نە دارانە ترس
 و بیمێکی گە وەرە یان توش هات، و تیان ئە مجار لە مە و دواو و تازە (ئەبوبکر) ئە و سۆز
 و بە زەییە ی نامینێ بە رامبەرمان، چونکە بۆتە سەر کردە و پێشە و، ئەبوبکر گۆیی
 لێبو بیو ژیکی دە ی گوت: تازە ئازە لمان بۆ نادۆشی، بە لām ئەبوبکر وە لāmی دایە وە و
 گوتی: بە خودا ھە تا گیانم تێدا مابیت ھەر بۆتان دە دۆشم! ئینجا بە خیرایی
 ئەبوبکر بەرە و لای دەرگایە کە یان دە پۆیشت و، مندالێکی بچوک دەرگای
 لێ دە کاتە وە. ھەر کە چاوی پێ دە کە ویت ھاوار دە کات و، دە لێ ئە ی دایە ئە وە مەر و
 ئازە ل دۆشە کە یە. ھەر لە بەر ئە و ھە موو سۆزو میھرە بانێ ی ئەبوبکر بوو، کە
 پێغەمبەری (ﷺ) خودا تە وای ماف و فەرمانی پێ بە خشی بوو، کاتی کە پێی دە و ت
 بە بە زە یترین نە تە وە م بە بە زە یی نە تە وە ی ئەبوبەکرە.

خودای گه وره له وی باشتري پینه داوم

ما ابدلنی الله خیرامنھا

له دوی تیشکان و سهرنه که وتنی گه ماروی قورپه شیهه کان: به سهر موسلماناندا. حه زره تی (خه دیجه) له گهل پیغه مبهری خودا گه پرانه وه شوین و جیگه ی خوین بو مه که. وه نه و شته ی که پیغه مبهر و هاوسه ره که ی پالی پیوه نان بوئه وه ی له مال و جیگه ی خوین دهرچن و، پوبکه نه دولی (ئهبوتالیب) که نیوانی دوو کیو بوون: که هیچی لینه بوو ما وه ی سی سال له دوله دا مانه وه و گه مارو و نابلو قه یان له سهر بوو: نازارو نه شکه نجه و ناخوشی ته وایان به هوژ و گه له وه زور چیشیت. بی نیشوکاره کهم خوراک و خوارده مهنی. له ماوه ی نه و سی ساله دا حه زره تی خه دیجه سهره و ت و سامانیکی زوری ماله که ی به ناره ز و خوشی خوی خه رج ده کرد و ده یبه خشیه وه، زوربه نارامی و گیانی فیدا کارانه. له دوی سی سال به ره و مه که گه پرانه وه. به لام گه پرانه وه که یان زور جیاوازی هه بوو له دهرچون و پویشتنه که یان: چونکه پویشتنه که یان چاوه پروان و نه گهری نه مان وله ناوچونی تیدا بوو: سهره پای نه وه مووشه که ت و ماندو و بوون و نازار دانه ش. حه زره تی خه دیجه له و کاته دا ته مهنی به سالد اچو بوو بی هیژو کهم تاقه ت ببوتینی تیدا نه ما بوو ته مهنی گه یشتنبوه (۶۵) شه ست و پینج سال وله سهر جیگه دا که وتبوو، پیغه مبه ریش به لایه وه ما بووه و لیی دوور نه ده که وته وه، نیشانه ی مردنی پیوه دیار بوو. سی پوژ به نه خوشی و نازارو ماندو و بوونی زوره وه مایه وه: زوری ناره ز و ده کرد که له و کاته دا نه مریت هه تا بهری بانگه وازو سهرکه وتنی ئیسلام ده بینیت. خوی وه ها ده هیئایه پیش که هیوایه تیه کی زوری له پیشه بویه به که به پرېزه که ی نوم که لسومی ده و ت که کهم خوزیا ته مهن موله تی دهمام هه تانه و شه که ت و ماندو و بوونم له بیر ده چووه و پوخوش و ناسوده بوو مایه و تاموچیزئی خوشیم بجیشتبایه. نوم که لسوم له وه لامیدا ده یوت نه ی دایه به پرستی هیچ سام و ناخوشیت له سهر ییه. ئینجا حه زره تی خه دیجه هاته وه گو فتار و وتی: نه ی کچم به پرستی ئیستان من هیچ ترس و سامم له سهر نیه، وه هیچ نافرته تیک له نافرته تانی قورپه ریش وه و من تاموچیزئی

پوخته به کد له به ممراته گرنه گانی پیغمبر (ﷺ) قہات من حیاة رسول (ﷺ)

خویشان نه چیشته وه هیچ ئافره تیک نه گه یشتوته ئه و پله یی که من پیی گیشتم به شی من له و جیهانه دا به سه که محمد سهروه و هاوسه ری خوشه ویستم بوه، له دواوژیشدا ئه وم به سه که بوومه یه که مین ئافره تی موسلمان له و جیهانه و دایکی موسلمانانیشم. ئینجا له دواي ئه وه چاوه کانی به یه کددا و زور به دهنگیکی هیواش و له سه ره خو گوئی:

(اللهم إني لأحصى ثناء عليك ، اللهم إني لا أكره لقائك، ولكني أطمع في مزيد من التضحية لأكون جديرة بما انعمت علي) له و کاته دا و امانه ست کرد که خه ریکه گیانی به خودا ده سپیری و مال ئاواپی یه کجاری له و ژیا نه ده کات: پیغه مبه ر ﷺ فهرمووی: خودایه ده رچونی گیانی بو ئاسان و سوک بکه. وه مژده ی به هه شتی پیندا، که خودای به به زه یی (جنات النعیم) به هه شتی خوشی بو ئاماده کردوه به بو نه ی ئه وه ی که یه که مین ئافره ت بووه که باوه ری هیناوه و، سهروه ت و سامانه که ی له خزمه تی خودا و موسلماناندا به خشیه و، خزمه ت و یارمه تی ته وای پیغه مبه رو ﷺ پربازی ئیسلامی داوه بو سه رکه وتنی پربازو ئاینی ئیسلام: خودای گه وه ده فهرمویت: {إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ. ءَاخِذِينَ مَا ءَاتَاهُمْ رَبُّهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُحْسِنِينَ. كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ. وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ. وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْخُرُومِ} الزاریات/۱۵-۱۹ واته: به لی به راستی ئه وانه ی که ته قواکار و خو پاریزن له ناوباخ و باخات و کانیاوه کانی به هه شت پاده بوین و، ئه وه ی که خودای گه وه په یمانی پیدابوون له دنیا دا پینان ده به خشو، ئه وانی ش به خوشیه وه وه ریده گرن، چونکه حقی ئه و کاره یانه که له دنیا دا کردوویانه به ره فتاری جوان و باش، ته نانه ت له بهر ره زابوونی خودا شه و خویان له چاویان زباندوه بو کرداری چاکه و، به یانی شیان ته رخا ن کردوه بو زیکرو یادی خودا و داوای په شیمانی و لیخوش بوون ده که ن و، وه به شیک له و سهروه ته ی که پینان به خشراوه ده یبه خشن بو هه ژارو نه دارو که م ده ستان.

پوختە بە ئەر لە بەسەر ماتە گۆرگەکانی پیغمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

ئینجا لەدوای ئەو خاتو خەدیجە گیانە شیرینەکەى پوشت بۆ خزمەتى خودای بەبەزەیی و میهرەبان. بەراستی پیغمبەرى خودا ﷺ زۆر بەوەفا و دڵسۆز بووبەرامبەر بەهاوسەرە بەرپزەکەى، تەنانەت پۆژیک پیغمبەرگوییى لەدەنگى (هالە)ى خوشكى شیرى دەبیئت لەلایەكى گوشەى خانووەکەى، کەدەنگى زۆر بەدەنگى خەدیجەخاتون دەچوو، پیغمبەر دلى راجەنى و هاوارى کردووگوتى: هالە ئەوەئەتۆی! چونکە پیغمبەر ﷺ خەدیجەى زۆر خوشدەویست بۆیە هەردەم لەیرو خەیاڵولەبەرچاوى دابوو لەیادی نەدەچۆو. لەوکاتەدا حەزەرەتى عائیشە غیرەت گرتى و خۆى بۆ نەگیرا و نەى توانى هەست و هوشى خۆى کپ و بیەنگ بکات بەرامبەر بەو هەموو سۆزو خوشەویستى پیغمبەر بەرامبەر بە خەدیجە، بۆیە بە پیغمبەرى ﷺ فەرموو: ئەوەچیەئەتۆ بەردەوام باسى ئەونافرەتە پیرەقورەیشیە دەکەى کەکۆلمى سورى چرچ ولۆچ ببوو: تەواو پیروبەسالدا چوبوو بەپوشتنى پۆژگارکۆتایى تەمەنى گیانى دەرچوو: خوداش لەباتى ئەوەونافرەتیکى زۆرگەنج و جوانتر و باشتري لەوى پى بە خشیوى. بەلام پیغمبەر پەنگى گۆراو توپەبوو، بەرەقەو بە عائیشەى فەرموو: سویند بەخودا ئەى عائیشە خودا لە خەدیجەى باشترو چاکتر پینەداوم؟ خەدیجە لەکاتییدا باوەرى پینەنام کەهەموو خەلکان و، ئادەمیزادەکانى تر باوەریان پیم نەبوو: خەدیجە منى بەراست و پراستگۆ دەزانى، لەکاتیک دا کە هەمو ئادەمیزادەکان منیان بەسەر لیشیواودرۆزن دەزانى. خەدیجە بەمال و سەرودەتەکەى هاوکارى و کۆمەکى دەکردم، لەکاتیکدا کە ئادەمیزادەکان لەمنیان دەگرتەو و بیبەشیان دەکرم. خودای گەرە لەخەدیجە مندالى پینەخشیم و لەهاوسەر و خیزانەکانى تر هیچى پینەبەخشیم.

لەرەوشتى پیغمبەراییەتى

من أخلاق النبوة

دەگێرەنەو (سەمامەى کۆپى ئاسال)ى حەنەفى گەرە پیاوی ھۆزى یەمامە، بەرەو شارى مەدینەى پیغمبەرى خودا کەوتە پى، بۆ مەبەستیکى گلاوى نابەجى، بۆ کوشتنى پیغمبەرى خودا: لەگەل گەیشتنى بۆ مەدینەى پیغمبەر پۆلیک (سریە)

پوخته به ده له به سهر هاته گرتنه کانی پیغمبر (ﷺ) قوماً من حیاة رسول (ﷺ)

له سهر بازانى (محمدى كوپى مه سله مه) به ديليان گرت و، له كۆله كه يه كى مرگه وت به ستiane وه، هه والى گرتنه كه يان راگه ياند، پیغمبر (ﷺ) فرموى: په فتارى جوان له گهل ديله كه تان بكن و، هه والى به ماله وه راگه ياند كه چى خوار دنيكمان هه يه بيبه ن بۆ ئه و ديله، شيرى ئه و حوشتره ي كه پۆژانه خوراك و پیخورiane بۆى به ن، له دواى ئه وه پیغمبر بۆخوى پۆيشت بۆ لای سه مامه و، فرموى: ئه وه چيه سه مامه بۆچى هاتوى؟ تۆ ئه و توانا و هيژه ت هه يه ئه و كار به ئه نجام بگه يه نى؟ سه مامه وتى: ئه ي محمد حق به تۆيه به لām، ئه گهر له برى ئه وه تۆ بمكوژيه وه ئه وه تۆ ته نها خاوه نى خوينيك ده كوژى، خو ئه گهر ليبور دن و عه فوشت هه بى، ئه وه به راستى جيگه ي سوپاسه و كاريكى گهره ت ئه نجام داوه، وه ئه گهر داواى پاره و به خشيش بكه ي ئه وه هه تا ده توانى داوا بكه ي پيټ ده به خشم! له سيههم: پۆژى به ديل گرتنه كه ي، پیغمبر خودالينى خوش بوو ئازادى كرد. دواى ئه وه (سه مامه) پۆيشت و گه رايه وه چووه سهر ئاويك خوى جوان شويشت و جله كاني خاوين كرده وه و، به ره و مه دينه گه رايه وه و، پۆيشت وه بۆلاى پیغمبر و، گوتى: سويند به خودائى پیغمبرى خدا كه هاتم بۆمه دينه هيچ پوخسارو كه سيكم له سهر پوى ئه و زه مينه به ئه ندازه ي تۆ رق ليى نه بوو. به لām، سويند به خدا ئيستا پوو خسارى تۆ له لām له هه موو پوو خساره كان خوشه ويست ترو به ريز تره به لامه وه. وه سويند به خدا كه هاتم هيچ ئاين و پييازى كم به ئه ندازه ي ئه و ئاينه رق ليى نه بوو. به لām ئيستا ئه و ئاين و پييازى تۆ له هه موو ئاين و پييازى كاني تر خوشه ويست تر و به رزو پيرۆز تره به لامه وه. وه هه روه ها هيچ شارو ئاوه دانيه كم به ئه ندازه ي ئه و شارى مه دينه رق لينه بوو. به لām ئيستا ئه و شاره له هه موو شاره كاني جيهان خوشه ويست ترو به ريز تره به لامه وه. له دواى ئه و گفتوگويه به راست و ته واوه شاهيدى به راستى داو موسلمان بوو. له دواى باوه ره ينانى به راستى، داواى له پیغمبر (ﷺ) كرد كه بگه رپيته وه به ره و لای خانه واده كه ي به سهر دان بۆ مه ككه: كاتى قوپه يشيه كاني مه ككه تيگه يشتن كه سه مامه باوه رى هيناوه و موسلمان بووه، پييانگوت: ئه ي سه مامه ئه وه له ئاينه كه ت

پوختەبەگە، لە بەسەرمانە ئۆرنگەکانی پێغەمبەر (ﷺ) قەمانە من حیاة رسول (ﷺ)
 ھەلگەپراویەو و پەشیمانبوویەو، لەو ئەمدا گوتی: نەخێر ھەنەگەپراومەو و بەئەو
 موسڵمانبووم و بەدوای ئاین و پێبازی پێغەمبەر کەوتووم. بێباوەرانی قورەیش
 خەریک بوون پەلاماری بدەن و بیکوژن، بەلام لەو ترسان کە ھەرچی خواردن و
 دانەوێڵە پێگایان لێبگیرێ، بۆیان نەیا و، ئابلقەوی خۆراکیان بکەوێتە سەر،
 چونکە ھەرچی خۆراک و دانەوێڵە ھەیە لەیەمامەو بۆیان دیت: بۆیە نەیان
 وێراییکوژن. بەلام سەمامە پەیمانیدا کەتازە لێرە بەدواوە ھەرچی خواردن و
 خۆراک ھەیە، نابێ لەیەمامەو ھێچ بگاتە دەستیان تەنھا بە فەرمانی پێغەمبەر
 نەبێت. لەدوای گەپانەوێ سەمامە بەرەو یەمامە پەیمانەکە ھێناوەدی، نە
 ھێشت یەك دەنکە دانەوێڵە بگاتە مەککە و ھەموو پێگایەکانی لێ بڕین. بەجۆرێک
 دانیشتوانی مەککە زۆر برسی و بیتاقەت بوون: بە ناچاری نوینەریان بۆلای
 پێغەمبەر ناردکە لەبەرخاتری خودا و سوۆز بەزەیی بەھەژاران و نەدارانی مەککە
 فەرمان بە سەمامە بکات و ھێچ کە گەمارۆی ئابلقەمان لەسەر نەکات و پێگامان بۆ
 بکاتەو و نەبێتە بەر بەستی پێگای خواردەمە نیمان. ئینجا پێغەمبەری خودا
 نامە یەکی بۆ (سەمامە) نوسی کە ھێچی تر نەبێتە بەر بەست و پێگری خواردن و
 دانەوێڵەیان و، پێگایان بۆ بکاتەو. ئەویش بە فەرمانی پێغەمبەر پێگای بۆ ئاوالە
 کردنەو و خواردن و دانەوێڵەیان بۆ بەپێکرا.

بگەرێو بۆلای ھۆزەکە ت ئیمە خەراپە و ناپاکی ناکەین

انطلق إلى قومك فإننا لانفدر

دەگیرنەو (ئەبو بەسیر) ﷺ یەکیک بوو لە ھەژارو نەدارەکانی مەککە، باوەری
 ھێناو، کوچ و باری کرد بۆ شاری مەدینە، بێباوەران نامە یەکیان بۆ پێغەمبەر ﷺ
 نووسی دەر بارە (ئەبو بەسیر) ناوەرۆکی نامەکە بەو جۆرە بوو: ئەی محمد ئیمە لە
 نیوانی خۆماندا پەیمانیکمان واژۆ کردووە بەچەند بەندیکەو و لە سەری
 پێکەوتوین: یەکیک لەبەندەکان ئەو یە: ھەر کەسێک لە ئیمە بێتە لای ئێو دەبێ
 بۆمانبگیرنەو: ئیستاش (ئەبو بەسیر) ھاوڕێیەکی ئیمە بوو ھاتۆتە لاتان و دەبێ
 بۆمانپەوانە بکەنەو؟ پێغەمبەریش ﷺ بانگی ئەبو بەسیری کرد و فەرمووی: ئەی

بِحَقِّهِمْ لَهْ بِهَسَرْمَانَهْ كُرْكُكْهَانِي پَيَّغَمْبَر (ﷺ) قَبْلَتَهْ مِنْ حَيَاةِ رَحْمَل (ﷺ)

-كى- بهسير ئيمه لهگهل بيباوهپانى قوپرەيش پەيمانئىكمان واژۆ كردووه و لهسەرى كۆت و رازىبوين. پەيمانەكەش ئەو يە هەر كەسى له هۆزى قوپرەيش بىتەلامان نابى ئيمه وهرى بگريڻ بۆيه ئىستاش ئەگەر تۆلهلای خۇمان بهيلئينه وه ئەوه دياره ستممان له پەيمانەكەمان كردووه بۆيه پيويسته ئىستا تۆلهگهل نوينهري نامەكەدا بگريئيه وه بۆ مهككه. ئەبو بهسير گوتى: ئەي پيغەمبەرى خدا من موسلمان بووم و عناو بيباوهپاندا هەلاتووم و رامكردووه تۆش ئىستا پەوانەى بەردەستى بيباوهپانم نەكەيه وه، ئاژاوهم بۆدروست بکەن وبم گيڤرئەوهسەر بى باوهپرى و لهئايىنى راستەقىنە سوورم بخەنەوه؟ پيغەمبەر لهسەر داوايه كەى بۆ گەپانەوهى ئەبو بهسير سوور بوو قەرمووى: ئيمه نابيت پەيمان و وهفاشكىڻ بين ئەگەرچى لهگهل دوورمەنەكانيشماندا، وه هيوادارم لهخوداى گەوره ئەگەر حەز بکات لهو ناخۆشى و تەنگەتاويانە پزگارت نەمات و دەرگاى خۆشى و پووناكيت بۆدەكاته وه.

خاوهنى گهل و پهل بۆخۆى پيويست تره بۆههنگرتنى

صاحب الشى و آحق بحمله

بۆزىك (ئەبوهورەيرە) ﷺ لهگهل پيغەمبەردا پۆيشته بازار شتومەكى پيويستى بکريت: كابراى فروشيار هەر خيرا هەستا و پەلامارى دەستى پيغەمبەرى ﷺ دا ماچى بکات بەلام پيغەمبەر ﷺ دەستى کيشايەوه وهى هيشت ماچى بکات و، فەرمووى: ئەوه کار و پيشەى عەجەمانە لهگهل پادشا و گەورهکانيان بەکارى دەهينن، خۆئەمنيش پادشانيم و تاکەكەسيكى وهك و ئيوهم. له دواييدا ئەبو هورەيرە ويستى شتەکانى بۆ هەلبگرى، بەلام پيغەمبەر ﷺ نەى هيشت و، فەرمووى: خاوهنى شتومەك بۆ خۆى شايانترى هەنگرتنى شتەکانيه تى.

برۆدار بهينه

اذهب فاحتطب

دەگيڤرئەوه بۆزىك كابرايهكى ئەنسارى داواى تۆزىك خواردنى له پيغەمبەر کرد پيغەمبەريش ﷺ فەرمووى: برام تۆ له مالتدا هيچت نيبه؟ له وهلامدا گوتى: بەلى ئەي پيغەمبەرى ﷺ خودا ژيڤراخەريکمان هەيه كە هيڤنديكى پادەخەين و ئەوهكەى

تريشى به خۇماندا ئەدەين و، قاپچىكى ئاۋ خوارندنەو شىمان ھەيە: پيغەمبەر ﷺ
 فرموى: بېرۇ بۇمبەينە. كابرا پۇيشت لەمالەو ھىناي پيغەمبەر ﷺ فرموى: كى
 ئەوانەم ليدەكېرى؟ كابرايەك گوتى: من بەدرەمىك دەمەوى پيغەمبەر ﷺ فرموى:
 كى زيادى دەكات، يەككىكتر گوتى: من بە دوو درەم دەمەوى: پيغەمبەر ﷺ
 شتەكانى دايەو دوو درەم مەكەي ليۈەر گرت و، دايە دەستى كابراي ئەنسارايەكە و
 پيى فرموى: بېرۇ بە درەمىك خواردن بۇ خوت و خانەوادەت بىكېرەو، بە
 دەرەمەكەي تر (بيور) يان (تەشوى) يەك بىكېرە و بۇم بەينەو، ئەنسارايەكە
 پۇيشتە بازەو شتەكانى كېرى و گەپايەو بۇ لاي پيغەمبەر، ﷺ ئەويش دەسكىكى
 دارى بۇ بە بيورەكە خست و فرموى: بېرۇدار لەو كيۈە بيىنە و بيفرۇشە، بەلام
 ھەتا (۱۵) پانزە پۇژى تر نەيەو بۇ لام: كابرا پۇيشت دەستى بەدارفروشتن كىرد،
 لەدواي پانزە پۇژەكە گەپايەو بۇ لاي پيغەمبەر ﷺ (۱۰) دەدرەمى قازانچ كىردىو.
 ھىنك لەو پارەيەي بە خواردن و ھىندىكىشى بە جلوبەرگدا و، ئىنجا پيغەمبەر
 ﷺ فرموى: ئەو زۇر باشترە بۇ تۆكەبچى سوال بىكەي و دەست لەخەلك پان
 بىكەيەو، شتت پيبدەن يان پيىت نەدەن بەراستى ئەو خالىكى زۇر ناشيرينە بە
 بووخسارەو لەرۇژى دواييدا.

هەرکەسێک لە رییازی ئیমে دووربکەوێتەووە لە ئیমে نیه

من رغب عن سنتي فليس مني

دهگيرنه وه پوژيک سى نه فر هاتنه مالى پيغه مبهري ﷺ پرسىارى عيبادت و خودا پهرستى پيغه مبهريان کرد: کاتى خودا پهرستى پيغه مبهريان بو پوونکردنه وه و تييانگه يانندن، نه وانه خودا پهرستى پيغه مبهريان ﷺ زور به که مزانى. به لام گوتيان: باشه ئيمه له کوى و پيغه مبهري ﷺ له کوى، خودا له گونا ه و تاوانى پاش و پيشى خوشبووه ، خودا پهرستى پيغه مبهري ﷺ وهکو ئيمه نيه، بويه پيوسته ئيمه زورتر خودا پهرستى بکهين: يه کيکيان گوتى: نه من له دواى نويزه واجبه کان، شه وه هر نانوم و هر نويز ده کهم.

پيغمبەر ﷺ له بىسەر ماته گرنگه مانى پيغمبەر ﷺ) قىمات من حياة رمول ﷺ)
 سوره ميان گوتى: منيش له باتى پۆژووى پرهمزان هر دوانزه مانگه كهى سال به
 پۆژو دەبم و نايشكۆنم.

سینه ميان گوتى: منيش هر گيز ژن ناهيئم.
 عدواى ئەو كه پيغمبەر هاتهوه مال، ههوالى ئەو نه فهرانه يان پيدا كه چيان
 گوتوه: پيغمبەر ﷺ موسلمانانى له مزگهوت كۆ كردهوه و وتاريكى بۆ
 خويندنهوه و فهرمووى: ئەو چيه هيندى كەس به ئارەزوى خويان قسه دهكهت؟
 نهوا و ئەوها دهليئن: سويند به خودا من له هه مووتان له خودا نزىكترم، له
 هه مووشتان زياتر دوترسيم. به لام به پۆژو دەبم و، يىجگه له پرهمزان به پۆژوش
 نابم. نويزيش دهكهت و شهويش دهنوم و، پشوش ئەدهم، ژنيش دههينم، هر
 كەسيكيش له ريبازى من لايدا ئەو له من نيه: واته به موسلمان ناژميردى.

ميراث گرانته ده دهوله مەندى به جى بهيلى باشتره نهك به هه ژارى

إن تذرورثك أغنياء خير من أن تذرهم عالة

دهگيرنهوه (سه عدى كورى وه قاس) ﷺ خاوهن سهروهت و سامانيكى زۆرو، خوش
 گوزهران بوو. له كاتى گهنجى و لاويدا نه خوشيهكى سامناك و ترسناكى نزيك له
 مردن توش هات. پيغمبەر ﷺ سەردانى كرد: (سه عد) ﷺ فهرمووى: ئەى پيغمبەرى
 خودا ﷺ من سهروهت و سامانيكى زۆرم ههيه. ميراث گريشم ته نها يهك كچم ههيه.
 پاسپاردهيهك (وصيه) دهكهت به دووبهش له سييهشى ماله كهت؟ پيغمبەر ﷺ
 فهرمووى: ناشتى و امهكه ناييت. ئەمجار سه عد فهرمووى: نيوهى ماله كهت دهكهت
 به وه سييهت؟ پيغمبەر ﷺ فهرمووى: ناشتى واش مهكه ناييت. له دواييدا (سه عد)
 گوتى: ئەى پيغمبەرى خودا ﷺ، به شيك له سى بهشى ماله كهت دهكهت به وه سييهت؟
 پيغمبەر ﷺ فهرمووى: (سه عد) سييهك زۆره. ئەگەر ميراث گرتهك به دهوله مەندى
 به جيبه يلى زۆر باشتره له وهى كه به هه ژارى به جيبه يلى، چاوه يان له دهستى
 خه لكان بيئت و، دهستيان بۆيان بكه نهوه.

پوختە بەدەنە لە بەسەر ماڵە ئەرگە خانە پێغەمبەر (ﷺ) ھەمانە من حیاە رمول (ﷺ)

دادوەر بەرگری کرد لە وەرگرتنی بەخشیش

منع الحاكم من أخذ الهدايا

دەگیرنەو پێغەمبەری (ﷺ) خودا کوپی (تەیبە) ی پاسپارد بۆ وەرگرتن و کۆکردنەوێ خێرو بەخشندەیی ھۆزی (سەلیم) لەدوای کۆکردنەوێ خێرو بەخشندەکانی و، وەرگرتنیان و گەڕانەوێ کۆمەڵێک ئەشیای جیاوازی پێبوو. پۆیشتەلای پێغەمبەر (ﷺ) گوتی: ئەو پێغەمبەری خودا (ﷺ) ئەو خێرو بەخشندەکانی ھۆزی سەلیمە و، ئەو کۆمەڵە شتەش بەشی خۆمە بەتەنیا پێیان بەخشیوم، بەلام با ئەو ش بۆ ئێوە بێت لەگەڵ ئەوانە تر. پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: ئەو کوپی (تەیبە) ئەگەر راست دەکەوێ ئەو بەشی خۆتە ئەو بۆ لەمالی خۆت دانەدەنیشتی ھەتا ئەو شتانەت بۆ دەھات؟. بخاری / ۹۲۵- و مسلم / ۱۸۳۲

مەبەستی پێغەمبەر (ﷺ) لێرە ئەو بوو ئەو بەخشیشەکی کە پێیانداوە لەبەر ئەو پیشەییە بوو کە پێی سپێردراوە داویانەتی نەک لەبەر خۆی. ئایا ئەگەر لەمالەو دانیشتبای ئەو شتانەیان بۆ دەھێنا؟.

دینی نیە ئەوێ پارێزگاری لە سپاردنە کات

لادین لمن لاأمانة له

ھەزەرەتی عەلی (ﷺ) خودا پوختساری پووناک بکات دەفەرمووی: پۆژێک لەخزمەت پێغەمبەر (ﷺ) دانیششتبووین لەناکاو کابرایەکی دەوڵەمەندی خاوەن شکۆ ھاتەلامان و، گوتی: ئەو پێغەمبەری خودا (ﷺ) پێم بڵی چی شتێک لەو ئاینەدا لە ھەموو شتێک گەورەتر و بەنرخترە؟ وەچ شتێکیشت لە ھەموو شتێک ئاسان و نەرم ترە؟ پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: لە ھەموو شتێک نەرموونیان و ئاسانتەر: وشە (اشھد ان لا إله إلا الله، واشھدان محمدا عبده ورسوله) یە، و لە ھەمووشی گەورەتر و بەھێزتر ئەوێ بۆ خاوەن شکۆ سپاردە (امانە) بەراستی دین و ئاینی نیە ئەوێ پارێزگاری لە سپاردەو ئەمانەتدا نەکات با نوێژو پۆژ و شی ھەبێت.

ئادەمیزادی ئازادو سەر بەست درۆناکات

الحر لا یکذب

کاتێ جەنگی (یرموک) لە نیوانی عەرەب و پۆم پویدا: کاتێ کەوتنە بەرامبەری یەکترو پالەوان بازی، لەناو پیزەکانی سوپای پۆمداسە رکردە یەکی ئەرمانی بەناوی (جرجە) لەناو کۆمەڵێک تیمی سەربازی زۆردا کە ژمارەیان (۱۲۰۰۰) دوانزە هەزار جەنگاوەر بوو. هاتە نیوانی هەردوو سوپا، هاواری کرد: با (خالییدی کوری وەلید) ﷺ بۆ بێتە مەیدان. (خالییدی کوری وەلید) ﷺ یش لە گەڵ بێستنی دەنگی (جرجە) خێرا هەستای پزێشتە مەیدان. هەریەک لەو دوو پالەوانە ئازایی و خوشحالی خۆیان دەردەبەری بەرامبەر بە یەکتەری، هەردووکیان پەیمانی زەرەر بە یەکتەر نه‌گەیان. دانیان بە یەکتەریدا ئینجا (جرجە) هاتە گوتە و گوتی: ئەو خالیید تۆ لە گوفتار و پەفتارت ئازادو سەر بەستی، ئادەمیزادی سەر بەست، راستی دەڵێ و بەرامبەرە کە ی هەلنا فریوینی و نای خەڵە تیئێ: وە ئادەمیزادی پزێردار، نێردراوی خۆی لە خشتە نابات: ئایا خودای گەورە هیچ شیری بۆ پیغەمبەرە کەت ناردووە، ئەویش بە تۆی بە خشیبی و، بە سەر هەر گەل و هۆزو پالەوانێک دادای و شیرت لێراکی شایبێت، خۆی بۆ پانە گرتوویی و تێکتشکاندووە؟ (خالیید) لەو ئەمدا فرمووی: نە خێر شتی وانە بوو. (جرجە) گوتی: ئەو بۆچی پێت دەگوترێ شیری خودا؟ (خالیید) فرمووی: خودای گەورە پیغەمبەریکی ﷺ بۆ ناردین و منیش باوەرم پێی نەکردو، لە گەڵیدا دەجەنگام و شەرم لە دژی دەکرد: لە دوایدا خودا پزێنمونی کردو، هیدایەتی دام و بە شوێن پزێازو بەرنامە کە ی کەوتم. پیغەمبەری خودا ﷺ هەلینام، بۆ پزێز لێنان و ئازایە تیم پێی فرمووم: ئەو شیریکی لە شیرەکانی خودا لە کالان دەری هێناوی بۆ بڕینی مل و ئەستۆی بێباوەرپان و هاوبەش پەیدا کەران. لە دوایدا دوای نزای سەرکەوتنی بۆ کردم (جرجە) گوتی: ئەو (خالیید) ئەوانە ی کە باوەر دەهێنن و موسلمان دەبن چی جیگە و مەرتەبە یەکیان دەستەدەکەوی، لەو ئەم دانەوێ ئەو بانگەوازە ی ئێو بانگەشە ی بۆ دەکەن؟ (خالیید) فرمووی: شوێن و مەرتەبە ی بانگ خوازەکان و شوێن

پوخته په گڼه له بهر مهاته گرنگه گانې پیغمبر (ﷺ) قہامت من حیات رسول (ﷺ)

که وتوه کان یه ک شوین و جیگه یه (جرجه) گوتی: له خیر و پاداشتی چا که شدا وه ک یه کن (خالد) فہرموی: به لئ و به زیاده و وش، چونکه ئیمه که باوه پیمان به پیغمبر خدای ﷺ هیئا، زیند و بوو له ژياندا بوو، هه وال و خه بهری نادیاری پیده داین و، شتی سهر سوپه ینه رمان لئی ددیت و، به لگه و نیشانه ی سهری پیشان دداین، به راستی واجبی سهر شانی نه وانه ی که وه ک و ئیمه ده بیستی و ده بینئ باوه پری پیبھیتی، ئینجا ئیوه که نه تان دیتوه و شتقان لئی نه بیستوه هر که سینک به نیه تیکی پاک و راسته وه باوه پری پیبھیتی نه وه زور له ئیمه ش چاکتر و باشتره. ئینجا له کاته دا (جرجه) هه لگه پرایه وه و زریه که ی هه لسو پاندو، پالیدایه لای (خالد) و گوتی: نه ی (خالد) ئاینی ئیسلام فیربه که؟ هه زره تی (خالد) (جرجه) ی له گه ل خویدا برد بو بن خه یمه و چادره که ی و، کونده یه ک ئاوی لی بوو پییدا کردو خو ی پیشوشت و، دوو رکات نویژی کردو، له گه ل خالد گه پرایه وه مهیدانی جهنگ و، شه پریکی زور ئازا و مهردانه ی ده کرد هه ر له ده رکه وتن و بهرز بوونه وه ی پوژ، هه تاسیبه رو ئاوابونی پوژ، له کاتی ئاوابونی پوژ (جرجه) پیکا و بریندار بوو له پیکه وت و، هیچ توانای نه ما و له و دوو رکات نویژه ی موسلمان بوون و باوه پری زیاتر (جرجه) هیچ سوجه و کړنوشیکی تری نه برد. به شه هیدی گیانی پاکی سپارد.

من بؤئه وه نه نیردراوم نه فرین له خه لک بکه م

ینی لم أبعث لعانا

له پوژي جهنگی ئوحد له کاتیکدا که پوخساری پیغمبر خدای ﷺ خودا هه موی بریندار بوو خوینی لیده تکا، که به راستی هاوړی و شوینکه وتوانی پیغمبر ﷺ زور عاجزو غمبار ببون و نه و کاره ناخوشتی و بیتارامیه کی زوری کرده سهریان: گوتیان نه ی پیغمبر خدای ﷺ بوجی دوعا و نزیان لینا که ی خودا له ناویان به ری. پیغمبر ﷺ له وه لامدا فہرموی: من بو نه وه په وانه نه کراوم نه فرین (لعنه) له خه لک بکه م: به لکو بو نه وه په وانه نه کراوم که بانگه وازیکی کارامه و میهره بان بم له گه ل خه لکید. نه ی خودای گه وره و به به زه یی، په روه ردگاری بونه وهر، پینمونی

بوختەيمكە لە بەسەر ماتە گرنكەكەي پيغەمبەر (ﷺ) قىيامتە من حياة رسول (ﷺ)

گەل و ھۆزەكەم بکە، چونکە بەراستی ئەوانە زۆر نەزان و نەفامان. وە ھەر وەھا کاتیک کە خودای بە دەسلەت پيغەمبەری سەر بەرز و سەرکەوت و کرد بەسەر ئورژمانیدا شاری مەكکەى لە دەستی بيباوەران پزگار کرد و موسلمانان سەر بەرز و سەرکەو تو بوون: دووژمنانی قورەيش لەدوای ئەو ھەموو ئازار و کوشتن و نەربە دەریە گوومانیان لە تۆلە سەندنەوہی پيغەمبەر ﷺ نەبوو: بۆیە لەدوای کۆکردنەوہیان پيغەمبەر ﷺ فەرمووی: دەزانن چیتان لێدەکەم؟ ھەموویان بە جارێک گوتیان ئێمە ھەر ھیوای چاکەمان بە تۆ ھەیە و، ھەر چاکەش چاوەروان دەکەین، تۆ برايەکی باش و، کوپی برايەکی باشی، پيغەمبەریش ﷺ چاوپۆشی لەھەموو تاوانەکانی پیشوایانی کردو و فەرمووی: ھەمووتان لەلایەن ئێمەوہ ئازادن و بپۆن.

پيغەمبەر لە بانگەوازەكەیدا راستی فەرموو

صدق الرسول فی دعوتہ

ئەبو تالیبی مامی پيغەمبەر ﷺ: بە نوینەرایەتی خەلک پۆیشتەلای پيغەمبەر ﷺ پینی گوت: ئەی کوپی برا م گەل و ھۆزەكەت ھاتوونە لام و زۆریان گلەیی و گازندە لە تۆ ھەیسە و، پێیان گوتم: کوپی برايەكەت زۆردەم درێژێ دەكات و جنیو قسەى ناشیرین بە خودایەکانمان دەدات و دین و ئاینەكەمان بە ناشیرینی سەیر دەكات و ھیچ پزێك بۆ خودایەکانمان دانانی، وە ھیوا و ئاواتەکانمان بە پوچ و بيبایەخ باسو و وەسف دەكات و، باوك و باپیرانمان بە نەزان و سەرلێ شیواو دادەنیت: گوتیان: دەبێ تۆ کاریکی وای لەگەل بکەى کە ئەو پەفتارە ناشیرینانە بەرامەرمان نەكات و وازبھێنێ. یان دەبێ رینگە بە ئێمە بەدەى بزانی ئێمە و ئەو چی دەکەین: ئێمە زۆر باشیش دەزانین کە بۆچوونی تۆش ھەر وەك و بۆچوونی ئێمە وایە: پاریزگاری و جینگیر بوونی ئێمە و گیانی خوشت بکە و کاریکی وامان لەسەر دامەنێ کە توانامان بەسەری دانەبێت. پيغەمبەر ﷺ گومانى وابدەكە مامی وازی لێدەھێنێ و، سست و لاوازو بپھێزە لە یارمەتیدانی و پشگیری لە بانگەوازەكەى ناکات. پيغەمبەر ﷺ لە وەلامیدا فەرمووی: ئەی مامە سویند بەخودا ئەگەر پوژ لەسەر شانی راستەم دابنێن و مانگیش لەسەر شانی چەپەم دابنێن بۆ ئەوہی

پوختە بەرگە لە بەسەرمانە ئەرنگەکانی پیڤەمبەر (ﷺ) قەسائە من حیاة رسول (ﷺ)

وازلەو کارو بانگەوازەم بەینم شتیکی نادروست و نەگونجاو، هەتا خودای گەورە لەو ڕینگەیدا سەرکەوتووم دەکات: یان لەو ڕیپازەدا سەر دەنیمەو و نامینم وازی لێناھینم؟ پیڤەمبەر ﷺ لەداوی ئەو وتووێژە زۆر خەمبارو ئاشارام بوو دەستی کرد بە گریان و، لەلای مامی هەستا و پۆشیت، ئەبو تالیب بانگی لێکرد و گوئی: ئەی برازەم پۆم تێبکە وەرەلام؟ پیڤەمبەر ﷺ یش بەرە و لای پووی سوپاند بزانی مامی چی دەلی! ئەبو تالیب گوئی: ئەی کوپی برام هیچ خۆت دڵتەنگ و خەفەتبار مەکە بەرۆ چۆنت ئارەزووییە بانگەوازەکە ی خۆت ڕابگەینە. سویند بە خودا بە هیچ جۆریک تۆ بە دەستەو نەدەم.

کۆتایی ستەم و ناپاکی

نهاية الغدر

دەگێڕنەو (عامری کوپی مالیکی کوپی جەعفەر) ناز ناوی ئەبو (براء) بە نوینەری ھۆزەکە ی ھا تە خزمەتی پیڤەمبەر ﷺ. ئەویش داوی لە (عامر) کرد موسلمان ببی؟ عامر لاری کرد و موسلمان نەبوو. لە دوایدا داوی لە پیڤەمبەر ﷺ کرد ئە من باوەڕ ناھینم بەلام، پێم خوشە کۆمەڵیک لە ھاوڕێکان ت بنێرە بۆ ولاتی (نەجد) بۆئەو ی خەلکی بانگ بکەن بۆ سەر ڕیپازی ئایینی سەر بەرزی ئیسلام و، فیری ئایینیان بکەن. ئینجا، وەک و لە ئەبو ئیسحاق و ھەو پیاو یەت کراو پیڤەمبەر ﷺ (٤٠) چل کەسی لە ھاوڕێ بەرێزەکانی نارد. بەلام، لە فەرموودە ی صحیح داھا توو پیڤەمبەر ﷺ (٧٠) (٧٠) ھەفتا کەسی لە ھاوڕێیانی قوڕئانخوین و زیرە و پیاو بەرێزەکانی شاری مەدینە دا نارد. پۆشیتن ھەتا گەشتنە بیر (مەعونە) کە شوینیکە دەکەوێتە نێوانی ھەوارگە ی ھۆزی بەنی عامر و، زەوی بەنی سەلیم کە بە بەردی پەش دا پۆشراو، لەو شوینە بارگە یانخست و پشویاندا.

لە دوایدا نامە یەکی پیڤەمبەر یان بە (حەرامی کوپی مەلحان) دا نارد بۆلای (عامری کوپی تەفیل) ھەرکە زانی نامە کە لەلای پیڤەمبەر و ھە یە ﷺ ھەر سەیری نەکرد و نامە کە ی پارچە پارچە کردو، خیرا نوینەرو پە یامنیری پیڤەمبەری ﷺ کوشت. وە بەزوترین کات عامر ھەوالتی دایە ھۆزی سەلیم کە ھەموو ھاوڕێ و نوینەرائی

پوخته يەكە لە بەسەر ماتە گەرنە گەنای پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

محمد بكوژن؟ ئەوانیش هەر خێرا گەمارۆياندان و هەمويان كوشتن. ئەنھا (عەمرى كۆپى ئومەيەى زەمەرى) ئەبێت بۆيان نەكوژاوە بەرەو شارى مەدينە گەرايەو: لەرێگادا گەيشتە دوو پیاوی ھۆزى عامر ئەویش ھەردوو کيانى كوشت؟ زۆر بەخۆش حالێو وەى زانى کارىكى زۆرباشى کردوو و بەشێك لەتۆلەى ھاوڕێيانى کردۆتەو: بەلام کارەكە بەجۆرىكى تریو، ئەو دوو پیاو لەلایەن پێغەمبەرەو (ﷺ) نوسراو پەيمانى پێغەمبەریان (ﷺ) پى بوو، بەلام عامر ئاگای لەو پووداوە بەسەرھاتە نەبوو. پێغەمبەر (ﷺ) بەگەيشتەنى ئەو ھەوالتە زۆر خەفەت باروپەريشان بوو. وە خەم و ئازارى زۆرىشى بۆ ئەو دوو پیاوە كوژاوە خوارد. لەبەر ئەوەى رەوشت و ئاكارى پێغەمبەر (ﷺ) ئىسلام پێچەوانەى بىرو بۆچوونى بێباوەرانە. فەرمووی: لەبەر ئەوەى ئێمە پەيمانمان لەگەندا بەستوون، لەژێر پەيمانى ئێمەدا كوژاون دەبێ وەك ئىسلام ئێمە خوینى ھەردوك پیاوەكە بدەین. بۆ ئەو مەبەستە پێغەمبەرى (ﷺ) خودا پۆیشتە ناو جولەكەى ھۆزى (بەنى نەزیر) كە پەيمانى رێككەوتنیان لەگەڵ یەكتر ھەبوو، كەشەر لەگەڵ یەكتردا نەكەن، ھەر كاتىكىش پێویستیان ھەبوو ھاوکاری و كۆمەكى یەكتر بكەن. پێغەمبەر (ﷺ) داواى یارمەتى خوینى كوشتنى ئەو دوو كوژاوە بەھەلەى لێكردن: ئەوانیش لەو ھەلەى پێغەمبەردا (ﷺ) بەوتەى شیرینی سەردەمیان، سەریپێچیان نەكرد، ئامادەباشیان پێشكەش كرد و گوتیان: ئەى باوكى قاسم ئێمە پەيمانى ئاشتى و كۆمەكيان لەگەڵ یەكتریدا ھەيە و ھەرشێك كەتۆ پێت باش بێت ئێمەش قایل و رازین و فرمانت بەسەر چاوە ھەرچى تۆبیلی ئێمە رازین و واز لەتۆ ناھێنین. بەلام ئەوانە ھەمووی وتەى لوس و غافلگیرى بوو، لەلایەكى ترەو دەیانویست بەوتەى لوس داخى دلى خۆیان بەپێغەمبەر (ﷺ) بڕێژن. لەو كاتەدا كەلەبن دیواری مالى جولەكەيكە دانیشتبوون گوتیان: ئەى محمد تۆلێرە دا بنیشەو پشویەك بدە ھەتا ئێمە دەچین پارەكەت بۆ كۆ دەكەینەو. لەولاشەو كەابرايەكى جولەكەیان ئاگادار كردبوو كە بېروات و لەسەربانەو بەردىكى گەورەى وەكو دەستاپ بەسەر سەرى پێغەمبەردا بدات، بىكوژى و پێغەمبەرىش (ﷺ) بى ئاگا لەو پیلانە گلاو خراپە. ۵۴۰

پوختە بەدەنە لە بەمەرماتە ئۆرنگەکانی پێغمەبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول(ﷺ)

ئینجا خودای بە دەسەلات و بەزەیی حەزەرەتی پێغمەبەری (ﷺ) لەو پیلانە دزیووی جولهکەکان ناگادار کردەووە. پێغمەبەری (ﷺ) لەو شوێنە هەستا بە ناوی ئەوێ کە کاریکی زۆر گرنگی بەبەر کەوتۆتەووە، دەروا بە جینگە دەهێنێ. پڕۆیشت موسڵمانانی ناگادار کردەووە، کۆیکردنەووە دەورە جولهکەکانی گەمارۆدو لە مال و جینگای خۆیانی بەدەرنان و ، دەریکردن بەهۆی ئەو ناپاکی و خەراپەیان .

پەوشتی ئیسلام

أخلاق الاسلام

لەو کاتانە کە موسڵمانان گەمارۆی شاری (سوس)یاندا لە کاتی شەڕ جەنگیان لەگەڵ فارسەکاندا خەلکی شار لەو کاتە پڕ ترس و ناخۆشیەیاندا بە شیوەیەکی سەر سوپەینەر دانیشتوانی ناو شار دەهاتنە بەرچاو، دەرگای مائەکانیان دەکردەووە، بەبێ سیلاح و چەك دەپڕۆیشتنە بازار، زۆر بە ئەمەین و دنیاییەووە، هەروەک و لەشەر دانەبن وابوو. موسڵمانان نوێنەریان بۆلایان نارد بۆ ئەوێ سپرو نەینێ ئەوکارە ناوازیان پێبۆن، بۆچی کە هەوالی سوپای موسڵمانان گەیشته ئەو شوێنە بۆ و بەخێرای دەرگای مائەکانیان کردەووە بەرو بازار پڕۆیشتن بەبێ چەك بۆ بەجیهێنانی پێویستیان هەروەک و حالەتی شەڕ نەبێت وابوو لە هیچ نەدەترسان. دانیشتوانی شار لەو ئەمدا گوتیان: ئێوە ئێمەتان ناگادار کردەووە بە هێمنی و ئارامی ئێمەش بەدنیاییەووە وەرمان گرت و قبۆلمان کرد ، وە ئێمەش داوای پاداشتمان کرد بۆ ئێوە لە بەرامبەری ئەوێ کەوازتان لێهێناوین. موسڵمانەکانیش بەسەرسامیەووە گوتیان: ئێمە وازمان لێنەهێناوین، وەکو ئێوەش دەلێن وامان نەگوتووە. دووبارە ئەوانیش گوتیان: ئێمەش راستی دەلێنین، و درۆمان نەکردووە. بەو بۆنەووە موسڵمانەکان کەوتنە ووت و وێژو پرسیارکردن لەگەڵ یەکتەدا: یەکیک لەموسڵمانان بەناوی (مکف)کە لە راستیدا سەربازیکی (یەسابور) بوودەلێ ئەو بوووە کەمۆلەتی دنیایی و ئاسودەیی پێبەخشی بوون. موسڵمانان ویستیان ئەو ئەمانەت و ئاسودەیان لێوەبگرنەووە، چونکە تەنها سەربازیک بەبێرو پای خۆی ئەوێ کردەو بەبێ ناگاداری هیچ بەر پەرس و

پوختە پەندە لە بەسەر ماتە گەرن گەنای پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

لێپرسراویك. ئەوانیش لەوە لāmدا گوتیان: ئێمە ئازاد و حر، بەندەو عبدتان لەیەك جیاواز ناكەینەو. تەنها ئەو دەزانن ئیو دانیایی و ئاسودەیتان پێبەخشوین و ئێمەش لێمان وەرگرتوون و قبوتمان كردو، تازەش پەدی ناكەینەو و نایگۆڕین، ئینجا ئەگەر ئیو ش چۆن حەزەكەن زۆم و سەتەمان لێبەكەن كەیفی خۆتانە فەرموون. بێكەن. بەو ھۆیەو موسلمانان ناچار بوون، كە جەنگ رابگرن و دەست درێژی نەكەنە سەریان، ھەتا پرسیار لە پێشەوای موسلمانان حەزەتی (عوامەری كۆپی خەتاب ﷺ) دەكەن حەزەتی عومەر لەوە لāmدا فەرمووی: خودای گەورە پەیمان بردنەسەری زۆر بەگەورەو بەرێزداناو. ئیو ش پێتان ناگوتری خاوەن وەفا، ھەتا بەتەواوی پەیمان نەبەنە سەر، ئینجا ئەگەر ئیو گومانتان لە بەلێنەكەتان ھەبە ئەو پاداشتی تەواویان بدەنەو، پەیمان و بەلێنی تەواویان پێبدەن و، بەراستیش بێبەنەسەر لەگەڵیاندا. موسلمانانیش بەتەواوی فەرمانەكە حەزەتی عومەریان بەجێھێنا و پەیمانی دانیایان تەواو بردە سەر و ھیچ كەم و كۆپی و ناتەواویان لە مافەكانی پەیمان بردنە سەر نەكرد و دانیایی تەواویان پێدان.

چاكترینی ئادەمیزاد خیر بە خەلك گەیانندنە

خیر الناس من ینفع الناس

دەگیرنەو (عبداللهی كۆپی عەباس ﷺ) لە مزگەوتی پێغەمبەردا ﷺ گۆشەنشینی و خودا پەرسستی دەكرد (معتكف) لە ناكاوێكدا كەبرایەك ھاتە ژووری مزگەوت و سەلامی كرد، ھاتە لام دانیششت. عبدالله ﷺ فەرمووی: بڕام لە حالێكی نایاسایی دەتبینم، ماتەم و غەمبار دیاری؟ كەبرا لە وە لāmدا گوتی: خاوەنی ئەو گۆرە ماف و پێویستی سالاری و سەرداری لەسەرم ھەبە، بە لām بەداخەو دەستم پێی ناگاو، توانام نیە بەسەریدا پاداشتی بدەمەو. عبداللهی كۆپی عەباس ﷺ گوتی: حەزەكە ی لەباتی تۆ قەسە لەگەڵدا بكەم؟ كەبرا گوتی: ئەگەر تۆ حەزەكە ی من زۆر ئارەزوومە ندەم و پێم خۆشە: لەدوای تەواو تیگەیشتنی، عبدالله ﷺ ھەستا و لە مزگەوت پۆشیشتەدر، كەبرا گوتی: ئە ی كۆپی عەباس تۆ مەبەستی گۆشەنشینی مزگەوتت لەبەرچۆو بۆچی لێرە ی؟! عبداللهی كۆپی عەباس ﷺ گوتی:

پوختە بەدەنە لە بەسەر ھاتە ئەرکەکانی پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من ھەلە رسول (ﷺ)

نەخێر لە یادم نەچۆتەو، بەلام گویم لە دەنگی خاوەنی ئەو گۆرەیی کەتۆ باسی دەکەم
بوو، بانگی لێکردم، کە پەیمانی چاودێرێکە زۆرنزیکبوو، چاوەکانی پەر لە فرمیسک
بوو، لەگەڵ فرمیسکی چاوەکانی دەیگوت: ھەرکەسێ بۆ بەجێھێنانی پێویستی
ئادەمیزادێک بپروا و کارەکە بۆ بەجێھێنێ و پێکیبخات، ئەو خێر و پاداشتی
لە (۲۰) بیست سالی گۆشەنشینی و خوداپەرستی باشتەر. لە کاتی کدا کە ھەرکەسێک
یەك پۆژ لە پیناوی پەزابوونی خودا گۆشەنشینی بکات، خودای بەدەسەلات ماو و
نیوانی ئەو ئادەمیزادە و ئاگری دۆزەخە سێ چال دووری دەخاتەو، کە پانی نیوانی
ھەر چالێک بە ئەندازە نیوان پۆژەلات و پۆژئاوایە.

خۆبەخت کردن له پیناوی بەرژەوێندی گشتی

التفانی فی سبیل المصلحة العامة

لەدوای مردنی پێغەمبەری خودا (ﷺ) (حەزەرەتی ئەبووبەکرێ صدیق (ﷺ)) دیاری و
دەستنیشان کرا بۆ جێنشینی پێغەمبەری خودا (ﷺ). لەدوای و لێدوان و ووت و
ویژێکی تەواو ئەبووبکر دیاری کرا (ﷺ) بە جێنشینی پێغەمبەر (ئەبو عوبەیدەیی کۆری
جەھراح (ﷺ)) کە یەکیک بوو لە پالێوراوان بۆ ئەو پۆستە. ھەستایە سەر پێ و ،
بەدەنگێکی بەرز ھاواری کردوو گوتی: بەلێ ئەبووبکر ھەلەدەبژێرین، سوێند بەخودا
ئەبووبکر گەرەتەری کۆچ کردوانە نەفەری دووھمی ھاوێی پێغەمبەری (ﷺ) خودایە
لەناو ئەشکەوتداو، ھەر خۆی جێنشینی پێغەمبەری خودایە (ﷺ)، جاھەر کەسێ
حەزەدەکات و ئارەزووی لێیە و ئەو کارە دەگرێتە ئەستۆی خۆی بابێتە پێشەو؟
لەوکاتدا حەزەرەتی عومەر ھاتە پێشەو و ئەو ووت و ویژە جوانی کەوێک گەوھەر و
مرواری بەسەر یە کدا دەھاتە خوارو، پێزی دەبەست ، ھاتە نیوانەو ، کە بەراستی
گەرەتەری خەبات و تێکۆشانە، لە پیناوی بەرژەوێندی گشتی. عومەر فەرمووی:
بەراستی ئەبووبکر تۆ زۆر لەمن گەرەتەر، بەرێزتری و، شایانی ئەو جێنشینیە.
ئەبووبکریش ھاتە گوفتارو فەرمووی: بەراستی عومەر تۆش زۆر لەمن بەھێز و بە
تواناتری. لەدوای ئەو حەزەرەتی عومەر ھاتەو گوفتارو فەرمووی: ئەبووبکر ھێز و
توانایە کە من لەگەڵ گەورایەتی و پێزی تۆ بیت.

بوختە بەدەخدا لە بەمەرماتە حەزەرتەکانی پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

من ئەوەنیم بتوانم نەینێ پێغەمبەر بەدرکینم

لەم اکن لافشی سەر رسول الله

دەگیرنەو لەدوای مردنی هاوسەری (حەفصە کچی حەزەرتی عومەر) بەبێها و سەری و بێوێژنی مایەو، حەزەرتی عومەر پۆیشتە لای حەزەرتی عوسمان و داوی لیکرد کە پێی خۆشە کچەکە لەخۆی مەرە بپێ. بەلام حەزەرتی عوسمان ﷺ هیچ نامادەباشی نەبوو، لەدوای دنیابوونی پۆیشتە لای حەزەرتی ئەبوبەکر ﷺ، ئەویش هیچ نامادەباشی و ئاکامێکی نەبوو. لەو بارەوێش حەزەرتی عومەر ﷺ بۆ خۆی ئەو پووداوەمان بۆ دەگیریتەو باکوێ لێ بگیرین دەرەرموی: کە بە حەزەرتی عوسمانم گوت: لەوە لایدا گوتی: ئەو عومەر بابیریکی لێبکەمەو، لەدوای تێپەڕینی چەندین شەو عوسمان توشم هات و فەرمووی: ئەو عومەر بۆمن وا باشە کە لەوکاتەدا ژن نەهێنم. بەلام حەزەرتی ئەبوبەکر هەر وەلامی نەدامەو و نەهاتەو بۆ لام، بۆیە هەرچەند لەهەردووکیان دڵگران بووم، بەلام لە ئەبوبەکر زیاتر دڵ گران و داخوازی بووم. بەلام لەدوای ماوەیەک پێغەمبەری خودا ﷺ بۆ خۆی داخوازی لیکردم و مەرە بپێ. ئێنجا لەدوای ئەوەی کە پێغەمبەر ﷺ حەفصە مەرە بپێ چاوم بە ئەبوبەکر کەوت و، فەرمووی: ئەو عومەر دڵت هیچ نەکات ئەو کاتە کە باسی حەفصەت لەلاکردم، منیش هیچ وەلام نەدایەو و لەبەر ئەوە بوو، پۆژیک پێغەمبەری خودا ﷺ لەلای من باسی حەفصە کردبوو، بەلام من نەتوانی نەینێ پێغەمبەری خودا ﷺ لەلات بەدرکینم بۆیە هیچ باسم نەکرد. وە ئەگەر پێغەمبەری خودا ﷺ وازی لێ بهێنابایە و نەبایستبایە من قبوڵم دەکرد.

جوانی گومان ئەباوەرە - حسن الظن من الإيمان

لەدوای بوختان و درۆ گەورە هەلبەستراوەکە بە حەزەرتی عائیشە. هاوسەری ئەبو ئەیوبی ئەنساری ﷺ بە هاوسەرەکە گوت: ئەو باوکی ئەیوب تۆ بیستوتە کە خەڵکانیک چیان بۆ حەزەرتی عائیشە هەلبەستو؟ ئەویش فەرمووی: بەلێ ئەو درۆ بوختانەم بیستوو. باوکی ئەیوب فەرمووی: ئەو دایکی ئەیوب ئەتۆش وات

پوخته په مکه له بهر مهاجره کړنځه کانی پیغمبر (ﷺ) جهات من حياة رسول (ﷺ)

گوتوه؟! دايكى نه يوب گوتى: به پر استى حاشا كه من هر گيز گومان و دروى ناوا بكم. ئينجا باوكى نه يوب فرمووى: سويند به گوره يى خودا عايشه زور له تو چاك ترو پاك تره نهى دايكى نه يوب.

له من توره بووى نهى پيغمبرى خودا

او جدت على يا رسول الله

ده گيړنه وه جار يك پيغمبر ﷺ دانيس تېوو هيڼديك له ياره بهر پزه كاني له لا بوو: كابرايه كه هات و قسه ي زور ناشيريني به نه بوبكر گوت: به لام نه بوبكر بيدهنگ بوو. كابرا پرانه وستاو هر جنيوو قسه ي ناشيريني ده گوت: نه بوبكر هر وه لامى نه دايه وه. كابراش هر در پزه ي به جنيوه كاني ددها. نه بوبكر رقى هه ستاو نه ویش جنيوى به كابرا دايه وه. پيغمبر ﷺ خيرا هه ستاو پويشت، نه بوبكر فرمووى: نهى پيغمبرى خودا ﷺ له من دلگران و توره بووى: پيغمبر ﷺ فرمووى: نهى نه بوبكر نه و کاته ي كه نه و كابرايه جنيوو قسه ي پيډه گوتى: فريسته يه كه له ناسمان هاته خوار و، نه و كابرايه ي به درو ده خسته وه و جنيوه كه ي بو كابرا ده گيړايه وه: به لام كه تو جنيوه كه ت پيډايه وه فريسته كه هه ستاو پويشت و شهيتان هاته جيگه ي. منيش هر شويڼيك شهيتانى ليبي ليى دانانيسم.

نه گهر نه ونه وهى فرمووى راستى فرمووه

لئن كان قال ذاك فقد صدق

كاتى كه پيغمبرى خودا ﷺ شه پړه وى پيكره له مكه كوه بو بيت المقدس و ، له ويشه وه بو فه زاي سهر وى ناسمانه كان. هه والى پويشته كه ي به (هند) دايكى هانى كچى نه بوتاليب راگه ياند له جيگه ي پشودانى. ئينجا كاتيك پيغمبر ﷺ ويستى هه ستى و، هه واله كه به خه لك راگه يه نى، قاچى له ده لينگى گوښه ي كراسه كه ي گير بوو كه زانى محمد دېرواته دهر، گوتى: نهى پيغمبرى خودا ﷺ سويندت ددهم به خودا، نهى كوپى مامم، نه كه ي نه و قسه و هه والى شه پړه وى به لاي قوره يشيه كاني مكه كه باس بكه ي و به كه س راگه يه نى ، به راستى من دلنيام له

پوختە بە ئۆرە بە مەرمەر مەتە گەرنە ئۆرە پێغەمبەر (ﷺ) ئەمەتە مەن حەبە (رمول ﷺ)

پراستی پووداوه که، بە لām ئەوان بە درۆت دەخەنەوه و باوه پرت پێناکەن، بە
پێچهوانەی گوفتارەکانی تۆ پرەفتار دەکەن: پێغەمبەر ﷺ بە دەستی گۆشەیی داوینی
کراسەکی لا داو پویشت، چەندکە سیکی قورەیشیەکان دانیشتبوون لە ناویاندا
موتەعی کوپی عودە) و (ئەبوجەلی کوپی هوشام)یان لە ناودا بوو. پێغەمبەر
ﷺ لە ناویاندا دانیشت، بە لām زۆر بە دلتهنگی و غەمباری چونکە دەیزانی ئەگەر
باسی ئەو پوداوه گەورەیه بکات، هەرگیز باوه پری پێناکەن. ئەبوجەل بە گالته پی
کردنەوه گوتی: ها محمد چی پوویداوه ئەمڕۆ؟! پێغەمبەریش ﷺ فەرمووی:
ئەمشەو شەو پرەویم پیکراوه؟ ئەبوجەل گوتی: بۆ کوێ چووی؟ پێغەمبەر
ﷺ فەرمووی: چومە (بیت المقدس) ئەبوجەل گوتی: ئەم شەو چوێه (بیت
المقدس) و ئیستاش لە ناو ئیمەدای؟ پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: بە ئێ؟ ئەبوجەل
گوتی: بە پراستی شتیکی سەیرە، ئەگەر ئیستا گەل و هۆزەکان کۆ بکەینەوه
لێرە، ئە و قسانەیی که بۆ ئیمەت کرد بۆ ئەوانیش باس دەکەیی؟ پێغەمبەر ﷺ
فەرمووی بە ئێ: ئەبوجەل هاواری کردو و بانگی پراهیشت، ئەیی کۆمەلانی
قورەیش ئەیی هۆزی که عەبی کوپی لوتەیی: خەلکان هەرچی گوێیان لەو بانگەوازه
بوو پراپەڕین و پویشتنە شوێنی دانیشتن و کۆبوونەوه کانیان. ئەبوجەل گوتی:
محمد پێیان بێ: پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: بە پراستی مەن ئەمشەو بردیانم بۆ (بیت
المقدس) کۆمەلێک پێغەمبەرانی ﷺ هاتنە پیشوازییم که حەزەرەتی ئیبراهیم و عەسی و
موسی یان تێدا بوو. کاتی قورەیش ئەو هیان بیست، هەراو هاواریکی زۆر بەرزبووه
و، ئەو شەو پرەو هیان بە لاوه شتیکی زۆر گەورە و سەرسوڕهێنەر بوو. وه
لە پراستیشدا بیر لە دەسلاتی خودا ئەکەیهوه ناوا بووه. بۆیه هیندیک لەو خەلکانەیی
که گوێیان لە فەرماشتهکەیی پێغەمبەر ﷺ بوو، بە سەرسامیهوه بە سەری خۆیاندا
دەداو، دەیان کردە چەپلەو هەرا، (موتەعی کوپی عودەیی) گوتی: فەرمان و
داواکانی محمد لە پێشی ئەمڕۆ کاریکی ئاسان و سوک بوو. بە لām ئەو داواکارییهی
ئەمڕۆی زۆر جیاوازو، دیارو ئاشکرایه، که درۆزن و فیلبازە. چونکە ئیمە لێرەوه
که دەپۆین بۆ بیت المقدس بە سواری حوشتەر بە نازارو سەختی و ناخۆشیهکی

پوختە بە ئۆزى لە بەم مەزمەنە ئۆزىگە ئىشەنچى ۋە ئىشەنچى (ﷺ) ھەمەنەن مەن ھەيە (ﷺ)

زۆرەر، بەيەك مانگ پىنگا بېرىن دەيگەينى، بە مانگىكىش لەو سەر دەگەپرىنە،
تۆ چۆن بەشەيەك چۆيە بيت المقدس و لەوئىشەو گەپرايە، بە راستى جىگەي
سەرسۆرمانە؟ سۆيىند بەلات و عوزا. تۆ راست ناكەي و درۆدەكەي. ۋە لەو
كاتەشدا تەكنۆلۇجى ۋەك و ئىستەنەبوو سەيارە و تەيارە، ۋە سائىلى گەيەنە
ھەيىت و، بتوانى بەخىرايى بېراۋ بگەپرىتە. چەند كەسەك كە ئەو ھەيەن بىست ،
خىرا پۇيشتىن بۆ لاي ئەبوبىكر ھەوالەكەيان پىپراگەيان، چۆنكە دەيان زانى
ئەبوبەكر زۆر لەگۆي ۋە فەرمانى پىغەمبەر ﷺ دابوو، دەيان ويست بەگۆي لى بۆونى
ئەبوبەكر. لە قەسەي پىغەمبەر ﷺ ئەويش لىي دورور بگەيىتە، بە راستى نەزانى
بۆيە گوتيان: ئەي ئەبوبەكر ۋەرە بۆلای ھاۋرىكەت محمد بزانە چىدەلى؟ بانگەشەي
شەۋرەي دەكات كەئەم شەۋي پابردوو پۇيشتۆتە بيت المقدس و گەپراۋەتە،
ئەبوبەكر فەرموۋى: ئايا پىغەمبەر ﷺ ۋاي فەرموۋە؟ گوتيان بەلى ۋاي گوتوۋە:
ھەزرىتى ئەبوبەكر ﷺ فەرموۋى: سۆيىند بەخودا ئەگەر پىغەمبەر ﷺ ۋاي
فەرموۋىيىت: بەبى دوۋدلى راست و دروست و تەۋاۋە. ئىنجا ھەزرىتى ئەبوبەكر ﷺ
ھەر لەو پۇرۋەشەۋە نازناۋي پازگۆيى (صدىق) پىندراۋ لە بارەيەۋە خوداي بە
بەزەيى و بەدەسەلات ئەۋ ئايەتەي ئارەدە خوارەۋە: {وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ
أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ} الزمر/۲۲ واتە: ئەۋكەسەي راستى ھىناۋە ۋە باۋەرى تەۋاۋىشى
پىيەتەي بە راستى ئەۋانەن خۇپارىزو تەقۋاكارو لە خودا ترس.

لە پىناۋى خودادا تۆ ئازادى

أنت حر لوجه الله

ھەزرىتى ەلى كۆپى ئەبى تالىب ﷺ بەرپىزترىن ئادەمىزادەكان و جۋاترىن ئاكارو
پەۋشتى بوو. پۇرۇشەك بانگى لە پىش خزمەت، بەردەستەكەيان دەكات بەلام،
كەس ۋەلامى نەدايە، دووبارە و سىيارە بانگى لىكردوو، بىسود بوو، ھەزرىتى
ەلى ﷺ پۇيشت بۆلای چاۋي پىكەۋت پاكشاۋە بەخەبەرە. پىنى گوت: تۆ گۆيت لە
بانگەۋازەكەي مەن نەبوو. بەردەستەكەيان گوتى بەلى: گۆيىم لى بوو، پىشەۋا ەلى

پوخته به خدایه له به ممراته کُرنگه خانی پیغمبر (ﷺ) جهات من حیا رسول (ﷺ)

خبرمووی: باشه چی هویهک بوو ولامت نهدامه وه؟ پیش خزمه ته که یان گوتی: بهخوا من له وه دنیابووم که هیچ نازارو سزایه کم له لایه ن توه پیناگات بویه کردم به مبهلی و بیده نگ بووم. ئینجا حه زه تی عهلی ﷺ خبرمووی: له باتی که تۆله ت لیمور بگرمه وه، نه وه له پیناوی ره زابوونی خودا نازاد و سه به ستم کردی.

له ره وشت و ئاکاری پیغه مبه ره له پیشی بانگه وازیدا

من اخلاق الرسول قبل النبوة

پیغه مبه ری خودا ﷺ ده خبرمووی: ئه و ئاکارو ره وشتانه ی که له ده وری نه زانیدا ناده میزاده کان ده یان کرد و په پره ویان لئی ده کرد. هه رگیز ئه و کردارانه هیوایه ت و بۆچونی من نه بووه و به لایاندا نه پویشتووم: به ته نها دوچار نه بی که وایه ریکه و توه که ئاره زوویان به که م و توشیان بېم. به لام سوپاس بۆ خودا، له و کردارانه پووی وهر گپراوم و منی لییان پاراستوه. له دوا ی نه وه ش هیچ مه یل و ئاره زویه کم بۆ هیچ شتی تر نه بووه، هه تا خودای گه و ره په یامی پیغه مبه رایه تی ﷺ بۆ ناردم و پیزی پیبه خشییم. نه وه ش به سه ره اتی ئه و دوچاره بوو، که ئاره زو هیوایه تم بووه، جار یکیان به و ها وه له ئیشکه ره ی که هه رده م له گه ل خۆم بوو، بۆ ئیشوکارو به جی هینانی کاری پۆزانه م و، پیکه وه شوان بووین. له هه ورازو پشته وه ی مه که که. پیم گوت برای به پیزم نه گه ر چاودیر و ئاگاداری مه پره کانم بۆ بکه ی تۆزیک ده پۆمه ناو مه که که و هیندیک شادی و خوشی ده رده بېرم و، وه ک و گه نچ و لاوه کانی مه که که راده بویرن و شادی ده که ن، شوانه ها ورییه که م پینیگوتم: بپۆو هیچ غه م و نیگه رانی مه پره کانت نه بی؟ منیش به و هیوایه ته خوشه وه دابه زیمه خوار بۆ ناو شاری مه که که. یه که مین مال که پینی گه یشتیم، له ده ره وه گویم لیبوو، موسیقا و، زوپناو، ته پل و، ده ف و، نایه و، گۆزانی، ده نگ ی ده دایه وه و، ئه و ناوه ی پر له ئاوازی هه مه جوړ کرد بوو، پرسیارم کرد نه وه چییه و چی پووی داوه؟! گوتیان: فلان کوپی فلان ژن ده هیئی، کچی فلانه که س. منیش له لایه که وه دانیشتم بۆ گوینگرتن و ته ماشا کردنی ئه و ره قس و چه قه نه ی گۆزانی و موسیقایه، به لام خودای به ده سه لات نه یه یشت حه زه تی محمد ﷺ له ناو تاواندا بتلیته وه و، وه نه وزه و

پوختە بەكەن لە بەمەرماتە كۆرنگەكانى پېغمبەر (ﷺ) قىماتە من حياة رمول(ﷺ)

خەينكى واگرتى ھەرچى ھۆش بىت نەى ماو خەوى لىكەوت. وەختى بەھۆش ھاتەو
قرچەى گەرمای پۆژبوو. پۆيشتەو ە بۆ لاى ھاوپىكەى، گوتى: ھائەم شەو چىت
کرد؟ گوتم: بە خوا ھىچ نەکردو، ھەوالەكەى پىپراگەيانە.

جارى دوو ەمىش: ھەر بەھەمان شىو ە داوام لە ھاوپىكەم كەردەو ە چاودىرى مەرو
ئازەلەكان بکاتەو ە، منىش بپۆمەو ە بۆ ناو شارى مەكە، بۆيارى و گوینگرتن و
رابوارەن. ھاوپىكەم دووبارە پىگەى پىدام، منىش پۆيشتم بۆ ناو شارى مەكە ھەر
لەگەل گەيشستەم بەناو شار، وەك و جارى پىشوو، گویم لەدەنگى گۆزانى و
مۆسقىابوو، منىش بەرە و لاىان پۆيشتم سەماو، رەقسو، سوپدان بوو. وىستم
لەلايەكەو ە دابنىشم بۆ سەيركردن و گوگرتن. بەھەمان جارى پىشو گوئيەكانە
كاسبوون، چاوەكانىشم تارىك ھەلگەپا، ھۆشم لەھىچ نەماو خەوم لىكەوت. سوینە
بەخودا لەگەل گەرمای پۆژ خەبەرم بۆو ە، گەپامەو ە بۆ لاى ھاوپىكەم، ھەوالى
پۆيشتنەكەم پىپراگەيانە. لەدواى ئەم جارە ھىچ جارىكى تر بىروكارى وا لاوازو پوچم
نەكەردەو. ھەتا خوداى گەورە پەيامو بەرنامەى پىغەمبەرايەتى ﷺ پىبەخشىم.

بە راستى ئەى محمد تۆ لە بەرزترىن پلەى رەوشت باشى داى

وانك لعلى خلق عظيم

دەگىرنەو ە جارىك كابرەك ھاتە خزمەت پىغەمبەرى ﷺ خوداوگوتى: ئەى
پىغەمبەرى خودا، ﷺ پۆژىك تۆ ئازارت بەمن گەياندو ەو لىتداوم: پىغەمبەر ﷺ
فەرمووى: براى شىرىنم بفرموو: من چۆنم لىداوى وەرە لىم بەدو ە، تۆلەى خۆت
بکەو ە. كابرە ووتى: ئەى پىغەمبەرى خودا ﷺ، ئەو پۆژەى كەتۆ لىتداوم، من شانم
پووت بوو، پىغەمبەر ﷺ كراسو بەرگەكەى داناو، شانى پووتكەردەو ەو فەرمووى:
وەرە تۆلەى خۆت بکەو ە. كابرەش زۆر بە پىخۆش حالىو ە ئاوات و داخوازيەكانى
ھاتەدى، بەرە ولاى لاشەى پىغەمبەر ﷺ نزيك بۆو ە، پەلامارى شانى پىرۆزى
پىغەمبەريداو، ماچى كەردو گوتى: دايك و باوكم بەفیدات بىت، كى ھەيە حقو
مافى لەسەر تۆ بىت. من تەنھا بۆيە وامكرد ھەتابەو بۆنەيەو ە بگەمە ئەو شەپەرەفە
بەرزو گەورەيە كە لاشەم بەلاشەتەو ە بکەوى، كەبەرەستىش پىنى گەيشتم.

ئێمە بە ھۆی ئەوێ قسە ی پێدەکەین سزادەدرین

وانا لێواخزون بمانتکلم بە

«موعازی کوپی جەبەل» ﷺ ئەو دەگێرێنەو، دەفرموی: بە پێغەمبەر ﷺ گوت: تەمۆزگار یەکم بکەو، ھەوایی کاریکی وام پێبێ، کە لەناگری دۆزەخ بھپاریزیو، نوورم بخاتەو، پێشی بپۆمە ناو بەھەشت. پێغەمبەر ﷺ فرموی: بەپراستی پرسسارت لەشتیکی زۆر گەورە کرد. وە لە پراستیدا ئەو پرسسارە زۆرکەمە بۆ ئەوانە ی کە خودا سوک و ئاسانی بکات بۆیان. گوی بگرە بۆ ئەو کار و فرمانانە کە پێت دەلێم، ئەگەر بە ئەنجامیان بگەیەنی، ئەو بەپراستی دەگەیە ھیواوئامانجی خۆت. ئەویش ئەوێ؟ بەتەواوی خودا پەرستی بۆخودا بکەو، بەھێچ جوړیک شەریک و ھاوێلی بۆبیرار نەدەو. نوێژەکانت بە تەواوی بەجی بگەیەنی بەبیکەم و کوپی. زەکاتی مالت نەربکەو و بەجی بگەیەنی بەتەواوی. پۆژووی مانگی رەمەزان بەتەواوی بگری. وە ئەگەر مالی زیادەت بوو بەو ئەندازە ی، پێی بپۆیە مالی خوداوپێی بگەپێیەو، واجباتی ھەج بەجی بگەیەنی. لەدوای ئەو فرموی: پێگا و دەرگای خێر و چاکەت پیشان بدەم، چێن و چۆن؟ باش بزانی، کە پۆژوو، خۆپاریزییە. بەخشیش و سەدەقە و چاکە، گوناھ و تاوان دەشواتەو. ھەر وەک و ئاو ئاگر دەکوژنیتەو. وە نوێژکرد نیش لەنیوێ شەودا. لەوکاتەدا پێغەمبەر ﷺ ئەو ئایەتە ی خویندەو. (تَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ. فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) الم السجدة ١٦ واتە: ئەو موسلمانە پراستەقینانە ی کە شەوانە بەخەو و بێ ئاگایی بەپێ ئاکەن و بەئکو جینگە ی نەرمو گەرمی شەویان بەلاو دەنێن، زۆربە ی کاتەکانیان لەبەر ترس و سامی پەرورەدگار و دواپۆژیان، بە عیبادەت و خودا پەرستی دەبەنە سەر چونکە لەخودا دەترسێن کەبەناگری دۆزەخ بیان سوتینێو، وە ھیواو ئومیدی بەھەشت و لی خوش بوونیان ھەیە لەلایەن خوداوە. وە لەو بە شە پزق و پۆزیە ی کەخودا پێی داو، ھەر لە پێناوی خودا داھیندیکێ دەبەخشن. بۆیە بەپراستی کەس نازانی کەخودا ی بەدەسەلات چی

پوخته پدە ئۆزى لى بەسەر ماتە ئۆزى ئۆزى پېغەمبەر (ﷺ) قېماتە من حىاة رمول (ﷺ)

بۇ ئەوانە نامادە كىردۈۋە، كە لە پۇرۇش دىۋى چاۋەكان پىنى گەش و دىيان پىنى ئارام و خوش دەبىت، ئەۋەش پاداشتى ئەۋكردەۋانە يە كە لە دوونىا كىردىانە. خدا پىمان بەخشى.

لە دىۋايدا فەرمۇۋى: پىت بلىم سەرەتاۋ جەمسەرى فەرمان و كۆلەگەى بەمىزى سەرەچلە پۇپەى لوتكە چىيە؟ مەنىش گوتە، بەلى: ئەى پىغەمبەرى خودا ﷺ پىم بلى: لە ۋە لامدا فەرمۇۋى: سەرچاۋەى فەرمانى تەۋاۋ ئىسلامە. پاىەۋ راگرى ئىسلام نۆىزە. ۋە سەرەچلە پۇپەى ئىسلامىش جىهاد و تىكۆشانە. دىۋى فەرمۇۋى: پىشت بلىم خاۋەنى تۈانا ۋە سەلاتى تەۋاۋى ئەۋانە ھەمويان چىن؟ گوتە بەلى، پىم بلى: پىغەمبەرىش ﷺ زوبانى خۇى گرت ۋە فەرمۇۋى: ئاگات لەۋەبى ۋە بىگرەۋ بەرەلەى مەكە، دە فەرمۇۋى: گوتە ئەى پىغەمبەرى خودا ﷺ بۇ لەسەر ئەۋ گۇقتار ۋە قىسانەى كە دەىكەىن سىزادە درىن؟ پىغەمبەر ﷺ فەرمۇۋى: دايكت پۇلە پۇت بۇبكا مەعار، ئەدى نازانى ئەۋانەى فەرىدە درىنە ناۋ ئاگرەۋەۋ، لەسەردەم ۋە چاۋ پادە كىشرىن، يان لەسەردەم ۋە لوتى پادە كىشرىن ھەر لەسەر درۋىنەى زوبانى نىيە !.

ھىچ لەسەر تۆ نىيە ئەى برام

لاباس عليك يا اخی

لە دىۋا كۆتايى سەر كەۋتنى سوپاى مۇسلمانان، بەسەر فارسەكاندا لە جەنگى قادىسىيە: بەسەر كىردا يەتى (سەدى كۆپى ئەبى ۋە قاس ﷺ) سەعد نامە يەكى سەر كەۋتنى بۇ (ئومەرى كۆپى خەتاب ﷺ) نوسى ۋە يەككى بە جەنگاۋەرانىدا بە ناۋى (بەشیر) پەۋانە كىرد: خەزەتى ئومەرىش ﷺ لەۋكات ۋە سەردەمانەدا پۇژانە دەھاتە دەردەۋەى مەدىنەۋ، سەر پىگەۋ بانەكان، چاۋەپوانى ھەۋالى بەرەكانى جەنگى دەكرد كە پىنى بگات: خەزەتى ئومەرىش ﷺ ھەر كە چاۋى بەۋ جەنگاۋەردە كەۋت لە دوورەۋە بۇ لای پۇشت، خەزەتى ئومەرىش ﷺ ھەر خىرا پۇۋى لەۋ كا برايە كىردۈۋ گوتى: برام ھەۋالى بەرەكانى جەنگى مۇسلمانان پىيە، خىرا پىم بلى بزانم چى بوۋە؟ بەشیر تەنھا بەۋە لامىكى كەمى سەرزەرەكى گوتى: خوداى گەۋرە بىباۋەرو ھاۋبەش پەيدا كەرانى شىكست و تىشكاۋ كىردۈۋە: خەزەتى ئومەرى

پوخته بماند؛ له بهمه زمانه څرنگه گانې پیغمبر (ﷺ) قېمات من حیاة رسول (ﷺ)

ښه پرسیاری له (به شیر) ده کړوو (به شیر) یش له بهر نه وهی که حه زړه تی عومهری ﷺ به باشی نه دهناسی و، هیچ بهرگیکی پیشه وایی له بهر دانه بوو، وهک و نینسانیکي ساده دهاته بهرچاو، بویه زور گوینی بو ووتنه کانی نه ده گرت و، ته نانه ته ولاغه که شی دانه به زی و، دهیویست خیرا بروات و بگاته باره گای حه زړه تی عومهر، ﷺ خه بهر که ی پیبگه یه نی: له دواي نه وهی که گه یشته ناو شارو، حه زړه تی عومهر یش ﷺ هر به دوايه وه دپرویشته. سهیری ده کړد، خه لکانی ناو شار زور پرېز له و پیاوهی له دوايه ویه تی ده گرن و، سه لامی لیده کهن و، پیی ده لین پیشه وای موسلمانان ، بویه نه و جه نگاوه رهش بوی ده رکوت که نه و پیاوهی له دواي دپروات و، هر پرسیاری لیده کات، نه وه حه زړه تی عومهر و پیشه وای موسلمانان. بویه خیرا له ولاغه که ی دابه زی و، به شه رمه زاریه که وه به حه زړه تی عومهری ﷺ فرموو: نه ی به بهر ره حمه ته و میهره بانی خودا بکه وی، من که تو م نه ناسیووه بوچی بوخوت پیټ نه گوتم ، که تو سر کرده و پیشه وای موسلمانانی؟! به لام حه زړه تی عومهر ﷺ فرمووی: برای به پرېزم هیچ مه شله ژي و هیچ باکت نه بیټ و، تو هیچت له سر نه یه. بو خوم حه زم نه کړد پیټ بلیم، من پیشه وای موسلمانانم.

به هه وائی ناسمانه کانیش باوهرت پیده که م

أصدقك بخبر السماء

له (خوزه یمه وه) ﷺ ده گپړنه وه که یه کیك بووه له هاوړي به پرېزه کانی پیغمبر ﷺ: جاریکیان پیغمبر ﷺ ولاغیکی له عره بیك کړی به ناوی (سه وائی کوړی قهیس) ی مه حاربی، له و کاته دا پیغمبر ﷺ پاره ی پینه بوو: به خیرا پرویشته پاره که ی بو بهی نی، عره به ده شته کیه که ورده ورده له پیشیه وه زور به هیواشی دپرویشته: چهند که سیکی توش هات چهند وچون و سه دواي فروشتنی ولاغه که یان له گه لدا ده کړد: نه وانه نه یان دزمانی که ولاغه که ی فروشتووه ، بویه نرخي کرینه که یان له سر یه ک بوزیاد ده کړد. له کاتی زیاد کړدنې نرخه که یان، کابرا له فروشتنی به پیغمبر به شیمان بووه، هاواری کړوو، گو تی: نه گهر ولاغه که م لیده کړی و مره

پوختە بەندە لە بەسەر ماته گەرنە گەنای پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

بیکرە دەنا دەیفروشم؟ پێغەمبەر (ﷺ) کە گوێی لە بانگی کابرا بوو هەلۆستە یەکێ کردوو فەرمووی: بڕام ئەدی من و لاغە کەم لێنە کړیوی؟ دەشتە کێش سوێندی خوارد کە لێت نە کړیوم و نە مفروشتوو: پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: بە لای من ئەو و لاغەم لە تۆ کړیوو، هەتا کۆمەڵە خەڵکیکی زۆر کۆبوونەوه لە لایان. عەرەبە کە هاتە ئەو پادەیی بە پێغەمبەر (ﷺ) ی گوت: ئەگەر دە لێی لێت کړیوم، ئە من گومانم هەیە بۆ شاهیدم بۆ بەینە کە کړیوتە، ئەو جەماوەری کە لە لایان وەستابوون دە پوشتنە لای کابرای عەرەب و دەیانگوت: کۆرە تۆ دەزانی لە گەل کێدا قسە دەکەیت. ئەو پێغەمبەر (ﷺ) خودایەو، هەرچی راستی نە بێت نایلی کاتی خوزەیمە کۆری سابت (ﷺ) گەیشته ئەو شوێنەو کێبەرکی کابرای خاوەن و لاغە کە ی گوی لێبوو پەشیمان بۆتەوهو، هەر هاوار دەکات دە لای، بۆ شاهیدیکم بۆ بەینە، کە من ئەو و لاغەم پێفروشتوی: خوزەیمە هاتە پیشەوهو، گوتی: بە راستی من شاهیدی دە دەم کە تۆ ئەو و لاغەت فروشتوو، پێغەمبەر (ﷺ) کړیویەتی؟ پێغەمبەر (ﷺ) ڕوی لە خوزەیمە کردوو فەرمووی: ئەو خوزەیمە تۆبەچی حەقی شاهیدی دە دەیت، خۆ تۆ ئامادە نە بووی کە کړیم؟. خوزەیمە گوتی: ئەو پێغەمبەر (ﷺ) خودا (ﷻ) من کە بە هەوالی ئاسمانان باوەرێتی بکەم چون بە هەوال و گوشتارت باوەرێ ناکەم. پێغەمبەر (ﷺ) خودا (ﷻ) شاهیدی دانی خوزەیمە بە شاهیدی دانی دووپیاو وەرگرت، ئەو هەش هێچ جێگەی سەر سوورمان نیە، چونکە هەر کاتی موسلمانان باوەری تەواویان بە بەرنامە بەرێزە کە ی ئیسلام هەبوو، وە دنیابوون لە ڕاگەیانندی بەرنامە و ئاینە کە ی: ئەو زۆر پێویست ترە کە دنیابن لە گوشتار و کردارە کە ی دنیای چونکە پێغەمبەر (ﷺ) هەرگیز لە خۆیەوه قسە ی نە کردوو، هەر وەک و خودا خۆی دە فەرموێ: {يَنْطِقُ وَمَا عَنِ الْهَوَىٰ} النجم/ ۳ واتە: پێغەمبەر هەرگیز لە خۆیەوه قسە ی نە کردوو تەنها هەرچی فەرموویەتی: بە فرمانی خودا بوو.

پوخته به له به سهر ماته گرنه گمانی پیغمبر (ﷺ) جهاته من حیاة رسول (ﷺ)

من ده ترسیم خه راپه و شه ربجیته دلتانه وه انی خشیت أن یقذف فی قلوب کما شرا

جاریکیان پیغمبره ری خودا ﷺ له خه لوه دا بوو: (سه فیهی کچی حه) خیزان و هاوسه ری ده پواته لای و سهر دانی لیده کات. له دوی چهند ووتوئیک، دهیه ویت بهر و مال بگه ریته وه. پیغمبره ری خودا ﷺ له گه لیدا پویش، که بهر پی بکات و بیگه یه نیته وه بو ماله وه، که له خانوی (ئوسامه ی کوری زهید) دا بوو: له کاتی پویشتنی چاویان به دوو پیایو ئه نساری کهوت به لایاندا تیپه رین. ئه دوو پیایوه که چاویان به پیغمبره ﷺ کهوت، سهریان نهوی کردوو خیرا پویشتن: به لام پیغمبره ﷺ بانگی لیکردن و فرمووی: براکانم بزائن ئه وه (سه فیهی کچی حه) هاوسه رمه؟ ئه دوو پیایوهش زور به خه جاله تیپه وه گوتیان: پاک و بیله که یی بو ئه خودایه یه ئه ی پیغمبره ری خودا ﷺ ئیمه خه یائی خه راپ بهرامبر به تو نابهن، پیغمبره ﷺ فرمووی: پیویسته که من پیتان رابگه یه نم چونکه شهیتان وهک و خوین له ده ماره کانی ئینساندا ده گه ریته: منیش له وه ترسام که بیر خه راپه بکه ویته دلتانه وه: بویه پیم راگه یانندن که توشی دله راوکه نه بن.

دل تیری موسلمان

قناعة المؤمن

ده گیرنه وه له یه مه نه وه (۱۲) سینزه پیار و میرد مندالیک به نوینه رایه تی هاتن بو خزمهت پیغمبره ﷺ: ئه ویش ههروهک و پرده وشت و باوی تایبه تی خوی هه ریه که ی دیاری و هه دیه یکی پیبه خشین. به لام له دوا ییدا پیغمبره ﷺ بو دنیای خوی فرمووی: ئایا هه مووتان ئه و دیاری و به خشیشه تان و مرگرتووه؟ ئه وانیش گوتیان: مندالیکمان له لای ولاغه کانمان به جیهیشتووه، ئه و وهرینه گرتووه: پیغمبره ﷺ فرمووی برۆن ئه و منداله بهینن، بائه ویش دیاری خوی و مرگرت. له دوی ناماده بوونی منداله که پیغمبره ﷺ ویستی دیاری پیشکهش بکات. ئه و منداله کوتی: ئه ی پیغمبره ری ﷺ خودا، ویست و خواستی من وهک و هاوړیکانم نییه،

پوخته به خدا له به ممراته گرانگه گانی پیغمبر (ﷺ) قهات من حباله رسول (ﷺ)

هرچند که نه وانش هیواو ئومیدی موسلمان بوونیان هیه، به لام به خودا ئه و
ئاوات و ئاره زووی که منی بۆهاتووم بۆ لای به پزرت نه ویه، که تو بۆم له خودا
بپارێیه که لیم رازی بیت، میهره بانیم له گه ئدا بکات، لیم خوش بیت و دل
تیری و قهناعه تیم بخاته دله وه، پیغه مبه ریش ﷺ بۆئه و به سته دوعای بۆکردو،
دیاری خوی پیبه خشی و به ره و یه من گه رانه وه. له دوا ی نه وه له سالی (۱۰)
دهیه مدا چاوی به کۆمه لیک له و پیاوانه له مینادا که وت: پیغه مبه ریش ﷺ هه والی
ئه و منداله لیپرسین، نه وانش گوتیان: به خودا ئه ی پیغه مبه ریش ﷺ خودا هه رگیز
ئیمه هه تا ئیستا ئینسانی ئه وها خودا په رست و به قهناعه ت و دل تیرمان
نه دیتووه ئه گه ر ئینسانه کان هه موو دوونیا له بهینی خویاندا دابهش بکه ن،
هه رگیز چاوی تیوه نییه و ئاوری لینا داته وه، پیغه مبه ریش ﷺ فه رمووی: به راستی نه وه
بۆمن هه والیک دلی خوشکهر و سه رسو په ئنه ر بوو. دوا ی فه رمووی: سوپاس بۆ
خودا هیوادارم که ئه و منداله به هه موو هیوایه تیک تهاوای مردنه وه به ریت.
یه کی که له ناویاندا گوتی: بۆچی ئه ی پیغه مبه ریش ﷺ خودا، ئینسان که ده مریت
به ته وای نامریت؟ پیغه مبه ریش ﷺ فه رمووی: به راستی هیواو ئاواته کانی دونیا
ئه وه نده زۆره، ئینسان سه رقائی سه دان ئاواتیه تی، له ناو خه یالات و بیر و
جه نجالی دونیادا سه رگه ردان و پۆچوو، ده شی له و کاتی سه رقالیه ی ژبانی
ده رچی و به ریت. ئه و کاته خودا بیباکه له هر لایه که وه به هیلاک و له ناوی به ریت.

پیویسته له گه یاندنی په یام راست گوین

وجوب التثبت من الخبر

ده گێر نه وه جارێک پیغه مبه ریش ﷺ وه لیدی کوپی عه قبه ی نارد بۆ لای (حارسی کوپی
زراری) خوزاعی بۆ وهرگرتنی زه کات، سه ره وت و سامانی حارس و، هۆزه که ی:
وه لید پویش ت و پێگای گرت به ر، به لام له دوا ییدا له پێگای پویش تنی ترس و سامی
لینیش ت و که وته دله کوته و گه راپه وه. پویش ته لای پیغه مبه ریش ﷺ، درۆ یه کی
شاخدار ی هه لبه ست، گوتی یاره سول الله چومه لای حارسی کوپی زرار به لام
تونوو تیرییه کی زۆری بۆهینام و هیچی پینه دام. پیغه مبه ریش ﷺ وابیری کرده وه که

پوخته بهد، له بهمه راته څرنگه ځای پیغمبر (ﷺ) قېمات من حیاة رسول (ﷺ)

حارس له ئاينه کې ه لگه راپيټه وه، بويه به و جوړه په فتاری له گهل نوينه ره کېدا
کرد بيټ، چونکه حارس په یماني به پیغمبر (ﷺ) د ابو که زه کاتي خوی و
هوژه کې بؤ کو بکاته وه، له دواييدا پیغمبر (ﷺ) نوينه ريک بنيري و بيان با ته وه.
بويه حارسش له لايه نې خوی و ايري کرده وه که ئايا پیغمبر (ﷺ) با وېری به
په یمان کې من نه بووه بويه هيچ که سی نه نار دوه، له بهر نه و يرو خيال له حارس
هر بوخوی خیر ادا هاتي زه کاتي خوی و هوژه کې له چندين حوشر بار کردو له گهل
چند که سيکی هوژه کې خوی رویشتن بوشاری مه دینه پیغمبر (ﷺ) خودا،
له و لاشه وه پیغمبر (ﷺ) چند که سيکی وه و نوينه ناماده کردو بولای حارس
به پری کردن، بونه وهی بزانی هو ی نه نار دنی داهات و زه کاته کې چیه؟ وه هوکاری
ريگرتنه کې چي بووه، واريکه وت هر دوک نوينه له ريگادا توشيان به توشی
یه کتر هات و، به یه ک گه یشتن، هر له و شوینه دا هریه کې هو ی هاتنی خو یان
بويه کتری باس کرد. نوينه رانی پیغمبر (ﷺ) گو تیان: ئیمه بويه هاتوین بزاین
بوچی و هلامی و ه لیدت به و شیوه توند و تیژه دا وه ته وه، چونکه نه گهر نه و هابیت،
ده بیت له گهلدا بجه نگی و شه پر کېین. به لام حارس به بیستنی نه و قسه یه سه ری
سوه پړماو، سویندی خوارد که هيچ که سيکی نه دیتو وه، بیت بؤ لای و ه و آیشی
پینه دراوه، حارس به خوی و ه مو و نه وانه ی که له گهلیدا بوون، دريژه یان به
سه فیره کېان دا وړویشتن هتا گه یشتنه شاری مه دینه و پویشتنه خزمه تی
پیغمبر (ﷺ) ه و ال و خه بری ته وای به پیغمبر (ﷺ) خودا گه یاند و، خودای
گه ورهش نه و ئایه ته ی نارده خواره وه که ده فهرمو ی: يَتَّأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اِنْ جَاءَكُمْ
فَاسِقٌ بَنِيًّا فَتَبَيَّنُوا اَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهْلَةٍ فَتُصِيبُوا عَلٰی مَا فَعَلْتُمْ نَدِيْمًا. الحجرات/ ۶ و اته:
نه ی نه وانه ی که با وړ پتان هی ناوه. نه گهر که سینک ه و آلیکی بؤ هی نان خیرا با وېری
پیغمبر (ﷺ) به لک و سه رنج بدن و لی بکولنه وه تابو تان بوون ده بیت و ه بزاین راسته
یان نا، نه بادا نه و ه وانه به بی لیکولینه وه ناخو ش و گرفت دروست بکات و
په شیمان بینه وه و هيچ چاره ش نه مینی و کار له کار ترازابی.

پوخته بيمه له بيمه رمانه څرنگه ځاني پيغمبر (ﷺ) هېماته من حياء رسول (ﷺ)
 حارس زور به باوهړو ئيمانىكى دامه زراو به دننياه يوه جىگه ى متمانه ى
 پيغمبر ى خودا بوو چونكه به ته واوى له پييمان و به لينه كهيدا راستگو بوو. به لام
 وه ليد جىگه ى متمانه ى پيغمبر ى خودا (ﷺ) نه بوو، وه سپارده و نه مانه تيه كه ى
 پيغمبر ى خودا (ﷺ) به حارس نه گه ياندو نامه كه ى نه گه يانده ده ستى.

يارمه تى لاوازو بينه وايان

نصرة الضعيف

پيغمبر (ﷺ) خودا (ﷻ) پوښته بازار چاوى به (نه بوجهل) كهوت له ناو كومه ئيك خه لك دا
 هه راو كيشه ى له گهل پياوړى هه بوو، ده يو يست خوشرى كى به كه مترين نرخ
 ليې كړيت و، كه سيش نه يده توانى بچي ته نيوانيان و نرخ له سهر (نه بوجهل) زياد بكات
 له بهر هيزو ده سه لاتى. نه و يش ده يو يست به و هيزو ده سه لاته زورداريه ى خوى
 به سهر كا بر ايدا سه پيښت. له وكاته دا پيغمبر پوښته پيشه وه، نرخى
 خوشتره كه ى له سهر (نه بوجهل) زياد كرد، (نه بوجهل) يش زيادى ده كرد به وجوره
 نرخى زياد كردن كه و ته مه زاده وه هه تا نه بوجهل تواناى زياد بوونى نه ماو، نه ى
 توانى هيچكه زياد بكات، به ناچارى به سهر شوپړيه وه كشايه وه دواوه. وه نرخ و
 كړينى خوشتره كهش زور له نرخى به رامبر ى خوى زياترى كرد. له دواى نه وه
 پيغمبر (ﷺ) خوشتره كه ى به پاره يه كى باش فروشت و، نرخى ته واوى
 خوشتره كه شى به خاوه نه كه ى داو نه و پاره زياده ى له نرخى خوشتره كه مابووه
 به سهر هه تيوو بيوه ژن و نه دارانى مه كه ى دابهش كرد.

نوه پاش ماوه ى ميراتى محمد

فذاك ميرات محمد صلوات الله عليه

جاريكيان نه بو هوپه پر به بازارى مه دينه دا ده پوښت ته ماشاى كرد هه ركه سهر
 به نيشيكه وه سهر قاله و كهس ناگاي له كهس نيه، له شويڼيك پاره ستاو هاوارى
 كردو گوتى: نه ى خه لكينه بؤ واكه م توانا و بيده سه لات بوون: گوتيان، چى بووه
 نه بو هوپه پر به چى پويده وه؟ نه و يش فهرمووى: نه وه له مزگه وتى پيغمبر (ﷺ)

بوختە بە گەر لە بەمەرماتە گەرنەمانی پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

بۆماوە (میرات) دابەش دەکری بۆناپۆن بەشی خۆتان وەر بگرن؟ ئەوخەلک و ئەماوەرە هەر خێراو بە هەلەداوان پۆیشتن بۆ مزگەوت، ئەبو ھوڕەپرە لەشوینی سێ پراوەستاو بۆ هیچ لایەک نەپۆیشت. زۆری نەبرد جەماوەرەکە لەمزگەوت گەڕانەو، ئەبو ھوڕەپرە گوتی: ئەو چى بوو، وازوو گەرانەو؟ گوتیان: چۆینە مزگەوت بەلام، هیچمان نەدیت دابەش بکریت، ئەبو ھوڕەپرە گوتی: لەمزگەوت چاوتان بەچی کەوت، گوتیان: هیندیک کەسمان دیت، نوێژیان دەکردو و ، هیندیکی ترقورئانیان دەخویندو، هیندیکی تردەرسو، زکریان دەخویندو، باسی شتی پەواو ناپەوايان دەکرد، ئەبو ھوڕەپرە فەرمووی: ھاوارە بۆئێو، بۆ تیناگەن ناخر ئەوەمیراتی پێغەمبەرە ﷺ.

ھەرکەسى ئەبەر خودا داماوای بکات، خودا بەرزى دەکاتەو

من تواضع لله رفعه

دەگێرنەو، لەدواى گەمارۆیەکی چەرتوووندى (بیت المقدس) ماوەیەکی زۆردرێژەى خایاند. سەرۆکی گاوەرەکان (بتریک صفرونیوس) لە دواى سەیر و تێڕامانیکی زۆرو چەندین فیل و پیلانی بیسود، گەمارۆکەش گەیشتبوو، دەورەى بالەخانەوقەلا، بۆیە بەناچاری (صفرونیوس) داواى لەموسڵمانان کرد کەئێمە خۆمان بەدەستەو دەدەین بەلام، بەومەرجهى کە سەرکردەو پێشەوايەکەتان بێتە پێشەو و لەسەر دەستی ئەوخۆ بەدەستەو دەدەین. لەوکاتەدا سەرکردەى سوپا پۆیشتە پێشەو، بەلام (بەتريارك) گوتی: مەرجى ئێمە سەرکردە و خەلیفەى موسڵمانانە، بۆخۆى سەرپەرشتى قودس و خۆ بەدەستەو دانەکە بکات ، لەوکاتەدا سەرۆکی سوپا نامەيەکی بۆخەلیفەى موسڵمانان (عومەرى کۆپى خەتاب ﷺ) نوسی لە نامەکەدا نوسرابوو، کە دانیشتوانى (بیت المقدس) داواى ناشتی دەکەن، دەیانەوێ خۆبەدەستەو بدەن بەومەرجهى کەدەبى خەلیفە بۆخۆى ئامادەبێت. حەزەرەتى عومەر ﷺ ھەر لەگەڵ گەیشتنى نامە خۆى ئامادەکردوو. بەتەنھا لەگەڵ یەک پێش خزمەتیدا بەھەر دووکیان یەک و لاغیان پى بوو، پێشیکەوتنە پێیان خەلیفە فەرمووی: بڕام ئێمە ھەردووکیان یەک و لاغمان

پوخته بهمان له به سمر ماته څرنگه ځای پټغمېمر (ﷺ) قېماته من حېاه (مول) (ﷺ)

پټيه ، نه گهر من سوارېم و توبه پټيان بيت، دياره من ستمه له توكردووه ، و نه گهر
توش سواريت و من به پټيان بم، نه و ش ستمه له من، و نه گهر هر دوو كيشمان
سوارين ، نه و ستمه له ولاغه كه مان و ، پشتيمان شكاندووه. بويه ده بيت سوار
بوونه كه مان بگه ينه سى به ش ، بوماو هيك من سوار دېم و، ماو هيكيش توى،
ماو هيكيش پشودانى ولاغه كه بيت ، نينجا له سر نه و برياره كه وتنه پنگا بهرو
شارى قودس. كه نوبه سوارى حه زره تى عومر (ﷺ) دېبوو پيش خزمه ته كه ي
پيشمى پاده كيشا. و نه گهر نوبه ي پيش خزمه ته كه ي دېبوو بوسوار بوون،
حه زره تى عومر (ﷺ) پيشمى پاده كيشا، نه و كاته ش كه نوبه ي تنها ولاغه كه بوو
به بى سوارى پيشمى پاده كيشا، بهوشيوه پنگايان برى ، هتا گه يشتنه
شوينكى بهر ز كه قودسى ته واوليدهر كه وت. هر له و كاته شدا نوبه سوارى
حه زره تى عومر (ﷺ) كوځايى هات و، هر له سوارى ولاغه كه ي (الله اكبر) ي كردو. له
دوايى دا دابه زى وبه غلام و پيش خزمه تيه كه ي فېرموو : و ره سر كه وه؟ به لام
غلامه كه ي گوتى: نه ي پيشه وادامه به زه من سوار نابم: وا ئيمه بهر و شار دېر وښ،
له ناو شاريش ئاده ميزادى پوشه ن يرو، زاناو، شارستانى و پيشكه و توى
زور لييه، وه هره وها ولاغى خرپن و، جوان وپازاوه ي زين كراو، عاره بانه ي
گاليسكه و، زهركه شو، له ئالتون گيراوى لييه. نينجا كه من سوار بېم و، پيشه واي
موسلمانان خليفه پيشمى ولاغه كه ي پاكيشى و، بگه ينه ناوشار و، جه ماو ورو،
سهر كرده كان بمان بينن، گالته و شوخيمان پنده كه ن و، ده بيت كارى گهرى زور
له پنگرى سهر كه وتنمان. حه زره تى عومر (ﷺ) به غلامه كه ي فېرموى : و ره
سوار به نوبه نوبه ي خوته؟ نه گهر نوبه ي من بايه سوار نه دېبوو، ئيستا كه نوبه ي
خوته ، سويند به خودا سوار دېبى! به و جوړه غلامه كه سوار بوو. حه زره تى
عومر (ﷺ) پيشمى ولاغه كه ي پاده كيشا، كاتى گه يشتنه شوراى شار و،
دېر گاي نه و شورا به ناوى دېر گاي ديمه شق بوو، له و شويند دا كومه ليكى زورى
سهر كرده و، سهر بازو، جه ماو وريكى زورى ليبوو. له پيشه و هى هه موانيشدا
سهر وكى قدس (بتريرك) (صفرونيوس) له گه لدابوو، له و كاته داكه چاويان به

پوخته پمکه له به سمر ماته خرنکه خانی پېغمبر (ﷺ) قېماته من حیات رسول (ﷺ)
 حه زړه تی عومر ﷺ کهوت پېشمه ی ولاغی غولامه که ی راده کیښی و غولامه که شی
 سوار بووه. هه موویان دهستیان کردبه (الله اکبر) و کړنوشیان برد. له وکاته دا
 غولامه که له سهر ولاغه که یوه بهر ز بووه و هاواری کرد نه ی هاوار سهر بهر ز
 که نه وه و کړنوش مه بن؟ چونکه کړنوش ته نها بوخودا ده بردی و، دروست نییه
 هیچ که سیکي تر کړنوشی بو بردی. ئینجا سهریان بهر ز کرده وه، بتیرک سفر و
 نیوس پوښته گوشه یه ک و دهستی کرد به گریان. حه زړه تی عومر ﷺ که چاوی پی
 کهوت به زه یی پیدا هاته وه، به پرویه کی پاکه وه بهر ولایه وه پوښت و دلی
 دایه وه، صفرو نیوس گوتی: من بویه گریام که به راستی پروام وایه که هه تا هه تایه
 خاک و ولاتان هه رده مینی و، هه رگیز ته نک نابیت و کوتایی نایا و ناچریت.

چا و پوښی ئیسلام

سماحة الإسلام

ئو کاته ی که حه زړه تی عومر ﷺ پوښته شاری قودس، نامه یه کی دلفیایی و
 ئه مینی بو دانیش توانی شاری قودس نوی. موسلمانانی قودس مزگه وتیکیان لهو
 شونینه ی که حه زړه تی عومر ﷺ نویژی لیکر دروست کرد. که به راستی ئو پوښه
 تومار کړا و بووه پوښکی میژوویی نه مری هه تا هه تایه بو خلیفه عومرو، بو ئیسلام.
 ئه ورووداوه بهو جوړه بوو بتیرک صفرو نیوس: بانگهښتی له حه زړه تی عومر ﷺ کرد
 بو ئه وه ی که گه شتیک به ناو که نیسه ی قیامه تدا بکات. حه زړه تی عومر ﷺ
 داوایه کی قبول کردو به دهنګیوه پوښت، له کاتی گه شت و گه رانه کی به ناو
 که نیسه دا نویژ بوو، پروی له بتیرک کرد که له کوئ نویژ بکات ئه ویش گوتی: هه رله
 جیګه ی خوت نویژ بکه. به لام حه زړه تی عومر ﷺ فهرمووی: بو عومر نابیت نویژ
 لیره دا بکات، چونکه پوښیک دیت له دواي خوم موسلمانان دهلین: عومر لیره نویژی
 کردووه بابیکه ی نه مزگه وت، بویه حه زړه تی عومر ﷺ به ئه دنازی بهر دهاویژنک دور
 که و ته وه و عه بایه کی بهری راخست و نویژی کرد. له دواي حه زړه تی
 عومر ﷺ فهرمووده که ی به راست گه راو، هه ر لهو شونینه شدا مزگه وتیکیان دروست
 کرد که بهر دهاویژنک له که نیسه که دوروه، هه تائین ستاش ئه و مزگه وته به ناوی
 عومره وه و هه ر ماوه.

سەرراستی پێغه‌مبەر، پەیمان جوانی وفاء الرسول و حسن عهده

پوشتە لای پێغه‌مبەر ﷺ فەرمووی: خوشکم تۆ کی؟ ئافەرەتە کەش گوتی: من (حەسانە ی مەزینەم) پێغه‌مبەر ﷺ فەرمووی: ئەتۆ حەسانە ی؟ ئیوە چۆن؟ حال و گۆزەرانقان چۆن؟ لەدوای ئیمە چیتان لێهات چۆن بوون؟ ئافەرەتە کە گوتی: بەدایک و باوکمەرە بە فیدات بین زۆر باشین. لەدوای ماوەیەک کە ئافەرەتە کە پوشت، حەزەرەتی عایشە فەرمووی: ئە ی پێغه‌مبەری ﷺ خودا ئەو ئافەرەتە بەوجۆرە پیش وازی و پێزی لێدەگری کی؟ پێغه‌مبەریش ﷺ فەرمووی: ئە ی عایشە ئەو ئافەرەتە لەکاتی ژبانی خەدیجەدا جار بەجار دەهاتە لامان. ئە ی عایشە بەراستی پەیمان جوانی لەباوەرەویە.

بەرەو کۆی ئە ی کچی باوکی ئومەیه؟

إلى أين يابنت أبا أُمَيَّة؟

کاتی (ئوم سەلەمە) کۆچی کرد لە (مەککە) وە بۆ (مەدینە) سواری حوشرەکە ی بوو مندالە کەشی لەبەردەمی خۆی دانا و دەستی کرد بە پوشتن بەرە و مەدینە بە تەنیا و بە بێ کەس لەو پێگا دوور و و درێژ شاخ و دۆلە پر مەترسیەدا: لە میانە ی پێگایە کەیدا گەیشته (عوسمانی کۆپی تەلحە ی کۆپی ئەبوتەلحە) ی پێگوت ئە ی کچی ئەبوو ئومەیه بەرەو کۆی دەپۆی؟ (دایکی سەلەمە) گوتی: دەپۆم بۆ (مەدینە) بۆ لای ھاوسەرەکم (عوسمان) گوتی: خوشکم هیچ کەست لەگەڵدایە؟ ئەویش گوتی: نەبە خوداتەنھا خودا و ئەو کۆرەم نەبێ کەسم لەگەڵدانیە (عوسمان) گوتی: سویند بەخودا بەتەنھا بەجێت ناهێلم. ھەوساری حوشرەکە ی گرت و پێشی کەوت و، لەگەڵیدا کەوتە پێگا. ئوم (سەلەمە) دەفەرموێ: سویند بەخودا لەناو عەرەبدا ھاو پێیەتی هیچ کەسیکم نەکردووە وەک ئەو پیاو، پاک و مەرد و بەرێز بێت: ئەگەر دەگەیشتی نە شوینی حەسانە وەمان حوشرەکە ی بۆ نیخ دەدامو، بۆ خوشی زۆر لە ئیمە دوور دەکەوتەووە ھەتا لەسواری حوشرەکم دەهاتەمەخوار.

بوختە بەدەن لە بەدەن مەتەن ھەربەتە ئاڤە پەنەمەنەر (ﷺ) ھەمەتە مەن ھەتە رەمۆل (ﷺ)

ئىنجا دەھات ھەوسارى حوشترەكەى دەگرت دەيبرد و لەدارىك يان لە شتىك دەيبەستەو، بۇ خۇشى زۆر لەئىمە دوور دەكەوتەو، دەپۇيشتە بن دارو سىبەرىك پشوى دەدا. وەئەگەر كاتى پۇيشتنمان بەتبايەو، حوشترەكەى دەھىناو لىمان دوور دەكەوتەو ھەتا سوار دەبوين ئىنجا دەگەرپايەو، پىشمەو ھەوسارى حوشترەكەى رادەكىشاو، دەپۇيشت، بەوجۆرە ھەتاگەيشتىنە مەدينە بۇ لای ھاوسەرەكەم. ئوم سەلەمە دەيگوت سۆيىند بە خدا نەم زانیو، ھىچ كەسىك لەخانەوادەى (بەيت) لە ناو ئىسلامدا توشى ناخۇشى و چەرمەسەرى بىت وەك و چۆن خانەوادەى دايكى سەلەمەى توشەت بىت. وە ھىچ ھاوپىيەكىشم ھەرگىز نەدیتو، وەك و (عوسمانى كۆپى (تەلە) باش و بەرپۆ، بەخشندە و چاكبىت، لە كاتىكىشدا ئەو كاتەى كە عوسمانى كۆپى ئەبو تەلە ئەو ھەموو خەبات و كۆششەى كردو: ھىشتا باو، پى نەھىنا بوو موسلمان نەببوو. چونكە تەلە لەكاتى پشوى ئاشت بوونەو، حودەيبە موسلمان بوو.

مالى خوت بوخت بگرە

أَمْسَكَ عَلَيْكَ مَالَكَ

ئەبو ھورەيرە (رضي الله عنه): لە پەنەمەنەر (سى) دەگىرتەو (سى) نەفەر لە ناو ھۆزى بەنى ئىسرائىليان ، خوداويستى تاقيان بكاو، بەلەكىو، كەچەلىو، كۆپرىك، فرىشتەيەكى بۇلايان نارد. يەكەم جار پۇيشتە لای (بەلەكە) و پىيەرموو: تۆ لە دونيادا ئارەزوى چى دەكەى و چىت پىخۆشە؟ لەو، لەم دابەلەكەكە گوتى: ئارەزوى پىنگو و پىستىكى جوان و باش دەكەم و ئەو پەنگە بەلەكەى كە ھەمەو خەلكان قىز و بىزم لىدەكەن ، پىو، نەمىنى وپاك بىمەو: فرىشتەكە دەستى بەلاشەى داھىناو بە فەرمانى خودا ھەرچى ناشىرىنى پىست و لاشەى بوو ھىچى پىو، نەماو سافو جوان و پاك بۆو. ئىنجا لەدواى ئەو فرىشتەكە فەرموى: ئەدى لەمال و سامانى دونياچىت پىخۆشە؟ كابرە گوتى: بەراستى زۆرم ھەزو ئارەزولە حوشترە. بەفەرمانى خودا كۆمەلە حوشترەكى جوان و پەسەن و ئاوسى پىبەخشى و دوعاى بەرەكەتى لەخودا بۆ كرد و لەلای پۇيشت.

پوخته بدهند له به ممراته گونگه گانی پښمېمر (ﷺ) قهات من حیاة رسول (ﷺ)

ئینجا فریشته که پوښته لای (که چهل) و پښفهرموو: له دنیا دا حزو ناروزی چیت هیه به فرمانی خدا پښت ده به خشم ؟ نه ویش گوتی: حزم له موویه کی ره شو جوانه بۆ سهرم ، وه ئو چلک و پیس و بوگه نیه کی پښمه ویه و، خه لکان بیزو قیزم لیده که نه مینی. فریشته که به فرمانی خدا دهستی به سهری داهیناوه رچی چلک و پیسی و ناشیرینی نه ماو، سهری جوان و موویه کی ره شو جوانی لیروایه وه. ئینجا فریشته که فهرموو: نه دی له مالی دنیا ناروزت له چییه ؟ نه ویش گوتی: حزو ناروزی زۆرم له مانگا و ره شه ولاغه. فریشته که به فرمانی خدا کو مهنیکی زۆری له مانگای ئاوس و ره شه ولاغی پی به خشی و فهرموو: خودا بهر که تی تی بخت.

له دای نه ویش پوښت بۆ لای (کویره که) و پښفهرموو: له دنیا دا حزو ناروزی چیده که ی ؟ نه ویش له وه لام دا گوتی: ناروزوی دوو چای پوښه و پروناک ده که م. فریشته که ش به فرمانی خدا دهستی به سهرچاوه کانی دینا، به فرمانی خدا چاوه کانی پوښه و جوان بوونه وه. ئینجا فریشته که فهرموو: نه دی له مالی دنیا دا حزو ناروزی چیده که ی ؟ نه ویش گوتی: به راستی زۆر حزو ناروزم له بز و مهره: فریشته که به فرمانی خدا کو مهنیکی باشی له مهره بز پښته خشی و دوعای بۆ کرد که خودا بهر که تی تی بخت.

به و شیوه په پوښگار هات و پوښت خودای گهره پیت و بهر که تیکی زۆری خسته ناو حوشترو مانگا و مهره کان و، چندين مڼگه ل وای لی په دابوو. به پری دۆل و کیوه کان. ئینجا خودای گهره بۆ نه زمون و تاقیکردنه و هیان ، هه مان فریشته به شیوه و پهنگو، پوخساریکی جیاواز نارده وه لایان. یه که مین جار پوښته وه بۆلا (به له که که) و پیی گوت: برای به پریم من گه شتیاریم و پرڼگه یه کی دورو دریم له پیښ دایه و، هیچ توانا و دهسه لاتی مالیم نه ماوه بگه مه وه شوینی خوم. دیاره توش سوپاس بۆ خودا دهوله مندو سامانداری داوات لیده که م که له بهر پرمز ابوونی خودا یارمه تی و ده ست گرویم بکه ی و حوشتریکم پی به خشی، بۆنه وه ی گه شته که م ته و او بکه م، بگه مه و جینگه ی خوم. به لام (به له که که) سهر پیچی

پوخته بیهک له بدمه رها ته گونگه گاهه پتغمه مبر (ﷺ) هېماته من حباله رسول (ﷺ)

له هه موودا وایه کانی نه و فریشته به ناوگه شتیاره کردو یارمه تی نه دا. ئینجا له دواى نه وه فریشته که خوی له شیوه ی هه ژار یکی نه دار پیشان ددها، له کابرای سه روه ت و ساماندار چوه پیشه وه و پیی گوت: باشه برام خو من نه توم دیوه، که پیایو یکی نه خوش و به له ک و پیس بوو، خودا شیفای نه خوشی بو ناردی و، هه ژارو نه دار بوو ی نه وه مو سه روه ت و ساما نه ی پیبه خشی؟ کابرای به له ک هه ر خیرا به پرویدا هه لچه رخیه وه و گوتی: هه رگیز من نه خوش و هه ژار نه بووم و، نه وه سه روه ت و سامانه شم له باو کمه وه بوما وه ته وه. فریشته که فهرمووی: یاره بی خودایه که درو بکه ی وه ک و پیشوت لی بکاته وه. به له ک و هه ژار ببیته وه؟

ئینجا له دواى نه وه پویشته لای (که چه له که) و به شیوه ی گوفتو گو ی له گه ل به له که که دا به رده وام بوو. (که چه لیش) هیچ هاوکاری فریشته ی به ناو هه ژارو گه شتیارى نه کرد. له کو تاییدا فریشته که دوعای له ویش کرد فهرمووی: یاره بی نه گه ر درو بکه ی وه ک و پیشوت لی بیته وه.

ئینجا فریشته که له دواى به له ک و، که چه له که پویشته لای (کویره که) و وه ک و نه وانی پینشودا وای یارمه تی و کومه کی لی کرد. (کویره که) گوتی: برای شیرین من کویرونا بینا بووم خودای گه وره چاوه کانی بو پروونا ک و پویشن کردمه وه. هه ژارو نه دار بووم خودا دهوله مهن دی کردم. ئیستاش خودای گه وره نه وه موو بز نو، مه رهی پی به خشیوم. سویند به خودا نه توش برپوړیگات لینا گرم، هه رچیت دهوی وچی ئاره زوده کی هه لی بگره بوخوت. ئینجا فریشته که فهرمووی: به راستی خودای گه وره تاقی کردنه وه ی له گه لدا کردن، بزانی ت کامه تان خیر و چاکه له سه ر نه و ماله ده که ن و دهستی هه ژاران و، نه دارانی ده گرن و، کومه کی به هه ژاران ده که ن، ئیستاش تو برو مالی خوت بوخوت و، خودا له تو بازی و قایله و، له نه زمون و تاقی کردنه وه کان تو نمری نایاب و باشت هیئا، خودا به رکه ت و پیروزی باشتربخاته سه روه ت و سامانه که ت به لام، خودا له دوو ها و پرپییه که ت. بازی و قایل نه بوو، ساقیت و بیده ست مایه هه ژار و نه خوشکه و تنه وه.

پوخته بدهځ له بهر ماته څرنگه ځای پټم مېر (ﷺ) جومات من حیات رسول (ﷺ)

نډه وچه چاګترین و بهرین ترینی بهرینانه

هو اکرم الاکرمین

کابرایه کی عمره بی دهشته کی پوښته لای پیغه مېره خودا (ﷺ) گوتی: نهی پیغه مېره (ﷺ) چی که سینک له هه موکه س لپرسینه وهی راستی دهکات؟ پیغه مېره (ﷺ) له وه لاما فهرمووی: (الله) کابرای عمره ب گوتی: خودی خودا بو خوی لپرسینه وه دهکات پیغه مېره (ﷺ) فهرمووی: به لای، عمره به که پیکه نی. پیغه مېره (ﷺ) به عمره به کی فهرموو: بوچی پیکه نی؟ عمره به که گوتی: راسته بهرینان و چاکان که توانایان هه بوو لیده بوورن. پیغه مېریش (ﷺ) فهرمووی: به راستی راسته دهکی. به لام هیچ چاکه کارو بهرینیکیش له خودا چاکتر نه. خودا باشتترین و چاکترین بهرین ترینی بهرینانه. له دوا پیدا پیغه مېره (ﷺ) به یاره کانی فهرموو: نهو عمره به شهر عزانیکي زورباشه.

به خیر بیت نه وهی که خودا له سهر نهو سهر زه نشت و گله یی لی کردم

أ هلا بما عاتبني بة ربی

جاریکیان پیغه مېره (ﷺ) خودا گوشتوگووی له گهل (عه ته بهی کوپی په بیعه) و (نه بو جهلی کوپی هوشام) و (عهباسی کوپی عه بالمتلب) ده کرد زور به گرنګی و بایه خوه له گهل یاندا ده دوا بو نه وهی باوه پرېنن. له و کاته دا (عبدالله ی کوپی مه کتوم) (ﷺ) به لایان دا ده و او به هه موو ده نګی به هیزی هاوار دهکات و ده لای، نهی محمد له و شته ی که خودا فیری کردوی له باره ی ناینه وه شتیکم پینلی و، فیرم بکه، پیغه مېره (ﷺ) له و کاته دا گوته که ی عبدالله ی پینا خوش بوو گوینی پینه دوا پشته تی کرد و وپووی لیسوران. کاتی پیغه مېره (ﷺ) گوشتوگوویه کی له گهل نهو نه فهرانه کوتایی پیهات، بهر و ماله وه گه پرایه وه، حاله تی نیګای وحی بو هات که چاوه کانی تاریک و له رزی لی هات، خودا نهو نایه ته ی بو ناره خواره وه که ده فهرمووی: (عَبَسَ وَتَوَلَّى. أُنْجَاءُ الْأَعْمَى: وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهٗ يَرْجَى. أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعُهُ أَلَمْ يَكُنْ أَعْمًى). واته: کاتی عبدالله ی کوپی مه کتوم (ﷺ) هات بو لای پیغه مېره (ﷺ)، پووی خوی لی گرژ کردو، وهرگیرا، خودای گهره گله یی له

پوخته بدهد له بهر هاته كړنكې خاى پيغمبر (ﷺ) تېماته من حياء رسول (ﷺ)

پيغمبر ﷺ كړد كه بچى پړوى ليوه گيړا به شكم نه وه هاتبيت تا دل و دېرونى
پاك و خاوين بكا ته وه، يان نسيحت و ناموزگارى گوى ليبيت بو نه وه زياتر كه لك
و سوود وېر گري.

له دواى هاتنه خواره وهى نه و نايه ته، هر چنده جارى كه پيغمبر ده گه يشته
(عبداللهى كورى مه كتوم) ﷺ يان دهاته لاي و چاوى پنده كه وت، پيغمبر ﷺ
كړاسه كه يان عه بايه كه ي خوى بو پاده خست و دې فرموو: ياخودا به خير بوى
نه و كه سې كه خودا له سې نه وى سې زه نشته و گله ي لى كړدم .

پاريزگارى له زوبان و دل و چاوه كانت بكه

احفظ لسانك، و قلبك، وعينيك

كابرايه كه هاته خزمهت پيغمبر ﷺ گوتى: نهى پيغمبرى خودا ﷺ من له و
سونهت و واجبانې كه هيه له پوژوودا ته نها مانگى پرهه زان به پوژو و دېم و
هيچى تر ناگرم. وه له نويزه كانيشدا ته نها پينج نويزه واجب و فېرزه كان ده كمه
و هيچى تر زياده ناكه م. وه به راستيش من زور ه ژار و نه دارم و تواناي خير و
به خشيش و سه ده قه شم نييه، له پيناوى خودا دا بيه خشم. نه گهر مردم به و حاله وه
له كويدا دېم؟ پيغمبر ﷺ فرموو: له بهه شتدا دېت. كبرا گوتى له گهل تودا
دېم له بهه شت، پيغمبر ﷺ پيكنې و فرموو: به لى له گهل مندا دېت، نه گهر
دل و گيانته له دووشت بپاريزى له فيل، (خيانه) وه له نيره يى (حسانه)
وه زوبانيشت له دووشت بپاريزى؟ له باس كردنى خلك له پاشه مله، (غيبه)
وه دروكردن (كذب) وه چاويشت له دووشت بپاريزى، له ته ماشا كردنى ناروا
(حرام) وه به چاوه كانت گالته جارى و، سو كايه تى به موسلمانان نه كه ي، نه وكاته
هر دوو كمان پيكه وه به جوو ته دېروينه به هه شت.

باش پهیره وکردنی ژن بؤ هاوسه ره که ی

حسن تبعل المراه لزوجها

ده گڼر نه وه جارېك پیغه مېر (ﷺ) له ناو یاره کانی دانیشتبوو ئافره تېك به ناوی (ئه سمانه ی کچی یه زید) ی ئه نساری هاته خزمه تی و پییگوت: دایکم و باو کم به فیدات بیت نه ی پیغه مېر (ﷺ) خودا من به نوینه رایه تی ئافره تانه وه هاتومه خزمه تت. خودا توی بؤ رښمایي ته واوی بهر ی ئاده میزادی پیاو و ئافره ت نار دووه، وه ئیمه ش باوه رمان به توو په رومرد گارت هیناوه. وه ئیمه ی کومه لی ئافره تان گه مارو و چواره و ره گیراوین له چوار گوشه ی ماله کانه اندا به ندرکراوین، ئیمه دامه زرنه ری ماله کانتانین، به جیهینه ری دامرکانه وه ی ئاره ز و خواسته کانتانین، وه هه لگری کورپه، به خنیو کردنی منداله کانتانین. به لام ئیوه ی کومه لی پیاوان، له خودا په رستیشدا زور له ئیمه له پیشترو و گهره ترو، له سره ئیمه به رڼترن، به هو ی نویژی به کومه لو، نویژی هه ینی و، زیاتر سهر دانی نه خو ش و، ئاماده بوونتان له سهر تر رمی مردوو شار دنه وه ی و، حج له دوا ی حه جکردنتان و، له وانه ش گهره تر جیهاد و تیکو شان له رڼبازی خودا، وه کاتیکیش که ده پو ن بؤ حج، یان عه مره، یان جیهاد، نه و کاته ئیمه ش زیاتر بار گرانی و، ئه رکمان ده که ویته سهر شان، به پارڼز گاری کردنی مال و مندال: وه سهره پای جل شو رین و، دوورین و خزمه ت کردنی مال و مندال و، پاک و خاوین راگرتنی. ئایا ئیمه به شداری نه و پاداشت و خیر و بیره ی پیاوان ده که یان نا؟ ئینجا پیغه مېر (ﷺ) پووی ته واوی له یاره کانی کردو و فهرمووی: ئیوه هه رگیز گویتان له ووتی هیچ ئافره تیک بووه، که جوان تر بیت له پرسیار و وتی نه و ئافره ته له بهرام بهر فهرمانی دین و ئایینه که ی: نه وانیش گوتیان: به راستی نه ی پیغه مېر (ﷺ) خودا هه رگیز گومانمان نه ده برد که ئافره تیک به و جوړه شاره زای ئاینه که ی بیت. له دوا ییدا پیغه مېر (ﷺ) پووی به لای ئافره ته که دا سو پراندو و فهرمووی: خوشکم باش گوی بگرو و تی بگه و، ئافره تانی دوا ی خو شت تی بگه یه نه و فیریان بکه. که په فتار و پهیره ی جوانی ئافره تان، بؤ هاوسه رو میړده کانیان و، به جیهینه نانی ئاره زو و، به گوین کردنی داوا کانیان و، شوینکه و تن و په سندر کردنی راو پیشنیاره کانیان. ته واوی هاوسه نگی و، بهرام بهری ته واوی هه موو خیر و چاکه کانیانه. ئافره ته که ئینجا زور به دل خو شی و شادییه وه گه رایه وه بهر و مال.

برۆ تۆ نایناسی اذهب فلست تعرفه

پۆرتیک کابرایەك هاتە لای سەرکردەو پێشەوا حەزەرەتی (عومەری کۆپی خەتاب ﷺ) مەدحی پیاویکی دەکردوو، پێشەلەگوت و، سوپاسی دەکرد. حەزەرەتی عومەریش بە کابرایەکی فەرموو: برام ئەتۆ مەدحی ئەو کابرایە دەکە ی ، ئایا تۆ دراوسینی نزیکي ئەو کابرایە بووی کە تەواوی هەلسوکه و تەکانی ژوورەو دەرهووی بزانی؟ کابرا ووتی: نەخیر.

ئەمجار حەزەرەتی عومەر ﷺ فەرمووی: تۆ هاوڕێیەتی ئەو کابرایەت کردوو لە گەشتوگوزاردا، بۆ ئەوەی شارەزای کردار و پەفتاری پەوشتی ئەو پیاو بەیت؟ کابرا ووتی: نەخیر.

حەزەرەتی عومەر ﷺ فەرمووی: ئیشوکاری بازرگانی و دینار و پارەت لەگەڵ ئەو کابرایەدا کردوو بۆ ئەوەی لە خوداترسان و سەرپاستی ئەو کابرایەت بۆ دەرکەوی؟ کابرا گوتی: نەخیر.

حەزەرەتی عومەر ﷺ فەرمووی: وا هەست دەکەم لە مزگەوت چاوت پێیکە و تەبێ لە نوێژو قورئان خوینی، کە هێندیک جار سەر بۆ سەرەو، هێندیک جاریش بۆ خوارەو دەلە قینی و ، کزەلۆکە خۆیت پێنیشان دەدات؟ کابرا گوتی: بەلێ ناوام دیتوو. حەزەرەتی عومەر ﷺ فەرمووی: برام تۆ ئەو کابرایە نا ناسی. برۆ یەکیکی تری وابھێنە کە بیناسی.

خودا لیت خوش بیٔ ئە ی ئەبوبکر

غفر الله لك يا ابا بکر

دەگێڕنەو لە نیوانی سەرورمان حەزەرەتی (ئەبوبەکر صديق ﷺ) و (پەبەیی ئەسەمی) گوت و وێژو قەسە یەکی رەق و ناشیرین پوویدا، کە (ئەبوبکر) بە (پەبەیی) گوت: پەبەیی زۆری پێناخۆش بوو: لە دواییدا (ئەبوبکر) کەزانی پەبەیی ناخۆش بوو لە قەسەکی پەشیمان بۆو، بە پەبەیی فەرموو: وەرە قەسەکم پێ بڵێو، تۆ لەی خۆت لێبکەو، پەبەیی گوتی: هەرگیز من شتی وات پێ نالێمەو.

پوختە بەدەنە لە بەمەرماتە گۆرگەخانە پێغمەبەر (ﷺ) ھەماتە من ھەلە رسول (ﷺ)

بەلام ئەبوبکر بەدەنیا ییەوہ فەرمووی: ئەی رەبیع یان دەبی قسەکەم پی بلییەوہ، یان لەگەڵمدا دیی بپۆین بۆ لای پیغەمبەر ﷺ، رەبیع گوتی: ئەو شت لەگەڵدا ناکەم، ئەبوبکر بەتەنیا پۆیشت بۆ لای پیغەمبەر، رەبیعیشت لەدوای ئەبوبکرەوہ پۆیشت ، لە دواییدا کۆمەلیک پیاوی ھۆزی (ئەسلەمی) بەدوای رەبیع دا دەگەراند، دۆزیانەوہ پۆیشتنە لای، لەدوای تینگەیشتنیان لەپوداوەکە، پنیان گوت:خودامیھرەبانی لەگەڵ ئەبوبکر دا بکات ، لەپیناوی چیدا دەبی لەلای پیغەمبەر ﷺ ئامادەبن خۆئەوہی کە قسە کردووە، تاوان بارە ئەبوبکرەو، ئەوہی کە ویستوویەتی تەواو بەتۆی گوتووە؟ رەبیع وەلامی دانەوہ ئەی مالتویرانیئە ئیوہ دەزانن ئەو کەسەکیئە؟ ئەوہ ئەبوبەکر ی صدیقە ، ئەوہ دووہم کەسی دووئەفەری ناوئەشکەوتە، کەخودا لەبارە یەوہ دەفەرمووی: (ثَانِي) اَتَيْنَ اِذَا هُمَا فِي الْغَارِ (التوبة/ ٤٠) ئەوہ خاوەنی بەتەمەنی باوەردارانە، توخودا داواتان لیدەکەم، مەرۆنە پیئشەوہ بانەتان بینن، وا ھەست بکات کەئیوہ بۆ یارمەتی من ھاتوون، ئەویش توپرەبیئت و، بپواتە لای پیغەمبەر، ئەویش بە توپرەبوونی ئەبوبکر توپرە بیئت، ئینجا خودای گەرەش بە ھۆی توپرەبوونی ئەوانەوہ توپرەبیئت و، رەبیعیشت بەر بۆنە یەوہ بە ھیلاک و لەناو بچيئت، لە دواییدا ئەوانیش گوتیان: ئەی باشە تۆچی فەرمانیکمان پیدەدە؟ گوتی: ئیوہ بگەرێنەوہ بەرە و دواوہ، ئەبوبکر لە پیئشەوہ دەپۆیشت و، رەبیعیشت بە تەنھا بەدوای ئەبوبکر دا پۆیشت، تا گەیشتە لای پیغەمبەری ﷺ خودا: ئەبوبەکر پوداوەکە بەتەواوی وپاستی بۆ پیغەمبەری گنپرایەوہ، پیغەمبەر ﷺ سەری بەزکردەوہ و فەرمووی: ئەی رەبیع ئەوہ لەگەڵ ئەبوبەکر ی راست گۆچیتان بوو؟ رەبیعیشت گوتی: ئەی پیغەمبەری ﷺ خودا ھەر ئەوھا بوو قسەمان دەکرد، ئەبوبکریش قسە یەکی رەق و ناشیرینی گوت: پینماخۆش بوو. دوا یی گوتی: ئەی رەبیع چیم پینگوتووی پیم بلیوہ لە تۆلە خۆت. بەلام، من گوتم: نەخیر شتی وا نالیم، پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: باشە قسەکە ی پی مەلیوہ: بەلام لەجیات ی قسە ناشیرینە کە ی پنی بلی (خودالیت خۆش بیئت ئەی ئەبابەکر) رەبیعیشت گوتی: خودا لیت خۆش بیئت ئەبوبکر، لەوکاتە دانەبوبەکر ﷺ پرووی سوپاندو، پشستی تیکردن و دەستی کرد بەگریان و، گەرایەوہ و پۆیشت .

تۆتەتی خواردنی مائی نارهوا

جزاء آكل مال الحرام

(ئەبونا فە) پێش خزمەتی پێغه مەبەری خودا ﷺ دەگیرێتەو: کاتێ پێغه مەبەری ﷺ خودا نوێژی (عەصر)ی دەکرد دەپۆشت بۆ ناو ھۆزی (ئەشھەل) لە یارمەتی دەرانی ئەوس ئامۆژگاری و قسەیی بۆ دەکردن، ھەتا نزیکەی شیوان دەمایەو و، بۆ نوێژی مەغریب بەخێراییی دەگەرایەو. پۆتیکیان لەگەڕانەوێ بەرە و مزگەوت بەلای گۆرستانی (بەقیع) دا تێپەری کەجینگای مردووی موسلمانانە لەمەدینە. پێغه مەبەر فەرمووی: ناخ و ئۆف لەتۆ، ناخ و ئۆف لەتۆ، بەرەو پووی سینگ و بەرۆکی (اللە اکبری) کرد بەلام (ئەبورا فە) بە غەلەت و نادروست لە پێغه مەبەر تینگە یشت، بۆیە نە ی توانی بەتەواوی گۆی بیستی ووتە کە پێغه مەبەری ﷺ خودا بێت: چونکە واتینگە یشت کە پێغه مەبەر ﷺ ئەو ناخ و ئۆفەیی لەبەر ئەو کرد بێت، بۆیە (ئەبورا فە) دەفەرمووی: خۆم دواخست: پێغه مەبەر ﷺ فەرمووی: ئەوە چییە بۆ واسست دەپۆی (ئەبورا فە)؟ بەردەوام بە لەپۆشتن. (ئەبورا فە) دەلی گۆت: ئەو پێغه مەبەری خودا ﷺ چی بوو چی پویداو؟ پێغه مەبەر ﷺ فەرمووی: ئەوە چییە؟ (ئەبورا فە) گۆتی: ئەو پێغه مەبەری خودا ﷺ ئەو ناخ و ئۆفەت لەگەڵ من بوو. پێغه مەبەر ﷺ فەرمووی: نەخێر. بەلام ئەو گۆرە گۆری فلانە کە سە ئاردم بۆ ناو فلانە ھۆزی بۆرەر گرتنی واریدات و زەکانی مالیان: ئەویش دزی کرد و بەرگ و پۆشاکێکی لەخوری بۆ خۆی ھەلگرتبوو، ئیستاش بەگۆیرەیی ئەو بەرگە بەرگێکی لە ئاگری لەبەر دایە و ئازاری پێدەدری.

دان پێدا نە ھێنان بە بەخشین و، پێداوێکانی خودا

الاجود بنعمة الله

دەگیرنەو (سەعلەبەیی کۆری حاتەب ﷺ)ی ئەنصاری لەسەر دەمی پێغه مەبەردا ناو بانگی بەکووتری مزگەوت دەکرد بوو: چونکە بەردەوام لە مزگەوت و خزمەتی پێغه مەبەردا بوو: بەلام ھەتا بلیی زۆر ھەژار و نەداربوو، بەو بۆنەییەو زۆردلتەنگ و

پوخته بيمه له به سهر ماته خورگه كانى پيغمبر (ﷺ) هېماته من حيا (رسول (ﷺ))

بيزار بوو، بهو نه بوونى و كه م دهرامه تيهى. بويه داواى له پيغمبر (ﷺ) كرده دعوى بوبكات و، خوداى گه وره دهروى خيروپا داشتى ليښكاته وه، گوشادى و، خوشى خوراك و مالى پى بېه خشيت، پيغمبر (ﷺ) بهو جوړه وه لامى دايه وه و فهرمووى: ئهى سه عله به هاوار به راستى كه م خوراكى و، سامان و پوزى كه م، كه سوپاس گوزارى خوداى له سهر بكهى زورباش ترو به كه لك تره، له وهى كه زورت هه بيت و سوپاس و ستايشى له سهر نه كهى، به لام سه عله به له سهر داواكهى سوربوو، زورى له پيغمبر (ﷺ) كرده وه لامى بداته وه، داوايه كهى ليوهر بگرى، سه عله به په يمانيدا گوتى: ئه گهر خودا سه روه ت و سامانم بداتى، به راستى هه موو حقه و مافى كى ئه ماله به جیده گه يه نم و هه موو خاوم حقه و مافى كى، مافى خوى به ته واوى دده مى: پيغمبر (ﷺ) داواى بو كړدو، خوداش داوايه كهى بو گيرا كړدو، مالمو سه روه ت و سامانى كى زورى پيښه خشى، واى ليښات ئه وسه عله بهى كه به كو ترى مزگه وت ناوى دهر كړد بوو، له بهر هيلاك و ماندوو بوونى نهى ده توانى وهك و پيويست بپرواته مزگه وت و فرمانه كانى خودا به جيگه به ينى: پوژ له داواى پوژ كه سامانه كهى زور زيادى كړد، به جوړيك لهو شوينهى خوى جيگه نه ده بووه، بويه زياتر سه رقال و ماندوبوو نويزو فرمان و مزگه وتى هه له بير چووه: هه تا خودا قورئانى له باره يه وه نارد ه خوار كه ده فهرموى { خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ } التوبه/۱۰۳ واتهى ئه و نايه ته مان له پيښه وه كړدوه. واته: خواى گه وره فرمانى به پيغمبر كړد كه زه كات له مال و سامانى موسلمانان وهر بگرنت، چونكه ئه و سامانه ده بيته خاوين وپاك بوونه وهى سامان و مال و دل و دهر ونيان و، بارانى په حمه ت و بهر كه ت به سه رياندا دهر پزى. وه ئه گهر مرديشن نويزيان له سهر بكه چونك ئه و نويزه ده بيته مايهى خوشى و دل نارامى وه به راستى خوداش زاناو بينايه به هه موو شتيك.

سال به سهر سه روه ت و سامانى سه عله به دا تيپه پرى و كاتى دهر كړدنى زه كاتى مالى هات ، پيغمبر (ﷺ) نوينه ريكي بولاي نارد كه حقه و مافى مالى له سه روه ته كهى دهر بكات، كاتى نوينه رى پيغمبر (ﷺ) به نوسراوه وه گه يشته لاي

پوخته بمطالع له به سمرهاته حُرنگه گاهی پیغمبر (ﷺ) قِسماته من حیاتِ رسول (ﷺ)

سه‌عله‌به: دونیای لیبه‌یه‌ک هاته‌وه، دل ته‌نگ‌وینارام بوو، به نوینه‌ره‌که‌ی گوت: به‌پاستی من مالی خوم به به‌لاش نادم به‌که‌س، ئه‌وه‌ی که محمد پیغمبر (ﷺ) داوای ده‌کات ئه‌وه سه‌رانه‌یه‌و هیچ په‌یوه‌ندی به‌مالی منه‌وه نیه: سه‌عله‌به نه‌وبه‌لین و په‌یمان‌ه‌ی که پیشودا بووی په‌شیمان بووه، هیچی له‌سامانی ماله‌که‌ی نمر نه‌کردو، به‌ده‌ستی به‌تال نوینه‌ری پیغمبر (ﷺ) ره‌وانه‌کرده‌وه، ئینجا له‌وکاته‌دا خودای گه‌وره ئایه‌تی په‌یمان شکنی دهرباره‌ی سه‌عله‌به نارد خواره‌وه، سه‌عله‌به‌ی به‌دُراو په‌یمان‌شکین ناوزه‌د کرد هه‌تا ئه‌و کاته‌ی ده‌گاته‌وه به‌رده‌می دادگاراست و به‌پَرزه‌که‌ی وه‌ک و ده‌فرموی: {وَمِنْهُمْ مَّنْ عٰهَدَ اللّٰهَ لَیْسَ اَتٰنَا مِنْ فَضْلِهٖ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُوْنَنَّ مِنَ الصّٰلِحِیْنَ. فَلَمَّا اٰتٰهُمْ مِنْ فَضْلِهٖ عٰثَلُوْا بِهٖ وَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُّعْرِضُوْنَ. فَاَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِیْ قُلُوْبِهِمْ اِلٰی یَوْمٍ یَّلْقَوْنَهٗۤ، بِمَا اَخْلَفُوْا اللّٰهَ مَا وَعَدُوْهُ وَبِمَا كَانُوْا یَكْذِبُوْنَ} . التوبة/ ۷۵-۷۷. واته: هیندیک له‌ئاده‌میزاده‌کان په‌یمان و به‌لین دده‌ن ک خودا مال و سامانیان پی بدات ئه‌وانیش زه‌کات و خیری لیده‌که‌ن وله‌پیناوی ره‌زابونی خوداده‌ی به‌خشن و له‌پیزی پیاو باشان و چا‌کاندا ده‌بن. به‌لام کاتی خودای گه‌وره‌مال و سامانی پیدان ئه‌وانه له به‌لینه‌که‌یان په‌شیمان ده‌بنه‌وه و چا‌و‌چنۆکی ده‌که‌ن و پاشه‌کشی لیده‌که‌ن و په‌یمان‌ه‌کیان نابه‌نه‌سر خودای گه‌وره‌ش به‌هوی ئه‌و ناپه‌یمان‌ه‌یان سزایان به‌نه‌خو‌شی دو‌وپو‌ویی له‌دل و دهرنیان دده‌ات هه‌تا ئه‌و پو‌ژه‌ی ده‌گه‌رینه‌وه لای خودا بو لپرسینه‌وه ئایا بوچی پیچه‌وانه‌ی به‌لینه‌که‌یان جولآونه‌وه و درویان کرد.

تیبینه‌ک: من یم وایه ئه‌و به‌سه‌ره‌اته‌ی سه‌عله‌به ده‌ست تیوهر دانیکی دووژمن کاریانه‌ی تیدابیت چونکه سه‌عله‌به‌یه‌کیک بووه له یارانی به‌در و پیغمبر (ﷺ) به‌ریشه‌ی باره‌یان‌ه‌وه ده‌فرموی: ﴿لَعَلَّ اللّٰهَ اِطْلَعَ اِلٰی اهل بدر فقال: اِعملوا ما شئتم فقد غفرت لكم﴾ واته: له‌وانه‌یه خودای گه‌وره له‌باره‌ی ئاماده‌بووانی به‌در فرمو‌وبیتی: چیده‌که‌ن بابیکه‌ن من لیان خو‌ش بووم. بخاری و مسلم ریوایه‌تیا‌ن کردوه.

دادگەری و چاکەى ئیوه بەلامانەوه خوشتر بوو لە ستهمی پۆم

واعدلکم واحاسنکم احب إلینا من جور الروم

دەگێڕنەوه ئەوکاتەى کە شارى (حمس) لەسەردەستى شىرى بڕندەى خودا (خالىدى كوپى وهلید) ﷺ نازادکرا، لەو ناوچەىدا تەنها شارىكى بچوکی ئەو دەبەرە نازاد نەکراو مایەوه، بەلام زۆر بەداد گەریانەو، ویزدانەوه هەلسوکەوت و رەفتاریان لەگەڵدا دەکرا، تەنها سەرانیان لێدەسیندرا، چونکە هەر لەژێر ئاینى یەهودى خۆیان مابونەوه. بەلام کاتیکی زۆرى نەبرد کە یەکیک لە دانیشتوانى ئەو شاروچکەى هاتە لای سەرکردەى سوپای موسلمانان، لە ناوچە نازاد کراوەکانداو: بەسەرلەشکری راگەیاندا کەوا سوپای پۆم واخەریکی گەلەکوێن و، سوپایەکی گەورەیان کوکردۆتە وەوبەرە وشارى (حمس) بۆ بەرەبرەکانى گەڕانەوهى ئەو شارە هەنگاو دەنێن و، بەرەو پوتان دەبنەوه. لەو کاتەدا سەرکردەى سوپا، بەرپرسو لێپرسراوانى سوپای کوکردەوهو پراویژگارى تەواوى لەگەڵدا کرد و، بەکۆی گشتى بریاریاندا کە شارى (حمس) چۆلەکن و، بگەڕێنەوه دواوهو شەپو، ترسو، ناخۆشى لەو ولاتەدا، لەگەڵ بێباوەرا نیان بڕەویننەوه: چونکە سوپای پۆم سوپایەکی بێژمارەو، ئەوشەپەش لەو ولاتەدا دەبیته مایەى لەناو چوێ زۆرى موسلمان و، دانیشتوانى ئەودەبەرە: بۆیە بۆ ئەو مەبەستە سەرکردەى موسلمانان هەموو پیاو بەناوتوانا و لێهاتووەکانى دانیشتوانى شارى (حمس) کوکردەوه و پراویژى تەواوى لەگەڵ ئەوانیشدا بە ئەنجام گەیاندو، پێى فەرموون: ئێمە کە بێک پارەى سەرمانمان لە ئیوه وەرگرتووە لە پێناوى پارێزگارى گیان و مالی ئیوه، بۆ پارێزگارى و، بەرژووەندى و، سەلامەتى ئیوه دابوو، بەلام ئێستاش کە مادام دۆژمنى پۆم هێرش و سوپای هێناوە بۆ گەڕانەوهى ئیوه بۆ ژێر دەسەلاتى خۆیان، ئێمە نامانەوێ بەرامبەریان بوو ستنەوه لەبەر بەرژووەندى ئیوه، لەبەر ئەوە دەگەڕێنەوه دواوه. ئەو سەرانی کە ئێمە لە ئیوه مان وەرگرتووە بۆتان دەگێڕنەوه. ئینجا نوێنەران و دانیشتوانى (حمس) وەلامى سەرکردەى موسلمانانیان دایەوه و گوتیان: ئەى سەرۆک ئێمە لەوچەند پۆژە کەمەى کە ئیوه

پوخته بهد له به سهراته گرنه گانه پيغمبر (ﷺ) هېمات من حيا (رسول ﷺ)

سهعله به: دونيای ليښه يه هاته وه، دل تهنگ وبيئارام بوو، به نوينه ره که ی گوت: به پراستی من مالی خوږ به به لاش نادم به که س، نه وهی که محمد پیغمبر ﷺ داوای دهکات نه وه سهرانه یه و هیچ په یوهندی به مالی منه وه نیه: سهعله به نه به لښ و په یمانه ی که پیشودا بووی په شیمان بووه، هیچی له سامانی ماله که ی دهر نه کردوو، به دهستی به تال نوینه ری پیغمبري ﷺ پره وانه کرده وه، ئینجا له وکاته دا خودای گه وره نایه تی په یمان شکینی دهر باره ی سهعله به نارد خواره وه، سهعله به ی به دواو په یمانشکین ناوړه د کرد هتا نه و کاته ی دهکاته وه به رده می دادگار است و به پزه که ی وه و ده فرموی: {وَمِنْهُمْ مَّنْ عٰهَدَ اللّٰهَ لَیْـَٔتِنَّا مِنْ فَضْلِهِ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُوْنَنَّ مِنَ الصّٰلِحِیْنَ. فَلَمَّا اٰتٰهُمْ مِنْ فَضْلِهِ بَخِلُوْا بِهٖ وَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُّعْرِضُوْنَ. فَاَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِیْ قُلُوْبِهِمْ اِلٰی یَوْمٍ یَّلْقَوْنَهٗ بِمَا اَخْلَفُوْا اللّٰهَ مَا وَعَدُوْهُ وَبِمَا كَانُوْا یَكْذِبُوْنَ} . التوبة/ ۷۵-۷۷. واته: هیندی که له نادمه میزاده کان په یمان و به لښ ددهن ک مخودا مال و سامانیان پی بدات نه و انیش زهکات و خیری لیده که نوله پیناوی پره ابونی خوداده ی به خشن و له پیزی پیاو باشان و چاکاندا دهن به لام کاتی خودای گه وره مال و سامانی پیدان نه وانه له به لښه که یان په شیمان دهنه وه و چا وچنوکی دهکن و پاشه کشی لیده که ن و په یمانه که یان نابه نه سر خودای گه وره ش به هو ی نه و ناپه یمانه یان سزایان به نه خو ش دووړووی له دل و دهرونیان ددات هتا نه و پوړه ی دهگه پینه وه لای خدا بو لښر سینه وه نایا بوچی پیچه وانه ی به لښه که یان جولونه وه و درویان کرد.

تیبینی که: من یم وایه نه و به سهراته ی سهعله به دست تیوهر دانیکی دووژمن کاریانه ی تیدا بیت چونکه سهعله به یه کی که بووه له یارانی به در و پیغمبریش له باره یانه وه ده فرموی: ﴿لَعَلَّ اللّٰهَ اِطْلَعَ اِلٰی اهل بدر فقال: اِعملوا مَا شِئْتُمْ فَقَدْ غَفَرْتُ لَكُمْ﴾ واته: له وانه یه خودای گه وره له باره ی ناماده بووانی به در فرموویتی: چیده که ن بابیکه ن من لیان خو ش بووم. بخاری و مسلم پریوایه تیان کردوه.

دادگەری و چاکەى ئیوه بەلامانەوه خوشتر بوو له ستهمی پۆم

واعدلکم واحاسنکم احب إلینا من جور الروم

دەگێڕنەوه ئەوکاتەى کە شارى (حمس) لەسەردەستى شىرى بڕندەى خودا (خالىدى كۆرى وهلید) ﷺ ئازادکرا، لەو ناوچەىدا تەنها شارىكى بچوکی ئەو دەبەرە ئازاد نەکراو مایەوه، بەلام زۆر بەداد گەریانەو، وێژدانەوه هەلسوکەوت و پەفتاریان لەگەڵدا دەکرا، تەنها سەرانیان لێدەسیندرا، چونکە هەر لەژێر ئاینى یەهودى خۆیان مابونەوه. بەلام کاتیکی زۆرى نەبرد کە یەکیک لە دانیشتوانى ئەو شارۆچکەى هاتە لای سەرکردەى سوپای موسلمانان، لە ناوچە ئازاد کراوەکاندا: بە سەرلەشکرى ڕاگەیاندا کەوا سوپای پۆم واخەریکی گەلەکۆمىن و، سوپایەکی گەورەیان کۆکردۆتە وەوبەرە وشارى (حمس) بۆ بەربەرەکانى گەپانەوهى ئەو شارە هەنگاو دەنێن و، بەرەو پوتان دەبنەوه. لەو کاتەدا سەرکردەى سوپا، بەرپرسو لێپرسراوانى سوپای کۆکردەوه و پراویژگارى تەواوى لەگەڵدا کرد و، بەکۆی گشتى بڕیاریاندا کە شارى (حمس) چۆلبکەن و، بگەڕێنەوه دواوهو شەپ و، ترسو، ناخۆشى لەو ولاتەدا، لەگەڵ بێباوەرا نیا ن بڕەویننەوه: چونکە سوپای پۆم سوپایەکی بێژمارەو، ئەوشەپەش لەو ولاتەدا دەبێتە مایەى لەناو چوونى زۆرى موسلمان و، دانیشتوانى ئەودەبەرە: بۆیە بۆ ئەو مەبەستە سەرکردەى موسلمانان هەموو پیاو بەناوتوانا و لێهاتووەکانى دانیشتوانى شارى (حمس) کۆکردەوه و پراویژى تەواوى لەگەڵ ئەوانیشدا بە ئەنجام گەیاند و، پێى فەرموون: ئێمە کە بێک پارەى سەرمانمان لە ئیوه وەرگرتووە لە پێناوى پارێزگارى گیان و مالى ئیوه، بۆ پارێزگارى و، بەرژووەندى و، سەلامەتى ئیوه داووه، بەلام ئێستاش کە مادام دۆژمنى پۆم هێرش و سوپای هیناوە بۆ گەپانەوهى ئیوه بۆ ژێر دەسەلاتى خۆیان، ئێمە نامانەوێ بەرامبەریان بوو ستنەوه لەبەر بەرژووەندى ئیوه، لەبەر ئەوە دەگەڕێنەوه دواوه. ئەو سەرانی کە ئێمە لە ئیوه مان وەرگرتووە بۆتان دەگێڕنەوه. ئینجا نوینەران و دانیشتوانى (حمس) وەلامى سەرکردەى موسلمانانیا ن دایەوه و گوتیان: ئەى سەرۆک ئێمە لەوچەند پۆژە کەمەى کە ئیوه

پوخته بښه له بهرمراته گرځېدنه پيغمبر (ﷺ) قېماته من حباله رسول (ﷺ)

نعواماندا بوون زوربه چاكي له پړه وشت وټاكارو دادگهري و چاكي ئيوه شاره زابووين:
نيمه هر چهند كه له ولاتي خوځان و له ژيړ دسه لاتي پوم دابوين، زور چه وساوو
ستم ليكراو، بهد بهخت بووين، بهووي نهووي، نهو پڙنيمه خوځان زوريان
نمچه وساندينه وه، نازاريان ده داين. چه به وه ناكهين كه بگه پښينه وه ژيړ ستم و،
زولمي نهوان، ده مانه وي له ژيړ فرمان بهر داري ئيوه دابوين، نهوك و پومي ستمكار،
بويه به بريا ريكي ته واوداوتان ليده كهين ئيوه به چيمان مهيلن و، خوراگرو، به نارام
بن و، بهر بهر كاني سوپاي پوم بكن و، نيمه ش به هه موو هينو تواناي خوځان
له گه لتاندا ده چنگين و، پشت به پشت و، سر كه و تن له خودا، نه گهر ژباين نهوا پيكه وه
نه ژيړ سينبهري دادگهري ئيسلام، وه نه گهر بشميرين نهوه بو لاي خودا
نمگه پښينه وه. بهو شيويه دانيشتواني (حمس) يه هودي له گهل موسلمانان شيريان
هنگرت بو بهر بهر كاني دژي ستمكاري پوم بو پاريزگاري له ولات و نيشتمان هيان،
له ژيړ دادگهري و فرمان په واي ثانيي سر بهرزي ئيسلام.

بهرگري و سرگيشي له ناره واييدا

الْعناد في الباطل

ده گيرنه وه له پيغمبره وه: كابرايهك دار خورمايه كي له ناو چه وده شه و ديواري
پياويكي نه سراني دابو زوركاري ناخوش و پروداوي نادرستي ليږوده دا:
كابراي نه سراني داوي له كابراي خاوه دار خورما كرد كه پيني بفروشي: به لام
كابرا نه ي فروشت، داوي داوي له كابراي كرد كه به دار خورمايه كي ترله گه لي
بگورپته وه؟ ديسان كابرا له گه لي نه كرد. نه سرانيه كه له بهر نه هيشتنی پروداو،
كاره سات پويشته لاي پيغمبره و: باسي نهو دار خورمايه ي بو كرد: پيغمبر
بانگي كابراي خاوه دار خورماي كردو پيني فرموو: نهو دار خورمايه بهو
كابراي نه سرانيه بفروشه؟ به لام كابرا زور سرگيش بوو گوتي ناي فروشم،
پيغمبره فرمووي: له گه لي بگورپته وه؟ كابرا گوتي ناشي گورپته وه. پيغمبره
فرمووي: بهر پستي توپياويكي شه پښينه زيان به خشي. فرماني به كابراي
نه سرانيدا كه دار خورمايه كي بپري.

کي نه شوه خپرو چاکه ی کردووه؟

این المتصدق الیلة ؟

ده گيرنه وه (عبله ی کوپی زهید) چاوی به چنه د موسلمانیک کهوت که پیشپرکی و خیرا یی له چاکه کردندا دهکن بومال بهخشین و یارمه تی کومه لی سویای سه غله تی: (عبله) ش زورناره زوی بوو که نه ویش بهو جوړه پیشپرکی و کومه کی بکات: به لام له بهر هه ژاری و نه داری نهو هله گه وره یی بو نه دهره خسار نهیده توانی به شداری بو نهومه دانه پر سهروه ریه ی بکات. بویه زور به که ساسی و مه لوی نه وشه وه ی به چاوی پر فرمیسی قه تیس ماوه برده سهرو، پیلوی چاوی بو خو به یه که دا نه داو هه له خه لکانه وه پامابوو، که هه ریه که ی خه ریکی خوړنک خستن و پیچانه وه بوونو، یه که به دوا ییه کدا ده پویشتن (عبله ش) هه رناخو ناسوری هه لده کی شاو ناواتی ده خواست که نه ویش وه و نهو خه لکه توانای ببوا یه و له گه لیاندا به شداری نهو خیره پر سهروه ریه ی بکرا دابایه به پویشتن یان به کومه کی: بویه له بهر خودا ده پاریا یه وه ده یگوت: (اللهم انک قد امرت بالجهاد و رغبت فیه ثم لم تجعلی ید رسولک مایحملنی علیه، وها انا اتصدق علی کل مسلم بکل مظلمة اصابنی فیها مال او جسد او عرض)

(عبله) بهو هه موو غه مونا سوړیانه شوی کرده وه به پوړ، ئینجا پویشتن و چاوی به پیغه مبهری خودا کهوت له ناو کومه لی کدا که خو یان ناماده ی پویشتن کردبوو هاواری لیده کردنو ده یفه رموو: کوا کین نه وانه ی که نه شوه خپرو چاکه و سه ده قه یان کردووه؟ پیغه مبهر نهو فهرمووده ی دووباره ده کرده وه، ئینجا له دوا ی نه وه (زهید) نهو به سه رهات و پودا وه ی (عبله ی) بو پیغه مبهر ﷺ گپرایه وه: پیغه مبهر ﷺ پیغه رموو: مزگینی وشادی بیت، سویند بهو که سه ی که گیانی منی به ده سته خپرو پا داشتی زه کاتی وهرگیرا و قبول کراوت بو نوسراوه.

واز بهینن و دوور بکە و نه وه له گومان و چاوینی

ذروا المرء

ههگیر نه وه پوژیک پێغه مبهەر ﷺ به لاماندا تیپه پری: لهو کاته دا له باره ی دینه وه مشت و مپرو لیدوانمان ده کردو، ده مانگوت: هه ره به و جوړه یه کیک له هاو پریان ی پێغه مبهەر ﷺ به و جوړه له گه لمان دا وه و قسه ی بۆ کردوین. پێغه مبهەر ﷺ گوئی لیبوو زۆر توو په بوو به جوړیک هه رگیز وا توو په نه بووه: ئیمهش خیرا کو تایمان به لیدوانه که مان هینا، پێغه مبهەر ﷺ فه رموی: ئه ی گه ل و نه ته وه ی پێغه مبهەر ﷺ توخودا ئیمه به و جوړه فه رمانمان پیکردوون؟ به راستی زۆر به ی گه ل و نه ته وه کانی پێشی ئیوه به هوی ئه و مشتومپو نارێکیانه خودا له ناوی بردوون، ده ئیوهش به باشی واز له وزۆر بلئی و مشت و مپره بهینن. چونکه مشتومپ و زۆر بلئی هه رده م له زه ره رو خه راپه و به د به ختی دان و، نیشانه و شیوه ی پیا وه تی و په وشته به رزی پێوه نییه، وه پیاوی باش زۆر بلئی و گالته جار ی نییه. وه ته نها نه وه نده تووش بوون و گیرۆده ی خه راپه و تاوان به سه بۆ دوور که و تنه وه ی ئینسان له زۆر گوتنی بی سوود و وشه پهن گیر ی. وه به راستی پیاوی زۆر بلئی و درێژ دادر له پوژی دوا ییشدا به بهر شه فاعهت و لی بوور ده یی ناکه وی. پێغه مبهەر ﷺ فه رموی: منیش خاوه نی سه ردار ی و گه وره یی سی شتم له خاوه نداری باغ و باغات هه کانی به هه شتیدا، له ژیر و خواره ویدا له ناوه راسته کهیدا، له سه ره وه که شیدا، ئه وهش بۆ ئه وانه ی که واز له گه مه و گالته و مشت و مپره ده هینن و، راست و راست گو یانه په فتار ده که ن. ده ئیوهش واز له گه مه و گالته و زۆر بلئی بهینن، چونکه به راستی خودا یه که مین شت له دوا ی وازهینان له بت و سه نه م و خودا ده ست کرده کان، فه رمانم پندرا به دوور که و تنه وه له زۆر بلئی و مشت و مپره و گه پ و گالته ی بی سوود و بیکه لک: هه ره وک و پێغه مبهەر ﷺ ده فه رموی: (إن ابغض الرجال إلى الله الألد الخصم) واته: پیستری ناده می زاد له لای خودا ئه وانه ی زۆر، زۆر بلئی و چه نه باز و خه راپ کارن له زۆر بلئی و گوته ی نابه جی.

بەرەكەت و پیرۆزی لە کاردايه

في العمل بركة

پۆرژیکیان سەرلەبەیانى حەزەرەتى (عەلى ﷺ) لە مال ھا تەدەرۆ، پۆیشتە دەرەوہى (مەدینە) بۆ بەدەست ھینانى کارىک کە بژێوى خۆى و خانەوادەکەى بەدەست بەینى: چاوى بە ئافەرەتیک گەوت، لە کرێکارىک دەگەرا، کە ئاوى بۆ لەبەر ھەلنجینى، بۆى لە چالیکى قورپىنى بکات. حەزەرەتى عەلى ﷺ فرموى: ئەمن زۆرباشم بۆ ئەوکارە؟ ئافەرەتە کە حەزەرەتى (عەلى ﷺ) بە کرێ گرت، ھەر دۆلکە یەك ئاوى بە یەك دەنکە خورما بۆ ھەلنجى، حەزەرەتى عەلىش ﷺ لە گەلیدا پۆیشت (۲۰) بیست دۆلکەى ئاوى بۆ ھەلنجاو، بیست دەنکە خورماى لیوەرگرتو، بەرەومال گەرايەو: لە پێگا توشى پێغەمبەر ﷺ ھا تەو، فرموى: ئەى عەلى ئەو چى بەدەستەو؟ حەزەرەتى عەلى ﷺ فرموى: ئەى پێغەمبەرى ﷺ خودا ئەو خورمايە، کرێى ھەلکیشانى ئاوى ناو بیرە کە کردوومە، سەیر بکە بە ھۆى بەدەست ھینانیەو ھەردوو دەستم سور ھەلگەراو، چونکە پەتەکەى لە پڕیشالى دار خورما بوو: پێغەمبەر ﷺ دەستى گرتو، دەستى پیرۆزى بە سەر دەستیدا دە ھیناوبۆى بەستەو، ئینجا دەستیشى بە سەر دەموچا و پڕوخساریدا ھینا، فرموى: ئەو دەستیکە خودا بەرەكەت و پیرۆزى تێبخات. ئینجا فرموى: ئەى عەلى دانە یەك لەو خورمايە بەدە یە تەداوى پێدەکەم.

دۆسۆزى و سەرراستى بەندکراو

وفاء سجين

دەگێرنەو (مەرداس)ى خوارىجى یەكێک بوو لە بەندەکانى گرتوخانەى (عەبیداللەى کوپى زیاد) لێ پڕسراوى بەندەکان پێى گوت، ئەمن حەز دەکەم کە یارمەتى و کۆمەکی باشت بکەم، ئینجا ئەگەر من یارمەتیت بدەم، لە حەفتەى جارێک پڕنگات بەدەم بپۆیەو بۆ مالهو سەردانى بکەى، دوايە بۆ خۆت دێیەو بۆ گرتوخانە بەبى ئەوہى بە شوینتدا بگەریم؟! ئەویش گوتى: بەلى دەگەریمەو. بەو جۆرە ھەموو

پوختە بەمەدا لە بەمەردا ئەو گەنەکانی پێغەمبەر (ﷺ) ھەمانە من ھەلە رسول (ﷺ)
 ھەفتە یەک پۆژیک سەردانی مانی دەکردو ، پۆژی دوا یی دەگەرایەو بەندیخانە ،
 ھەتا پۆژیک کۆمەنێک لە دەرچوان (خەوارێج) ئەو پاسەوان و لێپرسراوەی
 (عبداللەو کوپی زیاد) یان کوشت ، کوپی زیادیش فەرمانی دەرکرد ، کە ھەموو
 کۆمەنێکی خەوارێجی ناو بەندیخانە لەتۆلەئەو دەدا بکوژنەو : بەلام واریکەوت کە
 (مەرداس) لەوکاتەدا لە دەرەوہی بەندیخانە بوو ، خزم و کەسو خانەوادەو
 پێیانگوت : ئەو مەرداس ئەو فەرمانێکی کوشتنی دەرچوان خەوارێج دەرچوو
 تۆش پارێزگاری لەخۆت بکەو ئاگات لەخۆت بیت ، مەپۆو بۆ بەندیخانە دەناتۆش
 وەک و ئەوان دەکوژنێ : (مەرداس) گوتی : بەخودا من نامەوێت بەخیانەت و فیل
 گیانی خۆم پزگار بکەم بە زۆرداری و ستەم بگەڕیمەو بۆ لای خودا : بەئێ
 بەراستی کوپی زیاد زۆر دارو ستەمکارە ، بەلام ھەرگیز خوشحال و شادمان نابیت
 بەکوشتنی بەندیەکان . خێرا مەرداس گەرایەو بۆ بەندیخانەو بە پاسەوانی
 بەندیەکانی گوت : پێسوواو شەرمەزاردەبیت ھاوپی و سەرکردەکەتان ئەگەر ئە
 و نیازو مەبەستەو بۆ کوشتنی ھاوپیکانمان ئەنجام بدات ، بۆیە خێرا گەرامەو بۆ
 ئەوہی لێپرسراوەکەتان تۆشی نا ئارامی نەبیت ، پاسەوانی بەندیەکان گوتی : تۆ
 ھەر پێگە یەک دەگری بۆ پزگاریت ئازادی و بیگرە ، خودا ئازادت بکات .

خۆت و خانەوادەت بێخۆن

كله أنت و عیالك

کابرایەکی عەرەبی دەشتەکی ھاتە لای پێغەمبەری ﷺ خودا گوتی : یا پەرسول اللە
 ﷺ فەوتامو لەناوچوم ، پێغەمبەر ﷺ فەرمووی : چیشتیکی لەناوی بردی ؟ کابرا
 گوتی : ئەو پێغەمبەر ﷺ چومە لای خێزان و ھاوسەرەکم بەپۆژی مانگی پەمەزان و
 بە پۆژو و بووم : پێغەمبەر ﷺ فەرمووی : بۆ کە فارەتی ئەو کارەت دەبی بەندیەک
 ئازاد بکە ؟ کابرا گوتی : بەخودا توانام نیە . پێغەمبەر ﷺ فەرمووی : دوومانگ
 لەسەریەک بە پۆژووبە ؟ کابرا گوتی : بەخودا توانام نییە . پێغەمبەر ﷺ فەرمووی :
 خواردنی (٦٠) شەست ھەژار بەد ؟ کابرا گوتی : بەخوا ئەو مالەم نییە بتوانم
 خواردن بەد بە ھەژاران . پێغەمبەر ﷺ سەبەتە یەک خورمای بۆ ھینا کە (٣٠) سی

پوختە بەدەخدا لە بەسەر ماتە ئەرگە ئاوی پێغەمبەر (ﷺ) ھەماتە من حیاة رسول (ﷺ)
 پێوانە (ساع) ی تێدا بوو، پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: بڕۆ ئەو بەکە بە خێروسە دەقە بۆ
 ھەژاران؟ کابرا گوتی: بە خودا ئەو پێغەمبەری (ﷺ) خودا هیچ کەسیک شک نابەم کە
 ھێندە ی خۆم پێویستی بە خواردنە بێت: پێغەمبەر (ﷺ) پێکەنی بە جۆریک ددانەکانی
 بە دەرکەوت: ئینجا بە کابرای فەرموو: بڕۆ بۆ خۆت و خانەوادەکەت بێخۆن.

رەوشتی باشی خوش دەویست

کان یحی مکارم الاخلاق

لەسەردەمی پێغەمبەر (ﷺ) جەنگی ھۆزی (تە ی) کۆتایی پێھات ئەوکاتە دیلەکانیان ھینا
 بۆلای پێغەمبەر (ﷺ): ئافرەتیک لەناو دیلەکاندا ھەستاو دەستی کرد بەقسە کردن و
 گوتی: ئەو محمد (ﷺ) ئەگەر تۆ پێگە بەمن بەدە ی و بڕۆم بۆ ئەو ی ھۆز و گەلی عەرەبم
 پێخۆش نەکەن ئاواتەخوایم کە پێگەم پێبدەن: لە دوا ییدا داوا یە کە ی دووبارە
 دەکردەو و دەیوت: باوکم یارمەتی ھەژاران و داماوانی دەداو، برسی تێر دەکردو،
 دیلی ئازاد دەکردو، ھەرگیز داوا ی داماوانی دوانە دەخست و بەلاو ی نەدەدا، من
 کچی حاتەمی تائیم. پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: ئەو کێژۆلە بەراستی رەوشتەکانی
 باوکت رەوشت و رەفتاری ئیسلامی بوون. ئەگەر باوکت موسلمان بووایە بەزەیی و
 سۆزما ن بۆی دەبوو: لە دوا ییدا پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: ئەو کێژۆلە ی ئازاد بکەن
 بابروات. چونکە بەراستی باوکی رەوشت و رەفتاری جوانی خۆشدەویست.

بەراستی ماری بێری

أنكحك الصدق

بیلالی حەبەشی (ﷺ) بانگ دەری پێغەمبەری (ﷺ) خودا داوا ی ئافرەتیک قورەیشی بۆ
 برا یەکی خۆی کرد: بلال بە خانەوادە ی کچە کە ی گوت، پێشی ھەموو شتێک پێم
 خۆشە بە تەواو ی خۆمانتان پێ بناسینم، ئێمە دوو بەندە بووین بە مەرھبانی خودا
 ئازادیان کردین. وە ئێمە سەرلێشیواو پێ لیتیک چوو بووین پێنموونی کراین، وە
 ھەژار بووین دەولەندی کردین، ئیستاش من داوا ی کچی ئێوە دەکەم بۆ برا یەکی
 خۆم، ئەگەر پێمان ببەخشن و ماری بێرین ئەو مەرھبانی خودایە و زۆرسو پاسی

پوخته بدهد له بهرماراته څرنگه گانې پيغمبر (ﷺ) هېماته من حياة رسول (ﷺ)

خودا دهكېن، وه نه گهر نه شمان دهنی و داواكه مان په دېكه نه وه، نه وه خودای گه وړه به توانا و دهسه لاته. له دواى نه وه هينديكيان سهيرى يه كترىان ده كردو ودهيان گوت: نهى بيلال نيمه پراېردوى نيوه مان زانى، وه جينگه وشوئنى ديارى كراوتان دياريه له لای پيغه مېر (ﷺ). له بهر راستى و گوفتارتان كچه كه مانتان پيشكهش بېت و، وهرن ماره ي بېر. له دواى ماره بېر و گه پرانه وديان، براكه ي بيلال به بيلال گوت: نهى خودا لیت خوش بېت، بوچى تو پيشينه ي خومانان بۇكردن، به راستى من زور دهرسام له بهر نه وه نه ماندهنى؟ تو ته نها باسى پله وپايه ي نئستای لای پيغه مېرت (ﷺ) كردها و واژت له پيشينه كه مان بهينا بيه، بيلال گوتى قسه ي راستمان گوت و، به هوى راستيمان كچه كه يان داينى و ماره مان برى.

گه وړه يى راستى

فضيلة الصدق

جاريكيان (حه جاجى كوپى يوسف) ي سه قهفى ووتاريكى زور دريژى خوئنده وه: كابرليه كى نه هلى مزگهوت كه بهر دهوام له مزگهوت خهريكى نويزيوو له بهر نه وهى كه دلى لای نويزه كه ي بووهاواری كرد به سیه نويزه، نويز: چونكه به راستى نويز چاوه رپى توناكات و، په روه ردگاريش بيئو به هانهت ليومرناگرى. هه جاج لهو كابرليه توپه بوو فرمانيدا به ندى بكه و، بيخه نه گرتوخانه: له دواييدا خرمو خانه واده كه ي هاتن وله لای هه جاج پرجايان بۇ كرد كه عه قلى ته واو نيه و شيته به ريبدات: هه جاج گوتى برون بيهينن نه گهر دان به شيت و بيهالقلى خوى بهينى به ريده ده: پرويشتن بۇ لای و پييان گوت هه جاج ناواى گوتوه، نه گهر توش دان به وه دابنيى نه وه باشه و بهرت ددها به لام، كابرا گوتى: په نابه خودا كه من هرگيز خودا نه زمون و تاقى كردنه وهى شيتى پينه داوم و، هوشو عه قلىكى زورباشى داومى و، به ته واوى هوشيشه وه قسه م كردووه، كاتى هه جاج نهو قسه يه ي كابرلى بيسته وه كه به راستى قسه ي كردووه، له بهر پيزو گه وړه يى راستگوئيه كه ي نازادى كرد و لنى خوش بوو.

پوختە بەدەنە لە بەسەر ماتە گۆرگەخانە پێغەمبەر (ﷺ) ھەمانە من حیاە رسول (ﷺ)

ئێمە ئەوەمان لە تۆ داوا نەدەکرد

إنا لم ترد منك هذا

دەگێر نەو ھەزرەتی (عائیشە) فەرموویەتی: جارێک لە نیوانی من و پێغەمبەر (ﷺ) دڵگرا نێك پوویدا: دوا یی پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: وەرەبا ئاشتیبینەو بەلام عائیشە پازینەبوو گوتی: دەبیئت یەکیك لە نیوانماندا ھەبیئت ئینجا ئاشتەبمەو، پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: بەکی پازیدەبی بیئتە نیوانمان و، دەمراست و، ناوبریمان بکات؟ ئایا بە (ئەو عوبەیدە ی کوپی جەراح) پازیدەبی؟ منیش گوتم نەخیر، چونکە ئەو پیاویکی نەرم و نیانەو بربار بۆ تۆ دەدات فەرمووی: بە باوکت پازیدەبی؟ گوتم بەئێ: کاتی ئەبوەکر ھات، پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: ئەی عائیشە قسەکە ی بۆ بگێرەو؟ منیش گوتم: نەخیر تۆ بیگێرەو. پێغەمبەریش (ﷺ) فەرمووی: ئەو کیشە ی نیوانمان ئەو ھا و ئەو ھا بوو. منیش گوتم: ئەی پێغەمبەر (ﷺ) خوا بەراست و تەواوی بیگێرەو: ئەبوەکر (ﷺ) دەستی بەرز کردەو ھەتا ھیزی تێدا بوو شەقاز لەیەکی لێدام، گوتی: ئەی کچی دایکی پامان، تۆچۆن بەرامبەر بە پێغەمبەر (ﷺ) خودا قسە ی وادەکە ی؟ ئەگەر پێغەمبەر (ﷺ) خودا قسە ی راست و تەواو نەکات، کێدەیکا؟ بەو شەقاز لە خوێن لە دەم ولوتم بەربوو: ئەمجار پێغەمبەر (ﷺ) ھاتە ناوبریمان و جودای کردینەو و فەرمووی: ئەبوەکر (ﷺ) ئێمە ئەوەمان لە تۆ نەدەویست. لە دوایدا پێغەمبەر (ﷺ) خوێنی جلەکانمی دەشوشتەو دەیفەرموو: باشە عائیشە ئەوەت پێخۆش بوو. بزەنەنم چۆن بە فریات گەیشتم و لە دەستی ئەو پیاو ھم پزگار کردی.

لێبوردن لە نەریتی پێزارانە

العفو من شيم الكرام

دەگێر نەو: لە نیوانی پێشەوا (حسین) و، (محمدی کوپی ھەنیفە) ی برای باوکی ناخۆشی و دلتەنگیە ک پوویدا: لەدوا ی لەیە ک دابرا نیان محمد نامە یەکی بۆ حسین نوسی و فەرمووی: ئەی حسین سەلامی خودات لێبیئت: من و تۆ

بوختە بەدەخ لە بەسەر ماته گۆرگەخانە پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حبابە (رسول ﷺ)
 ھەردو کمان باوکمان یەکە کە عەلی کوپری ئەبوتالیبە (ع): نەتۆ لە من گەورەتری،
 نەمنیش لە تۆ گەورەترم بەھۆی عەلیەو: بەلام دایکی من ئافەرەتیکە لە ھۆزی ئەبو
 حەنیفە: بەلام دایکی تۆ فاتمە ی زەھرایە کچی پێغەمبەری (ﷺ) خودایە، سویند
 بەو کەسە گیانمی بەدەستە ئەگەر ئەمن پر بەپری ئەو خاک و زەویەم ریزو
 گەوھەر ھەبێت، دایکی من ھاوتا و شیوەی دایکی تۆ ناکات. بۆیە ریز و گەورەیی
 ھەر بۆ ئیو، ئەگەر نامە ی منت پێگەیشت زووخیرا وەرە بۆلام ئاشتم بکەو،
 چونکە تۆ خاوەنی ریزو گەورەیی و ھەر تۆش خاوەنی لیبوردن و بەخشینی.
 کاتی پێشەواحسین نامەکە ی پێگەیشت و خویندیەو بەراستی کاریگەرەکی
 تەواوی ھەبوو، کاری لەدلودەروونی حسینی کردو، ھەرخیرا خۆی ئامادەکردو و
 پویشت بۆلای محمدو ئاشتی کردەو، بەو ھۆیە شەو، بوو بە خاوەنی پلە ی ریزو
 خوشەویستی، کە بەراستی ھەر بوخۆشی شایانی ئەو ریز و پایە بەرزە.

چۆن رەفتار بکە ی ئاوا رەفتارت لەگەڵ دەکری

کما تدين تدا ن

پێشەوا (ئەحمەد) لە ئەبو ئومامەو دەگێڕێتەو: گەنجیک ھاتە خزمەت پێغەمبەری
 (ﷺ) خودا و گوتی: بەراستی من زۆر ئارەزووی داوینپرسی زینادەکەم، رینگەم پێبە
 برۆم زینا بکەم: ھاوپیانی پێغەمبەر (ﷺ) کە گوێیان لەگوتە ی ئەو کوپە بوو لە
 بەرامبەر پێغەمبەر (ﷺ) دا بەو بێشەرمیە دەدوێت: پاپەرین و ھاواریان کردو،
 بەپۆی ئەو گەنجەدا ھەلگەرانەو و وێستیان لێی بدەن: بەلام پێغەمبەر (ﷺ)
 بەشیوەیەکی زۆر ھێمنانە بە گەنجەکە ی فەرموو: ھەستەوەرە پێشەو، لێم
 نزیکبکەو، گەنجەکە ھاتە پێشەو و لە تەنیشتی پێغەمبەر (ﷺ) دانیش: پێغەمبەر
 (ﷺ) فەرموو: تۆپیت خوشە زینالەگەڵ دایکتدا بکری؟ گەنجەکە گوتی: دایکم و
 باوکم بە قوربانان بێت بەخودا حەزناکەم. پێغەمبەر (ﷺ) فەرموو: بەراستی
 خەلکانیش حەزناکەن زینا لەگەڵ دایکیاندا بکری. ئەمجار پێغەمبەر (ﷺ) فەرموو:
 ئەدە حەزەکە ی زینا لەگەڵ خوشکتدا بکری؟ گەنجەکە گوتی: نابەخودا ئە ی
 پێغەمبەری (ﷺ) خودا حەزناکەم. پێغەمبەر (ﷺ) فەرموو: خەلکانیش بەو شیوە

پوخته بدهد له بدمرغاڼه څرنگه ځای پټغمېمر (ﷺ) قېماته من حیاة رسول (ﷺ)

حه زناکهن زینا له گهل خوشکیاندا بکړی. نه مجار پټغمېمر (ﷺ) فرمووی: حزن ده که ی زینا له گهل کچه که ت ، یان پورت، یا هر که سیکی خرمندا بکړی؟ گه نجه که ش به هه مانشیوه ده یگوت: نه به خوادیکم و باوکمت به قوریان بیت حه زناکهم. پټغمېمر (ﷺ) فرمووی: زور باش بزانه هیچ که س حزن ناکات زیناو داوین پیسی له گهل که سی خرمیدا بکړیت. نینجا له دواى نه وه پټغمېمر (ﷺ) دهستی له سهر سینگی گه نجه که دا ناو فرمووی: خودایه دلی پاک بکه وه، له تاوانی ببوره، دامینی له خهراپه بپاریزه. له دواى نه وه نه و گه نجه وای لیها ت هیچ شتیکی به نه ندازه ی زیناو داوین پیسی قیزورقی لینه ده بډوه.

هیمن و له سهره خوئی عومهری کوری عبدالعزیز

حلم عمر بن عبدالعزیز

خه لیفه و پیشه وای موسلمانان (عومهری کوری عبدالعزیز (ﷺ) بؤ گه پان و سوپانی و، بؤ کاروبار و، ناگاداری ولاتی، خووپه وشتی وابوو تمنا یه ک پاسه وانی له گهلدا ده بوو: شه ویکى تاریک پویشته مزگهوت زورتاریک بوو چاوی نه یدیت قاچی به کابرایه ک کهوت که له مزگهوت پاکشابوو، کابرا سهری به رز کرده وه و گوتی: کوره توشیتی به و شه وه شق له من هله دهی؟ حه زه تی عومهر (ﷺ) فرمووی: نه به خودا برام شیت نیم: پاسه وانه که ی په لاماری بؤ برد لینی بدات. حه زه تی عومهر (ﷺ) فرمووی: نه که ی لینی بدهی؟ نه و کابرایه خو هیچی نه گووتوه ته نها گوتی: نه توشیتی؟ نه و پرسیاری لیکردم، منیش وه لام دوه توه، برام شیت نیم .

موسلمان له کونیکه وه دوو جار پیوهی نادری

لا یلداغ المؤمن من جحمرتین

ده گیرنه وه جاریکیان کابرایه ک جنیوو قسه ی ناشیرینی به پټغمېمری (ﷺ) خودا گوت: پټغمېمر (ﷺ) فرمانیدا نه و کابرایه چاره نویکی پیس و خهراپی هیه برون بیکوژن؟ کابرا دهستی کرد به اناو هاوار و پارانه وه: پټغمېمریش (ﷺ) لینی خوش بوو به خشى. به لام، نه و کابرایه له دوايیدادهستی له خهراپه و باس کردنی

پوخته بدهد له به سهر ماته خرنه گهانی پیغمبر (ﷺ) هه ماته من حهاله رسول (ﷺ)
 پیغمبر (ﷺ) نه هیئا، هه ردهم و به رده وام جنیوی به پیغمبر (ﷺ) ددهاو، قسه ی
 ناشیرینی له پاشه مله پیده گوت: دووباره پیغمبر (ﷺ) فرمانیدا بیکوژن؟ به هه مان
 جاری پيشو ئه و کابرایه هاواری ده کرد و ده پارایه وه که پیغمبر (ﷺ) بیبه خشی:
 به لām ئه مجاره یان پیغمبر (ﷺ): نه ی به خشی وعه فوی نه کرد: پیغمبر (ﷺ)
 فرمووی: به خودا ئه مجاره وازت لینا هینم، دوا یی برۆی به دهشت و کیوه کانی
 مه که دا و بلئی ئه وه دوو جار گالته م به محمد کرد، برۆن بیکوژن. چونکه موسلمان
 له کونیکه وه دوو جار پیوه ی نادری و ناگه زتری.

خۆشه ویستی له بهر خودا

المحبه فی الله

{وَأَلْفَ بَيْتٍ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلْفَتْ بِتَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ
 أَلْفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ} الانفال/ ۶۲ واته: خودای گه وره دل و دهرونی
 ئاده میزاده کانی به یه که وه به سته وه، خۆنه گهر هه موو سه روه ت و سامانی
 دوونیا تان خه رج بکرد بایه بۆ به سته وه و به یه که گه یاندنی دله کان نه تانده توانی.
 به لām خودای گه وره به هوی ئاینی سه ره برزی ئیسلامه وه توانی په یوه ندی
 خۆشه ویستی له گه لیاندا به سته وه، به راستی خودا به توانا و زانا یه.

خۆشه ویستی

المحبة

سلمانان له لای خودای گه وره جۆرا و جۆره، وه پله و مه رته به ی به رزو نزمیان له
 یه کتری جیا وازه. به رزترین پله و جیگا و، گه وره ترین شوین بۆئه و باوهر دارانه یه که
 هه موو کار و فرمانیکیان، خۆشه ویستی و، بق لیبونه وه یان ته نها و ته نها له
 پیناوی خۆشه ویستی و په زابوونی خودادایه، وه له به رنامه ی ئیسلامیشدا
 دلسۆزی و خۆشه ویستی پیویسته و بریار دراوه، هه ره له بهر ئه وه یه هه ره که سی
 که سیکی خوش ویست، پیویسته له لای باسی بکات و دهری بریت، بۆ ئه وه ی له
 دل و دهروونی یه کتردا جیگیر ببن و تا کو کۆمه لیش فیری ببن و، هه موو

پوخته به ځه له به سهر مات ځرنگه ځاني پيغمبر (ﷺ) هېماته من حيا (رسول (ﷺ))
 ناده ميزاده ځان بگشتي په پړه وي لنيکه: چونکه څو خوشه ويسته به خته و مری
 موسلمانان و، کومه لگای تیداو، ته نانه به خته و مری هه موو مروځايه تی تیدا به
 گشتي. هه روه و له پيشه و او سهر دارمانه وه (عومری کړی څه تاب ﷺ)
 ده گيرنه وه فهرموويه تی: که پيغه مبه رﷺ فهرموويه تی:

(قال رسول الله ان من عباد الله لانا سا ماهم بانبيا ولا شهداء يغبطهم الانبياء
 والشهداء يوم القيامة بمكانهم من الله ، فقال الصحابة: يا رسول الله نخبرنا من هم؟
 فقال عليه الصلاة والسلام: هم قوم تحابوا في الله على غير ارحام بينهم ولا اموال
 يتعاطونها، فوالله ان وجوههم لنوروا انهم لعلی نور لا يخافون إذا خاف الناس
 ولا يحزنون إذا حزن الناس. ثم تلا قوله تعالى: {أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ
 وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ. الَّذِينَ ءَامَنُوا وَكَانُوا لَهُمْ يَتَّقُونَ الْبَشَرِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
 وَفِي الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ} يونس/ ۶۲-۶۴ واته:
 به راستی څا ځا دارين که به هېچ جوړيک خوشه ويستان و څه وليا يانی خدا څا زارو
 ترسو بيم و ناخوشي پويان تينا کات له پوړی دوايي، څه وانه ش څه وکه سانه که
 باوهر پيان به خدا هينا وه دليان له سهر څاينه که يان دامه زراوه و له خدا ده ترسين و
 خوپاريزی ده که. څه وانه خوشی و مزگينيان پيډه دريت له څايني دنيادا به هوی
 څاينه که ځانی قورځان و، له پوړی دوايش به مزگينی چونه به هه شتيانه وه، مزگيني و
 فهرمووده ځانی خداش هه رگيز گورځان کاريان به سهر دا نايات و حه تمه ن ديت هدی ،
 به راستی څه و ش گه وره ترين سهر به رزی و سهر فرازی و خوشه به ختيه .

هر له بهر څه و ښه مايه به که سهر دار و پيشه و امان حه زه تی پيغه مبه رﷺ بومان
 پرونده کاته وه ، تيمان ده گه يه نی، که پوړی دوا پوړ څه و پوړه گه وره يه به،
 که شايانی له بير نه چو نه وه به، هر ناده ميزادیک له شوين و څايبه تی خوی
 داده نريت که بوی ديارى و ناماده کراوه، وه ده بريته څه و پله و مرته به ی که
 شايانيه تی، به گويزه و څه ندازه ی کردار و رهفتاره ځانی، که خدا پيډه به خوشی،
 څاينه به و بونه يه وه کومه له که سانیک هه نه پيغه مبه رن و، نه شهيدن،
 پيغه مبه ران و شهيدان څاواتيان بوده خوازن له پوړی دوايي به هوی څه و پله و پايه و
 نيعمه ت و به خشيشه ی که پييان دراوه و، بويان ديارى کردون له شوینی

پوختە بەردا لە بەسەر ماتە گۆرنگە خانە پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

خۆشەویستانی خودا، ئەوەش کە بۆ خۆشەویستانی خوداداری کراوە، ئەو خۆشەویستەش خێر و بەختە وەری بەسەر گەل و کۆمەڵدا بەلۆدە کاتەو، هیواو ئاواتەکان دەپێکی، بەهۆیەو هێزت پێدە بەخشی و گیانیکی خۆنەویستی، تیکۆشەریکی بەهێزت لی دەردەچێت، بەو هۆیە شەو دەگەیه سەرکەوتن بەسەر دووژمن، ناخەزان، لەبیرورادا وەک و یەک ئادەمیزادتان لێدەردەچێت، خودا پارێز گارێت لێدەکات و پشستیوان و هێزت دەبێت و هورەت بەرز و هیمەتت بەهێزە کات، چاکە و خوشیت پێدە بەخشی، گەورەیی و پێزێو توانایت پێدە بەخشی، ئەوەش چەند نمونەیهکی بەرچاوە لە خۆشەویستی لە پێناو خودادا کە لە کات و ژيانى پێغەمبەردا پرویداو.

خۆشەویستی عوسمانی کوری عەفان بۆ پێغەمبەری خودا

محبة عثمان بن عفان لرسول الله

حەزەرەتى (عثمان ﷺ) بەهۆی هاوسەرگیری خاتو (رۆقیە) ی کچی پێغەمبەرى ﷺ خودا لە ژيانىکی خوش و پر گوزەرانى ژيانى بەسەر دەبرد، بەبێ خەمو ناخ و ناسۆر. بەلام ئەو پیاو بەرپێزە، خوشی و ئاسودەیی هەتاسەر بەردەوام نەبوو: مردن بەرۆکی هاوسەر بەرپێزەکەى گرت و لە ژيانى خوشى دوونیای بى بەشکرد. حەزەرەتى عوسمانیش بەهۆی کۆچی دوایى هاوسەر بەرپێزەکەى، و پچراندنى پەيوەندى خزمایەتى لەگەڵ پێشەواى مروقا یەتیدا، لەسەر ئەو ژيانە خوش و دلگەشیەیدا، وای لێهات توشى خەم و ناخوشى و ئازاربوو: بە جۆرىك عوسمان هەرچی هەبونی و خوشى هەیه بەهۆی ئەو کارەساتەى کە بەسەرى داهاات کە لە هەموویان ناخۆشترنەمانى پەيوەندى خزمایەتى بوو، لەگەڵ پێغەمبەردا بەهیچ شتێك دلخۆش و ئاسودە نەدەبوو: هەردەم پەژارە و دلتنگی دایگرتبوو: بۆیە پێغەمبەر ﷺ کە بەو شیوەیه عوسمانى دەدیت زۆر بۆی بە پەرۆش بوو: پرسیارى لێکرد ها عوسمان بۆ بەو جۆرە پەژارە و ماتەمینی دایگرتوى، لە پوخسارتدا پووناکی و خوشى نابینم؟ حەزەرەتى عوسمان ﷺ فەرمووی: ئەى پێغەمبەر ﷺ خودا ئەو بەلاو کارەساتەى کە بەسەرمندا هاتوو، بەسەر کەسێتدا

پوختە بەدەنە لە بەسەر ماتە گۆرنگە ئامانە پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)
 ھاتوو؟! ئەمەن خوشەوێست ترین ھاوسەرم، کچی گەورەترین پێغەمبەر (ﷺ)،
 خوشەوێستترین ھاوڕێ و سەرورەرم، کۆچی دایى کردوو، پەییوەندى خزمایەتى
 نێوانمانى لەیەك ھەلۆەشانى، پىشتى شکاندم. پێغەمبەرى (ﷺ) خودا دڵنەوازی
 عوسمانى کردوو پرسەى کۆچى ھاوسەرەكەى پێراگەیانوو: ھەر لەو كاتەدا
 كچىكى تری بە ناوى (ام كلسوم) لێمارە برى. ئەو غەم و ناسۆرەى لەدلى عسماندا
 لا بردوو پەواندییەو. ھەزەرەتى عسما ھەتا لە ژياندا بو و لەگەڵ ئەو ھاوسەرە
 بە پێژەیدا ژيانى بردەسەر تا کۆچى دواى کرد. وە بەھۆى ئەوێ كە ھەزەرەتى
 عوسمان بۆتە ھاوسەرى دوو کچی پێغەمبەر (ﷺ) (پوقیەو، ام كلسوم) ناو دەبرا بە (ذى
 النورین) واتە: خاوەنى دوو پووناكى. وە لە ھیچ سەرچاوەیەكى ترەو نەزانراو
 كە پێغەمبەر (ﷺ) دوو كچی لەكەسى تر مارە برايت.

من له وانه نيم كه كسيكى تر به سه رتو دا هه لېژ ئيرم

ما نا بالذى اختار عليك احدا

دایكى (زەید) لەگەڵ كۆرەكەیدا بەمەبەستى سەردانى دیدەنى بۆ ناو خزم و
 كەسەكانیان پۆیشتن بۆ لای ھۆزى (بەنى معن) لە ڕینگا چەند سوارىكى ھۆزى
 (قىنى كۆرى جسر) یان توشەت، ھەرچەند كە (زەید) مندال بوو بەلام گرتیان و
 لەگەڵ خۆیاندا بردیان، لەبازارى (عكاظ) بە (ھەكیمی كۆرى حزام) یان فرۆشت
 بە (٤٠٠) چوار سەد درھەم بۆ (خەدیجەى كچی خوەیلد) كە دایكى مۆسڵمانان و
 ھاوسەرى پێغەمبەرى (ﷺ) خودابوو، (خەدیجە) ش ئەو مندالەى بە
 پێغەمبەر (ﷺ) بەخشى كەتەمەنى (٨) ھەشت سالانە بوو. باوكى (زەید) كە ھەوالەكەى
 پێگەىشت زۆر غەمبار و نا ئارام بوو ھەموو ھەول و كاریكیان بەكارھێنا كە بزائن
 كۆرەكەیان چى لى ھات و بەرھەكۆى بردیان: لە دواى ماوھەك كۆمەلە خەلکیكى
 ھۆزى (كلیب) پۆیشتن بۆ بەجێھێنانى واجباتى ھەج، چاویان بە (زەید) كەوت و
 ناسیانەو، ئەوانیش خۆیان پێناساند: لە دواى گەڕانەوێان بۆ ولاتەكەیان.
 پۆیشتنە لای باوكى (زەید) و ھەوالەكەیان پێراگەیاندا كە كۆرەكەیان لە كوئییە و
 لەكۆى دیویانە. باوكى زەیدیش ئاگرى جەرگ ھەلگرت و، ڕینگەى (مەككە) ی

پوختە بەدخەلە بە سەر ماتە گۆرگەخانە پیغمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

گرتە بەر. لە گەل گەیشتنی بە مەکه پرسایاریان لە پیغمبەری ﷺ خودا کرد کە مالیان لە کوێه: هەواییان پێدا کە پیغمبەر والە مزگەوتە. ئەوانیش بەرە و مزگەوت ڕینگەیان گرتە بەر: کە گەیشتنە خزمەت پیغمبەر ﷺ بە گریانەو دەپارانەو و گوتیان: ئەی کوپی عبدالمتلب، ئەی دانیشت و جێنشینى. حەرەمى مەككەى پەرۆز، ئەى گەرە و بەرپێزی ھۆزەكەت، بیستومانە ئێو بە سۆز و بەزەبێن بەرامبەر بە بەندەبى و گیراوان، ئازادكارى مرقەكان، بە بەزەبى و سۆزنو، خواردن بەدیل و گیراوان دەدەن. ئیمەش ھاتوین بۆلای بەرپێزتان مندالیكمان لەلاتانە، پیاوھتى و گەرەبى و، بەخشندەبى خۆتانمان بەسەردا برپێزنو، پەفتارى چاك و باشمان لەگەلدا بەكاربھێنن و، كۆرەكەمان بۆ ئازاد بكەن و بماندەنەو، وە بەرامبەرى ئازاد كۆرەكەشى ھەرچى داوا بكەن پێتان دەبەخشین. پیغمبەر ﷺ فەرمووی: ئێو كێتان مەبەستە؟ ئەوانیش گوتیان (زەیدى کوپی حارس ﷺ) ھ پیغمبەر ﷺ فەرمووی: چیتان دەوێت پێتان دەدرێت، فەرمووی: بۆن زەید بانگ بكەن بابێتو، سەر پشكى بكەن لە پۆیشتنو، مانەوێ بە ئارەزوى ئەوبكەن، كى ھەلدەبژێرى. كە ئێوێ ھەلبژارد ئەو بۆ ئێو، من ھیچ پاداشتێكم لە ئێو ناوێت، وە ئەگەر منیش ھەلبژێرێت، ئەو سوێند بەخودا لەو زیاتر ھیچ شتیكى تر ھەلنا بژێرم پیغمبەر ﷺ. فەرمانى كرد بۆن زەید بھێن کاتى زەیدھات پیغمبەر ﷺ فەرمووی: ئەوانە دەناسى كین؟ زەید گوتى: بەلى ئەوھیان باوكمە و ئەوھشیان ماممە: پیغمبەر ﷺ فەرمووی: زەید تۆمن دەناسى و دەزانى ھاوڕێبەتیم لەگەل تۆ چۆنە؟ ئەتۆش بۆخۆت سەرپشكى بە ئارەزوى خۆت كى ھەلدەبژێرى؟ زەید گوتى: بەخودا ھیچ كەسێك بەسەر تۆدا ھەلنا بژێرم، تۆ بۆمن لەجینگەى باوكم، مامم، ھەموو كەسێكمى! باوك و مامى ھاواریان كردو و گوتیان: ئەى ھاوار زەید ئیمە لەداخى تۆ ئاراممان لى ھەنگیرا بوو لەبەر تۆ ژیا ئیمان پەر لەداخ و ناسۆرى بوو ھەتا سۆراخى تۆمان كۆردوو و لەوڕینگا دوورەو بەدوات داھاتوین ئیستاش تۆ بەندایەتى و دەربەدەرى ھەلدەبژێرى، بەسەر ئازادى و گەرانبەوت بۆ لای باوك و مام و خانەوا دەكەت. زەید گوتى: بەخواباش بزانن ئەوێ من لەو پیاوھم دیوھ ھەرگیز ئامادەنیم كاریكى وابكەم كە ھیچ كەسێكى تر بەسەر ئەو دا

پوختە بەدەن لێ بە سەر ماتە گۆرنگە خانە پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

هەلبێژێرم، پێغەمبەر لە وکاتەدا پۆیشتە لەی حجر و فەرمووی: بە شاھید بن زەید کۆری خۆمەو، پاشماوەی (یرات) لێم دەگریو، منیش میرات پاشماوەی لێ دەگرم. ئەر پرووداوەش لە پێشێ پەیا می پێغەمبەراییەتی بوو. ئینجا لەدوای ئەو پرووداوە باوک و مامی بەخۆشی و دڵنیاوییەو گەڕانەو بەرەو مال و نیشتمانی خۆیان. ئینجا لەدوای ئەو پێغەمبەر ﷺ پەیا می پێغەمبەراییەتی بۆهاتو، ئەو ئایەتەش دەربارەی زەید هاتە خوارەو. (أَدْعُوهُمْ لِأَبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ) (الاحزاب/۵). چونکە لە پێشێ هاتنی ئەر ئایەتە زەیدیان بە کۆری محمد ناو دەبرد: بەلام لەدوای ئەو زەید یان بەناوی باوکیەو ناو دەبرد دەیانگوت زەیدی کۆری حارس.

ناسی و ھۆگری بوو

عرفت فالزم

دەگیرنەو (حارس) گەنجیکی موسڵمانی لەخودا ترس بوو: کاتیەک نەخۆشبوو، پێغەمبەری ﷺ خودا سەردانی لێکردو، فەرمووی: ئەی (حارس) ئەمشەو چۆنت پۆژکردەو؟ گوتی: سوپاس بۆ خودا کە باوەری تەواوم پێی ھەیە. بەلام پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: ئەی حارس ھەموو گوتەیک راستی و حەقیقەتیکی ھەیە: پێم بڵێ راستی باوەری تۆ چییە؟ حارس) گوتی: ئەی پێغەمبەری ﷺ خودا ئەو شەوم بە بێخەوی کردەو بە رۆژو، ئەو رۆژەشم بە تینواییەتی بردەسەر. دونیام لەبەر چاو زۆربێنرخ و سوکەو، بەلامەو ھێچ بایەخی نییەو، بە رووگەو ھەری ئەو دوونیایەم ھەموو لەلاوێک یەکە. وا ھەست دەکەم کە لەسەر پردی سیرات بەندکراوم. وەلەگەل دانیشتوانی بەھەشت لەخۆشی و خۆشگوزەرانیدامو، لەگەل دانیشتوانی دۆزەخیشدا سزا و ئازار دەکێشمو، وا ھەست دەکەم بەرەو تەخت و عەرشی خودا سەر دەکەوم. پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: بەراستی تۆ خوات ناسیو و پابەنێ و ھۆگری ببە. ئەو بەندەیکە کە خودای گەرە دڵ و دەررونی بە ئیمانە و پووناک کردۆتەو. حارس گوتی: ئەی پێغەمبەری ﷺ خودا دوای شەھیدیم بۆیکە لەریگای خودادا: پێغەمبەریش ﷺ دوای بۆ کرو و حارس بووبەیکە لە شەھیدانی (بەدر) لەدوای ئەو دایکی لە فرسەتیکدا هات بۆلای

پوختە بەدەنە لە بەسەر هاتە ئۆرنگە خانە پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)
 پێغەمبەر و ﷺ گوتی: ئەو پێغەمبەری خودا ﷺ ئەتۆ باش دەزانی کە من چەندە حارس
 خوش دەوێت هەرگیز لە دڵم دا وون نابێت و لە بیرم ناچێتەو. پێم بڵێ ئەگەر لە ناو
 بەهەشتدا بە دال و دەروونم ئاسودە بێت و شادمان بێم. ئەگەر نە چۆتە بەهەشتیش
 هەوالم پێبە باهەتا لە ژياندام بۆی بگریەم، پێغەمبەر ﷺ لەو ئەمیدا فەرمووی:
 حارس لە ئەک بەهەشتدا نییە بە لکو لە چەندین بەهەشتدا بەهەشتی
 فەردەوسی ئەغلادایە، ئەمجاردا یکی حارس زۆر شادمان بوو هەستاو زۆر
 بە دڵخۆشی و پیکەنینەو گەشایەو بەرەو مال و دەیکوت بەخ بەخ لەو خوشیەکی کە
 حارسی تێدا ئەو حارس خوشی و شادی بۆتۆ کە لە ناو بەهەشتدا ی.

ئەو ڕاخەری پێغەمبەری ﷺ خودایە

هَذَا فَرَاش رَسُولُ اللَّهِ ﷺ

دەگێڕنەو (ئەبوسوفیانێ کوپی حەرب) لە پێنشی موسڵمانبوونی هاتە مەدینەو
 پوێشتە مانی پێغەمبەری ﷺ خودا بۆلای کچەکە (ام حەبیبە) کە هاوسەری
 پێغەمبەری ﷺ خودا بوو: ویستی لە سەر ڕایەخە پێغەمبەری ﷺ خودا دا بنیشی
 (ام حەبیبە) خێرا ڕاخەرە کە لولدا و هەلیگرت. باوکی گوتی: کچم بۆچی
 واتکرت من بە ڕاستی نازانم ڕاخەرە کەت بە من ڕەوانە ببینی، یان منت بە لاو
 پەسندتر بوو. کچەکە فەرمووی: ئەو بابە ئەو ڕایەخ ئی پێغەمبەری ﷺ خودایە و
 تۆش لە هاوبەش پەیدا کە رانی، ئەوانیش پێسن بۆیە نامەوی تۆ لە سەر ڕایەخی
 پێغەمبەر ﷺ دا بنیشی. سەیر کەن ئەو هەلۆیستە خوشەو یستییە بەرامبەر بە
 پێغەمبەری ﷺ خودا هەیان بوو کە تەواوی دڵەکانیان داکرتبوو بە جۆرێک لە
 سەر ووی توانای ئادەمیزادەو بوو لە کاتکێدا کە پێغەمبەر ﷺ نمونەکی تەواوی
 سەر وەری هەموو ئادەمیزادەکانە بە تێکرای.

پوختە بەدەخدا لە بەسەر هاتە ئۆرنگەمخانی پیغمبەر (ﷺ) جەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

ئەوانە لەگەڵ ئەوانەن کە خودا بەخشیشی بەسەردا ڕژاندوون

فأولئك مع الذين أنعم الله عليهم

دەگێڕنەو هەوێنەکی پیغمبەر (ﷺ) بە ناوی (سەوبان) زۆری پیغمبەر (ﷺ) خوشدەویست توانای خۆپاگرتنی دووری لە پیغمبەری (ﷺ) نەبوو: پۆژیک هاتە خزمەت پیغمبەری (ﷺ) خودا زۆر بە بێ هیزی و، لاشەیهکی لاواز، پووختساریکی زەرد و هەلبزکاو، پیغمبەر (ﷺ) پرسیری لیکرد ئەو (سەوبان) چی بوو بۆ بەوجۆره خەماویی و، ناسۆریەت دەبینم ئازاری کویت هەیه؟ ئەویش لەو لām داگوئی: ئەو پیغمبەری (ﷺ) خودا بە خودا هیچ ئازاری جەستە و لاشەم نییە. بە لām هۆی کەم دیتنی تۆ وام لێدەکات کە بیهیز و بیتاقەت بێم، دووری تۆ یەوا دەکات هەست بە تەنیا بکەم. ئینجا لەسەر ئەو حالە شەو بیری دواپۆژم کردەو کە من ئیو نابینم، چونکە ئەگەر بپۆینە بە هەشتیشەو ئەوا پلەو پایە ی ئیو پیغمبەر (ﷺ) لە پلە ی ئیمە بەرزتر و گەورەتر هەرناتان بینن: بۆیە بەوجۆره لێهاتوو. ئینجا لەو کاتەدا ئەو ئایەتە هاتە خوار کە دەفرموی: {وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصَّادِقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا النساء ۶۹} واتە: هەر کەسێک تەقواکار و خۆپاڕیز بیت و فرمانەکانی خودا و پیغمبەری مەزن بەجێ بگەیهنێ ئەو ئەوانە لە پۆژی دوا یی لە بەهەشتدا لەگەڵ پیغمبەر (ﷺ) و شەهیدان و پیاو چاکاندا ژیا ن دەبەنەسەر ئای بەراستی ئەوانە هەوێ و دوستی چاک و باشیان هەیه.

هەمووکارە ساتیک لەدوا ی تۆ بچو کە ئەو پیغمبەری خودا

كل مصيبة بعدك صغيرة يا رسول الله

دەگێڕنەو ئافرەتێکی ئەنصاری لە جەنگی (ئوحود) باوک و، براو، هاوسەرەکی شەهید دەکرێن و، دەکوژێن: کاتی ئەو هەواڵو کارەساتە دل تەزێنە ی پێدەگات: هیچ خۆی تێکنادات و، لەو لāmدا دەلێت: ئەو پیغمبەری خودا چۆنە؟ هیچی بەسەر هاتوو؟ دەلێن، سوپاس بۆ خودا پیغمبەر (ﷺ) تەندروستی باش و

پوخته بده له به سمرقاند خرنجك خايم پيغمبر (ﷺ) قهات من حياه رسول (ﷺ)
 سه لامة ته. ئافره ته كه ده لئى، تو خودا پيشانم بدن بادلّم ئاسوده بيت: كاتى
 پيشانى ئه بدن چاوى پيڤه كه وى: له ناخى دليه وه هاوار ده كات و، ده لئيت: به پراستى
 هه موو كار هسات و ناخوشيه كه له دواى تو سوكو، ئاسان و، بچو كه ئه
 پيغه مبهرى ﷺ خودا.

خۆشه ويستى هاوه لان بۆ پيغه مبه ره كه يان

محبة الصحابة لنبههم

كاتيك دانىشتوانى (مهككه) (زهيدى كوپى ده سه نه) يان له چه په مى كه عبه
 هينايه در بۆ ئه وهى بيكوژن (ئه بوسوفيانى كوپى حه رب) گوتى: ئه ي زهيد
 سويندت ئه دهم به خودا: چه زت نه ده كرد ئيستا محمد له جيگه ي تودا بايه و،
 ئه توش له ناو خانه وا ده ي خوڤ دانىشتباي؟ له وه لامدا زهيد گوتى: سويند به
 خودا من چه ز ناكم پيغه مبه ر ﷺ له و جيگه يه ي كه لئيه تى، ته نها يه ك دپوكيشى
 به لاشه ي دابچى و، منيش له ناو خيزانم دابنيشم: ئينجا ئه بوسفيان گوتى: به خودا
 هه چ ئاده ميزا ديك نه ديتووه له ناو هه موو ئاده ميزا ده كاندا كه كه سينكيان
 خوڤبوى: وه ك و خوڤه ويستى هاوپى كانى محمد بۆ محمد.

به يانى ده گه ي نه خوڤه ويستان

غدا القى الاحبة

ده گيرنه وه كاتى بيلالى حه به شى ﷺ نه خوڤيه كى زور سه ختى گرت و، هيو اى
 ژيانى لئنه ده كرا و، خه ريكي گيانه لا بوو: خزم و خانه واده كى له سه رى ده گريان و،
 هاواريان ده كرد و ده يان گوت: ئه ي هاوار بۆ بيلال: به لام بيلال كه توژيك تواناى
 وه لامدانه وهى مابوو زور به خوڤى وشاديه وه ده يگوت: تو خودا ئيوه وا مه كه ن
 به پراستى ئه مپۆ من له خوڤيه كى زور خوڤيدام كه خودا گيانم بكيشى بۆ به يانى
 من ده پۆمه لاي تاكه خوڤه ويسته كه م و هاوپى به پريزه كانى، ئينجا به پراستى ئازار
 و ناخوشى مردن له گه ل خوڤى وشادى هيو اى به يه كگه يشتن و تيكه لا و بوون،
 ناخوشى له بير بردبونه وه. وه تام و شيرينى خوڤى باوه ر كه له فه رموده كانى

پوخته به خدا له به سمر ماته خرنه گمانی پیغمبر (ﷺ) بهمانه من حیاة رسول (ﷺ)
 پیغمبر ﷺ دا ناماژهی پیکراوه پهنگ ده داته وه، که ده فهرموی: ثلاث من کن فيه
 وجد حلاوة الايمان ان يكون الله ورسوله احب إليه من سواهما وان لا يحب المرء الا
 يحبه إلا لله وان يكره ان يعود في الكفر كما يكره ان يقذف في النار رواه
 البخاری، ومسلم، واحمد، وغيرهم.

دل خوشه ویستی نه و که سه رای ده کیشی که چاکه ت له گهل داده کات

جبلت القلوب على حب من أحسن إليها

ده گپړنه وه (جه عفری کوری محمد) ﷺ ناده میزادیکی قوشمه و گالته باز بوو: به لام
 کاتی ناوی پیغمبره ریان ﷺ له لا ده مینا پهنگی زهره ده بوو، زویانی وشک ده بوو،
 دهستی ده کرد به گریان فریسی چاوی ده پرشت، هه تا ناوی چاوی وشک ده بوو.
 نه وه یه کیك بوو له وانه ی محمدیان زورخوش ده ویست. خوشه ویستی که
 خورشت و خوراکی دلکانو، خواردنه نی گیانو، پووناکی چاوه کان بوو،
 ته نانه ت خوشه ویستی که ی خوشی ته واوی ژیان بوو. به راستی که سیك له وجوه
 خوشه ویستی بیهش بیت، نه وه له ریزو کومه لی مردوانه، چونکه خوشه ویستی
 پووناکیه: دیاره هر که سی نه ی بیت نه وه له تاریکی و شه وه زه نگیدایه .
 خوشه ویستی ته ندروستی و له ش ساغیه: هر که سی نه ی بیت نه وه ته واوی
 ژیانی له نه خوشی و تاداری و به دبه ختی. وه جیگه ی سهر سوپرمانیش نییه ،
 که ته واوی پاکیشانی خوشه ویستی دل له سهر خوشه ویستی چاکترین که سیك که
 چاکه ی له گهلدا کردوه.

گیان فیدا کردن و تیکوشان له ریازی خودا و پیغمبره که ی

التضحية فی سبیل الله ورسولة

ده گپړنه وه موسعه بی کوری عه میر شه او له ی به ریزی پیغمبره ی ﷺ خودا
 رویشته لای کومه لیک له برایانی دینی که له لای پیغمبره ی ﷺ دانیشتبون کوربان
 به سستبوو: که چاویان به مصعب ﷺ که وت سهریان دانه واند و چاویان تروکاند و
 فرمیست له چاره کانیاں ده رڼا. له بهر نه وه ی بهر گینکی شرو، سراو، پینه کراوی

پوختە بولمەكە لە بەمەرماتە گۇرنگەخانە پېغەمبەر (ﷺ) ھېماتە من ھىالە رسول (ﷺ)

لەبەردابوو: لەكاتێكدا كە لە پێشنى موسلمان بوونى كامە بەرگ و، پۆشاكى جوان و، نایابە لەبەرى دابوو: لەبەر ئەوەى كاتى باوەرى ھىنا: دايكى زۆرى لەگەڵ كرد كە پاشگەزى پەشيمان ببيتهو: بەلام چونكە موسەب ﷺ تامى باوەرى چىشتبوو: ھەرگىز تازە پەشيمان نابيتهو و، ناگەڕىتەو ھەر كوفرو بىباوەرى. بەو بۆنەو دايكى ھەرچى نىعمەت و خوشى و خوشگوزەرانى ھەيە، كە لەبەر دەستیدا بوو بىبەشى كرد. بەلام، موسەب ﷺ لەدواى ئەو نەبوونى ھەژاریەى تازە ھەستى بەخوشى و شادى دەكات: چونكە وازى لە دار و بەرد پەرستن ھىناو، گەراو تەو بۆلای پەرەردگار و بەدیھینەرى: بۆيە ھەرچى سەرەت و ژيانى دونيا ھەيە، بەلایەو سوک و بىنرخ و پوچە.

ئەگەر ئەو قسەيەم لەباوكمەو ببيستبايە بۆ پېغەمبەرم دەگىرايەو

لوسمعت ابى لقلت ذالك لرسول الله

دەگىرپنەو لە جەنگى ھۆزى (موسەلەق) بەھۆى جەنجالى و تىك چىرمانەو لەسەر ئاو، پروداوىك لەنيوانى كرىگرتەى عومەرى كورپى خەتاب ﷺ و ھاوپەيمانانى خەزەج پويدا بەجۆرىك كە كرىگرتەى عومەر لە ھاوپەيمانەكەى خەزەجيدا، برىندارى كردنەويش ھاوارى لەھۆزى خەزەج كردو: بانگى يارمەتيدەران (ئەنصارى) كردو، كرىگرتەى عومەرىش ھاوارى لە كۆچكردوكان كرد. لەھەر دووك ھۆزەكەدا كۆمەلىكى زۆرخەلكان كۆبونەو: چەك و سىلاحيان لەيەك دەرھىناو، بەرامبەرى يەكتر پراوستان. پېغەمبەر پويشتە لايان و، فەرموى: ئەو چىتانە ئەو گەلە كۆمەكيە لە يەكترى دەكەن بەراستى ئەو پەروشتى نەزانى جاھىليەتى پېشنى ئىسلام و دوا كەو توييە وازى لىبھىنن و، دوورىكەونەو، ئەو ھى ئىو دەيكەن داوايەكى پيس و بۆگەنە عبداللەى كورپى ئومەييەى كورپى سەلول توپەبوو كە سەروكى دوورو دەغەلەكان منافىقن بوو بەھۆى ئەو ھى كەكۆمەلىكى زۆرى ھۆزى خەزەجى لەلابوو لەگەنج و بەتواناكان وەك وزەيدى كورپى ئەرقەم گوتى، من ھەرگىز بىدەسەلاتى و زەلىلى و، پيسوايى وەك و ئەمروم نەديتو: سویند بىت كەگەراينەو بۆ مەدينە دەبى گەورەو ريز دارەكان، لەگەل

پوخته بدهد له بهرمراته څرنگه ځای پیغمبر (ﷺ) هېماته من حیاة رسول (ﷺ)

بمناسانی بوی دهریچی؟ سوهیب گوتی نه گهر هه موو سه روه ت و سامانه کهم بو
نیوه بی، ړنگه پیده دهن برؤم؟ نه وانیش گوتیان: به دلنیا ییوه ړنگه ت پیده دهن.
سوهیب ﷺ گوتی: باشه با هه موو مال و سامانه کهم بو نیوه بیت: بهو شینویه
سوهیب ﷺ هه موو مال و سامانه کهی بو به جینیشتن و کوچی کردو رویشتن .
کاتی نهو هه واله گه یشته وه به پیغمبر ﷺ . فرمووی: به راستی سوهیب ﷺ
قازانجی کرد به راستی قازانجی کرد.

پیاو له گه ل نه وکه سه دایه که خوشی دهویت

المرء مع من احب

پیغمبر ﷺ خدا هه موو کاتیک له نزاو پارانه وه کانیدا دهیفرموو: اللهم ارزقنی حبک
و حب من یحبک و حب من یقریبی الی حبک، و جعل حبک احب الی من الماء البارد.
پیاویکی عهره بی بیابان گوتی: نهی پیغمبر ﷺ خدا کهی پرؤزی قیامت دیت؟
پیغمبر ﷺ له وه لامیدا فرمووی: چیت بو نهو پرؤهی ناماده کردوه؟ کابرای
دهشته کی گوتی: به خدا هیچ کرده وه یه کی باشم ناماده نه کردوه و نییمه و،
نه پرؤو نویریشم زور کردوه: ته نهائه وهی که من بو نهو پرؤه نامادهم کرد بیت، خوداو
پیغمبر ﷺ خودام زور خوش دهویت. پیغمبر ﷺ زهرده یه کی پیکه نینی کردو،
فرمووی: نینسان چه شرو کو بونه وهی له گه ل نهو که سه دایه که خوشی دهویت.
رواه البخاری ، و مسلم ، و احمد فی مسنده

بوکی ژیر په رده ی بوکینی دهراته به ههشت

زفاف إلى الجنة

ده گیرنه وه سعدی سه لیمی ﷺ به نده یه کی ره شپيست بوو: باوهرنکی ته وای
هه بوو، به رده وام بو نویرنه کانی دهریشته مزگه وتو، له خزمهت پیغمبر ﷺ را
دهنیشتن و کوپیان له دهره ی داده به ستو، گوینان له ووتارو فرمایشته کانی
ده گرتو، له باره ی دینه وه پرسپاریان لیده کرد، جاریکیان سه عد ﷺ هه ستاو
گوتی: نهی پیغمبر ﷺ خودامن پیاویکی ره شپيست و پوخسار بهرز و نرمی

پوخته به ده له به سمرهاته گرنه گه گانی پیغه مبر (ﷺ) قهنامه من حیاة رسول (ﷺ)
 ناشیرینم، ئایارینگهی چونه به هه شتم لیئاگریت؟ پیغه مبر ﷺ فرمووی: سویند
 به وکسه سی که گیانمی به ده سته، تۆ چۆن خویا ریزیت کردوو و خودات
 په رستوو و، باوه پت به بهرنامه هیئاوه که خودا بۆ محمدی ﷺ ناردوو، ئه ویش
 گوتی: دانم به وه دا هیئاوه که هیچ خودایه ک نییه ته نها خودای به توانا و ده سلات
 نه بیئت و، وه محمدیش ﷺ بهنده و نیردراوی خودایه، وه ناماده ی پووداوی
 تیکۆشان له پیئاوی خودا دا بووم: چیم بۆ هیه ئه ی پیغه مبری ﷺ خودا؟
 پیغه مبر ﷺ فرمووی: ئه و ی بۆ ئه و گه له هیه له خوشیان و له دریان بۆ تۆش
 هیه و، ئه تۆش برای ئه وانی.

سه عد ﷺ ووتی: ئه ی پیغه مبری ﷺ خودا من له ته وای ئه وانه ی که لیڤه
 دانیشتون یان لیڤه ش ئاماده نین داخوازیم لییان کردو. له بهر پهنگی په شو
 پوخساری سوراویم وه لامیان نه داومه وه و ژنیان نه داومی. وه به راستی منیش له
 پیاه وه جاغزاده و په سه نه گانی هۆزی به نی سلیم. پیغه مبر ﷺ پینی فرموو:
 هه سته برۆ بۆ لای عه مری کوپی وه هه ب ﷺ له ده رگای بده و ئاگاداریان بکه وه،
 سه لامیان لیبکه و، له دوا ی فرموو کردن برۆ ژوره وه، پییان بلۆ پیغه مبری ﷺ
 خودا منی ناردوو که یه کیك له کچه کانتانم لیما ره بپن: سه عدیش ﷺ وه ک و
 پیغه مبر ﷺ فرمانی پیکردبوو پویششت و، گه یشته مالیان و زوریان به خیر ینا و
 فرمانه که ی پیغه مبری پیراگه یانندن. که یه کیك له کچه گانی لیما ره بپن. به لام
 عه مر زۆر به شیوه یه کی ناشیرین وه لامی دایه وه: بۆیه سه عدیش ﷺ له مال
 هاته ده رو به ره و لای پیغه مبر ﷺ گه پرایه وه: کچه که ی عه مر که له پشتی ده رگا وه
 را وه ستابوو گوئی له ووت و ویزه کان بوو، که باوکی تو په بوو، سه عدیش ﷺ
 گه پرایه وه هه ر خیرا به نه یینی باوکی له ژوور هاته ده ر و به دوا ی سه عددا به را کردن
 پویششت و، بانگی له سه عد کردوو گووتی: ئه ی عبدالله را وه سته و بگه پرتوه دوا وه:
 مادام پیغه مبر ﷺ تۆی ناردوو من پارزیم، له سه ر ره زای خودا و پیغه مبر ﷺ
 ماره م بپه؟ له دوا ی بیرکردنه وه یه کی ته وای، سه عد گوتی: به راستی په زابوونی ئه و
 کچه به بی په زابوونی باوکی هیچ توانا و سودیکی نییه: بۆیه نه گه پرایه وه و به ره و
 لای پیغه مبر ﷺ پویششت. ئه مجار کچه که به خیرایی پویششته وه لای باوکی و پینی

پوخته پهغه له بهرمراته څرنگه کانی پیغمبر (ﷺ) قېماته من حیات رسول (ﷺ)

گووت: نهی بابۀ خیرا که برؤ بگۀ نهو گهنجهو، برؤ بو لای پیغمبر (ﷺ) به داوایه که ی پازیبه پیشی نهو هی فرمان و په یامی خودا لهو باره وه دابه زی و له ناو هه موو عه رهدا نابړوت بچی ، چونکه خودا ده فرموی: {وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ} وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا { الاحزاب/ ۳۶ واته: هر گیز بو هیچ ناده میزادیکی موسلمان ی پیاو بیت یان ژن، بویان دروست نیه له بریاره کانی خودا و پیغمبر ی خودا دا سر پشکی بکات له به جیهنانی فرمانه کانی، وه هر که سیکیش سر پیچی له فرمانه کانی خودا و پیغمبر ی (ﷺ) خودا بکات نهو به پراستی گومړاو سر لیښیواوه.

نیجا له دوا ی نهو هی که عمر بو ی ناشکرا بوو که که که کی لهو باره وه بوچونه که ی باشر وړیکه، هر خیرا هه ستاو بهر و مالی پیغمبر (ﷺ) که و ته رینکا بو نهو هی داوای چاو پوښی لیبکات و فرمانه که ی به جیهنی. به لام سعد زووتر گه یشته وه لای پیغمبر (ﷺ) هه واله که ی پیرا گه یاند. کاتیکیش عه مر گه یشته لای پیغمبر (ﷺ) پرسیاری لیکرد که بوچی وه لامی سعدیان به باشی نه داو ده وه؟ عمر (رضی الله عنه) گوئی: نیمه بویه به ره نستیمان کرد له وه ترساین که خه بهر که ی به پراستی نه بیت! نیستاش من بویه هاتوم بزاندو دنیایم نایا داوایه که ی پراسته، یان نا. نیستاش که دنیایووم داوایه که ی پراسته، نهوا که که هم لئی ماره بری، پیغمبر یش (ﷺ) پیروز بایی ماره برینه که ی لیکردو فرموی: برؤ بو لای هاوسره که ت و چی پیویسته بیکه ن و برؤنه په رده وه. سعد بهو هه واله زورخوښ حالبوو، به خوښیه وه پوښته بازار بو نهو هی هیندیک که ل و په لی پیویست بوخوی و سازدانی ټاهنگی ژن گواستنه وه ی ناماده بکات. له وکاتی دل خوښی و شادی هی که زور له میژه چاوهر پی ده کات. له نا کاو گوئی له ده نگیک ده بیت هاوار ده کات و ده لی نهی سوار چاکانی رپیازی خودا نه وانه ی خوښی و مزگینی به هه شت مهستی کردوون، ناماده بن بو جیهاد و ټیکوښان بو شه رله پیناوی پاریزگاری له ټاین و بهرنامه ی خودا. سعدی باوهر دار به بی سله مینه وه و سستبوون ، که نایا خه ریکی گواستنه وه ی هاوسره که ی بیت که چهن دین وه خته چاوهر پی ده کات، یان برؤا بو جهنگ له پیناوی بهر زبوونه وه ی بهرنامه ی خودا، هر خیرا پووی

پوخته بماند له بهر مهاته څرنگه کاني پيغمبر (ﷺ) قهامت من حياه ومول (ﷺ)

سوړاندو بهره و مه يانی چهك و ولاغ ريگه گرت بهر، نهو پاره يه ي که ناماده ي
 کرد بوو بؤ ژن گواستنه وه به ولاغ و چهك و زرينداو خيرا خوی گه يانده
 هاوړنيه کاني جهنگاوه ری و ، هه تا مهيدانی جهنگ رانه وه ستاو له گهل بياباوه راندا
 دهستی کرد به شپړ و کوشتار، زور به باشی وهك و سوارچاكيکی باش شپړی
 کرد: له دواييدا له ولاغه که ی دابهزی و به پياده شپړی ده کرد هه تا تمواو بی
 هيزوپه کی کهوت، به بی هيزيه کی زوره وه پووی کرده شوین و خهيمه کی
 پيغه مبرو ﷺ سهری له سهر وه تاغه که ی پيغه مبر ﷺ تاو گوتی: نه وه ولاغ و شپړو
 چه که کهم بؤ هاوسهری دهزگيرانم بیت و، پنيان بلین به راستی خوداهاوسهری کی
 باشترو جواتری پيغه خشيم له کچه که ی نيوه و، نهوش میرات و بؤ ماوه کانيه تی
 بؤ نيوه و له کوتاييدا نه و نايه ته ی خوینده وه که خودا ده فرموی: {إِنَّ الْبَقِينَ فِي
 مَقَامٍ أَمِينٍ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ يَلْبَسُونَ مِنْ سُندُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُتَقَابِلِينَ. كَذَلِكَ
 وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ} البخان/۵۱-۵۴ واته: به راستی نه وانه ی که ته قواکار و خوپاريژن
 له پوژي دواييدا له جيگه يه کی زور خوش و ناراميدا ژيان ده به نه سهر، له ناو باخ و
 باخاتی به هه شتدا له سهر کاني و کانياو و تا فگه و سهرچاوه ی خوش به ختی
 ده به نه سهر و پوښاك و بهرگی ناوړيشمی گران به هاو تهنك و نه ستور و جوان
 له بهر ده کهن و، بهرامبر به يه ك داده نيشن و خوشه ويستی بهرامبر به يه كدمرده بڼ
 نوکته و قسه ی خوش و ناياب له گهل يه کتردا ده کهن و، کات به سهر ده بهن.

نهی سواد چشتيک پالی پيوه نای نه وه بکه ی

ما حملك على هذا ياسواد

جاريکیان پيغه مبري ﷺ خودا له پوژي به دردا تيريکی به دهسته وه بوو ياره کاني
 بؤ خوپيشانندان ريزده کرد نه گهر يه کيک له ريزه که دا خواريه کی تيډابايه بهو تيره
 پالی پيوه ده نان و راستی ده کردنه وه لهو کاته دا پيغه مبر به لای سواد ی کوږی
 غه زيه ی هاوپه يمانی هوزی (عوده ی) کوږی نه جاردا پويشت له ريزه که يدا زور
 هاتبووه پيش و ناړيکی کردبوو، پيغه مبريش ﷺ بهو تيره له سکی داو پالی
 پيوه ناو فرموی: نه ی سوا دېروداوه راستبه له گهل ريزه که دا، سواد گوتی:

پوختە بەدەنە لە بەسەر ماتە گەرنەگەنای پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

بەخودا ئەو پێغەمبەری (ﷺ) خودا زۆر ئازارت پێگەیاندم، ئەدی تۆ بەرەحم و راست و دادگەر خودا ئەو ناردووی! بەخوا کە دادگەربێت ئەمن دەمەوی تۆ ئەو خۆمت لێ بکەمەو: بەلێ بەراستی پێغەمبەری (ﷺ) خودا بەراست و میهرەبان و دلسۆز و دادگەربوو و خاوەنی هەموو پەشتتێکی جوان و تەواو بوو. بۆیە هەر لەو کاتەدا پێغەمبەر (ﷺ) سکی پووت کردوو فەرمووی: ئەو سەواد و مەرە تۆ ئەو خۆمت لێ بکەو؟ سەواد هەر خێرا پەلاماری پێغەمبەری (ﷺ) داو باوەشی پێداکردو و سکی ماچ کرد، پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: ئەو سەواد بۆچی وات کرد؟ سەوادیش گوتی: بەخودا ئەو پێغەمبەری (ﷺ) خودا ویستم لەو دواکاتانەو ژیاڵم پێست و لاشەم بەلاشەو تۆو بنوسی بۆ ئەوێ پەحم و میهرەبانی خودام بەرکەوی، پێغەمبەریش (ﷺ) دوعای چاکە و خێری بۆکرد.

ئەو خودایە لە رۆژی دوایدا ئەبویەکر بگەیهنە پایەو من

اللهم اجعل ابابكر في درجتي يوم القيامة

دەگێرنەو کاتی پێغەمبەر (ﷺ) ویستی کۆچ بکاتبەرەو مەدینە بەاورپێهتی ئەبویەکرێ راستگۆی خوشەویستی، لەپۆشتنیان پەنایان برد بۆ ئەشکەوتی سەر پێغەمبەر (ﷺ) زۆر بەباشی توانای پۆشتنی بۆ ئەو ئەشکەوتە نەبوو چونکە زۆر بەرزو بەرداوی تیز بوو، بەقاجی پێپەتی و پووتی پۆشتن و هەموو قاچەکانیان قەلش و برینداربوو، کاتی ئەبویکر (ﷺ) چاوی بە پێغەمبەر (ﷺ) کەوت توانا و هیزێ تێدا نەماو، ئەبویکر (ﷺ) پۆشتە بن شانی پێغەمبەر (ﷺ) یارمەتی دەدا هەتا گەشتنە بەر دەرکی ئەشکەوتە، پێغەمبەر (ﷺ) ویستی خێرا بپروات ناو ئەشکەوتە کە بەلام ئەبویکر (ﷺ) ئەو هێشت لە پێشەو پروات ژوور هەتا بۆ خۆی لە پێشەو نەپروات، ئینجا ئەبویکر (ﷺ) پۆشتە ژوور بەتەواوی ئەشکەوتە کە یەشکنی و چەند کون و کارێریکی تێدا بوو کراسەکە ی پارچە پارچە کرد، کونەکانی پێگرت، دوو کون لەلای یەك مابوونەو، بەلام هیچ نەما پێیان بگری بۆیە دانێشتو، بەهەردوو قاچەکانی کوونەکانی گرت، لەبەر ئەوەی نەبادا زیندەوهری زیان بەخشی تێدا بێت و زەرەر و ئازار بە پێغەمبەر (ﷺ) بگەیهنی، ئینجا

پوختە بەدەنە لە بەسەر ماته ئۆرنگە ئاڵای پێغەمبەر (ﷺ) ھېسانە من حیاة رسول (ﷺ)
 لەدوای ئەو بانگی پێغەمبەری (ﷺ) کرد فەرموو: وەرە ژووری؟ پێغەمبەر (ﷺ) زۆر
 ھیلاک و ماندوو بوو سەری لەسەر پانی ئەبوبەکر دانائو خەوی لێکەوت .و بەپراستی
 ترسی حەزەرتی ئەبوبەکر (رضی اللہ عنہ) زیندە و مەران پاستبوو، زۆری نەبرد لە یەکێک لەودوو
 کونانەو ماریک بە قاچی ئەبوبەکر (رضی اللہ عنہ) یەو و داو، زۆری ئازار پێگەیاند بەلام ئەبوبەکر
 قاچی نەجولاند بۆ ئەوێ پێغەمبەر (ﷺ) بەخەبەر نەبیستەو، ھەم مارەکەش لەو کونە
 نەبیستەو، بەلام ئیشو ئازار زۆری بۆ ھێنا و فرمیسکی چاوی ھاتە خوارو بە
 بەر پووخساری پێغەمبەر (ﷺ) کەوتو، بە ئاگا ھاتەو فەرموو: ھا ئەبوبەکر (رضی اللہ عنہ) چی
 پوویداو؟ ئەبوبەکریش (رضی اللہ عنہ) فەرموو: دایکم و باوکم بەفیدات بێ مار پێویدام
 پێغەمبەر (ﷺ) بەتەدەرمانی جیگای پێویدا نەکەوێ کردو ئازاری نەما. ئینجا کاتی
 پۆژ بۆو و تیشکی پۆژ لەناو ژووری ئەشکەوتە کەیدا، پێغەمبەر (ﷺ) سەیری
 ئەبوبەکر (رضی اللہ عنہ) کرد ئەو کراسەکی کە دوینی لەبەری کرد بوو ھێچی لەبەردا نەمابوو،
 فەرموو: ئەبوبەکر کوا کراسەکی لەبەرت دا بوو، فەرموو: ئەو پێغەمبەری (ﷺ)
 خودا شەو ھەموویم کەرت کەرت کردو، ئەو کونانەو ئەشکەوتە کەم
 پێگرت. پێغەمبەر (ﷺ) دەستی بۆ ئاسمان بەرز کردو و فەرموو: خودایە
 ئەبوبەکر (رضی اللہ عنہ) بگەینە ئەو دەرجە و مەرتەبەیی من لە دوا پۆژدا.

من و مائە کەم بۆ خوداو پێغەمبەری خودایە

أنا ومالي لله ولرسوله

دەگێرنەو کاتی پێغەمبەری (ﷺ) خودا کە دەپوێشتە سەفەر کوێتا کەسێک کە
 پەییوەندی پێو دەکرد فاتمە زەھرابوو، وە لەدوای گەڕانەوێ لە سەفەرە کەشی
 یە کەمێن کەس کە پەییوەندی پێو دەکرد ھەر فاتمە زەھرابوو کە زۆری خوش
 دەویست و بەزەیی زۆر پێدا دەھاتەو، بەبێ فاتمە توانا و ئارامی لێ ھەڵدە گێراو،
 ھیزی تێدا نەدەماو، ھەردەم لەیاد و بیریدا بوو. ئینجا لەدوای شوکردن و
 دەرچونی لەمالی پێغەمبەر (ﷺ) دا ھەموو پۆژێک پێغەمبەر (ﷺ) دەپوێشت سەری
 لێدەداو، پێیدەوت بەخودا فاتمە بەبێ تۆ بئارام دەت ھینمەو لای خۆم :
 فاتمە گوتی : لەو بارەو لەگەڵ حارسەکی کوێی نەعمان (رضی اللہ عنہ) قسە بکە بۆ گەڕانەو

پوخته به ځه له بهمه راته ځرنگه ځای پیغه مېر (ﷺ) قېماته من خپله رسول (ﷺ)

پیغه مېر ﷺ فرمووی: حارسه له نیمه جیاواز بوته وه بویه به خودا من شهرم
محکم پنی بلیم: نه و قسه یه گه یشته وه به حارسه، نه ویش هستاو به ره ولای
پیغه مېر پوښت و، گوتی: نهی پیغه مېری ﷺ خودا بیستومه که فاته ده هینی وه
لای خوټ، نه و جیگه و خانوهی نیشته جی خوټ، که باشتړین و نزی ترین خانوی
هوژی به نی نه جاپرانه له ماله که نیوه، بو تو بیت فاته بیته ناوی، به راستی من
خوټ و مالکشم بو خوداو پیغه مېری ﷺ خودایه، وه سویند به خودا هیچ دل
پنوهی نیه: وه نه و شته ی که تو لیم و دره گری زور له و ماله پیخوشره که له لای
خوټ ده مینیته وه و توناته وی! پیغه مېر ﷺ زور دلخوښ بو به و فرمانه ی و،
فرمووی: راست ده کی نهی حارسه خودا خیر و پیروزیت به سردا بریژی،
پیغه مېر مالی فاته ی گیرایه وه بو خانوی حارسه.

کی هه یه بو نه و شه هیدانه بگریا له دواي نه و مزگینیه گه وره یه؟

ومن یبکی علیهم بعد هذا

دایکی سهدی کوری موغان ﷺ له دواي جهنګی ئو خود به دواي پیغه مېر ﷺ دا
در پوښت و غاری دده کوره بچکوله کشتی سهد به جهله و هه و ساری ولاغه کی
دا کرد بو، سهد گوتی: نهی پیغه مېری ﷺ خودا نه وه دایکه؟ پیغه مېر ﷺ
فرمووی: سه لاو له دایکت، دایکی روښته پښه وه هه تا له پیغه مېر ﷺ نریک بو وه
وبوی درکه وت که به راستی پیغه مېر ﷺ سه لامه ته و تندرستی زورباشه،
گوتی: به راستی نهی پیغه مېری ﷺ خودا که تو به ساغ و سه لامه تی چاوپنکوت
سویاس بو خودا هه موو ناخوښی و کاره ساته کان له بیرچوه، له دواي سه لامه تی تو
هه موو کاریک سوک و اسانه، پیغه مېر ﷺ دلی نه و نافرته به بریزه ی دایه وه، پرسه
سهره خوښی شه هید بونی عه مری کوری سهدی ﷺ هاوسه ری و، کوره کی لیکرد.
نینجا فرمووی: نهی دایکی سهد مزگینی و شادمانی بیت بو خوټ و خزم و
خانه واده که شت به راستی هه موو شه هید و کوژراوه کانت له بهمه شتدا پیکه وه
کوږوونه وه که ژماره یان (۱۲) دوازه شه هید بوون، بو که سو کارو خانه واده یان
ده پارینه وه. نینجا دایکی سهد ﷺ گوتی: نیمه به پیغه مېر یه تی پیغه مېری خودا
ﷺ قایل و رازین، کی هه بیت له دواي نه و موژده گه وره یه بو کوژراو شه هیده کان
بگریا!؟

ئەي ئەبا بەکر مەگریه

لا تَبْك يا ابا بکر

لەئەبی سەعیدی خودریه وەﷺ دەگێرنەوێ: فەرمووێتی: پێغەمبەری ﷺ خود لەکاتی نەخۆشی مردنیدا بووسەری پێچابوو، پۆیشت هەتا سەرکەوتە سەر مینبەرەکەیی، فەرمووی: من لەو ساتانەدا دەپۆمە سەر کانیای و حەوزەکەیی کەوسەرم پادەووستم. بەندەیک کە لە هەموو خۆشی و پابواردنی دۆنیای بۆ نامادەکرابوو، سەرپشک بوو لەو ژيانەدا بەلام، رازی نەبوو پێ و دوا پۆژی هەلبژارد، وە هیچ کەسێک بۆ ئەو شتە هوشیار و بە ئاگا نەبوو تەنها حەزەرتی ئەبوبەکرﷺ نەبێت فەرمووی: بە دایکم و باوکەموه بە قوربانت بین ئەي پێغەمبەری ﷺ خودا، بەلکو بە باوک و بەدایک و بە گیان و بەمال و سەرەتەمان بەفیدات دەبین، ئەي نێردراوی خودای بە بەزەیی: لەدوایدا دەستی کرد بەگریان! پێغەمبەرﷺ فەرمووی: مەگریه ئەي ئەبابەر، بەراستی باشتەین ئادەمیزادی باوەرپێکرا و جینگەیی متمانەو دۆنیای لە لای من و لە هاوڕێیەتیم و لەمال و دارایییدا ئەبوبەکر تۆ بووی: ئەگەر هەرکەسێکم بکردبایە تەنها هاوێ و خۆشەویستی خۆم لە ئادەمیزادەکان، ئەبوبەکرﷺ ئەو تۆ بووی هەم دەبژاردی بەلام، ئەبوبەکرﷺ تاکەبرامە لەدین و ئایندا. هەموو دەرگاکانی مزگەوت دابخەن، تەنها دەرگای ئەبوبەکرﷺ نەبێت دای مەخەن. ئەبوبەکرﷺ یش دەستی کرد بەگریان و فەرمووی: ئەمن بۆخۆم و سەرەوت و سامان و تەواوی مالم پێشکەش بە تۆبێ ئەي پێغەمبەری خوداﷺ.

خۆشەویستی لێپرسراوی بۆ ژێردەستەکانی

محبة الراعى لرعيته

هه‌نگێڕنه‌وه له‌کاتی فه‌رمان به‌رایه‌تی پێشه‌واو سه‌ردارمان چه‌زه‌تی عومهری کو‌ری خه‌تاب ﷺ قه‌یسه‌ری پۆم له‌قوسته‌نته‌نیه‌ مرد و کو‌چی کرد به‌وه‌یه‌وه ئیمپرا تۆریه‌تی پۆم سست و لاوازو بێتوانا بوو به‌و هۆیه‌وه گه‌وره‌ترین و ، نه‌وله‌مه‌ند ترین وولاتی که‌وته ژێر ده‌ستی موس‌لمانان. به‌و هۆیه‌شه‌وه موس‌لمانان بوونه لێپرسراو و به‌ریوه به‌ری وولاتی می‌صرو، له‌گه‌ڵ ده‌سه‌لاتیان به‌سه‌ردوله‌تی شام :وه‌ده‌سه‌لاتی ئیسلام درێژه‌ی ده‌دا به‌ره‌وکه‌ناری پۆژه‌لاتی ده‌ریای ناوه‌راست بۆده‌رفه‌ت وهرگرتن و قو‌زتنه‌وه‌ی ئه‌وه‌له پادشاگه‌ردانیه‌و بێ یاساییه‌ی که‌ هه‌ر که‌سه‌ بۆ خۆیه‌تی، بۆته ناخو‌ران و بخو‌ران له‌ناو ده‌وله‌تی پۆمدا. موس‌لمانان باش تیگه‌یشتن که‌ئه‌وکاره‌ کو‌تایی پینایا هه‌تا له‌ ده‌ریادا نه‌په‌رنه‌وه و ده‌سه‌لاتی ته‌واو به‌ده‌ست نه‌هێنن.

مو‌عایه‌ی کو‌ری ئه‌بوسوفیان ﷺ کاربه‌ده‌ست و فه‌رمان په‌وا‌ی دیمه‌شق بوودا‌وا‌ی له‌ سه‌رکرده‌ی موس‌لمانان کرد که‌پێگه‌ی پێیدا له‌پێگای ده‌ریاوه‌ به‌روا له‌گه‌ڵ پۆمدا بجه‌نگی چونکه‌ ئه‌و پێگایه‌ نزیکترین پێگایه‌ بۆ به‌ره‌نگار بوونه‌وه‌ی پۆم . چه‌زه‌تی عومهریش ﷺ بۆئه‌و مه‌به‌سته‌ دا‌وا‌ی له‌ عه‌مری کو‌ری عاص ﷺ کرد که‌فه‌رمان په‌وا‌ی می‌صر بوو :که‌ پونکردنه‌وه‌یه‌کی ته‌واو به‌رامبه‌ر به‌ده‌ریاو ده‌ریاوانان بکات :به‌هۆی ئه‌وه‌ی که‌ دانیشتوانی وولاتی می‌صرله‌ده‌ریاو ده‌ریاوانان شاره‌زان و ئه‌زموونی سواری و فی‌ربونی هونه‌ری ناو ده‌ریایان هه‌یه . عه‌مری کو‌ری عاصیش زۆربه‌جوانی پونکرنه‌وه‌یه‌کی ته‌وا‌ی به‌ چه‌زه‌تی عومهر ﷺ دا‌و‌ب‌وی نوسی :ئه‌ی پێشه‌وا‌ی موس‌لمانان ، به‌راستی من ده‌ریام دیوه‌ که‌به‌راستی به‌دی هینراویکی زۆر گه‌وره‌یه‌، له‌ کاتیکدا که‌به‌دی هینراویکی بچوک سواری ده‌بی‌ت، وه‌له‌راستیشدا هیچ شتیک نابینی ته‌نها ئاسمان و ئاونه‌بی‌ت . ئه‌گه‌ر ئاو مه‌نگو‌ راوه‌ستاو بی‌ت، ده‌ل‌کان خه‌فه‌ت بارویی‌نارام ده‌کات، وه‌ ئه‌گه‌ر پو‌یشت و خشا ده‌ل‌کان وه‌رده‌گێڕی و له‌ناویان ده‌بات :له‌وناو ئاوه‌دا ئینسان وه‌کو کرمیک وایه‌ له‌

پوخته پەندە لە بەمەرماتە ئەرگەمانی پێغەمبەر (ﷺ) ھەمانە من حیاة رسول (ﷺ)

سەردار و چیلکە یەك ، ئەوێ لەناوی دایە بزر و ونە و ئەوێ لە دەرەو شە تازەو
لە دایک بوو، ئەگەر خوار ببێتەو نوێم بوو و ئەگەر پزگاریشی ببێت خوش
حال و درەوشاویە . کاتی حەزەرتی عومەر ؓ ئەو نامە یە بە دەست گەیشت،
پێگەری لە چونی ناو دەریاوە لێگرتن و فرمووی : ئەو مە عاویە ؓ سویند بەو
کەسە ی کە محمدی بە حەق ناردوو هەرگیز نەهێلن هیچ موسڵمانێک بپواتە
ناو دەریاوە . هەر وەك و بیستومانە دەریای شام بەتەواوی لە درێژترین دەریا و
شتی سەرئەوزە مینە یە شەو پوژدەم بەدوعایە بۆ ئەوێ وەك و لۆقوای یکی بەهێز
تەواوی سەر زەوی دابپوشی و ژیری بخات . ئینجا بەراستی دەریایەك ئەو
ھیوا و ئاواتی بێت چۆن هاوپی و دوستانمان لەو دەریایە خوێەرستە بدن، سویند
بە خودا گیانی یەك موسڵمان بەلامووە خوشەو یست ترە لە هەموو سەرەوت و
سامان و نەهەنگی پۆم . بۆیە تکاتان لێدەكەم دورە پەریز و خواریز بن لەو کارە ی
کە پێشنیارم کرد بۆتان .

لە خوشەو یستی خودا - محبە الله

هیندیک لە پیاو چاکان دەگێرێنەو دەلێن : لەسەر پێگای مەكکە لە جیگایەکی چۆل
گەنجیکی جوان کاری لێبوو بەتەنها ، چوینەلای و پرسیارمان لێکرد کە ئایا بەو
تەنیا یە لەو جیگەدا بێتاقەت نابێت ؟ لەو لāmدا گوتی بەراستی وا لەگەل خودای
خۆم تێکەل بووم بەخودا پەراستی و یادکردنی ، هەرگیزاو هەرگیز بیر لەتەنیا یی و
بێتاقەتی ناکەموە ، دەلی پیم گوت : ئیمە لە کوێ چاومان بەیەکتر
بکەوینت و یەکتر بدینینەو ، ئەویش گوتی لەو دونیا یە چاوەروانی دیتنی من
مەكکە ، وە بۆ دیتنی دوا پوژیش ، ئەو جیگە ی خودا پەراستی و تەقواکارانە ، ئەو
کابرایە گوتی : ئەمن لە کوێ داوات بکەم و بەیەك بگەینەو لە دوا پوژدا ؟ گوتی :
لەگەل کۆمەلی تەماشاکارانە خودا ، پیم گوت : چۆن ئەوەت زانی لە ئێستاو ؟
گوتی بەدایوشینی چاوم لە هەموو ناپەرەواوی و قەدەغە کراوێك و ، خوێەرستەم لە
هەرچی شتی نادروست و ناپەسند و تاوان باریەك ، وە لە خوداشم داواکردوو
کە بمخاتە ئەو بەهەشتە ی کە هەر دەم سەیری خودای لێدەکری .

خو به که م گرتن بهرام بهر خه لکاني تر- الإثار

وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ {الحشر/ ٩} واته: کومه لى نه نصاره کان به باوه پړيکى باشه وه يارمه تى کوچکه رانيان زوره به باشى دده به جورېک هرچى هيان با له گه ليان دابه ش دکردن و هيچ نيره يى و حه سوديشيان پي نه دبردن له کاتيکدا که نه و نه نصارانه نوريشيان پيوستيان به و شته هه بو بيت ، ئينجا هر که سى خو پاريزى له پړدى و په زيلى بکات نه وه به راستى نه وانه سرکه وت وسهر فيرازن .

خو به که م سهر کردن له جوان ترين پوشته تايبت مهنديه کاني پله ي بهرزيه که دينى سهر به رزي ئيسلام داواى دهکات بو خو جوان کردن و پازاندنه وه د لکان همره وک و خودا ده فرموى: { وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ } {الحشر/ ٩} . واته لى نه واته له پيشه وه کراوه .

به راستى به خشنده يى دل فراوانى له خودى خويداچا که و پياو هتیه به لام ، خو به که مزانين و به بهر ز سهر کردنى خه لکاني تر ، زور گوره تر و سهر به رزي تره له دل فراوانى : چونکه خو به که م سهر کردن نيشانه ي سهر به رزي و ، جواميرى و ، پياو هتى ته و او ي مرو قايه تيه . وه به راستى ده ست گرو يى مرو قايه تى هي زى کى شاره و يه له ناده ميزاد دا به و سيفه ت و ناو نيشانه ي که ناده ميزاده : کاتى ده جوليه ته وه و ده بينى و ، دهر ده که و ي و ، ئينجا گه شه و ، نه شو نوما دهکات و گه وره ده بيت : کاتى خو يناسى و ، هه ست و گيانى بزوا و ، نهرم و نيان بو و . ويژدانى به هي زبو و ، بيروفکرى بزوا وه ستى بير کردنه وه ي زور بو و ، دل و هي زو سينگى فراوان و گوشاد بو و ، به جورېک هه ست و ناخى جيگاي هه مو و که سينگى تيدا ده بو و و ، دل نهرم و ناسک بو و ، له گه ل دهر و پشتيده نه و کاته لايه نى گيانى مرو قايه تى سهر به رزو سرکه وت و ده بيت به سهر لايه نى مادى ناژل و حه يوانيدا : له بهر نه وه ي که باوه پى ته و او ي هه يه که ناده ميزاد يکى ته و او به گيان و روح و لاشه دا ، نه ک هر به لاشه يه کى هه سته کان و به يي گيان : بويه نه و ئينسانه هه مو و هيو او نا و اته کاني ده خاته کار و ، هه ل دده گيان و روحى به کار به ينى بو

پوختە بەدەن لە بەسەر ماتە ئُخراگەکانی پێغمەبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

پێگەیاندن و خزمەت کردنی و ، خۆهیلاک و ماندوو دەکات ، ئاواتەکانی بێتەدی .
بەلام بۆلایەنی لاشەی بەو جۆرە گیان ، خۆی هیلاک و ماندووناكات تەنها
بەگوێرە پێویست نەبێت کە پارێزگاری لەمان و ژيانی دەکات ، بۆئەومە بەستەش
تەنها ئەوەندە دەخوات کە بژیات ، ئەوەندە مەبەستی زۆر ژيانی نییە ، بۆئەو
بخوات ، ئینجا هەر کاتی کە بیرکردنەوێ مەروفاوەتی تەواو تێکەل و پێکەل بوو
لەگەل گیان و ژيانی ئینساندا ، ئەوکاتە هەست و زانیینی نەرم و نیاڵەبێت و ،
هەست و هۆشی تەواوی بەرامبەر بە پێویستیەکانی ئادەمیزادی دەروەری
دەکات و ، ئازارو ناخۆشیەکانیان دەچێژێ . بەو هۆیەو دەبێتە پالەنەری خێر و
چاکە بۆیان و ، بە هەموو هیز و توانایەو تێدەکووشی بۆ گەیشتن بە پیش بەرکە
ژیان و گەیشتن بە ئادەمیزادەکانی پیشی خۆی و ، هەول دەدا ئیش و کاری
پێویست کاران بە جێبەجێی و یارمەتی تەواوی بێتوانایان بکات و ، ئیش و ئازارو
مەینەتیان لێکەم بکاتەو و فرمیسکی قەتیس ماوی ناوچاویان بسپێتەو و ،
هیواو ئومیدی تەواو بخاتەو و ناودۆ دەروونی ئەوانە کە هیوا بپراو بوون لە
ژیانیاندا . ئینجا بەو بۆنەو ئینسانی ژیر و تەواو هەست بەچێژ و خووشی ژیان
دەکات و ، گیان و پوچیشی خووش بەخت و ئاسودە دەبێت . وە هەر بەو هۆیانەو
هەستی خۆبەکەم گرتن و . بەرامبەرە کە شی بەرێزو گەرە تەماشاکردنی زۆرو
زیاد دەبێت ، ئەوێش وای لێدەکات کە بێتە چاکترین شیوەو پەوشتی مەروفاوەتی
لەژیانداو ، نرخ و پێزی ئەو جۆرە ئادەمیزادانە ، لەناو ئەوانی تری بێهەست کردن
بە لێپرسینەو و ، بە هەستانی ئەو کارە بەرێزە زۆرترو ، دیارترەو لەبەرچاوان ترە ،
ئەنجامی چاکە ئەوێش بۆدەر و بەری دەگەرێتەو و ، بەشیوەیە ک ناوی بەچاکە
دەبەن ، ئەوەک و تەنها وەک و ئەوانە کە دەربارەیان دەلێن (ماستحق ان یولدن
عاش لنفسه فقط) واتە : بەراستی مافی لەدایک بوونیان نییە ئەوانە کە تەنها هەر
بۆخۆیان دەژیەن . بەلێ بەراستی ئەوانە کە خاوەنی گەرەیی و پێزی خۆبەکەم
گرتن و ، هیواي کردنی کرداری چاکەیان هەبەو ، ئاواتە خوازیشتن کە
ئادەمیزادەکانی تریش هەمان هەلوێست و پەفتاری چاکەیان بێت : بۆئەو

پوخته به خدایه له به سهرمانه گرنه گدای پیغمبر (ﷺ) هبانه من حباله رسول (ﷺ)

نموانیش به ژيانیکې خوش به ختانه و، ناسوده بڅپنه دورله قین و کینه و خراپه. وه هرگیز خه زو ناره زووی نه وه نه کات که ناده میزاده کانی ده ورو به ری توو شی خراپه و کاری و نار واپین: وه نه گهر لیښیان پو ویدات نه و زور د لته نگو و خه مخوریان بن و، وه هر دهم ده ست به نزاو پارانه وه بن که خودای گه وره چاکه و باشی به سهر خوی و، دهر و به ریدا برژینی که بیته مایه ی خوش به ختی بو خوی و هه موو ناده میزاده کان. به راستی هر نه و هویه شه که دینی سهر به رزی ئیسلام گرینگیه کی زوری به گیانی خونه ویستی و، به که م گرتنی داوه له ناو کومه لدا ، وه دیار شه که ئیسلام هر له خورا نه وه ی نه گوتوه، به لک وله بنه وان و سهر چاوه یه کی پاک و خاوینه وه، به هیژ و تینیکی باشه وه هلی هه جنیوه و، به گیانیکی به خت کارانه هه ول بدات: هه تا زور له یاره به ریزه کانی پیغمبره ی خودا که سانی تریان زور له خویان به بریزترو گه وره تر سهر کردوه و برزیان لینا ون. ئینجا له و باره شه وه زور نمونه ی ناشکرمان هیه که باسیان ده که یین.

خوبه که م گرتنی نه بو عوبه یده ی کوری جهراح

ایشار ابو عبید بن الجراح

له کاتیډا که نه خوشی تاعون و پرشانه وه ی (عه مواس) له شام له نیوانی موسلماناندا پویدا: پیښه وای موسلمانان عومره ی کوری خه تاب ﷺ به دوا ی لیپر سراوی سوپای شامی دانارد. که نه بو عوبه یده ی کوری جهراح ﷺ بو. به و جور هاته ناخاوتن و فرمووی: نه با عوبه یده کاریکی تایبه تی تو که وتوته لاما ن ، به بی ناماده بوونی تو کاره که مان بو به جی نایات: هه رکاتی نه و نامه و نوینه ره ی من گه یشته لاتان دنلیام که شه و بگات پوژنا بیته وه، سوارده بی و به ره و لاما ن ده که ویه ریگا. که پوژیش بگات ، ناهیلی ئیواره بیث و سوار ده بیث و، خیرا به ره و لاما ن ده که ویه ریگا. کاتیک نه و په یامه گه یشته لای نه بو عوبه یده ﷺ پیکه نی و، بریاریدا که نه و ناره زوه ی عومر نه هیښته دی و، وه لای نه داته وه: فرمووی: من کاره که ی دمرانم چییه؟ خودا به زه یی به عومره دایته وه ده یه وی شتیک به یلیته وه که پیویست به مانه وه ناکات: وه لای دایه وه و فرمووی: نه ی پیښه وای موسلمانان هر که

پوخته بدهد له بمهرماهه خړنگه ځای، پېغمبر (ﷺ) هېماته من حېاه رسول (ﷺ)

همواله کم پيگه يشت: له مېه بېست و نيازى همواله که ت گه يشم: پړنگه م پيښه
له سمر نيازو سوور بوونى خوټ: من وهک و سربازيکم له ناو سربازه کانم و
نارهنوى داوايه که ت ناکه م نه با عوبه يده له تا عون و پشان وهکى (عمواس)
کوچى دوايى کرد نه و داوايى حه زه تى عومرى پوچ کرده وه که سربازه کاني
به جيپه ينى و خوئى له و فتاو نه خو شيه گهره يه پزگار بکات.

نهوانه هينديکيان براى يه کترن

انهم اخوة بعضهم من بعض

حه زه تى عومرى کوپى خه تاب (٤٠٠) چوار صد دينارى له کيسه يه کدا بو نه بو
عبيده ي کوپى جه پراخى ﷺ نارد که پيويستيه کاني خوئى پى به جيپه ينى دايه
ده ستى پياويکى نيشکاري خوئى و، پيى گوت که پاره که ت دايه ده ستى ماويه که
له ماليان بغيته وه بزانه نه و پاره ي چى ليده کات پياوه که ي حه زه تى عومر ﷺ
پويشت پاره که ي دايه ده ستى نه بو عوبه يده و ﷺ پيى گوت: حه زه تى عومر ﷺ
نه و پاره يه ي بونا دووى که پيويستيه کاني خوئى پي به جيپه ينى. نه بو عوبيده
ﷺ پاره که ي وه رگرت فهرمووى: خودا پاداشتى عومر بداته وه. له دواييدا بانگى
که نيزه، کاره که ره که ي کردو، پيى گوت: هه سته نه و حه وت ديناره بو فلانه که سه
ببه و نه و پيى نه ش بو فلانه ببه و به و جوړه هه تا هه موو پاره ي ناو کيسه که ي
دابه ش کرد. له دواى نه وه پياوه که ي حه زه تى عومر گه پرايه وه بو لا حه زه تى
عومر ﷺ هه واله که ي پي پراگه ياند. له دواييدا حه زه تى عومر ﷺ کيسه يه کى (٤٠٠)
چوار صد دينارى که ي دايه ده ستى پياوه که ي و فهرمووى: بېرؤ نه و پاره يه ش
بو موعازى کوپى جه به ل ﷺ بېه به لام به هه مان جارى پيشو فهرمووى: ماويه که
له ماليان چاوه ران بکه بزانه نه و پاره يه چى ليده کات! موعازيش ﷺ به شيوه ي
نه بو عوبه يده هه مووى دابه ش کرد به سمر هه ژاراند. له کاتيکدا خيژان و
هاوسه رى موعاز که زانى له لايه ن عومره وه پاره هاتوه بو موعازو نه و يش دابه شى
ده کات هه ر خيژا خوئى گه يانده موعازو گوتى: نه ي موعاز سويند به خودا هيچ
شتيکمان له مال دانيه و خوار دنيشمان ده ست ناکه وي نه ختيک له و پاره يه م بده يه

پوختە بەمەنە لە بەمەرمانە گەرنە گەنە (ﷺ) ھەمانە من ھەمە (ﷺ)

خواردنی پێ بکرم موعاز ﷺ دەستی لەناو تورە کە کە ھاویشت تەنھا دوو دیناری تێدا ماو بوو ئەویشی دایە دەستی ھاوسەرە کە ی، ئینجا کابرا گە پرایە وە بۆلای ھەزەرەتی عومەر ﷺ ھەوڵە کە ی پێدا ھەزەرەتی عومەر ﷺ زۆر خوشحال بوو بە خوشیە وە فەرموی : بەراستی ئەوانە ھێندیکیان برای یە کترین.

لەوہی بخۆ ئەوہلە کولیرە کە ی تۆ باشترە

کلی من هذا فہذا خیر من قرصک

جاریک ھەژاریک داوای شتی لە ھەزەرەتی عائیشە کرد ئەو پۆژە بە پۆژو بوو، لەمانیشیاندا تەنھا یە ک کولیرە ھەبوو، بە کە نیزەو کارە کەرە کە ی گوت : ئەو کولیرە بدە بە ئەو ھەژارە ، ئەویش گوتی : یا عائیشە بەخودا لەو کولیرە زیاتر ھیچ خواردنیکێ ترمان نیە بەربانگی پێبکەیتەو : بەلام ھەزەرەتی عائیشە فەرموی : ئەو کولیرە ی بدە بەو ھەژارە . کولیرە کە یان دابە ھەژارە کە . بۆ ئێوارە بەرخیکێ تەواویان بە دیاری بۆھینا بەشیوہی داپۆشەری (کفن الشاہ) واتە : باوونەریتی عەرەب وابوو کە ھە یوانیان سەر دەبری کە وڵیان دەکردو و بە ھەویری گەنمی دایان دەپۆشیو، ئینجا لەناو ئاگری تەندووریان دە ھاویشت ھەتا زۆر باش دەبرتا ھەرچی پۆنو چەوری ھە یە ھەویرە کە ھەلی دەمژێ : ئینجا بە وجوریان دەگوت (کفن الشاہ) ھەزەرەتی عائیشە بە کارە کەرە کە ی دەگوت : دەبخۆ لەو گۆشتە خوشە : بەراستی ئەو زۆر باشتر و خوشترە لە کولیرە کە .

لەخویان بە گەورە تر دەزانێ

فلأوترنہ علی نفسی

لەو کاتێ کە لە نوێژ شیریان لە ھەزەرەتی عومەر ﷺ دابە عبد اللہی ﷺ کوپی فەرموو : ھەستە برۆ بۆلای دایکی موسلمانان ھەزەرەتی عائیشەو پیتی بلی عومەر سەلامت پێدە گە یەنێ : لەدوا پێدا پیتی بلی، عومەر دەلی لەلای ھاوپی خوشەو یستەکانی ھەزەرەتی محمد و ئەبو بەکر بێشارنەو و تەسلیم بەخاکێ بکەن : ھەزەرەتی عائیشەش فەرموی : منیش ئەو داوایەم دەویست لەئەو . بە وجوہە ئەوانە خویان زۆر بە بچوک و

پوخته بگه له بهمه مهاته گهنگه هانی پتعمه بهر (ﷺ) هه مهاته من حیاة رمول (ﷺ)

که منی سهیر ده کرد له سهه نهوانی تر دا. کاتی عبدالله گه پرایه وه بو لای حه زه ته عومه رﷺ پینیگوت: عبدالله حه زه ته عائیشه چۆن وه لای دایه وه؟ عبدالله ﷺ هه رمووی: نهی پیشه وهی موسلمانان رینگه پیدای که له لای هاو پتکانت بت شار نه وه.

خۆ به کهم گرتن هه تا مردن

الای شارحتی الموت

له جهنگی (یهه رموک) حوزه یفه ی عه ده وی ﷺ هه والی پتگه یش که کوپی مامی له ناو جهنگا وه راندا بریندا بووه: نهویش به شهر به یهک ئاوه وه به ره مهیدانی جهنگو ، بوئاو برینداره کان پویشته به نیازهی نهگه رزیندوبیت ناوی بداتی: کاتیک دۆزیه وه سهیری کرد برینداره وه، له نیوانی ژیان و مردن دایه، پنی گوت هانی ئاوبخووه؟ به ئیشاره ئاماژه ی بۆ کرد گوتی: باشه ناوم بدهیه تینومه له وکاته دا له ته نیشتهی نه وه گوئی لی بوو برینداریکی تر به ناخ و ئۆفه وه هاواری ناوی ده کرد: هه به ئیشاره گوتی: ئاوه که ناخومه وه بپو بیده بهو بریندارهی ته نیشتم بیخواته وه که هوشامی کوپی عباس ﷺ بوو: ئینجا کاتی هوشامیش ویستی ئاوه که بخواته وه یهکیکی تر له لایه کی تره وه به ناخ و ئۆفه وه داوی ناوی ده کرد هوشام گوتی: ئاوه که بو ئه و براهیم به ره با بیخواته وه. نه و له منی تینوتره به هه مانشیوه نهویش گوئی له یهکیکی تر بوو، داوی ناوی ده کرد: نهویش نهی خوارد وه گوتی: بپو بو فلانه که سهی به ره له منی تینوتره. به و جوژه که پویشته لای گیانی ده رچوو بوو خیرا گه پرایه وه بۆلای هشام نهویش گیانی ده رچوو بوو. نه مجار گه پرایه وه لای کوپه مامه که ی نهویش گیانی ده رچوو بوو. یهک به یهک به سهریاندا گه پرایه وه هه موویان گیانیان ده رچوو ﷺ بوو. که سیان له بهر یه کتری له وکاتی گیانه لایه شدا له بهر خۆ به که می خۆیان و، به گه وره زانینی هاوپی و، که سهکانیان ئاوه که یان نه خوارد وه.

به راستی نه وه له من به خشنده تره

إن هذا لأسخى مني

ده گێر نه وه: عبداللهی کۆری جه عفره ﷺ بۆ شتیکی وون بوو ده گهرا پۆیشه ناو باخیکی دارخورما که بهندهیهکی ره شپینست سه ره رشتی نه و باغه ی ده کرد وه ختیکی سه گیکی دیت هاته ناو باخه که وه برسی بوو! کابرا خورجینی نانی ده رهینا سی کولیره ی تیدا بوو کولیره یه کی له به رده می سه گه که داناو خواردی. دوا یی کولیره ی دووه و سی هه میشی له به ر ده می داناو خواردی: عبداللهش ﷺ به سه ر سامیه وه سه یری نه و کابرا ره شه ی ده کرد به لایه وه زۆر سه یر بوو، بۆیه به کابرای ره شه ی گوت: براكه م تو پۆژانه خواردنت چه نده؟ نه ویش گوتی: براكه م بۆچی وا ده لئی چیت دیوه! عبدالله ﷺ گوتی: من به وه سه رسام بووم که تو خواردنی پۆژانه ی خۆت دایه نه و سه گه و، بۆ خۆت بیخۆزاک مایه وه؟ کابرای ره شه گوتی: براكه م نه وشوینه ی ئیمه جیگه ی سه گان نییه، واهه ست ده که م نه و سه گه له شوینیکی دووره وه برسیه تی رینگای پی بریوه منیش هه زم نه کرد به برسیه تی ده ری بکه م و خواردنی نه ده می. عبدالله ﷺ گوتی: باشه نه مپۆ چیده که ی به و برسیه تیه؟ کابرا گوتی: نه مپۆ نه وها به پێده که م. عبدالله ﷺ گوتی: سویند به خودا نه و پیاوه زۆر له من باش تره به خشنده تره. دوا ی نه وه عبدالله ﷺ باخه که وه بهنده که ی کړی و، بهنده که ی نازاد کردو باخه که شی پێشکه ش به بهنده که کرد.

زهینه ب له لایه ن حسینه وه سه ر به ستو نازادکراوه

إن زینب طالق من الحسین

ده گێر نه وه زینب کچی نیسحاق هاوسه ری عبداللهی کۆری سه لام ﷺ بوو ئافره تیکی هه تابلیی جوان و شوخ و شه نگ بوو سه رنجی یه زیدی کۆری مه عاوییه ی به لای خۆیدا راکیشا بوو یه زید به ته واوی هۆشی لیسه ندرابوو، هه ول و کۆششی زۆریان خسته کاربو سه ره به ستی وته لاق و نازاد بونی له لای هاوسه ری عبداللهی کۆری سه لامه وه ﷺ بۆ ئاسان کردن و گونجانی هاوسه ری و ما ره برینی بۆیه زید. له نه نجامی هه و لدانی زۆری ساخته و فریودانی پیاوه کانی

بوختە بەدەنە لە بەسەر ماتە ئۆرنگەکانی پێغمەبەر (ﷺ) ھەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

یەزیدو تەنانەت بە ھاوکاری باوکیشی، ئەو ئافەرەتە ئازادو پەھا کرا. لە دواییدا ئەبۆدەردەای مامیان ئاگادارکردەووە بۆ پازیبون و قەناعەت پێکردنی ئافەرەتەکە بۆ ھاوسەرگیریو، مەرەپێنی لە یەزید، وە ئەو خەبەرە شیان بەپێشەوا حسین راگەیاند کە ئەو کاتە لەکوفە بوو. بەلام حسین (ﷺ) ئەوکارو پرۆدەوای زۆر بەلاوہ ناحەزو، ناشیرین بوو. بۆیە حسین وای نیشانی ئەبو دەرەدەدا کە بۆ خۆی ئارەزووی ھاوسەرگیری لەگەڵ زەینەبدا ھەیە، وە بەناوی ئەویشەو بەزەینەب راگەیەنن. زەینەبیش بۆخۆی ئازاد و سەرپشکە، کەکی بۆ خۆی ھەندەبژێری؟ زەینەبیش بەئارەزووی خۆی حوسەینی ھەلبژاردو، مەرەیان بپریو بوو بە ھاوسەری حوسەین (ﷺ). بەلام لەگەڵ ئەوشدا حوسەین زەینەبی سەرپشک کرد کە بۆ خۆی ئیختیاری ھەیە کێ ھەندەبژێری. لەولاشەو عبداللەیی کۆپی سەلام (ﷺ) ھاوسەری پێشوی ئازادکراوی زەینەب کەوتە ناوغم و ئازار و پەژارەیی زۆرەو بۆ دووری و لەدەست دان و جیابوونەوای زەینەب. عبداللە دەم بەدەم لەر و لاوازو بێ ھینز دەبوو، سیسو کزھەنگەرا، چاوەکانی تاریکو لێل بوو بەدەبەختی و چارەپەشی بەتەواو تە لێی دیاری دا ئەستێرەیی بەختی ئاوابوو، بەبێ ھیچ سودو قازانجێک کەوتە ناو دەریای غەم و ھیلاکیەو. بەلام ئەو غەم و پەژارەش ھەتاسەرەنبوو. بۆژێک عبداللە (ﷺ) پویشتەلای پێشەواحسین (ﷺ) و سکاڵاوەردی دلی بۆحوسەین ھەلپشت و گوتی: کەزەینەب سپاردەییکی تایبەتیەو بەوی بەخشیو، ئیستاش ئەو سپاردەیی بۆبگیریتەو؟ پێشەوا حوسەینیش زۆر بە پێ خۆشحالیەو داواوەکەیی وەرگرتو پووی لەزەینەبە کرد کەلەلای حوسەین سپاردەییو پێویستە بگەڕیتەو بۆلای عبداللە، (ﷺ) لەوکاتەدا کەئەو دوو پووخسارانە بەیەکگەشتنەو ھەردووکیان خۆشحال و شادمان بوون و چەندین پروداو و بەسەر ھات و بیرەو ھەری شادیو، دلتەزین لەو دوو پووخسارانە دەخویندراوە، چاوەکان گەشانەو ھەویندەنگی و خاموشیەکی زۆر لەوکاتەدا پوویداو، نورو پووناکی لە چاوەکاندا دەخویندراوە. بەراستی لەو کاتەدا پێرسام و غەمناکەدا: پێشەوا حوسەین (ﷺ) ئازایی و خۆپاگریو، سۆزو ئاوازی

پوخته بەدەنە لە بەسەرمانە گەرنجە گەنای پێغەمبەر (ﷺ) قەسەتە من حەبە رەمۆل (ﷺ)
 مەھرەبانى جولۆ، جوامىزى و پیاوێتى، گيانى خۆنەویستی هەلقولۆ،
 دەمارگیری فرێداو، جواترین شیوهى مەردى و ئازایى لەسەردوو لیوێکانى
 دەرجوو، گەورەترین زام و برینى سەختى پى تیمارو ساریژ کرد: فەرموى:
 زەینەب لەلایەن حوسەینەوێ ئازاد و ، سەربەست و بەرەلا کراو : بۆ ئەوى
 جارێكى تێر بپرواتوێ باوەشى گەرم و سۆزو، خوشەویستی هاوسەرە بەرێزەکەى
 پێشوی : عبداللەى کۆرى سەلام ﷺ.

کراسى بوکینى

قميص الزفاف

پێغەمبەرى ﷺ خودا کراسیكى نوێى جوانى بۆ فاتمەى كچى كپى لەشەوى
 بوکینیدا . کە لەو کاتەدا کراسیكى دپاوى پێنەکراوى لەبەردابوو: دەروژەکەریک
 لەسەردەرگاوه هاواری کردو و گوتى: داوا لەخانەوادەى پێغەمبەر ﷺ دەکەم : کە
 کراسیكى شایان و گون جاو بەبەرى خۆم پێبدەن، ئەوانیش خەریکبوون ئەو
 کراسە کۆنە پێنەکراوێ پێبدەن، بەلام لەدوایدا ئەو فەرموودە خوداییەیان
 کەوتەوێ بیر کەدەفەرموى: {لَنْ تَأْلَوْا الْبَرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ} وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ
 فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ {ال عمران/ ۹۲} واتە: ئێوەبە هیچ جۆرى ناگەنە پلەى بەرزى چاکەکارى
 هەتا ئەو شتە کە زۆرخۆشتان دەوێت لەپێناو خوادا نەیبەخشن، وەهەر شتێک
 کە دەیبەخشن بێگومان بن کەخودا پێى دەزانى و ئاگادارە.

ئەوانیش کراسە نوێیەکیان پێبەخشی کاتى نزیکبوونەوێ زەماوەندى : حەزەرە
 تى جبرائیل هاتەلای و بەدیاری کراسیكى ئاوریشمى نەرمى سەوزى بۆهینا،
 کەهیچ ئافەرەتیکی جولەکەش ئەو جۆرە کراسەى لەبەردا نەبوو، بۆیە
 هەرئافەرەتیکی جولەکە ئامادەى ئەو زەماوەندەبوو، باوەریان هینا و موسلمان
 بوون، لەدواى ئەوانیش هاوسەرەکانیشیان باوەریان هینا.

ئەوە پاداشتی دینارە

هذا جزاء الدينار

دەگێڕنەوہ پۆژێک پێشەوا عەلی (ﷺ) پرسیاری لە فاتمە کرد : ئەی فاتمە برسیمە هیچ خواردنمان ھەیە بیخوین؟ فاتمە فەرمووی : سویند بەو کەسە کە پێزی لەباوكم ناوہ بە پێغەمبەراییەتی (ﷺ) هیچ شتیگمان لەمال دانیه بیخوین : ئەوہ بەراستی دوو پۆژە هیچ شک نابەم کە زگمانی پی نەرم بکەینەوہو، منداڵەکانمی پی تیربکەم .

حەزەتی عەلی (ﷺ) فەرمووی : ئەی فاتمە بۆچی ئاگادارت نەکردوومەوہ؟ ھەتا شتیگتان بۆ پەیدا بکەم؟ فاتمە فەرمووی : بەخودا شەرم لەخودا دەکەم کە داوای شتیگت لێبکەم کە توانات بەسەریدا نەبیت. حەزەتی عەلی بە متمانە و دنیایەوہ پشتی بەخودا بەستو، ھەستاو پۆیشیت (۱) یەك دیناری بەوام (قرض) وەرگرتو پۆیشیت خواردنەمەنی وشتی پی بکری ، لەوکاتی تین و گەرمایەدا چاوی بەمێقداد کەوت زۆر شپێزە و پەشوکا بوو، ھیلاک و ماندوو، ھەموو گیانی سەرتاپا بالای لەئارەقەدا بوو، کەچاوی بەئیمامی عەلی (ﷺ) کەوت، ویستی خۆی ھەلەبکات و نەیی بینێ : بەلام ئیمامی عەلی (ﷺ) فەرمووی : ئەی مێقداد بۆچی وا ھیلاک و ماندودیاری چی بووہ ئیستا لەوکاتەدا لەمال ھاتویدەر؟ ئەویش گوتی : ئەی باوکی حەسەن رینگەم بەردەو بەکاری خۆتەوہ بپۆو هیچ پرسیارم لێمەکە، کە خەریکی چیم و بۆچی ھاتومەدەر. حەزەتی عەلی (ﷺ) فەرمووی : ئەی کوپی بڕام پیویست ناکات، تۆ پیویستی خۆت لی بشاریەوہ؟ ئینجا مێقداد (ﷺ) گوتی : ئەی پێشەوا مادام تۆ رینگەم پێناردی واپیت دەئیم : سویند بەو کەسە کە پێزی لەمحمەدناوہ بە پێغەمبەراییەتی (ﷺ)، ئەوہی کەمنی لەوکاتە لەمال بێزار کردووەو ھاتومەدەر تەنھا برسایەتیە، ئیستا منداڵەکانم لەمالەوہ لەبەر نەبوونی هیچ خواردن و خۆراکیگمان لەمالدا نەبوو، ھاوسەرم و ھەموو منداڵەکانم لەبرسان دەگریان و، دەیان نالاند، منیش لەبەرگریانی منداڵەکان خۆم بۆ نەگیراو، زەمین بەخۆی نەگرتو، سەری خۆم ھەلگرتوو بەئاخ و دلتەنگیەوہ لەمال ھاتمەدەر. ئەوہ بوو بەسەرھات و چپۆکی لەمال دەرچونم . لەوکاتەدا حەزەتی عەلی (ﷺ) فرمیسکی تەواوی

پوختە بىدەم، لە بەسەر ماتە گەرنە گەئانی پېغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

لە چاوەکاندا دەباراند، بە جۆریک کە هەموو پیشی تەپبوو: ئینجا فەرمووی: سویند بەو سویندەى کە تۆ سویندت پى خواردمنیش هەر ئەو شتەى کە تۆى غەمبار و بىتاقەت کردوو و لەمال هینا و یەتیەدەر، منیش بەهەمان شیوەى تۆ هاتومەتەدەر. ئیستاش من دیناریکم بەوام (قرض) وەرگرتوو بەیدەم بەتۆ حەزەرەتى عەلى (ﷺ) لەسەر ئەو هەموو پىویستىەى خۆى پارەکەیدابە مىقداد. بۆ خوشى پۆیشت بۆ لای پىغەمبەر، (ﷺ) نوێژى نیوهر و عصر و غریبى لەدواى پىغەمبەر (ﷺ) کردو، تائەوکاتە نەگەرە یەوە بۆمال کە لە نوێژبوونەو، پىغەمبەر (ﷺ) هەستاو بەلای ئىمامى عەلى دا پۆیشت، کە لە پىزى پىنشەو بوو نامازە یەکى بۆ عەلى کرد: ئەویش بەدواى پىغەمبەر دا (ﷺ) پۆیشت: لەسەر دەرگا بەیەک گە یشتن. پىغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: ئەى باوکى حەسەن هیچتان خواردن هەیه بىم لەوئى شتیک بخوین؟ عەلى (ﷺ) سەرى داخست و لەبەر شەرم و خەجالەت یان هیچ وەلامى پىنەدرایەو. پىغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: عەلى یان بلى خواردنمان هەیه هەتا بىم، یان بلى نىمانەو برۆمەو. حەزەرەتى عەلىش (ﷺ) زۆر بە خوش حالێوە فەرمووی: لەگەلم وەرە دەپۆینەو. پىغەمبەر (ﷺ) دەستى حەزەرەتى عەلى گرتو، بە جوتە پۆیشتنەو بۆمال، لەوکاتەدا حەزەرەتى فاتمە نوێژى دەکرو، مەنجەئىکى گەورەى لەسەر ئاگار دانا بوو دەرکۆلا: فاتمە کە هەستى کرد پىغەمبەر (ﷺ) هاتوو خیرا لەنوێژەکەى بۆو، سەلامى لە پىغەمبەر (ﷺ) کرد، کەبەراستى فاتمە خوشەویستترى و نازىترى کەس بوو لە لای پىغەمبەر، (ﷺ) پىغەمبەر وەلامى سەلامەکەى دایەو، دەستى بەسەر سەرى فاتمەدا هینا، فەرمووی: چۆنت ئیوارە کردەو؟ فاتمە فەرمووی: شەومان بەرپىکرد، خودالیت ببورى. ئینجا فاتمە قابله مەکەى هەلگرت و لەبەردەستى پىغەمبەر داینا: حەزەرەتى عەلى سەیرى کرد بۆئىکى زۆر خوشى لىدەهات. حەزەرەتى عەلى (ﷺ) زۆر بەسەر سامیەو چاوەکانى برىبوو. فاتمە. ئەویش فەرمووی: پاک و خاوینى تەنها بۆ خودایە ئەى عەلى بۆچى وابەسەر سامیەو سەیرم دەکەى چى پوویداو؟ ئایا هیچ تاوانیک لەنیوانى ئىمەوئىو پوویداو کەشایانى سەرسامى و ناپەزایى بوویت؟ حەزەرەتى

پوخته به کد له به سمراته کونگه خانې پیغمبر (ﷺ) هېماته من حیاة رسول (ﷺ)

عەلیش ﷺ فرمووی: ئەی فاتمە چی تاوانیک له وتاوانە ی ئه پڕۆ گه وره تره، که من په یمانم پیدای خواردنت بۆ په یدابکه م. تۆ سویندت به خودا خوارد که برسیتو دوو پۆژه خواردنت نه خواردوو؟! فاتمه پووی له ئاسمان کردو فرمووی: ئەی په روه ردگارم به راستی هەرچی له و بونه وهرده هیه زانا و پینی ئاگاداری، وه منیش هەرچی راستی نه بی نهم گووتوه. چه زه تهی عەلی ﷺ فرمووی: پیم بلی ئه خواردنت له کوی هیناوه به راستی من شتی وا خوشم نه خواردوو و بونی واخویشتم نه کردوو!! له دوا ی ئه و گوفتو گوێه یان. پیغه مبه رﷺ دهستی پیرۆزی له نیوانی هەر دوو ک شانی عەلی دانا و پای وه شانندو فرمووی: ئەی عەلی ئه وه پاداشتی دیناره که یه. ئه وه قازانجی دیناره که یه. ئه وه له لایه ن خودا وه یه هەرچی چه زو ئاره زو و ی لیبی پزق و پۆزی به بی ژماره پینده به خشی. له و کاته دا پیغه مبه رﷺ دهستی کرد به گریان و فرمییسی چاوی هاته خواره وه ی فرموو:

(الحمد لله الذي يخرجكم من الدنيا حتى يجزيك يا علي في المجري الذي فيه زكريا، ويجزيك يا فاطمة في المجري الذي فيه مريم) وه خودای گه وره ده فرمووی:
 { كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ نَمْرَزِمُ أَنَّ لَكَ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ } ال عمران/ ۳۷ واته: هەر کاتی چه زه تهی زه که ریا ﷺ ده پویشته لای مەریه م بۆ شوینی خودا په رستیه که ی و سه ر دانی ده کرد، ته ماشای ده کرد میوه و پزق و پۆزی زۆری له لایه، زه که ریا پینی ده فرموو: ئەی مریه م ئه و هه موو پزق و میوه ت له کوی بوو، ئه ویش ده ی فرموو: ئه وه له لایه ن خودا وه یه و، خودا پۆزی ده به خشی به هەر که سینک ئاره زووی لیبی.

ده عوه ت و میوانداری بکه بابە مه ریکیش بیت

اولم ولو بشاه

کاتی عبدالرحمن ی کوپی عه وف ﷺ کوچی کرد بۆ مه دینه هه موو مال و سه ره وت و سامانه که ی به جیهیشت: کاتی گه یشته مه دینه پویشته خزمه ت پیغه مبه ر. پیغه مبه رﷺ پرسیا ری لی کرد ئەی عبدالرحمن بۆچی هه موو مال و سامانت به جی

پوختە بەدەخدا لە بەسەر ماتە ئۆرنگە خانای پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

لە چاوەکاندا دەباراند، بە جۆریک کە هەموو پێشی تەپبوو: ئێنجا فەرمووی: سویند بەو سویندەدی کە تۆ سویندت پێ خواردمنیش هەر ئەو شتەدی کە تۆ غەمبار و بێتاقت کردوو و لەمال هینا و یەتیەدەر، منیش بەهەمان شێوەی تۆ هاتومەتەدەر. ئیستاش من دیناریکم بەوام (قرض) وەرگرتوو بەدەم بەتۆ حەزەتی عەلی (ﷺ) لەسەر ئەو هەموو پێویستیەدی خۆی پارەکەیدا بەمێقداد. بۆ خوشی پۆیشت بۆ لای پێغەمبەر، ﷺ نوێژی نیوهر و عصر و غریبی لەدوای پێغەمبەر (ﷺ) کردو، تائەوکاتە نەگەرێ یەوە بۆمال کە لە نوێژی یونەو، پێغەمبەر (ﷺ) هەستاو بەلای ئیمامی عەلی دا پۆیشت، کە لە پیزی پێشەو بوو نامازە یەکی بۆ عەلی کرد: ئەویش بەدوای پێغەمبەر دا ﷺ پۆیشت: لەسەر دەرگا بەیەک گە یشتن. پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: ئەو باوکی حەسەن هیچتان خواردن هەیه بێم لەوێ شتیکی بخوین؟ عەلی (ﷺ) سەری داخست و لەبەر شەرم و خەجالەتیان هیچ وەلامی پێنەدرا یەو. پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: عەلی یان بلی خواردنمان هەیه هەتا بێم، یان بلی نیمانەو برۆمەو. حەزەتی عەلیش ﷺ نۆزۆر بە خوش حال یەو فەرمووی: لەگەڵم وەرە دەپۆینەو. پێغەمبەر (ﷺ) دەستی حەزەتی عەلی گرتو، بە جوتە پۆیشتنەو بۆمال، لەوکاتەدا حەزەتی فاتمە نوێژی دەکرو، مەنجه ئێکی گەورە لەسەر ئاگار دانا بوو دەکۆلا: فاتمە کە هەستی کرد پێغەمبەر (ﷺ) هاتوو خێرا لە نوێژەکی بۆو، سەلامی لە پێغەمبەر (ﷺ) کرد، کە بەراستی فاتمە خوشەویستترین و نازیزترین کەس بوو لە لای پێغەمبەر، ﷺ پێغەمبەر وەلامی سەلامەکی دایەو، دەستی بەسەر سەری فاتمە دا هینا، فەرمووی: چۆنت ئێوارە کردەو؟ فاتمە فەرمووی: شەومان بەرپێکرد، خودالیت ببوری. ئێنجا فاتمە قابله مەکی هەلگرت و لە بەردەستی پێغەمبەر داینا: حەزەتی عەلی سەیری کرد بۆ ئێکی زۆر خوشی لێدەهات. حەزەتی عەلی ﷺ نۆزۆر بەسەر سامیەو چاوەکانی بریبوو. فاتمە. ئەویش فەرمووی: پاک و خاوینی تەنها بۆ خودایە ئەو عەلی بۆچی وابەسەر سامیەو سەیرم دەکە ی چی پوویداو؟ ئایا هیچ تاوانێک لە نێوانی ئێمە و ئێو پوویداو کە شایانی سەرسامی و ناپەزایی بوو ییت؟ حەزەتی

پوخته بدهند له به ممراته گرنه گمانی پیغمبر (ﷺ) قہمات من حیاة رسول (ﷺ)

عەلیش ﷺ فەرمووی: ئەو فاتمە چی تاوانیک لەواتوانەوێ ئەمڕۆ گەورەترە، کە من پەیمانم پێدای خواردنت بۆ پەیدا بکەم. تۆ سویندت بەخودا خوارد کە برسیتو دوو پۆژە خواردنت نەخواردوو؟! فاتمە پووی لە ئاسمان کردو فەرمووی: ئەو پەرەردگارم بەراستی هەرچی لەوبونەوهرەدا هەیه زاناو پێی ئاگاداری، وەمنیش هەرچی راستی نەبێ نەم گووتو. حەزەرەتی عەلی ﷺ فەرمووی: پێم بلێ ئەر خواردنەت لەکوێ هیناوە بەراستی من شتی وا خوشم نەخواردوو و بۆنی واخویشتم نەکردوو!! لەدوای ئەو گوفتوگۆیەیان. پیغمبەر ﷺ دەستی پیرۆزی لەنیوانی هەر دوو ک شانی عەلی داناو پای وەشاندو فەرمووی: ئەو عەلی ئەو پاداشتی دینارە کە یە. ئەو قازانجی دینارە کە یە. ئەو لەلایەن خوداوە یە هەرچی حەزەر ئەرەزووی لیببێ پزق و پۆزی بەبێ ژمارە پێدەبەخشی. لەوکاتەدا پیغمبەر ﷺ دەستی کرد بە گریان و فرمییسی چاوی هاتە خوارەوێ فەرموو:

(الحمد لله الذي يخرجكم من الدنيا حتى يجريك يا علي في المجرى الذي فيه زكريا، ويجريك يا فاطمة في المجرى الذي فيه مريم) وەخودای گەورە دەفەرمووی: { كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَنَزَرُمُ أَنَّ لَكَ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ } ۱۱ عمران/ ۳۷ واتە: هەر کاتی حەزەرەتی زەکەریا ﷺ دەپویشتە لای مەریەم بۆشوینی خودا پەرسیتەکەو سەر دانی دەکرد، تەماشای دەکرد میوە و پزق و پۆزی زۆری لەلایە، زەکەریا پێی دە فەرموو: ئەو مەریەم ئەو هەموو پزق و میوەت لەکوێ بوو، ئەویش دەی فەرموو: ئەو لەلایەن خوداوە یە، خودا پۆزی دەبەخشی بە هەر کەسێک ئەرەزووی لیببێ.

دەعوەت و میوانداری بکە بابە مەریکیشت بیت

أولم ولو بشاه

کاتی عبدالرحمن ی کوپی عەوف ﷺ کوچی کرد بۆ مەدینە هەموو مال و سەروەت و سامانەکە بە جێهێشت: کاتی گەیشتە مەدینە پویشتە خزمەت پیغمبەر. پیغمبەر ﷺ پرسیری لیکرد ئەو عبدالرحمن بۆچی هەموو مال و سامانت بەجی

پوختە بەدەنە لە بەسەر ماتە گۆرنگە گەنای پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

هێشت و هاتی بۆلامان؟ عبدالرحمن ﷺ گوتی: مَلِكْ و مَالَمْ تەنھا لەبەر خوشەویستی
خودا و پێغەمبەرە کە ی بە جییهێشت. پێغەمبەریش، ﷺ عبدالرحمانی لە گەل یەکیك
لە هاو پری یانی ئەنصار کردە برا: کاتی پۆیشتنەو بەرە و مال ئەنصارییە کە بە
عبدالرحمنی ﷺ گوت: ئەو عبدالرحمن پێغەمبەری ﷺ خودا من وتۆی کردوو
بەبرا: ئیستاش من دوو فرۆشگا و دوو کانم هەیە، یەکیان بۆ تۆ و ئەوی تریش
بۆ من، وە پارچە زەویەکی باشیشم هەیە لە نیوانی خۆماندا دابەشی دەکەین، وە
دوو هاوسەر و خێزانم هەیە دەیان هینمە پێشەو، بیان دینە کامە یانت بەدل بوو
تە لاقی دەدەم لە دوا ی تەواو بوونی مۆلەتی ئافەرەتی تە لاق درا و تۆ بیخوازە و
مارە ی بپرە: عبدالرحمن ﷺ هاتە وە لām و فەرمووی: خودا خێرو بەرە کەت و پیرۆزی
بەسەر خۆت و مال و خێزانتدا بریژی: ئە من بۆ خوشەویستی خێزان و، سەرۆت
و، سامان و، مال کۆچم نە کردوو! من تەنھا لەبەر خوشەویستی خودا و
پێغەمبەری ﷺ خودا کۆچم کردوو. تۆ تەنھا چەند درهەمیەک بە قەرز پێبەدەو،
بازارم پیشان بەدەو، هیچی تر. عبدالرحمن ﷺ لە سەرەتاوە بە شیر فرۆشتن دەستی
پێکرد و سامانیکی باشی پێکەو. هەتا هاوسەریکی باشی دۆزیو وە و مارە ی
بپری پۆژیک عبدالرحمن ﷺ بە جل و بەرگیکی سەوزی جوان و بەزە عەفران پەنگ
کراوی لە بەردا بوو خوشی و شادی هاوسەرگیری پێو دیار بوو: بەو شیوێ
دەسواریو و پێغەمبەر ﷺ چاوی پێکەوت فەرمووی: ئەو عبدالرحمن ﷺ هاو سەرت
مارە بریو؟ عبدالرحمن ﷺ گوتی: بە ئی ئەو پێغەمبەری ﷺ خودا مارەم بریو.
پێغەمبەر ﷺ فەرمو: کییە مارەت بریو؟ ئەویش فەرمووی: ئافەرەتیکی ئەنصارییە.
پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: مارە یە کە ی چەندە؟ گوتی بە ئەندازە ی ناو کە خورمایە ک لە زیر.
ئینجا پێغەمبەر ﷺ پێغەمبەر ﷺ فەرمو: دەعوەت و میوان داریە ک بە با بە مەریکیش بێت.

ترسان لەزاتی خودا: مخافە الله

{وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ. فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ} {النزعات: ۱-۱۰}؛

واتە: ھەر کەسێک لە پایە و مەقامی پەرەزدار بترسێ و خۆی لە کرداری خەراپ دووربکاتەو و لە کرداری ھەوا و ھەوسێ گیان خۆپاریزی بکات ئەو بە پراستی جیگا و مانەوێ ھەتا ھەتایە لە بەھەشتی خوشیدا دەبێت.

ترسو، بێم: خۆپاریزی و سنوردیاری دەکات و، خۆبندنگە یەکی گیانێ بەرھەم دەھێنێ بۆ گەیشتن بەشور و پەرزیی چوار دەورە ی تەلاریک لە کەوتنە ناو ھەل و ناتەواوی و، کەو تنە ناوچانی لەناو بەر و فەوتینەر. ترسان: چەند جۆری ھەیە. چاکتر و گەورە بە ھیزیان ئەو یە، کە جینگ و شوین لەناو دانا دروست دەکات. ترسان لە خودای بە دەسەلات: ئەو جۆرە ترسان لە خودایە کەوا لە ئینسان بکات ئەو ئادەمیزادە بگە یە نیتە پلە ی بەرزی و نەرمی تەواو، لە گەل ئەوانە ی کە لە پیناوی خوشەو یستی خودا، پێغەمبەری ﷺ خودا، بەرزبوونەو ی بەرنامە ی خودا: کار دەکەن و تێدەکوژن. وە بەو ھۆیە و دەبنە باشتە ی و چاکترین چاکە کارو، دوور لە ھەموو خەراپە و ناپەرەوایی، وە بە ھۆی ترسە وە بێتە ئادەمیزادیکی تێگە یشتوو دوور لە کەمتەرخەمی و بەرەلایی و بێمەوالاتی، وە ی بێتە ئادەمیزادیکی راست و دروست و بە ئاڤوو داوین پاک و مەرد. وە بێتە ئینسانێکی دل تێرو بەقەناعەت و دەوڵە مەند. دوور لە پراستە پێ لادان و، دەست پێرین و ساختە یی وە بێتە ئادەمیزادیکی راست و ماف و حەق ناسی وەھا تێکە لاو ھەست بە لێ پەرەوایی و مافی ئادەمیزادەکانی تر دا بکات دەم پاک و دەست پاک و دادگە ربیت و، تەواوی حەق و مافەکانی خودای تێدا بناسی و بە گۆرە ی تەوانا بە جینگە ی بەینێ. وە مافی دایک و باوکی تێبگات و خزمە تیان بکات و خەراپە و تاوانیان بەرامبە ئەنجام نەدات. وە سەرە پرای ئەوانە ش دەبی فەرمانەکانی خودا و واجب و پێویستییەکانی ئاین بزانی و، وریا و ئامادە بی بۆ ھەموو ئەو ماف و فەرمانانە ی بە سەری دا و ھەموو کاتیکی ش ئامادە ی پێویستییەکانی بیت کە لێی داو ادە کات، ھەتا دە بێتە پاک و خاوین ترین ئادەمیزاد یک و، بەرزترین

پوختە بەدەنە لە بەسەر ماتە گۆرنگەکانی پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

نەرمو مەرتەبەیی بەرزو بالای پێدە بەخشری. کە بێتە یەکیک لەوانەیی کەخودا
خۆشەویستی، دڵسۆزی خۆی بەسەردا پشەتوون: بەجۆرە دەبێتە ملکەچی
بەخەیی خودا، دوور لە خودپەرستی و بەندایەتی بەندەکان. وە لەپراستیشدا
تەواوی جۆرەکانی ترس کارو، هۆن، بۆ خۆپاراستن و دوورکەوتنەو لە خەراپە و
ناڕەوا. خۆپاراستنیش هۆکارە بۆ داواکردنی تەواوی کار و فەرمانەکان: لەکەم و
کوپی و ناتەواوی. ترسو، بیم: خۆپەرستی و تیگەیشتنە لەئاین، بەرگ و کالایەکی
نییە لەبازار بەئارەزووی خۆت بەبەداواوی دامەزراوی بیکری و تەواو. وە بەپراستی
ترس هۆی تیگەیشتنە لەبەرنامەی ئاین بۆتەواوی بەرەیی ئادەمیزاد. وە پێویستە
لەو سەرچاوەوە چاکسازی و خۆشەختی تەواوی مەوقایەتی وەرگیرین، پێزو
گەورەیمان، هیزو دەسەڵاتمان، خواردن و خۆرا کمان و، چاکوباشی
کردارمان. هەر لەوێ وەر بگیرین و هەڵپنجین. بەلام ئەوانەیی لەو سەرچاوە و پێبازە
دووردەکەونەو و پەیرەوی ناکەن و گوێی نادەن. هەرگیز ئاسودەو دڵگوشادنین،
خەراپ کارولەپڕی لادەرو، ترسنۆک و بێهەزن. ئەوانەیی بەشوین پێبازی دین و
پێغەمبەر ﷺ داناپۆن. لاسارو، پوخوا لەرزۆکن، بەهیچ کلۆجی ناتوانن جەلەوی
ئارەزووبازی، شەپەن گێزی خۆیان بەرەلەنەکەن و بیان گرنەو، دەسەلات و
توانایان بەسەریاندا هەبێ. بۆیە بەپێچەوانەیی فەرمانەکانی خودا و
پێغەمبەر ﷺ دادەپۆن، چونکە هونەری فێرکاری نەگزیس و لاوازیان بەخەراپە
بەپێدەکەن: لەبەر ئەوەشە کە خودا دەفەرموێ (وَلَمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ

الرحمن/ ٤٦) وەلە پێگە و پێبازی یارە شیرینەکانی پێغەمبەری ﷺ خۆدەش
باشترین و گەورەترین نمونەیی پراستی و، سەرکەوتنمان بۆ پوون دەبێتەو لەپێگای
ترسو و بیمەو، بەرامبەر بە بە دیهینە ریان، هەلسۆکەوتیان بەرامبەر تەواوی
مەوقایەتی.

پوخته دهکده له به سهراته خرنه کانی پیغمبر (ﷺ) ههاته من حهاته رسول (ﷺ)

ئهی پهروه دگاره به هوێ رمزابونت خومان له خهراپه و تاوان ده پاریزین

اللهم انانعوذ برضاك من سخطك

له چه زه تهی عائیشه وه دهگیر نه وه : پیغمبر (ﷺ) خودا هاته لامو، جله کانی دانا به لام، زور له لام نه مایه وه : هه ستاو خیرا جله کانی له بهر کرده وه و پویشته : به راستی منیش غیرهیه کی زور به هیز به بیرمدا هات و دلم زورتیک چوو، بیری خهراپم کرد بهرامبر (ﷺ) : وام ههسته کرد که من به جیده هیلی و، ده پواته لای هاوسه ره کانی تری : ئه منیش له داخان به دوایدا پویشتم، لئی نزیک بوومه وه سهیرم کرد له ناو گوپرستانی (به قیغ) سکالا و داوای لیخو شیبوونی بو موسلمانان و شهیدان ده کرد . منیش چومه پینشی و گوتم : ئه ی به دایک و باو که وه به قوربانت بین : ئه تو خهریکی به جیهیانی کار و فرهانی خودای و، ئه منیش له گهل کار و فرهانی دنیا دا خهریکم . ئینجا به دل خوشیه کی زور و گیانیکی به زه وه گه رامه وه ژوره که ی خوم . له دوایدا پیغمبر (ﷺ) گه رایه وه فره مووی : ئه ی عائیشه ئه و دل گه وره ییه چییه هه ته ؟ ده فره مووی : منیش گوتم : به دایک و باو که وه به فیدات بین ، ئه ی پیغمبر (ﷺ) خودا تو ئه و کاته ی که هاتیه ژوره که ی من کاتی نوستنوو ، بهرگی شهوت داناو، هاتیه سه ر جیگی نوستنوت و دوا یی زور له لای من نه مایه وه هه ستای و بهرگت له بهر کرده وه و پویشته : به راستی منیش غیره و دلپیسیم لیکردی ، وام به بیرداهات که تو من به جیده هیلی و ده پویه لای هاوسه ر و خیزانه کانی ترت : بویه منیش خوم بو نه گیراو به دواتدا هاتم به لام ، له ناو گوپرستانی (به قیغ) داچاوم پینتکهوت چیت ده کرد . پیغمبر (ﷺ) فره مووی : ئه ی عائیشه تو له وه ده ترسای من فیل له خوداو، پیغمبر (ﷺ) ، له تو بکه م؟ به لام ده رچونه که م له بهر نه وه بوو : چه زه تهی جبرائیل ئه و کات هاته لام و فره مووی : ئه م شه و نیوه ی مانگی شه عبانه : ئه و شه وه دا خودای گه وره به نه ندازه ی مووی حه یوانه کانی هوژی (کوله یب) که دیاره ئه و هوژه حه یوان و مالاتیان یه کجار زوره یه ئاده میزاده کان نازاد ده کات ئه وانه ی که باوهریان به خودا هه بووه : به لام کرداری خهراپه یان کردوه : وه له و شه وه دا

پوختە بەدەنێك له بەسەرمانە گۆرنگەكانی پیغمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

خودای گەوره سەیری هاوبەش پەیدا کەران، ئەوانەى دوژمنایە تى و ناخۆشیان لەگەڵ یەکتەداھە یە ناکات، وە سەیری ئەوانەش ناکات کە سەردان و سیلەى خزمایە تى و دۆستایە تى بە جێناھێنن، خەراپەکارو بەدرەوشتن، ئەوانەش کە نازارى دایک و باوکیان دەدەن، وە ئەوانەى مادەبیھۆشکەرەکان دەخۆنەو. نینجالە دواى ئەو ووتویژە پیغمبەر (ﷺ) جل و بەرگەکانى دانایەو، پێى گۆتم: ئەى عایشە ئەم شەو پێگەم پێدەدەى نوێژو خوداپەرستى بکەم؟ منیش گۆتم: بەدایکم و باوکمەو بەفیدات بین بەلى، پێگەت پێدەدەم. پیغمبەر (ﷺ) ئەو جار ھەستا کە نوێشیکى زۆر دوور و درێژخایەنى برد. بەجۆرێک من وام ھەست کرد کە پیغمبەر (ﷺ) گیانى تیدا نەمايى بۆیە سەرى بەرز نەکردەو: منیش ھەستام و چومەلای دەستى لێدەم بزانم ماوہ یان نەماوہ: دەستم لەبى قاچى پیغمبەر (ﷺ) دا قاچى جولاند، بەراستى بەو جولاندنەى زۆر کە یف خۆش بووم و دلم گەشایەو. چونکە بۆم دەرکەوت کە پیغمبەر (ﷺ) ماوہ، وە گویم لیبوو لە کە نوێشە کەیدا دەیفەرموو: (اللهم اعوذ بعفوك من عقابك، واعوذ برضاك من سخطك، واعوذ بك منك جل نفسك، لا احصى ثناء عليك انت كما اثنيت على نفسك) بۆ بەیانى کە پۆژ بۆو، ئەو پروداوەم بۆ پیغمبەر (ﷺ) گێرايەو ئەویش فەرموو: ئەى عایشە فێرى ئەو دووعایە بوو؟ گۆتم: بەلى، پیغمبەر (ﷺ) فەرموو: ئەى عایشە فێرى ببە: ئەو دووعایە ھەزەرەوتى جبرائیل فێرى کرم، فەرمانیشى پێکردم کە لە کە نوێشە کەمدا دووبارەى بکەمەو.

ترس لە زاتى خودا

مخافة الله

دەگێرێنەو سەلەبەى کۆرى عبد الله (ﷺ) زۆر بەغەم و تەنگى پیغمبەرەو (ﷺ) بوو: ھەردەم لەلای بوو خزمەتى دەکرد: واپێکەوت پۆژێک بەلای ماله ئەنساریە کدا پویشت سەیری ھەوشە کەیانى کرد چاوى بە ئافەرەتێکى پووتکەوت خۆى دەشوشت: ھەر بەچاوى پێکەوتنى یەکەم وازى نەھێناو پراوەستا ھەرسەیری دەکرد، ھەتا ترسوو بێمێکى زۆرى کەوتە دلەو و لەرزى لێھات، بیری کردەو

پوخته به خد له به مەر ماته خرنه گانی پیغمبر (ﷺ) قهات من حیاة رسول (ﷺ)

ئارامی لی هه لگراو، له وه ترسا که به هو ی ئو هه موو ته ماشا کردنه پهفتار
نا شیرینه ی، خودای گه وره ئایه تی دهر باره بنیری و، ئا بروی سه عله به بیات له ناو
باوه پداراندا بویه گوتی: و اچا که هه تا پیغه مبهرو (ﷺ) پیی نه زانیوم و خودا ئایه تی بو
نه نار دووه لی ره برۆم: هه لات و ریگای دهشت و دهری بری و، له نیوانی مه ککو.
مه دینه دا پویشته ئه شکه و تیکه وه ماوه ی (٤٠) چل پوژ سه عله به بزر بوو هه والی
نه بوو: به رده و امیش پیغه مبهرو (ﷺ) هه والی ده پرسی به لام، که س نه بوو بزا نی
له کوپیه؟ هه تا چه زره تی جبرائیل (ﷺ) هاته خزمهت پیغه مبهرو (ﷺ) فرمووی: ئه ی
محمد خودای گه وره سه لامهت لیده کات و هه والی سه عله بهت پپرا ده گه یه نی که
له ناو گه له کهت رای کردووه و، له فلانه شوینه له ئه شکه و تیک دایه به رده و ام له
خودا ده پاریته وه که خوالینی خوشییت و له ناگری دۆزه خ بیپاریزی: پیغه مبهری (ﷺ)
خوداش بو مه بهستی ئو هه واله عومهری کوپی خهتاب و، سه لمانی فارسی
(ﷺ) نار دوو فرمووی برۆن سه عله به ی کوپی عبدالرحمانم بو بهیننه وه له فلانه
جیگه: ئه وانیش به ناو دۆل و شیوه کانی مه دینه دا پویشتن بو هه وال پرسین
گه یشتنه شوانیکی مه پ له وه پین به ناوی (زه فافه) عومهر (ﷺ) فرمووی: ئه ی زه فافه
هیچ هه والت به گهنجیک هه یه له و ناو شاخانه دا؟ زه فافه گوتی: ئومید ده کم ئو
گه نجه بلئی که له ترسی دۆزه خ هه لاتوه؟ چه زره تی عومهر (ﷺ) فرمووی: چون
ده زانی له ترسی دۆزه خ هه لاتوه! زه فافه گوتی: که نیوه ی شه ودا دیت له ناو
ئه و دۆله وه بو لای ئیمه دیت، هه ردووک دهستی له سه رسهری داده نییت و هاوار دهکا
و ده گریا و ده لی: ئای خودایه خۆزگه گیانت ده کی شام و له ناو گیانداره کانتدا
نه ده هینشتم خۆزگه لاشه که مت له ناو لاشه کانتا نه ده هینشت و، به پروتی بو
لیپرسینه وه و جیاوازی له ئاده میزاده کانم پانه کی شی: چه زره تی عومهر (ﷺ)
فرمووی: به لی ئه وه مان ده ویت؟ زه فافه له گه لیان پویشته ئو شوینه ی که هه موو
شه ویک ده هات: ئو شه و ههش له نیوه ی شه ودا گوینیان لی بوو به ناله و هاواریکی
زۆره وه به دهر که ووت به ره و لایان ده هات ده یگوت: ئه ی خودایه خۆزگه گیانمت
له ناو گیانه کانتا دهر ده کرد و لاشه که شمت له ناو لاشه کانتا نه ده هینشت. که نزیک

پوخته به خدا له به سهر ماته گونگه گای پیغمبر (ﷺ) قهات من حیا رسول (ﷺ)

بئوه چه زه تی عومر ﷺ شالای برده سهری په لاماری داوگرتی: دواى ئه وهی که هستی به عومر ﷺ کرد گوتی: داواى ئارامیت لیده کهم ئارامی: ئه ی عومر که ی من له ناگربزگارم ده بیئت: چه زه تی عومر ﷺ فهرمووی: من عومر ی کوپی خه تاب، سه عله به ﷺ گوتی: تو خودا عومر ﷺ پیغه مبر ﷺ به تاوانه که ی منی زانیوه؟ عومر ﷺ فهرمووی: من هیچ زانیاریه کهم له و باره وه نیه! ته نها دوینی پیغه مبر ﷺ زور به هیمنیه وه باسی توی بو کردین و، بولای توی ناردين بتهینه وه ، سه عله به ﷺ گوتی: تو خودا عومر که دم به یته وه لای پیغه مبر ﷺ یان له کاتی قامه تی بیلال داییت یان له کاتی نویژ دابه ستنی پیغه مبر ﷺ دابی: عومر ﷺ فهرمووی: باشه به لینه که ت به جیده گه یه نم . ئینجا ئه و کاته ی که چه زه تی عومر ﷺ گه یشته وه مه دینه و پویشته مزگه وت پیغه مبر ﷺ نویژی ده کرد سه عله به که گوپی له دهنگی قورئان خوینی پیغه مبر ﷺ بوو بیهوش که وت، بویه سه عله به یان داناو عومر و سه لمان ﷺ له گه ل پیغه مبر ﷺ نویژیان دابه ست : که پیغه مبر ﷺ سه لامی دایه وه به عومر و سه لمانی فهرموو: سه عله به ی کوپی عبدالحمقان چی لیکرد؟ عومر فهرمووی: ئه وه ته لیزه یه ئه ی پیغه مبر ﷺ خودا، پیغه مبر ﷺ پویشته لای و پایوه شانده و به هوش و ئاگای هینایه وه، دواى پیغه مبر ﷺ فهرمووی: ئه ی سه عله به هوی چیبو تو و له من جیاواز بوویه وه: سه عله به ﷺ گوتی: به راستی هوی گوناوه تاوانم بوو: پیغه مبر ﷺ فهرمووی: شتیکت فیرکه م که گوناوه تاوان رهش ده کاته وه؟ ئه ویش گوتی: به لی، ئه ی پیغه مبر ﷺ خودا: فهرمووی: بلی ﴿اللهم ربنا یتنافی الدنیا حسنه وفى الآخره حسنه وقناعرّاب النار﴾ سه عله به ﷺ گوتی: یار رسول الله ﷺ به راستی گوناوه تاوانی من زورگه وره یه؟ پیغه مبر ﷺ فهرمووی: نا سه عله به به لکو فرمانی خودا زور له گوناوه تاوانی تو گه وره تره . ئینجا له دواى ئه وه پیغه مبر ﷺ ریگه ی به سه عله به دا برواته وه مال و پشویه ک بدا ئه ویش پویشته وه مال و نه خووش که وت سی پوژ له جیگه دا که وت سه لمان پویشته لای پیغه مبر و ﷺ هه والی نه خووشی سه عله به ی به پیغه مبر ﷺ راگه یاند پیغه مبر ﷺ فهرمووی:

پوخته پدەكە لە بەسەر ماتە كُرنەكەمانی پێغەمبەر (ﷺ) قەمانە من حیاە رسول (ﷺ)

هەستێ بابرۆین بۆ دیدەنی سەعلەبە پێغەمبەر ﷺ پۆیشتە ژوورەو بۆلای
سەعلەبە ﷺ ئەویش سەری لەوشوینەنی پێغەمبەری ﷺ لیبوو لابرد : پێغەمبەر ﷺ
فەرمووی : ئەو سەعلەبە بۆچی سەرت لادەبە؟ گوتی : ئەو پێغەمبەری خودا ﷺ
میشک و سەرم پڕیەتی لەگونا و تاوان و ، حەزناکەم لەبەر ئەو گونا و تاوانانەو
لەلای تۆبیت؟ پێغەمبەر ﷺ فەرمووی : سەعلەبە ئیستا هەست بەچی دەکەیت؟
سەعلەبە ﷺ گوتی : هەستدەکەم لە نیوانی پیست و ئیسقا نەدا وەکو
مێروولەدیت و دەروات . پێغەمبەر ﷺ فەرمووی : حەز و ئارەزووی چیدە کەیت؟
ئەویش گوتی : حەز و ئارەزووی لیبوردنی خودادەکەم . پێغەمبەر ﷺ فەرمووی بەهۆی
ئەو تەوبە راستەقینە و پەشیمانبوونەو خودا لێت دەبوری ، لەوکاتەدا سەعلەبە
ﷺ هاوارێکی بەهیزی کردو گیانی دەرچوو . لەدوای ئەو پێغەمبەر ﷺ یارانی
شوستیان و کفیان کردو نویژی لەسەرکردو بەرە و گۆڕستان هەلیان گرتو
پێغەمبەر ﷺ لەسەر پەنجەنی پێشەکانی زۆر بەهینواشی دەپۆیشت . گوتیان :
یارسول الله بۆچی وا بەسەر پەنجەنی پێشەکانت بەهینواشی دەپۆی؟ لەوئامدا
فەرمووی : لەبەر زۆری ئامادەبوونی فریشتەکان بۆ بەخاکسپاردن و شاردنەو
سەعلەبە نەم دەتوانی قاچەکانم لەسەر خاكدابنم .

لەناو کفنه‌کەم بهاون هەتا بەخزمەت خودای خۆم دەگەم

أَجْعَلْهُ فِي كَفْنِي أَلْقَى بِهِ رَبِّي

لەکاتی کدا حەزەرەتی عومەر ﷺ لەشام گەڕایەووە بۆ مەدینە : لەناو خەلکدا جیاواز
بۆوە لەناوشاری مەدینەدا دەگەڕا بۆ ئەوێ هەوایی شوین کەوتوانی بپرسی
چیە و چۆن : پۆیشت تا گەیشتە لای مانی ئافەرەتیکی پیر ، پۆیشتە ژوورەو
و. لە شوین و جیگە و پەناگەنی مالی خۆیان : عومەر ﷺ پۆیشتە لای و : ئافەرەتەکە
پرسیاری لیکرد بڕام عومەر چی لیها؟ عومەریش ﷺ گوتی : خوشکم عومەر بە
تەندروستیەکی باشەو گەراوەتەو لەشام . ئافەرەتە پیرەکە گوتی : یارەبی خودا
باشی بۆ عومەر نەکات . عومەر ﷺ فەرمووی : لەبەرچی خوشکم خودا چاکی بۆ
نەکا؟ ئافەرەتە پیرەکە گوتی : سویند بە خودا لەوێتی عومەر بۆتە پێشەواو

پوخته بدمند له به سمر ماته گرانگه گانی پېغمبر (ﷺ) قېماته من حیات رسول (ﷺ)

فرمانداری دهوله تی وهرگرتووه، هرچی خیرو پاداشته له عومره وه به من نهگه یشتووه: عومریش ﷺ گوتی: خوشکم بوی هیه عومر له باره ی تووه هیچ زانیا ریه کی پینه گه یشتبیت له بهر نه وه ی ماله که ت له شوینکی بزرو نادیا ردايه؟
نافرته پیره که گوتی: پاک و بيله که یی بوخودا. سویند به خودا من وا هست تاکم که سیک که فرمان په وای ولات بیت و، نه زانی له نیوان و، سنوری خور ه لات و، خور ناوای ولاتی فرمان په واییه که ی چی هیه و چی پوده دا. حه زره تی عومر ﷺ دهستی کرد به گریان فرمووی: نه ی عومر هه موو که س له تو زانا و داناره ته نانه ت پیرو په ککه و ته کانیش. ئینجا عومر ﷺ به پیره ژنه که ی گوت: نه ی خوشکی به ریزم نه وستهم و تاوانه ی که عومر له تو ی کرد و به چه ندی پیم دفروشی تالیت بکرم، دهمو ی به رامبه به عومر به به زه یی و مهره بانیم وله ناگر بزگاری بکه م. پیره ژنه که گوتی: په حمه تی خودات لیبی گالته م پی مه که. عومر ﷺ فرمووی: به خودا گالته ت پیناکم و من گالته جارنیم. عومر ﷺ وازی لینه هینا هه تا دلی نافرته که ی پازی کرد به گهرده ن نازادی و (۲۵) بیست و پینچ دیناریشی بداتی. هیشتا عومر ﷺ له لای پیره ژنه که بوو که حه زره تی عه ی کوپی نه بی تالیب و، عبدالله ی کوپی مه سعود ﷺ گه یشتنه لای و گوتیان: سه لامی خودات لیبیت نه ی پیشه وای موسلمانان: کاتی پیره ژنه که زانی نه وه پیشه وای موسلمانان و حه زره تی عومره به هردو دهستی به سه ری خویدا دها و، دهیگوت: به دبه خت و چاره پرهش بو خوم، نای چیم کرد خو نه من به رامبه پیشه وای موسلمانان قسه ی ناشیرین و جنیوم پیدا ئیستا من چیبکه م و بلیم چی؟ حه زره تی عومر ﷺ پیی گوت: خوشکم هیچ دلته نگ مبه هیچ نه بووه خودا په حمت پینکات. له دوا ییدا حه زره تی عومر ﷺ دوا وای پارچه یه ک شتی کرد نه و گهرده ن نازادی و، ریکه و تنه ی تیدا بنوسی: به لام هیچی دهست نه که وت: دوا یی هر له عه بایه که ی خوی پینه یه کی لینکرده وه و تیدانوسی: به ناوی خودای گه ورو میهره بان: نه و عومر زولم و ستم لینکراوی فلانه پیره ژنه ی له پوژی دهست به کارکردنی پیشه وایه تی هه تاک و نه مړو به (۲۵) بیست و پینچ دینارکپی .

پوخته پەندە لە بەمەرماتە گەرنجەکانی پیغمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

هەرشێک لە پڕۆژی دواوی لە بەردەستی پەرەردگار لە عومەر داوا بکات ئەوا عومەر ئازاد و سەر فیرازە. ئینجا لە دواوی ئەو داوا یە حەزەرەتی عەلی کۆری ئەبوتالب و عبداللەهی کۆری مەسعود ﷺ بۆنە شاھید لە سەر داوا یە کەو، لە کۆتاییدا حەزەرەتی عومەر ﷺ نوسراوە کە ی دابە کۆرە کە ی و پینگوت: هەر کاتی مردم ئەو کتەب و نوسراوەم بۆ لە ناو کفە کەم بەاون بۆ ئەو ی بەو کتەبە بە گەمە لای پەرەردگاری خۆم.

بەراستی من لە گوناھو تاوانم دەترسم

إني أخاف ذنوبي

دەگێر نەوێ جارێک پیغمبەری ﷺ خودا پۆشیشتە سەردانی کابرایەکی نەخۆش کە لە گیانە لا دا بوو: پێی فەرموو: چی دەبینی و چیت دیتە پیش چاو؟ گوتی: بەراستی زۆر لە گوناھەکانم دەترسم، بەلام هیوا ی زۆریشم بە لیبوردن و میهرەبانی خودا هە یە پیغمبەری ﷺ خوداش فەرموو ی: لەو کاتە دا هەر چی ئادەمیزاد بە بیر ی دابیت و داوا ی بکات خودا پێی دە بە خشی و بێ هیوا ی ناکات: وە هەر چی شتێکیش کە لێ ی بترسی، خودا هیمنی و ئارامی پێ دە بە خشی.

لە خۆتان بپرسنەوێ پێشی ئەو ی لێتان بپرسنەوێ

حاسبوا أنفسكم قبل أن تحاسبوا

کابرایەکی هۆزی (مراد) جارێک بە لای وە یسی قەرەندە ﷺ پۆشیشت پێی گوت: ئەم شەوت چۆن بەردەسەر و پۆژت کردەو؟ وە یس گوتی: بە سوپاس و شوکری خودا پۆژم کردەو، پینگوت کات و سات چۆن لە گەلتدا دە پوات؟ وە یس گوتی برای مورادیم: کات و سات لەم سەر پووی زەمینە هەر گیز خۆشی بۆ با و مەرداری تیدا نیە. وە ئە گەر ئادەمیزاد هەولێ فیر بوونی زانستی قورئان و فەرمانەکانی خودا بدات با باش بزانی لە مالدیدا زێر و زیو جەواھیر نابینی. وە ئە گەر بەراستی و حەق و داد گەری بجوێتەو، ئەو دۆست و هاو پێ و خوشەو یستی نابیت. کابرا گوتی: قسە یە کەم بۆ بکە کە لە پیغمبەرت ﷺ بیستوو؟ وە یس ﷺ گوتی: بڕام من پیغمبەرم ﷺ نە دیتوو هەتا قسەت بۆ باس بکەم: بەلام بەو جۆرە کردار و پەفتار

پوخته بېځه له بېمه ماته څرنگه گای پېغمبر (ﷺ) قېماته من حیاة رحول (ﷺ)
 بکه که پېغمبر ﷺ فرمویه تی: ﴿حاسبوا انفسکم قبل ان تحاسبوا فان الله جعل
 الدنيا قنطرة للآخرة فاعتبروها﴾. به لى به راستی خدا ښه و دنیا یه ی کردووه به
 پرد بؤ په پښه وهی دواړوژ ښوېش په ندی لڼوهر بگړن.

تو که وته و به د به ختېووی خودا به رزی کردیه وه

كنت وضیعا فرفعك الله

کابرایه ک هاته لای عومری کوړی خه تاب ﷺ پنی گوت: ښه ی عومر فلانه که س
 سته می لیکردووم، حق و توله م بؤ وهر بگړه وه؟ هزره تی عومر ﷺ
 عه سایه که ی به رز کرده وه، به سهری خوی دادا و فرموی: ښه داوا ی توله
 له من ده که ن له کاتیدا که من سهر قالی به جیهینانی کاری موسلمانانم، دین وده لڼن
 توله، توله مان بؤ وهر بگړه وه: کابرا له لای عومر هاته دهر و هاواری ده کرد و
 دهنگی به رز کرده وه: هزره تی عومر ﷺ فرموی: ښه و پیاوه ښاماده بکه ن! کاتى
 ښاماده یان کرد ، هزره تی عومر ﷺ دار عه سایه که ی دایه ده ست و پییگوت :
 هه سته توله ی خوتی لڼیکه وه؟ کابرا گوتی: له بهر خودا و له بهر تووازی لڼدینم:
 هزره تی عومر ﷺ فرموی: به و جوړه ی تو ده لڼی نابیت: یان له بهر خودا وازی
 لى به پښه و، به ویست و خواستی ښه وهی له لایه تی: یان له بهر من وازی لڼبېښه .!
 کابرا گوتی: له بهر خودا وازی لڼده هیتم: ښه وهی گوت و پویششت. له دوا ی ښه
 هزره تی عومر ﷺ پویشته وه شوینی خوی و، دوو پکات نویژی سوکی کردو و،
 پرووی له خوی کردو و به خوی گوت: ښه ی کوړی خه تاب تو له زهره ر و زیان و
 فه وتان دابووی، خودا به رزی کردییه وه. تو سر گهر دان و، به دبخت بووی، خودا
 شاره زاو، پښمونی کردی ، تو زه بوون و لاواز بووی، خودا به رز و گه وره ی
 کردیه وه. که چی ښستا که وتویه ویزه و ښس تو ی خه لکی ، کابرایه ک دیته لات و
 داوا ی یارمه تیت لڼده کات و، توش توله ی بؤ ده که ی ته وه: پوژی دوا یی چی
 ده لڼی و چو ن وه لام ده ده یه وه ؟ ښنجا ده سستی کرد به گریان.

ئایا بۆچی بەزەبیتان پێدا نەهاتەوہ

هلا رحمتوہا

دەگێرپنەوہ ئەحنەفی کوپری قەیس ﷺ لەجەنگی ئازادی گەورەدا: ھاتە خزمەت ھەزەرەتی عومەری کوپری خەتاب ﷺ بە ئەحنەفی فەرموو: ئێوہ لەکوێ کۆچ و بارگەتان خستووہ؟ ئەحنەفیش گوتی: لە فلانە شوینەدا، ھەزەرەتی عومەر لەگەڵمان ھات ھەتا گەیشتیئە شوین و جیگە ی بارگەکەمان و، ناو و لاغەکان کە بەپراستی زۆر ھیلاک و ماندوو بوون بەھۆی باروپیگە ی دوورمان. فەرمووی: بۆچی لە خودا نەترسان و لاغەکانتان زۆربرسی کردووہ و ھیچتان پینەداون، ئەدی ئازانن ئەوانەش ھەقیان بەسەر تانەوہ ھەیە؟ بۆچی بەزەبیتان پێدا نەهاتووئەوہ بۆ ئەوہی پۆش و گیای ئەو خاک و زەمینە بخۆن؟ ئەحنەف گوتی: ئە ی پێشەوای موسلمانان بەپراستی ئیمە لە جەنگی ئازاد کراویکی زۆرگەرە گەراوینەوہ و ھەزمان کردزوو بگەینەلای بەپێزتان و موسلمانان کە ھەوایی دڵخۆشی سەرکەوتنتان پی بەدەین، ئینجالەدوای ئەوہ ھەزەرەتی عومەر ﷺ گەراپەوہ و ئیمەش گەراپنەوہ.

لەترسی تۆ خودایە

خشیئتک یارب

پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی: لە گەل و نەوہکانی پێشی ئێوہ کابرایەک زۆر لەناو گوناھ و تاواندا پۆچوو بوو: پۆژێک کوپەکانی کوکردەوہ و پیی گوتن پۆلەکانم: بەپراستی من زۆر گوناھ و تاوانم کردووہ ئەگەر مرەم زۆرباش بم سوتینن و وردوخاشم بکەن و بمھاپن و، دوایی فێرم بەدەنە ناو دەریاوہ، سویند بەخودا ئەگەر خودا دەسەلاتی بەسەرم داپی سزاو ئازاریکی وام دەدات ھیچ کەسێک و ئازار نەدراپیئت چونکە ھیندەم تاوان زۆرە. کاتی ئەو پیاوہ مرە کوپەکانی پاسپاردە و ھەسیەتەکە ی باوکیان بەجێھێنا. لەدواییدا خودای گەرەو بە دەسەلات فەرمانی بەزەویدا ئەوہی کە لەناو خۆت شاردووتەوہ بۆمان بگێرەوہ دەری: لەو کاتەدا ئەو کابرایە بەلاشەییکی تەواو لەبەر دەستی بە توانا و

پوخته پەندە لە بەسەر ماتە ئُرنجە ئه‌مانی پێغمه‌مه‌ر (ﷺ) هه‌ماته‌ من حیاة رسول (ﷺ)

بەهه‌سه‌لاتی خودا ئاماده‌بوو: خودا فەرمووی: چ‌ی ه‌ویه‌ک بوو پ‌ا‌لی پ‌ی‌وه‌ن‌ای ئه‌و ه‌ات ل‌ی‌ب‌که‌ن: ئه‌و‌یش له‌وه‌لام دا گوتی: به‌خودا له‌به‌ر زۆری تاوانم له‌ ترسی ع‌ز‌اری تۆ بوو: به‌ه‌وی ئه‌و با‌وه‌رو ترسه‌ی له‌خودا ل‌ینی خ‌وش بوو.

زانیم که خودا پرس‌ی‌ارم ل‌ی‌ده‌ک‌ات

علمت أن الله سائلی

نه‌گ‌ی‌رنه‌وه‌ ع‌ومه‌ری کو‌پی خه‌تاب ﷺ پ‌و‌یشه‌ته‌ل‌ای ئه‌بو‌به‌ک‌ری صد‌یق ﷺ سه‌لام‌ی ل‌ی‌کرد ئه‌بو‌ب‌کر وه‌لام‌ی نه‌د‌ایه‌وه‌: ع‌ومه‌ر، به‌ع‌بد‌الر‌حه‌من‌ی کو‌پی عه‌وف‌ی ﷺ گوت: به‌راستی ده‌ترس‌یم له‌خه‌لیفه‌وپ‌یشه‌و‌ای مو‌سه‌لمانان ل‌یم ع‌اج‌زو زو‌یر بوو ی‌نت:ع‌بد‌الر‌حه‌من له‌وب‌اره‌وه‌ پ‌و‌یشه‌ته‌ل‌ای ئه‌بو‌ب‌کر قه‌سه‌ی له‌گه‌ند‌اک‌رد ئه‌بو‌ب‌کر ﷺ له‌لام‌دا فەرمو‌ی: ع‌بد‌الر‌حه‌من ﷺ به‌راستی له‌وکاته‌ی که‌ع‌ومه‌ر ﷺ ه‌ات ئه‌من نو‌وکه‌سی نه‌یار و نا‌حه‌زم له‌لا دان‌یشه‌ت بو‌ون چ‌او و گو‌یم به‌ته‌وا‌ی بو‌ئه‌وان کرد بو‌وه‌و گو‌یم له‌ قه‌سه‌کان‌یان گرت‌بوو زۆرب‌اش ده‌مزانی که‌خودا پرس‌ی‌اری ئه‌وانه‌و ئه‌وه‌ی که‌ گوت‌ویه‌انه‌ ل‌یم ده‌ک‌ات و ده‌پ‌رس‌ی‌ته‌وه‌و، ئه‌وه‌ی که‌ت‌وش گوت‌ت.

خودا له‌کو‌یی‌ه‌ ئه‌ی ب‌رای عه‌ره‌ب؟

واین الله یا أخوا العرب؟

ده‌گ‌ی‌رنه‌وه‌: پ‌یشه‌وا ع‌ومه‌ری کو‌پی خه‌تاب ﷺ به‌پ‌و‌ژدا داد‌وه‌ری ده‌کرد‌وو به‌شه‌و‌یش ده‌گه‌را‌و‌کارو ب‌اری مو‌سه‌لمانانی به‌ سه‌رده‌کرده‌وه‌: جا‌ری‌کیان زۆر ه‌یلاک و ماند‌وو بوو خه‌وه‌نو‌چ‌که‌ وه‌نه‌وزه‌ی ده‌برده‌وه‌ ما‌وه‌یه‌ک به‌و جو‌ره‌ م‌ایه‌وه‌: ک‌اب‌رایه‌ک به‌گه‌له‌ مه‌ر‌یکه‌وه‌به‌ به‌رده‌می ع‌ومه‌ردا پ‌و‌یشه‌ت:حه‌زه‌تی ع‌ومه‌ر ﷺ به‌ نا‌گ‌اد‌ی‌ته‌وه‌: ئ‌ین‌جا بۆ ئه‌زم‌و‌ون و تا‌قی‌کرد‌نه‌وه‌ی ئه‌و ک‌اب‌رایه‌ پ‌ینی ده‌لی: ب‌راکه‌م یه‌کی‌ک له‌مه‌پ‌انه‌م پ‌ی ب‌فر‌وشه‌؟ ک‌اب‌راش ده‌لی: ئه‌من به‌نده‌م و شوانی ئه‌و مه‌پ‌انه‌م و، ئ‌یخ‌و‌م ن‌یه‌و خ‌اوه‌ن‌یان ه‌یه‌ خ‌اوه‌نی گه‌وره‌و ل‌ی‌پ‌رس‌راوه‌که‌مه‌: ع‌ومه‌ر ﷺ فەرمو‌ی باشه‌ قه‌یدی چ‌ییه‌ تۆ مه‌ر‌یکم پ‌ی ب‌فر‌وشه‌؟ له‌وکاته‌دا که‌س نا‌گ‌ای ل‌ینییه‌و خ‌اوه‌نه‌که‌شی نازانی، له‌ل‌ای ئه‌و‌یش ب‌لی گورگ خ‌وار‌د‌و‌ویه‌تی: له‌وکاته‌دا

پوختە بەمەخدا لە بەسەر مەتە ئەرگە ئاڤی پێغمەبەر (ﷺ) ھەمانە من حیاە رمول (ﷺ)

ئەو بەندە یە پاچەنی و ھاواری کردوو گوتی: ئەدی خودا لە کوێ یە ئەی برای
عەرەب!؟ دوایی عومەر (رضی اللہ عنہ) ئاوانیشانە ی ئەوماڵە ی وەرگرتو، بۆ بەیانی کە پۆژ بۆو
پۆشتە لای خاوەنی ئەو بەندە یە و لە کابرای کەری و ئازادی کرد ئینج
عومەر (رضی اللہ عنہ) پێیگوت: بڕام تۆبە یە ک وشە، خودا لە دنیا ئازادو پزگاری کردی لە
بەندایە تی و ژێر دەستە یی، وە هیواداریشم لە دوا پۆژیشدا لە ناگری دۆزەخ
پزگارت ببی.

لە و پۆژەدا پرسایاری ئەو خوشی و نیعمە تە تان لێ دەکری

لتسألن یومئذ عن النعم

(ئەبو حازم) (رضی اللہ عنہ) دە فەرموی: جارێک لە (عومەری کوری عبدالعزیز) (رضی اللہ عنہ) چومە پێش: کە
تە ماشای کردم ناسیمە یە، بە لام من ئەوم نە ناسی: پێی گوتم: ئەبو حازم وەرە
پێشم لێم نزیک ببەو کە لێی نزیک بوو و مە منیش ناسیمە یە. پێم گوت: عومەر (رضی اللہ عنہ)
ئەو تۆی ئیستا پێشە وای موسلمانانی؟ فەرمووی: بە لێ، گوتم: دوینی کەس
لە مە دینە لێ پرسراو نە بوو گوتی: بە لێ، وابوو: منیش گوتم: بە راستی جینگە ی
سوار بوونت نەرم و نیانەو، بەرگ و پۆشا کە کەت پاک و جوانەو، پوخسارت گە شاو و
پازا و یەو، خواردنە کەت بە تام و خوشەو، پاسە وانە کانت زۆرنو، چی شتیک وای
لێ کردی ئاوا بگۆڕی: خو تۆ پێشە وای سەرداری موسلمانانی: عومەر (رضی اللہ عنہ) دەستی
کرد بە گریان و دوایی فەرمووی: ئەی باوکی حازم ئەگەر تۆ لە وای سی پۆژ
لە ناو گۆڕدایم بیینی چیم پێدە لێی کە ئە و کاتە گلینە ی چاوە کانم بە سەر گۆناو
کۆلمە کانمدا پڑاونو، ھاتوونە خوارو، سکم تۆی تۆیو، قاش قاش بوو و، کرم
لە گیان و لاشەم بە ربوو: ئەو کاتە ھەر گیز لە ئەمرو خەراپتر نامناسیمە یە؟
دە ئیستاش ئە و حە ديسە ی کە لە مە دینە دا بۆت باس کردم ئیستاش بۆم دوو بارە
بکەو: منیش گوتم: باشە بە چاوان ئە ی پێشە وای موسلمانان ﴿ سمعت ابا هريرة
يقول: سمعت رسول الله يقول إن بين أيديكم عقبة كؤودا مخرسة لن يجوزها إلا
كل ضامر مهزول ﴾. عومەر (رضی اللہ عنہ) دەستی کرد بە گریانو، گوتی: تۆ سەر زەنشتی من
دە کە ی ئە ی باوکی حازم دە تە وای گیانی خۆم بۆ ئە و دنیای دوا پۆژ و شوینە

پوختەبەخت لە بەممەراتە خۆرگەخانە پێغمەبەر (ﷺ) ھەمانە من ھەمە (ﷺ) رسول

بشارمەوہ : ئومیدەوارم کە لە ناخۆشی ئەوپۆژە پزگارم بێت : بەلام بەخودا ھەست ناکەم پزگارم بێت چونکە ئەوپۆژە پرسیاری ھەموو خۆشی و نیعمەتیکت لێدەکریتەوہ.

داوات لێدەکەم بۆ ئەو کارانەى کە لە تۆم نزیکدەخاتەوہ

أَسْأَلُكَ مِنَ الْأُمُورِ أَقْرَبِهَا

زۆننونی میصری (ﷺ) دەفەرموی : شەویەک بەدەوری (بەیت) دا دەسوپامەوہ تەوافم دەکرد : چاوەکانم لەپیشو ھەسانەوہ دا بوون : واتە : زۆر ئاگادار و وربابووم : لەو کاتەدا کابرایەک گەیشتە تەنیشتم و گویم لێی بوو دەیگوت : ئەى پەرەردگارم من بەندەییەکی ھەژارو دەرکراو ، نەویستراوم : دەر بەدەر و پەر تەوازم لەنیوانی دروست کراوەکانت : داوات لێدەکەم بەو کارانەى کە لە تۆم نزیک دەکاتەوہ . وە دووبارە داوات لێدەکەم بە ھەلبژێر دراوانی بەرپێز لە پیغەمبەرەکان ، شەربەتی پیالەى خۆشەویستی خۆت پی نوش بەکەى ، پەردەى تاریکی و نەزانیش لەسەر دلم لابدەى ، ھەتا بە بالی شەوق و خۆشەویستی بۆلات بفەرم . داوات لێدەکەم بەستون و پایەکانى ھەق و راستی لەنیوانی پووناکی و رازاوەییدا . لەدواى ئەو دەستی کرد بە گریان و زۆرگرا : دواى ھەر لەو کاتەدا دەستی کرد بە پێکەنین و گەپایەوہ (زەننۆن) (ﷺ) بەدواى داڕۆشت ھەتالە (بەیت) پۆیشتەدەر ، شیو دۆلۆ ، وێرانگەکانى مەککەى گرتەبەر ، دواى پووی لە زەننۆن کردوو گوتی : بۆچی لە دوواوەمى بگەڕێوہ تۆ ئیشوو کاری خۆت نییە ؟ زەننۆن (ﷺ) گوتی : پێم بلێ ناوت چیە پەحمەتى خودات لێبى ؟ گوتی : ناوم عبداللەھ و کوپی عبداللەم زۆننۆنیش گوتی : دەزانم ھەموو دروست کراوو بەندەکان ، بەندەى خودان و کوپی بەندەى خودان : بەلام ئەواناوەى خۆتى پێدەناسرێتەوہ چییە ؟ گوتی : سەر پەرشتیارم ناوی لێناوم باوکی سعدون . زۆننۆن گوتی : ئەوگەلە کێن کەتۆ بەناوی ئەوانەوہ داوا لەخودا دەکەیت ؟ گوتی : ئەوانە ھۆزو گەلیکن بە تەواوی بۆلای خودا پۆیشتون : وەکو ئەوانەى کە خۆشەویستی لەنیوانی چاوەکانیاندا دیارو چەسپاوە . وەبە جۆریک لە خودا ترساوە ، وەکو کەسیکی کار گوزاروئاگر خۆشکەرى دۆزەخ دلى گرتبیت .

پوخته بښل له بدمرغانه څرنگه کانی پښغمبر (ﷺ) هېمانه من حیاة رسول (ﷺ)

هر کس له خدا ترسی هه مووشتیکي لیده ترسی

من خاف الله خاف كل شيء

هر کس ته واوی له خدا ترسی: هه موو شتیکش له و ده ترسی ته نانت درنده و شیر و پلنگ. هر له بهر نه وه بوو چه زړه تی عومری کوپی خه تاب ښه گهل نه وه موو ته وازغ و مل که چی و خوبه کم زانینه، هه موو دروبه و ناده میزاده کان لئی ده ترسان ته نانت دهیان گوت: دارده سته کی چه زړه تی عومر ښه زور ترسناکتره له شیری چه جاج. به جوریک خه لکان له عومر ده ترسان دلیان ده توقی، ده گپړنه وه: جاریک عومر ښه به دواي نافرته تیکیدا نارد که زور بی شه رم بوو: له گهل پیاواندا ده دواو لیدوان ودهم به دمی ده کرد: کاتی نوینه ری عومر گه یشته لای نافرته که ترساو راچه نی و دلی توقا: نه و نافرته مندالی له سکی دابوو بهر که نی فریدا له ترسان: کاتی نه وه واله به عومر ښه گه یشته وه زوری پینا خوش بوو: بو نه و مه به سته زور به ی یاره کانی پښغمبر: نه وانه ی که خاوه نی پرس و ران کوکرده وه، نه وپوداوه ی بو باسکردن و، تی گه یانندن و، راویژی ته واوی له گهلدا کردن، که عومر پښو یسته چی بکات؟ نه وانیش له گفتوگو ښه کانیاندا گوتیان: تو له و بانگ هیشتنه دا مه به سست ناموزگاری بوو بو چاکه، بویه تو له و باره وه هیچ له سرنیه به لام چه زړه تی عه ی ښه هیچ لیدوانیکي نه دا، عومر ښه پروی له عه ی کردو و فهرمووی: نه ی عه ی توش له و باره و لیدوانی خوت درې پره؟ عه ی ښه فهرمووی: گوښیستی لیدوانی هاوړیکانم بووم که چی یان گوت: به لام عومر ښه فهرمووی: ده مه وی لیدوان و قسه ی توش له و باره و بزانه؟ عه لیش ښه فهرمووی: هر نه وه ی نه و کو مه له فهرموویان به لام چه زړه تی عومر ښه دلی له ترسان دانه دمه ز را بویه زور به دلنیا یی وه فهرمووی: عه ی سوینت ده دم به خوا ده بی توش لیدوانی ته واوت هه بی و، چیت له دلدا یه پیم بللی؟ چه زړه تی عه ی ښه فهرمووی: نه گهر به راستی خزم و که سه کانت له لات کو بونه وه و پشتیان گرتووی، نه وه به راستی هه لیان خه له تاندووی، نه گهر لیشت دوور بکه ونه وه نه وه دوو باره که مته رخه میان کردو وه و

پوخته بماند له بهمه ماته خرنګه ګانې پېغمبر (ﷺ) قېماته من حیات رسول (ﷺ)

ګوښان پي نه داوی: عومره ﷺ کوشتنی نه ومنداله به کوشتنی غه له ت (خطا) مړه چی و په یوه ندی به تووه په ا به ګویره ی یاسای شهرع خوینه که ی له سه رخزمه نرکه ګانې تویه . چه زه تی عومره ﷺ فهرمووی: سویند به خودا علی نه تو یه که م کسم بووی له ناو نه و هموو کوږه چه ماوهریه دا ناموژګاریت کردم . نیستاش به خودا لپره نارووم هه تا خوینی نه و منداله به هوژی عوده ی نه دم.

به راستی خودا له پوژي دواييدا پرسيارم ليده کات

ان ربي سيسألني يوم القيامة

کاتې عومره ی کورې عبدالعزیز ﷺ له دواي به خاک سپاردنی تهرمی برای هاوسه ری خلیفه سلیمانی کوری عبدالملک ﷺ بوونه وه : زور به ماته م و غه مباری به ره و مال ګه پرایه وه . دوست و براو هاوړیانی لینیان پرسې ؟ بوچی نه و نه ده ماته م و غه مباری دایګرتوون ؟ عومره ﷺ فهرمووی: بو نه و هموو کارو فرمانه ی که به سه رمندا که وتو ته وه . که به ته نها له سه ر من پیویسته: زیان و خوشی و نارامی و ناسایش بو نه و هموو کومه له ی که له ژیر فرمان په وای ده سه لاتی مندایه بویان دابین بکه م : به بی نه وه ی که من هیچ نوسراو داواکاریه کم لیداو بکړی . له دواي نه وه عومره ﷺ دهستی کرد به ګریان . خیزانه که ی فاتمه ی کچی عبدالملک پویشته لای و پرسپاری لیکرد بوچی واپه ژاره دایګرتووی و ده ګریه ی ؟ فهرمووی : فاتمه چون نه ګریه م ؟ ! من لپیرسراوی نه و ګه له م و نیش و کاری نه و ګه له هموو که وتو ته سه رشانی من ده بی بویان به دیبه ینم . به لام نیستا بیرده که مه وه له ه ژاریکی برسی ، له نه خوشیکی ویل و سه رګه ردان ، له پروت و شپه یه کی ماندو تیکو شهر ، له هه تیویکی تیک شکاو ، له بیوه ژنیکی ته نهاو بیلا نه ، له سته م لیکراویکی به زیو تیشکاو ، له ناو اریه کی نامو ، له دیلیکی بیچاره و بی نومید ، له پیریکی چه ماوه و بیکه س ، له خاوه ن خیزانیکی به د بهخت و ه ژارو نه دار ، شیوه ی نه وانه ش له دهره وه و ناوه وه ی ولات: وه زور باشیش ده زانم که خودای ګه وره پرسپاری هموو نه وانه م لیده کاته وه له پوژي دواييدا . ینجا بیري نه وانه ده که مه وه و ده ګریه م و په ژاره دام ده ګری .

پەشیمانی التوبة

{وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَىٰ} طه/۸۲ واتە: بەراستی و دڵنیاوییەو
بزانن کە من زۆر لیخۆش بوو مەرەبانم بۆ ئەو کە سەنە ی کە باوەر دەھێنن و کرداری
رێکوپێک و باش ئەنجام دەدەن و لەدوای ئەوەش زۆر بە باشی لەسەر ئەو رێبازەد
هەون خودای گەرە دەفەر موی: {إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهْلَةٍ
ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ فَأُولَٰئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا. وَلَيْسَ
التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبْتُ الْفَنَ وَلَا
الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَٰئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا} النساء/۱۷-۱۸

واتە: بەراستی خودای بە دەسەلات تەنھا تۆبەو پەشیمانی لەو کە سەنە و مەردەگەری
کە گوناھو تاوان بەنەزانی دەکات و لەدواییدا زوو دەگەرێتەو بۆ لای پەرەمەردگارو
لە کردارەکانی پەشیمان دەبێتەو، ئەو بە راستی خودای بە دەسەلات ئەو
پەشیمانیە لەو کە سەنە و مەردەگەری وە خودای گەرەش زۆر زاناو دانایە بەو
کردارانە ی کە دەکات. تۆبەو پەشیمانی بۆ ئەو کە سەنە ی کە بەر دەوام لەسەر
خەراپەو تاوانن هەتا ئەوکاتە ی مردن یەخەیان پێدەگەری و خەریکی کۆتایی
ژیانیانە ئینجا ئەوکاتە هیچ رێگە چارە یەکی ژیا نیان نە ماو هەوار دەکەن و دەلێن
ئێستا خودایە بۆ لای تۆ دەگەرێنەو پەشیمانین یان ئەوانە ی کە هەر بەبێ
باوەری دەمرن و کۆچ دەکەن بەراستی بۆ ئەوانە سزاو ئازاروێکی زۆر ناخۆشمان
بۆ نامادە کردوون.

پەشیمانی بە مانای گەرەنە ی بەندەکان و بەخۆداچونەو یان و، پەشیمان بوونەو
لەو کردارو گوناھو تاوانا نە ی کە کردوویانە، وەبەریاری راستی و سووربوون بەدات
لەسەر نەگەرەنەو ی بۆسەر ئەو کردارە ناپێک و تاوان بارییە ی کە کردوویەتی
لەدوای تەمەنی ژیا نیادا، ببەنە تۆبە کاریکی پێک و تەواو و گەرەنەو یان بۆ لای

پوختە بەدە لە بەمەرماتە ئۆرنگە ئای پێغمەبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

خودا .پاک و بێگەردی بۆ ئەو خودایە ی کە دەستی قودرەتی ڕا خستوو بە پۆژ بۆ گەڕانەو و پەشیمان بوونە وە ی لە و تاوانانە ی کە بە شەو کردوونی و، بە شەویش ڕای خستوو بۆ ئەو تاوانانە ی کە بە پۆژ کردوونی بۆ ئەو ی ئادەمیزاد هەردەم خودای لە یاد بێت و هەموو کاتێ بە پاکێ و بێتاوانی ئامادە بێت بۆ گەڕانەو ی بۆ لای زاتی پەرورەدگاری .

گەڕانەو و پەشیمان بوونەو دوو جۆری هە یە، یە کە میان :پەشیمان بوونەو یە کە خودای بە بەزەیی و میهرەبان ڕێژ و خۆشەویستی بەزەیی بە بەندەکانی دە بە خشی . دوو هەمیش :پەشیمان بوونەو ی بەندەکانە بە گەڕانەو بۆ لای خودای بە بەخشندەو بەزەیی و داوای لێبوردن و هیوای بەختەو هری لە خودا . پاک و بێگەردیش بۆ ئەو خودایە ی کە میهرەبانە کە ی هەموو شتیکی گرتۆتەو . ئینجا بەو هیوایە ی کە ڕەحمەت و میهرەبانی خودا زۆر و فراوانە بۆ ئەوانە ی دەگەڕێنەو بۆ لای خودای خۆیان . پەشیمان دەبنەو . ئەو ش هەموو تاوانبارێک دەگرتەو هەر چەند تاوانە کە ی زۆر گەرەو فراوان بێت . خوداش حەق و مافی هیچ ئینسانێک بە فێرنا و میهرەبانی بە سەردا دەڕێژی کە تۆبە بکا و پەشیمان بێتەو : هەر لە بەر ئەو شە من لەو پەراودا تایبەتم کردوو بە گێڕانەو ی چەند چپۆک و پووداوێک بۆ ئەو بێتە بە لگە و چاو پوونیهکی تەواو بۆ ئێمە، کە گەرەیی و پەشیمان بوونەو ی تەو بە چەندە گەرەو یە و پاداشتە کەشی چەندە زۆرە لە لایەن خوداوە : کە بابای تەو بە کار پیتی دەگات خودای گەرەش لەو بارەو لە فەرموودە ی قودسیدا دەفەرموێ ﴿یا ابن آدم خلقتک بیدی و ریتک نعیمتی و انت تخالفنی و تعصنی و ان رجعت الی تب علیک فمن این تجد لک ربا مثلی و انا الغفور الرحیم﴾

حەدم کەوتە سەر تۆلەم بۆ ئی بستیئە

أصبت حدا فاقمة علی

جاریکیان ئافەرەتیکی ھۆزی (جۆھەینە) ھاتە خزمەت پێغمەبەر ﷺ گوتی: ئە ی پێغمەبەری ﷺ خودا تۆلە ی شەرعییم کەوتۆتە سەر: ئەو تۆلەم لێبستیئەو! ئەو ئافەرەتە داوین پیسی زینای کرد بوو مندالیشی پەیدا ببوو: پێغمەبەری ﷺ خودا

پوخته بځه له به سمرهاته ځرنگه گانې پيغمبر (ﷺ) هېماته من حياء رسول (ﷺ)

ناردي بولای سهرپه رشتياري ده کي و به ليني ليوه رگرت که له گه لي باش بيت و ژياني بپاريژن هه تا منډاله کي داده ني و، له دواي نه ودهش هه تا چل پوژي منډال بووني ته و او ده بي و دواي نه ودهش هه تا دوو سالي شيرداني به منډاله که ته و او ده بي نينجا، بيته وه لاي پيغه مېهر. ﷺ له دواي ته و او بووني نه و ماوړيه نافره ته که هاته وه بولاي پيغه مېهر و ﷺ هر سور بوو له سر توله ليوه رگرتنه وي: پيغه مېهر يش ﷺ فرماييدا به رد بارانيان کرد هه تا وه فاتي کرد: نينجا پيغه مېهر ﷺ ويستي نوژني مردوي له سر بکات: حه زره تي عومر ﷺ فرموي: نه ي پيغه مېهر ﷺ خودا نه و داو نپيسه ي زينا که ره نوژني له سر ده کي؟ پيغه مېهر ﷺ فرموي: نه ي عومر ﷺ پرستي نه وه توبه يه کي و ايکردوه نه گه ر دابه شي بکي به سر (۷۰) حه فتا پياوي مه ديندا به شي هه مويان ده کات، چونکه توبه يه کي و اي کردوه که گياني خوي کرده قورباني له پيناوي ره زابووني خودادا.

هينديک له سهروه تو سامانه گه ت بهيله وه

امسك عليك بعض مالك

ده گيرنه وه پيغه مېهرې ﷺ خودا ياره گاني قه دهغه کرد که له گه ل نه وانه ي که بول جهنگي (تېوک) نه هاتبوون به ته و او نه و پوژانه ي که له جهنگه دا دواکه و تېوون له گه ل پيغه مېهر د ﷺ، به بي به هانه ي شهرعي قسه بکېن. که (که عبي کوپي مالک و، مه راره ي کوپي په بيع و، هيلالي کوپي ثومه يه ﷺ) بوون: نينجا (که عبي کوپي مالک ﷺ) بول خوي نه و به سر هاته مان بول ده گيرنه وه: ده لي به پرستي گوډانکاريه کي ته و او بوو بول ئيمه: خه لک هه موو خويان ليده شاردينه وه، ته نانه ت نه و خاک و زه و يهش له بهر چاوم گوډابوو. هيچ شتي کم نه ده هاته بهر چاوم، دلي پيخوش بکه م و بيناسم (۵۰) په نجا پوژ به و شيويه ماینه وه. ته نانه ت بومان نه بوو برؤينه لاي هاوسره کانيشمان. هاوپريکانم له و ماوړيه دا له مال مانه وه و نه ده هاتنه دمره وه و به رده و ام هر ده گريان: به لام من نه م ده تواني له مال دابنيشم، دپويشتم و ده گه رام و، ده چومه ناو خه لک وله بازار دسوپرامه وه و، دپويشتمه مزگه وت نوژم ده کرد: به لام هيچ که سينک قسه ي له گه لدا نه ده کردم و ده که رولال

پوخته بېځه له بدمرغانه څرنگه کاني پیغمبر (ﷺ) قېماته من حیا رسول (ﷺ)

دهاتم و دهجوم: تهنانت له کوږو دانیشتنه کانی پیغمبریش (ﷺ) ناماده دهووم و
سه لامیشم لیده کرد: بو خوم له گوماندا بووم دهمگوت دهبی پیغمبر (ﷺ) لیوه کانی
جولاندبی بو وهلام دانه وهی سه لامه کم؟ وه له نویژه کانددا له نزیکي
پیغمبره وه (ﷺ) نویژم دا دهبه ستو به دزی و خیسهی چاوم له پیغمبرم (ﷺ)
دهروانی دهمگوت دهبی پیغمبر (ﷺ) سه یرم بکات؟ کاتی پیغمبر له منی
دهروانی منیش سه یرم ده کرد نهویش خیرا چاوه کانی لیده سوپاندم: نهوکاره
وای له خه لکانیش کردبو که هه موویان لیم لالوت بوون و فهراموشیان کردم. پوژیک
پویشتمه باخچه ی نه بو قه تاده که کوږی مامم بوو به بی نه اندازه زورمان یه کتر
خوشده ویست: له سهر دیواری باخچه که سهرکه وتم و پویشتمه ناوباخه که بولای
باوکی قه تاده چووم سه لامم لئی کرد، سویند به خودا وهلامی سه لامه که ی
نهدامه وه منیش گوتم: نه بوقه تا ده سویندت ددهم به خودا فیږی خوشه ویستی خوا
و پیغمبره ی (ﷺ) خودام ناکه ی؟ نه بوو قه تاده (ﷺ) بیډهنگ بوو: دووباره به خودا
سویندم دایه وه هر بیډهنگ بوو، سیبارم کرده وه هر بیډهنگ بوو، له دوا پیدا
گوتی: خوداو پیغمبر (ﷺ) دهمزانن. ئینجا هر خوداو پیغمبر (ﷺ) دهمزانن چنده
بیثاقت بووم و چاوه کانم ناویان لیده هاتو، تهنه گیانم دهرنه دهچوو، به دل
ساردیه که وه بهر وه لای دیوار و شوره ی باخچه که پویشتمو، به سهر دیواره که
که وتم و پویشتمه وه خوارو گه پامه وه بومال له دوا ی تیپه ربوونی (۵۰) په نجا شه
بهو جوړه: پوژیکیان له لای به یانی له سهر سهربانی مالمان یادی خوداو نویژم
ده کرد که به راستی له و غه مو په ژارانه دا بووم دلته نگ و بیثارام بووم و نهو خاک و
زهویه م له لا به یه که هاتبووه. له و کاته دا گویم له هاواری دهنګیک بوو له دووره
دهات، یان دهنګه که له سهر کیوی (سهر) وه دهات و به هه موو دهنګیه وه
دهیگوت نه ی (که عبی کوږی مالک) (ﷺ) مزګینی بیت منیش که گویم پراگرت و
دلنیا بووم له خوشیان کړنوشی سوپاس گوزاریم بردبو خودا چونکه زانیم که
خوږی پووناکیم لیده رکه وت: پیغمبر (ﷺ) له نویژي به یانیدا موسلمانانی ناگدار
کرده وه که خودا نایه تی قبول کردنی ته و به ی له و سی که سه وهر گرتووه خه لکان

پوختەبەمەلە بەمەرھاتە خۆرگەمەنای پێغەمبەر (ﷺ) قەساتە من حیاة رمول(ﷺ)

کۆمەل کۆمەل دەهاتنە لام و مزگینیان پێدەدام لەپێشی هەموویانەو مزگینیان بەمن پادەگەیاندا یەکەمین کەسێک بەسواری و لاغەکەیی بەغار دەهات مزگینی پێدەدام هەر یەکە هەولێ دەدا زووتر بگاتەلام، بەلام ئەوەی کە لەسەر کێوێکە بەھاواری دەنگی هەوالەکەیی زووتر پێدام چونکە دەنگ زووتر دەگات هەر کە گەیشتە لام تەنھا بەرگەکەم هەبوو خێرا دام ناو، پێشکەشم کرد سویند بەخودا لەو کاتەدا هەر شتێک هەبایە دەمکرده دیاری و مزگینی .لەدواییدا پۆشاکێکم لەبەرکردوو، بەرەولای پێغەمبەر(ﷺ) پۆیشتم هەرخودا دەزانێ ئەوکاتە چی خوشی و شادیەکم لەدەدا دەگەرا.خەلک کۆمەل، کۆمەل پێشوازیان لێدەکردم و پێرۆز بایی وەرگرتنی تۆبەکیان پێدەگەیاندم کە گەیشتمە مزگەوت سەیرم کرد پێغەمبەر(ﷺ) دانیشتبوو کۆمەلێک خەلکی بەدەورەو بوو، لەناو هەموو یاندا بەتەنھا (تەلحە) کوپی (عبداللهﷺ) هەستاو بەغار بۆ لام هات و باوەشی پێدا کردم، پێرۆزبایی لێکردم. بەپراستی هەرگیز ئەو هەلوێستەیی تەلحەم لەیاد ناچیتەو. کە لە پێغەمبەر(ﷺ) نزیکبوومەو و سەلام لێکرد پوخساری پێغەمبەر(ﷺ) لەخۆشیان وەک و پۆژ دەدرەوشایە وە فەرمووی: ئەو کە عەب مزگینیت لێبێت بۆ باشترین پۆژی ژیانەت لە کاتی لەداک بوونتەو. منیش گوتم :ئەو پێغەمبەری(ﷺ) خودا ئەو وەرگرتنی تۆبەییەم لەلای تۆوێ، یان لەلای خوداوێ؟ پێغەمبەر(ﷺ) فەرمووی لەلای خوداوێ ئینجا بە پوویەکی گەشاووە ئەو ئایەتەیی خویندەو {وَعَلَى الْكَلْبَةِ الَّذِينَ خَلَفُوا حَتَّىٰ إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَن لَا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا} إِنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ {التوبة/ ١١٨} واتە:خودای بە سۆزو بەزەیی تۆبەو پەشیمانی ئەو سی کەسەیی کە لە جەنگی تەبوک دواکەوتبوون قبول کرد لەدوای ئەوەی کە هەموو دونیایان لێها تەبەو یەک و لە بوونی خۆشیان بێزاربوون و بەتەواوی دُنیا بوون کە هیچ پێگا و چارە یەک نیە تەنھا و تەنھا خودای پەرەردگار نەبێت تەوێی لیۆمەر گرتن هەتا تەوێ بەکەن بەپراستی خودا میهرەبان و تۆبە وەرگرە بۆ ئەوانەیی کە تەوێ دەکەن.

پوختە بەدەلە لە بەمەرماتە ئۆرنگەکانی پێغەمبەر (ﷺ) قېماتە من حیاة رسول (ﷺ)

(کەعب) دەفەرموی: کاتێ لەلای پێغەمبەر (ﷺ) دانیشتم گوتم: ئەو پێغەمبەری (ﷺ) خودا لە پاداشتی وەرگرتنی تەو بەکەم هەرچی مال و سەر و تەم هەیە ئەوا کردمە خێرو سەدەقە لە پێناوی خودادا. پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: ئەو کەعب هیندیک لە مالت بەیئەو بەخۆت باشترە. کەعبیش (ﷺ) فەرمووی: ئەو پێغەمبەری (ﷺ) خودا ئەو بەشە کە لە خەیبەر بەدەستم گەیشتوووە بۆ خۆمی هەڵدەگرم. خودا لێی خوش بێت هەموو جۆرە دوژمنایەتیەکی بەرامبەرمان کردووە.

خوایە سەر هەر دوژمنایەتیەك بەرانبەرم دەیکات، لێی خوشبیت

غفرالله له کل عداوة عادانیها

دەگیرنەووە ئەبوسفیانێ کوپی حارس (ﷺ) کوپی مامی پێغەمبەر و برای شیرێ کە حەلیمە سەعدیە شیرێ پێدا بوو: بە بچوکی پەيوەندی زۆرباشی لەگەڵ پێغەمبەر (ﷺ) هەبوو، بەلام کاتێ پەيامی پێغەمبەرایەتی (ﷺ) بۆ هات جۆرە دوژمنایەتیەکی لەگەڵ پێغەمبەر (ﷺ) دایە کرد کە هەرگیز هیچ کەسێک دوژمنایەتی بەو جۆرە لەگەڵ نەکردووە. جێنۆ و قسە ناشرینی بەخۆی و هاوڕێکانی دەگوت: ماوەی بیست ساڵ ئەو دوژمن کارییە بەردەوامبوو: وەبۆ هەر شەپۆ کوشتاریک بێباوەرانی قورەیش برۆشتباناوە ئەبوسوفیان سەرقاڤلە بوو قەت دوانە دەکەوت، بەلام لەکو تایی تەمەنی خودای گەرە هیدایەت و رێنموونی کرد. کە پێغەمبەر (ﷺ) خۆینی بەخشی بوو، نەزری کردبوو: پۆژیک ئەبوسوفیان لەدیی (ئەبواء) کە لە نیوانی مەککە و مەدینەدا یە هاتە لای پێغەمبەر (ﷺ) گوتی: محمد بە جۆزیک سەیری دەکردم وەک و بەچاو بمتەسینێ وەها بوو، لەدوای ماوەیەک پەرووی لێ سووپاندم، منیش هەستام و پۆیشتمە بەرامبەری، دوبارە پێغەمبەر (ﷺ) پەرووی لێوەرگیرامەو، بەو جۆرە چەند جارێک محمد پەرووی لێوەرگیرام و منیش دەچومەو بەرامبەری: کاتێ موسلمانان هەستیان پێکرد کە پێغەمبەر (ﷺ) نایەوێ دەموچاو و پووختاری بدینی، ئەوانیش هەموویان

پوخته پەندە لە بەسەر ماته گۆرگەکانی پیغمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

پوویان لی وەرگیرام، کەسیان نەیان دەویست چاویان پێم بکەوی. ئینجا لە
دوای ئەوە منیش پووم بۆلای حەزەرەتی عومەر (رضی اللہ عنہ) دەسپارد و تەماشای ئەوم
دەکرد، کابرایەکی ئەنساری ماته نزیکمەو و پای کیشام و گوتی: ئەی دووژمنی
خودا دووژمنکاری تۆ بۆ پیغمبەری (ﷺ) خودا زۆری خایاندووە، جیهانت لی
پێکردوووە، ئیستاش وازناهیینی؟ منیش لەدوای ئەوە لەوی هەستام و، پۆشیتم
بۆلای عەباسی مام، گۆتم: ئەی مامە من هیواو ئومیدم بوو، کە موسلمان
دەبم و پیغمبەریش (ﷺ) زۆرخۆشە! دەبێت بەموسلمان بوونی من: یەکەم: لەبەر
ئەوێ کە خزمایە تیمان هەیه. دوو: منیش. ئەمەن خاوەنی پلەو پایەیی بەرزێ و
شکۆمەندیم: بەلام، وەک و سەیر دەکەم بەپێچەوانەی ئەوێ؟ بۆیە ئەی مامە تۆ
پێ بۆلای، لەو بارەو قسەیی لەگەڵدا بکە، قەناعەت و رازیبیکە؟ مامە
عەباسیشم گوتی: بەخودا هەرگیز من لەو بارەو لەگەڵ پیغمبەردا (ﷺ) ووت
ویژناکەم: بەتایبەتی لەوکاتەو کە پووی لیوەر دەگیرای: چونکە بەخودام
شەرم لە پیغمبەر (ﷺ) دەکەم، لێی دەترسیم! ئینجا گۆتم: ئەی مامە چارەیکەم
بکە، بەکێم دەسپێری کەیفی خۆتە؟ گوتی: بەخوامن هیچ پێگەچارەیکەم نازانم.
لەدوای ئەو پۆشیتمە لای حەزەرەتی عەلی (رضی اللہ عنہ) قسەم لەگەڵدا کرد و ئەویش
هەر وەک و مام وەلامی دامەو. ئەبو یوسف دەگیرێتەو و دەلی: ئەبو سوفاان
گوتی: پۆشیتمە بەردەرگای پیغمبەر دانیشتم، مەتا پیغمبەر (ﷺ) هەستا و
پۆشت بۆ (جوحفە) و پیغمبەر (ﷺ) هیچ گوتەیکە لەگەڵدا نەکرد تەنانەت
هاوڕێیەکی قسەیی نەکرد منیش بەدوایاندا پۆشیتم و لەسەر پێگا کە
دادهنیشتم، جەعفەری کوپیشم لەگەڵدا راوەستا بوو: لەهەر شوێنیک چاویان
بەمن دەکەوت پوویان لیوەر دەگیرام منیش لەگەڵیان دەرچوم و نامادەیی
پزگار بوونی مەککە بووم، لەگەڵ ئەو کۆمەڵە سوارانەیی کە لەگەڵیدا دەرپۆشیتم
هەتا گەشتینە (ئەبەح) پۆشیتمە پێشەو تا نزیکێ گومبەزەکی بوومەو،
پیغمبەر (ﷺ) بەجۆریک تەماشای کردم کە جیاواز بوو لە تەماشاکردنەکانی پێشو:
زۆر ئاواتەخواز بووم زەردەیکە بەرە و پووم بکات. لەو جێگەیی ئافەرەتانی

پوختە پەندە لە بەسەر ماتە گەرنە گەنای پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

هۆز و نهوهی عبدالمتلب پۆیشتنه لای و، هاوسه ره که ی منیشیان له گه لدا بوو: ئه و کاته به لامه وه زۆر نه رمونیان بوو: له دوا ییدا پۆیشت بۆ مزگه وت منیش هه ر به دوا یانه وه بووم و، لێیان جیاواز نه ده بومه وه به هیچ جوړیک. هه تا پێغه مبه ر (ﷺ) پۆیشته (هه وازن) جهنگی (حونین) پێغه مبه ر (ﷺ) له سه ر و لاغه که ی که ناوی (شه هباء) بوو خو ی پاگرتبوو شمشیری له کالان هی نا بووه ده ر ئه منیش پۆیشتم و و لاغه که م له گه ل ئه ودا جووت کردو، شیرم به ده سه ته وه بوو سویند به خدا ئه و کاته چه زم ده کرد له شوینی پێغه مبه ردا (ﷺ) به مر د بمایه و، ئه وه یچی لی به سه ر نه یات: پێغه مبه ر (ﷺ) هه ر سه یری نه کردم و هیچ قسه ی نه ده کرد، عه باس لایه کی جه له وی و لاغه که ی پێغه مبه ر ی (ﷺ) گرتو، منیش لایه کیم گرت: پێغه مبه ر (ﷺ) فه رمووی: ئه ی عه باس ئه وه کێیه؟ عه باس (ﷺ) گوتی: ئه وه براته و کوچه مامته (ئه بو سو فیانی کوپی حارس) لێی ببوره و ، بیه خشه ئه ی پێغه مبه ری خدا! پێغه مبه ر (ﷺ) فه رمووی: ئه وامن لێی بوردم خدا لێی خوشبیت له سه ر ئه و هه موو دووژمنایه تییه ی که به رامبه رمانی کردووه. هه ر به سواریه که یه وه قه ده مینکی بۆ پێشه وه داو پووی له من کردو، گوتی: ئه ی برام به گیانم. ئه وه نده ی گوت و هێرشێ دووژمن و تیکرژانی به رامبه ری دهستی پێکرد. به راستی که چاوم به و هێرشه که وت زۆر له پێغه مبه ر (ﷺ) ده ترسام له و هه موو شیر و تیرانه ی ئا راسته ی ده کرا: بۆیه به هه ر چاوه ده وره ی پێغه مبه ر (ﷺ) دا ده سوو پامه وه بۆ ئه وه ی هیچ شتیک به ری پێغه مبه ر (ﷺ) نه که وی وه رچی ئا راسته ی ئه و ده کری به من بکه وی، به ته وای چاوم به ری بووه پێغه مبه ر (ﷺ): ئه ویش هاواری لێ کردم و فه رمووی: بڕۆ پێش و، له گه ل ئه و گه ل و هۆزه بجه نگه. منیش په لامارم دان و له شوینی دامه زراوی خو یانم ده ری په راندن و پێغه مبه ریش (ﷺ) له گه لم ده هاته پێش هه تا له هه ر چوار لوه ده رمان په راندن و، توانای خو پاگرتنیان نه بوو هه تا به ئه ندازه ی یه فه رسه خ دوورمان خستنه وه و په رته وازه مان پێکردن له هه موو لایه ک. دوا یی ناگام لێبوو پێغه مبه ر (ﷺ) مشتێ خۆلی هه لگرته وه و به ره و پووی بیا وه پانی هه لدا و فه رمووی: چاوه کان کوێرو نابیان. دوا یی گوتی: سویند به خودای که عبه وا دۆپان و تیکشکان هه ر خو یان نه گرته وه.

خودای به به زه یی له کفل خوش بوو

ان الله غفر للکفل

له (عبدالله ی کوری عومر ﷺ) هوه ده گېړنه وه ده فېرموی: گویم له پښمېمېر ﷺ بوو ده یفېرموو: کابرایه ک به ناوی کفل له ناو هوزی به نی ئیسرا ئیلیاندا بوو هر گیز دور که و تنه وه و خوپار یزی له گونا نه ده کرد ، به رده وام خه ریکی تاوان بوو. جاریکیان ئا فرتیک هاته لای و داوای پاره ی لیکرد ئه ویش نه یدایه : له دوا ییدا به (٦٠) شهست دینار پازی کرد که داوین پیسی له گه لدا بکات. له وکاته ی که هر دوکیان ئاماده باشی خو یان کردو و باوه شیان به یه کدا کرد . ئا فرته که پراچېنی و، به ئاگا هاته وهی ترسی لینیش و، دهستی کرد به گریان: کفل به ئا فرته که ی گوت باشه هوی چیه ده گریدی! خو من و تو به خوشه ویستی یه کتری ئه وکاره ئه انجام ده دین و، هیچمان تو بزیمان له یه کتر نه کردو وه؟ ئا فرته که گوتی: به ئی راسته به رده زامه ندی هر دوک لمانه به لام، هه تا ئیستا هر گیز من کاری وانا شیرینم نه کردو وه . ئیستاش له بهر پیویستی و کاری ناچاری و، برسیایه تی وای لیکردم که له بهر پاره که و پیویستیم پازیم، کیفل به رده وام له خوش رابواردنی کاری خه راپ کاری هوشی هاته وه و به زه ییوسوزی جولا و گوتی: ئا فرته تیکی پاکداوین که هه گیز کاری واتنه کردبی و، پیویستی ناچاری کردبیت : منیش ویزانی خو م ئازار نادم : دور که و ته وه و گوتی : ههسته برؤ و باپاره که ش بو خو ت بیت و، گه رده نت نازاک بیت . سویند به خوداش له سه رده ستی تو منیش تو به بیت له کاری خه راپه وناپه و، هر گیز جاریکی تر نا فرمانی خودا و کاری ناره وانه که م. ئه و پیاوه له تاوان پوچو وه له دوا ی ئه وشه وهی که ددانی په شیما ن بوونه وهی خو ی داهینا و جاریکی تر کاری واندکات هر ئه و شه وه به چهند ساتیک له گه رانه وهی بولا ی خودا گیانی ده رچوو! بو به یانی له سه ر درگای ماله که یان نوسرابوو . به راستی خودای گه وړه به هوی ترسانی له خودا و دور که و تنه وهی له و ئا فرته و، گه رانه وهی بولا ی خودا: خودای به به زه یی لئی خوش بوو عه فوی کرد.

په ایمانت پېده دهم بونه ووی لیم خوش بی أبايعك على أن تغفري

څېړنه وه جاريك كابر ايك به (عمری كورې عاصﷺ) ی گوت: كه تۆ نه و نه د ژيرو هوشیاری بوجی وا زور به درهنگه وه موسلمان بووی؟ له وه لآم دا گوتی: نیمه له گهل گهل و هوزيك ده ژباين كه نه وان گه وړه و پيشه و امانن: هیوا و ناواتیان نه و نه د زور بوو له گهل كي وه كاندا به رزو هاوسهنگ بوون، كه پېغه مېر ﷺ په یامی پېگه یشته نه وان دړدونگو و ناړازیبوون و، باوه پریان پېینه هینا، نیمه ش به شوینی نه وان كه و تین و باوه پریان نه هینا. کاتی نه وانیش پویشتن و کارو باری ولات هاته دهستی نیمه، بیرمان كرده وه كه حق و راستی به دهستی نه وانه ویه و نیمه هه له یین: نیسلام كه و ته دل وه كه پیویست بوو هر له زووه و باوه پریان بگردبايه و، هه ول و ته قه لای ته و او مان له گهل پېغه مېر ﷺ دا كړدبايه، كه به راستی نه و مان به هه له و سستی هكي ته و او زانی: له و باره وه گه نجیكي شاره زا له ناینیان بولا ناردم، كه هه رچی سه رنج و تیروانی نیكم له و باره وه هه بیت منیش له و باره وه بریاری ته و او ماندا كه باوه د هینم نه ووی كه له باره ی زیند و بوونه ووی دوا پوژ باسی ده كن كه هه موو چاكه كاران به حق و پاداشتی خو یان ده كن و، تاوانبارانیش سزاو نازاری تاوانه كانیان ده چیژن راست و ته و او به. پېچه وانه شه وه، پېچه وانه ی یاسای نه م جیهان و گه رد وونه یه. بویه لیږه به دواوه هیچ دهرهت و مه به ستيك بؤ كړدنې چاوه پروانی چاكه و، دور له ساخته و ناړه و ایدا چاوه پروان ناكړیت ئینجا، عمر له دواي نه وه له مال هاته دهر و بهره و مالی پېغه مېر ﷺ پښای گرتنه بهر بؤ موسلمان بوونی: له پښا توشی خالیدی كورې و ولیدو، عوسمانی كورې ته لحه ی سه رپه رشكارو خزمهت كاری مالی خودا له هوزی عبدالدار بوو: عمر به خالیدی گوت ها باوكی سوله ایمان له و كاته دا بؤ كوی دهری؟ خالید گوتی: سویند به خودا، شنه بای فینكي شه مال هه لیكردوه. نه و پیاووی كه دواي پېغه مېر ته ﷺ دهكات به راستی پېغه مېرې ﷺ خودایه؟! هه تاكه ی نیمه دووژمنكاری و به ره له سستی بكه یین؟ به خودا دهر و موسلمان ده بم؟

پوختەبەخەنە لە بەمەرماتە گەرمەتەنە پێغمەبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

عەمریش گوتی: دەبەخودا منیش ھەر بۆیە لەمال ھاتوومە دەرپرۆم موسڵمان بێم! کاتی گەشتینە لای پێغمەبەر (ﷺ) سەیریکی کردین و بە ھاوڕێکانی فەرموو: بەراستی ئێوە مەککەتان بەنرخترینی پارچەی دڵ و جگەرتان ئاوەدان کردووە، ئینجا عەمر فەرمووی: خالید ڕۆیشتە پێشەوہ و موسڵمان بوو پەیمانی راستی لەگەڵ پێغمەبەر (ﷺ) داوەست. لەدوای ئەویش من چومە پێشەوہ و گوتم: ئەو پێغمەبەری (ﷺ) خودا بە مەرجێک پەیمانی موسڵمان بوونت لەگەڵ دەبەستم کە داوای لیخۆش بوونی ھەموو تاوانەکانم بۆ بکەي؟ پێغمەبەر (ﷺ) فەرمووی: ئەو عەمر تۆ موسڵمان بە تەنھا بە موسڵمان بوونەکەت ھەموو گوناھ و تاوانەکانت ڕەش دەبنەوہ، کۆچ کردنیش ھەموو گوناھ و تاوانی پیشوی خۆت لادەبات. لەدوای باوەرھێنانی عەمر، پێغمەبەر (ﷺ) لەبەر زیرەکی و دانایی عەمری زۆر لە خۆی نزیکدەکردوہ و، زۆر ڕیزی بۆ دادەناو جار بەجاریش دیکردە نوێنەر، بریکاری خۆی: تەنانت لەشکان و ڕوخانی بتی گەورە (سواع) کە خودای ھیندیک لە ھەوی ھۆزی ھوزەیل بوو. خوداش لە قورئاندا باسی دەکات. سەرپەرشتیار و خزمەتکاری ئەو (سواع) زۆر عەمری ترساند و گوتی: ئەو کارەکی کەتۆ ئەنجامی دەدەي عەمر، ئەو زۆر ترسناکە و، ئەنجامی باشی نابێت: دوای ئەوہ عەمر بە خزمەتکارەکی گوت: دەبێ بۆ خۆت و بەدەستی خۆت ئەو (بت) بە بشکیانی و بپروخیانی، چونکە ئەو کارەکی تۆ کاریکی بێسودو بایەخە. لە دوای شکان و تیکدانێ ئەو بێتە: کە ھیچ پووداوێک پووی نەدا، عەمر (ﷺ) بە سەرپەرشتیارەکی گوت: ئێستا ھەست بەچی دەکەي؟ ئەویش گوتی: بە خودا ئێستا ھەست بە خوشی و ئاسودەیی دلم دەکەم: سەری نەوازشی بۆ خودا نەوی کردو بە تەواوی ڕەزاوونی دلی گوتی: باوەرم ھێنا بە ڕوہردگارو، خواھەنی ئەو بوونەوہرە.

بۆ ئەوانیشتوانی دۆزەخ نیت

لست من أهل النار

دەگیرنەو: (ئەنەسی کوپی مالیک) ﷺ پێش خزمەتی مالی پیغمبەری ﷺ خودا بوو دەفرموی: جاریکیان پیغمبەر ﷺ ویستی بپرواتە دیدەنی (سابتی کوپی قەیس ﷺ) نەریت و ڕەوشتی پیغمبەری ﷺ خودا وابوو کەسێک پلە و پایە و نمرە ی باشی لە لای خودا نەبواوە، لە لای جەماوەریش نرخ و بەهایەکی باش و خوشەویستی و دلسۆزی لە ناویاندا نەبایە نەدەپۆیشتە لای، بۆ ئەو مەبەستە پرسیاری کردوو فرموی: کێ هەیە؟ خەبەر و هەوالی سابتم پێدەگەیەنیت؟ هاوڕێیەکی پیغمبەر ﷺ گوتی: من پێت ڕادەگەیەنم ئەو پیغمبەری ﷺ خودا: هاوڕێی پیغمبەر ﷺ پۆیشتە مالی سابیت کابرا سەیری کرد (سابت) لە مالهۆو زۆر بە مەلۆل و غەمباری دانیشتوو و سەری نەویکردوو: کابرا گوتی: ئەو چیە سابت بەو جۆرە بە ماتێ دانیشتووی؟ لە وەلامدا گوتی: بڕام بەراستی هەرچی چاکە و باشی هەمە هەموویم بەباداوە و پوچ بۆتەو چونکە دەنگم بەسەر دەنگی پیغمبەردا ﷺ بەرزکردۆتەو، بەهێز هاوارم کردوو: بەو بۆنەیهۆو دەرگای بەهەشتم لێداخراوو دەرۆمە دۆزەخەو. ئینجا چۆن شیننەگیرم و غەمبار نەبم!! لەدوای ئەو کابرا پۆیشتەو بۆ لای پیغمبەر ﷺ هەوالەکە ی پێراگەیاندا: پیغمبەر ﷺ بە کابرای ڕاگەیانداوو فرموی: هەر ئێستا بپۆو بۆ لای سابیت پێی بلی مەترسی! ئەو سابیت تۆ لە دانیشتوانی بەهەشتی کابرا بە ڕاکردن پۆیشتەو لای سابیت و پێی گوت ئەو سابیت خوشی و مزگینی بیت پیغمبەر ﷺ فرمویەتی: تۆ لەبەشی ئاگر نیت.

لە سۆزو بەزەیی خودایی هیوا مەبن

لا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ

لە دوا کۆتایی هاتنی جەنگی (نوحود) و شەهید کردنی (حمزە ی کوپی عبدالمطلب ﷺ) بە دەستی وەحشی و بەهۆی هاندانی (نومەیه ی کوپی خەلف) پیغمبەر ﷺ بە کۆژانی حەمزە زۆری ئارامو ناپەرەحت بوو. فرمانی دەرکرد هەر کەسێ بتوانی

پوختە بەدەخدا لە بەمەراواتە ئۆرنگە ئاوازی پێغمەبەر (ﷺ) ھەماتە من ھەلە (رمول: ۲۵)

وہ حشی بکوڑی خۆینە کە ی بە ھەدەر دەپوات: وہ حشی لە ترسی کوشتنە وە ی ھەلات و بۆی دەرچو پۆیششت بو (قەفار) کە جینگە یە کە، لە دوا ی تێپەر بوونی ماوہ یە کە زۆر بە سەر ئە وەرودا وە: پۆژیک لە پۆژان وە حشی بیری کردو وە کە ژیا نی بیبا وە پری ژیا نیکی بە دبەختی و بیما یە یە ویستی با وەر بەینی و بگەریتە وە بۆ لای خودا و موسلمان ببی: بۆ ئە و مە بەستە بیری کردو وە و لئی بوو بە ماخۆلان کە چۆن بپروا و موسلمان ببی چونکە گەر وە ترین و خۆشە ویست ترین کە سی پێغە مەبری ﷺ شەھید کردو وە: بۆیە لە پیشە وە نامە یە کە بۆ پێغە مەبر ﷺ نوسی و گوتی: ئە ی محمد من دە مە و ی موسلمان ببم، بە لام ئە و ئایە تە رینگە م پێنادا کە دە فەر موی:

(وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا ءَاخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ ؕ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا. يُضْعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَيَخَلَّدُ فِيهِ ؕ مُهَانًا)

الفرقان/ ۶۸-۶۹ واتە: ئە وانە ی کە ھیچ کە سیکی تر بیجگە لە خودا ناپەرستن و کە سی تر بە خودا نازانن، وە دەست درێژی تاوانی کوشتن بۆ ھیچ کە سیك درێژ ناکەن کە خودا بە نارە وای دانابی تەنھا کە ماف و حەقی کوشتنی لە سەر بیت، وە بە ھیچ جوړیکیش دەستدرێژی و نزیککە و تەنە وە ی کاری نامەردانە و تاوان باری ناکەن، ئە وانە بە بەندە ی خودا دەناسرێن و ناسراون، بە لام ھەر کە سی ئە و تاوانانە ئە نجام بدات ئە وە بە پراستی ئە وانە توشی ریسوایی و سزاو نازاری ناخۆش دە بن..

منیش سە یردە کە م ئینسان نیکی ھاو بە ش پە یدا کە رو، بکوژو، داوین پیسیم کردو وە: بۆیە جینگای تۆبە بۆ من نییە. ئینجا لە دوا ی ئە وە خودای بە بەزە یی بۆ ریزلێنان لە ئادە میزادە کان ھەر چە ندە گونا ھ بارو شە رمە زار بن ئە گەر بیانە و یت بگەرێنە وە بۆ لای خودای خۆیان خودا ریزیان لێ دە گریت و نا ئومید یان ناکات بۆیە ئە و ئایە تە ی ناردە خوار وە کە دە فەر موی: (إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ ؕ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا) الفرقان/ ۷۰ واتە: تەنھا ئە وانە ی تۆبە و پە شیمان دە بنە وە لە و کردارە ناپە سندانە و با وە پری تە وا و بە خودا بە ینیت و ئینجا کرداری

پوخته بدهد؛ له بهممه راته گرانگه گانی پښه مېر (ﷺ) قېماته من حیاة رسول (ﷺ)

باش و چاکیش نه انجام بدات دواى نه وه خودای میهره بان کرده وه خهراپه کانیشیان بویه چاکه ده گپړی چونکه خدا هردهم لیخوش بوو میهره بانه.

لهدواى دابه زینى نه و نایه ته پښه مېره ی (ﷺ) خدا بو وه لمدانه وهى وه حشى نه و نایه ته ی بو ره وان کرده وه: کاتى وه حشى نه و نایه ته ی خوینده وه قه ناعت و دلفیایى نه هات بویه دوباره نامه یه کی تری نووسى و گوتى: نه ی محمد نه و نایه ته مېرجى تڼدایه که ده فرموى به مېرجىک تویه بکه ی و باوه پ بهینى و کردارى چاکه ش به نه انجام بگه یه نى. که به پراستى نه وه مېرجىکى قورس و گرانه، من ده موى موسلمان بېم بهى هیچ مېرجىک. ئینجا خودای گوره نایه تیكى تری بو دلفیایى تویه کاران بهى مېرج نارد که ده یانه وى بگه پښه وه بو لای خدا فرموى: (إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ

وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ) النساء/ ۱۱۶ واته: خودای به ده سه لات هرگیز له و که سانه نابوورى که شهربک و هاوبه شى بو بریار ددهن به لام بو هر که سیکی تر که ناروزى لیبت خوش ده بیت بیجگه له هاوبه ش بریار دهران.

پښه مېره (ﷺ) بو وه لامى دووه مى وه حشى نه و نایه ته ی نارد وه: کاتى وه حشى نه و نایه ته ی خوینده وه: دیسان نامه یه کی تری بو پښه مېره (ﷺ) نویسه وه گوتى: نه ی محمد نه و نایه ته ش تایبه تمه ندی پیوه دیاره که ده فرموى: میهره بانى من تایبه ته بو نه وانه ی که بو خوم حزم لییه تی، بوی هیه من له ناو نه و نایه ته تایبه تمه ندی اندا نه بېم. ئینجا خودای به سوژو به زه یی به رامېره به نده کانی نایه تیكى تری نارد وو فرموى: (قُلْ يٰعِبَادِىَ الَّذِينَ اسْتَرْفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ) الزمر/ ۲۳ واته: خودا به پښه مېره مان ده فرمیت به و خه لکانه ی که تاوانیان کرده نه گهر ناروزو ده که ن بولای خودا بگه پښه وه له سوژو به زه یی خودا مه ئیوس و نا ئومید مه بن چونکه خودا له هه موو تاوانه کانتان خوش ده بیت که په شیمان بېنه وه به پراستى خوداش لى خوش به رو میهره بانه.

پوخته به خدا له به مهربانی بخشنده (ﷺ) قوماً من حياة رسول (ﷺ)

ئینجا له دواى ئه وهى كه پیغمبر ﷺ نه وایه تهى بۆ وه لامة نامه ی سیهه می وه حشی نویسه وه: وه حشی له دواى خویندنه وهى نامه كه خیرا هه ستاو پویشته بۆ لای پیغمبر و موسلمان بوو: ئه وه حشی له دواى موسلمانبوونی له چه ندین جهنگ و غزادا له گه ل پیغمبر ﷺ به شداری کردوه: وه هر به دهستی وه حشی بوو كه موسه یله مه ی درۆن له جهنگی هه لگه راوه كاندا كوژا. ئینجا وه حشی ده ی گوت: له کاتی نه زانی و بیباوه یم دا گه وره ترین ئاده میزادی باوه ډار كه حمزه ی کوڤی عبد المتلیب ﷺ بوو کوشتم: وه له دواى هیدایهت و پوشه نی و موسلمان بونیشدا گه وره ترین و خهراپترین ئاده میزادی بیباوه ڤو کوشته.

سۆز و به زه یی خودا بۆ تۆبه کاران

رحمة الله بالتائبين

له (ئه بو سه عیدی خودرییه وه ﷺ) ده گیرنه وه كه پیغمبری ﷺ خودا فهرموویه تی: له پیشینانی پیشی پیش ئیوه دا کابرایه ك (٩٩) نه وهت و نو كه سی کوشتبوو ویستی تۆبه بکات ئینجا بۆ داواى تۆبه که ی ویستی چه ند پرسیارى له زانا و دانایه ك بکات بۆ ئه وه مه به سه ته دهستی کردبه گه ڤان و پرسیارو به دوا داچونی زۆر: کابرایه کی راهیب و خودا په رستیان بۆ ده ست نیشان کرد پرسیارى لیبکات : ئه ویش به ره و لای کابرای خودا په رست و راهیب پویشته و پینی گوت: من (٩٩) نه وهت و نو كه سم کوشتوو به لام ئیستا ده مه وى تۆبه بکه م ئایا په شیمان بونه وه م بۆ هیه و تۆبه م لیوه ده گیرى له دواى ئه وه مه وو کوشتارانه؟ راهیبه كه گوتی: نه خیر تو تۆبه ت لیوه رناگیرى چونکه تاوانه کانت زۆره بۆیه کابرای پیاو کوژ ږقى هه ستاو ئه و کابرا راهیبه شی کوشته بووبه (١٠٠) سه د کوژراوى ته واو. ئینجا دووباره دهستی کرده وه به گه ڤان و پرسیار له زانا و دانایانی تر ئاده میزادیکی زانایان بۆ دیاری کرد پویشته بۆلای و پرسیارى تۆبه و گه ڤانه وه ی لیکردکه (١٠٠) سه د که سی کوشتوو ئایا بۆی هیه تۆبه بکات و، تۆبه ی لی و ده رده گیرى؟ ئه ویش فهرمووی: به لى ده توانی تۆبه بکهیت و هیچ که سیك ناتوانی ږیگه ی تۆبه ت لیبگیریت. به لام به مه رجیک له و شوینه ی که تاوانت لی نه نجام داوه

پوخته به خدایه به مهره هاته خرنکه گانی پیغمبر (ﷺ) قیامت من حیات رسول (ﷺ)

مه مینه وه و برۆ بۆ فلانه شوینه که کومه له خه لکیکی موسلمان و خودا په رستی لینه له گهل نه واندای خودا په رستی بکه و مه گه پیه بۆ ئیره جیگهی تاوان کردنه که ت. کابرا به دلکیکی پاکه وه ملی رینگهی نه و شوینه ی گرت که بوی دیاری کرابوو: به لام مردن پیشی پیگرت و موله تی پینه دا بگاته نه و شوینه و له نیوه ی رینگادا گیانی بهرچوو. ئینجا له نیوانی فریشته ی میهره بانی و ، فریشته ی لیپرسراوی شهر بوو به کیشه، که ئایا نه و کابرایه له بهر نه وه ی نه گه یش تۆته جیگای دیاری کراو تۆبه ی لیوه رگراوه یان نا؟ فریشته ی میهره بانی ده ی فرموو: تۆبه ی لیوه رگراوه چونکه به نیه تیکی پاکه وه تۆبه ی کردوه: فریشته ی لیپرسراوی سزاو تاوانیش ده ی فرموو: تۆبه ی کردوه به لام له بهر نه وه ی هیچ چاکه یه کی نه کردوه و سوجه یه کی بۆ خودا نه بردوه تۆبه ی لیوه رنه گراوه. بویه بۆ ناو برژی کردنی نه و دوانه فریشته ی سیهم به رهنگ و پوخساری ئاده می هات بۆ چاره سه ری کیشه ی نه و دوانه و فرمووی: وهرن ئیه هه ردووکتان پیوانه ی نیوانی نه و دوو شوینه بکه ن که له کوئی هاتوه و بۆ کوئی ده چی، بزانه نیوانی کامه یان نزیکتره به هه رلایه ن نزیک تر بوو نه وه قسه ی نه وراست و ته واره، له دوا ی پیوانه ی به فرمانی خودا رینگای چونی به ره و خودا په رسته کان به نه ندازه ی بستیکنریک تر بۆ له رینگای لینی هاتبوو. خودا لینی خویش بوو عه فوی کرد له کاتییدا که سوجه و کپنوشیکی بۆ خودا نه بردبوو .

دادگه ری

العدالة

(إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ ٤٠ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا) النساء/ ٥٨ . واته: به راستی خودای به ده سه لات فرمانمان پیده دات که مالی سپارده به دینه وه به ده ستی خاوه نی پیشویان، وه نه گه ر کرانه دادوه له نیوانی خه لکیدا نه وه زۆرباش به دادوه ریانه

پوختە بەگە، لە بەمەرمانە گەرنەگەمانی، پێغمەرم (ﷺ) قەمانە من حیاة رمول (ﷺ)

فەرمان پەوایی بکەن چونکە بەپراستی خودای بەدەسەلات زۆریە پێک و پێکی
فەرمانتان پێدەدات، وە بەپراستی خوداش هەردەم بیسەر و بینایە.

ئیسلاام بانگەوازیکی چاکساز و شیاو و بۆ پەرور دە و فێربوونی تاک بۆ بەهیزی
نرخاندنی، ببیتە ھۆی پێنیشاناندانی بۆ پێگەی چاکە، وە ببیتە ھۆی ھاندانی
ئینسان بۆ ئەوێ دادگەر بیت لەگەڵ پەرور دگاریداو، وە بە پوختیکی دادگەرانی
لەگەڵ گیان و ھەست و ھۆشی، تەواوی ئادەمیزادەکان و کۆمەڵگادا دادگەرانی
پەفتار بکات وە لەسەر بنەمایەکی دادگەرانی خۆی دابمەزینێ بۆ ئەوێ ببیتە
مایە پازێ و قایلبوونی خودا لێ و ھەم قایل بوونی کۆمەڵانی ئادەمیزادەکانیش
بۆ ئەوێ لەژیانی دونیاو دواپۆژ سەر بەرزو بەختەومر بیت. وە خودای گەورە

فەرمانمان پێدەدات بە دادگەری و دەفەرموی: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ
لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ ۚ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَتَانُ قَوْمٍ عَلَىٰ ءَلَّا تَعْدِلُوا ۖ ءَعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ

لِلتَّقْوَىٰ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ} المائدة/ ۸ واتە: ئەو ئەوانە

باوەرپتان ھێناو لەبەر پەزابوونی خودا زۆریەباش و پراستی بە کاری شاھیدی
دادپەرورەرانە ھەستن وە بەھێچ جوێک پقو و دوژمنایەتی و ناخۆشیتان واتان
لێنەکات کە دادپەرورەرانە نەجولێنەو. دادپەرورەربن بەپراستی داد پەرورەری نزیکە
لە تەقواو خۆپاریزی، وە تەقواو خۆپاریزین چونکە بەپراستی خودا ئاگادارە بە
ھەموو کردەوہیەکی کە ئێوہ دەیکەن. وە لە ئایەتیکی تردا دەفەرموی {إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ

بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَايَ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ ۚ يَعِظُكُم

لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ} النحل/ ۹۰ واتە: بەپراستی خودا ھەر دەم فەرمان دەکات بە چاکی و

دادپەرورەرانە، وە فەرمان بە بەخشندەیی و یارمەتی بۆ خزم و دوستان دەکات و
بەرگری لە خەراپە و تاوان و داوینپێسی و دەستدریژی و گوناھ دەکات، وە ئامۆژگاریمان
دەکات بۆ ئەوێ تەواو بیر بکەینەوہ لە کرداری باشە و خۆپاراستن لە خەراپە.

پوخته بومد له بهر مهاته گرانگه گانې پیغمبر (ﷺ) هېماته من حیاة رمول (ﷺ)

چونیه تی دادگری نادمیزاد له گهل پهروردگاریدا ده بیئت باوهریکی راست و
تواوی هه بیئت له خوداترسانو، خو پاریزی له بهرامبر هه موو هه نسوکهوت و
گوفتارو کرداره گانی و، به سر هات و گوران کاریه گانی هه بیئت. وه ناماده
باشی وهست به لیپرسراوی تواوی بهرامبر هه موو نهو ثرك و اجباتانهی
كه خودا دایناوه هه بیئت. وهك و عیبادت و خوداپه رستی و، کرین و فروشتن و
بازرگانی و، رهوشت و هه نسوکهوتی پاک و جوان و، دور كهوتنه وه له هه موو نهو
کارانهی كه نه می لیكراوه و به خهراپه و تاوان و شه پرهنگیزی سهیر ده کریت، وه
به پیچه وانه شه وه هه موو کات سوپاس گوزار و شوکرانه بژیتری زوری دهستكهوت و
نیعمه ته گانی خودا بیئت، وه زور به وردی هه ولبدات دادگری له گوفتارو کردارو
هه نسوکهوتیدا به کاری بهینی، وه هیچ گومانی تیدانیه كه داد گری وله خودا
ترسان ئینسان والیده کات كه به ته نها له دهسه لات و توانای خودا بترسی و هیچی
تر، نهو کاته ی دادگری ده بیئتته پیشه و او لیپرسراوی، به نهجام گه یاندنی
پیویست و مافه کان حه تمی و به جیده بن، نهو کاته یه كه خودای گهره زوردارو
سته مکاران ده ترسینی و په یمانی سزاو نازاری زور به هیزی بۆ سته مکاران دیاری
کردوه هه روهك و خودا ده فرموی: { وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ
الشعراء/ ۲۲۷ } واته: له دوا ییدا نه وانه ی كه سته م و زولمیان کردوه بۆیان دهر
ده كه وی و ده زانن كه چۆن به دؤپاو تیکشكاوی ده گه پینه وه بۆ لای خودا. وه
پیغه مبهری خوداش ده فرموی: ﴿إِنَّ النَّاسَ إِذَا أَرَادَ الظَّالِمُ أَنْ يَأْخُذُوا عَلَىٰ يَدَيْهِ أُولَٰئِكَ
أَن يَعْصِيَهُمُ اللَّهُ بِعَذَابٍ مِنْ عِنْدِهِ﴾، به لام دادگری نادمیزاد له گهل گیان و نه فسی
خویدا ده بی نهو هو یانه ی كه پاریزگای له گیان و لاشه و نه دماه گانی ده کات
به کاریان بهینیئت و بیانپاریزی نهو هوش به پیک و پیک رهفتارکردن و میانه رهوی و
ههستان به هه موو جوړی هه نسوکهوت و جولانه وهیهك چونكه میانه رهوی و باش
رهفتارکردن له رهوشتی بهرزی گهره ی مرقایه تیه، گهره یی رهفتاری جوانه
له نیوانی دوو چروکی و ملکه چیدا، وه زیاده پویش خوش رابواردنیکی
زیاده پویش و کامه رانیه كه سر ده کیشتی بۆ خو هه لکیشتان و خودمر خستن،

پوخته بماند له بهرمرماته څرنگه کانی پېغمبر (ﷺ) هېماته من حیاة رسول (ﷺ)

سهرپای نهووی که ده بیته هوئی تیک شکن و زهرری لاشه وسامان به فیژدان. هر له بهر نهو شه که دینی سر به رزی نیسلام به چه پام و ناږه وای داناوه که ناده میزا دزیاده پوئی و نیسراف بکات و بهرگی ناوری شمی گران به هاو پازاندنه ووی به زیږو زیو بکات که ده بیته مایه ی خو به میینه پیشاندان و هر دم چه زو ناره زوی له پابواردن و خو به دهر خستن بیت، هر وهک و خودا ده فرمویت:

{ يٰۤاٰدَمُ خُذْوَ زَيْنَتَكَ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوْا وَاشْرَبُوْا وَلَا تُسْرِفُوْاۚ اِنَّهٗ لَا يُحِبُّ

اَلْمُسْرِفِيْنَ } الاعراف/ ۳۱ واته: نهی نهو هکانی نادم له کاتی چونه ناو مزگه وتو

ده ست پیکردنی هه موو نویژه کانتان خوتان پاک و خاوین پابگرن و جل و پو شاکي پاک له بهر بکن، وه له و نازو نیعمه ته ی که خودا پیی داوون بخون و بخونه وه به لام زوړو زیاده پړه وی به کار مهینن چونکه به پراستی خودای میهره بان زیاده پړی خوش ناویت. وه خودا له نایه تیکی تردا ده فرموی { وَالَّذِيْنَ اِذَا اَنْفَقُوْا لَمْ يُسْرِفُوْا وَلَمْ يَقْتُرُوْا وَكَانَ بَيْنَ ذٰلِكَ قَوَامًا } الفرقان/ ۶۷ واته: به نده کانی خودا نهوانه کاتی

مال و سامانیان ده به خشن هیچ زیاده پړی ناکه و زوړباشیش ده بیخشن و پړیلی و چروکی و ده ست نوقاوی ناکه به لکو به مامناو هندی کاری خیر نه نجام دده ن.

نه مجاریان دادگه ری ناده میزاد له گهل که سانی دهورو به ردا که به پراستی بومان دهر ده که وی که نیسلام واقعیکی گونجاوه بو خوشه ویستی و یه ک پړی و پیکه وه ژیا نی هه موو ناده میزاده کان وه ده سته بهرو زامنی ته وای به ره ی ناده میزاده له موسلمان و ناموسلمان زهخت و توپزی له هیچ ناده میزادیک ناکات له سر ناینه که ی و هه موو مافه کانیشی، ته نانهت له کاتی به هیژترین کاتی سرکه وتن و سهر به رزیدا. ته نها مه گهر له پیناوی ته ندرستی و بیرو هوشی ته و او سهر به رزی ناده میزا ده کاند و ه دینی سهر به رزی نیسلام فرمانی به شوینکه وتوانی کرد و وه که داد گه ری ته و او به کار بهینن له گهل ته وای ناده میزاده کان ته نانهت له گهل نهوانه شدا که دوژمنایه تی و ناخویشان له ناو یه کتر داهیه، هر وهک و خودا له و باره وه ده فرموی:

پوخته بدهد له بهمه زمانه خړنگه خانه، پېغمبر (ﷺ) قومات من حيا رسول (ﷺ)

﴿وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا أَعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ {المائدة/ ٨} واته: خودای به دهسه لات دهه فرموی: نهی

باوه پدران نه کهن به هوئی نارېکی و دوژمن کارانه تان پق و قین له یه کتر هه لگرن و دادپه روه نه بن و، مافی یه کتر داگیر بکه، پیویسته ته واودادگه رب، چونکه دادگه ری له ته قوا و خوپاریزی زوړنزیکه، ده نیوېش ته قوا کارو خوپاریز بن چونکه به پرستی خودا ناگاداري هه موو کرده و یه کتانه که ده یکه.

دینی سهر به رزی نیسلام داوا له ته واوی شوین که وه توانی ده کات که به گوړه ری تواناو لیها توای خوینا به رامبه به شوینکه و توانی خوینا و ناده میزاده کان بو کارو فرمان پاپه پانددادگه روه و هه فابن و، چاودی ری ته واوی هه نسوکه زت و به جیهینانی فرمانه کانی خودا بکه و وه فرمانی ته واویش به هه موو تاکه تاکه کانی کومه لی ناده میزاده کانیش بکات بو به جیهینانی ته واوی دادگه ری و شیوازه کانی و، به رامبه ری و به گژداچونه و هی زوړداری و نه هیشتنی ستم هه تا ته واوی ناده میزاده کان هه ست به ئاسوده یی و دلنیا یی ده کهن، وه له ژیاننکی ئاسوده ییدا ده توان و لات به ره و ئاوه دانی و پیشکه و تن به بن و، پاریزگاری له خاک و نیشتمان و ئاینیان بکه و، به بیرو باوه ریکی ته واوگیان له سهرده ست و ئاماده ی قوربانیدان بن بو سهرکه و تن و پیگه یاندنی و بنچینه ی مبه به ست و ئاوه ته کانیان. هه روه ک و خودا دهه فرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ

بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ﴾ {النساء/ ٥٨} واته: خودای گه و ره فرمانان پینده دات که

هه رچی سپارده و نه مانه ت هه یه بیده ی نه وه به ده ستی خاودنه راسته که ی خوئی. وه هه کاتیکیش دادوهریتان کرد له نیوانی خه لکیدا نه وه زوړ به دادوهرانه فرمان په وایی بکه چونکه به پرستی خودا زوړ به چاک و جوانی فرمانتان پیده کات، وه به پرستی خوداش بیسه رو بینایه. ﴿وَقَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ: أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ أَشْرَكَ اللَّهُ فِي سُلْطَانِ فَجَارٍ فِي حُكْمِهِ﴾. وه به راستی نه گهر سهیری پیشه و ن لیپرسراوانی موسلمانان پیشو بکه ی بن ته واوی (توانین بلین: نمونه ی

پوخته بدهند له بهمه زمانه گرنه گمانی پیغمبر (ﷺ) قضاة من حیاة رسول (ﷺ)

به رزی و پیشه وای لی بوون بۆ به دیهینانی ته وای دادگه ری و یه ک سانی له نیوانی ته وای شوینکه وتوان و چین و تویره کانی ناو کومه ل. نه وهش نمونه یه که له ووداوه راستیانه ی که له نیوانی یه کی که له سهربازو شوینکه وتوانیه وه پرویداوه، ده گیرنه وه: سهربازیکی سوپای موسلمانان سکالای له لای پیشه وای عومهری کوری خه تاب ﷺ ده کات که سهرکرده یکی پیشه وای به ناوی (نه بوموسای نه شعری ﷺ) لی داوه وسهری تاشیوه: حه زه تی عومهر ﷺ هه رخیرا نامه یه کی بۆ نه بوموسا نوسی و فهرمووی: نه ی نه بوموسا چون له و سهربازت داوه نه به و شیوه توش بۆ نه و مل که چبه هه تا تۆ له و حه قی خوی ده ستینیتنه وه: کاتی نامه که ی پیگه یشت نه بو موسا به مل که چی له به رده ستی سهربازه که له به رامبه ری نه و هه موو سوپایه دا داده نیشی بۆ تۆ له لیسه ندنه وه ی، ئینجا له و کاته دا سهربازه که سهر به رز ده کاته وه بۆ ئاسمان وده لی: نه ی خودای به به زه یی و میهره بان نه من والیی خوش بووم به و جوړه دادگه ری له ئیسلام به پیویستی داده نی له سهر ته وای موسلمانان که گرنگی بدن به سهرکه وتن و به جیهینانی دادگه ری و نازادی و سهر به ستی: وه بجهنگن و قوه ربانی بدن به درژی سته م و ده ست درژی له ریگی به دی هیانی حه ق و راستی: که به راستی نه وهش واجب و پیویستی ته وای سهرشانی هه موو نه وانه یه که لیپرسراویان له سهر شانه و هه ست به لیپرسراوی ته واده کن بۆ نه وکاره ی که له سهرخویان داناوه وهریان گرتووه، متمانه ی ته وایان پیدراوه: وه ریزو گه وره یی دادگه ریش به رق و کینه و دوژمنایه تی و سستی نایه ته دی. پیغه مبه ر ﷺ له وباره وه ده فهرمو ی: ﴿يُوتَى بِالْوَلَاةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: أَنْتُمْ كُنْتُمْ دَعَاةَ خَلِيفَتِي وَخَزَنَةَ مَلِكِي فِي أَرْضِي، ثُمَّ يَقُولُ لِأَحَدِهِمْ: لِمَ ضَرَبْتَ عِبَادِي فَوْقَ الْحَدِّ الَّذِي أَمَرْتُ بِهِ؟ فَيَقُولُ: يَارَبِّ لِإِنَّهُمْ عَصَوْكَ وَخَالَفُوكَ ثُمَّ يَقُولُ لِأَحَدِهِمْ لِمَ عَاقَبْتُمْ عِبَادِي أَقْلَ مِنَ الْحَدِّ الَّذِي أَمَرْتُ بِهِ؟ فَيَقُولُ يَارَبِّ إِنِّي رَحِمْتَهُمْ. فَيَقُولُ تَعَالَى: كَيْفَ تَكُونُ أَرْحَمَ مِنِّي؟ خَذُوا الَّذِي زَادَ وَالَّذِي نَقَصَ وَاحْشُوا بِمَا زَوَايَا جَهَنَّمَ﴾.

﴿وقال عليه الصلاة والسلام: ثلاثة لا ترد دعوتهم، الإمام العادل، والصائم حتى يقطر، ودعوة المظلوم تحمل على الفمام وتفتح لها أبواب السماء﴾.

پوختە بەدەنە لە بەسەر هااتە گەڕگە کانی پێغەمبەر (ﷺ) قەسائە من حیاة رسول (ﷺ)

ئینجا لێرە بەدواوە چەند چەرۆک و بەسەر هااتیک لە لێپرسراوانی دادگەری کە بۆمان بوون و دیاری دەکەن کە چۆن توێژینەو و پشکنینیان کردووە بۆ ئەوێ نەکەوێ نەو و زۆلم و ستەمەو، وە بۆ ئەوێش ئێمە ئەوانە بەکەینە پێشەواو سەر مەشقی خۆمان، بەشوینی پێگە و پێبازی ئەواندا بوین، بەشیک لە دەستکەوت و لیخۆش بوونی خودای بەبەزەیی و میهرەبانمان دەست کەوێت.

ئەگەر فاتمە ی کچی محمد دزی بکات دەستی دەبێم

لو أن فاطمة بنت محمد سرقت لقطعت يدها

لە حەزەرتی عائیشەو دەگێڕنەو: فرمووێت: هۆزی قوڕەیش بەلایانەو کارێکی زۆر قورس و گران بوو: دەست بڕینی ئەو ئافەرەتە ی هۆزی مەخزومی کە دزی کردبوو دەستی بێرێ لە جەنگی ئازاد کردنی مەککەدا. بۆیە بیریان کردووە گوێیان: کێ باشە بینێرێ بۆ لای پێغەمبەر ﷺ لەو بارەو و وتووێژی لەگەڵدا بکات؟ بۆ ئەو مەبەستە (ئوسامە ی کۆپی زەید ﷺ) یان دەست نیشان کرد، کە هیچ کەس وەک ئوسامە توانا و هێزی نیە بتوانێ لەگەڵ پێغەمبەر ﷺ بدوێ: ئوسامە بۆ ئەو مەبەستە پۆشیستە خزمەتی پێغەمبەر ﷺ، و وتووێژی لەگەڵدا کرد: پێغەمبەر ﷺ لەبارە ی ئەو قسانەو پوختەو سوورە لەگەراو فرموو: ئوسامە تۆ تکاوداوی لیخۆش بوون بۆ کەسێک دەکە ی کەسنوری خودای شکاندوو، پێویستە تۆ لەو حەقی خودای لی بستمە ندریتهو: ئوسامە گوێ: ئە ی پێغەمبەر ﷺ خودا داوی لیخۆشبوونم بۆکە. ئینجا پێغەمبەر ﷺ لەداوی بەجێهێنانی نوێژی خەوتنان (عشا) لەداوی سوپاس و ستایشی پەروردگاری مەزن فرموو: زۆر باش بزانی ئەوانە ی کە لە پێشی ئێوە هیاک و لەناوچوون هەمووی بە هۆی ئەو بوو: هەر کاتی ئێنسانێکی دەست پۆشیستو لەناو جەماوەردا کارێکی دزی، دزیوودێ بەرمانەکانی خودای دەکرد، چاوپۆشیان لێدەکرد و لێی دەبووران. بەلام کەهەر ژارو کەم دەستێک کاری دزی و ناڕەوایی دەکرد هەر گێزێنیان نەدە بووری و تۆ لەو حەقی خودایان لی دەستاندەو: بەلام ﷺ وانی والذی نفسی بیده لو أن فاطمة بنت محمد سرقت لقطعت يدها واته: من دەلێم سویندبەو کەسە ی کە گیانی منی بەدەستە ئەگەر فاتیمە ی کچم دزی بکات لێی نابوورم و دەستی دەبێم.

ئەوھە کچی تۆیە ئەی پێشەوای مۆسڵمانان

إنها ابنتك يا أمير المؤمنين

(زەینەب) ە کچی (ئیمام علی کوپی ئەبوتالیب ﷺ) ویستی بەزێرو، زیوو، گەوھەرو. خشلۆ، جل و بەرگی ئافەرەتان خۆی جوان و پرازی نیتەو: بۆ ئەو مەبەستە لەناو خەزینە (بیت المال) ی مۆسڵمانان دا (خەناکەو، گەردانە) مرواریەکی زۆر بەنرخ و جوانی تێدا بوو: (زەینەب) پۆشت بۆلای (کوپی ئەبو پافە ﷺ) ی لێ پرسراوی خەزینە ی مۆسڵمانان داوای لێ کرد کە ئەو گەردانە ی پێ ببەخشی، بۆخو جوان کردن و پازاندنەو، بۆماوھ ی سێ پۆژی جەژن لە داوی ئەو ە دیگێر نیتەو بۆ خەزینە، کوپی ئەبی پافعیش گەردانە کە ی پێدە بەخشی زەینەبەش دەروا و خۆی پێدە پرازی نیتەو: باوکی کە چاوی پێی دەکویت بەملوانکەو گەردانە یە ک خۆی ئارایش و پازاندۆتەو پوختەو سوری سورھە ئەدە گەپ نیت و تۆرە دەبی: بە تۆرە ییەو ە ئی، کچی تۆ ئەو گەردانە ت لە کو ی بوو؟ وەکی پێی داوی؟ زەینەبەش زۆر بە ترسو و سامەو ە گووتی: بەسپاردە لە خەزینە ی مۆسڵمانان، لە کوپی ئەبو پافەم وەرگرتوو، تەنھا بۆ مەبەستی خو پازاندنەو ی سێ پۆژە ی جەژن و داوی و ە ک خۆی بیگێر مەو: ئینجا ھەزەرە تە علی جینشین و دادگە ری بە تەنگەو ە هاتوو، خەمخۆرو پارێزگاری مانی مۆسڵمانان. داوای کرد کە کوپی ئەبو پافە بیت بۆلای: کاتی کوپی ئەبو پافە هات: بە تۆرە ییەو پێی گوت: کی فەرمانی پێ کردوی کە ئەو ملوانکە بەدە کچی من لەناو ئەو ەموو کچە مۆسڵمانانە ی ەرمە کەماندا، ئایا تۆ فەرمانت لە مۆسڵمانان وەرگرتو ە کە چۆن ئارەزو بەکی لە خەزینە دا ئاوا رەفتار بەکی؟ کوپی ئەبو پافە زۆر بە پارانەو ەو لێبوردنەو گووتی: ئەی پێشەوای مۆسڵمانان ئەو ە کچە کە ی تۆیە! بەلام ئەم پارانەو ە داوای لێبوردنە پق و تۆرە یی پێشەوای سارد نە کردو ەو، بەزەیی بە کچە کە ی دا نە هاتەو ە گووتی: ئەی کوپی ئەبو پافە ئایا کچە کە م ئازار و سزای خودام لەسەر لادە بات و، گوناھە کانم ە ئەدە گری لە پۆژی داویدا؟ کوپی ئەبو پافە گووتی: نەخیر ئەی پێشەوای مۆسڵمانان ە ئی ناگریت. ئینجا ھەزەرە تە علی ﷺ فەرمووی: ھە

پوخته بهكه له بهمه رماته خړنگه خاڼی پټغمه بهر (ﷺ) قېماته من حیاة رسول (ﷺ)

نیستا ئه و ملوانكه ی لیوهر دهگریه وه و دهیبه یه وه ناو خه زینه و، هاواربو حالت جاريکی ترئه و کاره دووباره بیته وه، چی به لایه کت به سهر دینم!! کوپی رافعیش هر خیرا ملوانكه ی لیوهر گرته وه و، بر دیه وه ناو خه زینه بو شوینی خوی.

بۆمن رهوانیه زیاده ی پیوستی خوتانتان پی به خشم

لا یحل لی أن أزدکم علی ماکان یکفیکم

دهگیرنه وه که پیشه و(علیﷺ) جینشینى موسلمانان هه موو پوژیک نه ندازه یه ک خوراکى جوی دیاری کراوی ده دایه (عه قیل) ی برای که به شی خوی و خانه واده ی ده کرد. وه هر به هه مان شیوه نه و خوراکه ده درایه خانه واده ی موسلمانان. به لام عه قیل هه موو پوژیک به شیک له و خواردنه ی که وه ری ده گرت نه یان ده خوارد و پاشه که وتیان ده کرد: له دواى ماوه یه ک، که پاشه که وته که یان زیادى کرد نه و زیادیه ی برده بازارو، خورما و پون و شتی کړی و (هه ريسه) یه کی خوشیان پیدروست کرد که نه و خواردنه له چهند شتی جوراو جوردروست ده کړی: زوړیش له میژه نه و جوره خواردنه یان نه خواردووه، چونکه توانایان نه بووه. بو نه و مه به سته ش حه زه تی عه لیان بانگ کرد که خواردن یان له گه لدا بخوات، کاتى نه و خواردنه یان بو پیشه و(علیﷺ) نامه ده کردو بویاندانا، فهرمووی: نه و خواردنه تان له کوئی بوو؟ نه وانیش وه لایمیان دایه وه به راستی له و به شه خوراکه ی بۆمان دیاری کراوه و، ده ماندریتى که میکمان لى پاشه که وت ده کردو، نه مان ده خوارد تا کو مان کرده وه نه و خواردنه مان پیى نامه ده کرد. حه زه تی عه لیﷺ فهرمووی: له دواى نه و به شه ی که هه لى ده گرن خواردنه که به شتان ده کات؟ نه وانیش گوتیان: به لى به شمان ده کات. حه زه تی عه لیﷺ داواى له خه زینه کرد نه و به شه ی که نه وان هه لى ده گرن و، نه ونده ی که بویان ده مینیتته وه به شیان ده کات لیان بېرن و، هر نه ونده یان بده نى که ده ی خون. عه قیل زوړی هه ولدا که نه و به شه خوراکه ی که پییان ده درایان ده نى و نه ی بېرن: به لام بیسود بو. چونکه حه زه تی عه لیﷺ فهرمووی: بۆئیمه رهوانیه زیاده ی پیوستی خوت و خانه واده ت پینده ی، وه سهروه ت و سامانى موسلمانانیش ته نها له بهر ده ستى مندانیه چۆنم ئاره زو لیبت

پوختە بە ئالە بە سەر ماتە گۆرگە ئاڭى پېغمبەر (ﷺ) قېماتە من حياة رسول (ﷺ)

بىيە خشم! بە لام عەقىل زۆر لالوت و تورە بوو: حەزەرەتى ئالى (ﷺ) ئاسنىكى بە ئاگر سوور كرده وەى بە پوخسارى عەقىلىيە وە ئا و سوتاندى و عەقىل ھاوارى كړو ئالاندى: ئىنجا حەزەرەتى ئالى (ﷺ) بە عەقىلى قەرموو: بە راستى عەقىل شتىكى شەرم و بىئابروانەيە كەتۆ دەرەوى ئىمە فېرىدەيە ئا و ئاگرى دۆزەخە وە بمان سوتىن و بەزەيىت بە ئىمەدا نايەتە وە لە كاتىكدا كەتۆ بۆ كەمىك ئاگرى دونيا ھاوار دەكەى. چونكە ئەگەر ئىمە ئەوزىادەى كەھەلى دەرگن پىتان بىەخشىن زىادە پەويە و بە وەيە وە دەرځىنە ئا و دۆزەخە وە. بە لام عەقىل ھەر بە تورە بىيە وە گوتى: من لاى تۆ بە جىدە ھىلم و دەرپۆم بۆلاى كەسىكى تر كە بەر و ميوەى خوش و سەر وەت و كانزاي باشم پى بىەخشى ھەر بەر و جۆرە عەقىل پۆيشت و پەيوەندى بە معاويە وە كړو ماوہيەكى زۆر لەلاى ئەو ماہيە وە: ئەو پۆيشتنەى عەقىل بۆلاى معاويە، كارىكى زۆرباشى كړدە سەر معاويە كە بەھەلى قۆزتە وە لە ئا و كۆمەلە جە ماوہرىكى زۆرخوى پىبە دەر بخت و ھەلېكىشى، بە خەلكە كە دەلى سەيرىكەن عەقىل لە بەرزىرەكى و دانايى خوى ئىمەى بە باشتر و بەھەقتر زانپوہ لە سەر براہيەكەى بۆيە ھاتۆتە لاى ئىمە و لەلاى عەلى نە ماوہتە وە بە لام، عەقىل ھەر خىرا وە لامى معاويە دەداتە وە دەلى بە راستى بەلاى مەوہ عەلى لە بارەى ديانەتە وە زۆر لەتۆ باشترە بە لام تۆلە بارەى دونيا وە بۆ من زۆرلە عەلى باشترى منىش دونيام ھەلېژارد بۆيە لەخودا دەخوام كە دوا پۆژو عاقىبەت بە خىر بگيرى.

ھەستە بېرۆ بۆ خەزىنەى بەرە وە

قوى لىبىت المال ردىھا

پۆژىك (عومەرى كوپى خەتاب ﷺ) دەرپواتە ماله وە، زۆرى برسپە داواى خواردن دەكات ھاوسەرەكەى خوار دنىكى شىرىنى نايابى بۆ دەھىنىت: حەزەرەتى عومەر (رضي الله عنه) بە ھاوسەرەكەى دەلى: ئەو خوار دنە نايابەت لەكوى ھىناوہ؟ ھاوسەرەكەشى دەلى: ئەو بەشە خوار دەمەنىەى كە پۆژانە وەرىدە گرین، ھەر پۆژەى شتىكى كە مى لى پاشەكەوت دەكەم، پۆژىك ئاردوو، پۆژىك پۆن و، پۆژىك ھەنگوين، ھەتا ئەمرو لە

پوخته بماند له بهر مراماته گرانگه گانای پېغمبر (ﷺ) قېمات من حیات رسول (ﷺ)

پاشه که وتی چه ندین پوژانه نه و خوار د نه ی لیږوست بووه. چه زړه تی عومره (ﷺ) فرمووی: به و جوړه ی که تو هه پوژه ی شتیک له خوار دنی پوژانه مان هه لږه گری که مده بیټ، یان نا هاوسه ره که شی گوتی: نه خیر که میکی لی هه لږه گرم بو نه وه ی پنیوه دیار نه بیټ چه زړه تی عومره (ﷺ) فرمووی: مادام که منییه و پنیوه دیار نه! دیاره نه و به شه ی که هه لی ده گری زیاده یه و، بوئیتمه دروست نیه بیخوین: هه سته هه ر ئیستا نه و خوار د نه به ره وه بو خه زینه. لیږه دا حافیزی ئیپراهیمی جوانی فرمووه که ده لی:

جوع الخلیفة والد نیا بقبضته فی الزهدی منزلة سبحان مولیها
يوم إشتهت زوجه الحلوی فقال لها من أين لی ثمن الحلوی فأ شریها
وأنت بعد خمس وهی حاملة دریمات لتقضى من تشهیها
وبلی علی عمر یرضی بموفیة علی الکفا ف وینهی مستزید یها
ما زاد عن قوتنا فالمسلمون به أولى فقومی لبیت المال رد یها
به و جوړه م کرد به شعر:

پېشه وایانی ئیسلام خزمهت گوزار بوون ته و او
هه رگیز له ترسی خودا تیر یان نه خوار د له پلا و
زوه د وخوا په رستی وان هه رگیز بوټ ناکری باسی
به هیږ پله و ده سولات و مل که چ له خواناسی
روژی عومره رویشته مال هاوسه ره که لی پرسی
زور چه ز له حملوا ده که م به زگی خالی و برسی
پېشه و او سویندی بو خوار د هیچ نیمه پول و پاره
له کوی بوټ په یدا بکه م به خوا هیچ نیمه چاره
دوای تیپه بوونی چنه د روژ پېشه و او هاته وه مال
چنه د دره میکی پی بووبه هاوسه ری دا هه و ل
له و خوار د نه ی خه زینه شتیک لی هه لږه گرت
چووه بازار فروشتی خوار دنی لی دروست کرد

پوخته به ځه له به سهراته څرنگه ځای پټغمېمر (ﷺ) قېمات من حیات رسول (ﷺ)

بیښه وا زور تووړه بوو چون زیاده هه یه لیره
بیبه وه ناو خه زینه بو ئیمه ئه وها خیره
ئهو ئافره ته به پر لزه رازی بوو به یی کیشه
به برسی ژبان بردنه سهر نهک بو دواړو سهر ئیشه

واته: برسیایه تی خه لیفه به پرستی جیی سهر سوپرمانه، که دونیای له ژیر
دهستدایه خدا پرستی و گوینه دانی به د دنیا له گهل ئهو هه موو پلهو پایه
به رزییه ی له دنیا پاک وچاکی ته واو بولن پر سر او ی ئه وها ده بیټ. پوژنیک هاو
سهره که ی ئاره زوی شیرینی دهکات: حه زره تی عومر ﷺ پیی ده لیت به خودا
پاره ی شیرینیم پینیه چون بتوانم بوت بکرم!! له دوا ی پینج پوژله داوای
هاو سهره که ی چند دره مینکی بینرخی هینا هه تا ئاره زووه که ی خوی پینیکری
به وجوړه عومر و خانه واده که ی به و به شه که مه خورا که قایل بوون و، ئه وزیاده ی
که له به شی پوژانه یان پاشه که وتیان ده کرد و مری نه گرن و له خه زینه دا بمینیته وه:
چونکه ئهو به شه ی که له ئیمه زیاده موسلمانان پیوستان پیی هه یه .

دادگه ری بنه وانی خاوه ننداریه تییه

العدل اساس الملك

گه وره ترین نمونه له سهر دادگه ری دادومری له ئیسلامدا، باس ده که ن که دادومر
(شریکی کوپی عبدالله ﷺ) یه ده گیرنه وه ئافره تنیک ده پواته لای ئه و دادومر
شکایه ت له فرمانره وا (موسای کوپی عیسا ﷺ) ی مامی پیشه وای موسلمانان
دهکات له کاتیدا که نیوانی باخه که ی به باخی موسا ویه و، داوای فروشتنی
باخه که ی لیده کات، ئه ویش پینا فروشی، موساش له داخان فرمان به گه نچ و
هه رزه کاره کانی دهکات، که سنورو نیوانی ئهو باخه له گهل هه موو سهرچاوه ی
زانیا ریبه کانی تیگبدن و بروخین و تیکه لی بکه ن: دادومریش پسوله ی ناگاداری بو
موسا ده نوسی که له لای دادومر ناماده بیټ، به لام موسای فرمان ره واه دمنیرته

پوختەبەخدا لە بەمەرماتە ئۆرگەخانی پێغمەبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة ترمول (ﷺ)

لای سەرۆکی پۆلیسی کوفە و داوای لێدەکات کەئەو داوایە ئێو نوسیویەتی بۆ ئامادەبوونی لەگەڵ ئێو ئافەرەتە هەلبووشینیتەو، بۆیە دادوەریش فرمان بەگرتن و بەند کردنی سەرۆکی پۆلیس دەدات. کاتێ فرمان پەروا ئەوهوالەیی پێدەگات هیندیک لە پیاوێ ماقول و لێهاتوێکان دەنێرێ بۆلای دادوەرو سەر کۆنەو لۆمەیی بکەن: دادوەریش بەنۆینەرانی دەلێت: ئایا بۆچی سەرکردەیی فرمان پەروا ئەوداواوەیی پەدکردووەو ئامادەیی بەردەمی دادگا نەبوو؟ ئایا وا دەزانێ دادگایی تەنها بۆ هەژارو نەدارو بێنەوايانە و بەس؟ ناوانییە دادگایی جیاوازی هیچ چینی وتوێژێکی ناو کۆمەڵ ناکات. ئێستا ئێوەش بەهۆی بەشداریتان لەپێگەری فرمانی دادوەریدا پێویستە پاداشت و سزای خۆتان وەرگیرن: فرمانیدا هەموویان بەند بکەن!! لەداوای ئێوە پێشەوای فرمانپەرەوا بە کۆمەڵە سوپایەکی زۆرەو پێشێستە بەردەمی بەندیخانەو بە هیژ هەموویانی بەرەڵا کرد. ئێنجا شەریکی دادوەریش خۆی ئامادەیی سەفەرکردوو ویستی بپروات بۆبەغدا بۆلای جێنشینی موسڵمانان پێشەوا مەهدی: بۆئێوەی لەسەر ئەوکاری دادوەریە لای بدات، وە دەی گوت سۆیند بەخودامن داوای دادوەریم نەکرد ووە لەناو گەل وھۆزی عەباس وەبەئارەزوی خۆم نەبووبە تۆبزی کردویانمە دادوەرو ، پەیمانیش یان پێدام کە لە فرمانپەرەواپێکەمدا سەربەست و دادگەر یم بۆ بەئەنجام گەیانندی هەموو فرمانیک. بەلام ئێستاھیچ پێگە یە کی فرمانپەرەواپیی، دادوەری، بەدادگەری و ئازادی بۆ من نەماوەتەو بەپێوەی بەرم بۆیە داوای لێبوردن دەکەم. کاتێ سەرۆکی فرمانپەرەوا ئەو هەوالەیی بیست خێرا هاتەلای دادوەری شەریک و داوای پەشیمانی و لێبوردنی کرد و گوتی: بەخودا بەس بۆخۆت بگەرێوێ بۆ فرمانداریەکی خۆت ئەوەی تۆ فەرمووتە بە جێگەیی دەهینم. هەموو گیراوێکان با بپۆنەو بەندیخانەو بۆ خوشم ئامادەیی دادگایی دەبم لەگەڵ ئێو ئافەرەتەدا. ئێنجا دادوەری شەریکیش فرمانیدا باغەکەو، هەموو پێویستی و زانیاری سنووری باغەکەو و پێشوی لێبکریتەو بەدریتەوێ خواوەنەکی ، بەو جۆرە فرمانەکە دامەزرا و جێبەجێ بوو.

پوخته به خدا له به ممراته خُرمه زای پیغمبر (ﷺ) هبانه من حیاة رسول (ﷺ)

پیشه‌وا نه‌بو حنیفه رازی نه‌بو و پله‌ی دادوهری و مربگری

الإمام أبو حنیفة یرفض منصب القضاء

(نه‌بو جه‌عفری مه‌نصورﷺ) دادوهری و فرمان په‌واییدا به (نه‌بو حنیفه‌ی کوپی نه‌عمانﷺ) به‌لام قبولی نه‌کرد: گوتی: نه‌و پله‌یه شایانی که‌سیکه که‌خواه‌نی ده‌سه‌لات و توانای ته‌واوبیت له‌لایه‌ن پیشه‌وای موسلمانان و ده‌ست و پیوه‌نده کانی: منیش خواه‌نی هیچ شتیک نیم. ماوه‌یه که نه‌بو جه‌عفر وازی لیته‌نا به‌لام دواپی پویشته‌وه‌لای و داوای لی‌کرده‌وه که نه‌و دادوهری‌ی لی قبول بکات و، سویندی بو خوارد که‌ته‌نها ده‌بی تووهری بگری. نه‌بو حنیفه‌شﷺ سویندی خوارد که‌من نه‌و پله‌یه وه‌رناگرم و قبولی ناکه‌م. له‌دواپییدا به نه‌بو حنیفه‌یان گوت: بوچی که پیشه‌وا سویندی له‌سه‌ر خواردی و دواپی توش سویندت خوارد: نه‌بو حنیفه ﷺ فره‌مووی: پیشه‌واو لی‌پرسراوی موسلمانان له‌من به‌تواناو به‌ده‌سه‌لات ترو، ده‌وه‌له‌مه‌ندتره ده‌توانی که‌فاره‌ت و بارمته‌ی سوینده‌که‌ی بدات. له‌دواپی نه‌وه جه‌عفری مه‌نصور گه‌څو هه‌ره‌شی له نه‌بو حنیفه کرد، که‌ده‌بیته نه‌و فره‌مانه بگریته‌ده‌ست نه‌بو حنیفه ﷺ فره‌مووی: من به‌هیواشی و له‌سه‌ره‌خوپی‌وه رازی نه‌بووم نه‌و فره‌مانه بگره‌ ده‌ست چو‌ن به‌هه‌ره‌شه و ترسان رازی ده‌م. به‌پاستی نه‌گه‌ر مه‌نسور هه‌ره‌شه لی‌بکات و بمرسینی به‌وه‌ی که فریم بداته ناو ده‌ریای فورات و بم خنکینی، یان ده‌بی نه‌و پله‌یه وه‌ر بگرم، خنکان له‌ناو ده‌ریای فورات هه‌لده‌بژیم. پیشه‌وا مه‌نسور چه‌ندین پیای به‌تواناو شیای نه‌و پله‌یه‌یان هه‌یه که‌پییان بسپیری: به‌لام من توانام نییه و شیای نه‌و کاره‌نیم.

له‌کوی خواردن و رۆزی به‌مندال و خانه‌واده‌م بده‌م

فمن این اطعم اولادی

نه‌و کاته‌ی که جینی‌شینی به‌حه‌زرتی نه‌بو بکرﷺ دراو‌کرا به‌خه‌لیفه. بو‌ب هیانی زوو نه‌بو بکرﷺ به‌کولیکی گه‌وره‌ی جل و به‌رگه‌وه له‌سه‌رشانی دانا بو، له‌مال ده‌رده‌چیت. له‌پیکا ده‌گاته عومهری کوپی خه‌تاب، ﷺ نه‌ویش پینی ده‌لی، نه‌ی

پوختە بەدەنە لە بەمەرماتە ئۆرگە ئاممە پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

جێنشینى پێغەمبەر (ﷺ) تۆبە و ھەموو بارەگرانەو بەکۆلت داداوە بۆ کوێ دەچی؟
ئەبوبکر (رضی اللہ عنہ) دەفەرموی: بۆ بازار دەپۆم بۆپەیدا کردنى پۆزى بۆخانەوادەم.
عومەر (رضی اللہ عنہ) دەفەرموی: ئەبوبکر بازاری چى تۆبویە فەرمان پەرەى موسلمانان و؟!
ئیش و کاری موسلمانان لە سەر شانە، کەى تازە توانای ئیشکردن ھەبە؟ ئینجا
ئەبوبکر (رضی اللہ عنہ) فەرمووی: ئەى عومەر چۆن و لەکوێ پۆزى و خواردن بۆ منداڵەکانم
پەیدا بکەم؟ بەراستى ئەگەر من خانەوادەم فەرامۆش و لەبیر بکەم، ئەوانزۆر
بەئاسانى دەتوانم موسلمانانى لەیاد بکەم. ھەزەرەتى عومەر (رضی اللہ عنہ) فەرمانى دا
بابڕۆین بۆ مزگەوت بۆ ئەوێ خواردن و پۆزى خۆت و خانەوادەت لە خەزینەدا
دیاری بکەین، بۆ ئەوێ بۆئیش و کاری مالت دەست بەتالەبیت و بەتەنھا ساز و
گونجاو بیت بۆ فەرمانى جێنشینانەیت و، ئاوەدانى و خەزمەتى نیشتمان. ئینجا
بۆئەو مەبەستە لە مزگەوت کۆبوونەو، دانیشتىكى تەواویان ئەنجامدا لەگەڵ
عومەر، ئەبوعوبەیدەى کۆپى جەراح (رضی اللہ عنہ) کە لێپرسراوى خەزینەبوو، وە لەگەڵ
چەندین گەرەو لێپرسراوى یارانى پێغەمبەر (ﷺ). ئیش و کارەکان پێشنيارکران و
خرانە دەنگدان و پراو بۆچون، بەگوێرەى پێویستى خۆى، خانەوادەى بەجۆرىكى
گونجاو، موچەیان بۆ دیاری کردن.

ھەر لاشە یەك لە ھەر پام پەیدا بیت ناگر لەو بەشتەرە

كل جسد نبت من سحت فالنارأولى به

ھەزەرەتى ئەبوبکر (رضی اللہ عنہ) غولام و پێش خەزمەتێكى ھەبوو پۆزێك خواردنىك دینىتەو بۆ
مال و ئەبوبکر پاروێكى لێئەندەگرت و دەبەخوات. پێش خەزمەتەكەى پێنى دەلى:
ئەى پێشەوا تۆ ھەموو ئیوارەىك پرسیارت لێدەکردم ئەو شتە لەکوێ ھینا؟ بەلام
ئەمڕۆ ھیچ پرسیارت لێنەکردم؟! ھەزەرەتى ئەبوبکر (رضی اللہ عنہ) فەرمووی: ئەمڕۆ برسایەتى
پێگەى پێنەدام زۆرم برسى بوو، بۆیە پرسیارم نەکرد: بەلام ئیستا پێم بلێ ئەو
خواردنە لە کوێ و چۆن ھیناوتە؟ پێش خەزمەتەكە گوتى: لە دەورى نەزانیمدا
جادوگەریم دەکرد بۆ کابرایەك، بەلام بەباشى جادووم نەدەزانى و، تەنھا کابرام
ھەندە فریواند: ئەمڕۆ چاوى پێم کەوت و ئەو خواردنەى پێدام کە تۆش لیتخوارد.

پوختە بۆلەكە لە بەمەرماتە حەركەتەكانی پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاە (رمول) (ﷺ)

حەزەرەتی ئەبوبەكر (رضه) سستی لە گەرووی خۆی نا بۆ پشاندەوه، زۆری تین لە خۆی کرد، هەتا پشایەوه و هەرچی لە گە دەیدا بوو هاتە وەدمر، گوتیان: ئەی ئەبوبەكر (رضه) خودا میهرەبانیت لە گە ئەدبكات، لە پێناوی یەك پارو ئەو هەموو ئازارەت بە خۆت گەیانە؟ فەرمووی: سویند بە خودا ئە گەر لە گەل ئەو پارو دا گیانی شەم دەرچوبایە دەرە دەهینا؟ چونکە گویم لە پێغەمبەر (ﷺ) بووه دەیفەرھوو:

﴿ كل جسد نبى من سحت فالنار اولى به ﴾ واتە: هەر لاشە یەك لە حەرام پەیدا بێت ناگر لەو بەشترە ، منیش لەو ترسام شتێك لە لاشەم بەهۆی ئەو پارو پەیدا بێت.

لە كوشتنی ئەو پیاو و عومەر بێتاوانە

برى و عمر من قتل الرجل

دوو پیاو کێشەیان هەبوو چوونە خەزەتی پێغەمبەر (ﷺ) دادوهری لە نێوانیاندا کرد. ئەوێ فەرمانەكەى بە سەردا بەراو دۆراندی قایل نەبوو. گوتی ئەى پێغەمبەر (ﷺ) خودا بمان نێرە بۆلای عومەر با ئەو دادوهریمان لە نێواندا بكات. پێغەمبەر (ﷺ) بۆلای عومەرى پەوانەکردن: كەبرای براو گوتى ئەى عومەر (رضه): پێغەمبەر (ﷺ) دادگایى كرده بەلام، بەرامبەرەكەم قایل نەبوو گوتى: بمان نێرە بۆلای عومەر: ئەویش بۆ لای تۆی پەوانەكردین: حەزەرەتی عومەر (رضه) بە كەبرای بەرامبەرى گوت: راستە وابوو؟ كەبراش گوتى: بەلى وابوو. حەزەرەتی عومەر (رضه) فەرمووی: ئێوه دانیشن تۆزێك كارم هەیهو ئێستا دەگەرێمەوه بۆلاتان! حەزەرەتی عومەر پۆشیشت خۆى ئامادەكردو بە شیرەوه گەرایەوه بۆلایان، حەزەرەتی عومەر (رضه) لە ئەستۆی ئەو پیاوێ دا كە بە دادوهری پێغەمبەر (ﷺ) خودارازى نەبوو كوشتى. كەبرای براویش لە ترسان هەلات و پۆشیشتەوه بۆ لای پێغەمبەر (ﷺ) و گوتى: ئەى پێغەمبەر (ﷺ) خودا حەزەرەتی عومەر هاوڕێیەكەمى كوشت. پێغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: هەرگیز من واگومان نابەم عومەر ئادەمیزادێكى موسلمان بكوژى. لەدواى ئەو خودا ئەو ئایەتەى ناردە خواریوە كە دەفەرموێ: {فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا} النساء/ ٦٥ واتە: سویند

پوخته پهغه له بهرمراته څرنگه ځای پېغه مېر (ﷺ) هېماته من حیاة رسول (ﷺ)

بهخودا نه وانه ی لافى باوپردارى دهكهن، هرگيز باوهرى ته واويان نښه هه تا له هه موو پووداو به سر هاتيكدا تو نه كه نه دادوهر و گوڼر ايه نيت نه كه نه وه ده بى به قمناعه تى دليان گوى رايه لېن و هيچ نارازييهك له دليان دانه بيت بهرامبر به داد و مريه كه ت و به ته واوى ته تسليم به تو بن و پازيبن. پېغه مېر ﷺ خوښى كوشتنى نه و پياوې به خوږاييدا و هه زړه تى عومر يشى ﷺ بيتاوان كرد له كوشتنى.

منت به گه وره تر دانا

فضلتي عليه

جوله كه يه ك شكايه تى له هه زړه تى (على ﷺ) كرد له لای هه زړه تى (عومرى كوپى خه تاب) ﷺ له كاتى جينشينيدا كاتى هه ردووكيان له بهر ده ستى عومرى كوپى خه تاب ﷺ راوه ستان هه زړه تى عومر ﷺ قسه ی له گه ل جوله كه كه ده كرد به ناوى خوښه وه بانگى ده كرد. به لام كه بانگى عه لى ﷺ ده كرد ده يفرموو (نه باحه سهن) هه به شيوه ی پيشى داد گه ريه كه يان بانگى ده كرد (نه باحه سهن) يش كونه يه و نه و بانگ كردنه بوږيز ليئانه هه زړه تى عه لى ﷺ به جوړه بانگ كردنه تووږه يى له روخساريدا ديارى دده له دواى داد گاهه كه هه زړه تى عومر به عه لى فرموو: نه ی نه باحه سهن ناگام لى بوو تو تووږه بووى له كاتى داد گاهى كردنت ، ئايا پيت ناخو شبوو له گه ل نه و جوله كه يه بهرامبريهك راوه ستا بوون؟ هه زړه تى عه لى ﷺ فرمووى: نه خير من بويه غه مبار و نا ئارام بووم توفه پق و جياوازيت له نيوانماندا ده كرد ناوى منت به گه وړه ده برد به نه باحه سهن و جوله كه كesh به ناوى ساده ی خوښه وه بانگت ده كرد بويه پيم ناخوش بوو.

كه ی نه وځ هلكه تان كردووه به كويله

مى استبعتم الناس

ده گيرنه وه كه كوپى عومرى كوپى عاص ﷺ له كاتى فرمان بهرى و ليپرسراوى ولا تى ميصردا له كاتى كيڼه ركيڼدا كه كا بر ايه كى ناسايى پيش ده كه وى لييده دا كا بر اش سويند ده خوات كه ده بيت له لای خه ليفه ی موسلمانان عومرى كوپى

پوخته پمخ له به ممراته خړگه مانې پېغمبر (ﷺ) قېمانه من حياه رسول (ﷺ)

خه تاب ﷺ سكالو شكايه تي ليښكات كوپړي عه مريش زور به سهر به ست و دلنځاييه وه ده لى بړو چيده كه ي بېكه من كوپړي لپرسراوى ميصرم عومر هيچم پيناليت واقع دمر هات له كاتي به جيپيناني واجباتي حج عه مري كوپړي عاص و كوپړه كه ي ﷺ له گه ل خه ليفه ي موسلمانان حه زره تي ﷺ عومردا بوو نهو پياوه ميصريه ش كه پيښكه وه يان ده بيني به فرسه تي ده زاني و ده پواته لاي حه زره تي عومر و سكالو له كوپړي عه مر ده كات و ده ليت به يي هيچ تاوانيځ لييداوم و منيش به ليم دا كه له لاي تو شكاتي ليښكه م نه و يش زور به بيمنه تانه گوتي: بړو چيده كه ي بېكه من كوپړي گه وره پياوادم و هيچم له گه لدا ناكړي! حه زره تي عومر ﷺ توره بوو پړوي له عه مر كردو و فهرمووي: كه ي نهو خه لكه تان كردووه به كويله له كاتيځدا به سهر به ستي له دايك بوون؟ له دواييدا پړوي كرده كابر اي هه ژاروو فهرمووي: نهو دارده سته بگرو له كوپړي باب گه وړان بده هه روه و له تو ي داوه.

خوت له نژاي سته م ليكراوان پياړيزه

اتقوا دعوة المظلوم

ده گيږنه وه (نه پړاي كچي نووه يس) له سهرده مي معاويه ي كوپړي نه بو سوفيان له لاي مه پړاني كوپړي حه كيم ﷺ كه فهرمان پړه واي مه دينه بوو شكاتي له سه عيدي كوپړي زه يد ﷺ كرد كه يه كيځ بوو له وده كه سه ي خودا له دوونيا مزگيني به هه شتي پيدا بوو، وه له وانه بوو كه خودا دوعا ونژاي قبول وليومر ده گرت. نه پړا گوتي: سه عيد زه ويه كي ليډا گير كردووم و سته مي ليكردووم: مه پړان به دواي سه عيدي دانارد كاتي ناماده بوو گوتي: نه ي فهرمان پړه واي موسلمانان تو گومان ده به ي كه من سته م له و نافرمته كردي؟ من گويم له پيغه مبهري ﷺ خودا بووه ده ي فهرموو: ﴿من ظلم شبرا من لرض طوقه الله يوم القيامة من سبع ارضين﴾ سه عد ﷺ فهرمووي: خودايه نه گه رنه و نافرمته دروده كات نه ي مريني هه تا چاوه كاني كوير ده بيت و ، گوږه كه شي ناو بيره كه ي خويان ده بيت!! به و جوړه چهند پوژنيك تي پهر ي چاوه كاني كوير بوو، له ماله وه له حه وشه هاتو چزو پياسه ي ده كرد كه وته ناو نه و بيره ي كه له مالي خوي لييدا بوو هر له و يشدا مردو بوو به گوږي هه تا هه تا يه ي.

ئهی عومهر ئایا دادگهریت پیکاهه؟

هل حقت العدل یاعمر؟

پېښه وا چه زړه تی (عومهری کورې خه تاب ﷺ) له کاتیکدا که ره عیه و شوینکه وتوو ه کانی به سرده کرده وه له کوچیه کی مه دینه دا گوئی له گریانې مندالیک بوو له مالیکه وه ده هات ماو هیه کړاوه ستا به لام گریانکه هر زیادی ده کردو، کوتایی پینه هات بویه پوښته بهرده رگای ماله که و له دهرگایداو نافره تیک دهرگای کرده وه: چه زړه تی عومهر ﷺ فرموی: خوشکم به راستی گریانې ئه و منداله زور نازاری پیکه یاندم پیم بلی بو دهرگیا تا که و یارمه تیتان بدم نافره ته که گوتی: زور سوپاست ده کم برای به ریزم له سر ئه و هلو یسته جوانه ت، به لام چه زړه تی عومهر ﷺ هیچ شتیکې دیاری نه کرده وه بو مندالی شیر خوره، منیش له بهر هه ژاری و نه داریم ده موی ئه و منداله له شی ربړمه وه که هیستا کاتی شیر برینه وه ی نییه بویه دهرگیا و بیده نگ نابیت. چه زړه تی عومهر ﷺ پووخسه تی خواست و گه پایوه بهر و مزگوت و هه تا به یانی زیکر و یادی خودا و داوی په شیمانی له خودا ده کرده ی فرمو: ئای به دبخت عومهر ده بی هه تا ئیستا چند مندالی موسلمانان کوشتبی؟ ئینجا ئه و کاته ی که خودا پرس یارت لیده کات تو ولامت چییه؟ ئایا به و شیوه تودادگهریت پیکاهه ئهی عومهر له ناو گهل و هوژیکدا که تو فرمان په وایان ده که یت و کار و فرمانیان له دهستی تودایه: له وه لامیاندا ده لئی به خوا هیشتا به شو (حسم) بو ئه و منداله شیر خورانه دانه ناو. ئینجاهر له گهل سپنده ی به یان و به جیهنانی نویژی به کومل: هر خیرا فرمانیکې سر و کایه تی دهر کردو به پراگه یه ندر اوانی پراگه یانده که به هموو خه لکان پراگه یه نن هیچ نافره تیک منداله شیر خوره کی خوی له پیشی هاتنی کاتی شیر برینه وه ی که دوو ساله له پیناوی موچه ی منداله که ی نه بریته وه چونکه هر له گهل کاتی بوونی منداله که موچه و دیاری کراوی خوی هیه و بوی دهر بریته وه له نیستاه.

دادگهری له نیسلام

العدالة في الإسلام

ده گېرنه وه (سه عدى كورې نه بى وه قاس ﷺ) له پېښى هه لگېرسانى جهنگى (قادسيه) (په بيعى كورې عامر ﷺ) ى نارد بولای (پوستم) ى سه روك و لېر سر او ى سوپاى فارس، ته ماشاى كرد كورې دانېشتنيان رازاوه ته وه، (پوستم) له سر كورسيه كى زېر دانېشووه (پبيعېش ﷺ) به بهرگيكي نه ستورو، زړو قه لغانيكي سهرنج پاكېش به تېروانيكيكي زوركهم، پووى له پوستم كردو و بهر مبه كه يوه كه له سر فېر شه كه ى داده نا هه موو جارېك جېگه ى له سهر فېر شه كه ى ديارى ده كردو كونى ده كرد، بهو شېوه سهر وه پوېشته پېشه وه، له نزيكي پوستم خوى به سهر مبه كه ى دا هېنا وړاوه ستا پوستم پرسيارى ليكرد بوجى هاتون بولامان؟ ره بيع فېرمووى: خوداى گه وړه پېغه مبه ريكي بوناردووين بونئ وه ى بهنده گانې له بهندايه تى بهنده وه پرگار بكات بو عيبادت و بهندايه تى خوداى گه وړه، وه له ناخوشى و تهنگه تاوى نازارى نه وړنډايه بوناردووان و گه وړه ى دونيا، وه پرگار كردنيان له زولم و ستم ى رېنازى نايه گان، بو ناو دادگهرى به خته وهرى نيسلام.

كومه ليك بوون به گاور له بهر نهنگى و عه ييه ى شه قازله يهك

تنصرت الأشراف من عار لطة

ده گېرنه وه جارېك (جيبه ى كورې نه يه م ﷺ) يه كيك له پادشايانى (غه ساسنه) له دواى موسلمان بوونى: له دهورى كه عېدا ده سووړا يه وه و ته وافي ده كرد. يه كيك له ته وافي كاران ده ستى به خاوليه كه ى كه وت، پايكېشا، نه وېش زور به توپه ييه وه ناوړې ليډايه وه و شه قازله يه كى له كابرادا: كابر اش گوتى: به خودا له لاي پېشه وای موسلمانان عومهر ى كورې خه تاب ﷺ شكايه تت ليده كه م: له وكاته دا چه زره تى عومهر ﷺ له وى ناماده بوو، سكالای نهو كابرايه يان پېراگه ياند: چه زره تى عومهر يش ﷺ جيبه ى بانگ كردو و پېي فېرموو: نه ى جيبه نه وه ى نهو پياوه ده ليلى پاسته؟ جيبه گوتى: به ليلى پاسته و، نه گهر له دهوره ى كه عېش نه بام به شير لوتيم ده پېراند، چه زره تى عومهر ﷺ فېرمووى: بوجى وات كرد؟! جيبه گوتى: من

پوخته به خد له به ممراته خرنه گاهي په غم مېر (ﷺ) قېماته من حياه رسول (ﷺ)

تو اېم ده کړدو ، نه وکابرايه ش خاوليه که ي پاکښام ، حه زړه تي عومر فېرمووي :
 نه ي جيبه له دوو پيشنيار يه کيان هل بژړه ؟ يان داواي ليښووردن له وکابرايه
 بکه ، يان داواي ليده که م شه قازله که ت ليښداته وه . جيبه پادشاي غه ساسنه
 له گوته که ي عومر سهرسام بوو : گووتی : نه ي عومر ﷺ چوڼ تو مني پادشاو
 گمړه و ، نه و پياوه بازاريه وه ک و يه ک سهر ده که ي ؟ ! حه زړه تي عومر ﷺ
 فېرمووي : ديني سهر به رزي ئيسلام هيچ فېرق و جياوازي له نيواني هه ژارو ،
 دموله مهنه ، پادشاو ، گه دا ، ناکات و به يه ک چاوي دادپه روه رانه ته ماشايان
 ده کات . ئينجا جيبه گوتي : نه ي عومر موله تي کم پيښده بايريك بکه موه تابزانم
 کامه يان هل ده بژړم حه زړه تي عومر ﷺ موله تي پيدا : به لام جيبه شو
 بريارياندا به هه موو ده ست و پيوهنده کانپانه وه بړون . نه وه بوو له ناين هه لگه پرانه وه
 و پوښتن بوولتي پوم ، بوون به گاور . له داواي ماوه يه ک جيبه له هه لېژاردني گاور
 بووني و هه لاتني بو ولتي پوم په شيمان بووه له وه ي که کړدو يه تي و له وچنه
 ديږه هه لېسته يدا په شيماني خو ي دهرېري : که ده لي :

تنصرت الأشراف من عارلطة وما كان فيها لوصبرت لها ضرر
 تكتفني فيها لجاج ونخوة فبعث لها العين الصحيحة بالعور
 فيا ليت أُمي لم تلدني وليتني رجعت إلى القول الذي قاله عمر

بهوشيوه کړد مه شعر :

پيش نه وه ي په شيمان بي ناکات له خو ت بي برام
 باش بـزانه من بو تـو ورو ناکي نو ورو چرام
 سه ير که ن له وجيهانه له سه رشتي بي بابه خ
 له سه ر قه نه فو و سېسه م ده که ويه خوار بي رايه خ
 کاتي به لاهاته ريت بابت بي سه برو نارام
 ر قو کين به لاوه ني ده که ي به هيوا و مه رام
 به لام که نارام نه ماچاوي روون ده بي تاريخ
 ژيان ت گشت لي ده شيو پير وژگار ت ده بي تاريخ
 هاوارده که ي سه د هه زار به قسه ي تو م بکړد بابه
 نه ک وه ک و ئيسـتا ته واوله ژين بي زار بومايه

پوخته به خد له بهمه راته خړنگه خانی پېغمبر (ﷺ) هېمات من حېاله رسول (ﷺ)

واته: من نهو پیاووه به پړیزانه م کرده گا ور له شهرمو نه نگی شه قاز له یه ک: نه گهر دانم به خو مدا بگرت بایه چی زهره و نه نگی کی تیدا بوو. به راستی هیچ نه نگیه کی تیدا نه بوو ته نها خو به گهره زانی وفیز و هه وانه بیئت، پق و کینه م وای لی کردم که چاوی ساغ و پو شنه به چاوی کویر بگورمه وه. خو زگه ده خوازم که هر له دایک نه بو مایه، وه خو زگه به فرموو ده که ی عومهر م بکرد بایه و نه وهام نه کرد بایه.

عومهر و لیپرس راویه تی فەرمانر هوایی

عمر ومسؤولية الحكم

له سهرده می جینشینى دووهم (عومهرى کوپى خه تاب ﷺ) دوو سالى پر نازار و ناخوشى و بیبارانى زوړ به تین به سهر نیوه دوورگه ی عهره پیدا و به تاییه تی ته وای موسلماناندا هات و، سه وزو وشكى پیکه وه سوتاندوله ناوی برد، شین و سه وزایه تی نه ما، باخ و باخات له ناوچوو، گیاندارو مالآت شیریان تیدانه ما، زوړ پیاو و نا فره تی به پړیزو، سهر بازو جهنگاوهرى نازا و بویر مردن و له ناوچون (۹) نو مانگی ته و او باران نه بارى گپرکان و ته به قاتی زهوى دهستی به له رینه وه وجوله کرد، سهر زهوى به ته وای په قو، وشك بوو سوتا، وهك خو له میشى لیات، نه و ساله ناو نرا سالى خو له میشى (الرماد) حه زره تی عومهر ﷺ هاواری خیرخوازان وشوین که وتوانی له عیراق و، شام کرد: که به فریای دانیش توانی گهل و هوژی برایان و، دوورگه ی عهره بییه وه بین و، دانیش توانه که ی له و به لا و نا فاته له ناو چوانه بیارین. وه نامه یه کیشی بو (عهرى کوپى عاس ﷺ) نوسی له فله ستین: له دواى سه لام و پړیز: به راستی نیمه وا به ره و مهرگی کوتایى دپوین و نامینین. نیوهش ساغ و ته ندورستن: بویه داواتان لیده که یین: هاواره، هاواره، هاواره بو نیوه؟! به هانا مان بگهن. نینجاله دواى نهو بانگه وازه وه له زوړ به ی ولاتانه وه به دهریاداو، به دهشتیدا به بارو به له م و، که شتی: له ناردو، پو و، پیویستی به ره و مه دینه هات و ولات ناوهدان بووه. حه زره تی عومه ﷺ به دهستی پیروزی خواردنی دروست ده کردو، دهر خواردی خه لکانی ده داو تیږی ده کردن. به وجوړه نوینه رانی حه زره تی عومه ﷺ به ده ورو به ری ناو دوورگه ی عهره پیدا ده گهران و نهو خوارده مه نیانه یان به سهر

پوخته بښل له بهر سره ماته څرنگه ځای په غم مېر (ﷺ) څېماته من حیاة رسول (ﷺ)
 خه لکاندا دابهش ده کردو، ئیش ونازارو ناخوښیان له سره خه لکی که مده کردنه وه.
 حه زره تی عومره (ﷺ) له وسالې گرانیه دا سویندی خواردکه گوشت و چهوری و
 خواردنی خوښ نه خوات هه تا هه موو خه لک دلنیاو ناسوده نه بڼه وه. وه به پراستی
 له سر به ئین و په یمانه که ی خوی به رده وام بوو، بر ديه سر: هه تا خودای گه ورهش
 به ته وای بارانی باراندو خوښی و ناسوده یی گه پرایه وه بۆ ولات. حه زره تی
 عومره (ﷺ) ده فرموی: چۆن هاوپه یمانان و شوینکه وتوانمان یارمه تی و کومه کیمان
 له گه لدا ده کن له کاتیک دا که نه وان چیان به سر دابیت، به لام پيشه و او
 سر کرده کانیا به سر یاندا نه یات.

مزگینی به هاوړیکه تان بدهن کوړیان بووه

بشر صاحبك بغلام

حه زره تی (عومره ی کوړی خه تاب (ﷺ) شه ویکیان به ناو شاری مه دینه دا بۆ هه وال
 پرسین و ژیان و گوزهرانی موسلمانان ده سوپرایه وه: له دووره وه ماله په شمالي کی
 چاو پیکه وت پوښته پيشه وه، گوئی له ناله نالی ئافره تیک بوو، که سیری کرد
 کابرایه کیش له لایه کی په شماله که دانیشتبوو: عومره (ﷺ) لی پی پرسى براکم
 چیه؟، نهو ئافره ته بۆچی ده گریاو ده نالینى؟ کابرایه که گوتی: برام نهو ئافره ته
 خه ریکی مندال بوونه. حه زره تی عومره (ﷺ) فرموی: که سی له لایه: کابرا گوتی:
 نه خیر که سی له لانییه. عومره (ﷺ) هه ر خیرا گه پرایه وه به رده و مال و، به نوم که لسومی
 هاوسه ری فرموو: نایا نارده زوی پاداشتیکی گه وره ده که ی که خدا بوی
 نارده ووی؟ هاوسه ره که ی گوتی: نهو خیره چیه خدا نارده وویه تی؟ فرموی:
 ئافره تیکه خه ریکی ژانی مندال بوونه و که سیشی له لانییه هاوسه ری فرموی:
 مادام تو حه زده که ی بابروین، وه هه رچی بۆ مندال بوون پیویست بوو، له گه ل
 خویندا ئاماده یان کردو، مه نجه لیک و، هیندیک نارده شیرینی و، دانه ویل یان له گه ل
 خویندا هه لگرت و، به دوا ی یه کدا پوښتن هه تا گه یشتنه به رده رکی مالی کابراو،
 به هاوسه ره که ی فرموو: نه تو بپو ژوره وه بۆلای ئافره ته که و، حه زره تی
 عومره (ﷺ) بانگی پیاوه که ی کرد وهره توش ناگرم بۆ بکه وه عومره ریش

پوخته به خد له بهمه رها ته خرنه گه خانی پېغمبر (ﷺ) هېمانه من حياء رمول (ﷺ)

ناگره که ی خوش ده کردو و له ناو چپړی دوکه لدا نوځم ببوو: مه نجه له که ی له سمر ناگردانا هه تا ئه وشته ی که ده یان ویست ، خه لوا یان هر شتیکی تربوو، ته و او کولاً، تا ئه و کاته ش ئا فره ته که منداله که ی بوو. ئوم که لسوم سهری بهرز کرده وو. هاواری کرد ئه ی پیشه وای موسلمانان مزگیننی به هاوړیکه ت بده کوړیکیان بووه؟ کاتیک کابرا گوڼی له و ئا فره ته بوو گوته: پیشه وای موسلمانان راچه نی و، سهرسام و خه جاله تی پیشانداو، گوته: ئه ی شهره زاری و، خه جاله تی بو ئیمه ئه ی پیشه وای موسلمانان ته تو هاتووی و یارمه تی و ئیش بو ئیمه ده که تی حه زره تی عومر ﷺ. فره مووی: برای عه رهم هر که سی ئیش و کاری موسلمانانی به ده سته وه بیټ ده بیټ به ته و او ی، ئا گای له کاری بچوک و گه وړه ی فرمان به رانی بیټ ، چونکه ئه و که سه له هه موو ئیش و کاروباریان لیپرسراوه نه گهر له کارو فرمانیان خافل و بینا گابی زهره ر مهندي دنیاو دواړو ژه .

هاوار بو تو عومر له ناگری

ویل لك يا عمر من النار

جاریکیان حه زره تی عومر ﷺ له مزگه وت دانیشتبوو: کابرایه ک به لایدا تیپه پری و گوته: ئه ی هاوار بو تو (عومر) له ناگری دوزه خ. عومر ﷺ. فره مووی : وهره پیشه وه پیم بلئ ئه و قسه ت بوچی کرد؟ ئه ویش گوته: فرمان بهر داره کانت کاریکیان پی ده سپیری و بویان دیاری ده که تی و، به لام، له دواپییدا هیچ لییان نا پرسیه وه بزانی ئه و کاره یان وه ک و پیویست نه خا مداوه یان نا؟ عومر ﷺ. فره مووی: بوم پوون بکه وه وه ک و چی؟ کابرا گوته: تو فرمان په واییت داناوه له (میسر) و کاری تایبه تیټ بو دیاری کردوه به لام، له دوا ی ده ست به کار بوونی ئه وه ی که تو بوټ دیاری کردوه بیکات ئه و وازی له و کاره ی تو هینا وه و، به ئاره زوی خوی فرمان په وایی ده کات. حه زره تی عومر ﷺ. هر خیرا دو پیایوی ئه نساری به ره و ولاتی میصر به ریډه کات بو ئه وه ی سه یربکه ن بزانه ئه وه ی ئه و کابرایه ده یلیټ راسته یان نا: کاتئ ئه و دو پیایوه گه یشتنه ولاتی میصر: پرسیاریان کرد : قسه ی ئه و کابرایه راست بوو، ئینجا پویشته نه لای فرمان په وای ئه و ولاته و دا وایان لی کرد

پروچتمېښته له بمېرماته څرنگه گانې پېغمبر (ﷺ) هېماته من حېاة رسول (ﷺ)

کله گه لیان بیت بولای حزره تی عومر ؓ نه ویش به لینی پیدان وله گه لیاندا پوښت بولای حزره تی عومر به لām، عومر ؓ نه ی ناسیه وه، چونکه کاتی له مه دینه وه پوښتېوو پیاوینکی گه نه رنګی لاوازی بینموند، به لām به هو ی ده سلات و فرمان په وایی به هو ی داهات و ده ست که وتی شار و گونده کانی، گوشتین و سوور هه لکه پرابوو: بویه عومر ؓ پرسپاری لیکر توکینی؟ نه ویش گوتی: من فلانه که سم که کردو ته فرمان په وای ولاتی میصر. عومر ؓ فرمووی: هاوار بوتو که هر چی فرمان پیکردووی بیکه ی نه ت کردووه، وه نه وه ی که فرمان پیکردووی مه یکه کردو ته! هه موو کاره کانت به پیچه وانده ی فرمانی نیمه بووه: سویندبه خودادېبی نازاریکت بدهم ته و او نیش پنبیگات. له دوا یی عومر ؓ هاواری کرد بهر گینکی خوری له پوژنکی زور گهر ماداو، داره سایه ک و، (۲۰۰) سی سده سر ناژهل خیریان بو هینا، نینجا به وکابرا فرمان په وایه ی میصری فرموو: نه و بهر گه خوریه ی که وه ک لینه وایه له بهری بکه؟ چونکه باوکیش ت بهر گینکی نه وهای له بهر بوو، به لām نه و بهر گه له ی باوکیش ت نویترو چاکتره، وه نه و دارده سته ش به ده سته وه بگره، که زور له دارده سته ی باوکت باشته، پر و نه و ناژه لانه له فلانه شوینه باش بله و پرینه. وه هیچ که سینک له شیر و داهاتی نه و ناژه لانه مه گیره وه؟ ته نه خزم و خانه واده ی عومری نه ییت. نه ویش زور به شهر مزاری و لاوازیه وه هستا و پوښت: حزره تی عومر ؓ بانگی کردو گیرایه وه، پیی گوت: ته و او تینګه یشتی من چیم پیی گوتی؟ نه ویش پراوه ستاو، گوتی: به لیی باش تینګه ی شتم، به لām به خودا نه ی پینشه وای موسلمانان هه رگیز من توانای شوانیم نییه: نه گهر که ز ده که ی وهره له ملم بده و پیم خوشه بمکوژو و پزگارم بکه: حزره تی عومر ؓ فرمووی: نه گهر بتگیرمه وه سر کار و فرمان په وایه که ده بیه چی پیاوینک؟ کابرا سویندی خوارد نه گهر نه م جاره بمگیره وه بو سرکاره که ی خوم هه رگیز جاریکتر کاری خهراپه ت گوی لی ناییت و نایببسته وه، ته نه و نه و شته ی که خوت پیت خوشه: نینجا حزره تی عومر ؓ کابرای گه پانده وه سرکاره که ی خوی بو ولاتی میصر. نه ویش له دوا ی نه و بو به پیاوینکی زور باش و چاک.

پوخته بیهوده له بمهرماته خرنه گمانی پیغمبر (ﷺ) هیماته من حیاة رسول (ﷺ)

ئێوه له ئیمه ن و بۆ لای ئیمه ن خانه واده ی بهیت

انتم منا والینا اهل البیت

ده گێر نه وه (کسرا) نامه یه کی بۆ فه رمان ره وای و لا تی (یه مه ن) که ناوی بازان بوو نارد: که هه وائمه پیندرا وه کابرایه ک له مه که که له هۆزی قورده ییش پهیدا بووه ، واهه ست ده کات که پیغه مبه ره ﷺ: برۆ بۆ لای داوای لێ بکه وازی ئینی له ودا وایه ی که ده ی کات: نه گهر وازی هینا زو ریا شه، نه گهر وازی نه هینا و به رده وام بوو: نه وه سه ری له لاشه ی جودا بکه وه و بۆ می بنیره؟ بازانیش نامه کی بۆ پیغه مبه ره ﷺ ره وانه کرد: هه ره له گه ل گه یشتنی نامه کی: پیغه مبه ره ﷺ وه لامی نامه کی بۆ بازان نو سه یه وه وه ره مووی: ئه ی بازان خودای گه وه ره فه رمانی پیندا م که (کسرا) پادشای فارس له مانگی فلان و پوژی فلان دا کوژ را وه: بازان که نه وه هه واله ی پیغه یشت که نو سرا وه کسرا کوژ را وه سه ری سو پما و گو تی: چۆن شتی و ابو وه!! بۆ یه چا وه پروانی هه وال گه یشتن بوو له و باره وه، گو تی: نه گهر نه وه هه واله راست بێت نه وه به راستی پیغه مبه ره وه ﷺ با وه ری پینده هینم به لام، نه گه روانه بوو: دیاره خهراپ پرووده دات. کات ی بازان هه والی کوشتنی کیسرای پیغه یشت له چی پوژ ئیکدا پیغه مبه ره با سی کرد بوو و ابو: بازان له گه ل کو مه لێک له دارو ده سه ته کانی با وه ریا ن هینا و، مو سه لما ن بوون: له دوا ی نه وه بازان هه والی مو سه لما ن بونی خو ی و کو مه نه که ی به پیغه مبه ره ﷺ را گه یاندا. ئینجا نه وه کو مه نه ی که نامه که یان پیغه یاندا، له دوا ی مو سه لما ن بوونیا ن گو تیا ن: ئه ی پیغه مبه ری ﷺ خودا ئی ستا ئیمه له کین؟ فه ره مووی: ئێوه له ئیمه ن و خانه واده ی لای ئیمه ن.

لێ بکه رین نه وه بۆ نا و نا گریه

دعه إلى النار

ده گێر نه وه که قه یسی کو پی (مه تاتی ه) ی ها ته نا و کو پو کو مه لێک له مو سه لما نا ن که سه ی ری کرد سه لما نی فار سی و، سو هه ی بی پۆ می و، بی لالی حه به شی، ﷺ تیدا یه گو تی: به راستی لام سه ی ره نه وانه لیره ن: هۆزی نه وس و خه ز ره ج یار مه تی

پوخته به ٤ له به سهرما ته گرانگه گانای پیغمبر (ﷺ) قهنامه من حیاة رسول (ﷺ)
وهولدانای سهرکه وتنی محمدیان داوه: چونکه نه وانه له هوزی پیغمبر (ﷺ) و عهره بن
به هوزی نه ته وایه تیه وه یارمه تی دهن: به لام نه من نازانم نه وفارسی و پومی و
حه به شیه چین لیرو و بوجی داوای یارمه تیان لیکراوه؟ له ناو کوزه که دا معازی
کوپری جه بهل هه ستاو بهرۆکی قه یسی گرت و بهر هولا ی پیغمبر (ﷺ) برد: بۆ
پیغمبر (ﷺ) گپرایه وه که قه یس چی گوتوه: پیغمبر (ﷺ) زور تو پره بوو: هه ستاو
بهرۆکی قه یسی گرت و پای کیشا ، هه تا بردی بۆ مزگه وت و، بانگی راهیشت (ان
الصلاه جامعه) به راستی نویژ کۆکه ره وه وه، جه ماوه ری کۆکرده وه و فرمووی:

﴿يا ايها الناس إن الرب واحد والاب واحد وإن الدين واحد وليست العربيه بأحدكم
من اب وام وإنما هي اللسان فمن تكلم العربيه فهو عربي﴾ ئینجا موعازی کوپری
جه بهل (ﷺ) هه ستاو فرمووی: یار رسول الله چی فرمانیکمان پیده دهی بهرامبر نه و
دوو پر وهی؟ پیغمبر (ﷺ) فرمووی: لیگه پین نه وه بۆ ناگریه. به جوړه قه یس له
هه لگه پراوه کان و مرتد بوو وه به پاشگه زی و مرتدیی وه کوژا.

پی له سهر کولمه م دابنی بۆنه وهی بیته دا پۆشه ری تاوانه که م

دس علی خدی تکفیرا لذنبی

گوفتار قسه وابو له ناو یاره گانی پیغمبر (ﷺ) که (نه بوزهری غه فاری (ﷺ) چاک
ترین و خو پاریز و به ته قوا ترین له هاوړپییانی پیغمبر (ﷺ) بووه: جاریکیان نه بوزهر
له گهل بهنده یه کی ره شداتیک ده گیرین و لییان ده بیته به ده مه ده می و قسه گوتن به
یه کتری: نه بوزهر (ﷺ) تو پره بوو به بهنده که ی گوت: کوپری ره شه ی: پیغمبر (ﷺ) له
نه بوزهر تو پره بوو پینی فرموو: (طف الصاع، طف الصاع) واته: پیوانه که پر بوو
پیوانه که پر بوو به راستی کوپری سپیان هیچ پیزو گه و رایه تیان به سهر کوپری
ره شانه وه نیه ته نها ته قواو خو پاریزی و کرداری باش نه بیته: ئینجا هیچ ریگه
چاره یه که بۆ نه بوزهر نه مایه وه ته نها نه وه نه بی که داوای گهر دن نازادی و لی بووردن
له بهنده که بکات: بویه سهر و پوخساری له سهر زهوی داناو به بهنده که ی گوت: و مره
پیته له سهر سهر و پوخسارم دابنی بۆنه وهی بیته ره ش بوونه وهی تاوانه که م .

ئەگەر درۋىزىنى ئازارت دەدەين

ان كنت كاذبا عاقبتك

كابرايەك ھاتە لاي (سلىمانى كوپى عبدالمەلىك ﷺ) گوتى: ئەي پىشەوامز ئامۇزگار يەكەم ھەيە: ئەۋىش گوتى: ئەۋ ئامۇزگار يەكەم چىيە؟ كابرا گوتى: قىلانە كەس فەرمانبەرى يەزىدو، ۋەلىدو، عبدالمەلىك بوۋە: بەلام، مەن دەزانم نا پاكى لەكارى ھەموۋىياندا كىردوۋە بە پىچەۋانەي فەرمانى ئەۋان جولاۋەتەۋە، مال ۋە سامانىكى نۆرى لەۋپىناۋەدا بەفېرۇ داۋە: فەرمان بەدە كە ئەۋ ھەموۋمالە بەفېرۇچوۋە بگەرىنىتەۋە. پىشەۋا سلىمان ﷺ گوتى: بەپاستى ئەتۈش نۆر لەۋى شەپەن گىزىترو، ناپاك، خەراپ تىرى، ئەتۇ جاسوسى، چاۋدىرىت بەسەر كار ۋە ئىشى ئەۋدا كىردوۋە، شىت لى ئاشىركا كىردوۋە: شىتىكى ۋاكەخودا شارۋىيە تىيەۋە، داپۇشيوۋە: ئەگەر لەۋە نەترسابام لەۋايدىدا ھاۋپىيانى ئامۇزگارى كار بەخەراپ ۋە ناپەسندى ناۋزەدەكەن، ئازارىكى نۆر بەھىزم دەداي: بەلام ئىستە لەۋسى رەۋىشتانە يەكەن ھەلدە بىزىرى؟ كابرا گوتى: ئەي پىشەۋاى مۇسلمانان فەرمانى: بىزانىن چىن؟ فەرمانى: ئەگەر ھەزەدەكەي دەپۇيىن لىي دەكۆلىنەۋە، ھەموۋ شىتەكان دەخەينە پىۋ، ئەگەر پاستى گوت ئەۋدەبىيە جىگەي پىۋقەن لىداگرتەن، ۋە ئەگەر لە گوتەكانىشتا درۋت كىرد ئەۋە سزا ۋە تۆلەت لىدەستىنەن، ئەگەر ھەزىش دەكەي لەسەر كارەكەت لات دەدەين. كابرا گوتى: لەسەر كارەكەم لام بەدەن ئەي پىشەۋاى مۇسلمانان؟ پىشەۋاش پىي گوت: دەتتىرىنەۋە سەر كارەكەي خوت بەلام جار يىكى تر ئەۋ كارە دوۋبارە نەيىتەۋە. ئادەمىزادى خاۋەن پىز ۋە شىكۆ مەشكىنەۋە، شىتىك كە خودا لىي داپۇشيوۋە شارۋىيە تىيەۋە، تۆبەدەرى مەخەۋ، بەسەر كارى خەلىكەۋە ھەلمەۋەستە.

مافى خوت ۋەربىگرە چونكە ددانى پىدا ھىنا

خذ بحقك فقد أقر

دەگىرپەنەۋە كابرايەك ھىندى مالى بە سپاردە (امانە) لەلەي يەكەك دانابو: لەۋاى ماۋەيەك داۋاى مەلەكەي كىردەۋە: ئەۋ كابرايەكە مەلەكەي لەلەداندراۋو، ئىنكارى

پوختە بە گەندە لە بەسەر ماڵە حەرنەگەکانی پێغمەبەر (ﷺ) قوماڵە من حیاة رسول (ﷺ)

کردوو، گوتی: هیچ مانی تۆم لە لانییه! کێشەیان لێپەیدا بوو: داوا یە کە یان پۆشیشتە لای دادوهری (ئێساسی کۆری معاویە ﷺ) کابرا داوا ی ماله کە ی کردووه کە لە فلانە شوێن و جێگە ئەوە نە ماله م ئە لای ئەو پیاو و داناو. (ئێساس) گوتی: ئەو شوێنە ی کە ئەو ماله ت دا بە و کابرایە چی لێبوو؟ کابرا گوتی: داریکی لێبوو. ئێساس گوتی: بۆ ئۆ لای ئەو دەر: بە و هیوایە ی ئەو ماله ت لە لای ئەو دەر شار بیتە وەو، لە یادت نە ماییت و، لە و ی بە چاو پێکە و تنی دەر کە بە بیر ت بیتە وە و بیدۆزیە وە. ئەو کابرایە بەر و ئەو شوێنە پۆشت کە دەر کە ی لێیه: ئێساس بە کابرای داوا لێکراویشی گوت: تۆ لێرە دانیشتە چاو و پێکە هەتا ئەو پیاو دێتە وە: ئەو کابرایە دانیشت و، چاو و پێی دە کرد. ئێساسی دادوهریش لە گەل دادگایی کردنی داهەموو سەر سە عاتیك سەیری کابرای داوا لێکراوی دە کرد. لە داواییدا پێی گوت: بۆی هەیه ئێستا هاو پێکەت گەشت بیتە ئەو شوێنی دەر ی کە باسی کردووه؟ بە لām کابرای داوا لێکراو گوتی: نە خێر هێشتا نە گەشتووه: ئێنجا ئێساس گوتی: ئەو دوو ژمنی خودا تۆ ناپاک و خائنی! کابرا گوتی: پێگەم پێنیدە بۆم خودا باش ت بۆکا، ئێساس داوا ی کرد ئەو پیاو بە ئێنە وەو، پارێزگاری لێکەن هەتا هاو پێکە ی دێتە وە، کاتی هاو پێکە ی هاتە وە پێی گوت: ماله کە ی خۆت وەر بگرە وە چونکە دانی بە ماله کە ت دا هینا.

ئێمە بۆ دادگەری پێویستترین لە کسرا

نحن أحق بالعدل من کسرا

جاریك یە کێک لە ئافەرەتەکانی هۆزی (قبتی) پۆشیشتە لای عومەری کۆری خەتاب و ﷺ شکایەتی لە فەرمانرەوای میصر: عەمری کۆری عاص ﷺ کرد. کە پارچە یە ک لە زەوی ماله کە ی بە بەرمزگەوت کەوتووه، کە ئێستاش بەرمزگەوتی (عەمری کۆری عاص ﷺ) بە ناو بانگە، پێشەوا عومەر نامە یەکی بۆ فەرمانرەوای میصر عەمری کۆری عاص ﷺ لە سەر پارچە یە ک گۆزە ی شکاو نوسی: ئەو عەمر ئێمە زۆر پێویسترو شایان ترین بۆ دادگەری لە (کیسرای ئەنەو شیرەوان) مەبەستی پێشەوا عومەر ﷺ ئەو بوو کە عەمر بیر لە و پووداو وە بکاتە وە کاتیك ئەنەو شیرەوان ویستی کۆشک و

پوخته به کُن له به سمرهاته کُرنگه خانای پښتمېمېر (ﷺ) ښماته من حیاة رسول (ﷺ)

باله خانې کسېا دروست بکات زهویه که ی چوارگوښه نه ده و سستا له بهر خانو مالیکې بچوکی پیره ژنیک، داوایان له و پیره ژنه کرد که نه و خانو هیان به مېر شتیک ده یو پښیان بفروشی! به لام نافره ته که گوتی: من هاوسنیه تی پادشا ناگوږمه و پر به پری نه ندازه ی خانو که به زیږ. ئینجا نه گهر نه و شیره وان خانو که م لنداگیر بکات نه و زور به ناسانی ده توانی و ده سلاتی هیه: چونی بوخوی ناره و بکات. کسېا گوتی: وازله و خانو که لاوه ی نه و پیره ژنه بهیننو، کوشک و باله خانه که دروست بکن. له دواي دست به کار بوون و ته و او بوونی کوشکی پادشایی، زور له نه ندازیاران و پسپوړانی خانو به ره و ره خنه گران بو جوانی و ړیک و پیک سیرکردنی نه و خانو هاتن، هرچی سهری ده کرد له جوانی و گهره یی بینا سازیدا سهر سام ده بو: تنها ره خنه یان له و توزه خواریه ی هه بو، که له لای خانوی نه و پیره ژنه و دیار بو: ده یان گوت نه گهر نه و خواریه ی تیدا نه بایه هیچ شتیکې نه ده گه یشتی؟ به لام کسېاله و لامیاندا گوتی: منی ش ده لیم به مانه و ده ی خانوی نه و پیره ژنه و خواریونی باله خانې نه و شیره وان پازاوه تر و ړیک و پیک و جوان تربووه. ئینجا نه و نافره ته میصریه نامه که ی له پیشه و اعومهر و هرگرت و گه پرایه و. نامه که ی گه یانده دهستی عمری کوږی عاص و ﷺ، نه ویش زور ږزی له نامه که ی عومهر گرت و، نه و به شه زهویه ی خانوی نه و نافره ته ی بوگه پرانده و. له بهر نه و نه ندازیاری نه خشه ی مزگه و ته که کاتی دروست کردنی راست و ته و او نه بو، به لام به هو ی گه پرانده و ده ی نه و به شه خانو و، ړیک و باش و ته و او بو.

سویند به خودا دادومریم به حق و راستی کردووه

والله لقد قضیت بالحق

موسلمان و جوله که یه ک بو چاره سهری کیشه یه کیان پوښتنه لای حه زره تی عومهر ﷺ: که سهری کیشه که یانی کرد، راستی و حق به جوله که که بو: پیشه و عومهریش ﷺ حق و مافی به جوله که که دا. ئینجا جوله که که گوتی: والله دادوهریه کی راستت کرد. عومهر ﷺ فرموی: چیت پښه یشتوه؟ جوله که که گوتی: سویند به خودا ئیمه له ته و پاتدا پیمان گه یشتوه هر دادوهریک دادوهری

پوخته بهكه له بهمه مراهاته كُرنكه گانې پېغمبر (ﷺ) قلماته من حياه رسول (ﷺ)

بهراستى و پهوانى بركات فریشته یه كه له لای راستى و یه كيك له لای چه پى پړنمونى و یارمه تى ددهن بوحه ق و راستى مادام له گهل حق دایه. ئینجا هر كاتیکیش وازى له حق هیئا نه فریشتانه ده پون و به جنى ده هیلن.

له نه مړووه توبووى به سته مكار

صرت جائرامنذ اليوم

ده گړپنه وه جاريكیان عومهرى كوپى خه تاب و ﷺ، ثوبه یه ی كوپى كه عب (ﷺ) كیشه یه كیان له نیواندا پروده دات: بۇ دادگایى نیوانیان ده پونه لای (زهیدى كوپى سابیت) ﷺ كه دادوهر و فرمان په وای چه زره تى عومهر ﷺ بوو له مه دینه. كه پویشتنه لای زهید: له پیشه وه سه لام له عومهر ده كات و، زورپړزى له پیشه وه عومهر ده گړت و: بۇ خوش ترین شوین ناماژو فرمووى لیډه كات له كوپى دادگاییدا. له دواى خستنه باسى كیشه كه یان: ثوبه یه دواى له عومهر كرد سویند بخوات: زهید پرجای له ثوبه یه كرد، كه پیشه وه عومهر ﷺ سویند نه دات و، لى بپورى. چه زره تى عومهر ﷺ تووړه بوو، گوتى: ئه ی زهید تو له نه مړووه بوو یه سته مكار چونكه تو سه لام له من ده كه ی و، به پیشه وه بانگم ده كه ی و، جینگه ی خوشم بۇ چول ده كه ی و، دواى لیبور دنیشم بۇ ده كه ی.

به راستى من ئینسانىكم

إنما أنا بشر

دوو پیاو كیشه یان له باره ی میراته وه لى پهیدا بوو بۇ چاره سهرى چونه لای پېغمبر ﷺ نه دوو پیاوه هیچیان شاهیدیان نه بوو: پېغمبر ﷺ فرمووى: بهى شاهید هاتونه لام: منیش وهك و ئیوه ئاده میزادم: ئاده میزاده كانیش هیندىكیان له هیندىكیان زيكړه ك ترداناترن ده توان به هوى دانایيانه وه به لگه وزانیارى باشت بهیننه وه و بتوان به سهر بهرامبره كه یان سهر كه و تووین، منیش به گوړه ی قسه و گوفتاره كه یان دادوهر ی ده كه م. بوى هیه دادوهرى له بهر ژه وه ندی كه سینكیان بیت به هوى قسه زانینی وه كه حق وانه بوو نه و ماله بدرت به نه و. ئینجا نه و ماله ی

پوخته به کله به سهرما ته گرنگه کانی، پیغمبر (ﷺ) قهات من حیاة رسول (ﷺ)

که به لای زانی خوی و هری ده گریخت: وهک و پارچه یهک ناگر وایه بۆگیانی و، له پۆزی دواایش وهک و نه لقه یهک ده چیتنه ناو نه ستوی و دهیگریخت، ئینجا ههردوو پیاوه که دهستیان کرد به گریان و ههریه که یان بهوی تری دهگوت برام به راستی ماف و حهق به تویه: دواپی پیغه مبهه (ﷺ) فهرمووی: مادام ئیوه بهو شیوهیه ده لاین: بهرۆن مانکه له نیوانی خۆتاندا به حهق و راستی بکهن بهدوو به شهوه، وه به شیوهی تیروپیشک هاویشتن له نیوانیاندا بکهن و، ههریه که ی به شیکیان هه لنگرن و، له دواپییدا ههریه که تان گهردهنی نهویرتان نازاد بکات.

پیغمخۆش نیه خۆم له ئیوه جیاواز بکه مه وه

اگره ان اتمیز علیکم

ده گهرنه وه پیغه مبهه (ﷺ) له گهشتی کدا فهرمانیکرد مه ریکیان ناماده کرد: یهکیان گوتی: من سهری ده بپریم: یه کیتر گوتی منیش که ولی ده کهم: یه کیتر گوتی منیش لینی ده نیم و ده یکو لاینم: پیغه مبهه (ﷺ) فهرمووی: منیش دار کو ده که مه وه: هاو ریکیانی گوتیان: یار رسول الله (ﷺ) ئیمه ئیشه که ی تۆش ده کهین: پیغه مبهه (ﷺ) فهرمووی: ده زانم ئیوه ئیشی من ده کهن به لام بۆ خۆم حه ز نا کهم خۆم له ئیوه جودا بکه مه وه: چونکه خودای گهرهش حه ز نا که بهنده کانی خۆیان له هاو ریکیانیان جودا بکه نه وه .

دادگه ری عومه ر له گه ل مندا له کانی

عدل عمر فی ولده

ده گهرنه وه (عبدالرحمنی کوپی عومه ری کوپی خهتاب (ﷺ) له گه ل باوکی (سروعه) ی پویشتنه لای (عهری کوپی عاص (ﷺ) فهرمانه وای ولاتی میصر: ههردوکیان پوخاوتیک شکابوون، گوتیان: ئهی عومه ر تۆله و حه دی خودامان لیدهر بکه ئیمه دوینی دۆپاوین و توش بوین. عه مریش (ﷺ) ههردوکیانی سه ره نشت کرد و دهری کرن. عبدالرحمن (ﷺ) گوتی: نه گهر تۆله مان لینه ستینی که پویشتمه وه، له لای باوکم شکایهت لیده کهم: عه مریش زانی نه گهر تۆله و حه دیان لیدهر نه کات پیشه و عومه ر (ﷺ) لینی توپه ده بیئت و، له سه ر کاره که ی لای ده بات: ئینجا هه ر له و، ووت و

پوخته به خدا له به سهراماته حُرْبَكْهَ عَابِي پَتَغَمبهر (ﷺ) قِصَاصَاتِ مِنْ حَيَاةِ رَسُولِ (ﷺ)

ويزانه دا بوون که عبداللهی کوپی عومره ﷺ هاته ژووره وه، عه مر زور به خیرهاتنی کردوو، ویستی عبداللهی له سهره وهی کوپی دانیشتنه که دابنی، به لام عبدالله نه دواوایه پرت کرده وه گوتی: باوکم داوای لینی کردووم که له سهره وه دانه نیشم: ته نها له کاتیکدا که هیچ جینگه یه که نه بیئت. براهم عبدالرحمن له بهر چاوی خه لکی سهرنا تاشی، مه بهستی سهرتاشینی نیره نه وهیه له پیشی لیدانی چه دواوایو سهریان ده تاشین، به لام بولیدانی فرمانی خودا چۆن ده کری و کوی باشه ناوای لیبدن. عه مر هینانیه ناو گوپه پانی حه وشه ی مالیان و، داری حه دی لیدان: عبدالله براهی له گهل باوکی سروعه ی بردنیه ناو ژوریکه وه سهری تاشین. عه مر ده لی به خوا له و پوداوه من به هیچ جوریک پیشه و عومهرم ناگادار نه کرده وه، هه تا بوخوی نامه یه کی بوناردم: تییدا نوسرابوو:

﴿بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ: مِنْ عَبْدِ اللّٰهِ اَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ عِمْرَالِی الْعَاصِیِ بْنِ الْعَاصِ، عَجِبْتُ لَكَ يَا ابْنَ الْعَاصِ وَلَجَرَّتْكَ عَلٰی وَخِلَافَ عَهْدِیْ فَمَا ارَانِیْ اِلَّا عَازِلْكَ فَمَسِیْءٌ عَزْلْكَ، تَضْرِبُ وَلَدِیْ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ فِیْ بَیْتِکَ وَتَحْلِقُ رَاسَهُ وَقَدْ عَرَفْتُ اَنْ هَٰذَا یُخَالِفُنِیْ، اِنَّمَا هُوَ رَجُلٌ مِنْ رَعِیَّتِکَ تَصْنَعُ بِهِ مَا تَصْنَعُ بِغَیْرِهِ مِنَ الْمُسْلِمِیْنَ وَلَکِنْ قُلْتُ هُوَ وَلِدَ اَمِیرِ الْمُؤْمِنِیْنَ وَقَدْ عَرَفْتُ الْاَهْوَادَ لِاحَدٍ مِنَ النَّاسِ عِنْدِیْ فِیْ حَقِّ یَجِبُ اللّٰهُ عَلَیْهِ. فَاِذَا جِئْتُکَ کِتَابِیْ هَٰذَا فَابْعَثْ بِهِ فِیْ عِبَادَةِ عَلٰی قَتَبٍ (لِلْبَعِیْرِ) حَتّٰی یَعْرِفَ سَوِّءَ مَا صَنَعْتُ﴾ واته: به ناوی خودای گوره و میهره بان: له بهنده ی خودا پیشه وای موسلمانان عومهری کوپی خه تاب ﷺ بو عاصی کوپی عاص ﷺ من سهرسام بووم له تو نهی کوپی عاص له ونازایی و به توانایه ی تو که پیچه وانه ی به نین و په یمانی من کارت کردوو، له عبدالرحمن ی کوپرت داوه و، سهرت تاشیوه له ناو حه وشه ی ماله که ت زورباشیش ده زانی که نه و رهفتاره ت پیچه وانه ی فرمانی منه، کوپی منیش یه کی که له هاوکارانی ژیر ده سه لاتی تو، ده بیئت چۆن له گهل نه وانی ترده رهفتار ده که ی ده بیئت له گهل نه ویشدا به وجوره رهفتار بکه ی: به لام تو گوتوته نه وه کوپی پیشه وای موسلمانان به لام تو باش ده زانی که من مه یل و ناره زو به لای که س دانا کهم بو به جیهینانی فرمانی خودا نینجا هه رکاتی نامه ی منت به ده ست

پوخته په ځه له بهر ماته څرنگه ځای پټغمېمر (ﷺ) هېماته من حیاة رسول (ﷺ)

گه یشته نه وکړه له ناوچه بایه کی پیچراودا به سواری حوشر ټنګدا بوم پړوانه ده که یوه بونه وهی هست بکات که چی تاوه انیکي کردوه) کاتی نامه گه یشته دهستی عمری کوږی عاص چون عومر فرموو بووی عبدالرحمنی بهوشیوه پړوانه کرده وه. عبداللهی کوږی عومریش ﷺ نامه که ی باوکی خوینده وه، عمریش نامه یه کی بپیشخوا عومر نوسی و داوای لیږدنی له عومر کرد، گوتی: به لی من له ناو حهوشه ی مالی خوم داری حدم لیداو به لام سوین به خودا بوم هموو موسلمان و، گاوریځ هر لهو حهوشه ی مالهدا نه وکاره نه نجام ددهم به بی جیاوازی. عمر نامه که ی به عبداللهدا پړوان کرد. کاتی گه یشته جیگا، عبدالرحمن بهر ولای باوکی پویشته به لام له بهر نه و عه بایه ی که تیوه ی پیچرا بوو نه ی ده توانی باش به سواریه که ی پروات: پیشخوا عومر ﷺ فهرمووی: عبدالرحمن نه ویشته کرد؟ نه ویش نه ی توانی وه لام بداته وه: عبدالرحمن ی کوږی عوف ﷺ فهرمووی: نه ی پیشخوا داری حدی لیدراوه، پیشخوا عومر ﷺ زوری لوم کردوو پووی به لایدا وهر نه گیرا. عبدالرحمن هاواری ده کردوو دهیگوت: به خوامن نه خوشم و توش دمکوژی ټینجا لییداو بهندی کرد.

دادگه ری نیسلام گاوریکی موسلمان کرد

عدالة الإسلام أسلمت يهوديا

جوله که یه که له گهل حه زره تی عه لید ﷺ له بهر ده می (شره یح) ی دادوهر دا دادوهری کرا: نه و جوله که یه زریه که ی حه زره تی عه لی ﷺ پیښوو، دهیگوت: نه و زریه ټیخومه له کاتیک دا که ده یزانی دروده کات به لام ، کاتی له بهرام بهری دادوهر راوهستان: جوله که که سهیری کرده نس و که وتی دادوهر زور دادگه ریا نه بوو، وه به یه کسان ی پرفتاری ده کرد هیچ شیوه ی خو په رستی له نیوانی عه لی و ﷺ جوله که که یدا نه ده کرد. وه ته نانه ت شاهیدی حه سنی کوږی عه لیشی ﷺ بوم عه لی قبول نه کرد و به سویندی جوله که که باوه پری پیکردوو، زریه که ی پیشخوا عه لی ﷺ دایه وه به جوله که که، ټینجا لهو کاته ی که جوله که که هستی به یه کسان ی و دادگه ری دادوهر یه که کرد: زوری ری له دادگه ری نیسلام ده کرده وه ، دلی که وه خورپه و.

لیدان و ، له رزینه وه. بویه له بهر چاوی موسلمانان زور به دل حوشی و فازاجیکی
زوره وه موسلمان بوونی خوی ناشکرا کردو زریه که شی دایه وه به پیشه واهلی
چونکه مالی خوی بو. وه ده گپرنه وه له دوا ییدا پیشه واهلیش ښه و زریه ی به
هده دایه وه به جوله که که.

شاهید له سهر داواکاره

البینه علی المدعی

ده گپرنه وه خلیفه (معته زید) نامه یه کی بودا دوه شریک نوی: من مالم له سهر
فلانه که سه و، هه مالم پینگه یشتو وه که هه موو قه رزاره کان له لای تو قه رزه که یان
تومار کردو وه، نه توش به گویره ی ماله که یان به شت بودا ناو، منیش قه رزم
له سهر نه و کا برایه یه: داوات لیده که م به گویره ی قه رزی خوم به شی کم بو دابنن،
دادوهر به نیر دراوی خلیفه ی گوت: به پیشه واهلیت و، به بیرى بهینه وه که له کاتی
ته سلیم کردنی دادوهر یدا: خودا پایه ی به رزوبه رده وامی بکات. نه وکاته ی که فهرمان
په وایی له نه ستوی خوی کرده وه و به منی سپارد گوتی: دروست نیه دادوهر ی
له مالی که سینکا بکه یه بکه سینکی داواکار ته نها به شاهید نه ییت. دوا ی نه وه
نیردراوه که گه پایه وه بو لای پیشه واهلیته که ی پیرا که یاند دوو باره خلیفه
نیردراوه که ی بولای شریکی دادوهر په وانه کرده وه و پیی گووت به دادوهر بلی که
فلان و فلان بوخوی ده زانی که کوپی باش و چاک و به ریزن نه وان شاهیدن. دادوهر
گوتی: پیویسته بینه لام و شاهی دی بده و، منیش پرسیار یان لیده که م نه گهر
به باش و زیره ک شاهیدیه که یاندا نه و شاهیدیه که یان لیومر ده گرم. به لام که به باش و
ته وای شاهیدیان نه دانه واده لیم قه رزه که له لای من دیاری نه کرا: له دوا ییدا
شاهیده کان له ترسان نه یان ویرا شاهیدی بده و: بویه دادوهر یش هیچ به شیکی بو
پیشه وادیاری نه کرد.

سویند به خودا نیمه دادگه ریمان به کار نه هینا

فوالله ما أنصفنا

ده گېرنه وه پښه وا عومری کوری خه تاب ﷺ چاوی به پیاوړکی جوله که ی پیر و دامر که وت: له به رده می مالیک سوال و ده روزه ده کرد: پښه وا عومر ﷺ پښی گوت: نه وه چی پالی پتوه ناوی بؤ نه و کاره؟ جوله که که گوتی: داوا ی پیوړستی خؤم و باجو سهرانه و به سال داچونی خؤم. پښه وا عومر ﷺ ده سستی گرت و، بر دیه وه بؤ مالی خوی و، پیوړستی ی خواردنی نه و کاته ی بؤ به جی هینا و، دوا یی بر دی بؤ لای لیپر سراوی خه زینه و فهرمووی: چاودیری نه وه و شیوه ی نه وه ش بکه و له بیران نه که ی، سویند به خودا نیمه ویزدانمان ناسوده نابیت و دادگه رنایین که به گهنجی باج و سهرانه یان لی وهریگرین و، به پیریش وازیان لی بهین و، به رلایان بکه یین و. گویان نه ده یینی؟ خودا ده فهرمو ی: { إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ } التوبة/ ٦٠ واته: به پراستی زه کات و خیر و چاکه بؤ هه ژار و نه دار و گه دایانه.

خودا له نایه ته که دا باسی هه ژارونه داری موسلمانان باس ده کات: نه وه ش له نه دارانی خاوه ن کتابه، هر خیرا پښه وا عومر به فهرمانیکی سهر و کایه تی، باجو سهرانه ی له سهر نه وه و شیوه ی نه وه ش، له خاوه ن کتابیه کان هه لگرت و، له خه زینه ی موسلمانان یش برژیوی ژیان ی پیبه خشین.

نایا سویند ده خوی نه ی پښه وای موسلمانان

أتحلف يا أمیر المؤمنین

کابرایه کی گاور هاته لای دادوهر نه بویوسف ﷺ زهویه کی لیډاگیر کرا بوو: واگومانی ده برد که هارونه ره شید ﷺ پښه وای موسلمانان لی داگیر کردوه. دادوهر به گاواره که ی گوت: نه و زهویه له ده سستی کیدایه؟ کابرا گوتی: له ده سستی هارونه ره شید ﷺ پښه وای موسلمانانه. له دوا ییدا دادوهر گوتی: ویستم کارو فهرمانه کانی به سهر دا بدهم، پیم گوت: کی به روبوم و میوه که ی ده فروشی؟ گوتی: پښه وای موسلمانان. دادوهر گوتی: پیم گوت: کی ده ست که وت و داهاتی

پوخته بدهند له به سمر ماته گونگه گانی پېغمبر (ﷺ) هېمانه من حېاة رمول (ﷺ)

کۆده کاته وه؟ گوتی: پېشه وای موسلمانان. دادوهر گوتی: هه وئمدا که یه کیی تر به غهیری پېشه وای موسلمانان بیت بو ئه و داواکاریه ناماده بیت: به لام داواییه که ت هه پووی له پېشه وابوو. ئینجا هه ژوکاتی دادگایی کردندا له کوپری دادگاییدا ، یه که به یه که داوا کراوه کان هاتنه پېشه وه هه تاسهری ئه وگاواره هات و، بانگ کرایه بهرده می دادگا و، داواییه که ی ئه و گاوه به سهر پېشه وای موسلماناندا خوینده وه، پېشه وای گوتی: ئه و زوه ویه مالی حهقی خو مانه و به میرات له مه نصوره وه بو مان به جیماوه. داده وهر به کابرای گاوری گوت: گویت لیه پېشه وای چیگوت: ئایائیستا تو شاهیدت هیه له سهر ئه و زه ویه ی که داوای ده که ی؟ گاوه ره که گوتی: من شاهیدم نیه به لام، با ئه و سویندم بو بخوات: منیش گوتم: نه ی پېشه وای سویند ده خوی؟ پېشه وای فهرمووی: به ئی سویند ده خوم پېشه وای سویندی خوارد و، گاوه ره که ش به ده ست به تالی گه رایه وه. له داواییدا دادوهر گوتی: به راستی نه وه ی نه وه ی من لیی ده ترسام هه ره نه وه بوو. پېشه وای حه سه ن گوتی: نه با یوسف نه وه چی ترسیکی تیدایه نه وه ی که تو ویستوته و، پئیویسته کردوته؟ دادوهر گوتی: ترسه که م نه و بوو کیدیویه تی که من له گه ل هارون له یه که کوپری دانیشتن داوا بنیشم.

نه وه ت له کوپری بوو

من این لك هذا؟

ده گپرنه وه کاتی عومهری کوپری خه تاب ﷺ. فرمان په وای میصری به عه مری کوپری عاص ﷺ سپارد: له داوای ماوه یه که هه وال به پېشه وای عومهر ﷺ گه یشت: که عه مری کوپری عاص ﷺ مالو سه روه تیکی زوری پیکه ئینا وه، زور ده و له مه ند بووه پېشه وای عومهر ﷺ نامه یه کی بو عه مر نوی و فهرمووی: هه والم پینگه یشتوه مالیکی زورت پیکه وه ناوه که هیه به هه ول و تیکوشانی خوت نه بووه و، چاوم به سه روه تی تو که و تووه که خواردنی پورانه شت نه بووه پېش نه وه ی بی به فرمان په وای میصر هیه چت نه بوو: نه و مال هت له کوپری هینا؟ نه گه ر په یوه ندیت به خومه وه نه با هه ر که س ناپاکی له مالی خودا بکات زور نا ئارام ده بووم و، فرمانم دهر ده کرد. وه باش بزانه عه مرمن زور له کوپری کردوانی پېشوم له لایه که زورباشترن له تو بو فرمان په وای

پوخته به که له بهمه زمانه گرانگه خای پېغمبر (ﷺ) هېمانه من حیاة رسول (ﷺ)

به لّام ، من توّم دانا ئیستاش به خیرا پیم بلی ئه و مالّه له کوڼوه پیکه وه نا . عمری کوری عاصیش ﷺ: هه رنامه که ی پیکه یشت و خوڼدیییه وه هر خیرا نامه یه کی بو پښه واعومهر ﷺ نووسی وگوتی: من له ناوهر وکی نامه که تڼگه یشتم: ئه و مالّه که من پیکمه وه ناوه له بهر نه وه یه! ئه و ولاتی ئیمه که میصره ولاتیکی زور به بهر که ت و هه ر زانییه و، جهنگ و جهادیشی زورتیدایه و، ئه و مالّه ش زوری ده ست که وتی ئه و جهنگ وشه پرانه یه که به شی خو ما نه و پیمان ددری: هر ئه و هه و الانه شه که به تو ده گات ئه ی پښه وای موسلمانان. سوڼدبه خدا ئه گه رنپاکی ره و اش بایه ناپاکیم نه ده کرد: وه تو منّت به ده ست پاک و باوهر پیکراوی خو ت دانا وه: وه ئیمه چه ندبنکه یه کی حیسابیمان هه یه: ئه گه ر بو سه رچاوه کان بگه رښینه وه ده و له مه ندیمان له وسه رچاوه و ریځایانه وه یه، ده نا سوڼد به خدا ئه ی پښه وای موسلمانان نه له هېچ ده رگای مالیکمان داوه، نه هېچ قفلیکیشمان کرد و ته وه. پښه و اعومهر ﷺ بو وه لّامه که ی فرمان ره وای، نامه یه کی تری نوسی و فره مووی: ئه ی عه مر من ئه و نامه یه م به ساده یی نه نوسیوه و، هېچ زیاده ره و ی شم تیدا نه کرد و وه و، له که سانی چه نه بازیشم نه بیستوه: به لّام ئیوه ی کو مّله ی پښه وایان و فره مان ره وایان له سه ر سه رچاوه ی مال و سامانه وه دانیشتون و گرتوتانه، ریځای هېچ بیان و پاسواتان بو نییه و لیّتان و ره ناگیری: باش بزائن ئه وه ی ده ی خو ن له و ده ست که و تانه وه ئه وه ئاگر ده خو ن و، به ره و ناته وای و شوره یتان ده بات. ئیستاش ئه و ا محمدی کوری مه سلهم ﷺ بولاناردی نیوه ی سه ر وه ت و سامانه که تی پښه خشه! کاتی محمد گه یشته میصر عه مر پښه وازییه کی باشی لی کرد و، خوانیکی شاهانه ی بو ئاماده کرد و بانگه یشتی سه ر خوانه که ی کرا: به لّام محمد قبولی نه کرد و و گوتی: ئه و خواردنه پښه کی ناخو شی و خه راپه یه، ئه گه ر خواردنیکی ها که زایی میوانیت بو به ینا بامایه ده مخوارد ئیستاش ئه و خواردنه هه ل بگر نه وه و، مالّه که تم بو ئاماده بکه: عه مریش هه ستاو نیوه ی مالّه که ی بو جیاواز کرده وه ، که چاوی به زوری مالّه که ی که وت گوتی: نه فرین له کات و زه مان که من بومه کریکاری عومهر.

زێڕەکی عومەر

فراسە عمر

دەگێڕنەوێ جاریك تەرمی گەنجیكى تازە پێگەیشیت و لەسەر پێگا فرێدرا بوو: هەلیانگرت و بردیان بۆلای حەزەرەتى عومەر ﷺ، ئەویش لێكۆڵینەوێ زۆرى لەسەر كرد بەلام بێسود بوو هیچ زانیاریەك بەدەست نەهات، بۆدۆزینەوێ بكۆژەكە، پێشەوا عومەر ﷺ زۆردل گران و غەمگین بوو: لەبەدەست نەكەوتنى هیچ زانیاریەك. لەدواى بەسەرچوونى یەك سال بەسەر ئەو پێداوێدا: مندالێكى ساواى شێرە خۆرە لەهەمان شوێنى تەرمی ئەوگەنجه دۆزرایەوێ فرێدرا بوو: حەزەرەتى عومەر ﷺ زۆر بەخۆش حالێوێ فەرمووی: ئەگەر خودا حەز بكات بكۆژى كۆرە گەنجهكەم دۆزیوێ. فەرمانیدا ئەو مندالە بەدەن بە دایەن و، هەموو خەرجیەكیشى لەئێمەوێ وەرېگرى، بەلام مندالەكەى باش بەخێو بكات و چاودێرى تەواوى لێبكات. وە ئاگادار بێت بەوكە سانهى كەدەچێتە لای، كى ئەو مندالە دەلاوینیتەوێ لەباوێشى دەگریت و، ماچى دەكات هەر كەسێكى بەوجۆرەى دیت، تەواوى ناو نیشانی مال و شوێنى لێوېر بگرى و ئاشنای ماله كەیان بێت و هەوالێش بەئێمە بگەیهێنى؟ كاتى مندالەكە گەورەبوو هەستى بەچاكى و خەراپى دەكرد: ئافەرەتێك هاتە لای و بەشێردەرەكەى گوت: گەورەكەم هەوالى ئەو مندالەى بێستوێ، منى نارد بۆلای تۆ كە ئەو مندالەى بۆ بێم چاوى پى بکەوێت و، دواى بۆتى دەگەڕێنمەوێ؟ دایەنى ئەو مندالە گوتى: باشە دەت دەمى بەلام بۆخۆشم لەگەڵ تەدایم، پۆیشتن تاگەیشتنە ماله كەیان لەباوێشى گرت و ماچى دەكرد: شێردەرەكە بۆى دەرکەوت كە ئەو كچه كچى پیاویكى ئەنسارییە لەهاوێلانى پێغەمبەر ﷺ: هەر ئەو كاتە پۆیشت و هەوالى بە پێشەوا عومەر ﷺ دا ئەویش خۆى ئامادەكرد و شیرى لە خۆى بەست و، پۆیشتن بۆلای مالى ئافەرەتەكە، باوكى كچهكە لەبەردەرگای مالهوێ دانیشیت بوو پالێ دابوو: پێشەوا عومەر ﷺ فەرمووی: ئەى برا فلانە كچەت چى كردوو؟ كەبرا گوتى: خودا پاداشتی خێرى بەچاكە بداتەوێ بەپراستی ئافەرەتێكى چاكە خوازو، خودا پەرسەتوێ خودا ترسوێ نوێژ كەرو پۆژوگر و

پوخته به خدایه له بهمه مراهاته خورگه گاهي پیغمبر (ﷺ) هېماته من حیاة رسول (ﷺ)

له فهراندايه. حه زړه تی عومره ﷺ فهرمووی: نارم زوده کم چاوم پینی بکه وینتو هیندیکي ناموزگاری باشتو و چاکتری بکه زیاترهانی بدهم بو چاکه کرن حه زړه تی عومره ﷺ به ته نه لاهگه ل نافرته که دا مایه وه شیره که ی له کالان هینایه دهر، فهرمووی: ههرچی پووی داوه راستیم پی بلای؟ نافرته که گوتی: سویند به خودا راستیت پینده لیم: نافرته که دهستی به گیرانه وهی چیرزکی به سهر هاته که ی کردو گوتی: لیره نافرته تیکي پیر زوره اتوچزی مالی نیمه ی ده کردو زورله گهل یه کدا ناشنابووین زورم خوش دهویستو، له جیگی دایکی خوم دانابوو: نه ویش منی به کچی خوی حساب کردبوو: پوزیک پینی گوتم: کچه کم سه فهره گه شتیکم له پینشه: به لام کچیکم هیه تازه پینده گات حه ز ناکم له ماله وه به ته نه لاه جینی بهینم: هیچ جیگه یه کیش له لای توزیاتر به باش نازانم که به جینی بهینم بویه نه گهر حه زده که ی دهیه نیمه لای تو هتا ده گهریمه وه، منیش پازی بووم و ، به ناو کچه که ی هینا که له بنه چهو نه ساسدا کوړبوو. به لام به پروهت هیچ گومانی تیدانه بوو که نه وه کچه و کوړنیه، منیش ههر به قسه ی دایه پیره وامزانی کچه چهند پوزیک له لاما مایه وه هیچ هه ستم پینه کرد که نه وه کوړه بویه پوزیک به ته واوی فهره مؤشم کردبوو خه وم لیکه وتبوو، نه ویش که له بنه پرته دا کوړبوو وکچ نه بوو: فرسه تی لیدیتم و له گه لمددا جوت بوو، کاتی پاپه یریمو به خه بهر هاتم کار له کار ترازو بوو منیش زور به خافل گیرانه ده ستم بوجه قویه ک پراکیشاوه سهر دلیم داو کوشتو، له وشوی نه ی که تهرمه که ی دوزرایه وه فریمدا. وه نه نجامی تیکه ل بوو نه که شی نه و منداله ی لی په یدابوو: کاتی منداله که شم دانابر دم له هه مانشوینی تهرمی کوړه به ناو کچه کم فریدا. پینشه و عومره ﷺ فهرمووی: به راستی راستت گوت: له دوا ییداچه ند ناموزگا ریه کی کردو و منداله که ی پیدایه وه، نزاو دوعاشی بو کرد. دوا یی به باوکی کچه که ی فهر موو: به راستی چاکتر و باشتیرین کچت هیه! ئینجا پینشه و: دوعا خوازی کرد و پوښت .

سویند به خودا له بیرم نه کردووی

والله مانسیتها

ده څېړنه وه پوژنیک (عومهری کوږی خه تاب ﷺ) به ناو بازاری مه دینه دا ده گه را چاوی به (ئهیاسی کوږی سه لمی) ﷺ که وت، له سهر پښه یو کی ته نگه به ریدا پوه ستابوو، بهر هلس تی خه لکی ده کردو: پښه و اوعومهر ﷺ که چاوی پښه وت به دار عه ساکه ی دهستی پالی پښه ناودوری خسته وه، پښی فهرموو: ئهی کوږی سه لما له سهر پښه رامه وهستی و، خه لکان نازار مه ده. له دواي به سهر تیپه پښی یه ک سال له و پووداوه پوژنیک خه زه تی عومهر ﷺ چاوی به ئهیاسی که وت وه خوی ناماده ی پویشتنی حه جی ده کرد. پښه و اوعومهر ﷺ فهرموو: ئهیاس نیازی چونی حه جت هیه؟ ئهیاس گوتی: به ئی ئهی پښه وای موسلمانان: پښه و اوعومهر ﷺ دهستی ئهیاسی گرتو بریدیه وه بومال و (۶۰۰) شش سهدره می ئه وکاته ی دایه و فهرموو: ئهیاس ئه وه کومه ک و یارمه تی به وتو، له بری ئه وپال پښه وانه ی که سالی پارپښه و نای! ئهیاس گوتی: به خوائه ی پښه وای موسلمانان من هر له یادیشم نه مابوو، که ئیستا تو به یادت هی نامه وه، پښه و اوعومهر ﷺ فهرموو: سویند به خودا هر گیز له یادم نه کردووه و له بیرم نه چوته وه.

رازی بوونت فهرانه واییه و توره بوونیش سهر به رزیه

رضاك حكم و غضبك عز

له کاتیکدا که پښه مېر ﷺ نویژی ده کرد کابرایه کی موسلمان به لای دووړو منافقاندا پویشتن دانیشتبوون ئه ویش پښی گوتن وای پښه مېری ﷺ خودا خه ریکی نویژو، نویژ ده کات و، ئیوه ش لیره دانیشتون. ئه وانیش له ولامدا گوتیان: کاکه توبه ئیش و کاری خوته وه پوچگی کاریکت به ئیمه هیه، کاتی پښه مېر ﷺ له نویژه کی بووه و ئه و قسه یان پښه گوت: ئه ویش فهرموو: بوچی له ملیتان نه داو نه تانکوشت! خه زه تی عومهر ﷺ هه ستا بو ئه وه ی له ملی بدات پښه مېر ﷺ فهرموو: ئهی عومهر ﷺ به راستی رهامه ندیت فهرانه واییه و، توره بوونیش به رزی و شکواریه.

نایا تۆمه رجت له سهرداناوه؟

هل كنت اشترطت عليه؟

دهگیرنه وه جاریکیان پیشه و عومهری کوپی خهتاب ﷺ چاوی به کابرایه کی دهشته کی کهوت شوانی کۆمه لیک خوشتر بوو: پیشه و عومهر ﷺ لینی پرسى ئه میگه له دهفرۆشی؟ کابرا گوتی: به لای پیشه و عومهر ﷺ (۱۴) چوارده سهرى لى هه لوار و جودای کرده وه، لینی کړی. له دوایدا پیشه و عومهر ﷺ فهرمووی: ئه وه ئیخۆمه و ئه وه ی تریش به شی خۆته و برۆ بۆ لایان؟ کابرا گوتی: به ریز ده بیئت رهخت و بنزینه که یانم بۆ لیکه یه وه: ئه وانه م نه فرۆشتوه به لام پیشه و عومهر ﷺ فهرمووی: من به هه موو شتی که و لیم کړیوی! لینیان بووبه کیشه و، پویشتنه لای حه زه تی عه لى ﷺ به سه ر هات و پروودا وه که یان بۆ گیرایه وه: پرووی له عومهر ﷺ کردو و فهرمووی: تۆ به مه رجت کردو وه کرینی خوشتره کان به زین و، نه رمه زین و، پێشمه و شته کانیه وه بیئت، یان نا؟ حه زه تی عومهر ﷺ فهرمووی: نه خیر هیچ مه رجمان دانه ناوه بۆ کرینیان: حه زه تی عه لى ﷺ فهرمووی: مادام هیچ مه رجتانه کردو وه، ئه تۆ ته نها خوا وه نی خوشتره کانی و هیچی تر. ئینجا پیشه و عومهر ﷺ به کابرای فرۆشیاری فهرمووی: برۆ هه موو شته کانی خۆتی لیکه وه بۆ خۆتی به ره وه.

پووخسارتان نه گۆری نه ی گهل

لم تتغیر وجوهکم یا قوم

کۆمه لیک له به ریزان و پیا و ماقولانی هۆزی قو په یش که له نیویاندا (سوه یلی کوپی عه مرى کوپی عبدولشه مس، و تاربیژی قو په یش و، ئه بوسوفیانی کوپی حه رب) یان له گهل دابوو، پویشتن بۆ لای (عومهرى کوپی خهتاب ﷺ) داوا ی چونه ژوره وه یان کرد بۆ لای عومهر ﷺ. به لام هه ر له و کاته دا کۆمه لیک له نوینه رانی به نده و کۆیله کانی ئاماده بوانی جهنگی به دربو و بوون ئاماده بوون و داوا ی چونه ژوره وه یان کرد: به لام له پیشه وه فرمانی بانگ هیشتنی کۆیله کان کرا بۆ ژوره وه که پیکهات بووله بلال و، سوه یب و، عه مار و، سه لمان ﷺ پیا وه ماقول و به ریزه کانی

پوخته به که له به سهر ماته گرنه گهانی پیغمبر (ﷺ) جهات من حیاة رسول (ﷺ)

قوردهش دواخرا، نه بو سوفیان تورده بوو گوتی: له هه موو ته منی ژيانمدا سوکایه تی و بیړزی وهک و نه مړوم نه دیتوه؟ له پیشی نیمه وه پښای بهنده و کویله کان بدری و نیمه ش دوا بکه وین؟ سو هیل گوتی: برایان نیوه مه شنه ژینو دلتان هیچ نه کات، وهک و نه وانه پویشتنه ژوره وه نیمه ش سهرمان دهگاتی وده پوینه ژوره وه، نه وان پیشخران و نیمه ش له دواي نه وانه وه دپوین و، هیچ دل ته نگیه کی ناویت. نینجا نه گهر نیوه لیره له بهر ده رگای عومره څه نیره یی و حه سودی به و بهر یزانه ببه، نه ی چیده که ن بوړوژی دواي که خودای گهره نه و هه موو نیعمه ت و، خوشی و به خشیشه ی له به هشتدا بوی ناماده کردون چیده که ن؟

نه ی برایانم له وانه یه تورم کردین

واخوتاه لعلی ا غضبتکم

ده گیرنه وه له جهنگی پر گاریدا: نه بو سوفیان به سی نه فهری نازای قورده شیه وه : له سهر پښاکانی (زه ران) سیخو پریان له سهر سو پای نیسلام ده کرد: ده ستیان به سهر داگیرا و گرتیانن. پیغه مبهری څه خودا، په له ی نه کرد له بانگ هیشتنیان: نیمامی عه باس څه بردنیه لای خوی هه تا به یانی پیغه مبهری څه بانگیان ده کات. نینجا له دواي نه وه ی که (نه بو سوفیان) موسلمان بووله گهل حه زه تی نه بو بکر څه دا به ناو نا پوره ی موسلماناندا تیپه ری: له وکاته دا (سه لمان و، سو هه یب و، بیلال) څه گوتو ویزیان ده کرد، یه کیان فهرمووی: به راستی به داخه وم که خودای گهره نه و هه ل و دهر فته ی پینه داین که شیرو تیره که مان له نه ستوی دوژمنی خودا بدین. نه بو بکر څه راچه نی و ترسا له وه ی که نه بو سوفیان له دین پاشه گز بیته وه: حه زه تی نه بو بکر څه خوی لیان نزیک کرده وه فهرمووی: نه ی هاوار نیوه له باره ی سه روک و گهره ی قورده شیه وه ده دوی؟ هه رخیرا نه بو بکر پویشته لای پیغه مبهری څه خودا و هه وانه که ی پیږا گه یاند، به و هیوایه ی که پیغه مبهری څه بانگیان بکات و، له سهر نه و گوتی که کردیان ناگاداریان بکاته وه: به لام پیغه مبهری څه خودا به پیچه وانه ی بیرو پای حه زه تی نه بو بکر څه بوو. پیغه مبهری څه فهرمووی: نه ی نه بو بکر له وه ده ترسیم که لیان تورم عاجز بوو بیت؟ سویند به خودا

پوخته به خد له به ممراته خُربگه ئای پښه ممر (ﷺ) قېماته من حیاة رسول (ﷺ)

که لیان توږه بی خداش له تو توږه ده بیټ. نو فرموده یه وهك وه هره تریشقه یه کی به هیز بکه ویته سهرسهری نه بو بکر. هر خیراهه ستا بهر ولای نه بهنده نازاد کراوانه ی که بو خوی به مالی خوی نازادی کرد بوون. پوشت وداوی لیبورونی لیکردن و فرمودی: نه ی براکانم له وانه یه من به قسه کانم توږم کردین؟ نه وانیش له ولامدا گوتیان: به راستی له لایه نی نیمه وه هیچ شتیک پوی ندادوه، توږه نه بووین و هیچی شمان له دل نه گرتوه خدای لیت خوش بیټ.

نایا نه تو له پوژی دوا یی تاوانه کانم هه لده گری

أنت تحمل عني ذنبي يوم القيامة

ده گپړنه وه: که دابونه ریتی حه زه تی عومر ﷺ و ابو: شه وانه له ناو شارو کولاندا ده سوږا وده گه پابونه وه ی ناگاداری ژیان و گوزهرانی هوژ وگه له که ی بیټ. شه ویکی زورساردو سه رما له مال دپرواته دهر، یه کیک له هاوپړیانی به ناوی نه سله می له گه لدا ده بیټ: له دووره وه چاوی به تروسکه یه ک ناگر ده که وی، نه ویش بهر ولای ناگره که ده که ویته پښا، له نزیکه وه سه یرده کات مه نجه لیک له سه رناگر داندراوه و چهند مندالیکیش به دهره ی مه نجه له که دا دانیشتوون، ده گریه ن پښه وا عومر ﷺ زیاتر دپرواته پښو سه لامیان لیده کاتو، نافرته تیک وه لای سه لامه که ی دهاداته وه: حه زه تی عومر ﷺ ده فرموی: خوشکم وهره پښه وه؟ نافرته که ده لی برام نه گهر خیرو چاکه ت پښه وهره پښ! دنا دوربکه وه: عومر ﷺ ده فرموی: خوشکم چیتانه وا نه و مندالانه ده گریه ن ژیریان ناکه یته وه؟ نافرته که گوتی: به راستی سه رماو سوله ی نه مشه و بیتاقتی کردین، منداله کانیشم له بهر برسیه تی ده گریه ن. عومر ﷺ ده فرموی: نه دی نه وقابله می سه ر ناگر چیتیدایه؟ نافرته که گوتی: ته نها ناوی تیدایه بو نه وه ی منداله کان فریو بدهم و خه ویان لی بکه وی: به لام باخودا له نیوانی نیمه و عومر دا بیټ هه تاکاتی خوی. پښه وا عومر ﷺ ده فرموی: خدای میهره بانیت له گه ل دابکات ده بینی عومر ﷺ ناگای له نیوه نیه؟ نافرته که گوتی: چون ده بیټ ناگای له نیمه نه بیټ، هر گیز شتی وانا بیټ، نه دی عومر پښه واو گهره ی نیمه نیه چون ده بیټ

پوختە بەندە لە بەسەرمانە کُرکەمانی پیغمبەر (ﷺ) قېمانە من حیاة رسول (ﷺ)

لیمان بیناگا بیئت؟ ! حەزەرەتی عومەر (رضی اللہ عنہ) ھەر خیرا پاپەری و بەغاردان دەپۆشت و (ئەسلەم) یشی بەدواوەبوو: پۆشت ھەتا گەشتە خەزینەو ، بەتایبەت ئەو ژوورە ی کە ئاردی تێدابوو پۆشتە ژوورەو توورەکە یەکی پەر لە ئاردکردو و لەگەڵ ھیندیک پۆشتی پیویست، فەرمووی: ئەسلەم ئەو بەکۆلدا بە ئەسلەمیش گوتی: ئەو پێشەوامن ھەلیدەگرم بەلام، عومەر (رضی اللہ عنہ) فەرمووی: ئەو ھاوارتۆلە پۆزی دوایدا گوناھ و تاوانەکانی من ھەل دەگری؟ خیراشتەکانی بەکۆلی خۆی داداوەرەو مالی ئافرەتە کە بەخیرایی گەرایەو، فەرمووی: لیمگەرین و وازم لینبێنن: ئیستا خواردنتان بۆنامادە دەکەم ھەرخیرا ئاگریکی کردەو، ھیندیک ئاردو و پۆنی دەرھینا و خواردنیککی خوشی بۆ نامادەکردن. پێشەوا عومەر (رضی اللہ عنہ) داوای لە ئافرەتەکە کرد قاپیک نامادە بکات، خواردنەکی تیبات: ئینجا بە ئافرەتەکە ی فەرموو: وەرە خواردن بە بە مندالەکان و منیش یارمەتیت دەدەم. بەوجۆرە بەردەوام بوون ھەتا ھەموویان تیرویون. ئینجا لە داوی ئەو ئافرەتەکە گوتی بەخودا ئەتۆ باشتری کەبیبە پێشەوا ی موسلمانان نەوێک و عومەر، داوی عومەر بە ئافرەتەکە ی گوت: قسە ی باش بەرامبەر بە عومەر (رضی اللہ عنہ) ، چونکە ئەگەر بێیەلای خەلیفە عومەر (رضی اللہ عنہ) پێشەوا ی موسلمانان ئەو من لەلای ئەو دەبینی کەخودا حەزبکات. پێشەوا عومەر لەو جیگایە نەپۆشت بەو سەرما یە مایەو ھەتا مندالەکان دەستیان کرد بە گالتەو گەپ و پیکەنین. وە لەخەزینە ی موسلمانان پۆزی و خواردنی بۆ ئەو خانەوادە برێوەو، ئینجا ھەستا و پۆشت.

خودا فەرمان بە دادگەری دەدات

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ

دەگێرێنەو: عوسمانی کوری جەمەحی (رضی اللہ عنہ) فەرمووی: ئەو کاتە ی کە موسلمان بووم: لەبەر ئەوە ی کە زۆر شەرم لە پیغمبەر (ﷺ) دەکرد: نەتوانی بەتەواوی باوەر بچیتە ناخەو، حالی بیم، تێگەم لە تەواوی بەرنامە ی ئیسلام: واریکەوت پۆژیک لە کۆپو دانیشتنی پیغمبەر (ﷺ) نامادەبووم: قسە ی بۆدەکردین منیش چاوم بریبووە پیغمبەر (ﷺ)، ئەویش چاوی بریبوو ناسمان: لە داوی ماوەیە ک چاوەکانی

پوخته بدهند له به سمر ماته حُرنگه خانای پیغمبر (ﷺ) هېماته من حیاة رسول (ﷺ)
 نه ویکړده وه و سهیری لای راسته ی ده کړد. له دوايیدا چاوی بهرو ناسمان
 هه لږیه وه: منیش به خوم نه وه ستامو گوتم: نه ی پیغه مبهری ﷺ خدا بو وا
 چاوه کانت بریوه ته ناسمان! پیغه مبهری ﷺ خدا فرموی: لهو کاته ی که من قسم
 بو ده کړد حه زره تی جبرائیل علیه السلام له لای راستمه وه هاته خوارو، نه وئایه ته ی له لایه ن
 خداوه بو هینامو، فرموی: نه ی محمد خدا ده فرموی:

{إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَنِ وَإِيتَايَ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ
 وَالْبَغْيِ ۚ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ} النحل/ ۹۰ واته: به راستی خدا فرمان ده کات
 به داگری و به خشنده یی و، یارمه تیدانی خرمو خویش، وه هروها فرمان ده کات
 به دوورکه و تنه وه له گوناو تاوان و ده ستریزیکردن بو خراپه کاری و، کاری
 ناپه و، وه ناموزگاریتان ده کات بو نه وه ی بیرکه نه وه و هوشتان له خوتان بیت.
 عوسمان ﷺ فرموی: لهو کاته دا باوه پری ته و او چوه ناو دلمه وه و جیگیربوو
 خوشه و یست ی پیغه مبهری ﷺ چوه ناو دلمه وه و زرم خوش ده و یست.

بۇچی نه و پیره ت له ماله وه به جینه ده هیشت

هلا ترک الشیخ فی بیه

نه بو قوحافه ی باوکی نه بوبه کری صدیق ﷺ جینشین ی که می پیغه مبهری خدا
 ﷺ له ژیا ندا مابوه هتا جینشینایه تی حه زره تی عومره ﷺ به لام نه و پیاوه
 چاوه کانی کویر ببوو، هه تا پوژ ی پژا ربوونی مه کهه موسلمان نه بوبوو، نه و کاته
 موسلمان بوو. نه و کاته ش حه زره تی نه بوبکر ﷺ ده ستریتبوو ده یبرد بولای
 پیغه مبهری ﷺ موسلمان بیت کاتی پیغه مبهری ﷺ چاوی پیی کهوت، فرموی:
 نه بوبکر ﷺ تو بۇچی نه و پیاوه پیره بیتاقه ته ت هیناوه: باست بکړد با من ده چوم
 بو لای! نه بوبکر ﷺ فرموی: نه ی پیغه مبهری ﷺ باوکم زور پیویستر بوو که بیت
 بولای به پرت. پیغه مبهری ﷺ دهستی به سر سنگی داهیناو موسلمان
 بووئینجا حه زره تی نه بوبکر ﷺ له سر نیسلام بوو نه که ی سزاو نازارنکی زوری
 له دهستی (نه بوسوفیانی کوپری حه رب) دیت بویه له و کاته ی که نه بو سوفیان

پوختەبەخدا، لە بەمەرماتە ئەرنگەکانی پێغمەبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

موسلمان بوو پۆیشتە لای ئەبوبکر گوتی: بەخوامن زۆر ئازاری تۆم داوه و داوای
لینبوردن و گەر دەن ئازادیت لێدەکەم: لەداوای وەلام دانەوهی ئەبوبکر: کە ئەبو
قوحافە ی باوکی ئەبو بکر گوتی لەدەنگی ئەبوبکر بوو، وورده وورده هاته پیش و
بەئەبو بکری گوت: ئەی ئازاد کراو (عتیق) تۆ بەسەر ئەبوسوفیان گەورە ی ھۆزەکە ی
دەنگبەرز دەکە یەو و ھاوار دەکە ی؟ بەراستی تۆ زۆر زیاد لە سنور دەرچوی و،
سنورت بەزاندووە؟ ئەبو بکر ﷺ پێکەنی و فەرمووی: ئەی بابە خودای گەرە
بەبۆنە ی دینی ئیسلامەو کۆمەلێکی بەرز کردۆتەو و، کۆمەلێکیشی ملکەچ
ودامار کردووە. ئینجا ئەو کاتە ی کە ئەبوبکر ﷺ کۆچی داوی کرد ھەمووخەلکی
مەدینە ی شلە ژاند و شپەرزە بوون: کاتی ئەبو قوحافە گوتی لەدەنگی گریان بوو،
نەیزانی چی بوو بە یۆیە پرسیاری کرد ئەو گریانە چییە؟ گوتیان: کۆپرەکە ت
ئەبوبکر ﷺ کۆچی داوی کردووە و مردووە؟ ئەویش دەستی کرد بە گریان و، گوتی:
بەراستی نە ھامەتی و کارە سات بەسەر گەرەو سەر وەرمان و شکۆداراندا ھاتووە.
ئینجا لەداوای ئەو گوتی: کێ لەداوای ئەو لێپرسراویەتی جێنشینیایەتی
و مردەگری؟ گوتیان: عومەری کۆری خەتابە ﷺ: گوتی: بەئێ ھاوڕێیەکیەتی.

لێپرسینەوہی عومەر لە کاربەدەستانی

محاسبة عمر لعماله

دەگێرەنەوہ: کاتی کە ئەبو ھوڕەیرە ﷺ لە بەحرەین گەڕایەوہ بۆ مەدینە. عومەری
کۆری خەتاب ﷺ پێی فەرموو: ئەی دووژمنی خوداو، کتیبی خودا تۆمانی خودات
دزیوہ؟ ئەبو ھوڕەیرە ﷺ ووتی: من نە دووژمنی خودام، نە دووژمنی کتیبی خودام:
بەلام دووژمنی ئەو کەسانەم کە دووژمنا یەتیان دەکات. وە بەراستی مالی خوداشم
نە دزیوہ. ھەزەرەتی عومەر ﷺ فەرمووی: ئەدی باشە پێم بێ تۆ ئەو (۱۰۰۰) دەھەزار
دەرھەمەت لە کوێ ھیناو و کوێ کردۆتەوہ؟ ئەویش گوتی: ھەیان و ئازەلەکانم
زاوژنیان کردووەو ئەو بەخشیش و دەست کەوتانە ی بە دەستم گەیشتنوہ، کۆم
کردۆتەوہ. ئەبو ھوڕەیرە گوتی: لە نوێژی بەیانی داوای لێخوێش بوونم لە
پیشەوای موسلمانان عومەری کۆری خەتاب کردو داوای چاوپۆشیم لە کارەکەم

پوخته بده که له به سمر ماته خرنه گه زانی پېغمبر (ﷺ) قېمانه من حياه رسول (ﷺ) کرد. عومەر ﷺ فەرمووی: بۆ کارو ئیش ناکه ی ئه بو هوڤه یره؟ ده لئى منیش گوتم ناتوانم و نایکه م، عومەر ﷺ فەرمووی: ئه بو هوڤه یره: که سانی زۆرباشتر له تۆ کارو فەرمان په واییان کردووه که چه زه تى (یوسف) منیش گوتم: یا عومەر یوسف پیغه مبه ره و کوڤى پیغه مبه ره ﷺ، به لām من کوڤى ئومه یمه م و دوو جارو سیجار زیاتر له ئه و ده ترسیم: چه زه تى عومەر ﷺ فەرمووی: بۆچى گوتت دووسى جار بۆ نه تگوت پینج جار؟ ده فەرموى: منیش گوتم ده ترسیم به بى زانیاری قسه بکه م وه دادوهرى بکه م به بى ئارامى و له سه ره خوئى ، وه ترسم هیه له پشتى خۆم بدهم و قسه ی ناشیرین و بى ئابروى به که س و ناموسى خۆم بدهم و به و جوړه مال و حالى خۆم به فېرۆ و هه در بدهم.

بۆچى حه دت لیډه ر نه کرد

له ترکت الحد

قودامه ی کوڤى مه زعون ئاره ق و مه ی خوارده وه: چه زه تى عومەر ﷺ ویستی تۆ له و حه دى لى بستینى. قودامه به چه زه تى عومهرى گوت: من تۆ له م له سه ر نیه چونکه خودا فەرموویه تى: { لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا إِذَا مَا اتَّقَوْا وَءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَءَامَنُوا ثُمَّ اتَّقَوْا وَأَحْسَنُوا وَاللَّهُ تَجِبُ الْخَسِينِ } المائدة/ ۹۳ واته: ئه وانه ی که باوه ږیان هی ناوه به خودا و کرده وه ی باشیان ئه نجام داوه ، ئه وه خودا هیچ گونا ه و تاوانیان بۆ نانوسى له سه ر ئه و کاره خه راپ و ناږه وایانه ی پینش موسلمان بوونیان کردوویانه، له خواردن و خواردنه وه ی ناږه و و خه راپ، له کاتیکدا له دواى باوه ږیان به ته قوا و خوږاړیزین و کرده وه ی چاکه بکه ن و، له کارو په فتارى خه راپ هه رگیز نزیکه نه که ونه وه و نه یکه ن و، هه رده م باوه ږه که یان پاړیزگاریان لیبکات و کردارى چاکه بکه ن، وه له هه موو چه رامى و ناږه واییه ک خو یان دووربگرن. ئه وه به راستى خودای به به زه یی چاکه کارانى خوش ده ویت.

پوختە بەدەن لە بەدەمەراتە خۆرگەکانی پێغمەبەر (ﷺ) قېمانە من حياة رسول (ﷺ)

حەزەرەتی عومەریش (رضی اللہ عنہ) وازی لەدار لێدانی هینا. ئینجا کاتی حەزەرەتی عومەر (رضی اللہ عنہ) لەگەڵ حەزەرەتی عەلی (رضی اللہ عنہ) یەکەشەوێشتن عەلی بە عومەری (رضی اللہ عنہ) فەرموو: ئەو عومەر بۆچی داری تۆلەت لە قودامە ئەدا لە سەر مە ی خواردنەو، عومەر (رضی اللہ عنہ) فەرموو: بەخودا قودامە ئەو ئایەتە ی بۆ خۆیندەمەو کە لە پێشەو خۆیندەمەو بۆیە منیش تۆلەم لێ نەستاند عەلی فەرموو: بەراستی قودامە شایان و پێز لێنانی ئەو ئایەتە ی نیه. وە هەرکە سینکیش بەشوینی پێگای قودامەدا بپروات بەپێگادا، کاری خەراپە و ناپەرەوایی بکات و بە شوینی فەرمانەکانی خودادا نەپۆن و ئەو کارە خەراپانە ی کەخودا حەرامی کردووە ئەوان ئەنجامی بدەن. ئەو بەراستی پێزو پایە ی ئەو ئایەتە نایان گرتەو: ئینجا ئەوانە ی کە باوەریان هیناوە و کرداری چاکە نەکەن بەهیچ جورێک حەرام و ناپەرەوایان بۆحەلال نابێت. بپۆ قودامە بانگ بکەوداوی تۆبە ی لێبکە لە سەر ئەو گوشتار و کردارە ی، ئەگەر تۆبە ی کرد ئەوجا تۆلەوداری حەدی لێدەر بکە: وە ئەگەر تۆبە ی نەکرد لەسەر ئینکاری خۆی مایەو، ئەو بیکۆژە چونکە لەکۆمەڵی موسلماناندا چۆتەدەر. حەزەرەتی عومەر (رضی اللہ عنہ) لەسەر ئەو پێرەو پایە کۆک بوون. ئینجا کاتی قودامە ئەو هەوای پێگەششت و زانیەو هەرخێرا تەو بە ی کردوو کوشتنی لەسەر خۆی لا ببرد، حەزەرەتی عومەر (رضی اللە عنہ) کوشتنی لەسەر هەلگرت بەلام نەیدەزانی چۆن و بەچی جورێک تۆلەوداری حەدی لێدەر بکات: بۆ ئەو مەبەستە ووت و وێژو پاریژێ لەگەڵ پێشەوای عەلیدا کردەو: ئەویش فەرموو: هەشتاداری لێبە. لەبەر ئەوە ی مە ی خۆر، کاتی مە ی خواردەو، بپهۆش دەبێتو، کە بپهۆش بوو، و پێنەو دەبزرکێنیو، کە و پێنەشی کرد، درۆ دەکات.

گۆینەدان بە دنیاو خوداناسی - الزهد

{وَأَتَّبِعْ فِيمَا ءَاتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ ۖ وَلَا تَنسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا ۚ وَأَحْسِنَ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ ۖ وَلَا تَبْغِ الْفَسَادَ فِي الْأَرْضِ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ } {القصص/ ۷۷} واتە: خودا داوامان لێدەکات بە هۆی ئەو مال و سامانە ی کەخودا پێی بەخشیوین بتوانین پەزنامەندی خودا و مالی بەهەشت و دوا پۆژی پێ بەدەست بهێنینو، بەلام بەشی خوشمان لەیرو فەرامۆش نەکەین، پێویستە چاکە بکەین هەروەکو خودا چاکە ی لەگەڵماندا

پوختە بەخەند لە بەسەر ماته خۆر ئۆتە ئالە پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

کردوو وە مەل و سامانی پێ بەخشییوین، وانه کەین بەهۆی ئەو ماله وە کە خودا پێی دلور
خەراپە و کاری ناپەر و او فەسادی ئەنجام بدەین لەوسەر زەویەدا، چونکە بەراستی خودای
گەرە خۆشی لەو کەسانە نایات کە بەدی و خەراپە و فەسادی دەکەن. خودا ناسی رێز و
گەرەییە کە، کاری پێویست و دروستی تاییبەت مەندی خۆی هەیە، وە بەتەنها ئامانجێکی
پووت و ناله بار و بێ ئەرک نیە، لەنیوانی خەلک و دونیادا دوورت بخاتەو، یان لەنیوانی
خەلک و ژیان و دونیادا دوورت بخاتەو، ئەگەر وەک و دلێن، وەها بوایە ئەو بەراستی
پەر وەرەوی ژیان بەهیچ جورێک بەرە و پیشکەوتن و ئاوەدانی و گەشە کردن و گۆران کاری
ئیشی نەدەکرد و پادە و ستا. هەر وەک و پێغەمبەریش دەفەرموی: ﴿من احب دنیا اضر
بآخرتہ، ومن احب آخرتہ اضر بدنیاہ فآثراء ما یبقی علی ما یفنی﴾ گوینەدان بە دنیا بە و
مانایە نیە وەک و زۆربەیی خەلکان و اتیگە یشتون کە ئادەمیزادەکان دور بەکەونەو لەمەول
و کۆشش و کارکردن بۆ دنیا: یان بێتە ئادەمیزادێکی چا و چنۆکی پیسکە بۆ بژێوی
ژیاانی خۆی و گرتنە وەر دەست قوچانی ئەو مەل و سامانەیی کە خودا پێی داوی و، نەیی
بەخشی، وەهیچ ماف و حەقیکی لێنادا، بەلام کەسەیری فەرموودەکانی پێغەمبەری (ﷺ)
نازیزمان بەکەین گوینەدانی بەدونیای و زوهدی چۆن بۆباس کردوین، زۆرباش تێدەگەین:
کەمەبەستی پێغەمبەری خودا هەول و کۆشش نەکردن و، هەلپەیی ژیاانی ئەو دونیایە
لەپێگای چەوت و چەوێل و خەراپە و ناپەر وایە: بۆیە هەرکاتی چاوت بە زەردوو، و لاو
بریقهی ئەم دونیایە کەوت، کەخەلکانی پێ هەل خەلەتاو، ئەویش خێرا پەلامار نەداو
هەولێ بە دەست گەیانندی بکات: پێویستە لەسەری زۆربە جوانی سەیربکات نایا ئەو
پێگایە کە بۆ هەولەدانی دەی گریتە بەر، راست و پەر وایە، یان حەرام و ناپەر وایە: ئینجا
ئەگەر بۆی دەرکەوت کە ئەو پێگایە پێبازیکی حەرام و ناپەر وایە، دەبێ هەر خێرا بەگیان و
ئەندامی لێی دور بەکەوێتەو، و ئەگەر حەلال و پەر واش بێت ئەو هەرچەندی هێزو توانای
هەیه با هەولێداو زیاتر بە دەستی بەینێ. ئینجا لەو بارەو پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموی: ﴿ازھد
فی الدنیا یحبک اللہ و ازھد فیما عند الناس یحبک الناس﴾ بەسوک سەیر کردنی دونیای و زوهدی
راستەقینە هەر وەک و پێغەمبەرمان (ﷺ) بۆمانی دیاری کردوو و پوونی کردووە و فیری
کردوین پێویستە لەسەرمان گۆی نەدەینە ئەو مەل و سامانەیی کە خودا بە حەرام و ناپەر وای

پوخته بیهوده له به سهرمانه خرنه کانی پیغمبر (ﷺ) قهات من حیاة رسول (ﷺ)

داناهو، دور که وتنه وه له مال و سامانه ی که په یوه ندی به توره نیه و خاوه نی که سانیکی ترن، وه دور که وتنه وه له هه موو نه و شتانه ی که شهیتان رازاوه و جوانی کردوه، وه دور که وتنه وه له هه موو شتیکی ستم کارو، تاوان باری. نینجا پیغمبر (ﷺ) خودا ئاواره فتاری کردوه، هه نه و پرباز و په فتارانه شی بویاره کانی و هاو پربانی دوی نه و انیشی دیاری کردوه که دهست دریژی نه که نه سهر ئو مال و سامانه ی که هه موو موسلمانان تیدا به شدان و بو هه موو گه له به راستی یاره شیرینه جینشیننه کانی راشدون به هه مان پربازو پرنگای پیغمبر (ﷺ) پویشتن نینجا ئو به پربازنه بو به دیهتانی ئو پربازنه نه خشه و هونه ری خویان به راستی له هه موو نارپکی و ناته و او یه که راهاتنیان له سهر قه ناعت و تیری و قایل بوون به و به شه ی که خودا بوی بریار داوه: وه به راستی ئو نه خشه و نیگاره زور به هیز و کاری گهر که بیگرینه به رته وه ی که په یوه ندی به توره نیه لئی دور که ویه وه و ئاهی بو هه لمه کیشه وه دل نیاش به له و شته ی که خودای گهره پی پی به خشیوی ئو به شه هه ریختو ته و پینشت ده گات بویه به ته واری له سه روت و سامانی دنیادور که وه به پرنگای خهراپه و نا په وا، چونکه نه گهر داوای مالی زور که ی له پرنگای خهراپه، زور باش بزانه که سه روت و سامانیش زور بیت نه وه تو زور سوک و بینیزو پوچ دهرده چی. وه به راستی زور به ی زوری جینشین و لپیر سراوانی موسلمانان به و جوړه بونه پینشنگ و پینشه وای نیمه و به گویره ی ئو نایه ته ش په فتاریان کردوه {وَأَنْبَغِ فِيمَا ءَاتَلَكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ ۖ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنَ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ ۖ وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي الْأَرْضِ ۖ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ} القصص/۷۷ واته ی ئو نایه ته مان له پینشه وه کردوه.

نه کارم بو تو کردوه و نه بو که سیکی تر

لا عملت لك ولا لاحد

باوکی عه میری کوپی سعه د پاله وان و نازایه کی زور به غیرت بووله پینشه نگی پینشینان: وه هه رگیز له هیچ شهر و جهنگیندا که پروی دابیت دوانه که وتوه، که پویشتو ته جهنگ، هه تا کو تایی به جهنگ نه هاتوه، یه کلانه بوو بیته وه مهیدانی جهنگی به جی نه میشتوه، له گه ل پیغمبر (ﷺ) له دوی پیغمبر (ﷺ) پویشتو ته

پوخته بدهد له بهر مهاته څرنگه گانې پېغمبر (ﷺ) قهات من حياه رسول (ﷺ)

بهره گانې جهنگ، بۇ بهر زكردنه وهى ئالای ئىسلام و بلاوېونه وهى دینى سهر بهر زى ئىسلام. بهر جوړه بهر ده وام بوو هتا له پروډاوى جهنگى قادسيه دا شهيد كرا. له دواى خوى عه مېرى به جى هېشت نه و كاته ته مېنى زور منډال و بچوك بوو به لام زور به غېره ت و پال وانى جهنگ بوو نه و بهر پزه ش چه ندين جاريه شدارى جهنگى كړدو وه له زور بهى كړود انيشتنى پڼغه مېر داء ﷺ به شدارى كړدو وه. وه نه و پياوه بهر پزه ش له كاتى جين شينا يه تى عومېرى كورې خه تابدا ﷺ فرمان په وايى شارى (حمس) ى پى سپير دراوه و له و شاره دا كارى كړدو وه. له دواى تپه رېنى كاتيكي زور هېچ ده سته وت و واړيداتيكي واى كونه كړدو وه كه په وانه ي شارى مه دينه ي بكات: چونكه هه ردا هات و ده ست كه وتيكي به ده ست ده گه يشت، ده ستي ده كړد به خه ر جكردنى نه و دا هاتى بۇ پيو يستى موسلمانان و ولات و شاره كه ي. ئينجا پيشه و عومر ﷺ نامه و نير دراويكي بۇ عه مير ﷺ نارد و فرمانى پيدا بوو، هه ركه نامه ي منت پڼگه ي ش نه ي عه مير چيت پياش كوى بكوه و خيراوهره بۇ لامان: كه عه مير ﷺ نامه كه ي پڼگه يشت هه ستا شمشيره كه ي دهر مينا له گه ل نه وقا پېه ي كه خواردنى تيداده خوارد و هه رچى په يوه ندى به و شتانه وه بيت هه لى گرت و به شانى خوى دادا و دار عه ساكه ي به ده سته وه گرت و، بهر و شارى مه دينه به پيان كه و ته پڼگه به ي راوه ستان و پشودان هه تا گه يشته شارى مه دينه و، ده پواته شوين و كورې پيشه و عومر ﷺ، لىنى ده پواته پيشه وه و سه لامى ليده كات: له دواى وه لامدانه وهى سه لام: فهرمووى: نه ي عه مير كار و مالت چونه؟ عه مير ﷺ فهرمووى: به راستى تهن درستيم زور باشه و هه موو خه لك و دنيا م له گه لدايه: پيشه و عومر ﷺ واى زانى غه نيمه ت و دا هاتى له گه ل خوى هينا وه: بويه پيشه و عومر ﷺ فهرمووى: نه ي عه مير تويه پيان پويشتوى هاتوى؟ عه مير ﷺ فهرمووى: به لى. عومر ﷺ فهرمووى: كه س نه بوو ولاغيكت پى ببه خشى؟ عه مير ﷺ فهرمووى: بۇخوم هه ولمنه داوه و، داواشم له كه س نه كړدو وه. عومر ﷺ فهرمووى: به راستى موسلمانى خراپ بوون: عه مير ﷺ فهرمووى: نه ي عومر خدا باس كړدنى پاشه مله ي حرام و ياساغ كړدو وه. عومر ﷺ فهرمووى: عه مير

پوختە بەخە لە بەمەرماتە ئۆرنگەخانە پێغمبەر (ﷺ) قەسائە من حیاة رمول(ﷺ)

چیت کردوو؟ عەمیر(ﷺ) فەرمووی: چومە ئەو شارە ی کە تۆمەنت بۆنەوی ناردوو: وە منیش هەموو پیاو و باش و چاکەکانم کۆکردۆتەو، کردو و منە فەرمانپەرە ی کۆکردنەو، داها و مالیات هەتا هەموو کۆکراوەتەو، ئینجا لەو شتە ی کە زۆر پێویستبوو خەرج کردوو: وە ئەگەر شتیکیش مابایەو بۆ ئێوەم دەهینا عومەر(ﷺ) فەرمووی: هیچت بۆ نەهیناوە؟ عەمیر(ﷺ) فەرمووی: نەخێر پێشەوا عومەر بەلێپرسراوانی دەورو بەری فەرمو: پەیمانی فەرمان پەرەواییەکی بۆ نوێ بکەنەو، عەمیر(ﷺ) فەرمووی: ئەو عومەرمن فەرمان پەرەوایی و کاری دڵسۆزانەم نەلەبەر خاتری تۆ کردوو و نەلەبەر کەسیکی تر. تەنها لەبەر پەرەوای خودا کردوو.

دونیایەو یستی و خودا پەرستی عومەری کۆری عبدالعزیز

زەدە عمر بن عبدالعزیز

دەگێرەو (فاتمە ی کچی عبدالملکی کۆری مەرەوان) کە هاوسشەری (عومەری کۆری عبدالعزیز) بوو، کاتی بەشودانی، باوکی داوی لە عومەر کرد بوو، کە زیڕ و خشلێکی زۆری بۆ بکڕی: ئینجا کاتی کە عومەر بووبە خەلیفە ی مۆسڵمانان، بە فاتمە ی گوت: ئەو فاتمە من دوو پێگەت بۆ دیاری دەکەم، کامیان هەلدەبژێری سەر پشک بە: ئەو زیڕو خشلە ی کە هەتە نابێ لەلای تۆبێت: یان بیگێرەو بۆ خەزینە ی مۆسڵمانان (بیت المال) یان فەرمانی جودا بوونەو، یەکتربەدەین (طلاق) چونکە بەراستی من زۆردل تەنگ و بێزار دەبم لەمالێک دا بنیشین، ئەو هەموو خشلەت پێوەبێت: فاتمە فەرمووی: بەخوام لەبەرەمەر تۆدا هەموو خشل و زیڕی دۆنیام بەلاو هێچە و تەنها تۆ هەلدەبژێرم: هەموو مال و زیڕو پارەم لە پێناوی تۆدا بەخت دەکەم. هەستا هەموو زیڕو گەوا هیری کە هەیبوو بەخەزناوەزوی خۆی بەخەزینە ی مۆسڵمانانی بە خشی. لەداوی مردنی عومەری کۆری عبدالعزیز(ﷺ)، یەزیدی کۆری عبدالملک(ﷺ) بووبە جێنشین یەزید بەفاتمە ی گوت: ئەگەر خەزبەکی من هەموو خشل و گەوهرەکەت بۆ دەگێرەو وەری بگرەو. بەلام فاتمە فەرمووی: سویند بەخودا کاتی ئەو زیڕو گەوهرەم بە فەرمانی عومەر بەخەزینە بەخشی، لەژیانی عومەریشدا خەزناوەزوی ئەو مالم نەکردوو، دلم بەلایەو نەبوو، هەتا بلیم ئیستا لەداوی مردنی وەری دەگرەو.

بوخته يهك له بممراته خرنكه خاني پتغمممر (ﷺ) هبماته من حياه رمول (ﷺ)

دوا پوژ بو خو پاريزانه والعاقبة للمتقين

دهگيرنه وه يهكيك له خزمه كاني (عومري كوپرى عبدالعزیز) ﷺ دپرواته لای عومر:
سهير دهكات عومر ﷺ له بهر به پوچكه ی سوچيكي مالى خويان بهرام بهر به خور
دانيشت وه، پوژاك وشتيكي به خو ی داداوه. نه وخزمه ی وای زانی نه خو شه،
پرسیاری لیکرد نه ی پیشه و اچی پویداوه والیزه پالت داوه ته وه؟ عومر
ﷺ فهرمو ی: برام هیچ پووی نه داوه، به لام چاومر ی دهكهم جله كانم شو راوه، وشك
ببنه وه و له بهر یان بكه مه وه: دووباره به سه رسورمانیكه وه پرسیاری لیده كاته وه و
ده لی: جله كانت چین؟ نه ویش دهرمو ی: كراسینك و، دهرپییهك و، بالا پویشك.
كابراگوتی: نه ی پیشه و ابوچی كراسو، دهرپی و، بالا پویشكي تر ناكری؟ عومر ﷺ
فهرمو ی: برام بهرگيكي ترم هه بوو، به لام كۆن بوو پزی. كابرا گوتی: بهرگيكي
نوی تر بکره؟ عومر ﷺ راچه نی و دهستی كرد به گریان و، هر به گریان وهش نه و
نایه ته ی ده خوینده وه: {تِلْكَ أَلْدَارُ الْآخِرَةُ نَجْعُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا
فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ} القصص/ ۸۳ واته: ده بی ناده میزاده كان باش بزائن كه نه و
به هه شته خوش و بهرینه ی پوژی دوايمان ناماده كردوه، بو نه و كه سانه ی كه
خو هه لكیش و لوت بهر ز نین و له وسر زهویه خو یان به گموره و به نرخ دانانی و،
كرده وه ی خهراپه و فساد ی ناكه ن و بلاوی ناكه نه وه، بهراستی سر بهرزی و
سهر فیرایش بو خو پاریز و له خودا ترسانه.

نه پاسه وانی هه یه و نه په ناگه یهك

لا حارس ولا حاجب

دهگيرنه وه (عومري كوپرى خهتاب) ﷺ جینشینی موسلمانان همردهم بهرگ و پوژا
كيكي زبر و نهستور و دونیانه و یستانی له بهر دا بوو. كاتی كه موسلمانان
هورمزیان به دیل گرتبوو: به بهرگ و پوژاكي شاهن شاه ی وتاجی زپړنی
سهری: بردیانه شاری مه دینه، بولا ی پیشه و عومر كه له سوچيكي مزگوت

پوختە بەدەلە لە بەمەرماتە حەزەتەمانی پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حەلە رسول (ﷺ)

بەوبەرگ و پۆشاکەو بەبێ هیچ پاسەوانێک خەوی لێکەوتبوو. هورموز پرسیاری کرد کوا عومەر لە کوێیە؟ ئەوانیش گوتیان: ئەو عومەرە ﷺ لێرە نووستوو هورموز سەرسام بوو. گوتی: ئەدی کوا پاسەوان و ئیشک چیهەکانی، ئەوانیش گوتیان: عومەر ﷺ نە پاسەوانی هەیه و نە پەنا گەیهە، هورموز گوتی: بۆی هەیه ئەو پێغەمبەر بیت، گوتیان: ئەو پێغەمبەرنیە بەلام کاری پێغەمبەران ﷺ نەنجام دەدات. کاتی عومەر ﷺ بەخەبەرەت گوتی: ئەو هورموزیانە؟ گوتیان بەلێ: ئینجا پێشەوا عومەر ﷺ دەستی بە گێڕانەوی ناپاکیهەکانی، دەست درێژی، تاوانەکانی دوورژمن کاریانە هورموزیان. ئەویش لەلای خۆیەو دەستی کرد بە پارانەو، فیل، تاکتیکێ خۆپەنادان، ماستا و ساردکردنەو، بەجۆرەهاقسە پاسبانێ بووردهیی، چاوپۆشی دەکرد، داوی مۆلەتی پشودانی دەکرد. هەتا پێشەوا عومەر ﷺ چاوپۆشی لێکرد، لێی بوورد: لە دوایدا هورموزیان موسڵمان بوو. لەشاری مەدینە ژیانی دەبردهسەر.

من و ژیانی دوونیا

مالی و لادنیا

جاریکیان پێشەوا (عومەر ﷺ) دەپواتە خزمەت پێغەمبەر ﷺ سەیر دەکات لەسەر حەسیرێک ڕاکشاو، شوێنی حەسیرەکەش بەهەموو لاشەکە یەو دیارە: عومەر ﷺ فەرمووی: ئەی پێغەمبەری ﷺ خودا بۆچی ڕایەخێکی نەرم و نیانت بۆ دروست نەکەین؟ پێغەمبەر ﷺ ڕەنگ و ڕوخساری گۆڤاو، بەپۆی عومەریدا ڕووانی، بەتۆڕەییەو فەرمووی: عومەر وادەزانێ پێغەمبەرایەتی ئێمە، شیوەی پادشاکان، کیسرا وایە، کاری ئێمە پێغەمبەرایەتی، پادشایی نییە؟ ئێمە سەروەتی دوونیا!! سامانی دوونیا وەک و سوارو ڕێبوارێک وەهایە کە لە پۆژێکی سایەقەیی گەرمدا سەعاتێک بڕۆیە ژێر سیبەری دارێک لە دوایدا بپوات و بە جێی بەیانی.

هەولدان و ئارمەزى شتىك بىكەن كە بۇ لاى دەرفون

وارغبوا فېما ئانتم عليه قادەمون

دەگىنەنە: (كەسەيدى كۆپى حارسﷺ) پەوداۋىكى گىرايەو فەرموۋى: ئىمە (۷) حەوت كەس بوۋىن بەنۈنەرايەتى گەلەكەمان پۇشتىن بۇلاى پىغەمبەر ﷺ: پەرسىيە لىكردىن ئىو كىن؟ ئىمەش گوتمان: مۇسلمانىن پىغەمبەر ﷺ بىكەنى و فەرموۋى: بەلى راستە، بەلام ھەموو شتىك حەقىقەت و، بىنەمايەكى راستى ھەيە! بىنەماو راستەقىنەى باۋەرى ئىو چىيە؟ ئىمەش گوتمان (۱۵) پانزە شتە (۵) پىنج شت نۆنەرەكەت فەرمانى پىكردوۋىن كەباۋەرى پىكەن: (۵) شتىش بەرپىزت فەرمانت پى كەردوۋىن كەكارىيان پى بىكەن و (۵) پىنج شتىش نەرىت و عادەتى دەورى نەزانى و بىباۋەرىمانە، كە ئىستاش ئو پەوشتانە بەكار دەھىن، ھەتا فەرمانى پىناخۇشبوۋنقانمان بەسەردا دەسەپىن. پىغەمبەر ﷺ فەرموۋى: ئو پىنجەچىن كە نۆنەرەكانمان پىيان راگەياندوۋن؟ گوتمان: فەرمانمان پىكراۋە باۋەر بەخودا بىكەن، بە فرىشتەكان بىكەن، باۋەرى كىتەبەكانى خودا، بە پىغەمبەر ﷺ و ﷺ، بە زىندوۋوۋنەۋەى دواى مردن بىكەن. لەدواى ئو پىغەمبەر ﷺ فەرموۋى: ئو پىنجەى كەمن فەرمانم پىكردوۋن بىكەن چىن؟ ئىمەش گوتمان: فەرمانت پىكردوۋىن بلىن (لا إله إلا الله) نۆزىكەن، زەكات بەھىن، پۇژوۋى پەمەزان بگىر، ئەگەر تواناى مالىمان ھەبوو حەجى مالى خودا بىكەن. ئىنجا پىغەمبەر ﷺ فەرموۋى: ئەدى ئو پىنجەچىن، كە بۇ خۇتان لەكاتى نەزانى و بىباۋەرىدا كەردوۋتەنە، ئىستاش ھەلتان بىزاردوۋە، دەيكەن؟ گوتمان: شوكرى سۇپاس كەردنى خودا، لەسەر نىعمەتى خۇش گوزەرائىدا، ئارام گرتن لەكاتى گرفتارى و، كارەسات دا، پازى و قايل بوۋن، لەكاتى بەخت و چارەنوسىدا، راست گۆيى لەكاتى بەيەكگەيشتن و پىكدادان و، واز لى ھىنانى زىادە پۇيى لە دوژمنايەتىدا. پىغەمبەر ﷺ فەرموۋى: ئانتم علماء حكماء كەتم مەن فەھكەم ئان تەكونا أنبياء ﷺ واته: ئىو ھەزانا و لىزانن وە نەزىكە بەھۇى زانىيارىتەنەۋە بىنە نىزدارا. لە دوايىدا پىغەمبەر ﷺ فەرموۋى: پىم خۇشە پىنج شتى تەرتان بۇ زىادەكەم كە ھەموۋى

پوخته بيمد له بيمه مرگه ځرنگه ځاني پيغمبر (ﷺ) قېمانه من حيا رسول (ﷺ)

دهيټه (۲۰) بيست رهوشت، كهوك و ئيوه دهيلين وايټ. نهوهی كهيوټان ناخوړی كوی مهكهنهوه هليگرن، نهوهی كه تييدا دانانیشن، دروستی مهكهن، كي بهركی و مونافهسه لهشتيكد مهكهن كهبه يانی له دهستان دهچی، تنها له خودايه بترسين كه بۆ لای نهو دهگه پښه وه، وه هر بۆ لای نهو كوده كړينه وه، وه به ته واوی مهيل و ناره زوی نهو شوينه بكن كه بوی ده بون و، هردهم له ویش ده ميننه وه.

ناموژگاري گه له كهت كړدو خيانه ت له باوك كړد

نصحت قومك وغششت اباك

له دور وپيشه وایه تی (عومری كوری خه تاب ﷺ) داده سلات و نازا كړدن و بهرو پيشچونی موسلمانان هردهم بهرو سر كه وتن و فراوانی و، گه وری و، بۆ پيشه وه ده ویش. سرچاوهی داهات و داهينان زور ده بو، به لام پيشه و عومر ﷺ بؤخوی هردهم له برسپه تی و تهنگه تاويدا بوو ژيانی ده برده سهر، دهستی بۆ داهاتی نه و خوار دنه نه ده برد. موسلمانان پويشته لای دايکی موسلمانان خاتو حه فسه ی هاوسه ری پيغه مبر و ﷺ كچی پيشه و عومر ﷺ، گوتیان: خودا دهری خیری كړد و ته به لام عومر ﷺ نايه ویت، ژيانی به تیری به رته سهر و گه ماروی ته واوی له سهر خوی داناوه، له سهر نهو هه موو داهاتی كه خودا به سهریدا پړاندوین، دهبا عومریش ﷺ لهو داهات دا چونی ناره زولپيه باهلی بگریټ و، خهرجی بكات، بوی په وایه وهك و بوموسلمانان په وایه. نینجا خاتو حه فسه له گهل بیروپراو ناره زوه كانی نهو موسلمانان یهك بیروپرا بوون. کاتی موسلمانان کان پويشتن. پيشه و عومر ﷺ پويشته لای خاتو حه فسه ی كچی، نه ویش هرچی موسلمانان دهریان بریبوو بۆ باوكی باس كړد. پيشه و عومر ﷺ فهر مووی: نهی حه فسه ی كچی عومر ﷺ تو ناموژگاري هوزه كهت كړدوه و خيانه ت له باوك كړدوه. نهی حه فسه گه له كه م مافیان له ژيانم و داهاتمدا هیه، به لام هېچ ده سلاتیان له لایه نی دینی و دلپاکی و نه مانه تيمدا نیه و، من دورژمنايه تی و بهر بهر كانیان له گه لدا ده كه م نه تو بؤ بیر له پيغه مبر ﷺ ناكه يوه كه چوڼ تهنگه تاوی ژيان تهنگی پيغه لچنی بوو؟ پيشه و عومر هر دوو باره ی ده كړدوه هه تا حه فسه ی به گریان خست.

پوخته بيمۇدا له بيمىر ماته حُرْمَتُكُمَا لى پېغمبەر (ﷺ) قىمات من حياء رسول (ﷺ)

دەبىم بە پېغەمبەرۈ بەندە

أكون نبيا وعبدًا

(عبداللہ ی کوپی عباس ﷺ) دەگىرىتەۋە پۇژىك پېغەمبەر ﷺ لە مال دەر دەچىت و دەپوات و حەزەتى جبرائىلى ﷺ لەگەلدا دەبىت و سەر دەكەۋىتە سەر تەپۇلكەى (سەفا) و دەفەر موى: ئەى جبرائىل سۆيىند بەو كەسەى كەتۇى بەحق ناردوۋە ئەم ئىۋارەيە لويچىك نارد لەمالى پېغەمبەردا ﷺ نەبوۋە. ھىستا پېغەمبەر ﷺ تەۋاولە قسەكەى نەبىۋە دەنگىكى زۆر بەسام و ترس لە ئاسمانەۋە ھاتە گويمان. پېغەمبەر ﷺ فەر موى: ئەى جبرائىل! خودا فەرمانى ھاتنى پۇژى دوايى داۋە؟ جبرائىل ﷺ فەر موى: نا نەخىر بەلام ئەۋە ئىسرافىل بوو لەگەل قسەكەى تۇھاتە سەرزەۋى: دوايى ھاتە لاي پېغەمبەرۈ ﷺ فەر موى: ئەى محمد خودا قسەكەتى بىست و، منى بۇلاى تۇ نارد بەخىرو بەرەكەتى سەرزەۋى ھەرچى ئارەزو بەكى بۇت بەدى بەيىم: ئەگەر حەز دەكەى كىۋى (توھامەت) بۇ بەكم بەزىپو، گەۋھەر، ياقوت و، زومەردە. ۋە ئەگەر حەز بەكى ببىە پېغەمبەرىكى فرىشتە، يان پېغەمبەرىكى بەندە. چى ئارەزو بەكى بە كەيفى خۆتە. لەۋكاتەدا حەزەتى جبرائىل ﷺ پېغەمبەرى ﷺ تىگەيانند كە سەرى نەۋاشى بۇخودا بنەۋىنى، پېغەمبەر ﷺ سى جار فەر موى: حەز دەكەم پېغەمبەرىكى بەندەبىم؟ بەندەبىم؟ بەندەبىم؟.

مالى بە جىماۋەى ئەبۈبكر

ترکہ سيدنا أبوبكر

لەدۋاى مردنى پېشەۋا ئەبۈبەكرى ﷺ خوداپەرست و، ئاين خوازو، خۇپارىزى دونيانەۋىست. حەزەتى عائشەى دايكى مۇسلمانان: ھەر خىرا لەدۋاى بەخاك سپاردنى ھەستابە بەجىيھىنانى سپاردە (ۋىيە) تەكەى باۋكى كە پاشماۋە و مىراتەكەى بوو، بردى تەسلىم بەدەستى عومەرى ﷺ كە برىتى بوو لە حوشترىك، كە ئاۋيان پىدەھىنا، لەگەل قاپىك، كە شىريان تىدا دەدۇشى، ۋە لەگەل عەبايەك، كە نوينەرى ولاتان دەھاتن، پېشۋازى پىۋە دەكرد. ھەموو سامانى

پوخته پەندە لە بەسەر ماڵە گەرمە ئاوی پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

خۆشەویستترین کەسی پێغەمبەری ﷺ خودا، جێنشین، پێشەوای موسلمانان ئەوەندە بوو، ئەو پێشەوایە کە هەموو مانی لە پێناوی خودا بەخت دەکرد، بۆخزمەتی بەرە ی ئادەمیزاد، لە پێناوی ئازاد کردنی عەبدو بەندەکان خەرجی دەکرد. جاریکیان هەرچی لە مانی دابوو (٤٠٠٠٠٠) چوار سەد هەزار درەم بوو: بەخشی و هیچی بۆ مالهە نەهێشتە، تەنها لە پێناوی سەرکەوتنی حەق و راستی و بەرز بوونەوی کەلیمە (لا إله إلا الله) بەوام، قەرز دەیبەخشی، بۆدەست کەوتی دواپۆژی. ئینجا کاتی کە پێشەوا عومەر چاوی بە سەر وەت و سامانی ئەبوبکر کەوت. کە هەموو سامانە کە هەر ئەوەندە کە هێناویەتی خۆی بۆ رانەگیرا و دەستی کرد بە گریان. دواوی فەرمووی: پەرحمەت و میهرەبانی خودای گەرە لەسەر ئەبوبکر ﷺ بێت بە راستی هەموو ئەو کەسانە کە لە دواوی ئەو یەو دین هێلاک و ماندووی کردن بەو پەروشت و کردارە کە کردی.

دوو بازنە لە زیو

سوارین منفضە

دەگێر نەو: جاریکیان سەردار و گەورە ی ئافەرە تانی ئەو کاتە (حەزەرەتی فاتمە) پۆیشتە لای باوکی، پێغەمبەری خودا ﷺ داوای لێکرد کە بە راستی زۆر ماندو بە ئیش و کارەکانی راناکات، داوای لێکرد کە کارە کەریک، پێش خزمەتیکی بۆ بگرێت. بەلام پێغەمبەر ﷺ هەر چەندە کە زۆری خۆش دەویست، پازی نەبوو بۆ بەجینگە یاندنی ئەو داوایە. پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: بەخودا کچەکەم من ئەو داوایەت لێوەرناگرم و بەجینی ناگەیهنم. ئەتۆ بۆ سەیری ئەهلی (سوفەیه) ناکە ی کە چەندە کۆمە لێکی هەژارو نەداربوون. پۆژیکیان پێغەمبەر ﷺ ویستی سەردانی فاتمە ی کچی بکات پۆیشت و لەدەرگای داو، دەرگایان لێکردەو، پێغەمبەر ﷺ سەیریکی فاتمە ی کردو، یە کسەر گەپایەو نەپۆیشتە ژوور، فاتمە بە دوا ی پێغەمبەری ﷺ دانارد کە هۆی چی بوودەنگی نەکردو و گەپایەو. پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: کە سەیرم کرد فاتمە دوو بازنی زێری لە دەستدایە بۆیە گەپامەو، فاتمە کە زانی پێغەمبەری ﷺ خودا لەبەر زێرەکان نەهاتۆتە ژوور هەر خێرا بازنەکانی دا کە ندو پەوانە ی لای پێغەمبەری ﷺ کردو، ئەویش پۆیشت هەر دوو ک بازنە کە ی فروشت و پارە کەشی بەسەر هەژاراند دابەش کرد.

دادگەر بووی، سەلامەت و دنیای بووی، بێتەرس دەنوی

عدالت فائەنت فەنت

کاتی پادشای پۆم گۆی بیستی دادگەری و فەرمانڕەوای پێشەوا عومەر (ع) بوو کە چۆن کارو باری دەولەت بەرپێوە دەبات. نوێنەریکی نارد بۆ ئەوێ لە نزیکەوێ ناگاداری هەلسوکەوت و پەفتار و گوفتاری عومەر (ع) بێت، تاجەندە پەییوەندی عومەر (ع) بەگەلەکیەوێ هەیهو یەکتریان خوش دەوێت. نوێنەری پادشا گەیشته مەدینە و پرسیری لە شوێن و جێگە ی عومەر (ع) کرد، گوتی: پادشا کەتان لە کوێدا دەنیشی؟ وەلامیان دایەوێ ئێمە پادشامان نیە!! تەنها ئەمیر و پێشەوا یە کمان هەیه ، ئەویش ئیستا بۆ پشودان پۆیششتۆتە دەرەوێ شار. نوێنەری پادشا بۆ ئەو شوێنە ی کە هەوآلیان پێدا بوو پۆیششت. کە گەیشته لای سەیری کرد و عومەر (ع) لەبەر خۆرەکە و لەسەر قوم و لمی ئە و سەحرایە درێژبوو و، داردەستەکی وەک و سەری لەبن سەری داناو و خەوی لیکەوتووێ ئارەقە ی گەرمی بەروو خساریدا دیتە خوار. کاتی نوێنەری پۆم عومەر (ع) بەوجۆرە دیت سام و هەیهەت و ترسیکی لێنیششت. ئینجا گوتی: بەراستی پیاویک کە هەموو پادشایان و دەسەلات دارانی ولات لێی بترسن و خویان لەبەرەمبەریدا پانەگرن و، ئەوێش بارودۆخەکی بیت. بەراستی دیارە ئە ی عومەر (ع) تۆ دادگەر و دنیاو سەربەستی بۆیە بێتەرس لەو شوێنە بەبێ پاسەوان و چاودێر دەنوویت. شایەدی دەدەم کە ئەو ئاینە ی ئێوێ راست و دروستە، ئەگەر ئیستامان نوێنەر نەبوو مایە باوەری تەواوم دەهینابە خودا و ئەو ئاینەتان بەلام ئیستا دەپۆمەرە بۆلای پادشای پۆم و هەموو راستی و واقعەکان بۆ پادشا باس دەکەم و دوا ی دەگەریمەرە باوەردەهینم ، بەوجۆرە گەرایەوێ بۆ لای پادشای پۆم و دوا ی موسلمان بوو.

پوخته به خدا له به سمراته کرمه گاهي پیغمبر (ﷺ) بهمانه من حیا رسول (ﷺ)

له خودا بیاریوه که خودا دهروی خیرمان لیبکاته وه

أدع الله أن يوسع علينا

ده گپړنه وه پیغمبري خودا ﷺ نه خوش ده بیت و، چه زره تی عومر ﷺ سهر دانی دهکات و دهراته ژوره وه: سیر دهکات پیغمبر ﷺ له سهر چه سیریکي زیرو خراپ و کون دریژ بووه، چند پيشالیکی دارخورمای له ژیرسهری داناه و کردوویه تی به سهرین! عومر ﷺ ده فرموی: له ژوره کهیدا چاوم گپړا هیچ شتیکم نه که و ته بهرچا، ته نا جام و گوزیه کی ناو خوار دنه وه، لویچیک جو، سینگه داریک بو ه لواسینی جل و بهرگ عومر ﷺ دهستی کرد به گریان و فرموی: نهی پیغمبري ﷺ خودا له بهر خودا بیاریوه با گوزهرانی ژیانمان خوش بکات ووه و فارس و پومه کان مال و داراییمان به سهر دا برژینی، پیغمبر ﷺ فرموی: نهی عومر نه توش چه ز له سامان و دارایی و خوشگوزهرانی دنیا ده کی، !! خوژگه نه و قسه یه م له تووه نه بیستبایه و، له یه کیکی ترم گوی لیبایه. نه و گهل و نه ته وانه گه لیکن هه بوونی ژیانی دنیا یان هر له دنیا دا پیاندر اوه، بویان پیش که و توه. نیجا نه و نایه ته ی خوینده وه. { لَا يَغْرَنَكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبَلَدِ. مَتَّعَ قَلِيلٌ ثُمَّ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمِهَادُ } ال عمران/ ۱۹۶-۱۹۷ واته: خودا دا و امان لیده کات. نهی با و پر داران نه و ونده سا و یلکه و با و پر لاواز نه بن که هه بوونی و دهسه لاتی بی با و پران کارتان تی بکات و له خشته تان به ری. چونکه باش بزاند نه و هه بوونی و دهسه لاته، رابواردنیکی زور که مه له و د دنیا یه دا، نه وانه شوین و جیگه ی مانه و ی هه تا هه تایه یان نا و ناگری به تینی دوزخه، که نا خوشترین شوین و جیگه یه. خودا بمانپاریزی. نه و سروشتی پیغمبرانه ﷺ له ژیاناندا و، هیچ میرات و مالی بو ما و هیان، بو مندال و خانه واده یان له دوا ی خو یان به جی نه هیشتووه: بویه پیغمبر ﷺ ده فرموی: ﴿ نحن معاشر الانبياء لانورث، ما تركناه صدقة ﴾

پوخته به خد له به سمرهاته خرنه گمانی پیغمبر (ﷺ) قوماته من حياه رسول (ﷺ)

ته نها له بهر خودا واز له دونيا بهينه

الزهد في الله

حامیدی کوږی نه سوه ﷺ ده فرموی: جاريکیان له گهل خودا ناسی به راستی ئیبراهیمی خه واصل ﷺ له بیابانیکدا شهو له ژر داریکدا ماینه وه. له ناکاویکدا شیرنکمان لی پیدا بوو. بهرو پوومان هات ئیبراهیم ﷺ خوی لیکه وتبوو منیش له ترسان به داره که هه لگه رامو هه تابه یانی خوم لی نه که وت. شیره که پویشته لای ئیبراهیم و هر له سهریه وه بونی پیوه ده کرد هه تا لای قاچه کانی، خوی تینه ده گیاند، له دوا پیدا شیره که پویشته. بووژی دواپی پویشته چوینه گوندیک و، شهو چوینه مزگه وتیک ماینه وه، شهو میشوله یه که پویشته سر پووخساری ئیبراهیم ﷺ گه زیکی لنگرت ناله یه کی لیوه هات، نه منیش پیم گوت: به راستی شتیکی سهر سوپه نهره، دوینی شهو له بهر نهو شیره گهریه هاوارت نه کرد. که چی نه شهو له بهر نهو میشوله بچکوله هاوارده کی؟ ئیبراهیم ﷺ فرموی: به راستی دوینی شهو به ته وای له بارودوخیکی خودا په رستی دا بووم، په یوه ندیم به خواوه به ستبوو. به لام نه شهو له بارودوخیکی سر قالی ژیاپی خوم بووم.

ته نها خودا په رستی وازه ینان له دونيا

الزهد في الدنيا

ده گیرنه وه (سالمی کوږی عبداللهی کوږی عمر ﷺ) هه لوستیکی زور جوانو مهردانه ی هه بوو. له جوانی ویاک پاگرتنی گیان ونه فسی و، دوورکه وتنه وه ی له باقو بریقې خوشی ژیان و، زور کهم ته رخه م و گوپی پینه ده دا. جاریک واریکه وت له ته وافی مالی بهیت چاوی به (هوشامی کوږی عبدالملک ﷺ) پیشه وای موسلمانان که وت، به سالمی گوت: دا وای چی ده که ی پیم بلی پیت ده به خشم. سالم هر خیرا هاته وه لامو فرموی: نه ی هوشام نیستا له کاته دا که له خزمه ت فرمانی خودا دام، به دهره ی که عبه دا ده سوپمه وه شهرم ده که م بیجگه له خودا له که سی

تر بپارېمه وه و داوای شت بکه. ! له داوای ته و او بوونی زیاره تو، پیو یستیه کانی
حه ج. دووباره هوشام پرسپاری له سالم کرده و گوتی: ئیستا وا له ناو بهیت
هاتوینه درو، هیچ واجباتمان نه ماوه پرسپارم لیڼکه، چیت پیو یسته پیټ
د به خشم. سالم به باوه رېکی پته و به هیڅیکې پولا ینو، گیانیکی خوڼه ویستی
فرموی: نهی هوشام من که داوای مالی دونیام له که سینک نه کرده م که خاوه نی هه موو
جیهان و بوونه و ره، چوڼ داوای شت له که سینک ده که م که خاوه نی هیچ نیه؟.

ئەۋبەندە بەسەر مەنەش و تۆشدا سەرگەوت

إن هذا العبد غلبني وغلبك

کاتی(معاویہؓ) پیرو بہ سالدآچوو.(عہ مری کوپی عاصؓ)لہ گل بہندہ کہی (وہردان) پویشتہ لای وسہردانی کرد.تہنہا ئو سئ کہسہ بوون دەستیان بہ ووتوئژ کرد. عہ مرؓگوتی:ئہی پینشہ وای موسلمانان پیم بلی چی شتیکت لہ لا ماوہ کہ چیژو خوشیہ کہی مابیت؟ معاویہ ؓگوتی:باشترین بہرگ و پوشاکی نہرم و باشم لہ بہر کردو، وہ ئہ گہر ئیستا لہ گہل پیستمدآ بہر آوردی بکہین نازانم کامہیان نہرم و شلترہ، وہ خواردنی زورخوش و بہ تام و لہ زہتم خواردووہ، بہ لام بہ خوا ئیستا نازانم کامہیان بہ تام و خوشہ، وہ بون و بہرامی زورخوشم بون کردووہ ، بہ لام ئیستا ہیچ شتیک چیژو خوشی لہ لام نیہ، تہنہا ئاوی سارد لہ پوژئیکی گہرمای بہ تینداو، سہیر کردنی نہوہو، نہوہی، نہوہم کہ بہدہورہمدا دەسوپینئوہ و دین و دەپون.دوایی معاویہؓ پرویکردہ عہ مر و گوتی:ئہی عہ مرؓتوچیت لہ لا ماوہ؟ عہ مرؓفہرمووی: ئو بہروبوومہی کہ چاند وومہ، بہر ہموو میوہ و قازانجہ کہیم بہدہست گہیشتووہ. ئینجا معاویہ پووی بہ لای (وہردان) داسوپاندو فہرمووی: وہردان توچیت لہ لا ماوہ؟ لہوہ لامدا وتی:کاریکی پیرو زومہ زن وک و نیشانہیہک بہئہستوی گہ لیکی بہرزو بہرئز ہہلبواسری، وہ چہند کاریکی مہترسیدارپاداشتی لہ سہرورہ بگری ہتا بہ خزمہتی خودا دہ گہیہوہ، وہئو نیشانہو، ویسامانہ لہ دوی خوی لہ ئہستویاندا بیت بپوژی دوایی. ئینجامعاویہؓ فہرمووی: یاخودا کوژ و دانیشتنی پوژانہمان بہربادیت: بہراستی ئو بہندہ بہسہر منیش و توشدا سہرکہوت.

پوخته پدغه له بهرمرماته حُرْمَتْمَاڼې پټغمېمېر (ﷺ) قېماته من حياه رسول (ﷺ)

به رُوژ تينو بوون و به شه و نخونی و نه نوستن

أظلمات نهاری واسه رت لیلی

ده گڼپړنه وه: جاريك (عومهری كوپړی عبدالعزیزﷺ) نه خوش دهبی و كومه ليك له دانیش توانی ژیر فرمانپړه واییدا د پړونه لای وسه ردانی دهكڼ. له ناوایاندا گهنجیكي سیسی لاوازی تڼكشكاویان تڼدا بوو. عومهرﷺ پړوی له گهنجهكه كردو و فهرمووی: به پراستی پښلی، بوجی واسیس و لاوازی؟ گهنجهكه گوتی: نهی پښه وای موسلمانان، شیرینی و خوشی دونیام چهشت، بوم دهر كهوت زور تال و ناخوش بوو. منیش گول و گولزارو شیرنیه كهی له لام زورسوك و بینرخ و بیبایه خ بوو، بویه دار و بهردو و زیرو زیوی هم دونیایه له لاوهك ویه كهو، هیچ بایه خيكي بو دانانیم. وه به هموو هست و نه ستمه وه د پروانمه عرش و كورسی خدا كه به پراستی گه وړه و فراوانه. وه بیرله ناده میزادهكان دهكه مه وه كه هه موویان د بهن و د پړون، یان، بو به ههشت، یان بو دوزخ، له بهر نه وه یه پوژگارم تین و بی ناوهو، شهو گاریشم شه و نخونی و بیخه وییه. وه هرچی كه من دهی بینم و دهی كه له بهرامبر پاداشتی خوداداو، له بهرامبری سزا و نازاره كهی سوك و بینرخ و بیبایه خه. لهو كاته دا عومهر ﷺ دهستی كرد به گریان و فهرمووی: به پراستی و ته یه كي پاست و باشت گوت.

به پراستی كارمان كړدووه نهی پښه وای موسلمانان

اِنَّ عَامِلَنَا يَا امیر المؤمنین

پښه وای (عومهری كوپړی خهتابﷺ) به فرسه تی دهرانی كه له كاتی به جڼپڼانی واجبې چه جدا هوالی نوینه رانی هه موو ناوچه كانی كه هاتوون بو چه ج پیرسی و، ناگاداری ژیان و بارود و خیان بزانی. بو نهو مه به سته به ناو كوپړ و كاروانی موسلمانان ده سوپایه وهو پرسیاری بارو گوزهران و ژیانپانی دهكرد. لهو گه پان و هه وال پرسیانه یدا بوی دهر كهوت كه نوینه رو كاروانی ولاتی (حمص) هه ژارترینی كاروانیه كانن و پڼویستیان به یارمه تی و كومه كه هیه، بویه یه كيك له چاك

بِهَنتَه لَه بَه مَه رَمَاهَه كُرْمَه كَانِي پَتَه مَه مَر (ﷺ) قِبَاهَتَه مِنْ حَيَاةِ رَمُول (ﷺ)

خوارانی (حیمص) ی بانگ کرد و پرس یاری لیکرد و پیی فرمود: ناوی هه موو هه ژاره کانی حمصم بۆ بنوسه! بهو هیوایه ی که له خه زینه ی موسلمانان شتیان بودیاری بکری. بۆ پۆژی دوا یی ناوی هه موو هه ژاره کانیان بۆ پیشه و عومره ﷺ هیناله پیشی هه موو ناوه کان، ناوی (عه میری کوپی سه عید ﷺ) نو سرا بوو، پیشه و عومره ﷺ فرموی: نه و ناوه کییه؟ نه و انیش گوتیان: نه و پیشه و اوکارگو زارو لیپرسرا ومانه: عومره ﷺ فرموی: بۆچی فرمانپره وایه که شتان هه ژاره؟ گوتیان: نه ی پیشه و هه ژارترین کهس له نا وماندا که هیچی نه بی (عه میری کوپی سه عید ﷺ) ه پیشه و عومره دهستی کرد به گریان و فرموی: سوپاس بۆ نه و خودایه ی که یارمه تی عومره ی داوه بۆ هه لپژاردنی چاکترین ئاده می زاد بۆ فرمانپره وای موسلمانان.

لیبوردن: العفو

{ خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ } الاعراف/ ۱۶۹ واته: نه ی محمد چاو پۆشی و لیبوردن له هه له و خهراپه ی خه لکی بکه و فرمان به کرده و ی باش و چاکه بکه و. واز له نه زان و تی نه گه یشتوان بهینه. وه خودا له نایه تیکی تردا ده فرموی: { الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكُطُومِ وَالْغَيْطِ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ } ال عمران/ ۱۳۴ واته: نه وانه ی له خوشی و ناخوشیداو، له هه زانی و گرانی داسه روه و سامان و مالیان له پیناوی خودادا ده به خشن و خه رچی ده کهن، وه پوق و قینی خو یان ده خونه وه و له تاوانی خه لکان ده بوورن و خوش ده بن، که به راستی خودای گه ورهش چاکه ی چاکه کارانی خوش ده ویت. لیبوردن دروستکاری بینا و ساختمانیک ی بناغو و بنچینه جیگو چه سپاوو پته و ی یه کگرتوه: وه دروست کارو دامه زراوی ره گو و رۆپیشالی به رزی هیزو پته ویه. وه به رز که ره و ی هیما ی سهر به رزی و پووسوورییه. وه جینگای تیرامان و سهر سوورمان نیه که بلین نه هیشتنی توپه یی و پخواردنه وه نیشانه ی باوه و و بر وایه، وه لی بووردنیش میوه و به ره می تیکۆشانه، وه لیبوردن و چاو پۆشی نوینه و

پوختە بە ئۆلە بە مەرماتە ئۆرنگە ئاتای پەغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

رەبەری ئارامی و ئاشتیه. وەسەرکەوتن و یارمەتی گیان خۆهەل کیشانی گیانی بە
هەریەکە خۆرسکیە لە شەخسیەتی ئینساندا، وە خۆشەویستی و هیوای
تۆلەکردنەوهی بەرامبەرت پەیامیکی ئارەزووانە و کەم پێزی و خواستی گیان و،
دەرەنجامی خۆپەسندی کەسی و لە خۆبایی بوونە. هەر لەبەر ئەو ھۆیانەیە کە لەو
کات و ساتەماندا ئیمە ی ئادەمیزاد دەبینی ئەو کەسە ی کە خەرپەو ناپەرەوایی
بەرامبەر دەکری، ئەگەر لە ھێزو تینی خۆی رابردینی دەیهوێت بەو ھێزو تینە کە
ھەیتەتی تۆلە لە بەرامبەرە کە ی بە ھەر ھۆیکە و ھێت و ھەریگرتەو بە بێ ئەو ی ھیچ
بیر کردنەو ھیک لە دەرەنجامە کە ی بکاتەو چێ پوودەدا، یان پوونادا، ھیچ گوی
لە ئامۆزگاری و پەروەشت و دین ناگرتن. ئەو ھەلوێستە ی تۆلەکردنەو ھەش بە
لاوازی و بێھیزی و گرژی و ھەلقراوی بە ئازار و ئیشەو چاوەرانی ھەلیک دەکات کە
بۆی پەرخسێت و تۆلە ی لە کەسی بەرامبەری بکاتەو بۆتێرکردن و بە جێھێنانی
ئاوات و ھیوا دێندانە کە ی کە ئەو ھەش و ھەلام دانەو ھە بانگەوازوی شەیتانیە. و
دەپراستی خوداش زۆرباش دەزانێ ئەگەر کۆمەلگا بەو جۆرە ی کە دەبینن ژیان
بەریتە سەر ئەو ھەنجینە ی ئارامی و ئاشتیی دەھەژێت و تێک دەچێ و بناغە و یاسای
کۆمەلایەتی دیتەلەرزەو، ئەمەن و ئاسایش و خۆشی نامینی و ترس و سام و دلەپراوە
زۆر دبێت و پەییوەندی خۆشەویستی نامینی و بەزین و لەیە کتران و تیشکان لەناو
پێزی باوەرداران دروست دەبێ. بۆیە خوداش لەوبارەو دەفەر موی: { خُذِ الْعَفْوَ
وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ } الاعراف/ ۹۹ واتای ئەو ئایەتەمان لەپێشەو کرد
وَأَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى } البقرة/ ۲۳۷ بەو جۆرە خودای بەبەزەیی ئادەمیزادە کمان
ھان دەنێ و غەرتیان بۆ دروست دەکات کە ھەردەم لێبوردە و بە بەزەیی و لەگەڵ
گیانی شەپەنگیزی بەرامبەری بکەن و پێگای لە خۆبایی و گەورەزانینیان لێبگرن و
لەوکارە خەرپ و شەپەنگیزانە دووریان بخەنەو ھەو لەو پێبازو پێگایانە ی کە بۆی
دروست کراو ھەو بۆ بەختەو ھەریان و تەربییەتیان بەدەن بۆ ئەو ی خودای گەورە
گیانیکی لێبوردە و لێخۆش بوویان پێبەخشی و بەسۆزو بەزەیی خۆی بیان خاتە

پوخته به خدایه له به سهراماته خرنه خانی پیغمبر (ﷺ) قوماته من حیاة رسول (ﷺ)

به هه شت. هه روهك و خودا ده فرموی: {وَسَارِعُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ لِمُتَّقِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكُظُمِينَ الْغَيْظِ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ ۗ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ} {ال عمران/ ۱۳۳-۱۳۴} واته: په له و تالوکه بکه نه هتا ده گه نه لیخو شیبوونی په روه دگارتان که به هه شتیکتان بو ناماده کراوه که پاناییه که ی ناسمان و زه مینی گرتوته وه. بو ته قواکار و خو پاریزان ناماده کراوه. نه وانه ی که له خو ش و ناخو ش و له هه بوونی و نه بوونی و له هه رزانی و گرانی دا سهره و تمال ده به خشی له پینا وره زابوونی خودادا، و هر قوینی خو یان ده خو نه وه و لیبوره و لیخو ش بهرن بهرام بهر خه راپه ی خه لک، و به پرستی خودا چا که کارانی خو ش ده وه یت به پرستی په وشت و ناکاری پیغمبر ﷺ یارو هاوړیکانی به و جوړه بوو. نیمه ش له خودا ده خوازین که یارمه تی و سهر فیرازمان بکات و بتوانین په پیره وی له په وشت و ژیان ی نه واند اوهریگرین وبتوانین له سه پرینگاو ربزازی نه واند ا برؤین و په پیره وی له کردار و په فتار و په وشتی نه واند ا بکه ین.

لیکته ری نه وه به په شیمانیه وه بولامان هاتووه

دعه، فانه قد جاءنا تابا

ده گپړنه وه: کاتی (بوجهیری کوپی زوهه یړه) باو مری به پیغمبر ﷺ هیناو موسلمان بوو. که عبی برای زور تور و ده بوو. نامه یه کی بو نووسی و زوری سهر زه نشت کرد له سهر موسلمان بوونه که ی: بوجهیر پویشته لای پیغمبر و هوالی برایه که ی پیرا گه یاند. پیغمبر ﷺ فرموی: هر که سی گه یشته که عب بیکوژیت. بوجهیریش نامه یه کی بو که عبی برای نویسه وه و نه واله ی پیغمبر ی ﷺ پیرا گه یاند، که پیغمبر ﷺ خوینه که ی به خو پاری داوه به هر که سی بکوژی. نیجا هر کاریکت هیه خیرا و ره بو لای پیغمبر ﷺ، چونکه هر که سی داوی په شیمانی لی بکات لی ده بووری و داوا که ی و ده ده گری و، هیچ پرسیاریکی له کار و کرداری پیش موسلمان بوونی لینا کری. له داوی نه وه ی که که عب نامه که ی به ده ده سته یش. هه لات و پویشته بو ناو گه ل و هوزه که ی بو نه وه ی دالده ی بده ن و

پوخته په ځان له بهر ماته څرنگه ځای پېغمبر (ﷺ) قېمات من حیا رسول (ﷺ)

بېشارنه وه: به لږم که سیان دالده یان نه دا ، بویه ژور غه مبارو ناښمید بوو، به زه یی ژوری به خوی داهاته وهو، ترسی ژوری که وته دلپه وه، هه ستاو بهر و مه دینه که وته ریڼا، له پېښه وه پوښته لای حه زه تی عهلی کوږی ټه بی طالب (ﷺ)، ټه ویش له گه ل خوی بردی بو مزگه وتو، پنی گوت: ټه وه پېغه مېره (ﷺ) هه سته برؤ بولای وداوای لیږدوږدو سله مته تی و، دالنیای لیږکه و، وه لاهه که شت بیسته وه. که عب هه ستاو پوښته پیښ، بویه رده می پېغه مېره (ﷺ) دانیش، دهستی له ناو دهستی پېغه مېره (ﷺ) هاویش، گوتی: یاره رسول الله (ﷺ) وا که عبی کوږی زوه یر هاتو ته لات وداوای لیږدوږدو وچاو پوښت لیږه کاتو، گه راو ته وهو موسلمان بوو، ټایاتو، توبه و په شیمانیه که ی لیږه رده گری، که بچم له گه ل خوم دابیښم بولات؟ پېغه مېره (ﷺ) فرمووی: به لی لئی وهر ده گرم. ټینجا که عب گوتی: به خودامن که عبی کوږی زوه یرم. پېغه مېره (ﷺ) فرمووی: ټه وه ی که فرمووی: فرمووی؟ لهو کاته دا پیاوړکی ټه نصاری له ویداپشمی گوتی: ټه ی پېغه مېره ی خودالیم گه ری و فرمانم پیږده، ټه و دووژمنی خودایه ده کوژم: پېغه مېره (ﷺ) فرمووی: نالئی گه ری چونکه ټه وه به تو به و په شیمانیه وه گه راو ته وه بولامان. له دوا ییدا که عب دهستی کرد به شعرو هه ټه سته ناو داره کانی به ناوی (بانت سعادت) که ژورمه دخی پېغه مېره ی تیدا ده کات وپی ټه ه لده ټیت و باسی ترس و سامی پېغه مېره ده کات و هوالی ترساندن به دوو زمانانو به دگومانی گه له که ی بلا وده کرده وه، هه تا ټه وه ی گه یشته ټه وه ی که گوتی: ﴿إن الرسول لنور يستضاء به وصارم من سیوف الله مسلول﴾

واته: به راستی پېغه مېره (ﷺ) نووره و دنیای پی پروناک ده بیته وه شیر ی بڼ ده و تیر بووی خودایه. پېغه مېره (ﷺ) عه بایه که ی دانا و بهر و لای که عبی هه لداو عه فوی کردو لئی خوشبوو.

لیږدوږدو له کاتی ده سه لات

العفو عند المقدرة

ده گپړنه وه: جاريک سی گهنجی نه وچه وان پیاوړکیان له بهر دادگای پېشهوا عومره (ﷺ) راگرتبوو، داوایان ده کرد ټه و پیاوړه باوکمانی کوشتوه. کابرادانی به

پوخته بىمۇنە لە بىمىرمانە كۈرنگەكەنەي پىغەمبەر (ﷺ) قىيامتە من حياة رمول(ﷺ)

تاوانەكەيدا ھىنا كە بەلى راستە كوشتومە:بەلام پىيويستىم بەيارمەتى سى پۇژ مۆلەتە بۇ ئەۋەى ھىندىك مالى شاراۋەم ھەيە، كەس نازانى لەكويم شارۋوتەۋە بېرۇم شويىنەكەى بە مندالەكانم بلىم، پىيان ناشنابكەم.بۇ ئەۋ مەبەستە (ئەبوزەرى غەفارﷺ)ى بووبە كەفيلو، بارمەتى ئەۋكابرايە، تادەپراۋدەگەپىتەۋە، بەلام لە دواى سى پۇژەكە كابرا ديارنەبوو، بۇيە خەرىك بوون تۆلەى ئەۋپياۋە لە ئەبوزەر بىكەنەۋە، كەبۇتە بارمەتى، ئىنجالەكاتى ئامادەبوونى كوشتنى ئەبوزەر، ئەۋپياۋە گەپرايەۋە ئامادەبوو:بەجلو بەرگىكى تۈزۈ خۇلاۋى، ھىلاك و ماندووبوونەۋە. پىشەۋا عومەرﷺ پرسىياري لىكرد.چۈنى بوو لەۋكاتە تۆ گەپرايەۋە، كەدەت زانى دەت كوزىن، تواناى پاكردنىشت ھەبوو؟ كابرا گوتى: لەۋەترسام بلىن پياۋانى بردنەسەرى پەيمان و بەلىن نەماون. پىشەۋا عومەرﷺئەمجار، بە ئەبوزەرى فەرموو:ئەتۈچۈن بويە كەفيلوبارمەتى ئەۋ پياۋە، لەكاتىكدا كەنەت دەناسى؟ ئەبوزەرﷺفەرموى:دەترسام بلىن: پياۋى خاۋەن ھىمەت و پىزۈ كەپرەم نەماون. لە دواييدا ھەمووكوپانى باوك كوزراۋەكەش كاباى بكوژيان بەخشى و عەفوويان كرد.گوتيان: بۇئەۋەى دەيبەخشىن ھەتانەلىن پياۋانى بەخشندە، لەكاتى تواناو دەسەلاتيان نەماون.

ئەۋە بۇچى پىغەمبەرىكە؟

لاى نبى هذا

دەگىرپنەۋە: كۆمەلىك لەلاى پىغەمبەرﷺ دانىشتىبون. كاتىك چاۋمانكەۋت پىغەمبەرﷺ پىدەكەنى بەجۈرىك ددانەكانى بەدەرکەۋت. عومەرى كوپرى خەتابﷺ فەرموى: دايكم وباوكم بە فيدات بىت بەچى پىكەنى؟ پىغەمبەرﷺفەرموى: دوو پياۋ لەبەر دەستى بەتو اناي پەرۋەردگار لەسەرچۈكدانىشت، يەكيان گوتى: ئەى پەرۋەردگار تۆلەم بۇ لەر پياۋە ۋەرىگرەۋە ستەمى لىكردووم: خوداى بەدەسەلات و بەتوانابە زۆردارەكەى فەرموو:مافى ئەۋ پياۋەچى لەلاتە بىدەۋە.كابرا گوتى:ئەى پەرۋەردگارم خۇمن ھىچ چاكەم نەماۋە چى بدەمەۋە؟خوداى بەبەزەى و مەرەبان بەكابراى داۋاكارى فەرموو: باشە چىدەكەى لەگەل ئەۋ برايتە، خۇ ھىچ

پوخته پهغه له به سمراته گړنگه گانې پيغه مېر (ﷺ) قېمانه من حياء رسول (ﷺ)

چا که يه کي نه ماوه تا حقه که ت بداته وه؟ کابرا گوتی: نهی پهرومردگارم باله باتی حقه که م گوناو تاوانه کانم هه لېگری. له وکاته دا پيغه مېر (ﷺ) وازی له پيکه نین هیناو، دهستی کرد به گریان وچاوه کانی پر له فرميسک بوون. دوايي فهرمووی: نه و داواو فهرمانانه بو پوژيکی زورگه وره ومه زنه. که هه موو تاوان باريک ناچاره گوناو تاوانی سته م ليکراوه کانی بوخوی هه لېگری. ئینجا له دواي نه و کي به رکييه: خودا دواي له داواکاره که کرد که ئیستا سهره لېره بو ئاسمان و ته ماشا بکه بزانه چیده بينی. کابرا سهری به رزده کاته وه، سهر سام ده بیت. ده لی نهی پهرومردگارم نه وه چييه من ده بينم، شارو ته لار و باله خانه ی وام چاو پيکه وتوه، خشته کان و بينا سازیه که ی له زیرو له زیودروست کراوه نه وه بوچی پيغه مېر يکت دروست کردوه. یان بوچی پياوچاک وشه هيديکت ناماده کردوه؟ خودای به به زه یی ده فهرمووی: نه وه بو نه و که سانه یه که ماف وحه قیان بدات. کابرا گوتی: خودای به ته وانا کی بی بتوانی حقه و مافی نه و قه سر و باله خانه بدات؟ خودا فهرمووی: زور ئاسانه و توش ده توانی مافیان بدهی. کابرا به سهر سامیه وه گوتی: خودایه چون ده توانم نرخ و مافی نه و قه سرانه بدهم و به چی؟ خودا فهرمووی: به ته نها لی بووردنت له وهاوه ل و په فیه قهت. خودانه و باله خان و قه سرانه ت پنده به خشی. نه ویش ده لی خودایه نه وه به راستی لی خوش بووم. ئینجا پيغه مېری (ﷺ) خودا فهرمووی: نهی ئاده میزاده کان له خودا بترسینو، کرداری باشه بکه ن له نیوانی خوتاندا لیبوره و ناشتی خوازو میهره بان بن چونکه به راستی خودا ناشتی و ناشته وایی له نیوانی باوه دراندا ده کات.

جوانی و رازاوه یی لیبوره یی

محاسن العفو

ده گيرنه وه (مه سعه بی کوپی زوبه یر (ﷺ) پياویکی له هاوړيانی موختاری کوپی نه با عبيده گرت و فهرمانیدا له ملی بدهن و بيکوژن: کابرا گوتی: نهی پيشه وابه راستی کاریکی زوردزيوو ناشيرينه له پوژي دوايي که خوم به و بالا جوانه ته وه بهالينم و بلينم نهی خودای به رزوبه ته وانا پرسيار له موضعه ب بکه

پوختە بە ئۆلە بە سەر ماتە ئۆرگە ئۆلە پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

لە بەرچی منی کوشت! پێشەوا (مەسەب) فەرمانی دەركرد بەری بدەن کابرا گوتی:
ئەو پێشەوامادام تۆژیان ت پێبە خشیمة وە بەلام، وابکە ژیانکی خوشیم
هەبیّت. پێشەواش فەرمووی (۱۰۰۰۰۰) صدەهزار درهه می بدەن. ئینجا کابرا
گوتی: دایکم و باوکم بەفیدات بیّت، بەراستی شاھیدی دەدەم کە نیوەی ئەو
بەخشیشە بۆ کوپری قەیس بیّت. ئینجا ئەو پارچە هەلبەستە ی گوت:

إنما مصعب شهاب من. الله تجلت عن وجهه الظلماء.

واتە: بەراستی موسەب ئەستێرە ی کلێدار و درەوشاویە ئەو گەورایەتی
و پێژە ی لە خوداویە کە تاریکی و شەو زەنگی پێلاچوو. ئینجا مەسەب ﷺ
دەستی کرد بە پێکە نین و گوتی: بەراستی تۆ بەزەییّت پێداھاتە وە و تۆ دەستی
پیاوھتی و یارمەتیّت تێدا یە. بۆیە پێشەوا فەرمانیدا (۱۰۰۰۰۰) صدە هەزار
درەه مەکە ی بدات! بەبێ نوقسانی و (۵۰۰۰۰) پەنجا هەزار درەه مەیش بدات بە
کوپری قەیس.

ئەوانە ی رق و توورە یی خۆیان دەخۆنە وە

والکاظمین الغیظ

هەر لەو پووداوانە یە کە دەگێرنە وە هاپونە پەشید ﷺ فەرمانی بە بەندە یە ک کرد
ئاوی بۆ بەینی دەزنوێژێک هەلدەگری ئەو پێش خزمەتەش بەخیرایی پاپەری و
پۆشت و هاتە وەو قاپەکی لە دەستی بەربۆ وەو شکا پێشەوا لەو کارە توورە بوو
ویستی لێی بدات و تۆلە ی لیستی: بەندە کە گوتی ئەو پێشەوا لێم ببوورە. هەر
وەک و خودا دەفەرمو: {والکاظمین الغیظ} هاپوون گوتی: ئەوا توورە بوونە کەم
خواردە وە کابرا گوتی: {والعافین عن الناس} پێشەوا گوتی: ئەوا بەخشیمی. کابرا
گوتی {والله يحب المحسنين} پێشەوا گوتی: ئەوا لەبەر خودا عەفو ئازادەم کردی.

ئەووە سەر بەست و نازادە لەبەر پەزای خودا

هو حر لوجه الله

دەگێڕنەو: جارێك (ئەبومەسعودی بەدری ﷺ) چەند قامچێكی لە بەندەكەى خۆى دەدات: ئەو لێدانە کاریگەریەكی زۆرى دەبێت لەسەر ئەو بەندەى، زۆر هاواری دەكرد و لە خەلك دەپارایەو كە بە هاواریەو بێن بەلام كەس بە هاواریەو نەدەهات، هەتا لێى دەدا ئیشی زۆر تر پێدەگەیشت و، هاواری زۆرتر دەكرد. هەتا وەختێك گۆنێ لە دەنگێك بوو لە دوورەو هاواری دەكرد، دەیفەرموو: ئەى ئەبوو مەسعود ئاگاداریه؟ ئەبو مەسعود گۆنێ لە دەنگەكە بوو، بەلام لەبەر توپەری و قینی خۆى نەى دەزانى ئەو دەنگە لە كۆنۆه یەو بۆكێ!! تەنها ئەوێ دەزانى كە جار بە جار دەنگەكە نزیکتر دەبۆ. كاتێ بەتەواوی هەستى نزیك بوونەوێ دەنگەكەى كرد. ئەبو مەسعود ئاوپرێكى دایەو و پاچەنى و سەیری كرد پێغمبەرى خودایە ﷺ، ترسو سامێكى زۆرى كەوتە دڵیەو و قەمچێكەى لە دەستى كەوتە خوارو، بۆ خوشى بە پێوه پاوەستابوو، زۆر بە شەر مەزاریەو سەرى نەوى كردبوو. پێغمبەر ﷺ فەرموو: ئەى ئەبو مەسعود: ئاگاداریه و بزانە خودای بە دەسەلات زۆر بە توانا ترو بەهێزترە لەتۆ. ئینجا كەتۆ دەسەلاتى خۆت بەسەر ئەو بەندەى دا دەنوێنى: ئاگاداریه خوداش دەسەلاتى لەسەر تۆ دەنوێنى. ئەبو مەسعود زۆر بە شەرمەو گوتى: ئەى پێغمبەرى خودا ﷺ! والە كە فەرەتى تاوانى ئەو زۆرداریەم ئەوانەو بەندەىم لە پێناوی خودا نازاد كرد. پێغمبەر ﷺ فەرموو: بە راستى ئەبو مەسعود ئەگەر ئەوەت نەكردبایە، خودابە ئاگر دەیسوتاندى.

دانى پێدا دەهینم ئەوانە هەموویان نازادن

أشهد أنهم كلهم أحرار

دەگێڕنەو: كەابرایەك هاتە خزمەتى پێغمبەر و ﷺ، لەبە دەمیدا دانیشت و گوتى: ئەى پێغمبەرى ﷺ! خودا من دووبەندەم هەیه: بەلام درۆو، ناپاكی و، نافەرمانىم لەگەڵدا دەكەن، منیش جانیو، قەسەیان پێدەلێم، جار بە جار لێشیان دەدەم:

پوختەبەخە لە بەسەر ماته ئۆرگەنەنای پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رحول(ﷺ)

لەسەر ئەو کارانەى کە ئەوان دەیکەن، ئایا ئەو کارانەى کە من لەگەڵیاندا دەکەم چۆنە؟ پێغەمبەریش (ﷺ) لە وەلامیدا فرمووی: لە پۆژى دواى: لێپرسینە وەو حسابى هەموو ئەو ناپاکى و درۆکردن و نافەرما نانیەى تۆیان لێدەکەو، سزاو نازارى تۆش بۆ ئەوان، ئەگەر بەگوێرەى تاوانەکانى ئەوان بوو. ئەو هەچ لەسەر تۆش و ئەوانیش نیە، چونکە تۆلەت لى کردوونەو. بەلام ئەگەر سزایەکەى تۆ بۆ ئەوان زیاتر بوو، ئەو تۆلەى ئەو سزایەت لێدەکەوتەو بە ئەندازەى زیاده سزایەکەى لەگەڵتدا کردوون؛ ئینجا ئەو کابرایە لەوکاتدا پىشتى چەمايه وەو، کەوت و هاوارى دەکرد و دەگەریا، پێغەمبەر (ﷺ) بەکابرای فرموو: ئەى برا ئەو ئایەتەت نەخویندۆتەو کە خودا دەفرموو: {وَنَضْعُ الْمَوْزِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَمَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَى بِنَا حَاسِبِينَ} {الانبیاء/ ٤٧} واتە: بەپراستی ئیمە لە پۆژى دواى تەرازووى عدالتە و داد پەرورەى دادەنێن هەچ کەسێک زۆلم و ستمەى لێناکەیت و کەمترین و وردیلە (زەرە) لەچاکەو خەراپە کە ئەنجامى داویت بۆى ئامادە دەکەو و دەیهێنینەو مەیدان، ئینجا ئەو ئەندە بەسە بۆ ئیمە کەبەو جۆرە لە ئینسانەکان دەپرسینەو. ئینجا کابرا گووتى: ئەى پێغەمبەرى ﷺ خودا هەر چەند سەیر دەکەم هەچ شتێک نەوئاوەدا لەجودا بوونەومان بە باشتەر نابینم بۆیە بەشاهید بن، ئەوانە هەموویان لەپیناوى پەزای خودا ئازادن.

عبداللهی کوری مەسعود و لیبوردەیی

عبدالله بن مسعود و عفو

دەگێڕنەو: پۆژیک (عبدالله ی کوری مەسعود ﷺ) بۆ کڕینی هێندیک کاری پێویستی ماله و هیان پۆیشتە بازار: بەلام ئەو چەند درهەم و پارەى کە پێى بوولێیان دزی. خەلک و جەماوەریکی زۆردەستیان کرد بە گەپان و، پرسیار کردن بۆ دۆزینەوێ دزەکە. بەلام (عبدالله ی کوری مەسعود ﷺ) پێگەى لێگرتن و، داواى لێکردن کەواز لەدزەکە بهێنن و، لێى گەڕێن. ئینجا دەستی بەرزکردەو بۆ ئاسمان و فرمووی: ئەى پەروردگارم تۆ زۆر باش دەزانى ئەوانەى کە پارەکەیان

پوخته بومخ له بهمه رماته خرنه گهانی پیغمبر (ﷺ) هبانت من حیاة رسول (ﷺ)
 لیدزیوم، نه گهر له بهر پیویستیان بیت و نه داربن. خودایه بهر که تیان بو تیبخه؛
 وه خودایه ههروهک و بو خوشته زانی نه گهر نه کهسه هه بهو کاره دزیه راهاتوه
 و کردوویه تیه پیشه ی هه میشه یی: خودایه بیکه یه ناخری کوتایی دزی و
 تاوانکاری له ژیانیدا.

خودا بوخوی چاکتره زانی چون بهرنامه که ی بلاوده کاته وه

الله اعلم حیث يجعل رسالته

ده گهرنه وه (عومهری کوپی خه تاب ﷺ) پرسپاری له کابرایه ک کرد: توڤه و شتت
 چونه؟ کابرا له وه لامدا گوتی: به خودا من زورحه زو ئاره زوم له شهر و ئاراهویه و،
 رقم له حق و راستیه و، شاهیدی به ناڤه واده ده دم به بی نه وهی ئاگام له هیچ بیت و
 دیبیت. عومهر ﷺ فه رمانیدا بیبهن بهندی بکه ن. له دوا ییدا پیشه واهه له کوپی نه بو
 تالیب ﷺ فه رموی: نه ی عومهر نه و کابرایه قسه کانی زور راسته بو بهندی ده که ی!
 بیگهره وه با نه روا ته به ندیخانه. پیشه واهه عومهریش ﷺ فه رموی: له ی چون راست ده کات؟
 له ی ﷺ فه رموی: نه و کابرایه مال و سامانی دنیا و، مندا ل و نه وه ی زورخوش ده ویت.
 ههروهک و خوداش له و باره وه ده فه رموی: {وَأَعْلَمُوا أَنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَأَنَّ اللَّهَ
 عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ} الانفال/ ۲۸ واته: زورباش بزائن ئاده میزاده کان که به راستی مال و
 سامان و مندا لتان بو تاقیکردنه وه یه کاریکی وابکه ن بتوانن له و تاقی کردنه وه
 ده رچن وه خودای گهرهش جه زا و پاداشتی زوری له لایه بو نه وانه ی که نایه ئن
 مال و سامانیان بیته کو سپ له رینگای خه بات و تیکوشانیان. وه رقی له مردن
 ده بیته وه که به راستی حق و ته واره، وه شاهیدیش ده دا که محمد پیغه مبرو نیردراوی
 خودایه: به لام پیغه مبریشی نه دیووه. ئینجا عومهر ﷺ فه رمانیدا نه و کابرایه به ربه دن و داوی
 لیبور دیشی لیکردو، فه رموی: به راستی خودا ده زانی چون بهرنامه که ی بلاوده کاته وه.

توبه ندهو پیغه مبه ری خودای

انت مولی الله ورسوله

به ندهیه کی جهان هاته خزمهت پیغه مبه روﷺ، ناره زایی زوری دهر پری له دهستی گه وره و لیپرسراوه که ی، له به ره وهی لئی ده داونا زاری پیده گه یه نی و، نیستاش نه وه ته که پومی بریندار کردوه. له دوا ی نه وه گه وره و لیپرسراوه که ی داواکرا، نه ویش به به لگه وه پوونی کرده وه، که نه و به ندهیه گونا و تاوانی کرده، بویه منیش لیم داوه و توله لیم لیستاندوه ته وه. پیغه مبه ریش ﷺ پووی کرده به نده که و فرمووی: بپو تو نازادی! نه و به ندهیه که وته واقعی کی سرگهردانی و سه رسامی. نیجا گوتی: نه ی پیغه مبه ری ﷺ خودا کی سر دارو گه وره ی منه؟ پیغه مبه ریش ﷺ فرمووی: خودا و پیغه مبه ری خودا ﷺ. به وجوه پیغه مبه ری خودا ﷺ سه ره رشتیاری نه و به نده ی ده کرد هتا له ژياندا مابوو. له دوا ی پیغه مبه ریش ﷺ سه ره رشتیاری نه و بیکر ﷺ بپوو، له دوا ی نه ویش عومهری کوپی خهتاب ﷺ.

به زهیی و میهره بانی

الرحمة

{لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ} التوبة/ ۱۲۸ واته: به راستی نه ی ئاده میزاده کان ئیوه پیغه مبه ری کتان ﷺ بو ره وانه کراوه که یه کی که له خوتان هر گیز حه ز ناکات توشی هیچ شتیک بین وه زور به په روش و خه متانه وه یه و حه ز ناکات توشی هیچ ناخوشیه ک بین وه بو باوه پدارنیش زور دلسوزو میهره بانه. {وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ} الانبیاء/ ۱۰۷ واته: ئیمه پیغه مبه رمان ﷺ ره وانه نه کردوه ته نها به میهره بانی و دلسوزی بو هه موو ئاده میزادوو بوونه وه.

وه له په وان بیژی و، به زهیی و نهرم و نیانی قورئان دایه که هه موو سو په تیکی قورئان به (بسم الله الرحمن الرحيم) دهست پیده کات ته نها سو په تی ته و به نه بیت. خودای گه وره دووناوی زور پیروز و گه وره ی له ناوه جوانه کانی خوی هه لبرارد ووه و، کردویه تیه یه که م نیشانه و هیما ی په یوه ندی له گه ل به نده کانیدا بو پیزو گه وره یی و

پوخته پمخه له بهر مرامانه خرنه گمانی پیغمبر (ﷺ) قېمانه من حواله رسول (ﷺ)

به خشیش بهرام بهریان که نه و هوش و هک و هیما یه کی به زهیی و میهره بانی که هه موو
 بوونه و هریکی گرتوته وه و هیچ شتیکی لیببش نه کردوه. هه و هک و علم و
 زانیاری و زانستی هه موو دونیاو بوو نه و هری دهوره داوه و ته نانهت ووردیله و
 زه پره شی گرتوته وه. هر له بهر نه و هه شه که له دوعا و نژای فریشته گمانی هه لگری
 ته ختی خودا و ده ورو به ریدا هاتوه که ده فره موون: ﴿رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا
 فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ﴾ واته: ئه ی پهره دگارم به زهیی
 و سوز و زانست و زانیاری تو هه موو دونیاو بوونه و هری گرتوته وه خودایه له و
 که سانه ببوره که توبه ده که نه و ده گه پینه وه بو لای سوزو به زهیی خوت و
 به شوینی ریبان و بهر نامه که تدا ده پون. وه له نازار و سزای ناگری دوزه خ بیان
 پاریزه. به زهیی و میهره بانی په ها، نیشانه ی ته وای په هایه، به نه ندازه ی
 به ش و ته و انای ئاده میزاد، ئینجا به راستی پیغه مبه ران (ﷺ) به سوزترین و میهره بان
 ترین ئاده میزادن. وه پیغه مبه ران (ﷺ) که دوا یینی پیغه مبه رانه گه و ره ترین به شی
 له پره و شتی بهرزی پیدراوه و هک و خودا له باره یه وه ده فره موو: ﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ
 رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ
 رَّحِيمٌ﴾ التوبة/ ۱۲۸ و اتای نه و نایه ته مان له پیشه وه کرد. وه هیچ گومانی تیدا نیه
 نه گهر نه و سوز و به زهیی و دل نه رمی و له سه ره خو ی و پوناک و فراوانیه ی
 پیغه مبه ری خودا (ﷺ) نه بویه نه و هه موو شوینکه و توانه ی له دور و نزیک له
 دهوره ی کونه ده بوونه وه. وه ک و خودا ده فره موو: ﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ
 كُنْتَ ظَلَمًا غَلِيظًا لَّفَلَّحْنَا الْقَلْبَ لِأَنفَعُوا مِنْ حَوْلِكَ﴾ العنبران/ ۱۵۹ و اته: به هو ی نه و به زهیی و
 میهره بانی و دل نه رمی خوت بوو که نه و خه لکه ت له دهوره کۆده بووه، نه گهر دل
 په ق و تو په و بی به زهیی بویه ی نه و خه لکه دهوره بان چۆله کردی و به لاته وه
 نه ده مانه وه.

جیگه ی سه رسو پرمان نیه که په وانه کردنی پیغه مبه ری خودا (ﷺ) به زهیی و سوزو بوو
 ته وای بوونه و هه. هر له بهر نه و هیه که نایینی سه ره بهرزی ئیسلام خوشه و یستی و
 پیکه وه ژبانی به زهیی و سوزی ته وای بهرام بهر ئاده میزاده کان کردوته په مزو
 نیشانه ی راستی ئیمان و با و هری ئینسان. ئاده میزادی موسلمان پیزو

پوختە بەخە لە بەسەرمانە گەرنگەکانی پیغمبەر (ﷺ) قەساتە من حیاة رسول (ﷺ)

خۆشەویستی تەواوی بۆ هەمووبەرە ئادەمیزاد هەیه و بەسۆزو دلسۆزه بۆیان و هەردەم هەولێدەدا بۆ کەمکردنەوهی ئازار و ناخۆشیەکانیان. هەرۆک و پیغمبەر (ﷺ) دەفەرموی: ﴿لَنْ تَوْمِنُوا حَتَّى تَرْحَمُوا. قَالُوا يَارَسُولَ اللَّهِ كَلْنَا رَحِيمَ قَالَ: إِنهَالِيست رَحْمَةُ أَحَدِكُمْ صَاحِبِهِ وَلَكِنهََا رَحْمَةُ عَامَةٍ﴾ لە پیشودا کەسانیک هەبوو بەزەیی و سۆزیان بۆ کەسی نزیک و خزمی خۆیان هەبوو: وه بەدەگمەنیش هیئندیک جار لەگەڵ کەسانی دۆست و ناسیاویان ئەو خۆشەویستیه یان در دەبەری، بەلام هەرگیز ئەو خۆشەویستیه پەیوەندی بەخەڵکانی نامۆ و ئاوارەو نەبوو، وه بەرامبەریان بەژیانیکی تال و ناخۆش و دوور لە پەیوەندی خۆشەویستی دەبرده سەر. وهک و ئەوهی کەهیچ پیویستیهکان لەگەڵ یەکدا نیه بەلام کە ئیسلام هات هەمووئەوشتە لاوهکیانە ی بەلاوه ناو فەرمانیدا کە پیویستە ئینسان نەرم و نیان و پوخواش و بە بەزەیی و سۆزداری بەرامبەری خزم و دۆست و ناسیارو نەناسیاودا. لە خزمەتی هەموو کەسیک دابی و هەچی هانای بۆببات بەدەنگیه وه بپروات، هەرۆک و پیغمبەر (ﷺ) دەفەرموی: ﴿مَنْ لَا يَرْحَمِ النَّاسَ لَا يَرْحَمَهُ اللَّهُ﴾ لە ژياندا دەبینی زۆر جار ئینسان پیویستی بە سۆز و خۆشەویستی یارمەتی تەواوی هەیه لە کەسانی تره وه، وهک و هەتیو بیوژن و مندال. وهله بنهچه و بنهوانی پیویستی هەلوستی ئینسانه رەفتار و سۆزی لەگەڵ ئەوانە ی کە خزمەتی دەکەن و لە گەڵیاندا دەژیەن پێزیان لیبگرن. وه تەنانەت دینی سەر بەرزی ئیسلام پیویستی کرد وه کە دەبیّت لەگەڵ ئازەل و گیاندارانی ش بەزەیی و سۆز و خۆشەویستی بەکار بهینی، هەرۆک و لهوبارە وه پیغمبەر دەفەرموی: ﴿دَخَلَتْ إِمْرَأَةُ النَّارِ فِي هَرَّةٍ رِبَطْتُهَا فِلْمٌ تَطْعَمُهَا وَلَمْ تَدْعُهَا تَأْكُلْ مِنْ خَشَاشِ الْأَرْضِ﴾ لەخودای گەرەداو ادەکەم کە بەزەیی سۆزی تەواومان بەسەر دابڕی. وهبمان کاته باشتەین شوین کەوتە ی پیغمبەری (ﷺ) بەسۆزو بەزەیی. وه ئیستاش کەمیک لە چپۆک و بەسەر هاتی بەزەیی و سۆز کە لە دەوروکاتی پیغمبەر (ﷺ) یارەکانی پوویداوه. ئومیدە واریشم کە بۆ ئیمەش ببیته پەندو ئامۆزگاری.

پوختە بە ئۆلە بە سەر ماتە ئۆرگە ئۆلە پېغەمبەر (ﷺ) قېماتە من حیاة رسول (ﷺ)

مېھرەبانی پېغەمبەری خودا بەرامبەر بە ئازەلان

رحمة الرسول بالبهائم

جاریکیان پېغەمبەری خودا ﷺ پۆیشتە ناو باغی ماله ئەنساریک، حوشتیکی لیبوو: کەچاوی بە پېغەمبەر ﷺ کەوت ھار و ھاژبوو. پووی لە پېغەمبەر ﷺ کردوو چاوەکانی فرمیسکیان لێدەباری: پېغەمبەر ﷺ بەلایەو پۆیشت و فرمیسکەکانی بۆسپری. حوشتەرە کە بێدەنگ بوو، پېغەمبەر ﷺ پرسیاری خاوەنەکەیی کرد: کە گەنجیکی ئەنساری بوو. پېغەمبەر ﷺ فەرمووی: بۆلە خودا ناترسی و، بەزەییەت بەو ئازەلەدا نایەتەو. کە خودا تۆی کردوو بەخاوەنی ئەو ئازەلە، ھاوتۆتە لام و سکاڵای ئەو دەدەکات کە تۆ برسی و تسن و هیلاکی دەکەیی.

مېھرەبانی پېغەمبەر بۆ ھاوسەرەکانی

رحمة الرسول بأزواجه

پېغەمبەری خودا ﷺ بە شیوەیەکی زۆر جوان پارێزگاری لە ھەست و سۆزی بەرپێز (سەفیەیی کچی ھەیی کوپی ئەختەب) ھاوسەری دەگرت: کە لە ھۆزی یەھودی جولەکەیی بەنی نەزیر بوو. جاریک کیشەییەک لە نیوانی صەفیە و ھەردوو ھاوسەری بەرپێزی پېغەمبەردا، ﷺ ھەزەرتی عائیشە و ، ھەفصە پویدا. عائیشە بە صەفیەیی گوت ئیمە لەلای پېغەمبەر ﷺ لە تۆ بەرپێزترین. صەفیەش ئەو قسەییە بە پېغەمبەر ﷺ راگەیاندا: پېغەمبەریش ﷺ پێی فەرموو: بۆچی تۆ پێت نەگوتن چۆن ئێوە لە من بەرپێز ترن. کە ھاوسەرەکەم پېغەمبەری ﷺ خودایەو، باوکم ھاپونەو ، مامیشم موسایە. ھەروەک و دەگێرێنەو لەبەر بەزەیی ھاوتەوێ بە صەفیە دوومانگ لەسەریەک لە زەینەبەیی دایکی موسلمانان دوورکەوتەو بۆ سزادان و تەربییەتی زەینەبەیی، کە تەنھا لەسەر ئەوێ جاریک بە صەفیەیی گوتبوو جولەکە.

بەراستی لاشەت مافیان بەسەر تەو ھەییە

ان لجسمك عليك حقا

دەگێر نەو پۆژیک پێغەمبەری ﷺ خودا لە دانیشتنیکی لای عایشەدا سەیری کرد ئافەرەتییکی لە لادانیشتووە بەرگنکی شەڕۆل و دەرایی لەبەردایەو، لە پوختەساری جوان و شیرینیدا، دل تەنگی و بێزاری پێو دیار بوو. دیمەنیک زۆر دزیو و ناشیرین. بۆیە پرسساری ئەو دلتەنگی و ناھەموارییە لیدەکەن، بۆ ئەوێ پراستی مەبەست و پووداوەکە بزانن. کە ئەو ئافەرەتە واتازە لە تەمەنی ژیانی خوشی و خوش گوزەرائی و ئاسودەیی دایەو بەو جۆرە ئائۆمیدە بە دیار دەکەوێ. ئەویش لە وەلامدا دەلی: بەرێزان مەن ھاوسەرەکم (عبداللهی کۆری عەمری کۆری عاصی ﷺ) بەردەوام بە پۆژ بە پۆژووە و، شەوانەش ھەر خەریکی شەونویژە و، ژیانی بەردەوامی لە عیبادەت و خودا پەرستیدا بەسەردەبات و، ناگای لە ھیچ شتیکێ تر نییە. ئینجا کاتی پێغەمبەر گەیشتە لای عبدالله ئامۆزگاری تەواوی کردوو، پێی فرموو: ئەی عبدالله وا ھەوالم پێگەیشتووە کە تۆ بەردەوام بە پۆژ بە پۆژووی و، بە شەویش ھەر خەریکی شەونویژێ! نابێت بەوجۆرە پەفتارت ھەبێت چونکە گیان و ئەندامەکانی لەشت مافیان بەسەر تەو ھەییە، چاوەکانەت مافیان بەسەر تەو ھەییە، وە ھاوسەرەکەشت مافی بەسەر تەو ھەییە، پۆژو بگرە و بیشی شکینە. ئینجا ئەو ئافەرەتە لە دواي ئەو ئامۆزگاریانە پێغەمبەر ﷺ بۆ ھاوسەرەکە، کە مەترخەمی نەدەکرد بۆ ھاتنی بۆلای حەزەتی عایشە بەلام، بەشیوھەکی جیاواز لە جارانی پێشوو، ئەمجارە بە پوختەساریکی پووناک و گەشاوھو بۆن خوشو، جوانو، رازاوەو، لەنجەولارو، دل ئاسودە بە ئایینی چاوپۆشی و لێبوردەیی و زیاتر پەییوەندبوون بە ئاینەو.

باوکیکم دیت باشتەر لە باوکی خۆم

لقد رأيت أبا خیرامن أبي

پۆژێک لە پۆژەکانی جەژنی پیروۆزی پەمەزان پیغمبەری خودا ﷺ بە شوینیەک دا پۆیشت منداڵان یاریان دەکرد و زۆریش دڵخۆش و شادمان بوون: لەوکاتەدا چاوی بە منداڵێک کەوت لە گۆشەو کەناریکی دور لە منداڵەکان بە تۆزاوی خۆلاوی دەگریا، پیغمبەر ﷺ پۆیشتەلای و پینیفەرموو: ئەی جەوان بۆچی دەگریی؟ منداڵەکە هعاتە وەلام و گوتی: ئەی مامە لە من گەڕی بابە دەردی خۆمەو بەنالیئم: من منداڵێکم باوکم لەگەڵ پیغمبەری ﷺ خودا لە جەنگێکدا شەهید کرا. بۆیە لەم پۆژی جەژن و خوشیەدا من باوکم نەماوە وەک و ئەو منداڵانە خوشی و شادیم بخاتە دڵەو و شادمانم بکات. پیغمبەر ﷺ بە بەزەیی و سۆزەو بە منداڵەکە فەرموو: پیت خۆشە من پیغمبەری ﷺ خودا بێمە باوکت، فاتمە خوشکت بێت، عائیشەش دایکت بێت؟ منداڵەکە گوتی: بێ بەخشە ئەی پیغمبەری ﷺ خودا. ئینجا پیغمبەر ﷺ دەستی ئەو منداڵە گرت و، بەرەو مالهەوی هینایەو، خواردنیان دایە و تیریان کرد و، جل و بەرگیکی جەژنانەیان لەبەرکردوو، پارە ی جەژنانە ی منداڵانەیان دایەو، پیغمبەر ﷺ زۆر بە میهرەبانیەو فەرموو: کوڕم ئیستا برۆ لەگەڵ براو هاوڕێ منداڵەکانت یاری بکە. کاتی منداڵەکانی دەورو بەری سەیریان کرد. ئەو منداڵە بەشیوەیەکی جوان و گەش و، بەرگیکی نویی پازاو هاتۆتەو ناویان، گوتیان: توخودا پیمان بلی، بەچی وادلت خوشەو، ئەو بەرگە جوانە نوییەت لەکوێ میناوە، خو ئەتۆ تۆزێک پێشی ئیستا لەناو خۆل و خاکدا دەگریای. منداڵەکە گوتی: پێشی ئیستا باوکم نەما بوو بەلام، ئیستا باوکیکی باشتەر لە باوکی خۆم و، دایکیکی باشتەر لە دایکی خۆم دیتەو؟

پوخته به خدا له به سهراته حُرنگه مانای پیغمبر (ﷺ) قہماتہ من حیاء رسول (ﷺ)

نہ تۆمان تہنہا بہ سۆز و میہرہ بانی بۆ ھہ موو عالہم رہوانہ کردووہ

وما أرسلناک إلا رحمۃ للعالمین

پیغمبہری خودا ﷺ چہندین ئازاری جۆراو جۆری له ھۆزو گہلہکەیی پیگہیشت: ئەگەر پیغمبەر ﷺ له خودای داوا بکردبایہ ھەموویانی لەناودەبرد. وە چەندین جاریش ھەل و دەرفەتی بۆ پیکەوتوہ بەلام، ئەوکارەیی نەکردووہ بۆئەوہی بییتە پیشپەرەوئەوانەیی دواي خۆی و، پەپرەو لە ئەویکەن. وە بە پیچەوانەشەوہ لە بەرامبەری خەرپایەیی ئەوان پاداشت و چاکەیی لەگەڵیاندا دەکرد. بەرامبەری سزایان چاو پۆشی لێدەکردن. ھەرەک و لەوبارەوہ حەزەرەتی عایشە دەفەرمووی: بە پیغمبەر ﷺ گوت: ئەی پیغمبەر ﷺ خودا ھیچ پۆژیکی ناخۆشت وەک و پۆژی (ئوحد) بەسەر ھاتووہ؟ پیغمبەر ﷺ فەرمووی: ئەی عایشە بەپراستی ئەوہندەم ئازار و ناخۆشی لە ھۆز و گەلەکەم پیگہیشتووہ، ناخۆش ترینیان کە توشم ھاتووہ لە پۆژی عەقەبە بوو: کە چومەلای (لیل کوپی عبدالل) و باسی پیغمبەراییەتی ﷺ خۆم بۆکرد. ھیچ وەلامی وای نەدامەوہ کە بۆخۆم دەمويست. دوايی بە غەم و پەژارەییەکی زۆرەوہ کە بەتەواوی لە پووخسارمدا بەدی دەکرا بەپیکەدا دەپۆیشتم ھیچ ئاگام لە خۆم نەبوو، کاتی سەرم ھەلبری و بەناگا ھاتمەوہ ھەستم کرد، وا گەیشتمەتە نزیک (سەعالیب) و لە پانتایەکی زۆرفراوان دابووم. سێبەرێکم بەسەر داھات کە سەرم ھەل بری حەزەرەتی جبرائیل بوو بانگی لێکردم و فەرمووی: بەپراستی ئەی محمد ﷺ خودای بە بەزەیی گوئی لە گوتەیی گەلەکەت بوو کە چۆن بەرە و پووت بوونەوہ. ئیستاش خودای بە بەزەیی فریشتەیی فەرمان پەرەوای کێوہکانی بۆ ناردووی ھەر فەرمانیکیان پێی بکەیی ئامادەن. ئینجا فریشتەیی کێوہکان بانگی لێکردم و فەرمووی: ئەی محمد ﷺ ھەر فەرمانیک بە ئیمە دەسپیری ئامادەین بۆ بە جی ھینانی؟ ئەگەر حەز دەکەیی ئەو دوو کێوہ بەسەر ئەو خەلکەدا لە یەک دەدەین و وێران و لە ناویان دەبەین. پیغمبەر ﷺ لە وەلامدا فەرمووی: نا من ھیوادارم لە خودای میہرەبان کە لە نەوہی ئەوہانگەل و ھۆزیک بیئە کایەوہ کە بە تەنھا خودا بپەرسن و شەریک و ھاوہلی بۆ بریار نەدەن.

ئەوێ چیدەئێنی ئەو عومەر

وما یدریک یا عمر؟

کاتی بە کۆی دەنگی موسلمانان بێاریان دابەرەو ئازاد کردنی مەکە بکەونە رینگا: (حاتبی کوپی ئەبی بەلتەعە) نامەیکە بە نەیننی نوسی بۆ قورەیشییەکانی مەککە، هەوایی نەیننی کۆبونەوێ پێغەمبەر ﷺ موسلمانانی تێدانوسیبوو. دوایی نامەیکە دایە دەستی ئافرەتیک و، ئەویش لە ناو زولفوکەزەکانیدا شاریدیەو و، بەرە و مەککە بەرپێکەوت. خودای گەرە ئەو هەوایی بە پێغەمبەری ﷺ خودای ڕاگیان و ئاگاداری کردەو. پێغەمبەری خودا ﷺ بەدوای عەلی کوپی ئەبو تالیب و، زوبەیری کوپی عەوامدا ﷺ نارد و، پێی فەرموون: بۆن بەدوای ئافرەتیکدا نامەیکە لە حاتەبی کوپی بەلتەعەو پێیە و هەموو نەیننی کۆبونەو و خۆ ئامادەکردنی ئێمە تێدایە، بۆ ئاگادارکردنەوێ قورەیشییەکان لە هەلۆیست و خۆ ئامادەکردنی ئێمە بۆ سەریان ئەوانیش ڕۆیشتن لە نیوێ رینگا بە ئافرەتەکە گەیشتن و بەماندوو بونیک زۆرەو هەتا نامەیکەیان لە ناو زولفەکانیدا دۆزیەو و لێیانوەرگرتەو و گەرانیەو. دوایی پێغەمبەر ﷺ بانگی حایبی کردو فەرمووی: ئەو حاتەب ئەو کارەت بۆچی کرد و لە پێناوێ چیدا؟ حاتەب گوتی: سویند بە خودا باوەرم بە خودا و پێغەمبەری خودا ﷺ هەیه و، هیچ لەودینە پەشیمان نەبوومەو و نەگۆراوم: بەلام ئەمن هاوسەر و منداڵ و خانەوادەکم هەموویان لە مەککەن، نەخزمیک هەیه و نەدۆستیک باش وەک و موسلمانەکانی تر ئینجا ویستم بەو نامەیه واکەم متمانەیک بۆ هاوسەر و منداڵەکانم دروست بکەم لە ناو قورەیشییەکان. حەزەرەتی عومەر ﷺ فەرمووی: ئەو پێغەمبەری خودا ﷺ ئەو بۆتە دووپوو منافق رینگەم پێ بدە با بیکوژم. پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: ئەو تۆدەئێنی چی ئەو عومەر لە خودا دەخوازم کە ئەو بەهاوپیانی بەدر لە پوژی بەدر گەیشتبێ. ئینجا فەرمووی: چیتان ئارەزولێیە بیکەن چونکە من لە ئەهلی بەدر خوش بووم.

میهره‌بانی پیغه‌مبەر بۆ گەله‌که‌ی

رحمة الرسول فی أمته

عبدالله ی کۆپی عومەر (رضی) ده‌گیرێته‌وه ده‌فرمووی: پیغه‌مبەری خودا ﷺ ئەو
 ئایەتە‌ی سوپەتی ئیبراھیمی خویندە‌وه {رَبِّ اِنَّهُمْ اَضَلُّنَّ كَثِيْرًا مِّنَ النَّاسِ} فَمَنْ تَبِعَنِي
 فَاِنَّهُ مِنِّي وَمَنْ عَصَانِيْ فَاِنَّكَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ {ابراھیم/ ۳۶} واتە: حەزەتی ئیبراھیم (رضی)
 فەرمووی: خودایە بە‌راستی ئەو بێتانە خەڵکانێکی زۆریان گومرا و سەر لێشێواو
 کردووه، ئینجا ئەوانە‌ی که به شوێن پێبازی مندا بپوات ئەو به‌راستی له
 په‌یره‌وانی منه، وه ئەوانە‌ش که نافەرمانی و یاخی ده‌بی لێم ئەو خودایە بۆ
 خۆت زۆر لێخۆش بوو میهره‌بانی. وه دوا‌یی ئەو ئایەتە‌ی فەرموو: که خودای
 گه‌وره له سه‌رزوبانی حەزەتی عیسا (ﷺ) فەرموویه‌تی: {اِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَاِنَّهُمْ عِبَادُكَ
 وَاِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَاِنَّكَ اَنْتَ الْغَزِيْرُ الْخَكِيْمُ} {المائدة/ ۱۱۸} واتە: ئە‌ی خودای به‌ سوژ و
 به‌زه‌یی ئە‌گەر ئە‌وه‌بە‌نده تاوان بارانەت به‌هۆی خه‌راپه و لادانیان سزا و ئازاریان
 بده‌ی خودایە ئە‌وانه به‌نده‌ی خۆتن، وه ئە‌گەر لێشیان ببوری ئە‌وه‌به‌راستی بۆ
 خۆت شایانی هه‌مووشتیکی و زانا و دانای به‌هه‌موو کاریک.
 دوا‌یی ده‌ستی به‌رز کرده‌وه و فەرمووی: ﴿اللهم امتی امتی ویکى﴾ واتە: ئە‌ی
 په‌روه‌رگارم گه‌له‌که‌م گه‌له‌که‌مبه‌گریانیکی به‌کۆلیشه‌وه ده‌گریا خوداش فەرمووی:
 ئە‌ی جبرائیل بپۆ بۆ لای محمد و ﷺ پێی بلی خودا ئاگاداری ته‌واوی کاره‌کانتە و،
 پێی بلی خودا خۆی و گه‌له‌که‌ی پازی ده‌کات و به‌هیچ جوړیک له‌بیری ناکه‌ین.

میهره‌بانی پیغمبەری خودا ﷺ بە کۆیلەکاندا

رحمة الرسول بالعبيد

ئەوکاتە سەلمانى فارسی ﷺ کۆیلەى پیاویکی ھۆزى جولەکەى بەنى قورەیزە بوو. کاتى یەکەم جار چاوى بە پیغمبەرى خودا ﷺ کەوت باوەرى ھینا و موسلمان بوو: ئینجا بەو بۆنەوہ لیپرسراوەکەى کە جولەکە بوو، ھەلسوکەوتى زۆر ناشیرین و خەراپ بوو لەگەل سەلماندا. ئەویش ھەوائى ئەو پرەفتارە ناشیرینانەى بە پیغمبەر ﷺ گەياند: پیغمبەر یش ﷺ بە سەلمانى فەرموو: ئەى سەلمان داواى خۆکڕینەوہ (مکاتبە) لە گەرەکەت بکە، لیپرسراوەکەشى لەگەلیدا پرک کەوت لە سەرئەوہى کە (۳۰۰) سى سەد قۆلتى دارخورماى بۆ لیبدات و نەمامەکانیش بنیژى و، (۴۰) چل ئوقیەشى بداتى لەسەر ئەوہ پرک کەوتن. ئینجا پیغمبەرى خودا ﷺ بە یارەکانى فەرموو: یارمە تى ئەو برايەتان بدەن لەسەر ئەوکارەى. ئەوانیش ھەرکەس بەگوێرەى خۆى یارمە تیان دا پیاوى وا ھەبوو (۳۰) سى نەمامى دارخورماى باشى لەسەر خۆى دادەنا. وە پیاوى وابو بیست نەمام و ئیوا ھەبوو پانزە و ، ئیوا ھەبوو دەنەمام و، بەو جۆرە ھەرکەس بەگوێرەى تەوانای خۆى ھەتا ھەموو (۳۰۰) نەمامەکانیان بۆ تەواو کرد. ئینجا ئەوکاتە پیغمبەر ﷺ بە سەلمانى فەرموو: برۆ قۆلتەکان ھەلکەنە و کە تەواوبوو وەرەوہ بۆلام بامنىش بۆ خۆم بێم و لەگەلت گلیان پێدا بکەم. ئینجا بە یارمەتى ھاوڕیکانى ھەموو قۆلتەکانیان ھەلکەند و، ھەوائیان بە پیغمبەر ﷺ گەياند ئەویش لەگەل یاندا پۆیشت و سەلمان نەمامەکانى لە پیغمبەر ﷺ نزیک دەکردەوہ و دەى دایە دەستى و، پیغمبەریش ﷺ لە قۆلتەکەى دەھاویشت و گلى بەسەردا دەکرد و پرکی دەخست. سەلمان دەفەرموى: سویند بە خودا ھەر ھەموو دار خورمایەکان سەوز بوون و، یەکیان وشک نەبوو. بەو جۆرە دارخورمایەکانم لەسەر شان لاچوو، بەلام مالەکە لە سەرم ماو بوو بیدەم. لە دوايیدا پیغمبەر ﷺ بە ئەندازەى ھێلکەیکە زېر لە ھیندیك کارگەکاندا ھینایى و فەرموى: ئەو سەلمانەى کە خۆى کڕیبۆوہ بۆم

پوخته په ځه له به سهراته ځړنگه ځای پیغمبر (ﷺ) قېماته من حباله رسول (ﷺ)

بانگ بکن له کوښه؟ منیش که چوم پیغمبر (ﷺ) زیره که ی دامی و، فهرمووی: برؤ
نه وچه قه ی له سهر ته بیده وه. سهلان (ﷺ) گوته: نه ی پیغمبر ی خودا (ﷻ)، دواپی
من نه وماله له کوښ بهینم و بیده مه وه؟ پیغمبر (ﷺ) فهرمووی: برؤ نه وچه قه ی
له سهر ته بیده وه خودا بوته دهاته وه. منیش پوښتم و کیشامان، سویند به خودا
ته وای چل ثوقیه که ی ته واکرد و، منیش به ته وای به سهر دار و لیپر سراه که م
به خشی و، نازاد بووم.

به راستی خودا بی نیازه له نازاردانی گیانت

ان الله لغنی عن تعذیب نفسك

ده ځیرنه وه: کاتیک که پیغمبر ی (ﷺ) خودا بریاه ته خسته نیوانی موهاجر و
نه نصاره کان. (سهلمان) (ﷺ) به بهر (نه بودرداء) کهوت، نه ویش پوښته لای و
سهری کرد. هاوسره که ی له بهر ځیک پیسی دپاوا ناشیرین دابوو. سهلان
فهرمووی: خوشکم نه وه بوچی واپیس و پوخل و ناشیرینت دهینم: نه ویش
گوته: برام بوکی خوم جوان و پاک رابگرم. هاوسره که م هیچ ناروزی له ژن نیه و،
به رده وام به پوښ به پوژوه و، به شه ویش هر خهریک ی شه ونوښ و عیاده ته،
منیش له خوږانندنه وه بیتاقه تم. له وکاتی ووت و وښو قسه کردنه دا بوون
(نه بودرداء) (ﷺ) هاته وه مال و به هاوسره که ی گوته: نه وه میوانی پیغمبر ی (ﷺ)
خودایه و خواردن و شتی باشی بو ناماده بکه. دواپی نه وه ی نان ناماده کرا
نه بودرداء (ﷺ) فهرمووی: نه ی سهلان (ﷺ) فهرموو نان بخو چونکه من به پوژوم.
سهلمان (ﷺ) سویندی خوارد که وه لامی نه داته وه و به قسه ی نه کات هه تا نه ویش
نانی له گه لدا نه خوات، به ناچاری پوژوه که ی شکاندوونانی خوارد. کاتی شه و هات
و کاتی خه و تن هات نه بو دهر داء (ﷺ) گوته: سهلان تو بخه وه منیش خهریک ی
شه ونوښ و خواپه رستی ده بم. به لام سهلان (ﷺ) هه ولیکی زوری له گه ل نه بو دهر داء
(ﷺ) دا که نه ویش بپواته سهرجیگای خه و ی و، لای هاوسره که ی و بخه ویت.
سهلمان (ﷺ) زور سوور بوو له سهر داوا لیکردنه که ی نه بو دهر داء یش به ناچاری

پوختە پەندە لە بەسەرمانە گەرمەمانە پێغەمبەر (ﷺ) قەمانە من حەیاە رسول (ﷺ)

پۆیشتە سەرجیگای نوستنی و لای هاوسەرەکی. دواى كەسییەكى شەو پۆیشت سەلمان ﷺ ئەبو دەردانی لە خەو هەستاند بۆ شەو نوێژ ئینجا، بۆ نوێژی بەیانی كە پۆیشتە مەگەوت ئەبو دەرداء ﷺ پۆیشتە لای پێغەمبەر ﷺ، زۆر لۆمە و سەر زەنشتی سەلمانی كرد كە پۆژوی پۆژی پێشكەندووە و پێگەى تەواوی شەویشی لیگرتووە بۆ شەو نوێژ. پێغەمبەر ﷺ بەرووی بەخشندە و چاپۆشیەووە سەیری ئەبو دەردانی كرد و فەرمووی: ئەى ئەبو دەرداء ﷺ، بەراستی چاپۆشی و بەزەى و میهرە بانى پەرەردگار بۆ ئەو زۆرە و، ئینجا پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: ئەى ئەبا دەرداء تۆ باش بزانه حەق و فەرمانى خودات لە سەرە و، ئەندامەكانى لەشت حەقیان بەسەر تەووە هەیه و، هاوسەر و خێزانەكەشت حەق و مافیان بەسەر تەووە هەیه، وە پێویستە حەق و مافى هەموو خاوەن حەقیك بەدەى و بپاریزی.

من لیّت ماره دەبێم

أنا أزوجك

جارێك (مێقدادی كۆپی ئەسودە ﷺ) كە یەكێك لە دەولەمەندانى ھۆزى قوڕەیش بوو لەگەڵ (عبدالرحمنى كۆپى عەوف ﷺ) دانیشتبوو. عبدالرحمن ﷺ فەرمووی: ئەى مێقداد بۆ چى ژن ناھێنى؟ مێقدادیش ﷺ گوتى: دەتۆ كچەكەى خۆتە لێمارە بېرە. عبدالرحمان ﷺ یش توپە بوو دەستى كرد بە قەسەى ناشیرین و خەراپ، مێقداد پۆیشتە لای پێغەمبەر ﷺ ناپەزایى سەر شێتانی عبدالرحمنى لە لاكرد. پێغەمبەرى خودا ﷺ زۆر دڵ نەوازی مێقدادی دایەو، هەتاھینایەووە سەرخۆی و فەرمووی: مێقداد من كچى مام (زەبەاعەى كچى زوبەیری كۆپى عبدالملیب) ت لێمارە دەبێم، لە دواى قایل بوونی هەموو لایەك لێى ماره بېرى.

به زه يی خودای گه وړه به به نده کانی

رحمة الله بعباده

جاري کيان پښه مېری خودا ﷻ له دهشت وچوليه کدا دانيشتبوو له گهل هاورپکاني . کابرا يه ک هاته لايان و بهرگيکی له بهر دابوو: وه شتيکيشی له دهستی دابوو له ناو بهرگه که يدا لولی دابوو. پښسته لای پښه مېر و ﷻ گوتی: نهی پښه مېری خودا ﷻ له ورپگايه وه هاتم و چاوم به تو کهوت و بو لای بهر پرتان لامدا. له پښگای لادانم به لای داريکی چر و پرده هاتم گويم له دنگ و جريوهی بيچوی بالنده بوو، منيش چوم و دهرم هينان و هلم گرتن. دوايی دايکه که يان هات و چاوی به بيچوه کانی کهوت به دهستمه و هيه به سهر سهرمدا دهات و دهچو منيش بيچوه کانيم پيشاندا، دايکه که يان خوی به سهر سهری بيچوه کانی دادا و، منيش دايکيشيانم گرت و، له گهل بيچوه کانی له گوشه يه کی بهرگ و پوښاکه کم پښچايه وه و هينامن، نه ودهش نهو دايک و بيچوانه يه که پښه. پښه مېر ﷻ فرمووی: دايان بنی. منيش له بهر ده ميانم دانا و، پرده کم له سهر لابردين، دايکه که يان له وکاته شدا له بهر بيچوه کانی نه ده پښشت و، به جيی نه ده هيشتن. پښه مېر ﷻ فرمووی: تو خودا ئيوه له دلسوزی نه دايکه بو به چکه کانی سهرسام نابن؟ نه وانيش گوتيان: به راستی جيگهی سهرسامی و سهرسورمانه. ئينجا پښه مېر ﷻ فرمووی: سويند به وکه سهی که منی به حق و راستی ناردووه، خودای گه وړه و به ده سلات زور ميه ره بان و به به زه يی تره له دايکی نهو بيچوانه بو بيچوه کانی. له دواييدا پښه مېر ﷻ فرمووی: ههسته نهو بيچوانه به دايکه که يانه وه له کویت هينان بيان به ره وه بو نهو شوينهی ليت هيناوه. کابراش پښشت و بردنيه وه نهو شوينهی که هينابوونی.

هو حقه بيمد له به ممراته حركه زاني پيغمبر (ﷺ) قهات من حياه رسول (ﷺ)

لهم يؤ به دواوه له سهر براكه م مگرينه

لاتبكوا على أخى بعد اليوم

عبداللهى كوپى جه عفرى كوپى ئه بو تاليب ﷺ ده فرموى: له دواى سى پوز تپه پرين به سهر مردنى باوكم پيغه مبر ﷺ هات بولامان و، فرموى: لهم پوز به دواوه له سهر برايه كه م مگرينه. ئيستاش برون مندال و كوپى برايه كه م بولانگ بكن. ئيمهش بومان بردين. سهر و قزيان زور هاتبوو، ئالوز و تيك هالو بوون. وهك و بيچو وابوو. پيغه مبر ﷺ فرموى: برون سهر تاشيكم بول بهينن. له دواى هينانى سهرى هه موومانى تاشى له دواييدا پيغه مبر ﷺ يارى له گه لدا ده كردين و ده يفرموى: به راستى محمد شيوه و وهك و ئه بو تاليبى مام و ايه و، عبداللهش شيوه ديمه و سروشتى وهك و من و ايه. له دواييدا ده ستى گرتم و به رزى كرده و فرموى: خودايه ئه ومان به باشت و چاكت له دواى جه عفر له ناو خانه وانه دا بول بهينه وه پيروى ته و اويش به عبدالله ببه خشى. پيغه مبر ﷺ سى جار ئه وهى دووباره كرده و به راستى ئه وهش شيوه يه كى پرشه نگداره له شينواى به زه يى و ميهره بانى له گيانى دره وشاوهى پيغه مبردا ﷺ.

به زه يى به هه موو خاوه ن گيانله به ريك شايانى پاداشت و جه زايه

فى كل ذات كبد حرى اجر

جاريكيان كابرايهك به پنگايهك دا ده پويشت، تينوايه تيهكى زور تينى بول هينا گه يشته يراويك، كابرا پويشته ناو بيره كه و ناوى خوارده وه و هاته دره وه. سه يرى كرد سه گيك له سهر ديوارى بيره كه پاره ستاوه و له بهر گه رما و تينو يه تى زمانى دهر هيناوه و گلى ده خوارد. كابرا گوتى: به خودا ئه و سه گه وهك و من تينوى بووه، بول به پويشته وه بول ناو بيره كه و، پيلاوه كانى پر كرد له ناوو به ددانى گرتى و سهر كه وتوه سهر بيره كه و، ناوه كه ي له بهر ده مى سه گه كه دانا و تير ناوى كرد، كابراش سوپاس گوزارى خوداى ميهره بانى كرد و. خوداش له و كابرايه خوش بوو، به هوى ئه و ميهره بانى و سوپاس گوزاريه ي. هاو پيكانى پيغه مبر ﷺ گوتيان: ئه ي پيغه مبرى خودا ﷺ بولچى ئيمه له به زه ييماندا بول ناوه لانيش خودا پاداشتمان ده داته وه؟ پيغه مبر ﷺ فرموى: به زه يى به هه موو خاوه ن گيان له به ريكدا شايانى پاداشت و جه زايه.

تۆش مندالە کانت ماچ ده که ی نه ی پېشه وای موسلمانان

اُتقبل اولادك يا امير المؤمنين

پوژنك عومهری كوپى خه تاب ﷺ له ناو مندال و خانه واده كيدا بوو مندالە كانى له سر باوهشى بوو ماچى ده كردن. له و كاته شدا يه كيك له كار به ده ست و بهرپرسانى ولا تيكي له لايو. گو تى: نه ی پېشه و تۆش مندالە کانت ماچ ده که ی؟ پېشه و اعومهریش ﷺ فرموو: به لى ماچيان ده که م كار به ده سته که ش گو تى: به خودا نه ی پېشه و نه من (۱۰) ده مندالم هه يه هه تا ئىستا يه كيكيانم ماچ نه كړدوه، وه هه ركاتي ك كه ده پرمه وه بو ماله وه هيچ منداليك له و ناوه دا نامي ني و، هيچ هه ست و ده نكيك له مالى مندا نايي ستى، پېشه و عومهر ﷺ فرموو: به راستى شتيكي سامناك و ترسناكه كه خودا سوژ و به زه يى له دل و لاشه ت ده كړدوه و، ئيمه ش كړدوومانى به ليپر سراو؟ بويه هه ره له و كاته دا پېشه و عومهر ﷺ فرمانى له سهركار لادانى نه و كار به ده سته ی دا و فرموو: نه گه ر نه تو به زه ييت به خيزان و مندالە کانتدا نه يه ته وه، چو ن سوژ و به زه ييت به ژير ده سته و گه له كه تدا دي ته وه! دياره نه خير .

چا که و جواميرى الاحسان، الکر

{ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَايَ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يُعْظِمُ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ } {النحل/ ۹۰} و اتاي نه و نايه ته مان له باسى داد گه رى كړدوه. چا که هيما و نيشانه ی گيانى كى به خشنده و چاو تي رييه. وه نيشانه ی خو په وه شتى به سوژ و به زه ييه و سرو شتيكي تاييه تى نه رم و نيانه له لايه ن خودا ی دل سوژ و به به زه يى و ناگدار به هه موو شتيك. وه چا که سرو شتيكه له لايه ن خودا ی به به زه يى و ناگدار به هه موو شتيك، وه چا که شتى خه راپه و نار يكي لاده بات و پيگای گه وره يى و ميهره بانى ده گري ته بهر بو نه هي شتى كاري دزيوى و ناشيرينى و، فرميسكى كه ساسى و داماو ان ده سپر ته وه، وه وا له ناده ميزا ده كان ده كات كه به ژيان يكي برا يانه و خوشه وي ستانه ژيان يكي بي ثيره يى و به بى دوژ منكارانه و به بى قين و بق و دل پيسى له يه كتر ببه نه سه ر و خوش و

پوخته به خدای له به ممراته گرنه گاهای پیغمبر (ﷺ) قهامت من حیات رسول (ﷺ)

به خخته وهر بژین، وه به راستی نسلام له زۆریه ی ئایه ته کانی قوژنان و فهرموده به ریزه کانی پیغه مبه رمان ﷺ دا خواز و هاندهری ئاده میزاده کانی بو چاکه و چاکه خوازی وه به رامبه ری کردوه له گهل فرمانی راستی به معروف چاکه و پیک خستنی نیوانی ئاده میزاده کان، ههروهک و خودا ده فهرموی: { لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّنْ نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَن يَفْعَلْ ذَلِكَ اتَّبِعْنَا مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا [النساء/ ۱۱۴] واته: لهو هه موو قسه و گوته و چرپه نه نینایه ی که ئیوه ده یکه نه هیچ خیر و چاکه یه که به دی ناکری لییان و، خیری تیدانیه، ته نها ئه وشته ی که فرمان به چاکه و به خشیش و چاک سازی و ریکخستن نه بی له نیوانی خه لکاندا ئینجا هه که سیک ئه و کارانه بکات و مه به سستی ره زابوونی خودا بیته ئه وه به راستی خودای گه وره له دوا پوژدا پاداشتی زۆرگه وره و بی سنوری ده داته وه. وه ته نانه ت خودای گه وره به خشینی مال بو هه ژاران و نه دارانی له به رزترین پله و نیشانه ی موسلمان داناوه: ههروهک و خودا ده فهرموی: { إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تَلَيَّتْ عَلَيْهِمْ ءَايَتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ. الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ. أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا } [الانفال/ ۲-۴] واته: ئه ی محمد ﷺ له مه ودوا پرسپارت لیده که نه له باره ی ده ست که وت و داهاتی شه ر ئه تو پییان بلی هه موو ده ست که وته کانی شه ر بو خودا و پیغه مبه ری ﷺ خودان و هه ر ئه وانیش بریاری ته وای له سه ر ده دن، که وایه ئیوه له خودا بترسین و خو پاریزی بکه نه ، وه له نیوانی خو تاندا چاک سازی بکه نه و، مه هیلن نیوانتان له سه ر مالی دنیا تیک بجیت ، فرمانی خوداو پیغه مبه ری خودا ﷺ به جی بهینن ئه گه ر به راستی باوه پردارن. وه به ته وای باوه پرداری راسته قینه ش ئه وانه ن: کاتی ناوی خودایان له لاهیندرا دلایان ده له رزیت و سامی لیده نیشی، وه کاتیک ئایه ته کانی خودایان به سه ردا خویندرا یه وه بیروباوه ر و بروایان زۆرتر ده بیته و به ته وای له هه موو کاریکیاندا پشت به خوی به ده سه لات ده به ستن، وه ئه وانه ی که به ته وای نویژه کانیان ده که نه و له و به شه پوژیه ی که خودا پیی به خشيون ئه وانیش ده ی به خشن و دهیده نه هه ژاران، به راستی ئه وانه باوه پرداری راسته قینه ن.

پوختە بە ئۆلە بە سەر ماتە ئۆرنگە ئۆلە پێغەمبەر (ﷺ) قەمانە من حیاة رمول (ﷺ)

وہ پیغمبەری ﷺ سەر وەریشمان ھانمان دەدات بۆ چاکەو دەفەرموی: خێر کردن ھەرچەند زۆر کەم بێت با بە ئەندازە ی نیو دەنکەم خورماش بێت لە ئاگر دەت پارێزی، بەراستی ئەوێش گومانێ تێدا نیە کە ھاندەریکی زۆری موسڵمانانە کە بە چاکەکردنیکی زۆرکەم و بۆ ئەرزێش ئەو چاکەو خۆپارێزیە ھەبێت دەبێ ئادەمیزاد ئەو بەکاتە بەرھەمیکی زۆری کۆکردنەوێ چاکە ی ھەر وەک و پیغمبەر ﷺ دەفەرموی: ﴿اتقوا النار ولو بشق تمرة﴾ وە دووبارە لە فەرموودەییەکی تردا دەفەرموی: ﴿الصدقة تطفيء الخطيئة كما يطفى الماء النار﴾ وە بەراستی ھەر ئەو ھاندانە بوو بوەمایە ی خێر کردن و بەخشینی موسڵمانان لە سەردەمی فەرمان پەرەوای موسڵمانان، وە دەبێ ئەوێش زۆرباش بزانی ھەرخێ و چاکە یە کە مەنت بەسەر چاکە کاردا بکات و لێی بێتەو و ئازاری دۆ دەرونی کابرای خێرپێکراو بکات ، ئەو خێلە کابرای خێرکەر و مرناگیری وە ئەوانە ی کە لێرە بەدواو دەیت ھێندێک لە نمونە جوان و بەپێزانە یە کە لە ژبانی چاکترین دروست کراوی ئەو بوونەوەرە سەرور و پێشەوامان ھەزەرەتی محمد ﷺ لە گەل یارەکانیدا باس دەکەین پوویداو.

من هیچم لە لانیە بە لام برۆ بیکرە نرخە کە ی لە سەر خۆم

ما عندی شیء و لکن ایتع علی

پیغمبەر ﷺ باشتین ئادەمیزاد بوو بۆ چاکەو بەخشین: جاریکیان خاتو (خەدیجە ی کچی خوێلە) نەوێت ھەزار درھەمی بۆ پیغمبەری ﷺ خودا نارد. پیغمبەریش ﷺ ئەو پارە یە ی لە سەر ھەسیرێک داناو: دەستی کرد بەدا بەش کردنی، وە ھەرچی داوای بکردبایە پێی دەبەخشی و، ھیچ کەسیکی بێشەش نەدەکرد. ھەتا ھەموو پارە کە ی دا بەش کرد. لە داوای تەواو بوونی نەوێت ھەزار درھەمە کە، کابرایە ک ھاتوو داوای پارە ی کرد و، پیغمبەریش ﷺ فەرمووی: بەراستی ھەموو پارە کە دا بەش کراو و ھیچ لە لا نەماو: بە لام ئارەزووت لە چییە برۆ بیکرە و پارە کەشی لە سەر خۆم ، ئەگەر بووم ھەقە کە ی دەدەم. پێشەوا عومەر ﷺ فەرمووی: ئە ی پیغمبەری خودا ﷺ خۆ خودا داوای شتێک لێناکات کە توانات نەبێت. پیغمبەر ﷺ ئەو قسە ی عومەری زۆر پێناخۆش بوو. لە داوای

بوختەبەگە لە بەمەرماتە گەڕگەخانە پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)
 ئەو پیاویکی ئەنصاری گوتی: ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ هەرچی ئارەزووت لێیە
 بێبەخشە و لە هەژاری و نەبوونی مەترسە. پێغەمبەر ﷺ بەو قسەیە زۆر دلخۆش
 بوو پێکنە و فەرمووی: ئەی عومەر ﷺ ئەتۆش ئەو هات فەرمان بکەردایە.

بەراستی ئەو کراسە جوانە

ما أحسن هذه البردة

دەگێرنەو: ئافەرەتێک هاتە خزمەت پێغەمبەر ﷺ کراسێکی جوانی پەراویز و
 دامێن چنرا وی پێبوو گوتی: ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ ئەو کراسە بۆ خۆم بە
 جوانترین شیوە دووریمەو، پەراویزەکانیم چنیووە و، بۆ تۆم هێناووە لەبەری بکە.
 پێغەمبەریش ﷺ زۆر ئارەزووی لێبوو: چونکە کراسەکە ی بەری شپرو دپاوبوو.
 پێغەمبەر ﷺ بە خۆش حالێە وە کراسەکە ی لێوەرگرت و، لەبەری کردوو پۆیشتە
 ناویارەکانی. یەکیک لە هاوڕێیانی بە سیلە ی چاوی سەیری دەکردوو سەرنجی بۆ
 لای کراسەکە ڕاکێشابوو، گوتی: ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ بەراستی ئەو کراسە
 زۆر جوانە پۆشیووە پێغەمبەریش ﷺ فەرمووی بەراستی جوانە، لە دوا ی ئەو ی کە
 پۆیشتەو بۆ مالهەو کراسەکە ی دانا و پێچا یەو و، لەناو شتیکی داناو بۆ ئەو
 هاوڕێیە ی پەوانە کرد.

خودایە ئە عوسمان ڕازییە

اللهم أرض عن عثمان

پۆژێک پێغەمبەر ﷺ هانی موسلمانانی دەدا بۆ یارمەتی دان و خۆئامادەکردنی
 سوپای سەغله‌تی. پێشەوا عوسمان ﷺ فەرمووی: ئەی پێغەمبەری خودا ﷺ سەد
 حوشتەر بەزین و بن زین و، ڕێشمە و هەموو شتیکیەو لەسەر من بێت. دوا ی
 ماوہیەک پێغەمبەر ﷺ دووبارە داوا ی کۆمەک و یارمەتی کردەو. دووبارە پێشەوا
 عوسمان فەرمووی: سەد حوشتری تریش بەزین و بن زین و ڕێشمە و هەموو
 شتیکیەو لەسەر من بێت. لە دوا ی ئەو ی کە پێغەمبەر ﷺ لەسەر دوانگە ی
 مینبەرەکی هاتە خوارو، هەر باسی یارمەتی و کۆمەکی دەکرد.؟ پێشەوا

پوختە بە ئۆلە بە مەرماتە ئۆرنگە ئۆلە پەغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

عوسمان ﷺ بۆ جاری سېئەم فەرمووی: ئەی پەغەمبەری خودا ﷺ سەد حوشتی تر بەزین و بن زین و پەشمە و هەموو شتیکیە و لەسەر من بێت. پەغەمبەر ﷺ بە شیوەیەکی زۆر سەرسوڤهین ڕووی لە عوسمان کردو و فەرمووی: بەراستی لە دوای ئەو کارە عوسمان لێرە بەدواوە هیچی لەسەر نییە. ئینجا پەغەمبەر ﷺ دوعا و نزای بۆ عوسمان کردو و فەرمووی: ﴿اللهم أرض عن عثمان فإني عنه راض﴾ واتە: خودایە لە عوسمان قایل و پرازی بە ، بەراستی من لێی قایل و پرازی .

پەلەکردن لە چاکە

المسارعة فی الخیر

پۆرژیکیان: پێشەوا عومەر ﷺ بۆ یارمەتی دانی ئافرەتییکی پیر ڕۆیشت: ئافرەتە کە گوتی: بەخودا هەر ئیستا لە پێشی تۆدا یەکیکی تر لە لام بوو یارمەتی دامو هەموو شتیکی بۆ کردم. ئەو کارەش چەندین جار دووبارە بۆتەو. هەرچەند جاری کە پێشەوا عومەر ﷺ پێش برکی دەکرد بۆ خزمەت و یارمەتی ئەو ئافرەتە پیرە بیکەسە، بەلام ئافرەتە کە پێی دەگوت: بەخودا بڕاکەم پێویستم بە یارمەتی نییە چونکە پێشی تۆ ھاتوون و یارمەتیان داوم. بۆ ئەو مەبەستە پێشەوا عومەر ﷺ لە شوینیکیە وە خۆی پەنھان دا بزانی ئەو کەسە کە یارمەتی ئەو ئافرەتە دەدات کییە؟ کاتیک پیاویک زۆر بە نەینی و چار شیویکیە وە ھات و ڕۆیشتە ژوورە وە و هەموو کارەکانی بۆ ئەو ئافرەتە کردو و گەرایەو. پێشەوا عومەر ﷺ بەدوایدا ڕۆیشت و چارشیوەکە لەسەر سەری لادا سەیر دەکات ئەو پیاو پێشەوا ئەبوبەکر صدیقە ﷺ. پێشەوا عومەر ﷺ فەرمووی: واللہی دەمزانی هیچ کەسێک بۆ ئەو خیرە پێشم ناکەوێ تەنھا تۆنەبی ئەبوبەکر ﷺ.

لە پێناوی خودا تۆ ئازادی

أنت حر لوجه الله

پۆژێك: پێشەوا ئەبوبەكر ﷺ لە كاتى تین و گەرما و تیشكى پۆژ بەشۆنێك دا دەپۆیشیت كە لەو شوێنەدا بیلالی ھەبەشى ﷺ ئازار و سزا دەدا. بیلالیش بەندەى ئومەییەى كۆپى خەلەف بوو كە پێشەوا ئەبوبەكر ﷺ چاوى بەو وێنە دزیو ناشیرینە كەوت، كە بەپراستی تەواوى پوخسارى مۆقاییەتى شەرمى لێدەكردوو بەزەیی پێدا دەھاتەو. ئەبوبەكر ﷺ فەرمووی: ئەى ئومەییە ئەو تۆ لە سزای خودا ناترسی كە ئەو بەندە ھەژار و بێدەسەلاتە بەھەمە شیوەى جۆراو جۆر سزا و ئازارى دەدەى؟ ئومەییە گوتى: بەپراستی ئەو ئیوەن كە بەو جۆرە نەرىت و پەوشتان پیس و خەراپ كردوو دەھەر بۆ خوشتان ئازادى بكەن، چۆنى ئازاد دەكەن. ئەبوبەكر ﷺ فەرمووی: ئەى ئومەییە من بەندەییەكى پەش پیستی زۆر ئازاو چاپۆكم ھەییە و بێباوەرە وەك و خۆت بابیان گۆڕینەو. ئومەییە گوتى: پازیم بانەو بۆتۆبى. بەوجۆرە ھەردووکیان قایل بوون و، بە یەكتریان گۆڕیەو و، ئینجا ئەبوبەكر ﷺ بە بیلالی فەرموو: ئەى بیلال تۆ لە ئیستاو لە پێناو قایل و پەزابوونی خودا ئازادو و سەر بەستى.

بەتەنھا ئاوم لە لایە

ماعندى الاماء

پۆژێك كەبراى ھەتە خەزمەتى پێغەمبەر ﷺ گوتى: ئەى پێغەمبەرى خودا ﷺ بەپراستی زۆر ھىلاك و ماندو و برسیمە : پێغەمبەر ﷺ ناردى بۆلای یەك بەیەكى ھاوسەرەكانى بزانی چیان ھەییە بۆ خواردن و تێر كردنى ئەو پیاو: بەلام ھاوسەرەكانى ھەرچى دەچونەلای دەیان گوت سۆیند بەو كەسەى كە تۆى كردوو بە پێغەمبەر ﷺ تەنھا لە ئاو زیاتر ھىچى كەمان نیە. ئینجا پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: كى ھەییە ئەمشەو میواندارى ئەو پیاو بەكات بەرمىھەبانى خودا بکەیت؟ یەكێك لە پیاوانى ئەنصار فەرمووی: من میوان دارى دەكەم ئەى پێغەمبەرى خودا ﷺ. كەبراى لەگەڵ خۆیدا بردەو بۆ مال و بە ھاوسەرەكەى گوت: چیمان ھەییە؟ ھاوسەرەكەى گوتى: بەخودا بەس خواردنى منداڵە كەمان ھەییە. كەبرا بە

پوخته بکړه له بهر ماته کړنګه خانې پیغمبر (ﷺ) قېماته من حیاة رمول (ﷺ)

هاوسره که ی گوت: مندا له که ی به شتی که وه خریک بکړ؛ کاتی وختی خواردن هات مندا له که بخوینه و، وختی ئا ماده بوونی خواردنه که ش چرایه که بکوژینه وه بو ئه وه ی میوانه که شهرم نه کا و و ایزانی منیش خواردنی له گه لدا ده خوم، هردو کیان له سر سفره ی نان خواردن دانیشتن و میوانه که تیږی خاردو. بو خوشیان به سکی برسی شهویان به پړی کرد. کاتی به یانی له دوا ی نویژ پیغمبر ﷺ به کابرای ئه نصاری فرموو: به پراستی خودای گوره زور له وکاره ی ئیوه به رامبر میوانه که تان کردتان رازی و سهرسامبوو.

برو ئه و زړییه ی به بارمته له لا دانی: اذهب بدرعی وأرهنه عندة

به ئی به پراستی پیغمبر ی ﷺ خودا چاکترین شیوه ی ره سنا یه تی بناغه داریږی بوو له گوftar و، په ftارو، چاکه و میوانداری. هروک و خودا خو ی له باره یوه ده فرموی: {لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا} الاحزاب/ ۲۱ واته: به پراستی له هلسوکوت و په وشته کانی پیغمبر دا ﷺ شتی زور جوان و پړک و پړک هیه هتا ئیوه ش چاوی لیکن و به شوینیدا پړون به تایبه تیش ئه وانه ی که په زامه ندی خودا و سهر فیرازی پوژ ی دوا ییان ده ویت و زور زیکر و یادی خودا ده کن.

رافعی پیش خزمه تی مالی پیغمبر ﷺ ده فرموی: جاریک پیغمبر ﷺ میوانی هات هرچی شتی خواردن بیت له مالیاندا نه بوو فرموی: رافع برو مالی فلانه جوله که هیندی ئارد به قهرز بینه هتا مانگی په جبه دهیده مه وه، جوله که که گوتی: به خوا هیچی ناده می تابارمته (رهن) یکم له لا دانه نی: منیش گه پرامه وه بولای پیغمبر ﷺ و ﷺ هواله که م پیدا. پیغمبر ﷺ فرموی: سویند به خودا ئه من ده ست پاک و ئه مینم له ئاسمان و له زمین ئه گهر قهرزی له گه ل بکردبام دم دایه وه. به لام برو ئه و زړییه له لای بکه به بارمته.

پوختە بەندە لە بەمەرعاتە ئەرگەمانی پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

هەركاتی پیاوی بەخشنده و خانەدان هاتنەلاتان ریزیان بگرن

إذا أتاكم كريم قوم فأكرموه

پۆژێك پێغەمبەر ﷺ پوێشته یەكێك لە مالهكانی: هاوڕێكانیشی لە گه‌نیدا پوێشتنە ژوری بە شیوه‌یه‌ك ژووره‌كه‌ زۆرته‌نگ بوو، دوا‌یی جهریری كۆری عبداللهی به‌ جه‌لی ﷺ. هاته‌ ژووره‌وه‌ كه‌ پیاویکی خانەدان و به‌رێز بوو له‌ ناو هۆزه‌كه‌ی و چا‌كه‌ خواز و به‌ خشینەر بوو هه‌رگیز داوا‌ی كه‌سی پشت گو‌ی نه‌ده‌خست: به‌لام هه‌چ جینگه‌یه‌كی به‌ ده‌ست نه‌كه‌وت كه‌ لێی دابنیشی، بۆیه‌ ناچار له‌ لای ده‌رگایه‌كه‌ دانیشت پێغەمبەر ﷺ. عه‌با و پۆشاكه‌كه‌ی دایه‌ ده‌ستی فەرمووی: ئە‌ی جهریر له‌سه‌ر ئە‌وه‌ دابنیشه‌، جهریریش وه‌ری گرت و له‌سه‌ر سه‌روچاوی داینا و ماچی كردو ده‌ستی كرد به‌ گریان و عه‌با‌یه‌كه‌ی دایه‌وه‌ ده‌ستی پێغەمبەر ﷺ و گو‌تی: به‌خوا من ئە‌و توانایه‌م نییه‌ له‌سه‌ر به‌رگ و پۆشاكی تۆ دابنیشم. خودا پایه‌ و ریزت به‌رزتر و گه‌وره‌تر بکات، وه‌ك و ریزت له‌ من گرتوو. ئینجا پێغەمبەر ﷺ سه‌یری راست وچه‌پی خۆی كردوو فەرمووی: هەركاتی پیاوی خانەدان و خاوه‌ن ریز و به‌خشینەر هاته‌لاتان ریزی لێبنین و حورمه‌تی بگرن.

دایکم داواى کراسیكت لێده‌کات بۆخۆدا پۆشین

إن أمی تستکسک درعا

جاریکیان پێغەمبەری خودا ﷺ له‌ جینگه‌یه‌ك دانیشتبوو مندالێك هاته‌ لای و گو‌تی: ئە‌ی پێغەمبەری خودا ﷺ دایکم هه‌چ پۆشاکى نیه‌ و داوا‌ی كرد كه‌ به‌رێزت پۆشاکێکی بداتى خۆی پێداپۆشی: پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: له‌ سه‌عات ئە‌وه‌نده‌ تا سه‌عاتی ئە‌وه‌نده‌ بۆمان ده‌رده‌كه‌وێ و داوا‌ی وه‌ره‌وه‌ بۆ لاما‌ن. منداله‌كه‌ش گه‌رايه‌وه‌ بۆلای دایکی و فەرمایش و قسه‌كه‌ی پێغەمبەری ﷺ به‌ دایکی گو‌ت: ئە‌ویش به‌ منداله‌كه‌ی گو‌ت: بپۆ به‌ پێغەمبەر ﷺ بلى دایکم داوا‌ی کراسه‌كه‌ی به‌ری خۆت ده‌کات: پێغەمبەر ﷺ پوێشته‌وه‌ بۆ مال و کراسه‌ كه‌ی به‌ری دانا و دایه‌ ده‌ستی منداله‌كه‌ و بۆ خو‌شى به‌پوتی مایه‌وه‌ و له‌ ماله‌وه‌ دانى شت، نوێژ بوو بیلال ﷺ. بانگی نوێژی فەرموو: موسلمانانیش چاوه‌پوانی پێغەمبەر ﷺ بوون بێت بۆ نوێژ، به‌لام له‌ وکاته‌دا كه‌ هه‌یجى له‌به‌ر دانه‌بوو نه‌پوێشت و دوا‌كه‌وت.

خودا له بە لا و نازاری ئەو پۆژە بتان پارێزی وقاهم الله شر ذاك اليوم

دەگێرێنەو (حەسەن و، حوسەین ﷺ) نەخۆش بوون و پێغه مەبەری خودا ﷺ لە گەڵ ئەبوبکر و عومەردا ﷺ پۆیشتنە دیدەنی و هەوال پرسینی. پێشەوا عومەر ﷺ فەرمووی: ئەی عەلی ئەگەر لەباتی کۆپەکان شتیکت لەسەر خۆت بە پێویست (نەز) بکەدبایە خودا شیفای هەردوو کۆپەکانتی دەدا عەلی ﷺ فەرمووی: سێ پۆژ بە سوپاس گوزاری بە پۆژ و دەبم. فاتمەش گوتی: منیش سێ پۆژ بە پۆژ دەبم حەسەن و حوسەینیش ﷺ گوتیان: ئێمەش سێ پۆژ بە پۆژ دەبین. (فەزی) قەرەواش و پێش خەزەمتیان گوتی: منیش سێ پۆژ بە پۆژ دەبم. خودای بە بەزەیش شیفای بۆ هەردوکیان نارد و چاک بوونەو ئینجا بۆ بەیانی هەموویان بە پۆژ و بوون و هیچ خواردنیکیشیان نەبوو، پێشەوا عەلی ﷺ پۆیشتە ماله دراوسی جولهکەکیان بەناوی (شەمعون) کە کاری خوری شەوی و پەرەکردن بوو. فەرمووی: شەمعون دەتوانی هیندیک خوری مەرم بەدیه بۆ ئەوێ فاتمە کچی محمد ﷺ بۆت پەرەبکات و بیربسی بە ئەندازەی کێشانهی سێ کۆتک جو؟ شەمعون گوتی بەلێ پازیم. ئەوێ پێویستی بوو دایە دەستی پێشەوا عەلیش ﷺ خوری و جۆیهکە هینایەو و دایە دەستی فاتمە و ئەویش پازی بوو خوریە کەچی چنی و. پۆیهکە یان بلێن کۆتکێک لەو جۆیهی هەلگرت هاریان و کردیانە نارد و، دواي تێکیان شینا و کردیانە هەویر و، کردیان بە نان و، پێنج کولێریان لێدروست کرد. هەریەکە کولێریەک عەلی ﷺ نوێژی مغربی لەگەڵ پێغه مەبەردا ﷺ کردوو، گەپایە وە بۆمال سفره یان پاخست و، لە دەورە سفره هەموویان دانیشتن، عەلی ﷺ ویستی یەکەم پارچە کولێر لێبکاتەو و بیخوات، هەژاریک لەسەر دەرگا پاوهستا و گوتی: السلام علیکم ورحمه الله وبرکاته. ئەی خانەوادە مائی پێغه مەبەر ﷺ من هەژاریکی موسلمانانم و، برسیمە و داوای خواردنتان لێدەکەم، شتیکم لەو خواردنە خۆتان پێبدەن، خودای گەرەش لە سفره و خوانی بەهەشتی بێبەشتان نەکات. پێشەوا عەلی ﷺ ئەو پارچە کولێرە کە لە کولێرەکە

پوخته په ځان له بهر ماته ګرځېدلی پېغمبر (ﷺ) هېماته من حیاة رسول (ﷺ)

پېچراندېو دایناپوه سهر سفره کې و، ئاماژې بۇ فاتمه کرد، که نهوې له سهر سفره کې دایه بیبات بۇ نهو هه ژاره، بۇ خوشیان به بې خوراک و برسپایه تی مانه وه و، بۇ به یانیش به بې خواردن تهنه به ئاو به پوژو بوون. بۇ به یانیش به شیک له و جویه کې مابوویان کردیانه ئاردو و شیلایان و کردیانه هه ویر و پینچ کولیره کې یان لی برژاند هه ریه کې یان کولیره کې نهو پوژه ش قهدهری خودا واهات که علی (ع) نویژی مه غریبی له دواي پیغه مېر (ﷺ) کردو و گهراپه وه بۇ مال و، چونه سهر سفره کې خواردن هه روک و پوژي پيشو هه تیویکی هه ژاری موسلمانان هات و، گوټی: السلام علیکم ئه ی خانه واده ی مالی پیغه مېر (ﷺ) من هه تیویکی بیکه س و هه ژارم له و خواردنه ی خوتانم پیښه کې که بۇ خوتان ده ی خون خودا له خواردن و خوراکي به هه شتان پی بېه خشی. دووباره علی (ع) ئاماژې بۇ فاتمه کرد که نهو خواردنه ی سهر سفره کې پی بدات: نهویش به فرمانی علی (ع) خواردنه کې دایه نهو هه ژاره هه تیوه و، بۇ خوشیان نهو شه وه به بې خواردن و خوراک مانه وه تهنه ئاو نه بیټ. ئینجا بۇ به یانیش بۇ پوژي سنیهم هه به پوژو بوون به سکی برسی و بیخواردن هه به و شپوه ی پيشو نهو به شه جویه کې کوتایي که مابو به شپوه ی پوژانی پيش و جویه کې یان هاری و کردیانه ئارد و دواي شیلایان و کردیان به هه ویر و پینچ کولیره ی سوره وه کراوه ی جوانیان لیږوست کرد و، به شپوه ی پوژانی پيشو قهدهری خودا واهات له دواي نویژ و گهراپه وه بهر و مال و دواي سفره پاخستن و دانیشتنیان بۇ خواردن و دهست بۇ بردنیا، ئه م جاره دیلیکی موسلمانان هاته سهر درگا و گوټی: السلام علیکم ئه ی خانه واده ی پیغه مېر (ﷺ) خودا من دیلی دهستی بیباوه پانم و هیچ خواردنیکیشیان پینه داوم داواتان لیده که که له و خواردنه ی خوتانم پی بېه خشن خودا له خواردن و خوراکي به هه شتان پی بېه خشی. پيشهوا عه لیش (ﷺ) پاروه کې دانایه وه و ئاماژې به فاتمه کرد که هه ستیت و نهو خواردنه به و که سه بېه خشی نهویش به هه مان شپوه ی پيشو خواردنه کې به و دیله به خشی و بۇ خوشیان به بې خواردن مانه وه. له دواي نهو پيشهوا علی و (ﷺ) هه ردوک کوره کې له دواي نه خوشی و سی پوژ

پوخته بهدند له به سمر ماته گرنه گمانی پیغمبر (ﷺ) هېمانه من حیاة رمول (ﷺ)

به پوژو بوون به پړهنگ و پوڅساریکی زهر د و سیس بووی زور برسی پویشتن بو
مالی پیغمبري خداﷺ که پیغمبر چاوی پیکه وتن فرمووی: ئه ی باوکی
حه سن به راستی ئه و بارودوڅه ی ئیوه زور بیتاقه تم دهکات، وهرن با پروین بولای
فاتمه همویان پویشتن بولای فاتمه که سهیریان کردوا له میحراه که ی
پیغمبرداﷺ دانیشته و خوی به سر سکیدا هیناوه و چاوه کانیشی کز و دامار
دانه واندوه له بهر برسیه تی پیغمبرﷺ که چاوی پیی کهوت راستی کرده وه و
باوه شی پیدا کرد و فرمووی: ئه ی هاوار بو خانه واده ی پیغمبرﷺ وا خه ریکه
له برسان دهرن. به لام هیشتا پیغمبرﷺ قسه که ی ته واه نه کرد بوو: که خودای
گوره هه زه تی جبرائیلی علیﷺ راستگو و په یام نیزی ناردلایان و سوپه تی
(الإنسان) بو هیئا که به راستی له و نایه ته دا خودای گوره زور سوپاس و
ستایشی خانه واده ی پیغمبريﷺ کردوه که ده فرمو ی: {يُؤْفُونَ بِالْأَنْذَرِ
وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا. وَيُطْعَمُونَ أَلْطَعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا.
إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا. إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا
قَمْطَرِيرًا. فَوَقْنَهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّهْنَهُمْ نَصْرَةً وَسُرُورًا. وَحَزَنَهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً
وَحَرِيرًا} (الإنسان/ ۷-۱۲) واته: به راستی ئه و که سانه سهر فیراز و به خته وهرن که
شتیکان نه زر کردیان به لینیکیاندا به نه جامی ده گه یهنن و پیچه وانه ناجولینه وه،
وه له و پوژه ناخوش و دژواره ی پوژی دوا یی دهر سین. وه خواردن و خوراک
هه رچند خو شه ویست بیت له لایان ده یبه خشن به هه ژار و نه دار و هه تیوو
دیه کان. وه ده لین ئیمه ئه و خواردن و خوراکانه تان پیده ده ین ته نها له پیناو
په زابوونی خودا به بی داوا و پاداشت و سوپاسیک به سهر تانه وه، چونکه به راستی
ئیمه له پوژیکي سامناک و رهش و تاریک دهر سین، ئینجا هه رکه سی و ابکات
ئه وه خودا له شه پ و ناخوشی ئه و پوژه ده ی پاریزی و پووسوری و شادمانی پی
ده به خشی و پاداشتی ته وای ئه و سه بر و خوراکریه ی به هه شتی خوش و
شادمانی و، ئاوریشمی نهرم و نایابی پیده دات.

پوختە بەدەنە لە بەدەن مائە ئەرگە ئائە پێغەمبەر (ﷺ) ئەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

ملوانكەيەك برسپه‌كى تير و، رووتىكى پوخته و، هه‌ژاړىكى ده‌وله‌مه‌ند كرد

عقد اشبع جائعا، وكسى عريانا، واغنى فقيرا

جارىكيان پيغه‌مبەرى خودا ﷺ له دواى نوێژى بە‌كۆمه‌لى: بە‌هەر و پووه‌گەى قىبلە دانىشت و ياره‌كانىشى به‌دوره‌يه‌وه‌ كۆريان به‌ستبوو دانىشتبوون: كابرايەك له‌ كۆچه‌ريانى عەره‌ب زۆر پيرى بى‌ هينز و لاواز هات و، وه‌ك و هه‌والىكى پى‌ بى‌ت پيغه‌مبەر ﷺ پووى تى‌كرد: كابراى پيره‌ گوتى: ئەه‌ى پيغه‌مبەرى خودا ﷺ من به‌پراستى برسپمه‌ و تيرم بكه‌، لاشەم پووته و پوخته‌م بكه‌، هه‌ژاړم و ده‌وله‌مندم بكه‌. پيغه‌مبەر ﷺ فەرمووى: من هه‌چ شتتكم له‌ لانيه‌ بيه‌دم به‌ تۆ، به‌لام ئەوه‌ى كه‌ شاره‌زاي خەلكى ده‌كات بۆ چاكه‌ له‌ پاداشتا وه‌ك و بكه‌ره‌كه‌ وايه‌. ئەه‌ى بيلال ﷺ له‌گەلى برۆ بۆ لاى ئەوه‌كه‌سه‌ى كه‌ خودا و پيغه‌مبەرى خوداى ﷺ خوش ده‌وى و، خودا و پيغه‌مبەرى ﷺ خوداش خوشيان ده‌وى. برۆنه‌ مالى فاتمه‌ له‌ ده‌رگاوه‌ پاره‌ستن و سه‌لامى لى‌بكه‌ن كابرا له‌گەل بيلال پويشت و له‌ ده‌رگاوه‌ زۆر به‌هينز گوتى: السلام عليك ئەه‌ى خانە‌واده‌ى پيغه‌مبەرى خودا ﷺ، ئەه‌ى شويى جياوازي پيغه‌مبەران و، شويى دابه‌زىنى جبرائىلى ﷺ ئەمىن و: هه‌نانه‌ خواره‌وى قورئانى پيرۆز. فاتمه‌ فەرمووى: ئەتۆ كىنى ئەه‌ى براه‌؟ پيره‌ پياوه‌كه‌ گوتى: من له‌ هۆزى عەره‌بم و له‌ جىگه‌يه‌كى دووره‌وه‌ هاتووم و، هانام بۆ باوك‌ت هه‌ناوه‌. ئه‌ينجائەى كچى محمد من لاشەم پووته و زۆر برسپمه‌، يارمه‌تيم بده‌ په‌حمەتى خوات لى‌بىت. وه‌ هه‌ر به‌هه‌مان شيوه‌ش فاتمه‌ و، عه‌لى و ﷺ، پيغه‌مبەرى خودا ﷺ له‌ ماوه‌ى سى‌ پوژى رابردوودا هه‌چ خواردنىكيان نه‌خواردبوو پيغه‌مبەريش ﷺ ئاگادارى ته‌واوى ئەو پووداوه‌بوو. فاتمه‌ په‌لامارى پيستى به‌رانيكى ده‌باغ كراوى له‌ مائدا هه‌بوو كه‌ كۆپه‌كانى حه‌سن و حوسينى له‌سه‌ر ده‌نوستان، فەرمووى: براكه‌م ئەو پيسته‌ بگه‌ر بۆ خۆت و ئەگه‌ر فرسه‌تتكم بۆ بره‌خسى بۆ زۆرتەر ئەوه‌ زۆرتەر و باشت‌تر پيسته‌ده‌م. كابرا گوتى: ئەه‌ى كچى پيغه‌مبەرم‌ن داواى خواردنم لى‌كردى چى له‌پيسته‌ په‌قه‌ بكه‌م؟ فاتمه‌ ته‌نها له‌ ملوانكه‌يه‌ك زياتر هه‌چى ترى شك نه‌برد. بۆيه‌ ملوانكه‌كه‌ى له‌ مىلى دانا و دايه‌ ده‌ستى كابرا و فەرمووى: برۆ بيفروشه‌ و خواردن و شتى پى‌

پوخته به گه له بهمه رمانه گهرنگه گمانی پیغمبر (ﷺ) هېمانه من حیاة رمول (ﷺ)

بکړه و منیش له خودا ده پاپیمه وه که خودا پاداشتی با شترم له باتی نه وه بداته وه. نهو پیاوه ملوانکه که ی له فاته وه رگرت و گه پرایه وه بولای پیغمبره ی خودا ﷺ بولم زگهوت که هر له ناو یاره کانی دانیشته بوو. کابرا گوتی: نه ی پیغمبره ی خودا ﷺ فاته ی کچت نهو خه ناوکه ی پی به خشیتم و فره مووی: بیفروشه و پیویستی که ی خوتی پی به جی بهینه و، منیش له خودا ده خوازم که زور با شتر و چاکترم له وه بولم بگوریته وه. پیغمبره ی خودا ﷺ دهستی کرد به گریان: عه ماری کوپی یاسره فره مووی: نه ی پیغمبره ی خودا ﷺ ریگم پیده ده ی نهو خه ناوکه ی لی بکرم؟ پیغمبره ی خودا ﷺ فره مووی: به لی بکړه نه ی عه مار. به راستی هر که سی یارمه تی توش بدات بولم کړینی نهو ملوانکه یه خودا هه موویان له سزای ناگر پزگاریان ده کات و نازاریان نادا! عه مار ﷺ به کابرای گوت: نهو خه ناوکه به چهند ده فروشی؟ نهویش گوتی: به جه میله خواردنی باش به گوشته وه بولم نه وه ی برسیه تی خومی پی به جی بهینم و، کراسیکی باشی یه مهنی که بولم نویژده کام خومی پیدا بپوشم و، له گهل دینار یکیش بولم نه وه ی بتوانم پینی بگه پیمه وه ناو خانه واده کم. عه مار نهو به شه ده ست که و ته ی که له گهل پیغمبره ی خودا ﷺ به دهستی گه یشتبوو هه مووی فروشت و هیچی بولم نه مایه وه. ئینجا به کابرای عه ره بی گوت: له باتی نهو خه ناوکه (۲۰) بیست دینار و (۲۰۰) دو سده درهم بولم تو، له گهل کراسیکی یه مهنی و، ولاغیکی باشی سواریش بولم تو پینی بگه پیمه وه بولم ماله وه و، جه میله خواردنی خوش و نایاب له نانی گهنم و گوشته. کابرای عه ره به که گوتی: به راستی پیای به خشنده و به پیزی، عه مار له گهل کابرا پویشته و هرچی په یمانی به کابرای عه ره بی دابوو بولی به جی هینا و، کابرا گه پرایه وه لای پیغمبره ی خودا ﷺ و پرسپاری لی کرد برام تیر و پوشته بووی؟ نهویش گوتی: به لی نه ی پیغمبره ی خودا ﷺ به دایک و باو کمه وه به فیداتیم ده وله مهنیش بووم. ئینجا پیغمبره ی خودا ﷺ فره مووی: نهو توش پاداشته و سوپاسی فاته بکه بولم نهو کاره ی له گهل تویدا کرد. کابرا گوتی: اللهم انک الیه ما استعذناک، ولا الیه لنا نعبده سواک وانت فی کل حین. اللهم اعط فاطمة مالا عین رأت ولا اذن سمعت ولا خطر علی

پوخته به که له بهمه زمانه کُرنه گمانی پیغمبر (ﷺ) قلماته من حیاة رسول (ﷺ)

قلب بشر! پیغمبر ﷺ خوداش له سهر دوعاکه ی ئو کابرایه دهی فهرموو شامین:
ئینجا پیغمبر ﷺ پووی له هاوړیکانی کردوو فهرمووی: بهراستی هر له دونیادا
خودا ئه وشتانه ی به فاتمه به خشیوه: من باوکی فاتمه هیچ که سینکم له و
بوونه وهره وهک و من نییه، وه عمل هاوسهریه تی و نه گهر عه لیش نه بایه که س
نده بووه هاوکوف و وینه بو فاتمه، وه خودا دوو کوپری پیبه خشیوه که له هه موو
بوونه وهردا که سانی گهنج و گهره ی گهنجانن و نه وه ی پیغمبرانن و، گهره و
سهره ی دانیشتیوی به هه شتیانن. کاتی پیغمبر ﷺ ئه و قسانه ی ده فهرموو:
میقدا دی کوپری عه مرو، عه مارو، سه لمان ﷺ له دهره ی دانیشتیوون. پیغمبر ﷺ
فهرمووی: له وه ش زیاترتان بو بلیم: نه وانیش گوتیان: به لی بومان به فهرموو:
ئه ویش فهرمووی: جبرائیل (علیه السلام) هاته لام فهرمووی: کاتی که فاتمه گیانی دهرده چی
و دهشاردرینه وه پرسیری لیده کری: لیی ده پرسن خودات کییه؟ ده فهرموو:
خودام الله یه. دوا یی پرسیری لیده کری پیغمبرت کییه؟ ئه ویش له وه لامدا
ده فهرموو: باوکمه. ناگادار بن گهره یی فاتمه تان بو باس ده که م: خودای گهره
فهرمانی به کومه لیک له فریشته کانی کردوو که پاریزگاری له فاتمه بکه ن له لای
پیشه وه و، له لای دوا یه وه و، له لای راستیه وه و، له لای چه پیه وه، ئه و فریشتانه ی
له گه لدایه له ژبانی دنیا و، له دوا ی مردن له ناو گوړدا، بهرده وام زور سه لاوات
ورپه حمهت دهنیرن بو سهر خو ی و باوکی و، هاوسهره که ی و، کوپه کانیشی،
ئینجا هر که سی له دوا ی مردن سهر دانیم بکات: وهک و له ژبانم داسهردانی
کردیم نه وهایه. وه هر که سینکیش سهردانی فاتمه بکات وهک و سهردانی منی
کرد بیت نه وهایه. ئینجا له دوا ی ئه وه عه مار ﷺ ملوانکه که ی هی نایه دهر و به
میسک بو ن خوشی کردو و له ناو کراسیکی یه مان ی لول داو، بهنده یه کی به ناوی
سه هم هه بوو که به شیک بوو له و به شه سه همه ی که له پرو دوا ی خه ی بهر به دهستی
گه یشتبوو. بانگی کردوو خه ناو که که ی دایه ده ست و پیی گوت: برؤ ئه و شته
بده به دهستی پیغمبر ﷺ بو خوشت بو ئه و به. ئه و بهنده یه ش پویشت بو لای
پیغمبر ﷺ فهرمانی عه ماری به پیغمبر ﷺ راگه یانند. پیغمبریش فهرمووی:

پوخته بماند له بهرمانه څرنگه گانې پیغمبر (ﷺ) هېمانه من حیاة رسول (ﷺ)
 برېو بولای فاته و نهو خه ناوکه ی بدهیه و، بو خوشت بو نهو به. نهو بهندهیه به
 خوناوکه وه پوښته لای فاته و فرمانه که ی پیغمبر (ﷺ) پیراگه یاند، فاته ش
 خه ناوکه که ی وهرگرت و، بهنده که شی نازادکرد. ښجا له دوی نهو بهنده که
 دهستی کرد به پیکه نین: فاته فهرمووی: نهی لاو بوچی پیده که نی؟ نهویش
 گوتی: به بهرکه ت و گهره یی نهو خه ناوکه پیده که نم. برسیه کی تیرکردو،
 پروتیکې پوښته کردو، هه ژاریکی دهوله مند کردو، بهندهیه کی نازادکرد و،
 خه ناوکه که ش پوښته وه بولای خاوه نه که ی .

به وام (قرض) داومه ته په روه ردگارم

اقرضته ربی عزوجل

دهگیرنه وه له (عبداللهی کوپی مه سعود ﷺ) فهرموویه تی: کاتې نهو ښایه ته
 هاته خوار. که خودا ده فهرموی: {مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضْعِفُهُ لَهُ
 أَضْعَافًا كَثِيرَةً وَاللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ} البقره/ ۲۴۵ واته: چ که سینک
 هیه وام (قرض) به خودا بدات به قهرزیکې چاک به بی پاداشت و سهرمایه ی زیاده
 و منه ت کردنیش به سهر که سدا ښجا خوداش بهو هویه وه چهند قات خیر و
 بهرکه تی بو زیاده کات و پاداشتی بی سنور و نه پراوه ی ده داته وه، به پراستی
 خودای گهره ش پزق و پوزی ده گریته وه و زور و فراوانی ده کات، وه ښمه ش
 حه تمه ن ده گه پینه وه بولای نهو په روه ردگارم.

(نهو بده دحاحی نه نصاری ﷺ) گوتی: نهی پیغمبر (ﷺ) خودای به توانا و
 به ده سلات وام (قرض) ی له ښمه ده ویت؟ پیغمبر (ﷺ) فهرمووی: به لی، (ده دحاح)
 گوتی: نهی پیغمبر (ﷺ) خودای، نهو باغه ی که هوی ژبانی خانه واده ی، ده دحاح
 و، دایکی ده دحاح و (۶۰۰) شش صده دارخورمای تی دایه، بو خودا به قهرزمد.
 له دوی نهو باوکی ده دحاح هاته وه مال و له دووره وه بانگی دایکی ده دحاحی
 کردو وگوتی: نهی دایکی ده دحاح: نهویش گوتی: له خزمه تتدام؟ پینی گوت: لهو
 باخه برېو ده ری چونکه مالی ښمه نیه به قهرز داومه به خودا.

پوختە بەدەنە لە بەسەرمانە ئەرکەکانی پێغمبەر (ﷺ) ھەمانە من حیاة رمول (ﷺ)

ناگەنە چاکە ی تەواو ھەتا ئەوێ خوشتان دەوێ نەییە خشن

لن تنالوا البر حتی تنفقوا مما تحبون

دەگیرنەو: باوکی تەلحە ﷺ لە ھەموو پیاوێ ئەنصار یەکان دەولەمەندتر و زۆرترین مائی ھەبوو: خوشەو یست ترین سەرودت و مائی باخی (بیرحایە) بوو کە کەوتبوو پێشەوێ مزگەوتی پێغەمبەر ﷺ لە مەدینە، ئاویکی زۆر سازگارو خوشی تێدابوو. زۆرجار پێغەمبەر ﷺ دەپۆشیشتە ناو ئەو باخوێ و، ئاوی دەخواردوێ و، پشووێ دەدا. کاتی ئەو ئایەتە ھاتە خواریوێ کە فەرمووی: {لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى

تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ} وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ {ال عمران/ ۹۲}

واتە: ئێوێ ئادەمیزادەکان ھەرگیز ناگەنە چاکە و چاکەکاری تەواو ھەتا ئەو شتێ کە زۆر خوشتان دەوێ نە ی بەخشن، و ھەرشتێکی ش کە ئێوێ دە ی بەخشن خوای گەورە پێی ئاگادار و زانیە.

ئەبوتەلحە ﷺ فەرمووی: ئە ی پێغەمبەری خودا خوای گەورە ئەو ئایەتێ فەموو: منیش خوشەو یست ترین شتی ژیا نی ئەو دونیا یە ئەو باخێ (بیرحایە) ئەوا منیش لە پێناوی خودادا بەخشیم، بە ئومیدی ئەوێ کە خێر و پاداشتی ئەو باخچەم لە لای خودا دەست بکەوێتەوێ. ئینجائێ پێغەمبەری خودا ﷺ تۆ چۆنی بە باش دەزانی لە پێناوی خودا بەکاری بەیتە. پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: ئای لەو خوشیی و بەرەکەتە، بەراستی مائیکی بەخێر و بەرەکەتە، بەراستی مائیکی بە بەرەکەتە. من وای بە باش دەزانم کە لەسەر نزیک ترین خزم و خانوادە ی ھەژاری خۆت دابەشی بکە ی. ئەبوتەلحەش فەرمووی: یارسول اللہ ﷺ چۆنی پێت باشە وای لێبکە: ئینجا ئەو باخچە خوشەیان بەسەر خزموکۆرەکانی مامی دابەشیان کرد.

پوختەيمۇ، لە سەرماتە ئۆزگەتمەي، پېغمبەر (ﷺ) ھېماتە من حياۋە رسول (ﷺ)

بەندەكانى خودا بە سروشت وا راھاتون

عودت عباداللہ عادە

دەگىرنەوہ: عبداللہى كوپرى جەغفەر (ﷺ) پەروشتى وابوو ھەركەسىڭ داواى ھەر چىيەكى بکردبايە ئاومىد و بېبەشى نەدەکرد. بەراستى زۆر بەخشندە و سەخى بوو. تەنانەت زۆر لە ھاوپىيانى لە سەرئەودەست بلأوييەى لۆمە و سەرزەنشتيان دەکرد. لە وەلام ياندا دەيفرموو: بىرام خودا ئادەمىزادەكانى ھەريەكەى بە جۆرىڭ دروست کردووہ و، پەروشت و ئاكارى منىش بەو جۆرە، كە پىيوستە بېبەخشم و بەندەكانى تىرىش پىيان بېبەخشترى. ئىنجا من لەوہ دەترسىم كەواز لەو پەروشتى بەخشينەبەينم كە خودا لەگەلى کردووم، لىم بگىرتەوہ و پىم نەبەخشى.

دەگىرنەوہ كە (لەيسى كوپرى سەعد (ﷺ) ھەموو پۆژىڭ سامانەكەى (۱۰۰۰) ھەزار دىنار زىادى دەکرد و ھەرگىز نەدەگەيشتە ئەندازەى زەكات چونكە نەيدەھىشت ئەو مائە ئەوئەندە بىمىنئەوہ بگاتە ئەندازەى زەكات و، سالى بەسەردا بىتەوہ: بەلكو بەردەوام دەيبەخشى و دەيكەرە چاكە و لە پىناوى خودادا دەى بەخشى. كە پۆژ دەبۆوہ قسەى نەدەکرد ھەتا خىرى بە (۳۶۰) سىيسەد و شەست ھەزار نەکردبايە پۆژىكيان ئافرەتىڭ داواى كەمىڭ ھەنگوينى لىڭرد ئەويش فەرمانىدا جەوئەندەيەك ھەنگوينى بدەنى گوتيان: ئەى پىشەوا خۆ ئەوئەندەشى نەدەيە ئەو ئافرەتە قاناعەتى ھەيە و دلى تىر دەبىت. ئەويش فەرمووى: ئەو ئافرەتە بە ئەندازەى پىيوستى خۆى داواى کردوہ. ئىمەش بە ئەندازەى ئەو نىعمەت و بەخشينەى كە خودا لەگەلمانى کردوہ پىي دەبەخشىن.

خودا لەباتى يەك درھەم دە درھەمى پىبەخشيوم

ان الله أعطاني بكل درهم عشرة

دەگىرنەوہ لە سەردەمى خەلافەتى پىشەوا ئەبوبەكر (ﷺ) نەبوونى و گرانيەكى گەورە پرووى کردەولاتى مەدينە: ئادەمىزادەكان زۆر پەريشان و تەنگەتا و بوون و، پويشتن بۆ لای پىشەوا ئەبوبەكر و (ﷺ) گوتيان: ئەى جىنشينى پىغەمبەرى

پوختەيمكە لە بەسەرمانە كۆرنگەخانە پېغمبەر (ﷺ) قەمانە من حياە رسول(ﷺ)

خوداﷻ، ئەوا دەبينىن خودای گەورە بارانى لىگرتوينەوه و باران نابارىت و، زەویش
هېچ شتىك شين ناكات و نارويت و، وا هەست دەكەين ئادەمیزادەكان بەره و هيلاك و
نەمانى بېژن: چيمان بۆ دەكەى چيبكەين باشە؟ پېشەوا فەرمووی: بېژنەوه بۆ
مالەكانتان و ئارام بگرن و، هیوادارم لە خودای گەورە كە توشى نا ئارامى و
ناخۆشیتان نەكات. چاوه‌پوانى میهرەبانى خودابن كە دەرووى خیرمان لىبكاتەوه.
ئادەمیزادەكان لەو ناخۆشى و تەنگەتاویانە بیران دەكردهوه هەتا ئىواره هەوالىك
بلاوبۆوه كە كاروانىكى (١٠٠٠) هەزار حوشترى گەنم و، پۆن و، ميوژ و، جۆرا و
جۆرى خۆراك، ئى(عوسمانى كۆپى عەفانﷺ) لە پێگەیه و خەریكە لە شامەوه بگاتە
جى: ئادەمیزادەكان بەو هەوالە زۆر دلخۆش بوون هەمويان هاتنەدەر و چاوه‌پوانيان
دەكرد: كاتى كاروانەكە گەيشتە جى و بارگە و بارخانەيان خست و عوسمانﷺ
پۆيشتە مالەوه بۆ پشودان. هەرچى بازركان و فرۆشیارەكانى مەدينە بە هەليان زانى
و پۆيشتن بۆ مالى عوسمان و گوتيان ئەى عوسمان ئیمە هاتوين ئەو بارگەو
بارخانەمان پى بفروشه كە بەراستى ئادەمیزادەكان زۆر پىويستيان پێیه. عوسمان
فەرمووی: زۆر باشە بەلام پىم بلین لەوكاتى پىويستیه‌دا چەندەم خیردەدەنى؟
ئەوانیش گوتيان: لە باتى هەر دره‌مەيك دوو دره‌مەت دەدەينى: عوسمان فەرمووی:
زیاتريان داومى. ئەوانیش گوتيان: لەباتى هەر دره‌مەيك چوار دره‌مەت دەدەينى.
عوسمانیش فەرمووی: لەوه زیاتريان داومى. بازركانەكان گوتيان: لەباتى هەر
دره‌مەيك پینچ دره‌مەت دەدەينى. عوسمان فەرمووی: زۆر زیاتريان لەوه داومى.
بازركانەكان بە جارێك پوويان لە عوسمان كردوو گوتيان: ئەى عوسمان خۆ هەرچى
بازركان و فرۆشیارى مەدينە هەیه هەمويان لیژەن: كێیه ئەوهى كە زیاترى پیت
داوه؟ پېشەوا عوسمانﷺ فەرمووی: فرۆشتومه بە خودا لەباتى هەر دره‌مەيك
دەدره‌مى پێداوم، ئیوه زیاترم دەدەنى لەو ئەندازەیه؟ بازركانەكانیش گوتيان: بە
خودا ئیمە ناتوانین زیاتر بدەین. ئینجا عوسمان فەرمووی: ئیوه دەكەم بە شاهید
لەسەر خودا كە ئەو باروبارخانەى كە هیئاموه هەمووى خیر و سەدەقەبى، بۆ هەژار و
نەدارانى موسلمانان لە پیناوى پەزابونى خودا.

پاداشتی چاکەکاران بە فیرو نادات

لانضیع أجرا المحسنین

دەگیرنەو: (عبداللهی کوپی مبارک ﷺ) جارێکیان کۆمەڵێک لە زانایان کە (١٠) دە نەفر بوون: بوونە میوانی. بەلام هەرچی خواردن بێت نە ی بوو. تەنهایەک ئەسپ و لاغی سواری هەبوو کە بۆ جیهاد و، بۆ حج پێی دەڕۆشت: وە بە ناچاری ئەو و لاغی سەربەری و میوانەکانی پێ بەڕێکرد. لە دوایدا هاوسەرەکی پێی گوت: ئەو عبدالله ﷺ تۆ لە هەموو سەرۆتی دنیا تەنها ئەو و لاغەت هەبوو بۆ سەرت بێ؟ عبدالله زۆر ناپەحەت بوو بەو قەسە: دوا یی لە مالهەگەر هەرچی تێیدا بو بە ئەندازە ی بەشی مارەییەکی، کۆی کردووە و دایە دەستی خێزانەکی و تەلاقیدا و، فەرمووی: ئافرەتێک لە ژبانی هاوسەریما حەزبە میوانان نەکات لە گەڵ ژبانی مندا ناگونجێت. ئینجا لە دوا ی چەند پۆژێک کابرایەک ھاتە لای عبدالله و پێی گوت: ئەو پێشەوامن کچیکم ھەیە ماوہیەکە دایکی مردووە. ئینجا بەو بۆنە یوہ زۆر ناپەحەتە و غەموو پەژارە و ناشکوری زۆر دەردەبەری و هەرچی جل و بەگی مالهەوہیە تێکی وەردەدا و دەیان دڕینی. بۆیە پێم خۆشە کە بێتە کۆری دانیشتنی تۆ و ئامۆژگاری بکە ی و دلی بدە یوہ بەو ئارام بگری و دڵنەرم ببیت و، بەوجۆرە رەفتار نەکات. ئینجا ھەر بۆ یەکەم جاری ئامادەبوونی ئەو ئافرەتە لە کۆر و ئامۆژگاری عبدالله، کە لەسەر دوانگە ی مینبەر دانیشیت و، ناوہ پۆکی باسی ئامۆژگاریەکی لە بارە ی دلدانەوہ و ئارام گری مندا ل و گەنجان لە بارە ی مردن و نەمانی دایک و خۆشەویستیان بوو. ھەر کە گەراییوہ بۆ مالهەوہ ئەو ئافرەتە، گوتی: ئەو بابەگیان بەراستی من زۆر نەزان و بەدبەخت بووم کە بەو جۆرە رەفتارم دەکرد لە ئیستاوہ تۆبە بێت و جارێکی تر کاری وا ئافرەمانی نەکەم: بەلام باوکەگیان من شتیکم لە تۆ دەوێت، ئەگەر بەقسەم بکە ی؟ باوکی گوتی کچم من تەنها تۆم ھەیە و هەرچی بفەرمووی: بۆت بەدی دەھێنم کارەکەت بلی؟ ئەویش گوتی: بابەگیان چەند جارێک فەرمووتە کە گەنج و لاوان داخواریت دەکەن کە خاوہنی مال و سامانی زۆری ئەو دۆنیایەن: تکتا لیدەکەم توخودا

پوخته يمه له به سمر ماته كړنكېمانې پېغمبر (ﷺ) قېماته من حياة رمول (ﷺ)

باوکه به مال و سامانی دونیام مده و له پیناوی پایه ی دنیا به شووم مده. با به مالی دنیا هه لنه فریویم و دواړوژم نه دوړینم. به لکو بمده پیاوړکی موسلمانې خواپه رست وک و پېشه و عبدالله و شیوه ی نه وه بیت چونکه نه گهر نیمه دونیامان هه بیت نه وه نه دینی هه یه. دوا ی نه وه باوکی پویشیت و له عبدالله ی ﷺ ماره بری و، مال و سامانیکی زوړیشی له گه لدا نارد و، ده ولاغی په سه نی سوارچاکی له گه ل کچه که یدا بو عبدالله نارد بو نه وه ی له پرتگای خوادا جیهادی پیبکات. نینجا عبدالله ﷺ ده فرموی: شه ویک له خومدا پییان گوتم نه ی عبدالله نه گهر چی له بهر خاتری نیمه هاوسه ریکی پیرت ته لاقد: نیمه کچینکی لوی جوانمان پیبه خشی. وه نه گهر چی تو ولاخ و نه سپینکت له پیناوی نیمه سه ربری: نیمه ده نه سپی په سه نی باشمان پی به خشی و توله مان بو کردییه وه بو نه وه ی باش بزانی که چاکه له لای نیمه یه که به ده یه و به راستی نیمه پاداشستی چاکان بز ناگین. وه هر که سی نیشی نه گه لدا کردین: زهردر ناکات و پاداشتی ده دینه وه.

پاداشتیکی باش

جزاء الکریه

ده گیرنه وه: (مسلمی کوړی وه لیدی ﷺ) شاعر، باس ده کات ده لی: له شویننکی چولگه ی لای خانوه کم دانیشتبووم: پیاوړکی ناسیاو به لامدا تیپه ری: منیش به ره ولای پویشتم و سه لام و هوال پرسینم لی کرد و داوای میوانداریم لی کرد و پویشتنه وه بو مال: به لام به خردا له ماله وه ماندا ته نانه ت نیوه ی دره میکیشم پیینه بوو: تنه ا نه وه ی که گومانم ده برد هه مېوو یه که جووت (خوف) گوریه بوو، دامه ده ستی مندالیکم و ناردم بو لای دوستیکم بوی فروشتم به (۹) نو درهم هیندیک نان و گوشتی پیکری و گه رایه وه: کاتی دانیشتنمان له سه ر سفره ی نان خواردن، له ده رگادراو منیش به ره ولای ده رگا پویشتم و ده رگام کرده وه: کابرایه که بوو گوتی: تو (موسلمی کوړی وه لیدی؟) گوتم به لی: داوای به شداریم کرد بو خواردن، نامه یه کی ده رینا له لایه ن پیشه و (زهیدی کوړی مه زید ﷺ) که نوسرابوو نه و نیمه (۱۰۰۰) ده هزار دره ممان بو ناردی که خو ت ناماده بکه ی

پوختە بەدەنە لە بەسەرمانە ئەرگەمانی پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

و بۆ لامان بێیت. کابرام بانگ کردە ژوورەو و خوارد نەکەشمان زیاتر کرد و سەوزە و میوەشمان زیاد کرد. لە دواى نان خواردن هیندیک لەو پارەیهەم بە میوانەکەم بەخشى کە ئەویش بۆ مالهەو دیاری وشتیکیان بۆ بکری. لە دوایدا بەرەولای زەید پۆشتین لە (پوقەى) لەوکاتەدا لە حەمام بوو. لە دواى تەواو بوون پێگەى پێداین و پۆشتینە ژوورەو، سەر و پێشى بە شانە دادەهینا. سەلاممان لێى کرد: زۆر بە گەرمی و جوانی وەلامی داینەو و گوتى: (موسلم) بۆچی وازت لیمان هیناوه؟ منیش گوتم: هۆى دەسەلاتیتە: هەلبەستیکم لە مەدح کردنى دانا بوو. ئینجا گوتى: دەزانى بۆچی بانگم کردووی؟ منیش گوتم: نەخیر نازانم. گوتى: لەو چەند شەوانە لە لای پەرشید بووم، باسى ئەو هەلبەستانەمان دەکرد: فەرمووی: (زەید) کییە ئەو هەلبەست و شیعراى بەرامبەرت نویسێوه؟

سل الخليفة سيفان بنى مضر. يمضى فتحرق الاجسام والهاما

کا لدهرلا بنثنى عمايم به قد اوسع النلس انعاما وارغا ما

واتە: پێشەوا شیرى لە هۆزى بەنى نەزیر لە کالان هینایەدەر و، پۆشت کە لاشە و مال و حالیان بسوتینی هەرەو و پۆژگار هەرگیز دەست لەوشتە هەلناگرى کە مەبەستیهتى، بەپراستى بەخشیش زۆر زۆرە بۆ خەلکان لەگەڵ زۆر لى کردنیشیان. منیش گوتم: بە خوا ئەى پێشەواى موسلمانان نازانم. ئەویش گوتى: سبحان الله تۆ شتى وا دەلییت و ناش زانى کى گوتویهتى؟ دواى پرسیارم کرد گوتیان: ئەو (مسلم ی کورى وەلید) گوتویهتى: منیش بۆیە بە دواى تۆم دانارد هەستە بابڕۆین بۆ لای پەرشید ﷺ پێشەواى موسلمانان. کاتى گەیشتنە لای پەرشید و، لە دواى مۆلەت و پێگە پێدانیان و، سەلام و دانیشتن و، بەخیر هینان. هەلبەستیک کە شیاوی پەرشید ﷺ بێت بۆم گوت: ئەویش لە پاداشتیدا فەرمانیدا (٢٠٠٠٠٠) دوو سەد هەزار درهەمى بە خەلات پى بەخشیم. هەر لەو کاتەدا (زەید)یش فەرمانیدا (١٩٠٠٠٠) سەد و نەو هەزار درهەمى پى بەخشیم و گوتى: نابیت من خەلات و بەخشینەکەم بگاتە خەلاتى پێشەوا. بەپراستى ئەو ئەندازە خەلاتە هەرچەند زۆر و بى ئەندازە بێت. بە بۆنەى پاداشت و خەلاتى کابرایەك بوو، کە

پوخته په ځه له بهر ماته څرنگه ځاني، پښه مېر (ﷺ) هېماته من حياة رسول (ﷺ)

خوف و گوريه که ی فروش بؤ پر زلینانی میوانه که ی. با به نه اندازه یه کی که میش
بیت، خودای گوره ش به و هویه و مالیکې زوری پی به خشی. بهراستی گوره یی
و میهره بانی خودای به خشینر زور نریکه بهرامبر چاکه کاران.

چاکه له گهل دايك و باوك

برالوالدين

{ * وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ۖ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَنًا } النساء/ ۳۶

واته: بهراستی په رومردگارتان بپه رستن و عبادته ی بؤ بکن و، هرگیز شریک و
هاوولی بؤ بریار مه دن و، بهرامبر دايك و باوكتان به نه مهك و گوږپرایه ل و باش
بن. بهراستی شتيکی به لگه نه ویسته که دايك و باوك هر دووکیان هوکارن بؤ
به دی هینان و په یدابوونی منداله کانیان: وه دايك و باوك هه موو خوشی و خوش
به ختی خوینان له پیناوی خوشی منداله کانیان دا بهخت دهکن و، چندين ئیشو
نازاری ناسور له پیناوی خوشبهختی منداله کانیان دهچیرن وه هه موو توانای
خوینان بهخت دهکن و هیچکات به فپړناده و خوینان هیلک و ماندوو دهکن بؤ
بهخته وهری و پیگه یاندنی منداله کانیان بویه خوداش له باره یانه وه دهفرموی: *
وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ۖ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَنًا } النساء/ ۳۶ واتای ئه و
نایه ته مان له پیشه وه کرد.

وه نه گهر سیر بکه ین خودای گوره ته وای به ندایه تی بؤ خودای گوره له و چنډ
شته دا کوکردوته وه: راستی و ته وای له په یمان بردنه سهر و، قایل و پازی بوون
به وشته ی که هه یه و، نارام و خوږاگری له سهر ئه وشته ی له ده ستت دهچیت و
پاریز گاری له سنور و نیوانه ی که بؤت دیاری کراوه و، چاکه ی بهرده وام و ته وای
بهرامبر به دايك و باوك. وه وه سهر دارو و پیشه و و به دیه ینهرمان ناموژگاریان
کردوین که له گهل دايك و باوکان په فتار و په وشت جوان بین بؤ نه وه ی له دونیادا
سهر بهرز و له دواپوژیشدا پزگار و سهر کهوت و بین و له ژیر سینبر و عمرشی

خودا حیسابمان بکن له گه‌ل پیاوچا کاند. وه خودای گه‌وره نهو ئینسانه‌ی که دایک و باوکی ئازار دده‌ت ده‌یان ترسیڼی و هه‌ره‌شه‌یان لیډه‌کات. که به‌راستی نه‌وه به‌لاو کاره ساتیکی زوړ گه‌وره‌یه: به‌تایبه‌تی که دایک و باوک له‌سه‌ر ئازار و سزای مندا له‌کانیان ئارامگر و خوږاگر. ته‌نانه‌ت خودای گه‌وره کار و کرده‌وه‌ی نه‌و که‌سانه‌ی که ئازاری دایک و باوکیان ده‌کن به‌فیږ دده‌ت و په‌شده‌کاته‌وه و نه‌گه‌ر خاوه‌نی هه‌موو هیڅ و سامانی دونیا بیت مادام له‌گه‌ل دایک و باوکی کردار و هه‌لوښتی باشی نییه هه‌موو هیڅو سامانه‌که‌ی هیچ ناهینی. وه نه‌وپولانه‌ی له‌ فرمانی چاکه‌ی باوک و دایکیان‌دان نه‌وه له‌ ژیر پاریزگاری و ره‌زبون‌ی خودادان و سه‌رکه‌وتون.

- 287 -

بگەرپۆۋە بۇ لاى دايك و باوكت

إرجع إلى والديك

كابرايەك ھاتە لاى پىڭەمبەر ﷺ كە پەيمانى لىۋەمبەرىگىزى لە گەلىدا بېروات بۇ جەنگ و جىھاد لە پىنناۋى رەزابوونى خۇدا بۇ ئەو مەبەستە ئەو پىياۋە زۆر دىلخۇش و شادمان بوو بەھۋى ئەۋەى كە لە گەل پىڭەمبەردا ﷺ دېروات بۇ جىھاد كاتى گەيشتە لاى پىڭەمبەر ﷺ: ئەو پىڭەمبەرەى ﷺ كە ئاگادارى زۆرشتى نەينى و نادىيارى، بۇيە پىڭەمبەر ﷺ پىرسىياري لىكرد ئايا دايك و باوكت ماۋە؟ كابرا گوتى: ئەى پىڭەمبەرى خۇدا ﷺ ھەردووكيان ماون و لە ژياندان. پىڭەمبەر ﷺ فەرموۋى: بېرۆكردارى چاكە لە گەل دايكت و باوكتدا بگە: ئەۋىش گەپرايەۋە بۇ لاى دايك و باوكى، ئەو دايك و باۋەكە بە گەپرايەۋەى كۆپەكەيان زۆر شادمان بوون و دىيان گەشايەۋە لە كاتىك ھەرچى پووناكى و شادى ھەبىت تىياندا نەما بوو ئەو فرمىسكانەى كە لە دوور كەۋتتەۋەى كۆپەكەيان دەيان پىشت سېرپانەۋە و وشك بوون. ئەلىرەدا دىسۆزى و مېھرەبانى پىڭەمبەرى ﷺ خۇدامان بۇ دەردەكەۋى، لەۋكاتەى كە پىڭەمبەر ﷺ ئاۋاتە خۋازى زىياترى جەنگاۋەرىك بوو ئەو كابرايە پىڭەمبەرى ﷺ نەۋرۇژاند و، نەى وىست لەۋكاتەشدا سۆز و مېھرەبانى فەرامۇش بكات و يەكىك لە جەنگاۋەرانى خۇى زىياتر بكات: دانايى خۇى فەرامۇش نەكرد، بەلكو فەرموۋى: برا پىز و خزمەتى دايك و باوك كە كەسى تىريان نەبىت جىھاد و تىكۆشانە، جەجە، غەمرەيە، ئەگەر پىڭەمبەر ﷺ بىۋىستبايە تەنھا لە كاتى زۆر پىۋىستىشدا خەلكان بۇ بەرژەۋەندى بەكاربەينى ئەۋا زۆر بە ئاسانى پىڭەمبەر ﷺ دەى توانى ئەو كابرايە لە دايك و باوكى دوور بختەۋە و بەرە و مەيدانى جەنگى دەبرد: بەلام پىڭەمبەر ﷺ لەۋ كاتى پىۋىستىشدا پىز و خزمەت و خۇشەۋىستى و خۇش بەختى دايك و باوكى بە بەرزتر و گەۋرە تر داناۋە بەسەر جەنگاۋەر و تىكۆشاندا.

پوختە بەدەنە لە بەمەرماتە ئۆرگەنەکانی پێغەمبەر (ﷺ) قەمانە من حیاة رمول (ﷺ)

لە دنیا دا ھاویری و خزمەتگوزاریکی باش بە بۆدایک و باوکت

وصاحبهما فی الدنيا معروفًا/اللقمان/۱۵

دەگێڕنەرە لە کات و وادە ی حەجدا مەصعەبی کوپی عەمیر (ﷺ) بە سەرکردایەتی (۷۰) حەفتا موسڵمانی مەدینە پۆشتن بۆ خزمەتی پێغەمبەر (ﷺ) کە ھەموویان لە پەیمانی عەقەبە ی دووھم ئامادەبوون ھەر لەگەڵ گەشتنی بۆ مەککە رۆشتە خزمەتی پێغەمبەر (ﷺ) کارەکە ی پێشنیار و ئاراستە ی پێغەمبەری خودا (ﷺ) کە چۆنیەتی ئیسلام و موسڵمانانی مەدینە. ھەوڵ گەیش بەدایکی مەصعەب کە ھاوتە مەککە و بەلام لە پێشی ھەموو کەسێک نەھاتووە بۆ لای ئەو بۆیە دایکی زۆر بە نا ئارامیەو سەرزەنشتی زۆری کردوو، یەکیکی لەباتی خۆی نارد بۆ لای کوپەکە ی کە بۆچی لە پێشەو نەھاتووە بۆ لای. مەصعەب گوتی: من بە باشم نەزانێو کە لە پێشی پێغەمبەری (ﷺ) خوداو بەرۆم بۆ لای ھیچ کەسێک، ئینجا لە دوای تەواو بوونی زیارەت و کارەکانی لە لای پێغەمبەر (ﷺ) پۆشت بۆ لای دایکی، ئەویش پێی گوت: ئە ی مەصعەب (ﷺ) ئەو ی کەتۆ لە سەری ئەو ھەنگەرانیەو یە لە دین؟ مەصعەب (ﷺ) گوتی: دایەگیان من بەراستی چومە سەر دین و بەرنامە ی خوا و پێغەمبەری خودا (ﷺ): دایکی گوتی: ئای پۆلە کەم چەند جاریک داد و ھاوارم لەبەر کردی جاریک لە حەبەشە و، دووھم جاریش لە مەدینە دا؟ مەصعەب (ﷺ) گوتی: دایەگیان من لاریم نییە لەو ی کە تۆ بەرامبەرمت کردوو: بەلام تۆ بزانی من لە بەرئاین و پێبازیک کە گرتومە پام کردوو لەبەر ئازار و سزای ئێو. لەو کاتە شدا دایکی ویستی وەک و جارانی پێشو بیگری و بەندی بکات، ئەویش گوتی بەخوا ھەر کەسێک دەست درێژی بکاتە سەرم دەیکوژم. کاتی دایکی مەصعەب زانی کە ئەم جارەیان بەراستی و بە غیرەتەو قسەدە کات نە ی وێرا دەست درێژی بکەنە سەر دەستی کرد بەگریان. مەصعەب (ﷺ) گوتی: دایەگیان من چومە سەر دین و ئاینیک، کە فەرمان دەدات بە چاکە و دڵسۆزی بەرامبەر بەدایک و باوکیان و پەوشت و پەفتاریان دڵسۆزانە بێت: بەلام بۆ کاری خەراپە و کوفر بە قسەیان نەکەین، ئە ی دایکی بەرێزم بەراستی من بۆ تۆ ئامۆژگاری کاریکی زۆر دڵسۆزم،

بوخته بيمد له بهمه راته كړنگه كاني پيغمبر (ﷺ) هېماته من حياة رسول (ﷺ)

واز له و ئاينه پوچ و سر ليشنيواويه له سهرى دووريكه وه : وه شاهيدى بده (ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله) كه به راستى نه وه بڼه ماى راستى و به خته و مر ييه و هوى پازى و قايل بوونى خودا و چاكترين كارى باشى دونيا و دواپوژه به لام دايكى له بهر نه اندازه به دهرى نه زانى خوږه رستى نهى ويست ناموژگار يه كاني كوپړه كى و هر بگرى: بويه له بهر قين و دلبره قى له موسلمانان له گهل كافرو هاوبه ش پيدا كهراندا پويشته بهر ه كاني جهنگى بهر و ئوحد .

خوشه ويست و دلسوزى دايك

حنان الام

ابن القيم رحمه الله د گيرته وه: له دوه ره دى جاهيليدا مندا ليك باوكى دهر يت مامه كى مندا له كه د ه باته لاي خوى و به خيوى ده كات هه تا گه وره د ه يت و د ه بى به پياو: ئينجا له و كاته كى كه په يامى پيغه مبه رى خودا ﷻ پيښه كات نهو گه نجه به مامى ده ليت: نهى مامه دمه و يت برؤم بولاى پيغه مبه ر. ﷻ مامى پيى ده ليت سويتند به خودا نه گهر برؤى بولاى محمد ﷺ هر چى له بهر ت دايه ليت ده ستينمه وه و پروتت ده كه موه و هيچت ناده مى و، ته نانه ت نهو بهر گه كى له بهر شتد ايه ليت ده ستينمه وه. نهو گه نجه ش له وه لاميدا ده لى نهى مامه هر چيت له ده ست ديت بيكه به دلنيا ييه وه من ده برؤم بولاى پيغه مبه ر ﷻ: مامى هه موشتيكي ليسانده وه ته نانه ت بهر گه كه شى له بهر دارنى و پروتى كرده وه وهك و نهو كاته كى كه له دايك ده يت: دايكى نهو كوپړه كه زانى كوپړه كى سوړه له سر نه وهى براوات بولاى محمد ﷻ كه چاوى به وجوړه به كوپړه كى كه وت سوزى دايكا يه تى بولاى جو لا و پويشت جاجميكي خه ت دارى دريژى هينا و كرديه دوو پارچه و پارچه يه كى به كوپړه كى داخوى پيدا پو شى و، ئينجا بهر و لاي پيغه مبه ر ﷻ رنكاى گرته بهر كه له و كاته دا پيغه مبه ر ﷻ له جهنگ و جيهاد دابوو. نهو يش پويشته بهر دى جهنگ و له گهل سوپاى پيغه مبه رى خودا ﷻ جهنگا هه تا شهيد بوو: ئينجا له دواى نه وه به ناوى (ذى البجادين) ناوى دهر كرد واته خاوه نى دوو پارچه كه .

تۆ نازارت داوه پێشی ئەوهی نازارت بدات

عققتە قبل ان یعقک

دەگیرنەوه کابرایەک رۆیشتە خزمەتی پێشەوای موسلمانان عومەری کوپی خەتاب ﷺ سکالای لە دەستی کوپەکەیی کردو و گوتی ئەو کوپەم زۆر نازارم دەدات: پێشەوا فەرمووی: کوپە تۆ لە خودا ناترسی نازاری باوکت دەدەوی؟ کوپەکە گوتی: ئەو پێشەوا منداڵ حەق و مافی لەسەر باوکی هەیە؟ پێشەوا فەرمووی: پێویستە کە لە دایکی بوو ناویکی خوشی لێبنیت و، فیزی خۆیندەوه و نوسینی بکات. کوپەکەش گوتی: واللە ئەو پێشەوا باوکم دایکیکی باش و دڵسۆزی بۆ هەل نەبژاردوم، جاریەکی کرپووە و منی لێبووم، وە ناویکی خوشیشی لێ نەنام: ناوم (جەلە، جەرانا) بە مانای قالۆچە وە یەک نایەت و، هیچ شتیکیشی فێر نەکردوم. پێشەوا عومەر ﷺ سەیری کابرای کردو فەرمووی: توخودا تۆ دەلێی کوپەکەم نازارم دەدا؟ ئەتۆ ئەوت نازارداو پێشی ئەوهی ئەتۆ نازاردات. هەستە لێرەپرو!!

ئەتۆ بەخۆت و مائەکەشت ئی باوکتی

أنت ومالك لابیك

دەگیرنەوه پۆژێک گەنجێک رۆیشتە لای پێغمبەری خودا ﷺ و سکالای لە دەستی باوکی کرد گوتی: ئەو پێغمبەری خودا ﷺ باوکم زولم لێدەکا و مالم لێدەستینی: پێغمبەر ﷺ داوای ئامادەبوونی باوکی کرد: کاتی باوکی هات پیاویکی پیری بێ هیز و توانای خۆی بەسەرگۆچان و دار دەستە کەیدا خستبوو: پێغمبەر ﷺ پرسیاری لێکرد. کابرا گوتی: ئەو پێغمبەری خودا ﷺ لە کاتی کە ئەو کوپەم لاوازوبی هیز بوو: منیش بەهیزو بەتوانا بووم. وە ئەو هەژار و نەدار بوو: منیش زەنگین و دەوڵەمەند بووم: ئەوکاتە لە هیچ شتێکدا ئەو کوپەم نەگیراوە تەو لە مائەکەمدا. بەلام ئەمڕۆ ئەو بەهیز و بەتوانا، زەنگین و دەوڵەمەندە: بەلام ئەمن فەقیر و هەژارو، بیهیز و بیتوانام. ئەویش سێلە و بەدەبەختەو پێژدی و چاوچنۆکیم پێو دەکات، مالم لێدەگریتەو و هیچ ناداتی. پێغمبەر ﷺ دەستی کرد بە گریان، فەرمووی: بەراستی هەربەردو و داروشتیک گۆنی لەو شتە بێت حەتەن دەگریا. ئینجا پێغمبەر ﷺ بە کوپەکەیی فەرموو: ئەو برا تۆش و مائەکەشت هەمووی ئی باوکتە.

بوختە پەندە لە بەسەر ماتە حُرئەتەکانی پێغمەبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

چاکە ی پێغەمبەر ﷺ بەرامبەر بەدایکی

برالرسول ﷺ بوالدته

پۆژێك پێغەمبەر ﷺ پۆیشت بۆ سەردان و زیارەتی گۆرستان و كۆمەڵێكیشی لە یارەكانی لەگەڵدا بوو: هەتا گەیشتنە سەر گۆرستان. فەرمانی پێكردین هەموومان دانیشتن، پێغەمبەریش ﷺ بەسەر گۆرەكاندا تێدەپەڕی، شوقاوی دەهاویشت هەتا گەیشتە سەر گۆرێك، دانیشت و دەستی كرد بە پارێشەوه، زۆر پارێشەوه، لەدوایدا دەنگی بەگریا نەوه بەرزكردەوه، ئێمەش هەموومان لەبەر گریانێ پێغەمبەر دەستمان كرد بەگریان: دواوی پووی لە هاوڕێكانی كرد. پێشەوا عومەر ﷓ فەرمووی: ئەو پێغەمبەری ﷺ خودا بۆچی گریای ئێمەش لەبەر گریانێ تۆ هەموومان زۆر پەڕێشان و ترسمان لێنیشت و گریان؟ پێغەمبەریش ﷺ دەستی پێشەوا عومەری گرت و پووی سوپاند و بەرەولای هاوڕێكانی پۆیشت، فەرمووی: گریانێ من ئێوەی ترساند؟ ئەوانیش گوتیان بەئێ ترساین. پێغەمبەر ﷺ سیجار ئەو قەسە دووبارەكردەوه. ئێنجا فەرمووی: ئەو گۆرە كە لەسەری دەپارامەوه ئەو گۆرێ دایكە ئامینە كچی وەهەب بوو: داوام لەخودا كرد پێگە زیارەت و دیدەنی گۆرەكە پێدام.

هەركەسی هاوسەرەكە ی بەرێزتر بزانی ئەسەردایکی

من آثار إمرأته علی والدته

دەگیرنەوه: عەلقەمە ﷺ كە لە چاكترین پیاو بەشەكان بوو لە سەردەمی پێغەمبەردا ﷺ كاتی نەخۆشبوو لەدوا ساتەكانی ژيانیدا نزیکي گیانەلابوو: دەیتوانی هەموو قەسەیهك بكات تەنھانە دەتوانی كەلیمە شادادەت بەدەمیدا بێت لەكاتی گوتنی ئەو وشەیه زوبانی دەگیرا و بۆی دەرئەندەردرا لەبەر ئەو رۆیشتنە لای پێغەمبەری خودا ﷺ، بەپێغەمبەریان پاكەیاندا كە عەلقەمەچی بەسەر هاتوو؟ پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: دایك و باوكی لەژياندا ماون؟ گوتیان: ئەو پێغەمبەری خودا ﷺ باوكی مردوو و دایکی ماوه لە سەری پێگەكانی بەچاکی

پوختە بەندە لە بەمەرماتە حُرئەتەمانی، پیغمبەر (ﷺ) قومانە من حبالە رسول (ﷺ)

ناپرات: پیغمبەر ﷺ ئامارژە بۆ بیلال و عەمار ﷺ کرد: فەرمووی: بڕۆن بۆلای دایکی
عەلقەمە و پێی بلێن ئەگەر توانای هاتنی هەیە با بۆلامان بیئت: ئەگەر ناتوانی من
دەپۆم بۆلای. ئەوانیش پۆیشتن و هەوالەکیان بە دایکی عەلقەمە راگەیاندا ئەویش
گوتی: بە دایک و باوکمەو بە فیدای بێن دەبی هەربۆخۆم بێم بۆلای پیغمبەر ﷺ ئەو
ئافەرتە بەو حالی شلە پەتیەو وەک و هیچ نەخۆش نەبیئت و هەستاو پۆیشت بۆ
خزموت پیغمبەر ﷺ پرسیاری لی کرد ئەو دایکی عەلقەمە بارودۆخی عەلقەمە
دەزانی چۆنە؟ دایکیشی گوتی: عەلقەمە زۆر باشە نوێژ دەکات و پۆژو دەگرێت و
لە مالی دەستکەوتی جەنگی پێنجیەکی دەدریئت. پیغمبەر ﷺ فەرمووی: ئەو
بارودۆخی نیوانی خۆت و ئەو چۆنە؟ دایکی گوتی: بەخوا ئەو پیغمبەری خودا ﷺ
من لایی توپەم و رقم لای هەستاو. پیغمبەر ﷺ فەرمووی لەبەرچی لای توپە؟
دایکی گوتی: بەخودا ئەو پیغمبەری خودا ﷺ عەلقەمە هاوسەرەکە ی زۆر بەگەرە
ترو بەریژ تردادەنی لەسەر من. ئینجا پیغمبەر ﷺ ویستی هەستی خوشەویستی
دایکیەتی بۆرۆلەکانیان لەدایدا بجولێنی و لەکۆپەکە ی ببوری و لەسزاو ناگری
دۆزەخ پزگاری ببی. بۆیە پیغمبەر ﷺ داوی لە بیلال و عەمار ﷺ کرد کە بڕۆن
کۆلیک دار بهێنن. دایکی عەلقەمە گوتی: دارت بۆ چییە ئەو پیغمبەری خودا ﷺ؟
پیغمبەر ﷺ فەرمووی: بۆئەوێ عەلقەمە ی هەر لە دوونیا دا پێ بسوتینم لەپیشی
ئەوێ لەپۆژی دوایدا بیسوتینن. دایکی گوتی: توخودا دەتەوێت پۆلە و پارچە ی
جگەرم لەبەر چاوی مندا بسوتینی. پیغمبەر ﷺ فەرمووی: بەلی بەراستی یان
دەبی ئەتۆلێی ببوری و بیبەخشی یان ئیستا لەناوئاگر دەیسوتینم. ئەم جار دایکی
عەلقەمە لەناخی دایەو بەگیانیکی تەواو لیپوردوانەو هەواواری کردو گوتی: ئەو
خودای بەبەزەیی لە ئاسمانەکانو، ئەو پیغمبەری خودا ﷺ لەسەر زەوی و ئەو
ئەوانە ی کە هەمووتان لیڕە ئامادەن دەتانکەم بەشامید، کەمن لە عەلقەمە ی کوپم
خۆش بووم. ئینجا لە داوی ئەو پیغمبەر ﷺ بەبیلال و عەمار ﷺ فەرموو: ئیستا
بڕۆن بۆلای عەلقەمە و گوێی لیبگرن بزانن دان بەوشە ی شەهادەت دا دە هینی
چونکە وا هەست دەکری کە دایکی عەلقەمە ئەو لیخۆش بوونە ی تەنها بەزوبان

پوخته پەختە لە بەسەرمانە حُرنگەکانی پێغمەبەر (ﷺ) قەمانە من حیا! رسول (ﷺ)

بیت و لە ناخیەوه نەبیت. کاتی که بیلال و عەمار گەیشتنە لای عەلقەمە لە کۆتا
هەناسەی دوای ژبانی بوو شەھادەتی دەھینا. ئینجا لەدوای شۆردن و کفن
کردنی: پێغمەبەر ﷺ لەگەڵ تەرمەکی پۆیشتە سەرگۆڕستانو، لەسەرکەناری
گۆزەکەی ڕاوەستا و فەرمووی: ئەو ئادەمیزا دەکان بزانن ھەر کەسێ
ھاوسەرەکەی بە بەرپۆز و گەورەتر لە دایکی سەیر بکات و بە زیاتر لە ئەندازەی
دایکایەتی ڕیزی لێنەگرێ و لێی تووڕەبیت. ئەو بزانن تووڕەیی و نەفرینی خودای
لەسەر هەتا پۆزی دوایی.

ئەو گەورەترین سەرپێچیکاری ئادەمیزادەکانە بەرامبەر بەدایکی

هذا أعق الناس

پێشەوا ئەسمەعی ﷺ دەفەرموێ: کابرایەکی عەرەب قسەی بۆکردم: گوتی:
کاتیکی زۆرم تەرخان کرد بۆ گەپان بە دوای سەرپێچی کارتێن ئادەمیزاد
بەرامبەر دایک و باوکی بەو شیوەیە سەرقالی گەپان بوو لە کۆچە و کۆلانەکاندا
و هختیک گەیشتمە پیریکی بەسالدای چوو پەتیکی لە ئەستۆیدا بوو دۆلکەییەکی زۆر
قورس و گرانێ پێو بوو پای دەکێشالە کاتی قەرچەو بەتین ترین گەرمای نیوهرۆ،
کە حوشتەر توانا و ھیزی ھەلگرتنی ئەو دۆلکەیی نەبوو. ئینجا لەدوای ئەو پیرە
پیاوێ گەنجیکی بەتوانای بەدواو بوو بەقامچیەکی بەھێز لێشی دەداو ھەموو
پشتی پیاوێ پیرەکەش بەولێدان پەتە برینداروزامدار کردبوو. منیش پێم گوت:
کوپە تۆ لەخودا ناترسی و شەرم ناکە بەرامبەر ئەو پیاوێ پیرە وادەکە سەرھەری
ئەو دۆلکەش لێشی دەدە؟ ئەو گەنجەش گوتی سەرھەری ئەو ھەموو
نازاردانەشی ئەو باوکە. منیش گوتم: خودا پاداشتی خێرت نەداتەو لەگەڵ
ئەو کارە لەگەڵیدا دەکە. ئەو گەنجەش گوتی: بڕام وامەلێ و بێدەنگ بە چونکە
ئەو باوکە من لەگەڵ باوکی خۆیدا ئەوھای کردووە باوکی ئەویش لەگەڵ باپیری
داوای کردووە ھەر کەسەو جەزای خۆی وەر دەگرێتەو: منیش گوتم: بەراستی
ئەو سەرپێچی کارتێنی ئادەمیزادە بەرامبەر دایک و باوکی .

ئازادی بیروپا: حریه الرأی

ان افضل الجهاد کلمة حق عند سلطان جائر

لەدیمەن و پۆلەتی ئیسلام بۆ خودی کەسایەتی ئینسان زامەن و دەستەبەری تەواوی ئازادی بیروپایە کە بەشیکە لە بەشەکانی ئازادی و سەرەستی. ئەوەش لە ھەر بەھاترین و بە نرخترین ستون و کۆلەکەی گرینگی ئاینی سەرەستی ئیسلامی پێوە دیار و پاوەستە. دینی سەرەزێ ئیسلام لە پاپۆرت و بڕیارنامەی ئازادی بیروپادا دوو تیروانیی باشی ھەیە.

یەکەم: ئازادی بیروپای کردەو بەحەقیکی زامنی دەستە بەرکراوبۆ ھەموو ئەو کەسانەی کە دروستە بیروپای تایبەتی باوەرپێکراویان ھەیە.

دووەم: فەرمان دەکات بە فرمانێکی بنەبەر و کۆتایی، بەدەرخستنی بیروپای تایبەت لەو گروگرفتە ئالۆزانە کە دین و کۆمەلە ئیسلامیەکانی پێتوان باردەکری، بۆ ئەوەی ئادەمیزادەکان لەو فیل و پیلانانە ئاگادار بکێنن، بۆ ئەوەی خۆپاریزی بکەن لەو مەترسیانەی کە بەرەوپرۆی کۆمەلگایەکیان دەبێت. یان دەربرینی پێباز و ئارایە بۆ ئەوەی کۆمەلگای ئادەمیزاد بۆ بەدی ھێنانی ژیاڵی ئارام گری و ئاسایش و خوش بەختی بیگرنە بەر و پێویستە بیرێکی چاپۆک و نەترس بۆ پێک ھێنای کارێکی تەواو بۆ چاوەدێری پووداوە گەپۆکەکان کە لە بەرژەوێ کۆمەڵدایێت ئازاد و خۆراگرانە بوەستی بەرامبەر ھەموو پووداویکی دژبە ناشتی و تەندروستی. ھەر لەبەر ئەوەش کە پێغەمبەری ﷺ سەرورمان ھانی ئەو ئازادی و سەرەستیە داوە کە دەفەرموی:

﴿من رای منکم منکرا فلیغیرہ بیدہ فإن لم یستطع فبلسانہ فإن لم یستطع فبلقبہ و ذالک اضعف الايمان﴾ وە ھەر بەو جۆرەش پێشەوا عومەرؓ فەرموویەتی خوش بەختی گیان و ئاسودەیی ژیاڵ کاتی کە بە دەست دێت کە گەنج و لاوەکانی ولات سەرەستی و ئازادی بیروپایان ھەبێت و بایەخ بەحەق و مافیان بدەن و بە تەنگەوێ بن بۆ بەدیھێنانی رایەکیان بە ئاشکرا و پەنھانی. وە ھەر یاسا و فرمانێکی راستی دەرچوو بەرەو پووی بڕۆن و بە جێی بەین. ئینجا خودای بەبەزەیی سۆز و بەزەیی

پوختەبەخە: لە بەمەرماتە ئۆرنگەکانی پێغمەبەر (ﷺ) قەماتە من حەلا رسول (ﷺ)

خۆی بڕژینی بەسەرئەوکار بە دەست و فەرمان پەروایانەى کەتەواو کاروپێویستی خۆیان دەزانن و، پێویستی سەرشانی خۆیان بەدى دەهێنن. وەدوو بارە خودای گەورە بەزەیی و سۆزی خۆی بڕژینی بەسەر ئەو کۆپو کۆمەلانی باوەری راستیان بەخودا هێناوە و بە تەنگەوێن بۆ بەدى هێنانی ئامانج و فرمانەکانی. وەخودای گەورە ئەو ئاینەى سەر بەرزو پارێزراو کرد بۆ بەدیھێنان و گەیانندی هەدەفو ئامانجەکانی. وە خودای گەورە موسلمانانی پێشوو سەر بەرز کرد لەژێر ئامانجەکانی و مانەوێکیان وەک و گەلێک کە شانازیان بە ئاینە کەیانەو دەکرد. وەسەر بەرزو سەرفیرازی کردن بەهۆی خۆپاکی لەسەر ئاین و بەرنامە کەیان، وە پێزی تەواوی بۆ بەردی ئادەمیزاد نارد بەهۆی ئاینەو.

نافرەتیک راستی پێکاو عومەر هەلەى کرد

أصاب إمرأة وأخطأ عمر

جاریکیان حەزەرتی عومەر (رضی اللہ عنہ) بێرو پای خۆی لەناو جەماوەریکی زۆردا لەمژگەوت دەرپێری و بلاوی کردەو، کە هیچ کەسێک لە نافرەتانی موسلمان بۆی نیە کە ماریی زیاتر لە کچەکانی پێغەمبەر (ﷺ) وەر بگرت. بۆیە دەنگی ناپەزایی لەناو ناپۆزەى جەماوەر لە مژگەوت بلاو بوو: پێشەوا عومەر (رضی اللہ عنہ) هەموویانی بێدەنگ کرد. بەلام نافرەتیک دەنگی بەرز کردەو و تەواوی جەماوەری مژگەوتی خروشان و هەمووی بێدەنگ کردن و بە بەلگەى تەواو بە پێشەوا عومەر (رضی اللہ عنہ) سەلماند کە لەو پێشنیاری عومەر (رضی اللہ عنہ) کردوویەتی هەلەى. هیچ کەسێک بۆی نەبوو قەسە کە بەو نافرەتە بێرو بلی تو نافرەت و بۆت نیە لەو بارەو پەخنە لە پێشەواى موسلمانان بگري و بێدەنگ ببە. بە پێچەوانە وە پێشەوا عومەر (رضی اللہ عنہ) تەواو گوێی راگرتبوو هەتا بە تەواوی ئەو نافرەتە لە قەسو پێشنیارە کەى بوو. کاتى عومەر (رضی اللہ عنہ) بۆی دەرکەوت کە قەسەى ئەو نافرەتە راستە و عومەر (رضی اللہ عنہ) هەلەى کرد و وە پێشەوا عومەر (رضی اللہ عنہ) هەر خێرا پوێشتە سەر مینبەر و زۆر بەراشکاو و داد پەروەرانی فەرمووی: خەلکی ئەو بە راستی ئاگادارین من لەو بارەو هەلەم کردو ئەو نافرەتە پێکای و راستی گوت: ئێنجا ئەگەر ئێمەش دەمانەوی ئەو بنچینە و بناغەى

پوخته بماند له بهر مراهانه څرنگه ځای پټه مېر (ﷺ) قېماته من حیاة رسول (ﷺ)

ده قاوردهق له ژيانماندا بچه سپینن نه وه زورباشه به لام نه گهر نه توانن حق و راستیه کان به کار به ده ست و لپیر سراوان بلین: ده بی زورباش بزاین که هیچ هستی چاکه مان تیدا نه ماوه. له لایه کی تریشه وه، نه گهر کار به ده ست و لی پسر اوان په خنه و پیشنیار و راستیه کانمان لیوهر نه گرن، نه وه به راستی نه و انیش هیچ خیر و چاکه یان تیدا نه ماوه. ده بی نه وهش زورباش بزاین نه و کومل و جه ماوهره بزگاریان نابیت هتا به و جوړه په فتار نه کهن.

نه تو بلې و نیمه گوی ده گرین

اذن قل، نسمع

ده گپړنه وه جاريکیان سہلmani فارسی ﷺ که یه کیڅ له عوامی موسلمانانہ له وتاری هینیدا عومری کوږی خه تاب ﷺ بهرامبر نه و هه موو جه ماوهری موسلمانان راده گریت و په خنه ی لیده گریت و پرسپاری لیده کات و هیچ که سینکیش له و هه موو جه ماوهر و کار به ده ست و لپیر سراوانه بو ی نیه پی بلې نه تو چی په خنه له پیشه و! بگری! له بر نه وهی چونکه راستیه ک که شاره زای تیدایه پوونی ده کاته وه، به نه رکی سهرشانی خو ی ده زانی له بهر په زابوونی خودادری بېړی. نه وه و نیمه له زور شتدا خه ریکه دلمان ده توقی ناویرین هیچ بلین و دهی شارینه وه. نه و په خنه گرته ی سہلmani ﷺ له کاتیکدا بوو سوپای موسلمانان له جهنگی فارسدا سهرکه وتوو بوون و مال و ده ستکه وتی باشیان هینابوو: پوژی هینی که عومر ﷺ رویشته سهر دوانگه ی مینبه ره که ی و له سر بلندگوی مزگه وت فهرمووی: نه ی موسلمانان گوی بگرن و له فرمانداین: له و کاته دا سہلmani هه ستایه سهر پی و گوتی به خوا عومر ﷺ نه گویت لیده گرین و نه له فرمانیش دانه بین. عومریش ﷺ زور له سره خو به هیمنی فهرمووی: له بهر چی گویم لینا گرن؟ سہلmani گوتی: نه ی عومر ﷺ نه و قوماش و بهر که ی مالی ده ست که وتی که بومان هاتوو تو هر یه که ی پارچه یه کت پیداوین، به لام که سیر ده که م تو دو پارچه ت له و قوماش له بهر دایه؟ عومر ﷺ ههر له سر دوانگه ی مینبه ره که سهری عبدالله ی کوږی ده کات و ده لی: عبدالله هه سته تو پینی بلې، عبدالله ی

پوخته به من له بهمه زمانه كرنه زمانه پيغمبر (ﷺ) قهات من حياه رسول (ﷺ)
 كوپى عومر ﷺ هه لده ستي و ده لي: به خوا پارچه كيان له قوماشه نيم بو. چونكه
 پارچه قوماشه كه ي باوكم كه له بهري كرد زور كورت بو. منيش پارچه كه ي خوم دايه.
 نينجا له و كاته دا سه لمان ﷺ گو تي: مادام وايه قسه بكه گو يت ليده گر ين .

چاونه ترسی له راستیدا

الجرأه فی الحق

جاریکیان (عومری کوپی خه تاب ﷺ) كه بووه جینشین و پیشه وای موسلمانان و،
 لیپر سراوی ته وای ناده میزاده كان: له سه ر دوانگه ی مزگهوت له وتاره كه یدا
 فهرمووی (من رای منكم منی إعوجاجا فلیقومه) واته: هر كه سینك له نیوه خه راپه و
 ناریکیه كي له نیمه دیت باراستمان بکاته وه. کابرایه ك له ناوهراستی ئاپوره ی
 جه ماوهردا هه ستایه سه ری و شیر ی له كالان هی نایه دهر و هاواری كرد: كه هه موو
 جه ماوهره كه ی سه رسام كرد بوو كه نه و ده نگه چیبوو: كه گو ییان راگرت. کابراكه
 گو تی: ئه ی عومر ﷺ سویند به خودائه گه رلاری و ناریکیه كت تی دا بدینین بهوشیره
 راست ده کینه وه. له و كاته دا پیشه وای عومر ﷺ زور كه یف خوشبوو فهرمووی:
 سوپاس بوئه و خودایه كه له نه وه و هۆزی پیغه مبر ﷺ دایپاوی وا هه یه كه له
 کاتی لاریدا عومر به شیر راست ده کاته وه.

ئه و كه سه كییه به دنیاییه وه به ده وری كه عبه دا ده سوریتیه وه

من الذی یطوف آمنا

ده گیر نه وه سعدی کوپی مو عاز ﷺ بو به جیهینانی عه مه ره پویشته مه ككه یه كه مین
 جار پویشته لای دۆست و هاوپییه كه ی ئومه یه ی کوپی خه له ف، چونكه ئومه یه ش
 هر چه ندجاری كه ده پویشته شام بو بازرگانی له مه دینه له لای سه عد لای
 ده داوده مایه وه به لام ئومه یه دلی زور نیگه ران بوو چونكه موسلمان بوونی سه عد
 پویشتنی سه عد بو سوپانه وه ی به ده وره ی كه عبه و (طواف) كردن جینگه ی ته نگ ی و
 دله پراو كه یه كي زور تر سناك و به هی زبوو، له بهر بودانی كاره سات و ناخوشی له
 نیوانی سه عد و بیباوه رانی مه ككه. بویه ئومه یه بو ئه و مه به سه ته داوای له سه عد

پوختە بە گەلە بە سەر ماڵە گەرن گەلە پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

کرد که نه پوات بۆ ته وافی که عبه هه تاکاتی گهرمای نیوه پۆ چونکه له کاته دا خه لک له بهر گهرماله ده ره وه نایو که س ناگاداری ته و افه که ت نابو هه تا کاره ساتت بۆ دروست بکه ن. به لām له و کاتی گهرما و چۆلیه دا که سه عد پۆیشت ته و اف و ده ستی پێ کرد: ئه بوجه له بۆ لای به ی ت پۆیشت و سه یری کرد یه کێک به ده وه ری به ی تدا ده سو پۆیته وه. بۆیه هاواری کرد و گو تی: ئه وه کێیه به سه ره به ستی و د ل نیا ییه وه به ده وه ری به ی تدا ده سو پۆیته وه؟ سه عد یش زۆر به سه ره به ستانه گو تی: ئه وه منم سه عد. ئه بوجه له گو تی: ئیوه محم دو هاوړیکانی تان له مه دینه جێ کردۆ ته وه، هاوکاریان ده که ن و ده یان حه و ی ننه وه، لێ ره ش به سه ره به ستیه وه به ده وه ری به ی تدا ده سو پۆیته وه؟ سه عد ﷺ به د ل نیا ییه وه گو تی: به لئێ چۆنی ده لئی وایه. هه راو کێشه یان لێ به رز بۆ وه سه عد به سه ره ئه بوجه ه لدا نه را ندی و، له کاته دا ئومه یه ی دۆستی سه عد ﷺ پرو ی له سه عد کرد و گو تی: ئه ی سه عد به سه ره ئه بو حه که م دا ده نگ به رزنه که یه وه، ئه وه گه وه ره سه ره وه ری ئه و دۆل و شی وه ن. ئی نجا سه عد که زانی دۆسته که شی له سه ره ئه بوجه له ده کاته وه، پێ یگوت: ئه ی ئومه یه زۆر باش بزانه به خودا و از م لئ نه ه ی ن بۆ ئه وه ی ته و افه که م ته وا و نه که م. ئه و پێ گایه ت لئ ده گرم که بۆ باز رگانی پێیدا ده پۆی بۆ شام.

ئە ی دوژمنی خودا به هۆی ئه وه ی کرد ت پرگارت نابو

لن تلفت بما فعلت یا عدو الله

پۆژێک ئه بوجه له به شو ی نێ کدا پۆیشت کۆ مه لێک خه لک کۆ ببو ونه وه له ده وه ری پیا و یکی لا وازی گچ که و ورد: که سه یری کرد ئه وه عب د الله ی کو پی مه سه عوده ﷺ به ده نگه ناسک و خۆ شه که ی ئه و ئایه ته قورئانی یه ده خو ی نده که خودا ده فه رمو ی: وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا { الفرقان/ ۱۲ واته: به نده را سه ته قینه کانی خودا ئه وا نه نکه به سه ره زه ویدا ده پۆن زۆر به ه ی دی و نه رمی ده پۆن و، هه ر کات ی کیش نه فام و نا حه زانی ئیسلام قسه یان پی بلێن ئه وان به قسه ی جوان و پێک وه لامیان ده ده نه وه.

پوخته بئەلە بەسەر ماتە ئۆرنگە ئالە پېغمبەر (ﷺ) قېماتە من حیاە رمول (ﷺ)

ئەبو جەھل كاتى گويى لەو قسانە بوو ئاگرى غەزەبى ھاتە جۆش وداردەست و كەوانىكى بەھەموو ھىزى لە سەرى دەدات و سەرى دەيشكىنى و پىنى دەلى ئەى قوپت بەسەر كوپى مەسعود، ئەى كوپى دايكى بەندە ئىستاش وازلە ھاوپەيمان و بەندە كانمان ناھىنى و بەدپەشت و خەراپيان دەكەى؟ وەمن وا ھەست دەكەم كەتۆ واز لە و كارەت ناھىنى ھەتا سزاو ئازارىكى زۆر بە ھىزت نەدەم. عبداللەى كوپى مەسعود ﷺ لە بۆسەيە كى خۆمە لاس داندا بەدەروونىكى زۆر شىپرزە و پەشو كاوى، بە ئازايە تيەكى بى وىنەو ەك و بروسكە ھەتا ھىزى تىدابوو مستە كۆلەيەكى لە سينگى ئەبوجەھل داو شەقازلەيە كىشى لە پوخسارى دا. ئەبوجەھل ھاواری كرد سويندبىت ئەى گىژى شوانە وىلە ھەرگىزلە دەستەم پزگارت نابىت. كوپى مەسعودىش فەرمووى: سويندبە خودا تۆش لە دەستەم پزگارت نابى بەھوى ئەو كەردەوت ئەى دوژمنى خودا. بە و جۆرە پۆزگار ھات و تىپەرى ئەبوجەھل دوژمن ونە يارەكەى خوى چا و پىنە كەوتەو ھەتا پۆزى (بەدر) ئەو پۆزە عبداللەى كوپى مەسعود ﷺ پۇيشت بەناو كوژراو و برىندارەكانى مەيدانى جەنگ دا دەگەرا لە پەردا چاوى بە لاشەى ئەبوجەھل كەوت كەھىشتاگيانى دەر نەچو و بوو پۇيشتە لای و قاچە بارىكەكانى لەسەر سينگى داناو گوتى : ئەى دوژمنى خودا ، خودا سوک و ريسواو شەرمەزارى نەكردى؟! لەو كاتەدا ئەبوجەھل گوتى: ئەو تۆى ئەى شوانە وىلەى ئازەلى؟ بەراستى گەيشتمە دۇخىكى زۆر قورس و ناخوش و گران عبداللە فەرمووى: ئەى دوژمنى خودا بەھوى ئەو ھەمو و دوژمنايەتى و شەپەنگىزىيەت بەرامبەر مۇسلمانان خودا ئاواسوك و شەرمەزارت دەكات. ئىستە بچىزە سزاو ئازارى دونيا. وەسزاو ئازارى پۆزى دوايى زۆر گەورە ترو بەھىزترە، كە بەزنجىر و تۆق كراوى بەئاگرى بەتىن و تەوژم ئازارت دەدەن. ئىنجا لەدواى ئەو گوڤتوگۆيە عبداللە شىرەكەى بەسەر سەرى داھىناو تەواوى كرد.

سیخوړی مه کهن

ولا تجسسوا

ده ځیرنه وه: پېښه وا (عومری کوړی خه تاب ﷺ) شه ویکی درهنگ و تاریک به ناو کولانه کانی مه دینه ده سوړایه وه بۇ ناگادار بونی حالی دانیشته وانه که ی: له مالیکدا چاوی به تروسکایی و پروناکیه ک ه و ت. پوښته پېښه وه و له سر درگا ه لویسته یه کی کردو سیری کرد له ژور و ده بده یه کی پش له گه ل کومه لیک له هاوړیانی سفره ی رازاندوته وه و عره ق ده خوښه وه. عومره ﷺ ویستی بېر واته ژور له درگاوه به لām درگای بۇ نه کرایه وه. به سر دیواره کدا سرکه و ت و پوښته سر بان و له وېښه وه بویان پوښته خواره وه که چاویان به عومره ک ه و ت درگایان کرده وه و ه لātن، به لām به نده پشه که ی گرت: به نده که هاواری کرد نه ی پېښه وا به راستی من ه لیه کی زور گه ورم کردوه په شیمانم و توبه ی ليوه ربگرو لیم ببوره. به لām عومره ﷺ فهرمو ی: من دهمو ی له سر نه و تاوانه ت داری حده ت لیدم. به نده که گو تی: نه ی پېښه وا نه من نه و شه ویه که تاوانم کردوه: به لām تو سی تاوانت کردوه. یه که م: خودا ده فهرمو ی: { وَلَا تَجَسَّسُوا } الحجرات/ ۱۲ واته: سیخوړی و چاودیږی به سر خه لکدا مه کهن به لām تو سیخوړیت به سرمانه وه کردوه.

دووه: خودا ده فهرمو ی: { وَأَتُوا النَّبِيَّاتَ مِنْ أُنْوَیْهَا } البقره/ ۱۸۹ واته: که پوښتیه مالیک له درگاوه بېر نه ژور. به لām توله سربانه وه هاتیه ژورو له درگاوه نه هاتی. { لَا تَدْخُلُوا بُیُوتًا غَیْرَ بُیُوتِکُمْ حَتَّىٰ تَسْأَلُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَیْ أَهْلِهَا } النور/ ۲۷ واته: به غیری ماله کانی خوتان مه پړنه هیچ مالیک هه تاپرنگه تان پینه دهن و سه لامیشیان لیکن ئینجا بېر نه ژور به لām تو هاتیه ژور به بی پرنگه پیدان و سه لام کردن. نه و تاوانه ی من له بری تاوانه کانی خوت بېه خشه. منیش په شیمانم و هرگیز جاریکی تر ناگه ریمه و سر نه و تاوانه. عومره ﷺ قسه که ی زور پی جوان و له جینگه ی خوی بوو توبه ی ليوه رگرت و لینی خوش بوو.

پوختە بە ئۆلە بە سەرماتە ئۆزىگە ئالدى پېغەمبەر (ﷺ) قېماتە من حياة رمول (ﷺ)

بانگە وازی پىيازى خودا بە کارامەيى بکە

أدع إلى سبيل ربك بالحكمة

جاریکیان یەکیک لە خودا پەرستان پۆشیشتەلای پێشەوای موسلمانان (ھاپونە پەشید ﷺ) وگوتی: ئەى پێشەوا ئەگەر گویم لێبگرى ئامۆزگاریەکی زۆر گرنگت دەکەم؟ کە زۆر بەسودە بۆ تۆ. لەو ئەمدا گوتی: وەرى ناگرم و قبوڵم نىیە. کابرا گوتی: زۆرسەیرە تۆ پێشەوای موسلمانان بیت و دژی ئامۆزگاری و یادکردنەوێ خودا بیت؟ پێشەوا فەرمووی: نا نەخێر من دژی ئامۆزگاری نیم بەلام خودا زۆر لە تۆ باشتر و چاکتری ناردووە بۆ ئامۆزگاری کە حەزەرەتى محمد ﷺ پێغەمبەرى خودایە بۆ سەر گەلیک کە زۆر لە من خەراپتر و شەرەنگیز تر بوون، کە گەلى قورەیش بوون. بەلام، لەگەڵ ئەو شەدا خودا بە پێغەمبەر ﷺ ی فەرموو: (أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ) {النحل/۱۲۵} واتە: بانگە وازی پىيازى خودا بکەن زۆر بە دانایی و کارامەيى.

من زیندوو بم و کەم بکات

أُوينقص وأنا حي

دەگێرنەوێ (ئەبەرەجای ﷺ) بەصرى چاوى بەپروداویکی دل بزوين کەوت لەدواى جەنگى ھەلگەراوەکان: کە کۆمەلێکی باوەر لاوازی کەم ئەزموون، یاخی و سەر کەشیان لە یەکیک لە پایە بنەرەتیەکانى ئیسلام کە (زەکات) بوو کرد. لەو بارەوێ پێشەوا ئەبو بکر تین و ھیزو فشارى زۆرى بۆھاتو، ئەویش شیر ئازایانە توانى بەرامبەرى ئەو ھەموو زۆرى و تەنگەتاویانە خۆى رابگریت و بەرامبەریان بوو سەتیتەوێ. ئەبو رەجا دەفەرموێ: پۆشیشتە شارى مەدینە چاوم بە کۆبو جەماوەریکی زۆر کەوت لە شوێنیک کۆبیوونەوێ لەناویاندا چاوم بە کابرایەکی کەوت سەرى یەکیکی ماچ دەکردوێ گوت: بەقوربان و فیدات بم بەخوا ئەگەر تۆنەبای ئێمە نابووت و پرسیوا دەبووینو، دەفەوتاین. منیش پرسیاری ئەو دووپیاوێم کرد ئەوانە کی؟ گوتیان: ئەوێ عومەرە ﷺ سەرى ئەبو بکر ماچ دەکات. کە لەدواى

پوختەبەخە لە بەسەر ماتە ئُرنجەخانی پێغمبەر (ﷺ) قېماتە من حیاە رسول (ﷺ)

هەولێکی زۆر ناچاربوو کە شەر لە گەڵ هەنگەر او هەکانی نەدانی زەکات بکات. پێشەوا ئەبوبکر (رضی اللہ عنہ) دەنگی بەرز کردەووە بە هەموو خەڵکانی سەلماندا فەرمووی: (واللہ لو منعونی عقال بعیر کانوا یؤدونه لرسول اللہ ﷺ لحاربتهم علیہ) واتە: سوێند بەخوا ئەگەر بەرھەڵستی یەکدەست بەندی حوشتی بکەن کە کاتی خۆی داواتانە بە پێغەمبەر (ﷺ) ، ئەمڕۆ لە سەر ئەو شەرتان لە گەڵ دەکەم. لەدوای ئەو پڕوی بەلای عومەردا (رضی اللہ عنہ) سووپراند، کە وەک و سەرسوپرمان و دەنگێکی کپ واقعی ووپرما بوو لە بیر کردنەووەیەکی زۆر قوڵدانوqm ببوو. وەک و داواکاریی وەرگرتنە وە ی مافیکی تەواو هاواری لێکردوو. فەرمووی: ئە ی کوپی خەتاب، من هیواو ئومیدی یارمەتی و پشت گیریم پێت بوو. بەلام وا بە بەزیوو تیکشکاوی دەت بینم: کە لە کاتی بێباوەڕو نەزانییدا بە تین و بەھیزبووی، لە دەوری موسلمانیشیدا بەرو خاوو بەزیو دیاری؟ باش بزانی پەیاو نیگا کوتایی پێھاتوووە، ئایینی ئیسلام تەواو بەپایان گەیشتوووە. بەلام ئیستا کە من لە ژیاندانیم و ئەودین و ئایینە پڕو لەکەمبوون و ناتەواوی بکات ھەرگیز شتی وانیە و ناییت.

من زۆر باشتەرم لەتۆ

بل أنا خیر منك

دەگیرنەووە (عەمری کوپی تەفیلو، زەید ھاتن بۆلای پێغەمبەر (ﷺ) و داویان کردکە بە شیک لە بەروبوومی مەدینەیان بۆ دیاری بکری و بیان دەنی. لەو کاتەدا (ئەسیدی کوپی حەزیر (رضی اللہ عنہ) لەوی بوو نێزەو ڕمبەکە ی دەرھێناو بەسەری ھەردووکیانی داداو پیی گوتن: ھەستن لێرە بڕۆن. ئە ی ڕیوی فیلبازینە. (عامر گوتی: ئەتۆ کی؟ وەلامی دایەووە من ئەسیدی کوپی حەزیرم. عامر گوتی: حەزیری کە تائیب؟ گوتی: بەلێ ئەوم. عامر گوتی: بەراستی باوکت لە تۆ باشتەر بوو: بەلام ئەسید گوتی: من لەتۆشو لە باوکیشم باشتەرم. چونکە باوکم لەسەر بێباوەڕی مردوو منیش موسلمانم.

پوختەيمكە لە بەممەرماتە ئىزىمىزدا، پەنجمەرم (ﷺ) ھىماتە من حىلە رەمولى (ﷺ)

واباشە عومەر بېيىستى

الاولى أن يسمع منها عمر

دەگىرنەوہ پۇژىك پىشەوا عومەر ﷺ دەگىراودەى فەرموو: سويند بەخودا ئەگەر بەرھەلست و بى ئاگابىم لە حوشترىكى گەرى لاوازو، قاچ برىندارو، تىمارو چارەسەرى نەكەم دەترسىم لە پۇژى دوايى لەبارەيەوہ پرسىارم لىدەكرى؟ پۇژىك پىشەوا عومەر ﷺ لەگەل ھاوپىيەكىدا دەپۇيشت. ئافرەتىك بانگى لىدەكاتو، عومەرىش ﷺ رادەوہستى ھەتا ئافرەتەكە دەكات. پىنى دەلى: ئەى (عومە) ھەتا دوينى (عومەرۆكە) بووى. ئەمرو بوى بە (عومەر). تەنھا دوينى عومەر بووى و ئەمرو بووى بە پىشەواى موسلمانان. ئىنجا لەخودا بترسە لەسەر ئەوكارەى كە فەرمانت پى سپىردراوہ. عومەر ﷺ كە گوئى لەو ئافرەتە بوو دەستى كرد بەگىريان. ھاوپىيەكەى پىشەوا عومەر ﷺ بە ئافرەتەكەى گوت: خوشكم لەسەرە خوۋەو، بەسەو، وازىننە وا عومەرت بەگىريان خست. عومەر ﷺ بەھاوپىيكەى فەرموو: بىرام وازى لىبىننە ئەوہ (خەولەى كچى حەكىمە) كەخوداى گەورەگوئى بۇ گرتووەو، لە قورئاندا باسى كردووە كەدەفەرموى: {قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ خَوَائِرُكُمْ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ} المجادلة ۱/ واتە: بەپراستى ئەى محمد ﷺ خوداى گەورە گوئى لە گفتوگۆى ئەو ئافرەتە بوو كە لەگەل تۆدا گفتو گۆى دەكرد بەرامبەر بە ھاوسەرەكەى و سكالای ناپازى بەرامبەر خوادەكات بەپراستى خودا بيسەرو بىنايە. بۆيە زۆر پىويستە كە عومەر ﷺ گوئى لىنگىرت.

چاكەتان لى بەدى ناكرى كەئەوہ نەلین

لاخير فيكم إن لم تقولوها

دەگىرنەوہ جارىكيان پىشەوا عومەر ﷺ وتارى دەخويندەوہو ئامۆزگارى خەلكى دەكرد كابرايەكى موسلمان. پووبەپووى بۆوہ و گوتى: ئەى عومەر ﷺ لەخودا بترسە. ھىندىك لە ئامادەبوانى كۆرەكە گوتيان: كۆرە تۆ چۆن بەرامبەر پىشەواى

پوخته بهمان له به سمر ماته خرنګه ګانې پښه مېر (ﷺ) هېمانه من حياة رمول (ﷺ)

موسلمانان واده لئې؟ پيشه واش فرمووې: ليځه پښ باوابلې: به راستې باشتړين ناموزګاري کردم. چونکه نيوه هيچ چاکه يه کتان تيدانايينم که بهو جوړه په فگار نه که نو: نيمه ي پيشه واش هيچ چاکه يه کمان ليبه دي ناکړيت که نه ناموزګاريانه تان ليوم نه گرڼ.

نهوې ليتان به دمر که وت بېکه ن

افعلوا مابدا لکم

ده گيرنه وه له دواي مردن و کوچ کردنې (صلاح الدين نه يوبې ﷺ) شويڼکه وتوان و جينشينه کاني نيسلام دوو بهر کې و جياوازيه کې زورکه ووت ناويانه وه. بهو هوپه شه وه کومه لې بېباوه پاني جوله کې ساليبي کاته که يان بوخويان به هل قوزته وه، بوو مایه ي به هيزبون و توانايان. ته نانه ت کيبر کې و (صرع) سهرې کيشا بو نيوه اني ده سلات داراني براو خوشه ويستاندا، وه و سلطان (صالح إسماعيل) ده سلات داري شام، له گهل برايېه کې ديني سلطان (نه جمه دين نه يوب) ده سلات داري مصر. سولتاني شام صالح اسماعيل بوو هاپه يمانی جوله کې ساليبي و، (بيت المقدس و، ته بريو، عه سقه لان) ي دايه وپه يمانی هيڼديک له ولاتي مصر يشي پيدا نه گهر به شداري پيلانی له ناو چون و نه مانی ده سلات داري مصر ي له گهل دابکات که براي ديني خوي بوو (نه جم الدين نه يوب) له لايه کې تريشه وه (صالح إسماعيل) پڼگای به جوله کې ساليبيدا که به سهر به ست و نازايانه بيڼه ناو ديمه شقه وه و هلسوکه وت بکه ن و چه ک و ته قه مەنيش بکړن و هيچ شتيک پڼگه يان پڼه گري. له و سهرده م و کاته شدا (عزالدين عبدالسلام) دادوهر و وتاربيژي مزگه وتي نه موي له ديمه شق بوو. له وتاري هه ينيډا هيرش و هلمه تيکي هه پرده شې به هيژي کرده سهر سولتان صالح و، ته نانه ت دوعا کردن بو سلطانيشي برې و، له و پوژه به دواوه دهرس و وتارو ناموزګاريه کاني هر هه مووي هيرش کرده سهر سولتان و پيوهنديه کاني و. هانداني خه لکي له سهر جيهاد و تيکو شان و کوشتني خاچ په رستان بوو. وه چه ک و سلاح فروشتني به حېرام و ناره وادا نا به رامېر خاچ و ساليبيه کان و. وه هر يارمېتي و کومه کيه که

پوختە بە ئۆلە بە سەر ماتە ئۆرنگە ئۆلە پۈتتۈرۈپ (ﷺ) ھېماتە من حیاة رمول (ﷺ)
 دەر بارەیان بکریت: خیانت و سستە مکاری و ناپاکییە. سولتانیش لە وکاری
 ھەلۆیستە (عزالدین) دادوەر و تار بیژ تورە بوو لە مالهوہ دیل و دەست بە سەری
 کردوو، دەرس و دەورووتاری لێقە دەغە کردو، تەنانەت عیلاقە و پەییوەندیشی لە گەل
 جە ماوہردا نەھیشت. بەو بۆنەوہ (عزالدین) لە سالی (٦٢٨) ی کۆچی: دیمە شقی
 بە جیھیشت و بەرە و میصر پۆیشت بۆئەوہی بتوانی لەوێ ھەول و تیکۆشانى
 خوی درێژە پێبدا. بەلام دانیشتوانى شام خۆپیشاندان و پاپەڕین یان بەدژی
 سولتان کرد لەبەر پۆیشتنى عزالدین لەبەر ئەوہ سلقان بە ناچارى ھیندیک لە دار و
 دەستەو پێوہندو، وەزیریکی نارد بۆ ئەوہی بیگێرنەوہ. لەرێگا لە (نابلس) توشى
 ھاتن و زۆر داویان لیکرد کە بگەرێتەوہ بۆسەر کار و فرمانەکانى پێشوی
 بەزیادەوہ بۆ شام. بەتەنھا لەلای سولتان داوی لیبوردن بکات و دەستى ماچ
 بکات. وە ھیچ شتیکی ناریکی لە نیوانیاندا نامینیت (عزالدین) فەرمووی: سویند
 بە خودا ئەى فەقیر من رازی نیم کە سولتان دەستم ماچ بکات چۆن رازی دەبم
 دەستى ماچ بکەم. نا ھەرگیز شتى وانا بێت: وە زۆر باشیش بزائن ئیوہ لە بیرو
 خەیاڵیک دان و منیش لە بیروخەیاڵیک. سوپاس بۆ خودا کە منى پاراستووە و
 یارمەتى داوم بۆئەو شتەى کە ئیوہ پێى موبتەلاوسەر گەردان بوون. لە داوی وتو
 وێژیکى زۆر لەو بارەوہ وەزیر گوتى: من لە لایەن سولتانەوہ فرمانم پیکراوە ئەگەر
 لە گەل نەگەرێنێوہ رێگات پێنادم بپۆی و دیلت دەکەم. عزالدین فەرمووی: چیت
 لە دەست دیت بیکەم من رازی نیم بە ھیچ جوړیکى ئیوہ بگەرێمەوہ. عزالدین یان
 لە نابلس بەندکرد و لەناو بەندەکەى داماوہ یەکی زۆرما یەوہ ھەتا سوپای
 میصر ھات و پرزگاریان کرد. داوی بەرە و قاھیرەى میصر پۆیشت بۆ ئەوہی درێژە
 بە ھەول و تیکۆشاندى دژ بە خاچەکان بدات.

باوک و باپیرانمان بەوشیوہ بووہ

إنا وجدنا آباءنا علی أمة

جاریکیان عزالدین ی کوپی عبدالسلام ﷺ پۆیشتە لای سولتان (ئەشرف موسی
 کوپی مەلیک ﷺ) ی دادگەر لە پۆژی جەژندا سەیری کرد بەو پەڕی گەورە و دلخۆش

پوختە بەمەدا، لە بەمەدا تەنەمانە پێغەمبەر (ﷺ) ھەماتە من ھایە رمول (ﷺ)

و شکۆدار ییە وە، سەرکەردە و لێپرسراوانی دینە لای و لەبەردەمیدا کەنۆشی بۆ دەبەن، ئەویش بەعادەت و پەروەشتی جارانی پێی دەلێت ئەو کۆری ئەیوب چیدەکەیت و بەلگەی چیت ھەیە لەپۆژی دوازی کەپێت دەلێن، ئایانی ئەمە سەردار و کاربەدەستانی میصرمان بۆ ژێردەستە و پام نەکردی، بەلام شتی سەرخۆش و بێھۆشی دەفروشی؟ سەلتان گوتی: باریان ئەو شتە پەرووی داوە؟ لەو ئەمدا گوتیان بەلێ: لە مەیاخانە و مەستەخانە و فلانە شوینە شتی مەستبوون و، چەندین کاری خەراپە و نا فەرمانی تێدا ئەنجام دەدری، ئەتۆش لەخۆشتە شوینی ئەو وڵاتە سەرمەستی رابواردنی؟ سەلتان گوتی: بەخوا گەرەم ئەوە لەئێش و کارەکانی من نیە بەلک و ئەو کارە لە دەوری دەسەلاتی باوکم دایە. عزالدینی پیاو باش فەرمووی: بەراستی تۆش یەکیکی لەو کەسانە کە دەلێن: بەخوا چی بکەین باوکم و باپیرانی شەمان لەو سەر پێباز و کارەبوون. سەلتانیش ھەر خێرا فەرمانیدا ئەو بار و مەیاخانە بەگشتی داخەزێن. لە دوایدا پرسیار لە شەخ عزالدین کرا چۆن تۆ توانیت لەناو ئەو زۆرە ئاپۆرە خەلک و پۆژی جەژنە بەناشکرا بەرامبەر بە سەلتان بەوجۆرە قسەبکە و نەترسای؟ ئەویش فەرمووی: پۆلەم من ترس و سامی خودام ھێنا بەرچاوم، سەلتانم لەلا شتیکی سوکو و بێ باوەخ بوو. ئێنجا سەلتانیش لەدوای ئەو کارە بپرای، بپرای جاریکی تر ھەرگیز بەلای ئەو کارە نامەرد و ناپەروایانەدا نەپۆیشت و لەسەر کاری باش بەردەوام بوو تەنانەت لەدوای مردنی عزالدینیش کاری بێشەرمی واپووی نەدایە وە.

جیھان نامۆزگارییە

الدنيا النصيحة

دەگێرێ ئەو سولەیمانی کۆری عبدالملک ﷺ لەدوای بەجێھێنانی واجباتی ھەج پۆیشتە زیارەت و دیدەنی شاری مەدینە پێغەمبەری خودا ﷺ: بەدوای ئەو حازمی ئەعەرەجی دا نارد: کاتی ئەویش ھات بۆلای، پێی گوت: ئەو ئەبا حازم نامۆزگاریە کەمان بکە. ئەویش فەرمووی: ئەو پێشەوای موسلمانان پێویستە زۆرباش ئاگاداری ئەو ھەببیت ئەو فەرمان پەروایە کە جێنشینە ئێستا کەوتۆتە

پوخته بماند له بهر مراماته څرنگه ځانې پټغمېمر (ﷺ) هېماته من حباله رمول (ﷺ)

دهستی تۆ: هېچ که سیک به بی مردن و له ناوچونی نه وهی پیشی خوت نه یکه یشقوتی: باش بزانه توش بهر دهوام نابیت له سر نه و کاره و یه کیکی تریش له دواى تۆ دیت. له دواى نه وه فرمووی: نهی پیشه وای موسلمانان (نزه ربك فى عظمتهم ان يراك حيث نهاك او يفقدك حيث امرک) له دواييدا سليمان فرمووی: نهی نه بو حازم بوجی نایه ی بولامان و سر دانمان ناکه ی؟ نه بو حازم فرمووی: نهی سليمان چیده که ی به هاتنم بولات، چونکه نه گهر لیت نزيك بېمه وه، نه وه توشی ناژاوه و له دین لادانم ده که ی: وه نه گهر لیشت دوور بکه ومه وه نه وه زه لیل و ریسوامان ده که ی، وه هېچ شتیکی واشم له لانیه که له بهر ژه وه ندیم دابیت و لیت بترسیم. وه هېچ شتیشم له لای تۆ نیه تاك و هیوا و نومیدم پیت بیت بۆ به ده ست هینانی نه وشته. پیشه و فرمووی: نه با حازم پیویستی هکانتیم بوبلی تاك و بوت به جیبه ینیم. نه بو حازم فرمووی: به خودا پیویستی هکانتیم له لای که سیکی زور به توانا تر له تۆ داوا کردوه. نه گهر پییبه خشیم و هری ده گرم و، نه گهر پیینه دام و بهر ه لستی لی کردم نه وه رازی و قایل ده یم. خودای به ته و اناش ده فرمو ی {حَرْنُ

قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا} زخرف/۳۲ واته: به راستی نیمه ین که بزق و پوزیمان له نیوان ناده میزاده کاند دابه شکردوه. ثایا کی ده توانی له و به ش و دیاری کراوه ی خودای گه وره بۆ بهنده کانی بوی زیاد بکات یان لینی که م بکاته وه؟ له و کاته دا سليمانی کوپی عبدالملک ﷺ دهستی کرد به گریانکی زور به ینیم.

له خودا بترسی له یه زید دت پاریزی

خف الله في يزيد

ده گیر نه وه کوپی هه بیره ی دادوهر ﷺ و بریار ده ری فرمانر وه ی حسه نی به صری بوو: نامه یه کیان له لای (یه زیدی کوپی عبدالملک) ﷺ وه بۆ هاتبوو فرمانی به شتیکی پیچه وانه ی فرمانی خودا کردبوو. بویه گوتی: نه گهر فرمانه که ی یزید به جیبه ینیم، نه و له سزای خودا ده ترسیم و توشی نا زاروسزا بېم. وه نه گهر فرمانه که ی خودا به جیبه ینیم نه وادو باره له خوینی خوم و سزای یه زید ده ترسیم. حسه نی به سریش ﷺ فرمووی: نهی

پوختەيمەن له بەسەرمانە كۆرگەمانەي پيغمبەر (ﷺ) هېمانە من حياة رمول(ﷺ)

كۆپى ھەبىر لەبەر يەزىد لە خودا بترسە و لەبەر خوداش لە يەزىد مەترسە چونكە ترسى خودا لە يەزىد دەت پارىزى، بەلام ترسى يەزىد لە سزاي خودا رزگارت ناكات. ھىچ كارو كرداو فەرمان بەرى نىيەلەبەر خەلكى كارى تاوان كارى بەرامبەر خودا بكەى. سەير بكە بزانه يەزىد چى بۆ نويسوى ، ئەگەر لەگەڵ فەرمان و بەرنامەكەى خودا هاوتاو يەكبوو: ئەو زۆر باشە و بەجىگەى بەينەو ئەگەر پىچەوانەى فەرمانى خودا بوو ئەو فەرمانەكەى خودا بە جى بەينەو گويمەدە فەرمانەكەى يەزىد چونكە فەرمانى خودا سەر چاوەى ھەموو فەرمانە دەسەلات دارەكانى دونيايە. لەوكاتەدا كۆپى ھەبىرە دەستى بەسەر شانى ھەسەن دانائو فەرمووى: بەخودا ئەو شىخە راستى پى گوتم.

گوينگرە بەلام ھەرچى بىستت كارى پيمەكە

تسمع ولا تعمل بما تسمع

دەگيرنەو: پوژيک پيشەوا مەنصور ﷺ سەردانى زاناو داناي بەناوبانگ (ئەبوعەمرى كۆپى عبدالرحمنى ئەوزاعى ﷺ) كرد پيشەوا مەنصور ﷺ فەرمووى: ئەى ئەبوعەمر لەبەرچى تۆ سەردانمان ناكەى من زۆر ھەز دەكەم كە بىيە لامان و سوود لەپريزو زانين و زانيارىيەكەت وەر بگرم. ئەوزاعى خيرا وەلامى داىەو و فەرمووى: گوئى بگرەلەوھى كە پيغەمبەر ﷺ دەفەرموى: كەسێك لەپيناوى خودا ئامۆژگارىيەكم پى بگەيەنى: ئەو بەراستى سۆزو بەزەيى خودايە پيشكەوتو، ئەگەر وەرى بگرى ئەو سوپاس و شوكرى خودات بە ئەنجام گەياندوو: ئەگەر وەريشى نەگرى، ئەو بەلگەيەكە لەسەرت لەلايەن خوداوە بۆ گوناھ و تاوان زۆريت و خودا ليپەنجانت. وەھەر كەسێك راستىيەكى پىگەيشت، ئەويش پىنى قايل و رازيبوو: ئەو خوداش ليى رازىيە. بەلام ھەر كەسێكيش بەو راستىيە دل گران و ناپازى بوونەو خوداش ليى ناپازى و دلگرانە. وەھەر كەسێك لەراستىيەكان بيزارو دل گران بىت. ئەو خوداش ليى بيزارو دل گرانە خودا بمان پارىزى لەھەموو كردارىكى بەدو خەراپ ھەروەك و خودا دەفەرمويت: {هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ} ٩/الصف

پوختە بەگە لە بەسەر ماتە ئەرگە ئای پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

واتە: خودا ئەو خودایە یە کە پێغەمبەرە کە ی (ﷺ) بە هیدایەت و پرێنمونی پەوانە کردووە بە دین و ئاینیکی راست و دروست بۆ ئەوەی بە سەر هەموو پرێنازو ئاین و بەرنامەکانی تر سەر بەرزو سەرکەوتوی بکات، هەرچەند کافرو هاوێل پەیدا کەران پێیان ناخۆش بێت ئینجا ئەو شتێک بە نەزان و هیچ سەیرمە کە ئەو پێشەوا! پێشەوا! فەرمووی: نەزانی و بێ ناگایی چۆنە؟ ئەو زاعی زانا و دانای خودا پەرسە فەرمووی: لە هەموو شتێکدا گوێ بیست بە بەلام، هەرچی بیست پەفتاری پێمە کە.

کرنۆش بە تەنها بۆ خودا دەبەم

لا نسجد إلا لله

ئەگەر سەیری باوەرداران و پیاو چاکی پێشین بکەین: باوەرەکیان ئەوەندە راست و بە هیژ بووە کە تەنها لە خودا ئەبێ لە کەسی تر نە ترساو و سەری کرنۆش و نەوازشیان تەنها بۆ خودا ئەوی کردووە، پادشاو سەرۆک و سەردارانیاں بە لاوە شتیکی ئاسایی بوو، زەوق و باق و بریقە ی ئەم دونیایە نە یگۆپیون و خیانتە و، ناپاکیان نە کردووە بۆ سامانی ئەم دونیایە، چونکە چاویان تێر و باوەریان پتەو بوو، زیڕە گەوهر و سامانی دونیا یان زۆر لە بێنرخ بوو ئەوەش جینگە ی سەر بەرزی و پرێزە لەو بارەو دەگیرنەو ئەو موسی دە فەرمووی: پویشتین بۆ لای نە جاشی پادشای حەبەشە لە ناو کۆر و کۆمە ئە کە ی دانیشتبوو: عەمری کۆری عاص (ﷺ) لە لای راستی و، عەمارە لە لای چەپی و، گەورە و کار بە دەستەکانی قسیسیش لە پێشەو لە بەردەمی دانیشتبوو، عەمری کۆری عاص و (ﷺ) عەمارە بە نە جاشیان گوت: ئەو کۆمە ئە کە دین بۆ ئێرە کرنۆش بۆ هیچ پادشاو دەسەلات داریک نابەن. دوا ی ئەوەی کە ئەو کۆمە ئە گەیشتنە لای پادشا قەشە و مالمەکان خێرا داوایان لە موسلمانەکان کرد کە کرنۆش بۆ پادشایەن بە لام (جە عفری ئەبو تالیب (ﷺ)) هەر خێرا وەلامی دایەو، بە هەموو غیرت و چاو نە ترسی و باوەری پتەوی فەرمووی: ئیم کرنۆش بە تەنها بۆ خودای بەرزو تەوانا دەبەین کە گەورەیی و دەسەلات و تەوانا هەر بۆ ئەو و بەس .

پوخته به له به سمر ماته خرنګه نای پیغه مبر (ﷺ) قېماته من حیاة رمول (ﷺ)

له ناو هه موویان دهنګ به ووهیان بدهن

لاصوتن بها بین ظهرانیه

ده ګیرنه وه (نه بوزه پری غه فاری ﷺ) له کاتی نه فامی و بیباوه پیدا پیاوړکی نازاو به هینو
چاونه ترس بووه، جهرده و پڼګر و تالان چی بووه، ترس و سامی له هیچ شتیګم
نه بووه، به تهنه پو به پرووی کاروانی و ناحهز و قهرزاران وه ستاوه، نه وهی پینان بووه
لینیانی سه ندووه و بهرګو و لیباسی لینیان کردو ته ووه و بهی ترس له هیچ که سیک
که پراوه ته وه بو دواوه. ئینجا کاتی له یه که م چرکه ساتی ګوی بیستی هه والی
بانګه وازی نهینی (س) ی پیغه مبر ی ﷺ خودا بوو پویشته خرمته پیغه مبر ی
خودا ﷺ داوای لیکرد که بهرنامه ی ئیسلامی پیرا بګه یه نی، پیغه مبر ی خودا ﷺ
داوایه که ی لیوه رګرت و موسلمان بوو. ئینجا له دوا ی نه وه داوای له پیغه مبر ی ﷺ
خودا کرد که پڼګه ی بدا بپراوه ته وه بو ناو خانه واده که ی و هه والی موسلمان بونیانیان
پیرا بګه یه نی و خوشیان له دانیش توانی مه که بپاریزی: پیغه مبر ﷺ فرمووی: من
لیت ده ترسیم نازارت بدهن. به لام نه بو زهر ګوتی: سویند به خودا له بهر چاوی
هه موویان دهنګ بهر زده که مه وه به موسلمان بوونم. نه بوزه پری ﷺ پویشته هه تا ګه یشته
مزګه وتی چه رام ناوبیت. به هه موو دهنګی بهرزی فرمووی: (اشهد انلا اله الا الله.
واشهد ان محمدا رسول الله) خه لکه که هه مووی به جاریک په لاماریان داوده ستیان کرد
به لیدانی نه وهنده یان لیدا خستیان سهر زهوی و دهنګی تیدا نه ماوهر لینیان
ده دانه ګر (عباسی کوپی عبدالملک ﷺ) نه بایه که پای کرده سهر لاشه که ی و پاریز
ګاری لیکردونه ی هیشت زیاتر لینی بدهن دهنه دیان کوشت عباس ګوتی: نه ی هاوار
بو ئیوه جه ماوهری قورپه ییش نازانن نه وه له هوژی (غه فاره) له پڼګای شامه و کپړن و
بازرګانیشتان له و پڼګه یه وه دپرات نه ګر بیکوژن نه وپڼګه تان لیده ګیری؟
ئینجاله دوا ی ماو هیه که هوشی هاته وه دووباره هاواری کردوشاده ی هینایه وه
نه وانیش بوجاری دووم په لاماریان دایه وه و لینیان دایه وه نه مجاره ش هه عباس
پاریزګاری لیکردو نه یه یشت زیاتری لیدنه. به و جوړه باوهری نه بوزه پری باوهر پکی
پته وپراست و به هیز بوو. چه ندین سزا و نازاری به تین و ئیش له پیناوی ناګا دارکر نه وه
و ګه شه پیدانی باوهره که ی به لایه وه سوک و بی نرخ بوو.

به راستی خودا نه که مین دایه

ان ربك لبالمرصاد

نه بو جه عفری مه تصور ﷺ به دواي ماليکی کوپی نه نه سو، کوپی تاوسی داﷺ نارد کاتی هاتن و گه یشتنه لای سهیریان کرد نه بو جه عفر له سر چه ند فشرینی له سر یه ک راخراونا یاب دانیشتبوو له ژیر پییه کانیشیه وه فشرینی نه رمی پیستینی لی راخرا بوو. له لای پښه وهشی پیاو کوژ و خوینرېژکی (جلاد) به شیر وه پراوه ستابوو. بولیدانی نه ستوی تاوان باران. نه بو جه عفر ﷺ نامارهی بو کردن که دابنیشن، ماوه یه کی زور تی یانه وه پامو، سهیری ده کردن و هیچ قسه ی نه کرد. دواي پوی له کوپی تاوس کردو، گوتی: باسی به سهراتی باوکتی بو بکه؟ کوپی تاوس گوتی: له باوکتی بیستوه دهیفرموو: پیغه مبهری خودا ﷺ فهرموویته: ﴿إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ أَشْرَكَ اللَّهَ فِي حُكْمَةٍ فَأَدْخَلَ عَلَيْهِ الْجَوْفَىٰ عَذَابًا﴾ واته: به هیژترین سزاو نازار له پوژي دواي کابرایه که خودا ده کاته شریک و هاوبهشی له فرمان پرهواییداوله باتی راستی دادگری، زوئم و ستم له کاره کانیدا ده کات. له وکاته دا مالیک ده فهرموئ: به خودا له ترسان من بهرگو پو شاکه که ی خوئم خپر کرده وه نه وه که به خوینی کوپی تاوس پیس بین. چونکه گوتی: نه بو جه عفر بهو قسه رقی هه ستاوه و هر له وشوینه به پیاو کوژه که ی ده یکوژی. به لام ماوه یه که نه بو جه عفر سهری داخست و دواي سهری بهر ز کرده وه بو لای کوپی تاوس و گوتی: ناموژگاریه کی ترم بکه کوپی تاوس گوتی: گوینت لهو نایه ته نه بو وه که خودا ده فهرموئ: ﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ. إِرَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ. الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبَلَدِ. وَثُمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ وَفِرْعَوْنَ بِالْوَادِ ذِي الْأَوْتَادِ. الَّذِينَ طَغَوْا فِي الْبَلَدِ. فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ. فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ. إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ﴾ {الفجر/ ۱۴-۶} واته: نه ی محمد ﷺ تو نه ت زانی خودای به ده سه لات چی به خاوه ن فیله کان کرد. نه دی سهری لی نه شیواندن و هه موو پیلان و نه خشه که یانی پوچ کرده وه؟ کوهمل کوهمل ته یرو بالنده ی ده نارندن سهریان هه تا به بهردی بچوکی

پوخته به له به سمراته خرنګه خالی پښغمېر (ﷺ) قېساته من حیاة رمول (ﷺ)

سوره وه کړاو به رد بارانیان کردن وایان لیکردن ناو سکیان بوش و خالی کردن وهک و گنه و پوشی ناو خوروايان لیهات.

مالیک دهلی من پوښاکه کانم کوکرده وه له ترسی پیس بوون به خوینی کوپی تاوس دواى نه وه نه بوجه عفر ماوهیه که به سر سورمانه وه سهرى داخست. له دوايیدا به کوپی تاوسى گوت: نه و قهلم و دفته رهم بدهیه کوپی تاوس لى نزيك کرده وه به لام نه يدايه دهستى: نه بوجه عفر ﷺ گوتى: نه وه بو نه و قهلم و دفته رت نه دامه دهست؟ کوپی تاوس گوتى: به خوا له وه ترسام نه وهک و شتيكى خهراپی پى بنوسى و منيش هاوبه شى گونا هو تاوانه که ی تو بيم نه بوجه عفر ﷺ گوتى: نه ی کوپی تاوس ههسته بوخوت له باتى من بينوسه. کوپی تاوس گوتى: من نه وهم له تو نه ده ويست. مالیک فرموى: له دواى نه و پوداوه وام ههست نه ده کرد جاريكى تر کوپی تاوس جيگه ی متمانو پيز بيت له لای نه بو جه عفر.

پوخته يه که ورده باس

قېسات

قال الله تعالى: { نُورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَن يَشَاءُ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَلَ لِلنَّاسِ } وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ {النور/ ٣٥} واته: به راستى پووناكى قورئان پوناكيه له سر پووناكى وه خوداش هيدايت و پښموني نه و كه سانه دهكات كه خوى حزو نارمزوى ليبيت. وه خوداى گوره چندين وينه و نمونه بو خه لكى دهينيت وه بو نه وهى خه لك تى بگن، وه به راستى خودا به هه موو شتيك زاناو دانايه.

باس کردنى يه كيک له دواى خوى

في الغيبة

دهگيرنه وه پوژيک (داودى تائى ﷺ) به جيگه يه که داده پروات که به ته وایى چاوى دهکاته وه و دهنواپيت له هوش خوى دهچيت و ده که ويته سرزه وى دوايى هلى دهگرنه وه و ده يبه نه وه بو ماله وه: له دواى چاکبوونه وهى پرسيارى لينده کرى بوچى وات لیهات؟ گوتى به خوا جاريک له پاشه مله له و جيگه يه باسى که سينکم کرد بوو که

پوختە بولمىش، لە بەسەر ماتە ئۆرنگە ئالدى، پېغەمبەر (ﷺ) ھېماتە من حياە رمول (ﷺ)

گەيشتمەو، بەو جىگەيە بە بىرم كەوتەو: گوتم ئەگەر ئەو كابرايە لە پۇژى دوايى لەلای خوداي گەرە سكاآي لىنكردم وەلام چىدەيىت. لەو بىرو خەيالانەدا بووم و بېھۆشكەوتم. ئاي خۆزگەم دەم زانى ئەو پەوشت و نەريقتانە ئىستا لە كوي دەست دەكەونو، ئەو خۆپارىزى و لەخودا ترسانە بەو ئەندازە گەرەيە لە كوي بەدەدەكرى؟ بەلام بەراستى بەو ئەندازە ترسو بىم، پىز و شكۆ، جوامىزىيە ھەرگىز بەدىناكرى. داودى تائى بە پىچەوانەى ئادەمىزادە كان بەو جۆرە بەردەوام لە ترسو بىمىكى تەواو پۆچو بوو: ھەتا گەرايەو لەلای خوداو گيانى دەرچوو. كە بەھوى ئەو ترسانەى لە خودا ھەردەم ئارام و ئوقرەى نەبوو. حافىزى ئەبونەيم لە سەنەدەكەيدا دەگىرپتەو دەفەرموى: داودى تائى نەخۆشەيەكى بەتىنى توشەت ھۆكارو توشبوونى ئەو نەخۆشەيش بەھوى ئايەتىك لەقورئانى پىرۇزدا بوو كە لەباسى ئاگرى دۆزەخ بوو بەچەندان جار ئەو ئايەتەى دووبارەو دووبارە دەكردەو لە شەوكاندا ھەتا تەواو نەخۆش كەوت و بەو نەخۆشەيشەو گيانى دەرچوو.

ئەبويكر ھەرگىز لەدواي مردنى پېغەمبەريش ئافەرمانى نەكردو

عدم مخالفه ابى بكر للرسول حتى بعد وفاته

كاتى پېغەمبەرى خودا ﷺ لە ھەجى مال ئاوايى گەرايەو: فەرمانى بە ئامادەبوونى سوپايەكى زۆر گەرە كرد بە سەركردايەتى ئوسامەى كوپى زەيد: لە كاتىكدا كەلەناو ئەو سوپايەدا ئەو ھەموو سەركردە لىھاتوو ئازايانەى وەك و ئەبوبەكرى صديقو، عومەرى كوپى خەتابو، ئەبو عوبەيدەى كوپى جەراحو، سەعدى كوپى ئەبى وەقاصو، تەواوى كۆچ كردوانى پىشوشى تىداو. فەرمانى بە ئوسامەكرد بەو سوپا گەرەيە وە بىروات بۆ سنورى (بلقاء) و (الداروم) لەخاكى فەلەستىن لەنزىكى (مۇتە) لەو شوئىنەى كەباوكى لىنى شەھىد بووبوو. كە لەو شوئىنەو پەلامارى دوژمنى خوداو دوژمنى خۆشيان بەدنو، بىرۆنە سەريان. ئىنجا بە نەخشە دارپىژىكى كارامەو بىرىكى تەواو، ئازايانەو، سەر لەدوژمن تىك بەدنو، لەكاتى بەيانى غافل گىرانە لىيان بەدنو گورزى ئاگرىنيان لى بەكاربەينن و بىيانكوژن پىشى ئەوەى گەنج و لاويان ئاگادار بكرىنەو لەدواي سەرکەوتن

پوخته بولمده له به سمرمانه خرنګه خالې پیغمبر (ﷺ) قېماته من حیاة رسول (ﷺ)

به سهریاندا هر خیرا له و شوینه زور نه میننه وه و به دست کهوتی مالی جهنگ و سهرکهوتن بګهړینه وه. به لّام به داخه وه پیغمبري خدا ﷺ نه خوش کهوت و ثاماده بوونی نه و سوپایه به درنگ کهوت و، له ناو هیندیک له یاره کانی پیغمبري خدا ﷺ که یه کیڅ له وان پیشه و اومره ﷺ بووناپازی بوون به سهر کردایه تی فرمانږه وای نوسامه که ته مه نیکی له وانی تربچوک تره و هونه ری (فنون) ی جهنگ نازانی، نه وه و اله سهر پیچکاریه گه شته وه به پیغمبري خدا ﷺ. پیغمبر نه خوش بوو سهری پیچابوو: به و نه خوشیه وه هاته دهر و پوښته سهر مینه ره که ی و، فرمانوی: بیستومه که هیندیکتان له فرمانه که ی من سهر پیچیتان کردوه به و هی که بوجی نوسامه فرمان په وای سوپاییت. سویند به و که سهری گیانی منی به دهسته وک و چوڼ ئیستا له فرمانږه وای نوسامه دا نارهایي دهر دهېږن: به هه مان شیوه له فرمان په وایي باوکیشیدا هه مان کیشه و نارایتان به کار هیئا به لّام سویند به خدا باوکی باشتړین پاله وان و سهر کرده و، هونه رزانی شهړبوو. وه هر به هه مان شیوه نوسامه ش ته و او لیها تو گونجاوه. ئینجا له وای ثاماده بوونی سوپا به سهر کرده تی نوسامه له مه دینه به پرېکهوت تاگه یشتنه (جرف) که به نه اندازه ی سیّ میل له باکور (شمال) ی مه دینه وه دووربوو. هه والی به تین بوونی نه خوشی پیغمبر ﷺ له ناو سوپادا بلاویوه. به و بونه وه سوپا کوکرایه وه و بارگیان خست. نوسامه ﷺ به چهند نه فهریکه وه گه پانه وه بومه دینه بولای پیغمبري خدا ﷺ که له مالی حه زره تی عانیسه ږاکشابوو. که چاوی به و دیمه نه سهرسامه ی پیغمبر ﷺ کهوت زوبانی به ستراره و قسه ی بوناکری زور بیتاقت و بینارام بوو. پیغمبر ﷺ که توانای قسه کردنی نه بوو دهسته کانی به رز کرده و بؤ ناسمان و، دوايي له سهر سهری نوسامه ی دانا که ثامازهی نزاو پارانه وه بوو بؤ نوسامه. ئینجا بؤ پوژي دووه پیغمبر ﷺ ته ندروستی توژیک باش بوو که بووه مایه ی دلخوشی موسلمانان. دواي نه وه نوسامه فرمانی به پرېکهوتنی سوپایه که ی به ره و شام پیډراو گه پرایه وه بؤ ناو سوپاو، ثاماده کاری به سوپا ږاگیانند بؤ پوښتن، به لّام به داخه وه باش بوونی ته ندروستی پیغمبر ﷺ ته نها

پوختەيمۇ، لە بەسەر ماتە ئۇرۇنغانى، پېغەمبەر (ﷺ) قېماتە من حياە رمول(ﷺ)

پېشكەوتەى كۆچ كىردن بوو. بۆيە لەدواى بەرىكەوتنى سوپاي مۇسلمانان چەند چىركەيەك ژىاودوايى گيانە پاكەكەى گەيشتەلاى پەرۋەردىگارى مەزن. ئەو ھەوالەش زۆر بە خىرايى گەيشتە ناو مۇسلمانان. بەو بۆنەيەوۋە زۆر شەلەژان و سەرسام و توانايان نەما. تەنانت پېشەوا عومەر ﷺ ھەر باۋەرى بەو ھەوالە نەبوو. تەنانت ئەو كەسانەى كەدەيان ويست عومەر ﷺ ھەر پووداۋە راستەقىنە ئاگادار بكنەوۋە بېسىد بوو. ھەرگىز باۋەرى نەدەكرد كە پېغەمبەر ﷺ بىمىرت؟ بەلام ئەبو بكرى صديق ﷺ كاتى ئەو ھەوالەى پېگەيشت پۇيشت و چاۋى بە تەرم و لاشەكەى كەوت: دۇنيا بوو لەوۋەى كە پېغەمبەر ﷺ مردوۋە پۇيشتە مزگەوت بۇ ناو ئاپۇرەى جەماۋەرو فەرموۋى: ھەر كەسى محمدى دەپەرست بەراستى محمد مرد. ۋە ھەر كەسىكىش خودا دەپەرستى ئەوۋە بەراستى خودا زىندوۋە و نامرى. ئىنجا ئەو ئايەتەى خویندەوۋە كە خودا دەفەرموۋى: {وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ ۚ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا ۚ وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ} ۱۴۴/۱۴۴ واتە: ئادەمىزادەكان تېيگەن كە محمد ﷺ پېغەمبەر كە ھەرۋەك و پېغەمبەرانى پېشى خۇى، ئايا ئەگەر پېغەمبەر ﷺ بىمىرت يان بىكۆررى ئىۋە پەشىمان و پاشگەز دەبنەوۋە لە ئاينەكەتان. زۆرباش بزانن ھەر كەسىك پاش گەزىت و ھەلگەپتەۋە بەراستى ھەر گىز زەرەر بە خودا ناكات وە خوداى گەرەش بەتەۋاى پاداشتى شوكر و سوپاسى سوپاس گوزاران دەداتەۋە.

پېشەوا عومەر ﷺ فەرموۋى: بەخودا دەلىنى يەكەم جارە ئەو ئايەتە دەبىستم دوايى كەزانى بەراستى پېغەمبەر ﷺ مردوۋە تواناى پراۋەستانى نەماۋكەوتە سەر زەۋى. ئىنجا لەدواى ئەوۋەى كە ھەوالى كۆچى دوايى پېغەمبەر ﷺ گەيشتە ئوسامە. فەرمانى بە ھەموو سوپايەكەيدا بەرىگەى خۇياندا بگەپنەۋە بۇ مەدىنە لەدواى گەيشتەۋە يان ئوسامە ﷺ پۇيشت ئالاىەكەى لەبەردەرگاي مالى عائىشە چەقاند. چاۋەپوانى ئەوۋە بوو كە لە دواى پېغەمبەرى خودا ﷺ كى دەبىتە جىنشىن و فەرمان دەردەكات. ديارە لەدواى ئەوۋە پەيمانى جىنشىنى پېغەمبەر ﷺ بە پېشەوا ئەبو بكر

پوخته بيمك له به صرماته كړنگه كالي پيغمبر (ﷺ) هېماته من حياء رسول (ﷺ)

سپيږدرا. وه يه كه مين فرمانيك كه له پيشهوا نه بوبه كړه وه ﷺ دمرچوو. ناردن و بهر كړدنې نه و سوپايه بوو به فرمان په وايي نوسامه. به لام سوپايه كه د درده كهوت كه زور دلخوش نه بن به نوسامه. بويه نوسامه ش پويشته لای عومري كوپي خه تاب ﷺ، كه به واته لای پيشهوا نه بوبكرو سكالای گه پرانه وهی خوی و سوپای بو بكات چونكه نه و سوپايه ی كه له گهل نوسامه دا د پروات ته نها وهك و لاشيه كي بنگيان وهان زورده ترسی به و جوړه دووژمنان به سهرمان دا سر كهون و بيشويمان بكن. وه نه نصاره كانيش به عومريان گوت: نه گهر پيشهوا نه بوبكر ﷺ هر له سهر په وانه كړدنې نه و سوپايه سوور بوو. با سهر كړديه كي باشتو به ته من ترمان له گهلدا بنيري. نينجا كاتي عومر ﷺ نه وه والهي به نه بوبكر راگه ياند: نه بو به كړ ﷺ زور تووه په بوو. فرمووی: سويند به خدا نه گهر زورباش بزانم سهگ و گورگ له و ريگه يه تيك ده شكينن: فرمانيك كه پيغمبري خدا ﷺ دهری كړد بيت نای گيږمه وه دواوه؟ دوايي عومر ﷺ نه والي گوته ی نه نصاريه كاني به نه بوبكر گوت: نه بو بكر فرمووی: نه ی عومر ﷺ دايكت پوله پوت بو بكات، شتيك كه پيغمبري خدا ﷺ پيكي هينابي تو ده ته وی من لای بدهم و تيكي بدهم؟ له دواي نه وه عومر ﷺ گه رايه وه بو لای سوپاوه والي وه لامه كه ياني پيدا پي گوتن: نه ی دايكتان پوله پوتان بو بكات به پرستي نيوه منتان له لای نه بوبكر شهره زارو بهد به خت كړد. به و جوړه پيشهوا نه بوبكر فرمانه كه ی پيغمبري ﷺ خودای به پرست و په وان به جي هيناو. سهرپيچي و لاری خه لکی نه بوه مايه ی هه لوه شانده وهی فرماني پيغمبر ﷺ. وه هر به هه مان شيوه نه بوبكر له ژيان و ته مني جينشينيدا نه بوه مايه ی پيچه وانه ی هيچ فرمانيكي پيغمبر ﷺ به و جوړه نه و سوپايه به فرمان په وايي نوسامه ﷺ ناماده ی پويشتن بوو. له و كاته دا پيشهوا نه بوبكر ﷺ به پييان به ره ولاي ميداني سوپا پويشتن بو بهر كړدنيان له ناوه پرستي سوپا راوه ستابوو. نوسامه ش به سواری ولاغ و خو ناماده كړدندا، فرمووی: نه ی جينشيني پيغمبري خدا ﷺ نيمه شهرم ده كه ين تو به پييان و نيمه ش به سواری ، يان، توش سوار به ، يان نيمه ش داده به زين. نه بو بكر ﷺ فرمووی: سويند به

پوخته يمد له به سمراته كړنگه تاي پېغمبر (ﷺ) هېماته من حياة رمول (ﷺ)

خودا نه من سوار دېمې، نه ئېوهش دا دېه زن بامنېش ساتېك قاچه كانم له پېناوې
خودا دا خولاوې بېت. چونكه به پراستې جهنگاوهران به مهر شو قايك كه دېهاون
حهوت سهد چاكه يان بؤ دهنوسرې و، ههوت سهد پله يان بؤ بهر ز دېته وه،
حهوت سهد تاوانيان لې رهش دېته وه. ئينجا نه بوبه كړ ﷺ بؤ ريزلينان له ئوسامه
ﷺ داواي مؤلته مانوهي عومهرې ﷺ كړد كه له مدينه بمينته وه بؤ پراويزكارې
پرس و پا له گه ليدا: ئوسامه ش ﷺ زور به خوش حالیه وه داوايه كه ي پيشه وا
نه بوبه كړې ﷺ قبول كړد. له داواي بهرېكه وتني سوپاي موسلمانان بيست پوژ
تينه پېرى بو. كه په لامارو هيرشكرايه سر شاري (بلقاء) وه و په لاماره شدا
ئوسامه ﷺ سه لماندى كه به پراستې سر كړد يه كي به تواناو ليها تووه و
سر كه وتنيكي زور گهره ي به ديهيناو، گياني نازايي و خونه ويستي له ناو
موسلماناندا بهر ز كړد وه.

زړنگي و بليمه تي رافع كورې عه ميري تائي

عبقريه رافع بن عمير الطائي

ده گېر نه وه كاتېك داوا له (خاليدى كورې وه ليد ﷺ) كرا به سوپاوه بهر و شام بؤ
به رهنكاري سوپاي پوژم بېوات. كه به پراستې هه لويستېكي پر مه ترسي بو. خاليد
ويستي رېنگايه كي كورت هه لېژنرې زوو بېگاتې. بؤ نه و مه بهسته له شارمزياني
رېنگايان پرسې، گوتيان: دوو رېنگا بهر و شام دېوات، يه كيان: دوو و سه لامه ت
و دلنبايت، دووهميان: نزيك و پر مه ترسي وزه حمه ته. خاليد فېرمووي: رېنگي
دووه م: كه پر مه ترسيه هه لې بژارد بؤ نه وه ي زوو بگاتې. بؤ شارمزي رېنگا
(رافيعي كورې عه ميري تائي ﷺ) له گه ل خويدا برد. عه مير گوتي: نه ي خاليد تو
ناتواني بهو رېنگايه دا به ولاغې سواري و، مالى ده ست كه وتي غه نيمه ت بړوې،
سويند به خودا به ته نها تاكه سواري ناتواني بهو رېنگايه دا بړوې. چونكه له رېنگاي
پينج شه و پوښتن توشى هيچ ناويك نابيت. خاليدى كورې وه ليد ﷺ فېرمووي:
حه تمه ن پيوسته بهو رېنگايه دا بړوين بؤ نه وه ي زوو بگه يني: ئينجا تو پيم بلې
فېرمانت به چيه؟! رافع گوتي: مادام هر بهو رېنگايه دا بړوين پيوسته ناويكي

پوخته ده له بهمه رما ته خرنه گه گاهي پيغه مبه (ﷺ) هېمانه من حياه رمول (ﷺ)
 زور له گهل خویدا هه لېگري مه تا ته نانه ت نه وهی که ده توانی گوچکه ی
 حوشره که شی پرېکات له ئاو باپری بکات، چونکه پښتیا که پښتیا کی سهخت و
 له ناو به ره. ته نها بۆ نه وانه ی که خودا بیانپاریزی. خالید بۆ ماوه ی پینچ پوژبه و
 هه موو ناخوشی و سهختیه پښتیا چۆل و بیابانیان بری. له هه ر شوینیک بارگه یان
 ده خست و نان و خوار دنیان ده خوارد. له دوایدا هیندیک له و حوشرانه ی که پینیان
 بوو سه ریان ده برین و ورگیان هه لده بری و، خه زانه ی ئاوه که یان دمرده هیناو
 ولاغه کانی تریان پی ئاوده دا، به و جوړه مه تا گه یشتنه نه و شوینه دیاری کراوه ی
 که بویان دیاری کرابوو.

نیمه به هانای گالته پیکراوانه وه ده چین

إنا كفييناك المستهذنين

جاریکیان نه بوجه هلی کوپی هشام حوشرتیکی له کابرایه کی ده شته کی کپی و
 پاره که ی له کاتی خو ی نه دایه. کابرا زور ته نگه تاو ببوو. تواناو هیزی چاوه پروانی
 تیدا نه مابوو. بۆ مه به سستی حقه که ی پویشته یانه ی قوره ی شیه کان و، هاوارو
 هانای بۆ هه موویان برد که نه و حقه و مافه ی بۆ وهر بگرته وه. نه وانیش بۆ گالته
 پیکردنی ئاماژه یان بۆ پیغه مبه (ﷺ) کرد که نه و مافه ی بۆ وهر بگرته وه که له و
 کاته دا پیغه مبه (ﷺ) له مزگه وت نویژی ده کرد گوتیان: برۆ نه و پیاوه ده توانی
 مافه که ت بۆ وهر بگرته وه. نه و کابرایه ش پیغه مبه ی نه ده ناسی و نه یدمه زانی نه وه
 کییه و چی که سه؟. پویشته لای و داواکاریه که ی پنگوت: پیغه مبه (ﷺ) هه ر خیرا
 له گهل کابرا دا پویشته بۆ مالی نه بوجه هل و له دهر گایدا: که نه بوجه هل زانی
 پیغه مبه ره و له دهر گا دده هه ر خیرا به دلله راو که و ترسه وهره نگی گۆرا بوو
 هاته دهر. پیغه مبه (ﷺ) فرمووی: له بهر چی حقه ی نه و پیاوه ناده یه وه بیده وه؟.
 نه بوجه هل به بی راوه ستان خیرا حقه که ی دایه وه. بیباوه ره کانی قوره یش که بۆ
 گالته جاری هاتبونه بهرامبه ری، له و هه لویسته شکست خواردو، شه رمه زاریه یان
 سه ریان سوپماو، به شتیکی نه نگ و خه را پیان ژمارد. پینیان گوت: نه وه بۆ به و
 جوړه لاواز و بی هیز بووی بهرامبه رمحمد. نه بوجه هل گوتی: هاوار و به دبه ختی بۆ

پوختەبەخە لە بەسەر ماته ئەرگەمانی پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

ئێوه، سویند بە خودا هەر که لە دەرگایدا و گویم لەدەنگی بوو، هەموو گیانم هاتە لەرزەو، ترسم لێ نیشیت، کەهاتمە دەرەوه بۆلای چاومکەوت بە نێرە حوشتێکی گەورە که لە ژیا نەدا شتی وامنەدیتبوو که زۆر بەسامەرە کەنپەکانی داپچەری بوو ئەگەر سەر پێچیم بکەربایە لەناوی دەرەدم و دەوی خواردم.

چیرۆکی موسلمان بوونی عومەری کۆری خەتاب

قصة إسلام عمر بن الخطاب

دەگێر نەو پوژیک کۆمەلێک لە یارو یاوهرانی پێغەمبەر، ﷺ نزیکی (٤٠) چل کەس لە پیاو ئافرەت کەحەمزەو، ئەبوبەکرێ صدیقو، علی کۆری ئەبی تالب، یان لەگەڵدا بوو لەمالێک لەنزیکی کێوی سەفا دانیشتبوون و کۆبوونەویان بوو: لە کاتیکیدا قورپەیشیەکان خەلاتیکی زۆریان دیاری کردبوو، بۆئەو کەسە دەتوانی محمد بکوژی. عومەری کۆری خەتابیش بە شیوەیەکی زۆردزیو، سەرسامی و دەرندانه شیرێ لە خۆی دەبەستیت و بەرەولای سەفادەکەوێتە پێ. لە پێگا توشی (نەعیمی کۆری عبدالله) دەبیست کە سەیردەکات واعومەر ناگری دووژمن کاری لە چاوی دەباریت پێی دەلی: ها عومەر بەو شیوە بۆ کۆی دەپوێ؟ عومەریش دەلی، بەخوا بۆ لای ئەو موخەمەدە بەدبەخت و ناھەموارە دەپۆم، کە هەموو ئیشوکارەکانی قورپەیشی تێک داو، ئاواتەکانیانی پەرش و بلاوکردووەو، ئاین و پێبازەکانیانی بەشەرمەزاری و دواکەوتەیی داناو، جێیو قەسە ناشرین بە خواپەکانیان دەلیت. ئێستا دەپۆم دەیکوژم! نەعیم گوتی: ئەی عومەر بەپاستی تۆ زۆر بێ ناگایو، خۆت هەل فریواندووە: بۆ تۆ وادەزانی بەو ئاسانیە دەتوانی محمد بکوژی و کۆتایی دیت، بەخوداھۆزی عبدالمناف ناھێلن سەعاتیکیش لەو سەر زەویە بژی، لاچۆ بپۆ واز لە محمد بھێنە؟ بۆچی تۆ ناڕۆیە ناو خانەوادە و کەسەکانی خۆتو، کاری ئەوان بەجێ بھێنە ئیشت بە محمد چییە؟ عومەر گوتی: ئەو تۆ دەلێی چی، کام خانەوادەم، چی بوو؟ نەعیم گوتی: سویند بە خودا فاتمە کچی خەتابی خوشکت و زاواپەکەت، سەعیدی کۆری زەیدی کۆری عەمری مامت. موسلمان بوون و لەگەڵ محمدان بپۆ تۆ ئاگات لەوانە بیست. کە

پوخته به ځه له بهمه ماته څرنگه ځای پیښه مېر (ﷺ) قېماته من حیاة رسول (ﷺ)

عومەر گوڼی له و قسه یه بوو زور به توپه ییه وه گه پایه وه بولای مالی خوشکی، که له کاته دا (خه بابی کوږی نه پرته ﷺ) له لایان بوو په پره یه کی له کوږان که سوږه تی (طه) ی تیدا بوو بویانی ده خوینده وه له کاته عومەر گوڼی له کوږان خویندنه که ی بوو زور به ږقه وه له ده رگایدا نه وانیش زانیان که نه وه عومره له ترسان خه باب خوی په نهاندا و فاته په پره قورئانه که ی لیوهر گرت و، شاردیه وه، عومەر که پوښته ژوره وه گوټی: نه وسه روهری وده نکه چی بوو که بیستم؟ فاته گوټی: من هیچ نه بیستوه چی پوویداوه؟ عومەر گوټی: به خوا من گویم لی بوو شتیکتان ده خوینده وه: وه من وام خه بهر زانیووه که ئیوه به دوا ی ثانی محمد که وتوون. نه مجار زور به ږقه وه سهیری سه عیدی کرد و بهر وکی گرت و پنی گوت: خیرا که راستیم پی بلئ، چی پوویداوه؟ فاته بولای عومەر پوښت که له سه عیدی هاوسه ری دووری بخاته وه. به لام عومەر سوپایه وه، هتا هیزی تیدا بوو شه قازله یه کی له فاته دا پوخساری دم و چاوی و گوچکه ی به خویندا هات و نازارو تینیکی زوری بو هات. له دوا ی نه وه ی که فاته و سه عید نه و کارو پوو داوه یان دیت هه ردوکیان به یه که ده نگ گوټیان: عومەر ئیمه باوه رمان به خوداو پیښه مبه ری خدا ﷻ هیناوه و موسلمان بووین! ئینجا نه تو هه رچیت پیده کری بیکه و دریخی مه که؟ عومهریش کاتی بهوشیوه فاته ی خوشکی چاو پیکه وت که هه موو گیانی بووه به خوین و زوریش به نازاره: زور له کاره که ی په شیمان بووه، به خوشکه که ی گوت: نه و په ری که ده تان خوینده وه گویم لی بوو پیښی ئیستا بیده ن به من بابیدم، بزانه نه وه چییه که محمد هیناویه تی؟ چونکه عومەر بوخوی خوینده وار بوو، به لام خوشکی گوټی: به خوا عومەر ناویرین نه و په ریته و به ناسانی بدهینی؟ عومهر سویندی بوخواردن که مه ترسیقان نه بی و، له دوا ی خویندنه وه ی ده تان ده مه وه. کاتی که زانیان عومەر زور هیمنی ونه رمی دهنوینی و ئومیدی موسلمان بوونی لیده کری. خوشکی گوټی: نه ی برام نه و په پره قورئانه نابی هیچ که سیک به پیسی دهستی لیبdat توش ببواوه پو پیسی: برپو پیښه کی خوت بشوو و مروه ده دت دهینی. له دوا ی نه وه ی که عومەر پوښت خوی شوست و

پوختە بەندە لە بەسەر ماته ئۆرنگە ئالە پێغەمبەر (ﷺ) قەسائە من حیاة رمول (ﷺ)

هاتەوێ پەرە قورئانە کە یان دایەو، ئەویش زۆرجوان بەوردی خوێندیهو، دوايي گوتی: بەخودا گوتهیهکی زۆر جوان و بەرپزە. وە زۆر سەیرە کە هۆزی قورەیش لەو ووتە جوانو، شیرینانە رادهکەن و نایانەوی گوییان لێی بیت؟ ئەي هاوار بۆ هۆزی قورەیش بەراستی هەژارنە زانن. کاتی خەباب (رضی اللہ عنہ) لەحەشارگە کە ی خۆیدا گوئی لەو گوتانەي عومەر بوو هاتەدەر، بەرەو لای عومەر پۆیشت و فرمووی: ئەي عومەر لەخودا دەخوازم کە تۆ بە بەر ئەو دوعا و نزیای پێغەمبەر کە دوینی کردی کەخۆم گویم لێی بوو بەر بکەوی کە دەیفەرموو: خودایە یارمەتی دەریکی باش بۆ ئەودینە بنیری: بەموسڵمان بوونی یەکیک لەو دوو عومەرانە: عومەری کوپی هوشام، کە ئەبو جەهلە، یان عومەری کوپی خەتاب. ئینجا ئیستا واتۆ دەبینم پێش خەریت کردوو بۆ موسڵمان بوون. اللہ اللہ لەو بەرە کە تە. لەوکاتەدا عومەر گوتی: ئەي خەباب وەرە پێگەم پێنیشانبدە بۆ لای پێغەمبەر تا موسڵمان ببم. خەباب گوتی: پێغەمبەر والەمالی ئەر قەمە لەنزیک کێوی سەفا. عومەر زۆر بە هەلەداوانەوێ شیرە کە ی هەلگرتەوێ بەرەو مالی ئەر قەم کەوتە پێ و لە دەرگایدا یەکیک لە یارەکانی لە کونی دەرگا کەوێ سەیری کرد و عومەر بە خۆی و شیرێ بڕندەي لە سەر دەرگا پارەستاو. زۆر بەترسو دڵپراو کەوێ گەپایەوێ لای پێغەمبەر (ﷺ) هەوالە کە ی پێراگە یاند. حەمزەي کوپی عبدالملک فرمووی: ئەي پێغەمبەری خودا پێگەي پێ بدە با بێتە ژوورەوێ ئەگەر نیەتی باش بوو، ئەوێ زۆر باشە و ئەگەر نیەتی شەپۆخەراپەي هەبوو، ئەوێ هەرلێرە بە شیرە کە ی خۆی دەیکوژین. پێغەمبەر (ﷺ) فرمووی: بابیتە ژوور دەرگایان بۆ کردەوێ و هاتە ژوورەوێ، پێغەمبەر (ﷺ) بۆ لای پۆیشت و بەرۆکی کراسە کە ی گرت و زۆر بە توندی لەدەستی ئالاند و فرمووی: ئەي کوپی خەتاب بۆچی هاتووی؟ سویند بەخودا ئەگەر بۆ شەپ هاتووی، لێرە پزگاریت نابێ هەتا توشی کارەساتێکی گەرەت بەسەردی. عومەر گوتی: بەخوا ئەي پێغەمبەری خودا بۆیە هاتووم موسڵمان ببم، باوەر بەخودا و پێغەمبەرە کە ی بەینم. پێغەمبەر (ﷺ) (اللہ اکبر) یکی زۆر بەهیزی کرد، کە هەموو خانەوادە و یارو یاوەرانی پێغەمبەر تیگەیشتن کە عومەر موسڵمان بوو. لەدواي

چەند گوفتوگۆيەکی زۆر عومەر ﷺ فەرمووی: ئەي پيڤەمبەري خودا تۆ ئەو پەيام و بەرنامەيەت بەنهيئي هيناوەيان بەناشکرايي؟ پيڤەمبەر ﷺ فەرمووی: بەناشکرايي. عومەر ﷺ فەرمووی: ئەدي بۆچي بەنهيئي کار بکەين؟ عومەر لەگەڵ پيڤەمبەر و هاوړيکانيدا هەسات و بەره و کەعبە پويشتن: کە زۆرەي دانويشتواني قورەيش لەلای کەعبە بوون، عومەر بە هەرچي هيزو تيني هەبوو هاواري کرد ئەي کۆمەلانی قورەيش هەركەسي دەيهوي دايکي پۆلە پۆي بۆ بکاتو، سينيگي بۆ بکوئي و، منداڵەکانی هەتيو بکەونو، هاو سەرەکەي بپوهرن ببيئي، بابۆم بيئي ئەوديوي دۆلوشيۆه. باش بزانن من موسلمان بووم (اشهدان لا إله إلا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله).

قصه حديث الافك

- ۱۲۲ -

پوخته پەندە لە بەمەرماتە ئۆرنگەمانی پێغەمبەر (ﷺ) ھەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

دۆزیمەوہ سوپایە کەش ھەر یە کە ی خەریکی خو ئامادە کردن و سواربوون بوون. ئەو کۆمەلەی کە لە گەل کەژاوە کە ی مندابوون وایان زانیبوو لە ناو کەژاوە کە مدام ھەر خیرا کەژاوە کە یان بارکریو قانییمان کریو، بە پێکەوتبوون و پۆیشتبوون. کاتی عائیشە خاتوون گەرابوو شۆینی کەژاوە کە ی کە سی لێنە مابوو پۆیشتبوون. ئینجا لێرەدا ھەزەرتی عائیشە بۆ خو ی بۆمان دە گێریتەوہ دە فەرموی: ھەر لەو شۆینی کەژاوە کە ی خو مدانیشتم و کراسیکی پان و پۆرم لە بەردابوو خو م جوان داپۆشی و پالم لێی دایەوہ گوتم لە دوا ی ئەوہ ی کە زانیان من لە ناو کەژاوە کە دانیم ھەتەن بۆ لام دە گەڕێنەوہ. سویند بە خودا لە دوا ی ماوہ یە کە ی کە م (سە فوانی کوپی معتلی سە لە می) کە ئەویش لە کاروان بە جێما بوو بۆ چەند نیش و کاریکی خو ی، کاتی پۆیشتنی کە سە یر دە کات تارما یە کە ی پەش بە دی دە کات دیت بۆ لای ئەو تارما ییە بزانی چییە؟ کاتی سە رم ھە لپی لە سە رسە رمەوہ راوہ ستابوو ئە و کاتە حیجاب واجب نە کرابوو. کە چاوی بە من کە وت گوتی (إنا لله وإنا إليه راجعون) لە و کاتەدا ئەو نافەرەتانە ی کە لە گەل گەشت و گوزاردا دە پۆیشتن پێیان دە گوتن (ظعنە) ئەویش ھاواری لێ کردم و گوتی: ئە ی ظعنە ی پێغەمبەری خودا پە ھمەتت لێ ی چیدە کە ی تۆ بۆ بە جێما ی؟ منیش زۆر تەواو خو م لە بەرگە کە م پێچا بووہ و ھیچ قسە م نە کرد. لە سەر حوشتەرە کە ی دابەزی و لێم دوور کە وتەوہ و گوتی: سواربە منیش سە رکە وتە مە سەر حوشتەرە کە ی، ئینجا لێم ھاتە پێشەوہ و پێشمە ی حوشتەرە کە ی گرتو ، بە خیرایی رای کێشا پۆیشتن بۆ ئەوہ ی زوو بگە ینەوہ ناو سوپا، کە گە یشتینەوہ کاتی بە یانی بوو تازە خەریکی بارگە خستو و پشودان بوون. ھیندیک لە خە لکی نادوورست و دوورژمن کارو درۆزن بازە کان، کە دە بینن وا عائیشە لە گەل کابرایە کە ی تردا سواربووہ و حوشتەرە کە ی بۆ را دە کێشی و، لە سواری کەژاوە کە ی خویدا نییە. ھەر کە سە یان بە نارەزووی خو ی قسە یە ک دە کە ن و، ھەموو سوپا دە شلە ژێ! نە و دە نگێ نارەزایی بلاو دە بیتەوہ. بە لام سویند بە خودام ھۆش و ناگام لە ھیچ نە بووہ و بە ھیچیشم نە زانیوہ. لە دوا ی ئەوہ ی کە لە ویش بارگە مان بار کردەوہ و پۆیشتینەوہ ناو شاری مە دینە. زۆری نە برد من نە خو شییە کە ی

بوختەيمەن لە بەمەرماتە ئەرگەمانى پىغەمبەر (ﷺ) ھىماتە من حياە رسول(ﷺ)

زۆر سەخت و بەئازارم توشەت. ناحەزان و دووپرەکانى مەدينە ئەو ھەوالە درۆيىنەيان لەناو سوپاو لەناو شاردا بلأو کردبوو، بە جۆرىک کەتەنانەت پىغەمبەرى خوداودايىک و باوکيشم ئاگادار کرابوونەو، بە تەنها حەزەرەتى عائيشە ئەو ھەوالەى نەزانی بوو، کەس پىينەگوتبوو: بەلام ھەر لە خۆمەو شتىکم لە پىغەمبەردا ھەست پىدەکرد، لە پيشوودا کە نەخۆش دەبووم پىغەمبەر ھەست و سۆز و خۆشەويستى بە لامەو زۆر زياتربوو، ئەوجارەيان ئەو ھەموو سۆزەى پيشوى لى بەدى نەدەکرا، دايک ھەر دەم لەلام بوو ھىچى پىينەدەگوتم. پىغەمبەر (ﷺ) لەوکاتەدا ھاتەلام و تەنها ئەوئەندەى فەرموو: نەخۆشەکەتان چۆن؟! ھىچى ترى نەفەرموو: منيش لەدواى ئەوئەى کە پىغەمبەر (ﷺ) سۆزو خۆشەويستى بەلامەو کەم بوو پىم گوت ئەى پىغەمبەرى خودا من زۆر نەخۆشم حەز دەکەم لەو ماوئەى نە خۆشەمدا بڕۆمەو بۆلای دايک، پىغەمبەرىش (ﷺ) فەرموو: منيش پىم باشە بڕۆو. منيش پىشتەو بە بۆ مالى باوکم. بەلام سویند بەخودا ھەتا ئەوکاتەش ئەو ھەوالە درۆ و بوختان کەرەم ھىچ نەبيستبوو کەدونيای پىر کردبوو. لەدواى (٢٩) بيست و نۆ پۆژ نەخۆشەکەم تۆزى سوک بوو. دەفەرموى: نەريت و باوى عەرەب وابوو لەمالەو سەرا و حەشارگەى دەست بەئاومان نەبوو: ئافەرەتان شەوانە دەپۆيشتنە دەرەوئەى ئاوەدانى و سەراوکارى پىويستى خۆيان بە جى دەھینا: دەفەرموى: شەويک لەگەل دايکى مەستەحى کچى ئەبى پەرەم، کەدايکى کچى سەخروپورى ئەبوبکرو صديق بوو، گوتى: بە خودا من لەگەلت دادىم. لەپىگا دايکى مەستەح قاجى بەبەرگ و لىباسەکانى کەوت و ساتمەى بردو خلیسکاو کەوت و، گوتى: خودايە مەستەح زەلیل و دامابى مەستەح کونیەى کۆپرەکەى بوو دەناناوى خۆى(عەوف)بوو. عائیشەئەو دوعايەى زۆر پىناخۆش دەبى پىی دەفەرموى: توخودا تۆ چۆن قسەى ناشین بە پىاويکى موسلمانى لە خودا ترسى کۆچ کردوو: کە ئامادەى جەنگى بەدر بووئەلئى: دايکى مەستەح دەلى بۆچى عائیشە تۆ ئەو ھەوالەت نەزانیو کەچيان پىگوتوى؟ عائیشەش زۆر بە سەر سامیەو دەلى ھەوالى چى وچرووى داو؟ دايکى مەستەحیش ھەوال و

پوختە پەندە لە بەسەر هاتە ئۆرنگە ئامانە پێغەمبەر (ﷺ) ھەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

پووداوێکی پێشوا دەگەیەنێ. عائیشە بەسەر سامی و سەر سوپەرمانەوێ دەلی: چۆن شتی وا بوو؟! بۆیە کارو دەست بە ئاوی لە داخان ھەر لە بیر دەچیتەوێ، دەلیسویند بە خودا کاری سەر اوم نەکردو بە گریانەوێ گەرمانەوێ زۆر لە نەخۆشیە کەم بێتاقەت تریووم خو خۆراکم نە ماوام ھەست دەکرد ئێو گریان و ھەوال جەرگم دەبرێت. چومە لای دیکم گوتم: ئەوێ کە بۆ ئێوێ باسکراوێ بۆ منیشی باس بکەن، بەلام داتیکم ھیچی پێ نەگوتم، تەنھا گوتم: کچم ھیچ غەم مەخۆ، سویند بەخودا زۆر بەکەمی پێک دەکەوێ کە ئافرەتێکی واجوان و شوخ و شەنگ لە لای پیاویکی بەرزو بەرێزو ھەویداوێ خوشەوێس بێت و، ئاوانا تۆرە و خەراپ و نابە جێی پێو ھەلنە بەستن و ئێرەیی و حەسوێ پێو نەبەن، بەلی بەو جۆرە پۆزگاری! تێپەری و ئێو بەسەر هاتە درۆیە ببوێ بێشتە شیرنە و سەر زووبانی درۆزن و بوختان کاران. ھەتا پۆزێک پێغەمبەر (ﷺ) لە وتاردا لەدوای سوپاس و ستایشی خودا فرموی: تو خوا خەلکێنە بۆچی ئەوێندە ئازارم دەدەن، سویند بە خودا ئێوێ شتیکی درۆو ناراست بەرامبەر یان دەکەن سویند بەو خودا من لەچاکە بەولاوێ ھیچ خەراپە یەکم لی نەدیتوێ. و بەرامبەر بە پیاویکی ش قسەدەکەن لە چاکە بەولاوێ لێم نەدیتوێ پۆشتوێ ھیچ مالێک لەمالەکانم تەنھا لەگەل خۆمدا نەبێت. لەدوای ئەو پێغەمبەر زۆر بێتاقەت دەبی، بانگی عەلی کوپی ئەبی تالیب و ئوسامە کوپی زەید (ﷺ) دەکات و پراوێژیان پێدەکات لەویارەو، ئوسامە دەفرموی: بە خودا ئەو پێغەمبەرێ خودا وازی لێمەھێنە بەخودا ئافرەتێکی زۆرپاکەو ھیچمان لێی نەدیتوێ. بەلام عەلی کوپی ئەبی تالیب (ﷺ) فرموی: ئەو پێغەمبەرێ خودا چ زۆرە ژن زۆرەو ئەتۆش پیاویکی بەتوانای و دەتوانی جینگە ئێوێ بۆ پڕ بکاتەو. بەلام ئەو پێغەمبەرێ خودا تۆ کەنیزەکان بانگ بکەو، پرسیاریان لێبکە ئەوان وەلامی راستیت دەدەنەو. پێغەمبەریش (ﷺ) بانگی (بەریرە) دەکات و پرسیاری دەربارە و عائیشە لێدەکات حەزەرەتی عەلی دەروا تە لای بەریرەو بە ترسو تینیکی توندەو پێی دەلی بەراست و دروستی وەلامی پێغەمبەر بدەو؟ بەریرەش لەوێ لامدا سویند دەخوات دەلی: ھەرچی

پوخته به لای به سهر ماته گرنه گه لای پیغه مبه (ﷺ) قه ماته من حیاة رمول (ﷺ)

چاکه نه بی له عائیشه مان نه دیتوو. وه هرگیز بیرو گومانی خهراپه و ناریکیمان له و ئافره ته دا به دی نه کردوو. ته نها که من هه ویر ده شیلیم له لای عائیشه دای ده نیم بوئه وهی جوان بترشی، نه ویش زوری موالاته و خوی لیده که وی و ئاژهل دینه سهری و ده یخون. عائیشه له و باره ناریک و ناخوشه دا بوو چاوه کانی وشک نه ده بووه. ده فهرمووی: پیغه مبه هاته لام باوک و دایکم له لام بوون له گهل ئافره تیکی نه نصاری که له گه لمد ده گریا هات دانیشته و فهرمووی: ئهی عائیشه به راستی من له خه لکانه وه له باره ی تو شتیکی نه وهام بیستوه نه گر توش ههل خه له تاوی و کاری وات کردوو په شیمان ببه وه تو به بکه خودای گه وره تو به ی تو به کاران و مرده گری، عائیشه فهرمووی: له وکاته دا فرمیسی چاوه کانم وشکبوو ده نگم نه کردو و چاوه پروانی باوکم و دایکم بووم که وه لای پیغه مبه بده نه وه. به لام هیچ قسه یه کیان نه کرد. ئینجا من گوتم: به خوا زور له وه بچو کترم که خودای گه وره ئایه تم درباره بنیری و پاک و پاک داوینی من در بری چونکه نه گه یشتومه نه و راده یه که خودا قورئان بنیرته خوارو باسم بکات و موسلمانان له ناو نویژدا بیخویننه وه، به لام هیوادارم له خودای گه وره که پیغه مبه بوخوی خه ون بدینی و له خه وه که ی دا پاکي من و درو بوختانی نه و بوختان که رانه ی بو پوون ببیته وه. ئینجا کاتی که دایک و باوکم هیچ وه لای پیغه مبه ریان نه دایه وه. گوتم: بوچی ئیوه له باتی من وه لام ناده نه وه؟ ئوانیش گوتیان: به خوانازانین چون و به چی وه لای بدهینه وه. منیش به گریان وه وه لام دایه وه گوتم هیچ وه لامیکم نییه ته نها فهرمووده که یه عقوبی باوکی یوسف (ﷺ) نه بیت. که ده فهرمووی: { فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ } یوسف/ ۱۸ واته: یه عقوب فهرمووی: نه وهی که ئیوه ده یلین وانیه به براکانی یوسفی فهرموو: به لام سه برو ئارامگرتن کاریکی جوانه و هر خوداش داوای یارمه تی و کومه کی لیده کریت له سه ور نه و باسه ی که ئیوه باسی ده که ن. له داوای نه وه سویند به خودا هیستا پیغه مبه هه لئه ستابوو بروت. حاله تی وه ح و نیگای به سهر داهات و خوی داپوشی. منیش له وکاته دا زور دلشاد و خوش به خت بووم به و نیگایه و هیچ هاواریکم نه کرد چونکه زوری تاوان بووم.

بوخته بماند له به سهرماته خړنگه مانې پيغه مېر (ﷺ) قېماته من حياه رسول (ﷺ)

به لّام سويند به خودا كه سه يري باوك و دايكم كرد له داخانا خهريك بوون گيانيان له ده ست بدهن له ترسي نهو نيگايه كه نه خواسته قورنّان به خهراپه باسم بكات و دابه زيت. له دواي نه وهی كه پيغه مېر هوشی هاته وه پيډه كهنی و فهرمووی: نهی عايشه مزگیننی بيت به پراستی خودا بيتاوانی توی ناشكرا كرد. منيش گوتم زور سوياسی خودا ده كه م. دواي نه وه پيغه مېر پويشته ناو خه لكه كه و تاريكي بو خويندنه وه نهو نايه تانهی بوخويندنه وه كه له وبارم وه دابه زيبو كه خودا ده فهرمووی: {إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنْكُمْ لَا نَحْسَبُهُ شَرًّا لَّكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ} النور/ ۱۱

واته: به پراستی نه وانهی كه بوختانه كهيان به حه زه تی عايشه وه كرد كومه نيك بوون له خوتان به زاهيري موسلمان بوون به لّام له پراستيدا دوپروو منافق بوون ، به لّام نيوه نهو پروو داوه خهراپه به خهراپ مه زانن چونكه نه وه بوئيوه به خيرو چاكه گهرا بوئه وهی موسلمانان دوپروه كان بناسن و لييان جودا ببنه وه وه هريه كهی له و تاوانه به شدار بيت گوناھی له نه ستوی خويه تی ، وه سهروك و گه وری بوختان كه ره كانيش سزاو نازاری زور گه وری ههیه. بخاری و مسلم ريوایه تيان كردوه. وه له زوربهی سهر چاوه كانيشدا باسی كراوه وه ك و ابن هشام، البدايه والنهيه، تاريخ الطبری، زاد المعاد، ابن إسحاق الرحيق المختوم.

ووتهی جوان

الكلمة الطيبة

له عبداللهی كوری عومره وه ﷺ ده گيړنه وه فهرموویه تی: نيمه كومه نيك بووین له خزمه تی پيغه مېر ﷺ دانيشتبووین. فهرمووی: ناوی نه وداره ی كه وه ك و پياوی موسلمان هه رده م خزمه ت گوزاره و، به سزتان و هاوین ناوهریت و هه مووكا تيكيش ميوه ی جوان و خوشی پيوهیه پيم بلين كامه جوړه دارهیه؟ منيش وام به خه يالدهات كه داری خورما بيت. نه بو بكرو عومر ﷺ دانيش تبوون و هيچ دهنگيان نه ده كرد منيش شهرم كرد له خزمه تی پيغه مېر ﷺ نهو بهرېزاندها قسه بكه م.

پوخته دهك له به سهر ماته كُرنه گه ئای پښه مېر (ﷺ) هېماته من حیاة رمول (ﷺ)

له دواى ماوه يهك بڼه ننگى پښه مېر بۇ خوى وه لآمى دايه وه فهرمووى: نه وه دار خورمايه، كاتى هه ستاين له و كُړه دا به هه زره تى عومهرى باوكم گوت: سويند به خدا بابه هه كه پښه مېر پرسياړه كه ي كرد نه من هاته خه يالم كه دار خورمايه باوكم گوتى: بۇچى ده ننگ نه كرد. منيش گوتم به خوا ئيوه هيچ قسه تان نه كردوو منيش شهرم كرد قسه بكم عومهر (ﷺ) فهرمووى: به خوا عبدالله نه گهر قسه ت بكر دبايه زور زياتر له لاي پښه مېر (ﷺ) خوشه ويست ترده بووى.

نهى په روه ردگار له به لا و شهري نه وه بېم پاريزه

اللهم اكفني

ده گير نه وه (نه ربه دى كورى ربه يه و، عامرى كورى ته فيل) هاتنه خزمه ت پښه مېر به نياز نكي خه راپه وه يه كيان گوتى من محمد مه شغول وسه رقال ده كم به پرسياړو لي پرسينه وه نه توش له و كاته دا كه ناگاي له خوى نيه بيكوړه. عامر هاته لاي پښه مېر و ماوه يهك راوه ستاو دوايى پويشت عامر به نه ربه دى گوت نه وه بۇچى هيچ نه كردو نه ت كوشت؟ نه ربه د گوتى: سويند به خدا شتيكى نه وه نده به سام و ترسى له لا راوه ستاو و قاچه كانى له زه وى بوو سه ريشى له ئاسمان نه گهر يهك تو زيرت به و مه به سته لى نزيك ببومايه وه تيكي ده شكاند و له ناوى ده بر دم وهك و خوداشله و باره وه ده فهرمووى: {لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِّنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ} مِنْ أَمْرِ اللَّهِ {الرعد/ ۱۱} واته: خوداي به ده سه لات چه ندين فريشته ي بيژمارى هه يه كه به نوره و جيا و از به دواى يه كه تر دايڼ بۇچا و ديږى ئاده ميزاده كان له هه مو لايه كه وه به فرمانى خدا ده يان پاريزن.

نه و نه ربه ده خدا به بروسكه له ناوى بر دو، عامر گوتى: نهى محمد بۇ ئيمه بينت خاوه ن كولكاوى و، ئيوه ش ورك زلى و گهره ي: پښه مېر (ﷺ) فهرمووى: ئيوه خاوه ن سه شوږى و داماوين، عامر گوتى: سويند بيت نهى محمد نه و ناوه ت لي پر ده كم له ولاغ و پياو واته: هيژيكى گهره ت بۇ سه ر ده هينم كه پشتى هه لكردو و پويشت. پښه مېر (ﷺ) فهرمووى: نهى خودايه له شهرو به لاي نه و پياوه بېم پاريزه. خوداي گهره له دواى نه وه لوله يه كى غوده ي له مل و نه ستوى هات و كوشتى.

لەگەڵ خودابەو لە هیچ مەترسە

کن مع الله ولا تبالي

جارێکیان کۆمەڵێک لە موسڵمانان پۆشیشتن بۆلای حەزەرەتی عومەرؓ گوتیان ئەو پێشەواي موسڵمانان ئێمە پێش نۆیژێکمان ھەیە ھەموو کاتێک لەدوای تەواو بوونی نۆیژ گۆزانی دەلێت. پێشەوا عومەرؓ فەرمووی: ئەو کەسە کێیە؟ بڕۆن بۆم بەینن. ئەوانیش گوتیان: بەخودا ئەو عومەر دەبێت تۆ لیمان ببوری چونکە ئێمە زۆرمان پیناخۆشە کەبۆخۆمان بڕۆین و پێی بلێین دوای بەرەوپومان بکەیتەو پیمان دەلی ئێوە چۆنەلای عومەر سیخوپیو جاسوسیەتان لەمن کردوو پێشەوا عومەر لەگەڵ ئەو کۆمەڵێک لەیارانی پێغهەمبەر ﷺ پۆشیشت بۆلای ئەو کابرایە لەمژگەوت کەچاوی بەپێشەوا عومەر کەوت ھەستاو پێشوازی لێکرد لەدواییدا کابرا گوتی: ئەو پێشەوا کارت چی بوو چۆنی ھاتی بۆ ئێرە؟ ئەگەر کارتەن بە ئێمە یە ئەو زۆر پێویست بو کە ئێمە بێینە خزمەتان: وە ئەگەر بۆکارو پێویستی خۆتە ئەوکاتەش زۆر پێویست بو کە ئێمە کارەکەتمان بۆیکردبایە، عومەرؓ فەرمووی مال وێرانی بۆتۆ ئێمەوامان ھەوال پێدراو کەتۆ کاری زۆر ناپەواو نارێک دەکەي: کابرا گوتی: ئەو پێشەواي موسڵمانان ئەوکارە ناپێکەنە وەک و چی؟ پێشوا فەرمووی: بێستومانە کە لەگەڵ خودا پەرستێکەت گالێتە جاپی و پەفتاری نادوروست ئەنجام دەدەي. کابرا گوتی حاشا للە، کەشتی ناپەوا بکەم تەنھا ئامۆژگاریە کە ھەمووکاتی گیانمی پی تەربییەت و ئامۆژگاری دەکەم: عومەرؓ فەرمووی: ئەو ئامۆژگاریە چییە کە پۆزانە لەدوای نۆیژەکان دەیلی با منیش بیزانم ئەگەر باش بوو دەست خۆشیت لێدەکەو ئەگەر خەراپیش بوو ئەو سەرپێچیت لی دەکەم کەوازی لێبھینی. کابرا گوتی:

وفاؤ د کلما عاتبتے	فی مدی الھجرانی یبغی تعبی
لا اراة الدھر الا لاھیا	فی تمادیة فقد بـرح بی
یاقرین السوعما هذا الصبا	ففی العمر کذا فی اللعـب
ویح نفسی لا اراھا ابدًا	فی جمیل لا ولافی ادب
نفسی لا کنت ولاکان الھوی	راقی المولی وخافی وارھبی

بەوجۆره كردمه شعر:

كاتى دلم كۆچ دە كاو لە لام نامىنئەوه
 لاشەى بى ھۆش و ھەستم گۆرژدەبى و دەتوئەوه
 چوئە بەردەوام دە روا لام ئۆقرە ناگرى دلم
 بۆيە ھەردەم ھىلاک و چاوەرئى دە سکی گۆلم
 ھەمووکات ھەول دەدا لەھەرزەکار دوور کەوى
 بۆيە بى ھەست و بېرەوبەماندوودە ر دەکەوى
 ھەراو ھاوارمە تەواو لە خەرپەى و ەگىر
 گە ر وانەکەم بۆچیمە چۆن دە ست دەکەوى خېرم
 ئاوا تە خوازم کەوا گيانم بۆ خېر بێتەوه
 لە ناپەواو خە راپە دوور بى و بگەرپتەوه
 تەواو لەخوا بترسى و دوور بى لەبەد کردارى
 ڕوو خسارى ئیمە شاد کالەدوارۆژی ھەزاری

واتە: ھەركاتى گۆرژدەو گلهییم لەدەكەم کردبى لەكاتى دیار نەبوونی كۆچى
 كەھەر دەم پێویستە ئامادەو تەیاربیت بەسال لەلام دیار نیەو دەرناکەوى تەنھا
 بۆئارەزۆنرێك بوونەوه نەبى ئەویش بە مەبەست و دەرڤەتى بەیەك گەیشتن ئەى
 ھاوڕێی بەدو نەگريس ئەو پەرۆشى و ھەرزەکاریە چییە؟ لەتەمەنى ژياندا ھەر لە
 ھىلكى و یارى و گالته داى ھاواربۆگیانم كە ھەرگیز چاوم پێى ناکەویمەبەستم
 جوانى و ڕوخسارو ئەدەب و پەروەشتى گيانم نییەنەلەوانەونەھەواوئارەزوى گيانم
 نییەچاودێروچاوەروانى سەرور و سەردارم بى لەترس و سامى خودا
 بترسى و بترسى. پێشەواى موسلمانان عومەرکە گویى لەو سرودو گۆرانیە خوشە
 گرت بوو زۆرشادمان بوو لەگەلى دەگوتەوه:

نفسى لاكنت ولاكان الهوى راقبى المولى وخافى وارهبى.

دواى ئەوه پێشەوا ڕووى كردە ھەموونەوانەى كە لە لايدابوون لەچوار دەورەیدا
 دانیشتبوون فەرمووى: لەسەر ئەو شێوھە كى گۆرانی دەلى با بێلى.

لەپاڤە بە دەری قورئان

معجزات القرآن

دەگێڕنەوێ جاریکیان (وەلیدی کوپی موغیرە) ھاتە لای پێغەمبەری خودا پێغەمبەریش ھیندیك قورئانی بەسەردا خوێندەوێ وەلید دانی نەرم بوو موسلمان بێت ئەو ھەوالتە گەشتە ئەبو جەھل ئەویش ھەر بە خێراو بەپراکردن ھات بۆ لای وەلید و پێی گوت: ئەو مامە گەل و ھۆزەکەت بپاریان داوێ کۆبونەوێ بەکەن و ھیندیك سەرۆت و سامانت بۆ کۆبکەنەوێ متمانەئێ تەواوت لێوێریگرن کەنەپۆیە لای محمدگویی بۆ گوتەکانی نەگرت و بەر ھەلستی بەکە: وەلید گوتی ھۆزی قورەیش باش دەزانن کەمن لە ھەموویان دەوڵەمەند ترم و مالم لە ھەموویان زۆرترە. ئەبو جەھل گوتی وەلید بپۆ قسەئێکی ناشرین بە محمد بلی با ھۆزەکەت بزاننەوێ کەتۆ لەگەل محمد دانیت و رقت لێئەتێ و خوشت ناوی. وەلید گوتی چیبی بلیم سویند بەخودا ھیچ کەسێک وەکو من ھۆنراوێ نازانی لەسەر کێش و قافیە بێت یان ھۆنراوێ سەر بەست و حوڕ ھەست و ھۆشدارێ پەری. بەلام سویند بەخودا محمد ھیچ شتێک لەو شتانە نالیت ھەرگیز بەھۆنراوێ ناچیت سویند بە خودائەوێ کە محمد دەلیت تام و چێژی تێدا یەوێک و پێک و پاراوەیە، بەرزەئێکی میوێ خوارێ کەئێ بەپیت و باش و بەرینە بەراستی ئەوێ ئەو ھەردەم سەر کەوت و دەبیت و ھەرگیز ھیچ شتێک بەسەردا سەر کەوت و نابیت و ئەوانەئێ کە بەر ھەلستی دەکەن تێک شکا و نابوت دەبن. ئەبو جەھل گوتی: ئەو وەلید

بەراستی متمانە و پێرت لەناو گەلەکەت شکستی ھێناوێ و باو مەرت پێناکەن کە موسلمان نەبووی ھەتا قسەئێ ناشرین بە محمد نەلێ: وەلید گوتی: لیم گەری ھەتا بیرێکی لێدەکەمەوێ. خودای گەر ئەو ئایەتەئێ ناردە خوارەوێ کە دەفەر موی {إِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ فَقَتَلَ كَيْفَ قَدَّرَ ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ثُمَّ نَظَرَ ثُمَّ عَبَسَ وَسَارَ ثُمَّ أَدْبَرَ

وَأَسْتَكْبَرَ فَقَالَ إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ يُؤْتَرُ إِنْ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ {المدر/ ۱۸-۲۵}

واتە: وەلیدی کوپی موغیرە فەکر و فەرمانەوێ کردەوێ و بەرنامەوێ پەیا مەکەئێ ھەل سەنگاند

پوختە بەمەكە لە بەسەر ماته خۆر ئۆتە ئای پێغمەبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

بە لām بە نەزانین. هە ی بە کوشت بچی لە گەل تیفکرین و هە ئەسەنگاندنی، دووبارە بە کوشت بچی لە گەل هە ئەسەنگاندنی بۆ قورئان ئینجالینی ورد بوو و تە ماشای کردنیو چاوانی گرژ کرد و پەش داگیرسا و خۆی گیف کرد و وەر بە گەر و تەر لە وە ی کەبیری لێ دە کرد و وە خۆی نیشاندا و گوتی: بە راستی ئەو قورئانە تەنها سیحرو جادوو هێچی تر نیە و تەنها قسە ی ئینسانە. خودای گەر و پەیمانی پێدا کە بیباتە دۆزەخ هەر وە ک و دە فەرموی: {سَأْصِلِيهٖ سَقَرًا وَمَا أُذْرِكَ مَا سَقَرُ لَا تُنْقِي وَلَا تَذَرُ

لَوَاحَةٌ لِّلْبَشَرِ عَلَيَّآ تِسْعَةُ عَشْرَ الْمِئَاتِ ۖ ۲۶-۲۰ واتە: ئەو بیوی ژدانه بە سەری وە ناچیت حەتەن دەبی بیخە مەنا و دۆزەخ وە بە لām تو نازانی دۆزەخ چیە؟ هێچ ئەندامێکی ئینسان بە ساغی ناهێلێتە وە و وازیشی لی ناهێتی و پێستی هە لێ دە قەرچینی و پە شوپێسی دە کات نۆز دە فریشتە سەری رشتی ئەو ئاگرو دۆزەخ دە کەن.

کاتی وە لید گوینی لەو نایە تە بوو کە ژمارە ی فریشتەکانی ئیشک چی ئاگری دۆزەخ (۱۹) نۆز دەن بە هۆز گە لە کە ی گوت: بە تەنها دە کە سیان بۆ من دا بنێن دە رە قە تیان دیم ئیو هەش بە هە مووتان دە رە قە تی نۆ کە س نایەن؟ خودای بە دە سە لات وە لām ی خۆ بە گەر و رەزان وە لە خۆ با یی بوونی وە لیدی دایە وە فەرموی:

{وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا} المندر/ ۳۱

واتە: ئێمە کارگوزارانی دۆزەخمان تەنها لە فریشتەکان دانا و وە ئەو ژمارە یەش کە دە لێن نۆز دە فریشتەن تەنها بۆ تاقی کردنە وە ی بێبا وە پرانە.

گەر وەرە یی قورئانی پیرۆز

عظمة القرآن الكريم

لە ئەبو سە عیدی خودرییە وە ﷺ دە گێرێنە وە: دە فەرموی: شە وێک ئە سیدی کوپی حەزیر لە (مەرد) ئە و شوێنە ی کە خورمای تێدا و شک دە کە نە وە قورئانی دە خویند. لە و کاتە دا ئە سپە کە ی حیلان دی و پراپەری. دوا ی دە ستی کرد وە بە قورئان خویندن و دووبارە ئە سپە کە ی پراپەری وە. هەر بە و جوړە چە ند جارێک ئە سپە کە ی رادە پەری و قولاغ دە بوو. ئە سید گوتی زۆر لە یە حیا ی کوپم تر سام کە لە ئە سپە کە نزیک بوو

پوختە پەندە لە بەسەر هاتە حُرنگەکانی پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

پانی بکاتەو و وابەرژ دەبۆو بۆ ئاسمان و هەڵدەپەری. دواى پوڤیشتە لای ئەسپەكەم
سەیرم کرد لەسەر سەریەو وەك و چەترو چرایەكى پووناك لە ئاسمانەو و
بەرز دەبۆو و زۆر بە جوانی دەدیتر. منیش بە یانی هەسام پوڤیشتەم بۆ لای
پێغەمبەر ﷺ گوتم ئەى پێغەمبەرى خوداشەو لە شوینی (مەرد) جینگەى خورما
و شك کردنەو و كەم قورئانم دەخویند و لاغەكەم راپەری پێغەمبەر ﷺ فەرمووی:
بخوینە منیش خوینم ئەسپەكەم راپەرییەو و پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: بخوینە
ئەسپەكە راپەریەو و چەند جارێك ئەو و سێبارە بۆو لەبەر یەحیای كورم كە لە
ئەسپەكە نزیك بوو ترسام پانی بکاتەو و كە چومە لای لەسەر سەرمەو و لە ئاسمان
وەك و چەتر شتی پووناك و نورانیم دەدیت بەرز دەبۆو بۆ ئاسمان لەبەر چاوم.
پێغەمبەر ﷺ فەرمووی ئەو و فریشتە و مەلائیکە تەن گوی یان بۆ تۆ رادەگرت ئەگەر
بەردەوام ببووبای لە قورئان خویندن هەتا بە یانی خەك فریشتەکانی بە چاوی
خوین دەدیت و لییان بزرنە دەبوو.

نەدانەو و دواخستنی وام (قرض) ستەمە

مطل الغنى الظلم

دەگیرنەو وە كابرایەك حوشتیكى بە ئەبوجەهل فروشت بۆ ماوەى چەند پوژنك
پارەكەى بداتى چەند پوژنك بەسەر كاتى پارەدانەكەش تێپەرى بەلام ئەبوجەهل
پارەكەى نەدابە كەبرا. چەندین جارى ترتیپەرى كەبرا دەپوڤیشتە لای
ئەبوجەهل و پارەى نەدەدا یە هەردەستى دەستى پێدەكردو دواى دەخست.
ئەو كەبرا یە هاواری بۆ خەلكانیكى زۆربرد بۆ وەرگرتنەو و قەرزەكەى بەلام
هەربیسود بوو و داى كەبرا پوڤیشتە لای پێغەمبەر و سكا لای نەدانەو و قەرزەكەى
پینگوت: پێغەمبەر ﷺ دەستى كەبراى گرت و فەرمووی: وەرە لەگەڵم دا پوڤین بۆ مالى
ئەبوجەهل پێغەمبەر ﷺ بانگى ئەبوجەهلى كردو فەرمووی: ئەو پیاو و حوشتیكى
پى فروشتووی و پارەكەیت نەداو ، نەدانەو و قەرز لەكاتى خویدا ستەم و تاوانە
خێراكە ئیستا پارەكەى بدەو ئەبوجەهل هیچ ورتەى لە دەم دەر نەچوو و پوڤیشت و
پارەكەى بۆ هینا و دا یەو بە بیورتەى دەم جولاندنى. دواى لییان پرسى بۆچى هیچ

پوخته بماند له بهرمرماته څرنگه خالي پيغه مېر (ﷺ) قېماته من حياة رمول (ﷺ)

قسه ت نه كړدوو به فھرمانی محمد پاره كه ت دايه وه نه بوجه هل گوتی: به خودا نه وكاته ی كه بانگی كړدم هه ستم كړد خانوه كه به سهرمه وده له ریه وه نه گهر خیرا پاره كه نه دابايه وه خانوه كه م پړوده چوو. بهو بونه يه شه وه نه وكابرایه له لای پیغه مېر باوهری هیناو موسلمان بوو.

گیانی خوم به خودا به خشیوه

أهـب نفسی لله تعالی

ده گيړنه وه (زوبه یری كوپړی عه وام) ﷺ به فھرمانی پيشه واعومهری كوپړی خه تابه ﷺ به فرماندهی (۱۲۰۰۰) دووا نزه هه زار سهر بازی موسلمان به ره ومیصر به پرېكه وت له كاتيك دا كه سوپای عه مری كوپړی عاص ﷺ چوارده وړه ی قه لای (بابلیونی) گرتبوو به لام توانای هیرش كړدنيان نه بوو نه وجهنگه زوربه دواكه وت وسست بوو كه س توانی هیرشی تیدا نه ما بوو. به لام زوبه یر غيره تی جول او گوتی من گیانی خوم به خودا ده به خشم و نومیده وارم كه به وگیان به خشینه ی من موسلمانان بتوانن نهو قه لایه پزگار بكن. هه ستا په یژیه کی به رزو دريژي له سوچيكي قه لایه كه قائم و توند كړدو فھرمانیدا هه ركاتی سر كه وتم وگویتان له دهنگی الله اكبر بووبه يه ك دهنگ وه لام بده نه وه وبه شوینم دا وهرن له دواي نه وه زوبه یر پوښت و سر كه وته سر قه لایه كه و زوری نه خایاند كه زوبه یر به شیري دهستیه وه پای ده وه شاندهنگی الله اكبری گوينچكه ی كاس ده كړد. هه موسه ربازو جهنگاوهرانی موسلمانان به يه ك دهنگ وه لامیان دايه وه وپه لاماری قه لایان داويستیان هه مووبه جاريك به سهر قادرمه كه دا برؤن به لا عه مهر ريگه ی پيگرتن و نه ی هیت به جريك سهر كه ون نه بادا قادرمه كه بشكيت به لام دهنگی الله اكبر یان نهو ناوه ی پر كړدبوو سوپای بيباوه ډران واگومانیان بر دكه سوپای نیسلام هه موویان سهر كه وتونه سر قه لایه كه وكوتاييانه بویه سوپای زوری بيباوه ډران له قه لاهاتنه دمو هه لاتن له وكاته دا زوبه یرو هاوه لانی په لاماری دهركای قه لایان داو دمرگایان كړده وه موسلمانان به جاريك پڑانه ناوئه و قه لاسه خت وبه تینه. به وجوره خودای به به زه یی و ده سلات موسلمانانی به سهر پومه كاندا سهر خست به سهر وهریه کی

پوخته بيمه له بهمه زمانه كړنگه كانه پيغمبر (ﷺ) هېماته من حيا رسول (ﷺ)
 زوره وه. به وجړه هه لويستی جواميری و نه بهردی زوبه يری کوږی عوام بوو به
 نيشانه ی سرکه و تنی نه وجهنگه و دوږانی پومه کان. نه وسرکه و تنه ش بووه مایه ی
 رانی ولاتی میصرو بووه هیزو بازو پشتيوانی به هیز بو ئیسلام.

له گه وره یی فیږ بوونی قورن ان

من فضل تعلم القرآن

پیغه مبهري خودا ﷻ کومه نیک له موسلمانانی بانگ کرد که هریه که ی خاوه نی چه ند
 هونه روزانیا ریه ک بوون، وه به نه ندازه یه ک قورن انیان له بهر بوو: پنی خویندنه وه،
 له دوا یی یه کی تره اتن که له هه موویان به ته مه ن تربو و پیغه مبهري ﷻ فرمووی: تو چی
 هونه ریکت هه یه؟ کابرا گوتی فلان و فلان و سوږه تی به قه رشم له بهره. پیغه مبهري ﷻ
 فرمووی: سوږه تی به قه رشت له بهره؟ کابرا گوتی: به لی له بهر مه، پیغه مبهري ﷻ
 فرمووی: زور باشه چونکه سوږه تی به قه ر هه موو یاس و بهر نامه ی ناینی
 تیدایه. و هره برؤن و نه توش پیشه و او سر کرده یان به. یه کیکیان گوتی: نه ی
 پیغه مبهري خودا ﷻ من زور باش به ناسانی ده توانم له بهری بکه م به لام له ترسی
 نه توانینی به جی هینانی فرمانه کانی سر پیچی ده که م وله بهری ناکه م. دوا ی نه وه
 پیغه مبهري ﷻ فرمانی پیکردین قورن ان فیږ بین و بخوینن. چونکه به راستی قورن ان
 بوئه وانه ی که فیږی ده بن و ده ی خوینن وه ک و کیسه و ده فریکی گوره وه هایه که
 پر بیت له عه ترو میسکی خوش و بوئه که شی بو هه موولا یه ک بلا و بیتته وه.

دیاری کردنی خه دیجه خاتوون بو راستی په یام

اختبار السیلة خدیجة لأمین الوحی

خه دیجه ی کچی خوه یلید به پیغه مبهري ﷻ فرموو: نایا ده توانی کاتی هاوریکت
 (جبرائیل) هات هه وائم پیبده ی؟ پیغه مبهري ﷻ فرمووی: به لی ده توانم. له وکاته ی
 که جبرائیل ﷺ گه یشت پیغه مبهري ﷻ فرمووی: نه ی خه دیجه نه وه جبرائیل،
 خه دیجه فرمووی: هه سته و هره سر پرانی چه په م دابنیشه؟ پیغه مبهري ﷻ له سر
 رانی چه په ی دانیش. خه دیجه فرمووی: نه ی پیغه مبهري خودا ﷻ ئیستا جبرائیلی

پوخته بماند، له بهر مه راته څرنگه ځای پټغه مېر (ﷺ) هېماته من حیاة رمول (ﷺ)

ده بیښی ؟ فهرمووی: به لئ د هی بیښم. دوا یی پټغه مېری هی نایه لای راسته ی و
فهرمووی: ئی ستاش ده بیښی؟ پټغه مېر (ﷺ) فهرمووی: به لئ د هی بیښم. دوا یی له لایان
دانیښ ئینجا فهرمووی: ئی ستا ده بیښی ؟ فهرمووی: به لئ د هی بیښم. ئینجا له دوا ی
نه وه خه دیجه سهر پوښه که ی سهری و چار شپوه ی چاوی لابر د، ئینجا فهرمووی
نه ی پټغه مېری خودا (ﷺ) ئی ستا جېرائیلی ده بیښی؟ پټغه مېر (ﷺ) فهرمووی: نه ی
خه دیجه ئی ستا نای بینم. نه مجا خه دیجه زوړ به خوشحالیه وه فهرمووی: نه ی محمد
مزگینی بیت به راستی نه وه فریشته ی خودایه و دوړه له هه موو شه یتان و جنوکه و
خه راپه کاران.

من بونه وه باشم نه ی پیشه وای موسلمانان

أنا لها یا امیر المؤمنین

سهر وهر مان پیشه وای عومهری کوړی خه تاب (ﷺ) هه رگیز له هه ول و تیکوښان سست و
سارد نه ده بڼو بڼه وه ی یه کیکی نه ترس و نازا و به باوړ بدوژیته وه بڼو اوشانی
(مسنای کوړی حارسه) دوو سهر کرده ی لیها ت و بیان نیړی بړون بو جهنگی
فارسان زوړ جار عومهر وهرسی و بیزاری پروی تیده کرد دهاته نه وېروایه ی که
بریاریک دهر بکات و کاریکی و ابکات که ترس و سامی فارس له دلی موسلمانان
دهر بکات و نه یه لئ. هر چهند که ده یویست یه کی که هل بریړی سهری ده کرد
له نا و چا ویدا ترسو ساموبی هیزه کی پیوه دیار بوو. بویه کاره که ی
هه لده وه شانده وه دوا ی ده خست. بویه هه رده م به ی بیزاری و ماندو و بوون هه ول
ده دا و ناموژگاری ده کردن و هانیده دان، بو خوشه ویستی و تیکوښان و گیان
فیداکاری و شه هیدی. وه هه رده م به گو یچ که یانیده ده چرپاندو و ده ی فهرموو: ئیوه
ولای حیجاز به مالی تایبه تی خو تانی مه زانن ته نها چهند شتیکی که م و بیسودی
نه بیت دهنه موو توانا و ده سه لاتی کمیان پینه دراوه، بړون هه روه و خودا بریاری
پیداون به زه ویدا بگه پټنبونه وه ی بتان کاته میرات گرو بڼو ماوه ی دانیشتوانی

پوختەبەخە لە بەمەرھاتە ئەرکەمانی پێغمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رحول(ﷺ)

پیشو. ھەر وەك و خودا دەفەرموی: {هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ} {الصف/۹} واتای ئەوانیەتەمان لە پیشەوێ کرد.

خودا پەیمانێ سەرکەوتنی ئاینی خۆی دەگەیەنێ. ئەدی کوا لە کوێن ئەو بەندە باش و چاكانە؟ پیشەوا عومەر (رضی اللہ عنہ) ھەرخەریکی ئامۆژگاری و ھاندانی موسلمانان بوو ھەتا پیاویکی موسلمانێ پڕباوەری بەھێز ئەو چاوەروانە و بێدەنگیەیی خۆشانان و ھاتە پیشەوێ، ناوھەیدان (ئەبو عوبەیدە کۆری مەسعودی سەقەفی (رضی اللہ عنہ) ئەلەلایەنی ھۆزی ئەنسار بوو ئەلەھۆزی موھاجرین بوو. زۆر بەسۆزەو ھاواری کردو و فەرمووی: ئەی پیشەوا ئەمن بۆ ئەو کارە زۆرباشم و دەگونجیم بۆ ئەمن ھەلبژێرە بۆ جەنگی دوژمنانت و بۆ شەھیدی، ھەرکە سینکیش ئارەزووی شەھیدی دەکات با بێتە دەر و لە گەڵ مندا ببنێرە ئینجا لە وکاتە دا پیشەوا عومەر ھەستای چاوەکانی پڕبوو لە ئاو باوھشی خۆشەویستی بە ئەبو عبیدە داگرت و ماچی کرد. ئینجا لەدوای ئەو ئەو جەماوەرە کۆمەڵ کۆمەڵ دەھاتنە پیشەوێ و خۆیان پێشکەش دەکردەیان گوت بەرەو شەھیدی دەڕۆین. پیشەوا عومەر لێ پرسراوی سەرکردایەتی بە (ئەبو عبیدە (رضی اللہ عنہ) سپارد و پوێشتن پەيوەندیان بە سوپای موسلمانان کرد لە عێراق بە سەرکردایەتی (موسەنای کۆری حارسە (رضی اللہ عنہ) لەدواییدا شەڕێکی بێوێنە کراو لە کۆتاییدا سەرکەوتن بەشی باوەرداران بوو. ئینجا لەدوای ئەو سەرکەوتنە ئەبو عبیدە پیلانیکی بەدی ھێنا و بریارێکی سەرکردایەتی دەکرد کە سوپا لە دەریاوە بپەرێنەو کە ژمارەیان نەدەگەیشتە (۱۰۰۰) دەھەزار جەنگاوەر بەلام ئەو شوێنە بۆی پەڕینەو لەدوای پردهو، شوێنێکی گەم و بەر تەسک بوو جینگای سوپای ئیسلامی تێدا نەدەبوو. وەنەتوانای ھێرشیان ھەبوو نەتوانای گەڕانەو ھشیان ھەبوو لە و لاشەو دووژمنانی فارس مۆلەتی ئەو ھشیان ئەدە کە سوپای ئیسلام تەواو بپەریتەو بە فیلە زلە زەبەلاحانە کە جەرپەس و زەنگولەیی دەنگ گەورە و ھۆش بەریان پێو ھەبوو، ھێرشیان بردنەسەر موسلمانان، بەو جەرپەس و زەنگولە دەنگ گەورە ئەسپ و لاغی موسلمانەکان ترسیان لێی نیشیت و ھەموویان پەوینەو ھەلاتن. تیرھاوێژی فارسەکانیش دەستیان کرد بە تیر

پوختە بە ئامەت لە بەسەر ماتە ئەرگە ئامەت پێغەمبەر (ﷺ) ھەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

بارانی موسلمانان کۆمەڵیکمی زۆریان لێشەھید بوون و شپێرزەوپەشوکان و، سەختی و دژواریەکی زۆرنالەبارو، پاشا گەردانیەکی زۆربوینە کەوتە ناو پێزەکانی موسلمانانەو. تەنانەت ئەبو عوبیدە لەسەر و لاغەکە ی دابەزی و کەوتە پێیان و سوپایەکش ھەموویان لە و لاغەکانیان دابەزین و کەوتنە پێیان و بەرۆ و سوپای فارس گەرانەو و داوای بەرۆ و پووی فارسەکان زەرە تیروبریسکە ی شیرئەوناوہ ی پروناک کردبوو و لەو شەپە بیوینە یەدا (٦٠٠٠) شەش ھەزار جەنگاوہری فارس کوژرا بەو ھۆیەو موسلمانان غێرەتیان بەرز بوو و بوو مایە ی سەر بەرز ی و ئاسودە یی دلیان کە بە پاستی مایە ی خوش بەختی و پیروزیان بوو. بەلام بە داخو و ئەو فیلە بە ھێزانەیان ھێنا یە پێشەو و بە خرتومەکیان و قاچەکانیان پێیان لە موسلمانان دەناو شەھیدیان دەرکردن، کە ئەبو عبیدە چاوی بەو حالە کەوت ھاواری لە موسلمانان کرد کە خێراکەن بە شیرەکانتان لە پەگی ئەستۆی ملیان بەدەن ھەول بەدەن کە سوارەکانی سەریان بخەنە خواری بیان کوژن. ئەمجارە باوەردارەکان ھێرشیان بردە سەر فیلەکان و سوارەکانیان لەسەر فیلەکان بەردەدایەو و خواری و دەیان کوشتن بەو جۆرە موسلمانان پێگە ی سەر کەوتنیان دۆزیو و. بەلام ئەبو عبیدە کە سەیری کرد و فیلێکی زۆر گەورە و توپەو بەلەسە بە خرتوم و لمبۆزەکە ی بە چوار دەورە ی خۆی بەلای راست و چەپدا لە موسلمانانی دەداو پەرتەوازەو تەفرۆ تونای پێدەکردن. ھێرش ی کردە سەری و بە شیرەکە ی لمبۆزەکە ی بێی. بەلام ئەو فیلە بە جارێک رقی ھەستا و گیلانە شەپۆلی ھەلچونی دەدا و پووی کردە ئەبو عبیدە و جوتیک لەقە ی لێدا و خست یە سەر زەوی و بەسەریدا پویششت و شەھید بوو. ئەو سەر کردە بە پێزە بە مردنێکی زۆر بەرزانە کە میژوو توواری کرد و وە لەگەل توواریگە ی شەھیدانی سەر بەرز ی ئیسلا م.

موغاز تۆنەو بە لایەت نایەو

اقتان أنت يامعاذ

دەگێرنەو ھە جارێک موغازی کوپی جەبەل ڤێش نوێژی بۆ موسلمانان دەکرد
 پیاویکی بە ناوی (ھەرام) نوێژی بە کۆمەڵی لە گەلیان دای بەست. بە لām موغاز
 نوێژەکی زۆر درێژە کێشا. ھەرام لە نوێژی بە کۆمەڵ ھا تە دەرو، پۆشت و
 گەپا یەو بۆ ناو باخە دار خورما یەکی کە لە پێشودا لە ناویدا بوو ئاوی دەدا. کاتی
 موغاز لە نوێژەکی بۆو گوتیان ئەی موغاز تۆچی بەرامبەری ھەرام
 دەئێی: کەپانەو ھەستانوێژەکی تەواو بکات. موغاز گوتی: (ھەرام) دوو پو منافقە
 چۆن دەبێ وازو نوێژەکی ئەو ھەندە بە سوکی بزانی بیپریت بۆ ئاودانی
 باخە دار خورما یەکانی؟ (ھەرام) کە قسەکی بیستەو ھە خێرا پۆشتە لای پێغەمبەری
 خودا ﷺ، موغاز لە لای پێغەمبەر دانیشتبوو. (ھەرام) گوتی ئەی پێغەمبەری
 خودامان ویستم بچم دار خورما یە کەم ئاودەم بە لām کاتی نوێژیو پۆشتە
 مزگەوت بۆ ئەو نوێژی بە کۆمەڵ بکەم بە لām لەبەر ئەو نوێژەکی زۆر
 درێژ کردەو ھە منیش لە نوێژە کەم دەرچوم بەو بۆنەو ھە موغاز گومانێ پێ بردم کە من
 دوو پو منافقم. پێغەمبەر ﷺ پووی لە موغاز کرد و فەرمووی: ئەی موغاز تۆشی
 بە لات کردووە؟ ئەی موغاز تۆ تۆشی بە لات کردووە؟ جارێکی تر نوێژ ئەو ھەندە
 درێژە کەو ھە سوپەتی بچوک وەکو {سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى} {الاعلى} ١ {وَالشَّمْسُ
 وَضُحَاهَا} {الشمس} ١. وە شێوێ ئەوانە بخوێنە چونکە تۆ بە لایبۆکە سینک دەنێری کە
 لە نوێژ دەردەچن و بەو ھۆیە شچەو نایەنە نوێژی بە کۆمەڵ. بە لām ئەگەر نوێژەکان
 کورت بکە یەو ھەندەو ئەو بە لای ناخۆشیانە دروست نابن ،

پوخته يېمکه له به سمر ماته څرنگه کاي پېغمبر (ﷺ) قومات من حياه رسول (ﷺ)

شؤخی پېغه مېه ر مزگينيه

مزاح الرسول بشاره

جاريكيان پېغه مېه ر ﷺ له ناو بازارې مه دينه دا دېر وېشت چاوي به (زاهيري كوپي جزامي ﷺ) هاوپړي كهوت شتي پيوستې بؤمانه وده كړې ، له دواوه ليى نزيك بؤوه و باوه شي پيدا گرت به بى نه وه ي بدينى و ه ستي پېنكات. هاواري كردو و فرمووى: كى ئو به بندهم ليندې كړى؟ كه زاهير ئاوپري بؤدواوه دايه وه پېغه مېه ربوو ده ستي كرد به پيكنه نين وگوتى : به خوا نه ي پېغه مېه رى خودا بازار كزيه كه س پارې به من نادا؟ پېغه مېه ريش ﷺ فرمووى: نا زاهير وانيه خودا حېز بكات له لاي خودا خير و پاداشتي باشت هه يه.

والله پرسيار له و نيعمه ته ي نه مړؤ ده كړى

لتسألن عن نعيم هذا اليوم

پوژيک له کاتې گهر ما پېغه مېه ر ﷺ له مال پوژيسته دېر به ر و مزگهوت. له پړنگا چاوي به نه بوبکرو عومر ﷺ كهوت نه و انيش له مال هاتې بونه دېر پېغه مېه ر ﷺ فرمووى: پيم بلين ئيوه بؤچى به وگه رمايه و له وکاته دا له مال هاتوونه دېر؟ نه و انيش گوتيان به خوا يار رسول الله ﷺ برسېه تى دېرى کردو وين. پېغه مېه ر ﷺ فرمووى: دې به خوا منيش برسېه تى له مال دېرى کردووم. ئينجا هر سيکيان به يه که وه پوژيسته لاي نه بو هه يسه مى كوپى ته يهان) که له هؤزى نه نصارى بوو، خودا مال و سامانى باشى پيدا بوو فرمانيدا خيرا مه پړكيان سهرېرى و نانى جوى گهرميان دروست کردو، ئاويکى ديمکه ي سارديان بؤهيئان و خواردنيان بؤنامانه کردن و تيريان خوارد ئينجا پېغه مېه ر ﷺ فرمووى: به خوا پرسيارى نه و نيعمه ته ي نه مړؤ مان ليندې كړى و كه و خودا ده فرموى {تُمْرُ لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ} {التكاثر} ۸ واته به راستى له مه و د پرسيارى نه و نازو نيعمه ته تان ليندې كړى

هاوړی کویره کەت هات صاحبك الاعمى قد جاك

دەگیرنەوێه رەببەیی کوپری خەیسەمە ﷺ نۆزما توجۆی عبداللەهی کوپری مەسعودی ﷺ دەکردە هەركات کە دەهگەیشته لای عبداللە پینی دەگوت مزگینی بۆئەوێ کە ئارام گرو خۆپا گرو، لە ترسی خوادە ترسی و، یادی خداو نوێژەکانی دەکات. سویند بە خدا ئەگەر پێغه مەبەر بت بینێ زۆر کەیف خوش دەبیت. پەبیع ماوێ بیست سال هاتو چۆی عبداللەهی کوپری مەسعودی ﷺ دەکرد. لەوماوێ دوورو درێژەدا کارکەرو خزمەت چی عبداللەهی کوپری مەسعود نە ی زانی کە رەبیع چاوەکانی ساغە ، هەروێ دەزانی کویره چونکە هەرگیز چاوەکانی بۆ نامە چەرم هەل نەهیناوە و هەر بەسیلە ی چاویش لەئەرزێ پوانیوێ. هەرلەبەر ئەوێشە هەركاتی دەهات و لەدەرگە ی دەداو ئەو کارە کەرەش کە دەپۆیششت دەرگا بکاتەوێ کە دە ی زانی پەبیعە بە عبداللەهی دەگوت ئەو هاوړی کویره کەت هات ، عبداللەهی کوپری مەسعودیش ﷺ پێدەکەنی و دە ی گوت کچی ئە ی هاوار ئەوێ پەبیعە .

کە سینک لەگەل فەرمانی خودا راست بکات و بە راستی بزانی بزگاری دەبیت

من صدق الله نجا

ئەبوھوړپەرە ﷺ لێ پێغه مەبەرەوێ ﷺ دەگیریتەوێ دەفەر موی: سێ کەس لە دەشت و بیا بانیک دا بوونە هاوړی و بارانیکی بەهیزیان لیباری ئەوانیش پالیان دایە کێوێ کەو پویش تنە ناو ئەشکەوتیکەوێ هەتا بارانە کە کۆتایی دیت. لەو چاوە پوانیە دا بوون بەردیکی زۆر گەورە لێ کێوێ کە هاتە خوار دەرگای ئەشکەوتە کە ی گرت ، لەدوای هەول دانیکی زۆر هیچ چاریکی بەردەکیان بۆنە کراو بۆیان لانە چوو، تەواو نا ئومید و بینھوا بوون لە بزگار بوون لەو ناو ئەشکەوتە. لەدواییدا یەکیکیان گوتی: وەرێ با هەر کەسە مان بە هۆی کرداریکی باش و دل سۆزانە لە پینا و پەزابوونی خودا کردوومانە بۆ ئەوێ خودا بەزەیی پیمان دایبێتەوێ ئەو بەردەمان بۆ لا بدو پزگارمان ببیت.

یەکیان گوتی: ئەو خودایەتۆ زۆرباش دەزانی کە مەن دایک و باوکم ھەبوو زۆر خەزمەتم دەکردن و بەبەزەیی بووم لەگەڵیان لە بەر پەزەبوونی تۆدا ئیواران خواردنم بە دەستی خۆم پێدەدان. ئیوارە ھەیک خواردنم بۆ بردن ھەردوکیان خەویان لێکەوتبوو منیش زۆر بەلامەو ھاوێش بوو لەخەو ھەڵیان بستینم، وەیان بگەریمەو ھەوێش بوو و پشو بەم، بەلکو لەلایانەو بە خواردنەو بە پێو بەرامبەریان پراوەستام ھەتا بەیانێ لەخەو ھەستان، ئینجا خواردنەکم پێدان و پۆیشتم. ئەو خودایە ئەگەر ئەو مە تەنھالە بەر پەزەبوونی تۆدا کردووە، دەرگای خێرمان لێ بکە یەو و ئەو بەردەمان بۆلابدەو، دەرەموی: بەردەکە لە جینگەو خۆی ترازابە شیوہەیک پوناکی لێھاتە ژوورەو بەلام نەدەتواندرا لێی بپۆیە دەرەو.

دووەمیشیان گوتی: ئەو خودایە تۆ زۆرباش دەزانی و ئاگاداری کە سەوداسەر و عاشقی ئافرەتێک بووم لەو پێناو سزاو ئازاریکی زۆرم چێشت ھەتا دەستم پێی گەیشتم و ھیاو ئاواتەکانم ھاتەدی. ئینجا خودایە لەوکاتەدا کە ھەمووشتێک لە دەستی خۆم دابوو تەنھا لەبەر ترسو سامی تۆ وازم لێی ھێناو دوور کەوتەو. خودایە کە بۆخۆت زۆرباش دەزانی ئەگەر تەنھا لەترسی تۆ کردووم بەزەیی پێماندا بیتەو لەو تەنگە تاویە پزگاریان بکەو. بەفەرمانی خودا بەردەکە تۆزێکی تر لە جینگەو خۆی ترازابەلام ھێشتا ئەو نەدە لەنەچوو بوو کە بتوانم بپۆیە دەرەو.

سێھەمیان گوتی: خودایە بۆخۆت دەزانی مە چەند کرێکاریکم ھەبوو ئیشم پێدەکردن، ئیوارە ھەق و کرێی پۆژانەم پێدان بەلام یەکیان وەری نەگرتبوو پۆیشتم: منیش پارەو کرێیەکم بۆ ئەژدە و ھەیان دا. بەفەرمانی خودا ئەو مەلە خێر و بەرکەتی باشی تێکەوت، بە جۆرێک کە خەزمەت کردنیان بەزەحمەت بوو: لەدوای ماوەیەکی زۆر ئەو پیاو کە ھێچ نەماو ھەژارو نەدار کەوتبوو ھاتەو بۆ پارەو پۆژانە کرێکاریە کەو: منیش گوتم: بڕاکەم ئەو ھەموو سەر و تەسەمانەو کە دەیبینی ھەموو بە پارەو پۆژانە کەو تۆ بە دیھاتووەو ئیتۆیە. ئینجا خودایە ئەگەر ئەو مە تەنھا لە پێناوی پەزەبوونی تۆ کردووە بەزەیی پێمان دا بیتەو ھەوێش لێگەورەمان پزگاریکەو و دەرگای ئەشکەوتە کەمان بۆ بکە یەو: بەفەرمانی خودا بەردەکە لە جینگەو خۆی تەواو ھاتە خوار کەبە تەواو لێی دەھاتیە دەرەو. لەوکاتەدا پێغەمبەر فەرەموی: ھەرکەس لەگەڵ خودا راست بکات پزگاری دەبێت.

پوختە بەمەن لە بەسەر ماته گەرنەمانی پێغەمبەر (ﷺ) ھەماتە من حیاە رسول (ﷺ)

زێیە کەم لە دەستچوو ئازاریکی زۆریشم بە دیلی پێگە یشت

ذەبت ادراعی وفجعی بآسیری

عبدالرحمن ی کوپی عوف ﷺ دەفرمووی: پۆژی بەدر بەلای ئومەییە کوری خەلەف دا پۆیشتم دەستی کوپەکی گرتبوو دەپۆیشتم: منیش چەند زێیە کەم پێبوو لە جەنگی دووژمندا لەدوای سەر کەوتنی موسڵمانان بەسەر دووژمناندا گرتبووم و بە دەستم هینابوو. کاتی چاوی بە عبدالرحمن کەوت و پێی گوت: ئەی (عبد عمرو) بەلام عبدالرحمن وەلامی نەدایە وە چونکە ئەوناوہ ناوی پیشی موسڵمان بوونی بوو: پێی ناخۆش بوو لەدوای موسڵمان بوونی، کەناوہکی گۆپی بە عبدالرحمن، بەوناوی دەوری بێباوەری بانگی بکەن. لەدوای ئەو ئەو و وت و وێژە لە نیوانیاندا پوویدا. ئومەییە دەی گوت: من (الرحمان) نانا سم بۆیە بانگت دەکەم بە (عبدالاله) لەسەر ئەوناوہ پێک کەوتن و عبدالرحمن وەلامی دایە وە. ئومەییە گوتی: (عبدالاله) ئایا مانی دەست کەوتی جەنگت پێیەیان دەتوانی پارێزگاریمان لێ بکە؟ بەراستی من زۆر باشترم بۆتۆ لەو زری و تالانییە کە پێتە عبدالرحمن گوتی: ھائەوہ زێکانم فریدا: ئینجا دەستی ئومەییە و کوپەکی گرت و، ئومەییە گوتی: ھەرگیز پۆژی وەک و ئەمڕۆم نەدیتوہ ئایا ئێوہ ئارەزو پێویستی تان بە شیر نییە؟ واتە من بەخشیشی حوشتی شیردەر دەدەم بەو کەسە کە کردومی بە دیل. دوا یی ئومەییە بە عبدالرحمن ی گوت عبدالاله ئەوپیاوہی کە سینگو بەرۆکی خۆی بە ریش و توکی نەعامە پێچابوو کێ بوو؟ عبدالرحمن فرمووی: ئەوہ حەمزە ی کوپی عبدالمتلب بوو. ئومەییە گوتی: ئای ئەوہ چی پێکردین؟ عبدالرحمن ئومەییە و کوپەکی بە دیلی دەی بردن بۆلای پێغەمبەر. کاتی بیلال چاوی پێیان کەوت ناگری گرت و چاوەکانی تاریک بوولە داخان کە ئومەییە لە کاتی دەسەلاتیدا چی پێکردووە و چەندی ئازارو سزا داوہ بۆئەوہی لە ئاینە کە ی پەشیمانی بکاتە وە. پۆیشتمە نزیک و گوتی: ئەوہ سەر چاوە و بنەوانی بێباوەریە ئومەییە ی کوپی خەلەف بە خوا پزگاریم نابێ ئەگەر پزگار یت ببێ. عبدالرحمن گوتی: ئەوہ تۆ بە دیلی من دەئێی؟ دەزانی کوپی پەشە ی تۆ دەئێی چی؟ بیلال

پوختە بە ئۆلە بە سەرماتە ئۆرگە ئۆلە پەغەمبەر (ﷺ) قەسماتە من حیاة رسول (ﷺ)

گوتی: بە خوا پرگاریم نابی که ئومە یە پرگاری ببیت. ئینجا بیلال بە ھەموو ھیزی ھاواری کرد و گوتی: ئەی یار مەتی دەرانی ئاینی خودائەو ە سەرچاوە و ینە وانی کوفرە لیڕە یە ئومە یە ی کوپی خە لە فە، بە خودا پرگاریم نابی که پرگار ببیت. موسلمانان بە جارێک دەرە یان لێیدا و لیتی کۆبوونە و ە و عبدالرحمن پارێزگاری لێدە کرد بە لام کاتی زانی ھیچی بۆنا کری گوتی: ئومە یە خۆت پرگار بکە بە خودا ھیچم بۆنا کری. لە و کاتە دا پەلاماریان دا و شیریکیان لە کوپە کە ی دا و کە و ت: ئومە یە ھاواری کی زۆر بە ھیزی کرد و بە شیر لێیان دان و، کۆتاییان بە ژێانی ھەردووکیان ھێنا. ئینجا لە دوا ییدا عبدالرحمن دە یگوت: پەحمە تی خودا لە بیلال ببیت زێیە کانی لە دەست دام، نازاری زۆری پێگە یاندم بە ھۆی دیلە کانم.

ئەگەر ئارەزودە کە ی دیلە کە ی بۆ بەر بە دەن

إن رأيتم أن تطلقوا لها أسيرها

کاتی سوپای قورە یش رویش تە بە دریا وکی عاصی کوپی پە بیع ﷺ ھا و سەری زەینە بە ی کچی پەغە مەریان لە گە ل دابوو. کاتی دانیش تۆانی مە ککە نوینەریان نارد بۆ کپینە وە ی دیلە کانیان، زەینە بە خاتونی کچی پەغە مەریش بۆ کپینە وە ی ئە بو عباسی کوپی رە بیع ھێندیک مال و، ملوانکە یە کی ھە بوو کە لە کاتی بە بوک چو نیدا خە دیجە خاتونی دایکی پێی بە خشی بوو پەغە مەر ﷺ کە چاوی بە و ملوانکە کە و ت بە بی ئە ندازە بە زە یی پێدا ھاتە وە دەستی کرد بە گریان. دوا یی فەر موی: ئە گەر دە تۆان دیلە کە ی بۆ بەر بە دەن و مالە کە شی بۆ بگە پینە وە زۆر باشە: ئە وانی ش گوتیان: چۆن تۆ خە زە دە کە ی وادە کە ی ئە ی پەغە مەری مە زن. دیلە کە یان بۆ بەر دا و مال و خە نا و کە کە شیان بۆ گێ پرایە وە. کاتی با وکی عاص گە پرایە وە بۆ مە ککە مال و ملوانکە کە ی دایە وە زەینە بە و پێی گوت: بپروو بۆ مە دینە بۆ لای با وکت. چونکە ئاینی ئیسلام جیا وازی خستۆ تە نیوانی مە ن و تۆ. بە و جۆرە با وکی عاص لە مە ککە مایە وە و زەینە بە ش لە مە دینە لە لای پەغە مەر مایە وە. لە دوا ی ما وە یە کی زۆر با وکی عاص لە بازرگانی لە شامە وە دە گە پرایە وە: توشیان بە کە مینی کۆ مە لە سەربازیکی مودە سلمانان ھات ھەرچی مالی پێیان بوو لێیان گیرا و بۆ خو شیان

پوختەبەگە، لە بەسەرمانە ئەرگەمانی پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رمول(ﷺ)

هەلەاتن، مسلمانەکان بە خۆیان و هەموو دەستکەوتەکیان دەگەڕێنەو
مەدینە. باوکی عاصیش بەشەودزەدەکات و دەپرواتە ناو مەدینە و دەچیتە لای
زەینەبەیی کچی پێغەمبەر و داوای پێگە پێدانی لێدەکات و ئەویش پێی
پێدەدا و داوای لێدەکات کەئەو ماله گێراوی بۆ بگەڕێنیتەو. بۆبەیانێ کە
پێغەمبەر ﷺ پۆیشت بۆ مزگەوت لەداوای نوێژدا بەستن. زەینەبە لە ژێرساباتی ژنان
هاواری کرد و گووتی: ئەی خەلکینە من باوکی عاصم بەکری گرتووە بۆ بازەگانی.
لەداوای کۆتایی نوێژی پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: هاوڕێیان ئەوێ من بیستم ئێوەش
بیستان گوتیان بەئێ بیستمان؟ ئینجا پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: سویند بەخودا ئەم
هیچ شتێکم لەو بارەو نەبیستووە هەتائەوکاتەئێ کە گویم لەو دەنگەبوو، کە
ئێوەش گوتتان لێی بوو کە موسلمانان کەمترین کەس لەخۆیان بەکری بگرن و
کەمترین کەسیش بەخشین و پاداشتی پێدەدرێ. داوای ئەو پێغەمبەر ﷺ پۆیشتە
مالەو و چوو لە کچهکە و پێی فەرموو: پێژی بەرامبەر کەت بگەرەو، کارێکی
دڵسۆزانە نیه بۆتۆچونکە تۆ بۆئەو حەلال و پەوانی: پێغەمبەر ﷺ هەموو مالەکە
بۆگەپێدەو و پۆیشتەو بۆمەکە هەرچی حەق و مافی خەلکی لەسەر بوو هەمووی
دانەو لەزۆرو لەکەمی داوایی گووتی: ئەی کۆمەلانی قورپەیش کەس ماو
حەق و مافی وەر نەگرتبیتەو؟ گوتیان خودا پاداشتی چاکەت بداتەو کەس
نەماو و هەموومان حەقمان وەر گرتووە بە تەواوی داوای ئەو گووتی (اشهد ان
لااله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله) سویند بە خوا بۆیە لەمەدینە موسلمان
نەبووم تەنها لەترسی ئەوێ نەلین بۆیە موسلمان بوو بۆ ئەوێ مالەکەمان
بخوات. ئێستاش کە مالەکەتانم داوەو هیچ حەقیکم لەسەر نەما موسلمان
بووم. ئینجا لەداوای ئەو پۆیشت هەتا گەیشته خزمەتی پێغەمبەر و ئەویش
لەداوای ئەو ماو و دوورو درێژەئێ کە لەیەک دابرا بوون زەینەبەیی بۆ گێپرایەو و
بەیهکی گەیانندەو.

هیچ هەشتیکم لەو هەشتە گەورەتر پێرۆزترم نەدیتووە

مارائیت ثمانیة اعظم برکة منها

دەگیرنەوێ جارێکیان پێغەمبەری خودا ﷺ هەشت درەمی پێدەبێت و دەپواتە بازار لە پێنگاچاوی بە ئافرەتێک کەوت دەگیرا. پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: کچم بۆچی دەگیرێ؟ ئافرەتە کە گوتی: بەخوا لە مالهێوە دوو درەمیان دامی بڕۆم لە بازار شت بکڕم بەلام هەردوو درەمەمە کەم لێ بزر بوو. پێغەمبەر ﷺ دوو درەمی دایە و پۆشیشتە بازار کراسێکی بە چوار درەم کڕی و لە بەری کرد و وگەڕایەو. لە پێنگاچاوی بە کابرایەکی پووت کەوت، هاواری دەکرد و دەدی گوت: هەرکەسێ بەرگ و پۆشتەم بکات، خودا لە بەرگو پۆشاکێ سەوز و جوانی بە هەشت پۆشتە بکات پێغەمبەر ﷺ خۆی پانەگرت هەرخێرا کراسە کە داناو دای بەو کابرایەو، بۆخۆشی گەڕایەو. بۆ بازار کراسێکی تری کڕی بە دوو درەم و لە بەری کرد و گەڕایەو. شەو داهاات لە پێنگا سەیری کرد ئەو ئافرەتە دوو درەمە کە دایەتی هەر لە سەر پێنگایەو دەگیرا. پێغەمبەر ﷺ فەرمووی کچم چییە بۆ نە پۆشتویەو. هەر دەگیرێ؟ ئەویش گوتی یارە رسول الله ﷺ زۆر لە میژە لە مالهێوە هاتومە دەر دەترسێم ئازارم بدەن، پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: وەرە بە دوام بکەو. هەتا گەیشتەو. مالهێوە سەیری کردتەنە ئافرەتێان لە مالهێوە هیچ پیاویان لە مالێ نە سەلامی لێیان کرد. ئافرەتەکان تەماشایان کرد پێغەمبەری خودایە دەنگیان نەکرد، پێغەمبەر ﷺ بۆجاری دووهم، سێیەم بە بەرزتر سەلامی لێکردنەو، نەوێ و گۆیان لێی نەبێت: ئەوانیش هەموویان بەیەک جار گوتیان: (وعليك السلام ورحمه الله وبرکاته). پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: ئەو بۆجاری یەکەم گۆیتان لە سەلامە کەم نەبوو وەلامتان نەدامەو؟ گوتیان: بەلێ ئەو پێغەمبەری خودا گۆیمان لێی بوو بەلام وێستمان زۆر سەلامان لێبگەن بۆ ئەوێ زۆر سود و بەرکەت وەرگیرین بۆخۆمان و خانەوادەمان. ئینجا پێغەمبەر ﷺ فەرمووی ئەو کارە کەرەتان لە کڕینی شتەکانی بەدرەنگ کەوتوو و بۆیە من هێنامەو. لەگەڵ خۆمدا کە لێی ببوم و قسە پێنەلێن و بەمنی ببەخشین. ئەوانیش گوتیان: ئەو لە بەر خاتری تۆ لێی خوش بووین و لە بەر

پوخته به من له به ممراته گریځه ځای پیغمبر (ﷺ) قهات من حیات رسول (ﷺ)
 پزامه ندى خوداش نازادمان کردوسه ربه ست بیت. دواى ئوه پیغمبر
 ﷺ گه پرایه وه بومال و فرمووى: هرگیز هیچ شتی کم له و هشت دره مه باشترو
 چاکتر نه دیتوو نه ونده گوره و به سودو و بهرکته بیت: ترسیکمان پی
 هیمن وهیدی کرده وه، دو و پوتمان پی پوشته کرده وه، یه کیکمان پی سه ربه ست و
 نازاد کرد. پیغمبر ﷺ فرمووى: هر موسلمانیک موسلمانیکى پووت
 بهرگ و پو شاکی بو بکات. ئوه ئو ئینسانه له ژیر پاریزگاری خودا دا ده بیت
 هه تا پارچه ی ئو بهرگه بمینی.

نه گهر حسابمان له گهل بکهای حسابت له گهل ده گهین

ان حاسبنی لاحاسبنة

ده گپړنه وه و جاریکیان پیغمبرى خودا ﷺ به ده ورى که عبدا ده سووپرایه وه و
 ته وافی ده کرد گوینی له دهنکی عه ربه یکی ده شته کی بو ده یگوت یا کریم،
 پیغمبرى خوداش له دواى ئو ده یفه رموو یا کریم عه ربه که پو شته لای مه قامی
 ئیسماعیل و بهرام بهر به پلو سکه که ی و گوتی: یا کریم پیغمبریش ﷺ له دوايه وه
 فرمووى: یا کریم عه ربه که ئاوړنکی دواى خو ی دایه وه سه یری کرد پیاوړنکی
 به سام و هیه ته و پوخسار پاک و جوان و، به ژن و بالارنک و پیکنک له دواى ئو
 که چی ده لی، ده یلته وه کا برای عه رب نه ی ده ناسی که نه وه پیغمبره بویه پی
 گوت: نه ی پیاو شوخ و شنگ و، پوخسار جوان، گالته به من ده که ی؟ سویند به
 خودا نه گهر له بهر نه و به ژن و بالا جوانه ت نه بیت له لای پیغمبره شکایه تم
 لیده کردی: پیغمبر ﷺ به وقسه یه پیکه نی و فرمووى: نه ی برام تو پیغمبرى
 خو ت ناناسیه وه؟ عه ربه که گوتی: نه خیر نای ناسم. پیغمبر ﷺ فرمووى: نه دی
 چون باوهرت پی هیناوه؟ کا برا گوتی: باوهرم به پیغمبرایه تی پیغمبره هیناوه و
 نه شم دیتوو: وه باوهریشم به راستی بهرنامه و قورئانه که ی هیناوه و، نه م دیوه و نه ی
 گه یشتمو. پیغمبر ﷺ فرمووى: برا که باش بزانه من پیغمبرى تو م و تکا کارى
 پوژى دوا یشتم. عه ربه که پوو له پیغمبره کردو خریک بوو ده ستی ماچ
 بکات، پیغمبر ﷺ فرمووى: نا برای عه رب کارى وا له گهل مندا مه که ن وه و

پوخته بهمان له بهمه رها ته گرانگه مانې پيغه مېر (ﷺ) هېماته من حيا (رمول) (ﷺ)

چون گهلانې عهجه م و غه يره عه رب له گهل پاشا ومه ليكه كانيان ده يکه ن. خدا منې نه بو گه ورايه تي به سهرتانه وه نه بو زورداری پهلوانی کردووم، به لکو خودامنی به پراستی بو مزگیننی دهر و ترسینه ری ناردووم له وکاته دا هه زه تی جبرائیل (ﷺ) هاته خوار بولای پیغه مېرو، فهرمووی: نهی محمد خدا سهلامی خوشه ویستی و پریز لیانت لیده کات. بهو عه ربه وه، ته وای ئاده میزاده کان بلی: هه رگیز له میهره بانی وسوزوله سهره خوی ئیمه بایی نه بیئت و، له خوی نه گوپی: چونکه له سهر که مترین شتی بچوک و باریک لیی ده پرسینه وه. عه ربه که گوتی: بوچی نهی پیغه مېری خدا (ﷺ)، خدا منیش له یادنا کاو لیم ده پرسینه وه؟ پیغه مېر (ﷺ) فهرمووی: بهلی که خدا هه ز بکات لیی ده پرسینه وه: عه ربه که گوتی: سویند به خدا نهی پیغه مېر نه گهر خدا له من بپرسینه وه منیش له نه ده پرسمه وه، حسابی له گهل دا ده که م. پیغه مېر (ﷺ) فهرمووی: تو له سهرچی له خدا ده پرسیه وه؟ عه ربه که گوتی: نه گهر خدا له سهر تاوانه کانم لیم بپرسینه وه، نه وامنیش له سهر لی خوشبوون لیی ده پرسمه وه. وه نه گهر خدا له سهر نافه رمانی لیم بپرسینه وه، نه وامنیش له سهر لیبور دنی لیی ده پرسمه وه. وه نه گهر له سهر چاو چنوک و به خیلی لیم بپرسینه وه، نه وامنیش له سه به خشیش و نیعمه ته کانی لیی ده پرسمه وه. له وکاته دا پیغه مېر (ﷺ) دهستی کرد به گریان به جوریک که ریشی هه موو ته پوو. دووباره هه زه تی جبرائیل (ﷺ) هاته وه سهر زه وی بولای پیغه مېرو فهرمووی: نهی محمد خودای گهره سهلامت لیده کات و ده فهرمووی: با محمد گریان هه که ی که م بکاته وه چونکه هه لگرانی عهرش و کورسی خدا هه موو زیکرو یاده کانیان به موسلمانانی ئومه تی تو ده به خشن. ئینجا به و براعه ربه بلی: با مو حاسه به و لیپرسینه وه مان له گهل دا نه کا ئیمه ش مو حاسه به و لیپرسینه وه ی له گهل دا ناکه ین، وه نه و عه ربه ها وه لی توده بیئت له به هه شتدا.

پوختە پەندە لە بەسەرمانە ئەرکەمانی پێغەمبەر (ﷺ) قەماتە من حیاة رمول (ﷺ)

لە شتە گەرنگیەکانی پێغەمبەر دا هاتوو سەر پێچیم لەووە لێنەکردن

معجزات الرسول، ألم أنهم عن ذلك

ئێبێن ئیسحاق ﷺ دەگێڕێتەو کاتێ پێغەمبەری خودا ﷺ بە لای (حجر) دا پۆیشت دابەزی سەیری کرد ئەو خەڵکە هەمووی ئاو لە بیرە کە هەڵدەکیشتن کاتێ لەوێ پۆیشتن پێغەمبەر فەرمووی: ئاوی ئەو بیرە مەخۆنەو، دەست نۆیژی پێ هەل مەگرن و ئەو هەویرانەی بەو ئاوە شیللاوتانە مەبخۆن و بیدەنە و لاغە کانتان، وە ئەم شەو کە ستان بەتەنھا لەناو ڕەشمالە کە تان نەپواتە دەر حەتمەن هاوڕێکە تان لە گەل داییت. هەموویان فەرمانە کە پێغەمبەریان بە جێ هێنا تەنھا دوو کەس نەبێ لە هۆزی (ساعده) کە یەکیان بۆ کاری سەراو چووبوو، ئەوی تریشیان بەدوای حوشرە کەیدا چووبوو. ئەو پیاوێ بۆ سەر ئاو چووبوو هەر لە شوێنی خۆی بیهۆش کەوتبوو. وە ئەوێ کە بە شوێن حوشرە کەیدا پۆیشتبوو: خودای گەرە بە هۆی بایەکی بە هیژەووە فرێی دابوو کێوی (طە ی) دوایی هەواییان بە پێغەمبەر ڕاگەیاند، پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: ئەدی من سەر پێچیم لێنەکردن بەتەنھا نەپۆنە دەر، ئەو کەسە کە لە سەر ئاو هەناسە ی گێرابوو لە هۆشی خۆی چووبوو پێغەمبەر ﷺ دوعای بۆ کردوو چاک بۆوە و خودا شیفای بۆنارد، وە ئەو کەسە کە ڕەشەبا فرێی دابوو کێوی (طە ی) ئەو لەدوای گەڕانەو هێان بۆ مەدینە بە ماوەیە کە هۆزی (طە ی) هێنایانەووە بۆ پێغەمبەری خودا ﷺ.

خودای بە بەزەیی دوعای پێغەمبەری وەرگرت

استجابة الله لدعاء رسوله

کاتێ پێغەمبەری خودا ﷺ کە بە ڕێگای حجر دا دەرپۆیشت و تێدەپەری بە داوێنی بەر گەکانی ڕوو خسار و چاوی دا دەپۆشی و لە لاغە کەیدا ڕادەخوپی کە خێراو تێژ بڕوا: وە بە هاوڕێکانی دەفەرموو: مەپۆنە ئەو ژوور و کە لاوانە ی زۆردار و سەتم کارەکان، تەنھا بە گریان و، ترسو و سامیکی زۆرەو نەبیت، نەوێ کو ئێوەش وە ک و ئەوان توشی سزاو نازار بێن. ئێنجا کاتێ کە پۆژ بۆوە هیچ کەسیان دڵۆپێک

پوخته بىڭ، لى بىمىرمانە ئۇرۇڭمەن، پېغەمبەر (ﷺ) قىيامەتەن مەلە رەسول (ﷺ)

ئاويان پېنەبو، ھاۋارىيان بۇ پېغەمبەرى خۇدا بىرلە بەرى ئاۋى. پېغەمبەرىش ﷺ
لەبەر خۇدا پارايە ھەر لەۋكاتەدا خۇداي بەبەزەيى ھەۋرى ئاردو بارانىكى باش
بارى، كەھەموو خەلگەكە تىراۋ بو. ھەرچى پىشيان بو پريان كىر لەئاو.

بىز بىۋىنى حۇشترەكەي پېغەمبەر

ضىياع ناۋا رەسول اللە

دەگىر نەۋە جارىك پېغەمبەرى خۇدا ﷺ لەگەل ھاۋرىكانىدا دەۋىشتىن: حۇشترەكەي
پېغەمبەر بىز بو دىيار نەما ھاۋرىكانى ھەۋلى دۆزىنە ۋە ياندا بەلام، نەيان دۆزىنە ۋە
(عەمارەي كۆپى حەزم) لەلەي پېغەمبەرى خۇدا بو: ۋە (زەيدى كۆپى ئەللەسىتى)
قىنقاعى كەپپاۋىكى دۈۋىر مەناق بو لەگەل كارۋانى عەمارەدا بو. لەۋكاتەدا كە
عەمارە لەلەي پېغەمبەرى خۇدا بو، زەيدگوتى: ئەدى مەمۇدەلى من
پېغەمبەرم ۋە ھەۋلى ئاسمانەكانمان پىرادەگەيەنى: بەلام نازانى حۇشترەكەي
لەكۆيى؟ پېغەمبەر ﷺ لەۋكاتەي كە عمارەي لەلا بو ۋە ھەۋلى: كەسانىك ھەن لەئاو
كارۋانەكەماندا دەلىن چۈن مەمۇدەلى پېغەمبەرى خۇدايە ۋە ھەۋلى
ئاسمانەكانمان پىدەلى، بەلام نازانى حۇشترەكەي لەكۆيى؟ ئىۋەباش بزانن
سۆيىد بەخۇدا ھەرچى خۇدا پىم ئەلى من ناي زانم، بەلام ئىستا ھەۋلى پىدام كە
حۇشترەكەم لەفلانە دۆلەدايە، رېشمەكەي لەدارىك ھالاۋە بەستۈيەتە ۋە بىرۈن
بىيىننەۋە، لەدۋاي ھىنانەۋەي، عەمارەي كۆپى حەزم پىۋىشتەۋە ئاۋكارۋانەكەي
فەرمۋى: سۆيىد بەخۇدا پىش ئىستاشتىكى زۆرسەرسامىم لەپېغەمبەرىست،
كەيەكەلە ئاۋكارۋانەدا قەسەيەكى بەۋجۈرەي كىرۋە بى ئەۋەي كەپېغەمبەر
لېرە ئامادەبىت. كەبىرەك گوتى: بەخۇا ئەۋە زەيد بو پىش ئەۋەي كەتۈيىتەۋە،
عەمارە بەۋۋى زەيدى گىرت، زۆرى قەسە پىگوت ۋە فەرمۋى: بۆلەي خۇدا
بگەپنەۋە ئەي بەندەكانى خۇدا، بەپراستى شتىكى شەرمەزارى ۋەمال ۋەيرانىيە
لەئاۋكارۋانەكەمدا كارەساتى ۋەھبىت ۋەن نەم زانىبى، لاچۈرۈلە ئاۋكارۋانى
مەندەي دۈۋىمنى خۇدا، ھاۋرىيەتىمان مەكە.

دەبی ئەو ئەبوزەر بیئت

کن اباذر

کاتی پێغمەبەری خودا ﷺ بەرەو تەبوك بەرێکەتن زۆر لە موسلمانان دواکەوتن: یارەکان دەیان گوت: ئەی پێغمەبەری خودا ﷺ فلانە کەسەش نەهاتو. پێغمەبەر ﷺ دەیفەرموو لێی گەرین وباسی مەکن. ئەگەر خێرو چاکەى تیدا بیئت ئەو خوداواى لێدەکات بگاتە لای ئێو، وە ئەگەر خێرشى تیدا نەبێ، ئەو خودا ئێوێ لە دەستى ئەو پزگار کردووە، تەنانەت گوتیان: حوشترەکەى ئەبو زەریش زۆر سست بوو لە پوێشتن و دواکەوتوو. پێغمەبەر ﷺ بەرامبەر ئەبوزەریش بە تایبەتى فەرمووی: لێی گەرین ئەگەر خێرو چاکەى هەبیئت ئەو پیتان دەکات و ، و ئەگەر خێرشى تیدا نەبیئت ئەو لە دەستى پزگارتان دەبێ. ئەبو زەریش لەبەر سستى و تەمبەلى حوشترەکەى زۆر بیهێزوبییتوانا دەبیئت بۆیە لە حوشترەکەى دادەبەزیت و تفاق و شتەکانى بە کۆلى خۆى دادەدات و پێگای دوورو درێژى بەشوینى پێغمەبەر و موسلمانان بە پێیان دەبرێت. پێغمەبەر سوپای ئیسلام لە شوینىک دادەبەزن و پیشو دەدن. یەکیک لە هاوڕێیانى پێغمەبەر ﷺ سەیردەکات لە دوور وە تارماییەک بەدى دەکات بە پێیان دیت، گوتیان: ئەی پێغمەبەری خودا وایەکیک لە دوور وە دیارە بە پێیان دیت. پێغمەبەر ﷺ فەرمووی: دەى ئەو ئەبوزەر بیئت. کاتی نزیک بۆو، یارەکان سەیریان دەکرد بۆیان دەرکەوت کە ئەو ئەبوزەر هاواریان کرد ئەى پێغمەبەری خودا بەراستى ئەو ئەبوزەر. پێغمەبەر ﷺ فەرمووی: خودا سۆزو میهرەبانى لەگەڵ ئەبو زەریدا بکات: بە تەنیا دەروات، بە تەنیا دەمریت، بە تەنیا زیندوو دەکرتەو.

لە عبدالله ی کورى مەسعود ﷺ ئەو دەگیرنەو ئەو کاتەى کە پێشەوا عوسمان هەوالی لە دانیشتوانى شامەو پێدەگات کە ئەبوزەر بە بانگەواژەکەى دونیای خروشاندوو: عوسمان ﷺ ئەبوزەر بانگ دەکاتەو بۆ مەدینە کە لە لای خۆى بمینیتەو، بەلام ئەبوزەر دەلى هیچ پێویستیم بە دونیای ئێو نیه، ئینجا لەدواى ووت و وێژیکى زۆر دەلى، ئەى پێشەوا من پوانى (رەبزه) بکە پێشەوا

پوخته به ده له به سهراته خرنكه خاني پيغمبر (ﷺ) هېماته من حياه رسول (ﷺ)

عوسمانيش ﷺ ريگه پيښه دات و بهرو په بزه ده كه وېته ريگاته نها خوي و هاوسهرو بنده يه كي، نه بو زهر له ريگا توشي چاره نوسي نيش و نازاري زورده بيت، و ناموزگاري هاوسهرو پيش خزمه ته كه ي دهكات كه نينسان هه موومان بومردن و دهرين و كه سيش پرزگاري نابي و خه موبيزاري ناويت و نه گهريش مردم بمشون و كفم بكنو، له سهر ريگاي ريوارانم دابنن و يه كه مين كاروان كه بيره دا تيده پري پنيان بلن، نه وه تهرمي نه بو زهره هاوپري پيغمبهري خودايه، يارمه تيمان بدن بوبه خاك سپاردني. له دواي نه وه نه بو زهر گياني سپارد. وه سيه ته كه يان به جي هينا وله سهر ريگايه ك داياننا له دواي ماوه يه ك كاروانيكي عراقي بهو ريگايه دا تيده پري كه عبداللهي كوري مه سعوديان ﷺ تيدابوو. سه يريان كرد تهرميك لهو شوينه چول و هول له سهر ريگاداندراوه، كه خريك بوو به ژير پني ولاغه كان بكه وي. پيش خزمه ته كه يان پويشته لاي عبدالله و گوتي: نه وه تهرمي نه بو زهره هاوپري پيغمبهري خودايه يارمه تيمان بدن بيشارينه وه. عبداللهي كوري مه سعود ﷺ هاواري كردو و دهستي كرد به گريان و، فهرمووي: به راستي پيغمبهري خدا راستي فهرموو: به ته نيا دهرپواو، به ته نيا دهرمي و، به ته نيا زيندو ده كړته وه. نينجا عبدالله و هاوپيكاني دابه زين و تهرمه كه يان شارده وه.

ههركسيك خودا توشي چا كه ي بكات له دين شاره زاي دهكات

من يريد الله به خيرا يفقه في الدين

ده گيرنه وه پادشاي پوم نيردراويكي به ماليكي زوره وه په وانه ي مه دينه كردو پني گوت: برؤ بولاي محمد: نه گهر نه ي گه يشتيه پرسيار له جيگره كه ي بكه و. سي پرسيار لي بكه، نه گهر وه لامي دايه وه هه موونه و ماله ي كه پيته بيده يه. به لام كاتي نه و كبرايه گه يشته مه دينه پيغمبهري ﷺ وه فاتي كردبوو. دوايي پرسيار ي جيگره كه ي كردو و برديانه لاي نه بو بكري صديق. نوينه ره كه نه و پرسيارانه ي كه پني گوترا بوو كردني: نه بو بكر تو و په بوو له پرسياره كان و فهرمووي: هاوار بو تو كوفريشت له سهر پرسياره كوفره كانت زياد كردوه. له دواييدا په وانه ي لاي

پوخته بدمد له بدمدمانه څرنگه ځانې پټغمېمېر (ﷺ) هېمانه من حياء رمول(ﷺ)

عومهری کورې خه تابیان کرد. نهویش به شیوهی نه بوبکر به توپره یی وه لای دایه وه. نینجا عبداللهی کورې عه باس ﷺ گوتی: به راستی ئیوه له گهل نهو پیاوه باش نه جو لانه وه نهو پیاوه پرسپاری له ئیوه کردو ، بی ئه وهی بلین نهو وه لانه نازانین خوتان له کابرا توپره کرد. نه بوبکر عومهر ﷺ فهرموویان: تو وه لانه که یان ده زانی؟ فهرمووی: من نازانم به لام ره وانه ی لای که سینکی ده که م که وه لانه که ی ده زانی. عبدالله دهستی کابرای گرت و نه بوبکر عومهریشی له گهلدا پویشتن بومالی عه ی کورې نه بو تالیب و ﷺ هه والی نهو پیاوه یان پیدا که بوچی هاتوه. عه ی فهرمووی: پرسپاره کانت بکه چین؟ کابرا گوتی: هه والم پییده به و شته ی که خودا نیه تی؟ عه ی ﷺ فهرمووی: خودا شهریکی نییه. کابرا گوتی: هه والم پییده به و شته ی که خودانای زانیت؟ عه ی ﷺ فهرمووی: نه وهی که ئیوه ده لین عیسا کورې خودایه ﷻ پاک و بی له که یی بو نه و دایه که نازانی نه ولادی هه یه. وه ک و ئیوه ده لین. پرسپاری سنییه: کابرا گوتی: هه والم بدمری به وهی که له لای خودا نییه؟ عه ی ﷺ فهرمووی: زولم و ستم له لای خوانیه بو به نده کانی. وه واتای نه وهی که خودا نازانی که نه ولادی هه یه هه وه ک و بوخوی ده فهرمووی (وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شَفَعَتُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتُنْتَوُونَ اللَّهُ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَنَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ } یونس/ ۱۸ واته: به راستی بیباوه ران شتی که ده په رستن و عیباده تی بو ده که ن نه توانای نهو یان هه یه که زه رهریان پی بگه یهن و نه سود و قازانجیشیان پیبگه یهن و به قسه ی پوچی خو یان ده لین، نه وانه له دواپوژدا ده بنه تکا کارمان له لای خودا ، نه ی محمد پنیان بلی: به و کافرو بیباوه رانه ئیوه که سی ناگدار ده که نه وه به شتی که که هرچی له و ناسمان وزه ویه دایه خودا نای زانیت؟ پاک و بیگهردی بو نهو خودایه به رزو بلنده ی که نه قام و بیباوه ران به هاوه لی خودای داده نین، له دوا ی نه وه کابرای نوینر گوتی (أشهد أن لا إله إلا الله. وأشهد أن محمداً رسول الله) باوهری هینا و هه موو نه و مالهی که هینا بوی دای به حه زه تی عه ی ﷺ نهویش هه مووی به خشی به حسن و حسین ﷺ و فهرمووی: ئیوه ش برؤن به سهر موسلمانان دابه شی بکه ن.

له په یمانی راستیه في الوفاء

ده گيرنه وه عبداللهی کوږی جه عفهری کوږی نه بو تالیب ﷺ که نيزه يه کی هه بو به ناوی (عه ماره) کاتې که عبدالله به نوینر نارديان بولای معاويه که نيزه کی له گهل خوی برد. يه زیدی کوږی مه معاويه پوښته دیده نی عبدالله وماويه که له لای مایه وه چاوی به و که نيزه کهوت عاشق و شهیدای بو به لام له بهر باوکی نهی درکاندو باسی نه کرد به و جوړه نه و خيال و هسته ی دهر نه بری هه تا باوکی معاويه کوچی دوايي کردو فرمان په وایي و ده سلات که و ته دهستی يه زید پوژنيک پاوژنی به چنه د که سیکي متمانو باوهر پیکراوی خوی کرد له باره ی نه و که نيزه وه، نه وانیش زورباش ده یان زانی که عبدالله نه و که نيزه ی خوش دهوی و نه گهر داوی لیبه که ين هر گیز نامان داتې، وه نه گهر به زوریش لنی بستینن نابې. وه به فروشتنیش نای فروشی بونه و مه به سته سیخوړو باوهر پیکراوه کانی يه زید هر له بیرو پاوژن کردن دابوون بو به ده ست هینانی ناواتی يه زید. هیچ ږیگه چاره يه کیان نه دوزیه وه ته نها پیلانی که نه بیت. گوتی برنیاویکی زاناوداناو بیر تیژی دانیشتی ولاتی عیراقم بو بهینن که سهرنج ږاکیش ونه رموو و ته و ویزه ی جوان و کارامه و پسپوړی نه و بوارانه بیت. پیاویکی به هه مان جوړو شیوه یان دوزیه وه و بویان هینا، توژیک له گهل دواو قسه ی له گهل کرد که به راستی پیاویکی کارامه وزاناو زوبان شیرن بو زورباش گونجاوو بو نه و کاره. ئینجا پیی گوت من بوکاریکی ناوا که زور پیویستیم پییه تی بانگم کردوی، نه گهر نه و کارم بو به دی بهینی نه وه به راستی له لای من گهره ترین پله و پایه ی ده سلاتت پیده به خشم وه مو هیواو ناوا ته کانت به دی ده هیتم. نه و پیاوه گوتی: نه ی سهرورم به راستی من عبداللهی کوږی جه عفهر ده ناسم هرچی له گهلیدا بکری بیسوده ته نها به پیلان و فیل نه بیت: وه نه و کارهش که هیچ کهس ناتوانی به جی بگه یه نی ته نها که سیک که بتوانی هیوادارم که من بیکم یارمه تیش له خوداوه. وه بو

پوخته بدهند، له بهمه راته څرنگه ځای پېغمبر (ﷺ) هېماته من حیاة رسول (ﷺ)

کړدنی نه وکاره ش پټیوېستم به مالو سهره ټیکې باش هیه. یه زید گوتی: هرچی ده ته ویت له ژیر ده ست دایه بؤ به ده ست هیڼانی. کابرا وهک و بازرگانیکی کارامو شارمزه رچی شتی جوان و به که لکی ولاتی شامو، بهرگ و پوښاکی میصری و، هرکه ل و په لیکی باشی بازرگانی و کړینی چهن دین کوپلو بهنده و نارژه لی باش و ولاغی سواری و، هرچی پټیوېستی بوو به دی هیڼا و به بازرگانیه کی گه وره و به ره و مه دینه که و ته پری له مه دینه له زه وی و پانتایه کی عبدالله کوپری جه عفر بارگهی خست و له تهنیشتی مال و خانوی عبدالله خان و شویڼیکی به کړی گرت. له دوا پیدا په یوه ندی به عبدالله وه کړدوخوی پیناسانده که من خه لکی عیراقم و بؤ بازرگانی هاتووم و نارمزوی دراوسییه تی توم هه بوو هتا شته کانم ده فروشم. عبدالله ش وهک پیاوینکی مه زن به هه موو پیاوان و کار به ده ستانی راگه یاند که زورپریز له و میوانه بگرن و کارو باری فروشتنیشی بؤ ناسان بکه ن، له دوا ی نه وهی که به ته واوی خوی دامه زانده و جیگهی خوی کړده وه و له و ناو ده دا ناوبانگی دهر کړد پوژنیک ولاغیکی جوان و په سنی دیاری کړد و و جل و بهرگنیکی جوان و گران به هاو خه لاتیکي نایابی دیاری کړد و. له گهل نامه یه کی زورپرازوه، که تییدا نوسی بووی گه وره به پرستی من بازرگانیکی زورده و له مه ندو زهنگینم خدا مالیکي زوری پیبه خشیوم بویه زورحه ز ده کهم به هو ی خزمایه تیت له گهل پیغه مبه ری خدا لیت نریک بېمه وه و، نه و خه لاته که م و نا قابیله م لیوهر بگری: به وشیوه نامه که ی له گهل دیبایره کدا ره وانه کړد. عبدالله فهرمووی: زورباشه دیبایره که ی لیوهر بگرن. له دوا پیدا بونویژ پویشته و له گه پرانه وهی لایدا یه مالی کابرای بازرگان نه ویش پریزیکي زوری لینا و به پیلپیه وه پویشته و ده ستی ماچ کړد، سهیری کړد بازرگانیکی به پره وشت و نه ده به و و ته و پاویریکي زورجوان و نایابی هیه. عبدالله زورکه یف خوش بوو به بازرگان و پیاوینکی و زیره ک و ره وان بیژ. بویه دواوی لیکرد له گهلید ابرواته و مال و میوانداری قبول بکات بازرگان له گهل عبدالله پویشته مال و له دواوی نان خواردن کوپو دانیشتنی قسه یان له باره ی

پوختە پەندە لە بەسەر مەتە ئۆرنگە ئاخای پێغمەبەر (ﷺ) ھەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

کەنیزە (عەمارەو) گەرم کرد. کە بە پراستی باسی جوانی وزیرەکی ولیھاتویی عەمارە وەسف و باسی ناکریت، کابرای بازرگان لە باسی عەمارەدا گوتی من (١٠٠٠٠) دەھەزار دیناری عیراقی پێدەدەم کەئەو نرخە بۆ ئەو کاتە خەیاڵی بوو. عبدالله بە گالئەو فەرمووی: باشە کابرای عیراق و بازرگان گوتی: واکرینە کە مان کۆتایی ھات و گەپایەو بە ماڵ. بۆبە یانی کابرای عیراقی (١٠٠٠٠) دەھەزار دینارە کە ی بۆ نارد بە لām عبدالله پارە کە ی وەر نە گرت و بۆی ناردەو فەرمووی: من گالئەم لە گەل کردووی، من ھەر گیز لە یادم نەبوو کە ئەو بەروشم! کابرای عیراقی گوتی: گیانم بە فیدات بێ بۆخۆت دەزانی بە پراستی بێ یان بە گالئە کپین و فروشتن دادەمەزری و وەکو یە کە. عبدالله فەرمووی: تانیستا نەم زانیو کە ھیچ کەنیزە یە ک ئەو نەدەبکات بە لām ئە گەر لە کە سیکی تر بکرا بایە من زۆر تر پێدەدا. بە لām بە پراستی من گالئەم لە گەلدا کردووی، بە خوا ئەو کەنیزە بە ھەموو سامانی دنیا نافرۆشم لە بەر ئەو ی ئەو نەدە پێزو خۆشەویستی بە لای من و ھە یە. کابرای بازرگانی عیراقی گوتی: ئە گەر چی تۆ گالئەت لە گەل مندا کردووە من بە پراستم بوو و نەم زانیو دلی تۆ چی تێدایە، ئیستاش من خاوەنی ئەو کەنیزەم و پارە کە شیم بۆ ناردووی بە ھیچ جۆرێک ئەو کەنیزە بۆ توپەر وانی و بۆ وەرگرتنی پارە کەش ھیچ چارێکت نییە دەبیو ەری بگری، بە لām عبدالله کەنیزە کە ی پێنەدا. کابرای بازرگانی عیراقی پۆشیشت و دە ی گوت: بە خوا بە ھیچ جۆرێک من دەست بەرداری ئەو کەنیزە نا بوم لە لای پێشەوای موسلمانان شکایەتت لێدە کەم و سویندت دەدەم. ئینجا کاتی عبدالله زانی کە ئەو کابرایە کەرە کە ی زۆر بە گرنگی گرتووە پینی گوت بە پراستی میوانێکی خەراپی! ھەتا ئیستا ھیچ کە سیکی لە دەرگای نەداوین و کەس نە ھاتۆتە لامان لە تۆ پیس ترو خەراپتر. لە داویدا بە ناچاری بە قەھرە مان پێش خزمەتە کە یانی گوت: بڕۆ پارە کە ی لیوەر بگرەو عەمارە ی کەنیزەش بەو شیوہ ی کە شایانی جوانی ئەو بیت لە جل و بەرگ و بۆندا بپرازی نەو وەو باشتترین شیوہ ی جوانی و لاغی سواری بۆبە جی بەینە بە پێژە ی (٣٠٠٠) سی ھەزار دینار پازاندیانەو

پوختە بە ئۆلە بە سەر ماتە گەرن گە ئاوی پەغەمبەر (ﷺ) ھەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

دوایی تەسلیم بە پێش خزمەتەکیان کردوو گوتیان: بڕۆئەو کەنیزە تەسلیم بە کابرای عیراقی بازگان بکە بە ھەمووئەو شتەکی کە پێوەیەتی پێی بلی ئەو بەوتۆ لە لایەن ئێمەو. چونکە ئێو ش لە لایەن خۆتانەوئەو ھەموو سۆز و بەزەییەتان لە گەل ئێمە نواند. پیاوھ عیراقیە کە کەنیزە کە ی وەرگرت و گەپرایەو، کەلە مەدینە دەر چوو بە عمارەکی کەنیزەکی گوت: من کە ھاتووم بۆ مەدینە بە مەبەستی بکەم ئەو ھاتووم تۆم بۆخۆم نێ بە لکو بۆ یەزیدی کوپی معاویەمی بۆیە داوات لێدەکەم لە بەرامبەری من خۆداپۆشەو بە شەرم شکۆ لە گەلدا بجوێوھو و پەفتاریکە چونکە بە پراستی شەیتان لە ناو دل و دەرون و خوینی ئادەمیزاد دەگەڕێ، یان ناتوانی ئینسان بەرامبەری خۆ پراگریت. لە دوای ئەو پۆیشتن ھەتا گەیشتنە ولاتی شام دیمەشق چاوی کەوت بە خەلک تەرمی یەزید یان لە سەر شانەو بەرھو گوێستانی دەبن و لە جینگەکی یەزید معاویەکی کوپی بە جینشین داندراو، لە دوای تێپەڕینی چەند پۆژیک زۆر بە ھێمنی داوی چوئەلای پێشەوای کردوو پۆیشتە لای و ھەموو بە سەر ھاتە کەکی بۆ گێپرایەو معاویەش گوتی: بڕام با ئەو کەنیزە بۆ خۆت بێت. دوای ئەو کابرای عیراقی گەپرایەو پۆیشت بە کەنیزە کەکی گوت: ئەکی عەمارە من ئەو کاتە کە لە مەدینە ھاتینە دەر ھەموو بە سەر ھاتم بۆ گێپرایەو کە تۆ ھیچ پەیوەندیت بە منەو نێ بە شەرمەو سەیرم کردووی. بەلام ئێستا تۆ مالی ھەق و پەوای منی. بۆیە ئێستا ش شاھیدی دەدەم کە من بە عبداللەکی کوپی جەغفەر دەر بە خشمەو، بەو مەبەستە لە دیمەش بەرھو مەدینە دەرچوو. دووبارە لە شەڕێکی نزیککی مالی عبداللە بارگەکی خست: ھێندیک لە پیاوان و پێش خزمەتانی عبداللە پۆیشتنەلای عبداللە گوتیان: بەرێز ئەو بازگانەکی کە ھەرچی خراپە ھەبوو پێی کردین ئێستا زۆر بە بێ شەرمانە گەپراوە تەو ئێرە. عبداللە فەرمووی: قەسەکی ناشیرینی پێی مەلێن و بڕۆئەلای و زۆر پێزی لێبگرن. لە دوای ئەو کابرائێردراویکی نارد بۆلای عبداللە گوتی: پێم خۆشە ئەگەر بۆچەند چرکە یەکیشت بێت پێگەم پێیدا بچمەلای بۆکاریکی تاییبەتی خۆم چاوم پێی

پوختە بەخەلە بەمەرماتە گەرنگەخانی پێغەمبەر (ﷺ) ھەماتە من حیاة رسول (ﷺ)

بکەوی و دەگەریمەووە عبدالله رینگە ی پێدا کەبرواتەلای، کابرای بازرگان
پۆیشتەلای عبدالله ھەمووچەرۆک و بەسەرھاتی تەواوی ھاتنی پیشووی و،
ھەرانەوہی دووبارە ی بۆ گێژایەوہ. دوایی سویندی بۆخواردکەتەنھا ئەوکاتە ی
کەھاتمە مەدینە پیلانەکەم رێک خست دەم و چاوپوخساری ئەوکەنیزەم دیوہ دەنا
لەرینگای پۆیشتەم بۆدیمەشق و گەرانەوہم بۆمەدینە پوخساری ئەوئافرەتەم
نەدیتوہ ئەوہش کەنیزەکە یە بە بەرگ و پۆشاکی خۆیەوہ بابیتە ژورەوہ. کاتی
خانەوادەو دانیشتوانی مالی عبدالله چاویان پێی کەوت ھاواریان لی بەرز بۆوہ،
کەچاوی بە عبدالله کەوت بێھۆش کەوت، عبدالله بە قۆلەن گوچکەکە ی دەم و
چاوی دەسپریەوہو دەیفەرموو: ئە ی خدا ئەوہخەوہ یان بێداریە؟ بازرگانە
عیراقیەکەش گوتی: ئە ی عبدالله بەھۆی ریزو دلسۆزیت خودای گەرە ئەو
کەنیزەکە ی بەپاکی بۆناردیەوہ.

کۆتایی پەراو

خاتمة الكتاب

يارحمة نعمت بها أمم الوری قد جئت في الوجود بضاء
 أنت الطبيب لكل أدواء الوری أنت الرحيم وللنفوس شفاء
 به وجوه کردم به شعر:

ئەي مېرەبانی سەرۆمەری بوونەووە رت بووژاندهووە
 خوشیت هینا نوورو شادی رێگای کوفرت کوژاندهووە
 ئەي پزیشکی چاکە خوازی ئەي لایەری زۆلم و ستم
 بۆ گشت دەردو، وەرمو بە لاشیقای خوشی لایەری تەم
 تۆ پێشەواو مېرەبانی ئەي خوشەوێستی و سەرۆمەرم
 بۆمەت هینا خوشی و شادی بێتۆ هانا بۆ کێ بە م

بەوێندەلویچ و چمکەي لەژانی پێغەمبەری سەرۆەرمان کە کۆم کردۆتەووە و پێکم
 خستوو بە ئومێدو هیوای کەلک و سود مەند بوونی و نامۆزگاری بۆ ھەمووئەوانەي
 کە دەیانەوێ پەپرەوی پێبازی پێغەمبەری خودا ﷺ بکەن و بەو ھۆیە و پەرە و شت و
 ئەدەب وەرگرن بە شێوێ ھەوێ و پەرە و شتێ پێغەمبەر و دەرەس و نامۆزگاری لە
 پێبازی خوشەوێستی گەر و سەرۆەرمان و ھاوێلە بە پێزەکان و ھەر بگرن لەو نەفس و
 گیانە گەر و یەي کە خوشەوێستی خودای لە سەرۆوی ھەموو خوشەوێستانەووە
 دانائەو وەخۆ بەخت کردن و فیداییبە گیان و مال و ھەموو شتێکی بە نرخ کرد لە پێناو
 ی پەرمانەندی و قایل بوونی پەرۆردگاری. ئینجا بەو چمکە کە مە پێرۆزە کۆتایی بە
 پەرمانە کە م دەھێنم و هیوام وایە بەو ھۆیەو بە بەر پەرمان بوون و لیبوردن و مېرەبانی
 خودا بکەوین و ھەر و ھەوێ و ھیدایەت و پێنمونی ئەو وەچەو نەو یە بەدات بۆ
 تێروانین و تێگەیشتنی ئەو پەرمان، بۆ ئەوێ کە مێک کەلک لە ژیان و سود و
 سەرۆری ئەو پێغەمبەرە گەر و یە و ھەر بگرن بۆ پێنمونی و شارەزای پێباز و پەرە و شتێ
 باشی ئەو ژانی دۆنیایە.

پوخته بهمه له بهمه زمانه گریخته کانی پېغمبر (ﷺ) قېماته من حياه رسول (ﷺ)

{وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَسِيرِينَ} {ال عمران/ ۸۵}

واته: هر که سیک بیکه له ئیسلام هر ئاین و بهرنامه یه ک بوخوی هل بژیږی هر چه ند سزاو نازارو ناخوښی له سهر بکیشی بادلنیا بیت که لینی وهر ناگیری و له دوا پوژیشدا زهره رهن دوو مال ویرانه.

منیش له دوا و ته م داسو پاس و ستایشی په روه ردگاری بوونه وهر ده که م له سهر یارمه تیدانی ته واو کردنی نه و کتیبه وله خودای گهره ش ده خوازم که ببیته مایه ی سودو که لک لیوه گرتنی موسلمانان و، خه زینه یه کی پرله گه وه رومرواری بی، بو دوا پوژي خو م و، دایک و، باوکم و، هاوسهر به ریزه کاند و، کوپو که چه جوانه چاو که شه کاند و، هه موودوست و، ناشنای موسلمانم، وهداوا ی لیبور دنی ش له هه موو خوینه ریکی دلسوزی خوشه ویست ده که م، که له هه موو که م و کوپی و ناته واویه کاند ببوری و، به دلنکی پاکه وه و، به پاک نوسی ناگادارم بکاته وه، له بهر خودا و، به بی توانج و گله یی و، خو ه لکی شان به و ژماره موبایل ه (۰۷۷۰ ۱۴۳۷ ۱۸۵) داوا ی خو ش به ختی له خودا بو ده خوازم، دیاره منیش هه رنه و منده م توانا هه بو وه. هر خوداش به بی هه له و له که یه. خودا له هه له و تاوانی هه موومانم ببوری.

و آخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین. والصلاة والسلام علی سید المرسلین محمد و علی آله وصحبه أجمعین.

عبدالله حسن سعید/ خه له کانی

پیش نویژ ووتار خوینی مزگه وتی ابن خه له کان/ له خه له کان

۶-۳-۲۰۰۹-زاینی و ۹-ربیع الاول-۱۴۳۰

پوختہ ہند لہ بمسمر ماتہ حُرکتِ خانہ پتھمبہر (۱۱۱۱) ہمساتہ من حیاة رسول (ﷺ)

سدرچاومکان	
فی ظلال القرآن	سید قطب
التاریخ الکبیر	ابن عساکر
الاغانی	ابو الفرج الاصفہانی
احیاء علوم الدین	الامام الغزالی
البیان والتبیین	الجاحظ
حیاة محمد	محمد حسین ہیکل
الذلول والمرجان	محمد فواد عبدالباقی
السیرة الحلبیة	
سیرة ابن هشام	
صحیح مسلم	
نہج البلاغة	
مجلة منبر الاسلام	
المحاسن والمساویء	ابراہیم بن محمد البیہقی
قصص العرب	محمد ابو الفضل ابراہیم
	ومحمد احمد جاد المولی
اللائلء والامثال	الشیخ محمد علی الانسی

لا پەرە	کلیلی باسه کان (پیرست)	بابەت
۳		پیشکەش بێت
۴		پیشەکی
۱۱		شتەکەم وینەکانی پیغەمبەر ﷺ
۱۲		لەراگەیانندن و ناگاداریەکان
۱۳		ئەو عەمیر بۆچی هاتووی
۱۴		تۆلەو ستم کار
۱۵		پارچە پارچە کردنی کسرا
۱۶		خودای بەبەزەیی پیغەمبەری ﷺ لەفیلێ
۱۷		گوانەکانی وەك سەردەمی پیشووی
۱۷		ئاو لەنیوانی پەنجەکانی
۱۸		لەشتە کەم وینەکانی پیغەمبەر ﷺ
۱۸		بەزەیی هاتنەوێ پیغەمبەر
۱۹		جینگەو سەرسووپمانە
۲۰		مەڕیکی بچوک
۲۱		لەبەرەکەت و پیرۆزی پیغەمبەر ﷺ
۲۲		ئای لەتۆ ئەبوسوفیان
۲۳		ئیمە دەستە بەری گالته
۲۳		شتیکی کەم وینە
۲۵		کۆتەرە دارێک
۲۵		تۆ ئەو کویشتی رەت ژەهراوی کردووە
۲۶		بازنەو کیسرا
۲۷		مزگینی پیغەمبەری خودا ﷺ
۲۸		شتیکی کەم وینە
۲۸		ئەبوتەلحەو کولێرەیهکی جۆ
۲۹		ئەوچاوانە ناشیرین و تیک بچن
۳۰		شتیکی کەم وینەو نەدیتراو
۳۱		خودا لەخەلک دەت پارێزی
۳۲		باوەڕی راستە قینە
۳۴		باوەڕو ئازادی
۳۴		باوەڕی راستی

۳۶	باوهر کرداری له پړانده به دهر
۳۷	بېباوهر پو باوهر دار
۳۸	هاوړې د هېن له به هه شت
۳۹	پياوړېکې نه هلې به هه شت
۴۱	خوښه ويستی نيشتمان
۴۳	باوهر په خودا ﷻ
۴۴	خودای په وړه ردگاری عومهر ده زانې
۴۵	به پراستی خودا باوکت
۴۵	هاوسپیه تی تۆم ناوې
۴۶	لیم گه پښ خودا دهم پاريزې
۴۸	به رده وامی و خوږاگری
۴۹	نه ی ساریه کیوه که
۵۰	هر که س فرمان به رداری
۵۱	چاوینی و مهرایی
۵۲	بوږیه گریام چونکه یه ک گیانم هیه
۵۳	به پراستی واز له نایم ناهینم
۵۴	به پراستی من دراوسینی که سینکم
۵۵	باوهر پری پراستی
۵۶	پرسیار له کردار وړه فتاری
۵۶	ماره ییه که ی نیسلام بوو
۵۷	سویند به خودا ﷻ من له سر ناینی محمدم
۵۹	جوانی په یمان له باوهره
۶۰	به پراستی خودا له باتی تو
۶۱	به مؤله ت وړې پیدانی خودا
۶۲	متمانو پشت به ستن
۶۲	به شی نارامی
۶۵	نازاری قوړه یشیه کان
۶۶	نارام گرتنی پیغه مبه ر
۶۸	نارامی و باوهر
۷۰	نارام گرتنی له سر سه ختی و دثواری
۷۱	سکالو ناره زایی

- ۷۱ ئارامى باۋەردار
- ۷۲ ئارام گرتن كىلىلى دەرگای خوشیہ
- ۷۴ شەپکردن و تىكۆشان
- ۷۷ ئەۋبەھەشتەى كەپانىيەكەى ئەندازەى ئاسمان و زەۋىيە
- ۷۸ ئارام بگرن خانەۋادەى ئال ياسر
- ۸۰ ئەى پىغەمبەرى خودا ﷺ چۆنت ئارەزولییە
- ۸۱ كى ئەۋشیرەم بەراست و دادپەرۋەرى
- ۸۲ فرىشتە شوشتيان
- ۸۳ ئەگەر بتوتبايە بەناۋى خودا فرىشتەكان بەرزيان دەكردييەۋە
- ۸۴ ئەى بەندەكەم داۋام لىبىكە
- ۸۵ پىاۋى واھىيە لەباۋەرداران
- ۸۷ پالەۋانى لەجەنگ دا
- ۸۷ خودا بەدوۋ ۋالەۋە لەبەھەشتدا پاداشتت
- ۸۸ تىكۆشانى ئافرەت
- ۸۹ ئازايەتى و پالەۋانى
- ۹۰ سەعدى كۆپى پەبىع
- ۹۱ لەپۇژى ئوحد بۆھەرلايەك
- ۹۲ بەپراستى گەيشتيە تۆلەى خۆت
- ۹۳ بەگەلىكەۋەدېم بۆلات
- ۹۴ مەن لەپىناۋى عومەرشەپناكەم
- ۹۶ ئەى پىاۋەكان بۆكۆى دەپۇن
- ۹۷ ئەگەر بېرۋىيە ئەۋپەپرى دونيا
- ۹۸ ئازايى و پالەۋانى
- ۹۹ بەپشتىۋانى خوداناگەپرىمەۋە
- ۱۰۰ ئەگەر سزا دابەزىبىايە
- ۱۰۲ خودايە لەگەل خاۋەنى چارشىۋ
- ۱۰۳ كەسنىك بەپراستى خودا بناسى
- ۱۰۴ مىندال ۋ خانەۋادەكەشم
- ۱۰۶ پىش بركىيان دەكرد

۱۰۷	لە پېنناوی خودا بىرامە
۱۰۷	پېنش بېركى لە پېنناوی خودا
۱۰۸	باو كى خەيسە مە وتىكۆشانی
۱۰۹	ئەى پەرۋەردگارم بە پراستی من ئىۋارە
۱۰۹	پالەۋانىيەتى ئەسمائى كچى ئەبۇبكر
۱۱۰	جەنگ و تىكۆشان
۱۱۲	ئازايى و نەبەردى پىغەمبەر ﷺ
۱۱۳	يەكەم وتارلە ئىسلامدا
۱۱۴	ئالابدەنە دەستى كەسنىك
۱۱۵	ئارەزوى لە ئىسلامە
۱۱۶	عەلى و عەمرى كۆپە وەد
۱۱۶	كەلەگەل خودا پراست بى
۱۱۷	خودايە لە باتى من سەلام
۱۲۰	پەيمانم لەگەل پەرۋەردگارم كردۋە
۱۲۰	سۆيىند بە خودا ھەرگىز لەلای منەرە
۱۲۱	خودايە ئىسلام سەر بەرز بىكەى
۱۲۳	پاداشتى جەنگاۋەران
۱۲۳	لە پېنناۋى خودا جەنگا
۱۲۴	ئىمە چەندەھۋىيە كمان بۆمردن ھەيە
۱۲۵	توشى گەل و نەتەۋەيەك بووين
۱۲۷	سوپاس بۆ خودائەۋەى بۆكردە سەرمایەى
۱۳۰	سۆيىند بىت خودا ئەۋانە سەردەخات
۱۳۱	لە خودا دەخۋازم
۱۳۲	ئازايى و نەبەردى
۱۳۴	ئەى محمد لە من ناترسى
۱۳۵	لە باۋكى عەمار بگەپرىن
۱۳۶	شەھىد عەرش و كورسى خوداى
۱۳۹	ئازايەتى لە جەنگ و شەپدا
۱۴۰	مەترسىن

۱۴۱	پیاوان میژویان دروست کرد
۱۴۴	کاتی ئه‌وه‌نه‌هاتوو
۱۴۷	ئازایه‌تی و پاله‌وانیه‌تی ئافره‌تان
۱۴۸	په‌وشت
۱۴۹	من و هاوړنکه‌م زۆرله‌وه‌زیاتر
۱۵۰	براده‌ریک براده‌ره‌که‌ی ده‌گریه‌نی
۱۵۰	ئایامن چاکه‌م له‌گه‌لت داگردوو
۱۵۲	دارم له‌پشتی هه‌ر که‌سیک داوه
۱۵۳	شیر دۆشی مه‌په‌کانه
۱۵۴	خودای گه‌وره له‌وی باشتی پینه‌داوم
۱۵۶	له‌په‌وشتی پینغه‌مبه‌رایه‌تی ﷺ
۱۵۸	بگه‌ریوه بۆلای هۆزه‌که‌ت
۱۵۹	خاوه‌نی که‌ل و په‌ل
۱۵۹	برۆدار به‌ینه
۱۶۰	هه‌ر که‌سی له‌ رێبازی ئیمه
۱۶۱	میرات گران‌ت به‌ ده‌وله‌مه‌ندی
۱۶۲	دادوهر به‌رگری کرد
۱۶۲	دینی نیه ئه‌وه‌ی
۱۶۳	ئاده‌میزادی ئازادو سه‌ر به‌ست
۱۶۴	من بۆئوه نه‌نیردراوم
۱۶۵	پینغه‌مبه‌ر ﷺ له‌ بانگه‌وازه‌که‌یدا
۱۶۶	کو‌تایی سته‌م و نا‌پاکی
۱۶۸	په‌وشتی ئیسلام
۱۶۹	چاکترینی ئاده‌میزاد
۱۷۰	خۆبه‌خت کردن
۱۷۱	من ئه‌وه‌نیم به‌توانم
۱۷۱	جوانی گومان له‌باوه‌په
۱۷۲	له‌من تو‌په‌بوون
۱۷۲	ئه‌گه‌ر ئه‌و ئه‌وه‌ی فه‌رمووبی

- ۱۷۴ له پیناوی خودا تۆ نازادی
 ۱۷۵ له‌روشت و ئاکاری پیغه‌مبەر ﷺ
 ۱۷۶ به‌راستی ئە‌ی محمد ﷺ تۆ له‌به‌رزترین
 ۱۷۷ ئیمه به‌هۆی ئە‌وه‌ی قسه‌ی پینده‌که‌ین
 ۱۷۸ هیچ له‌سه‌ر تۆ نیه‌ ب‌رام
 ۱۷۹ به‌هه‌والی ئاسمانه‌ کانش
 ۱۸۱ م‌ن ده‌ترسیم خه‌راپه‌ و شه‌ر
 ۱۸۱ دل‌ تیری موسلمان
 ۱۸۲ پیویسته‌ له‌گه‌یاندنی په‌یام
 ۱۸۴ یارمه‌تی لاوازو بینه‌وایان
 ۱۸۴ ئە‌وه‌پاش ماوه‌ی میراتی محمه‌
 ۱۸۵ هه‌رک‌ه‌س له‌به‌ر خودا دامای بکات
 ۱۸۷ چاوپۆشی ئیسلام
 ۱۸۸ سه‌رپاستی پیغه‌مب‌ه‌روپه‌یمانی جوان
 ۱۸۸ به‌ره‌و کوی ئە‌ی کچی باوکی ئومه‌یه‌
 ۱۸۹ مالی خۆت بۆخۆت بگه‌
 ۱۹۲ ئە‌وه‌چاکترین و به‌رین ترین
 ۱۹۲ به‌خیر بیت ئە‌وه‌که‌سه‌ی
 ۱۹۳ پارێزگاری له‌ زوبان و دل‌ و چاره‌کانت بکه‌
 ۱۹۴ باش په‌یره‌ و کردنی ژن بۆ هاوسه‌ره‌که‌ی
 ۱۹۵ ب‌رۆ تۆنای ناسی
 ۱۹۵ خودا لیت خوش بیت
 ۱۹۷ تۆله‌ی خواردنی مالی نا‌په‌وا
 ۱۹۷ دان پیندا نه‌هینان به‌به‌خشین
 ۲۰۰ دادگه‌ری و چاکه‌ی ئیوه‌
 ۲۰۱ به‌رگری و سه‌رکیشی
 ۲۰۲ ک‌ی ئە‌م شه‌و چاکه‌ و خیری کردوه‌
 ۲۰۳ واز به‌ینن و دوور بکه‌ونه‌وه‌
 ۲۰۴ به‌ره‌که‌ت و پیروزی له‌کاردايه‌

۲۰۴	دئسۆزى و سەرپاستى
۲۰۵	خۆتو خانەوادەتن
۲۰۶	رەۋىشى باشى خۇشى
۲۰۶	بەرپاستى مارەى بېرى
۲۰۷	گەرەيى پاستى
۲۰۸	ئىمە ئەۋەمان لەتۆ
۲۰۸	لېبوردن
۲۰۹	چۆن رەفتار بىكەى ئاۋا
۲۱۰	ھىمىن و لەسەرەخۇيى
۲۱۰	موسلمان لەكونىكەۋە
۲۱۱	خۇشەۋىستى لەبەر خۇداﷻ
۲۱۱	خۇشەۋىستى
۲۱۲	خۇشەۋىستى عوسمانﷺ
۲۱۴	من لەۋانە نىم
۲۱۶	ناسى و ھۆگرى بوو
۲۱۷	ئەۋەراخەرى پىنغەمبەرى خودايەﷻ
۲۱۸	ئەۋانە لەگەل ئەۋانەدان
۲۱۸	ھەموو كارەساتىك لەدۋاى تۆ
۲۱۹	خۇشەۋىستى ھاۋەلان
۲۱۹	بەيانى دەگەينە خۇشەۋىستان
۲۲۰	دل خۇشەۋىستى ئەۋكەسە پادەكىشى
۲۲۰	گيان فېداكردن و تىنكۇشان
۲۲۱	ئەگەر ئەۋقسەم لەباۋكەۋە بېيىستبايە
۲۲۲	سۈھەيبﷺ قازانجى كرد
۲۲۳	پىياۋ لەگەل ئەۋكەسەدايە
۲۲۳	بۈكى ژىر پەردەى بۈكىنى
۲۲۶	ئەى سەرۋاد چ شتىك
۲۲۷	ئەى خودايە لەپۇژى دواييدا
۲۲۸	من و مالەكەم بۇخوداۋ

۲۲۹	كى ھەيە بۆ ئەو شەھيدانە
۲۳۰	ئەي ئەبابكر مەگرىيە
۲۳۱	خۆشەويستى لىپىرسراوى
۲۳۲	لەخۆشەويستى خودا ﷻ
۲۳۳	خۆبەكەم گرتىن
۲۳۵	خۆبەكەم گرتتى ئەبو عوبەيدە
۲۳۶	ئەوانە ھىندىكىيان
۲۳۷	لەۋەي بخۆ ئەۋە
۲۳۷	لەخۇيان بەگەۋرەتردەزانى
۲۳۸	خۆبەكەم گرتىن ھەتا مردن
۲۳۹	بەپراستى ئەۋەلەمن
۲۳۹	زەينەبە لەلايەن حوسىنەۋە
۲۴۱	كراسى بوكىنى
۲۴۲	ئەۋەپاداشتى دىنارە
۲۴۴	دەعوەت و مىۋان دارى
۲۴۶	ترسان لەزاتى خودا ﷻ
۲۴۸	ئەي پەرۋەردگار
۲۴۹	ترس لەزاتى خودا ﷻ
۲۵۲	لەناۋ كفنەكەم بەاۋن
۲۵۴	بەپراستى من لەگوناهوتوانم
۲۵۴	لەخۇتان بېرسنەۋە
۲۵۵	تۆكەۋتەۋ بەدبەخت بوۋى
۲۵۶	ئايا بۆچى بەزەيىتان
۲۵۶	لەترسى تۆ خودايە ﷻ
۲۵۷	زانىم كەخودا
۲۵۷	خودا لەكۆيىيە؟
۲۵۸	لەپۆژەدا پىرسىياري
۲۵۹	داۋات لىدەكەم
۲۶۰	ھەركەس لەخودا ﷻ بىترسى

۲۶۱	بەراستى خۇدا لە رېۋژى دوايى
۲۶۲	پەشيمانى
۲۶۳	حەدىم كەوتەسەر
۲۶۴	ھىندىك لەسەررەت و
۲۶۷	خۇدا لىي خۇش بىت
۲۷۰	خۇداي بەبەزەيى ﷺ
۲۷۱	پەيمانەت پىدەدەم
۲۷۳	تۆلە دانىشتوانى
۲۷۳	لەسۆزۈوبەزەيى
۲۷۶	سۆزۈوبەزەيى خۇدا ﷺ
۲۷۷	دادگەرى
۲۸۳	ئەگەر فاتمەي كچى محمد ﷺ
۲۸۴	ئەوەكچى تۆيە
۲۸۵	بۆمەن رەوانىيە
۲۸۶	ھەستەبېرۇ
۲۸۸	دادگەرى بىنەوانى
۲۹۰	پىشەشەوا ئەبوھەنىفە ﷺ
۲۹۰	لەكۈي خواردن و پۇزى
۲۹۱	ھەرلاشەيەك لەھەرام
۲۹۲	لەكۈشتىنى ئەوپپاۋە
۲۹۳	مەنت بەگەۋرەتردانا
۲۹۳	كەي ئەوخەلكەتان كىردۈۋە
۲۹۴	خۇت لەنزاي ستەم لىكراۋ
۲۹۵	ئەي عومەرئايا
۲۹۶	دادگەرى لە ئىسلام
۲۹۶	كۆمەلىك بوون بەگاۋر
۲۹۸	عومەر ﷺ لىپىرسراۋىيەتى
۲۹۹	مىزگىنى بەھاۋرىكەتان
۳۰۰	ھاۋار بۇ تۇ عومەر ﷺ

۳۰۲	ئىۋەلە ئىمەن و
۳۰۲	لىنى گەپىن
۳۰۳	پى لەسەر كۆلمەم دابنى
۳۰۴	ئەگەر درۆزىنى
۳۰۴	مافى خۆت وەربىگرە
۳۰۵	ئىمە بۇ دادگەرى
۳۰۶	سۆيىند بەخودا
۳۰۷	لەئەمپۈۋە
۳۰۷	بەپراستىمن
۳۰۸	پىم خۆش نىيە
۳۰۸	دادگەرى عومەر ﷺ
۳۱۰	دادگەرى ئىسلام
۳۱۱	شاھىدلەسەرداۋاكارە
۳۱۳	سۆيىند بەخودا ئىمە
۳۱۳	ئاياسۆيىند دەخۆى
۳۱۳	ئەۋەت لەكۆى بوو
۳۱۵	زىرەكى عومەر ﷺ
۳۱۷	سۆيىند بەخودا لە بىرم
۳۱۷	پازى بوونت فەرمان پەۋايىيە
۳۱۸	ئايا تۆ مەرچت لەسەر داناۋە
۳۱۸	پووخسارتان نەگۆپى
۳۱۹	ئەى برايانم لەۋانەيە
۳۲۰	ئايا ئەتۆ لەپۆژى دوايى
۳۲۱	خودا فەرمان بەداد گەرى دەكات
۳۲۲	بۆچى ئەۋپىرەت لەمال بەجى نەھىشت
۳۲۳	لىپرسىنەۋەى عومەر ﷺ
۳۲۴	بۆچى ھەدەت لىنى دەرەنەکرد
۳۲۵	گۆى نەدان بەدونىا
۳۲۷	نەكارم بۆتۆكردۈۋە و
۳۲۹	دونىا نەۋىستى خودا پەرىستى

۳۳۰	دواړوژ بوخوپاړيزانه
۳۳۰	نه پاسه وانی ههیه
۳۳۱	من و ژيانی دوتیا
۳۳۲	هول دان و نارو زوی
۳۳۳	ناموژگاری گهله کت
۳۳۴	دهیم به پیغه مبهرو بهنده
۳۳۴	مالی به جیماوهی نه بوبکر
۳۳۵	دوبازنه ی له زیو
۳۳۶	داد گه ربوی سه لامهت و
۳۳۷	له خودا بپاړیوه
۳۳۸	تهنھا له بهر خودا
۳۳۸	تهنھا خودا پهرستی و
۳۳۹	نهوبه نده به سهر منیش
۳۴۰	بهړوژ تینوبوون و
۳۴۰	بهراستی کارمان کردوه
۳۴۱	لی بووردن
۳۴۳	لیلی گه پری
۳۴۴	لیبووردن له کاتی
۳۴۵	نهوبه نده پیغه مبهریکه
۳۴۶	جوانی و پاراوهی
۳۴۷	نهوانه ی پق و توپه یی
۳۴۸	نهوسه ربه ست و
۳۴۸	دانی پیندا دهینم
۳۴۹	عبدالله ی کوپری مه سعود ﷺ
۳۵۰	خودا بوخوی چاکتر
۳۵۱	توبه نده و پیغه مبهری ﷺ
۳۵۱	بهزه یی و میهره بانی
۳۵۴	میهره بانی پیغه مبهري ﷺ بهرامبه ر به نارو لان
۳۵۴	میهره بانی پیغه مبهري ﷺ بهرامبه ر به هاوسه ر کانی
۳۵۵	بهراستی لاشهت

۳۵۶	باوکیکم دیت
۳۵۷	ئەتۆمان تەنھا بەسۆزۈ
۳۵۸	ئەوہچی دەلئی
۳۵۹	میہرہ بانى پیغەمبەر ﷺ بۆگەلەكەى
۳۶۰	میہرہ بانى پیغەمبەر ﷺ بەکۆیلەکاندا
۳۶۱	بەپراستی خودا بى نیازە
۳۶۲	من لیت مارەدەپرەم
۳۶۳	بەزەیی خودای گەورە
۳۶۴	لەم پۆ بەدواوہ
۳۶۴	بەزەیی بەھەمووخواوہن
۳۶۵	تۆش مندالەکانت
۳۶۵	چاکەو جوامیری
۳۶۷	من هیچم لەلانیہ
۳۶۸	بەپراستی ئەوکراسە جوانە
۳۶۸	خودایە لە عوسمان ﷺ
۳۶۹	پەلەکردن لەچاکە
۳۷۰	لەپیناوی خودا
۳۷۰	بەتەنھا ئاوم لەلایە
۳۷۱	بپۆ ئەو زرنیہی
۳۷۲	ھەركاتى پیاوی
۳۷۲	دایکم داواى كراسىكت
۳۷۳	خودا لە بەلا و ئازارى
۳۷۶	ملوانكەيەك
۳۷۹	بەوام(قرض)
۳۸۰	ناگەنە چاكەى تەواو
۳۸۱	بەندەكانى خودا
۳۸۱	خودا لەباتى يەك درهەم
۳۸۳	پاداشتى چاكەكاران
۳۸۴	ياداشتىكى باش
۳۸۶	چاكە لەگەل دايك و باوك
۳۸۸	بگەپنۆه بۆلاى دايك و باوكت

۳۸۹	لەدۇنيادا ھاوپى و
۳۹۰	خۆشەويست و دىسۆزى
۳۹۰	تۆ ئازارت داۋە
۳۹۱	ئەتۈ بەخۇت و مائەكەت
۳۹۲	چاكەي پىغەمبەر ﷺ
۳۹۲	ھەركەسى ھاۋسەرەكەي
۳۹۴	ئەۋەگەرەتەرتىن سەر پىچى
۳۹۵	ئازادى بىرو پا
۳۹۶	ئافرەتەك پاستى پىكا
۳۹۷	ئەتۈ بلى و ئىمە
۳۹۸	چاۋ نەترسى لەپاستى
۳۹۸	ئەۋكەسەكىيە
۳۹۹	ئەي دۈۋرۈمنى خۇدا
۴۰۱	سىخوپى مەكەن
۴۰۲	بانگەۋازى پىيازى
۴۰۲	من زىندۈۋىم و
۴۰۳	من زۆرباشترم
۴۰۴	ۋاباشە عومەر ﷺ
۴۰۴	چاكەتان لى بەدى ناكىرى
۴۰۵	ئەۋەي لىتان بەدەرەكەوت
۴۰۶	باۋك و باپىرانمان
۴۰۷	جىهان ئامۇزگارەيە
۴۰۸	لەخۇدا بترسى
۴۰۹	گوى بگرە
۴۱۰	كېنۇشى بەتەنھا
۴۱۱	لەناۋ ھەموۋيان
۴۱۲	بەپراستى خۇدا
۴۱۳	پوختەيەك ۋىدەباس (قېسات)
۴۱۳	باس كىردنى يەكەك
۴۱۴	ئەۋبۇكر ﷺ ھەرگىز
۴۱۸	زىنگى و بلىمەتى

٤١٩	ئىمە بەھانى
٤٢٠	چېزۇكى مۇسلمان بونى عومەر ﷺ
٤٢٣	چېزۇكى بەسەرھاتى بوختان
٤٢٨	ووتەى جوان
٤٢٩	ئەى پەرودەگار
٤٣٠	لەگەلْ خودابەى
٤٣٢	لەرادەبەدەرى قورئان
٤٣٣	گەورەى قورئان
٤٣٤	نەدانەوہ دواخستنى
٤٣٥	گيانى خۇم بەخودا بەخشيوة
٤٣٦	لەگەورەى مېژو
٤٣٦	ديارى کردنى خەديجە
٤٣٧	من بۇئەوہباشم ئەى پېشەوا
٤٤٠	موعار تۇ ئەو بەلايەت نايەوہ
٤٤١	شۇخى پىغەمبەر ﷺ
٤٤١	واللہ پرسىار لەو نىعمەتە
٤٤٢	ھاوپى كۆيرەكەت
٤٤٢	كەسىك لەگەلْ فەرمانى خودا
٤٤٤	زىيەكەم لەدەست چوو
٤٤٥	ئەگەر ئارەزوودەكەى
٤٤٧	ھىچ ھەشتىكم
٤٤٨	ئەگەر حسابمان
٤٥٠	لەشتەگىرنگىەكانى
٤٥٠	خوداى بەبەزەىى
٤٥١	بىز بوونى حوشترەكەى
٤٥٢	دەبى ئەوہئەبوزەرىيت
٤٥٣	ھەركەسى خودا توشى
٤٥٥	لەپەيمانى پاستىيە
٤٦٠	كۆتايى
٤٦٢	سەرچاوەكان
٤٦٣	كلىلى باسەكان (پىرست)